

25

GOSPODARSKA,
KULturnA
IN ZGODOVINSKA
KRONIKA

ZBORNIK
OBČIN

GROSUPLJE
IVANČNA GORICA
DOBREPOLJE

Grosuplje 2008

Grosuplje (domoznanska zbirka)

908(497.4)

ZBORNIK občin

Grosuplje /25

008(497.12)

120080244,25

COBISS •

ZBORNIK OBČIN

GROSUPLJE

IVANČNA GORICA

DOBREPOLJE

GOSPODARSKA, KULTURNA IN ZGODOVINSKA KRONIKA

25

GROSUPLJE 2008

ZBORNIK OBČIN

GROSUPLJE

IVANČNA GORICA

DOBREPOLJE

GOSPODARSKA, KULTURNA IN ZGODOVINSKA KRONIKA

25

GROSUPLJE 2008

ZBORNİK OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA, DOBREPOLJE

Izdaja skupina občanov. Ureja uredniški odbor: Ivan Ahlin, Mihael Glavan, Ivan Grandovec, Roža Kek,
Jožef Marolt, Jakob Müller, Danijel Zupančič.

Glavni urednik
dr. Mihael Glavan

1295 Ivančna Gorica, Stična 140, tel. (01) 78 77 232

Odgovorni urednik
Ivan Ahlin

1290 Grosuplje, Taborska 17, tel. (01) 78 71 117

Lektor in korektor
Jakob Müller

Računovodska in administrativna dela
Rezka Bučar

Naslov uredništva in uprave: 1290 Grosuplje, p. p. 29
Transakcijski račun pri Novi Ljubljanski banki d.d., Ljubljana, št.: 02022-0017633881

Zbornik izhaja s prispevki vseh treh občin in podjetij, ki so navedena v oglasnem delu.

Grafična priprava in tisk
Partner graf d.o.o., Grosuplje
Kolodvorska 2, tel.: (01) 786 11 77

120080244,25

VSEBINA

ZBORNİK OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA, DOBREPOLJE, 25

PODROČNA ZGODOVINA

France Adamič: Mala kronika občine Grosuplje (7)	7
NAŠE OBČINE IN OBČANI	
Janez Lesjak: Občina Grosuplje v obdobju 2006 do 2007	15
Jernej Lampret: Občina Ivančna Gorica v obdobju 2006 do 2007	27
Janez Pavlin: Občina Dobropolje v letu 2008	31
Roža Kek: Nova knjižnica na Grosupljem.	39
Tomaž Rigler: Novi poslovilni objekt na pokopališču Resje na Grosupljem	45
Tomaž Rigler: Odprtje vodovoda Polževska planota.	49
Primož Jurman: Predstavitev in zgodovina podjetja Akrapovič	51
Peter Tevž: G-M&M d.o.o. Grosuplje, proizvodnja in marketing.	53
Miran Hribar: Narejeno z ljubeznijo	55

ZNANOST, KULTURA IN KNJIŽEVNOST

Edo Škulj: Trubarjeva krstna cerkev - Škocjan pri Turjaku.	57
Jožef Marolt: Spominsko obeležje ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja in 1000. obletnici romanske cerkve v Škocjanu	65
Jakob Müller: Primož Trubar in šole	71
Jakob Müller: Zgodovina naših grobišč in pokopališč	83
Tatjana Hojan: Osnovna šola in učiteljstvo na Grosupljem.	87
Anton Jakopič: Jakličev dom - spomenik Franu Jakliču in kulturni center občine Dobropolje ..	103
Barbara Škrjanc: Govor Zagorice v Dobropoljski dolini.	117
Leopold Sever: O imenih našega vodovja.	129
M. A. Ficko: Pater Gabrijel Humek - mavrični lok od zemlje do neba.	141
Gregor Štibernik: Nova knjiga o Magdalenski gori.	143

KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI

Viljem Jamnik: 100 let moškega pevskega zbora Rafko Fabiani (1907–2007).	147
Marija Samec: 50 let delovanja konjeniškega kluba Grosuplje.	151
Drago Samec: Naravovarstvenik Stane Peterlin in njegovih sedemdeset let	155

GRADIVO

Drago Samec: Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2006 in 2007	159
Marija Samec: Bibliografija člankov občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2006 in 2007.	187

PODROČNA ZGODOVINA

MALA KRONIKA OBČINE GROSUPLJE (7)

*France Adamič+**

CESTARJEVI Z GROSUPLJEGA

Ob gradnji državne ceste proti Novemu mestu je bil na robu vasi na Grosupljem nameščen stalni cestar, ki je skrbel za popravilo ter nasipanje cestišča med Cikavo in Stehanom nad Višnjo Goro. Pri hiši se je ohranilo domače ime pri Cestarju. Sem se je priženil Mehletov fant **Jakob Štrubelj** iz vasi Peč pri Polici. Bil je delaven cestar, pozneje pa se je pečal s kupoprodajo deželnih pridelkov in živine ter se uvrstil med najimovitejše vaščane. Ob razprodaji Bernardove oz. Tschinklove posesti je kupil njivo, gozd, Ulčarjevo pristavo, Lavričevo ledrarijo, zgradil hlev, kozolec ter kapelico na vrtu. Bil je ugleden občan, dober družabnik in cerkovnik, zapisan na starem zvonu v stolpu cerkve sv. Mihaela na Grosupljem.

Jakob Štrubelj je imel tri sinove in hčer: Jakoba, Joška (Jožeta); Janeza in Pepco (Josipino).

Jakob je po nenadni očetovi smrti prevzel družinsko posestvo. Leta 1914 je bil med prvimi mobiliziran in je kot četni in bataljonski hornist preživel Karpate in soško fronto. Leta 1919 se je oženil z Barbaro, hčerko Karla Galeta, ki mu je rodila tri sinove in dve hčeri: Jakata, Tončka, Cirila, Pepco in Franco.

Joško (Jožef) je končal učiteljsiše, bil med prvo svetovno vojno v zaledju, med obema vojnoma je služboval na ljudski šoli v Črnomlju in se tam oženil z gospodično Šetina. Ob množičnem pokolu so ga septembra leta 1943 Nemci ustrelili. Bil je nacionalno in liberalno usmerjen, se pridružil sokolom, v dvajsetih letih pa je bil član Jugoslovanske nacionalne in revolucionarne mladine (ORJUNA).

Janez (1898) je bil proti koncu prve svetovne vojne mobiliziran in poslan v zaledje fronte na Piavi. Po očetu je podedoval Ulčarjevo pristavo ob cesti na Krko in kmetoval na majhni kmetiji, obenem pa priložnostno trgoval z lubjem, deželnimi pridelki in živino, kasneje pa postal trgovec s konji. Oženil se je s Primškovo Franco (1896), Marinčičevo z Grosupljega. Med drugo vojno je bil v internaciji, po vojni pa je Ulčarjevo pristavo prodal in kupil gostilno Brinje za Bežigradom v Ljubljani, ki jo je zapustil ženini nečakinji Majdi Marinčič in njenemu sinu Matjažu.

Pepca (Jožefa) je bila lepotica, ki se je omožila s precej starejšim posestnikom Okornom, Štrafnikom z Grosupljega. Umrla je ob porodu sina Pepčka, ki je umrl kot maturant v začetku druge svetovne vojne.

V izvenzakonskem razmerju očeta Jakoba Štrublja starejšega s Franco Javornik, rojeno Milič, se je rodil Javornikov Lojz, ki je več let opravljal tajniške naloge občine Grosuplje. Leta 1944 je bil mobiliziran v Rupnikovo vojsko, leta 1945 pa je brez sledu izginil, kar je zelo prizadelo Cestarjeve sorodnike. Javornikov Lojz je bil veseljak, odličen pevec in igralec ter prijeten sogovornik.

Jaka Štrubelj, prvi sin Jakoba, rojenega pri Cestarju na Grosupljem, je leta 1934 končal enoletno nižjo kmetijsko šolo na Grmu, nato je kmetoval in fural po naročilu. Med drugo vojno je bil v internaciji, po njej pa se je oženil z Maro Hribar, Zavirškovo s Sapa pri Šmarju, ki je imela gostinsko šolo in potem kot poslovno spretna in sposobna gostinka dokaj let vodila Vodičarjevo gostilno Pri

* Zaslужni prof. Biotehnične fakultete v Ljubljani, +2004.

mostu. Jaka Štrubelj je bil pobudnik za ustanovitev Kmetijske delovne zadruge Grosuplje - Gatina in potem več let predsednik Kmetijske delovne zadruge Grosuplje. Tudi kasneje je ves čas deloval v združništvu in kmetijstvu, se ukvarjal z melioracijo zemljišč, skrbel za vaške in občinske ceste, gradil zadrugne domove in bil delegat v različnih organizacijah. Bil je vesele narave, doberljiv in potraten družabnik.

Drugi sin **Tonček (Anton)** je ob okupaciji delal na domači kmetiji in kmalu začel organizirano delovati za NOB. 17. maja 1942 je vstopil v II. grupo odredov in kot mitraljezec sodeloval v bitki pri Jančah. Pozneje je deloval kot aktivist v okrožju Grosuplje in postal član Okrožnega odbora SKOJ. 11. marca 1943 je skupino partizanov v gozdiču pri Pecah presenetila belogardistična patrolja, ki je pokosila partizane. Težko ranjenega Tončka so vozili in razkazovali po okoliških vaseh, nato pa so ga Italijani ustrelili. Pokopan je na sedanjem partizanskem pokopališču na Grosupljem. Njegovo ime je zapisano tudi na spomeniku pod vasjo Pece.

Tretji sin **Ciril** se je izučil za strugarja. Zaradi bolezni je bil zgodaj invalidsko upokojen, a je še več let upravljal lovski dom na Ilovi Gori ter organiziral prireditve družbenopolitičnih organizacij. Oženjen je bil z Minko Ahlin.

Hči **Pepca (Josipina)** se je omožila v Maribor.

Hči **Franca (Frančiška)** se je omožila s strojarjem in usnarjem Alojzom Žitnikom, Mežnarjevim Lojzom, ki je bil v letih 1934 in 1935 župan občine Grosuplje. Rodila je tri hčere: Francko, Pepco in Minko ter dva sina: Lojzeta in Franceta.

Viri

Ljudsko izročilo in pripovedi poznavalcev.

Pomniki NOB v Občini Grosuplje.

Pismo Ivana Ahlina 16. 10. 1997.

ŽITNIKOVI - LEDRARJEVI IZ ROŽNE DOLINE

Stari oče Žitnik je bil kovač in obenem cerkovnik pri sv. Mihaelu na Hribu na Grosupljem. Posestvece, hišo in kovačijo je prodal sosedu kovaču Mehletu – Špižetu. Po njegovi smrti se je vdova in mati dveh otrok poročila s kovačem Kušarjem, doma iz ljubljanskega predmestja. V tem zakonu sta se rodila dva otroka, tako da sta bila pri hiši dva priimka, Mehle in Kušar.

V Žitnikovi – Mežnarjevi družini se je v dveh zakonih rodilo več otrok. Hčerka Tereza se je omožila z Antonom Ahlinom, druga hčerka Francka je vzela železničarja Franca Galeta, Jožefa pa se je primožila na kmetijo Gruden v Šmarje.

Sin **Janez Žitnik** – Mežnarjev Janez je bil vozni in podkovski kovač v lastni kovačiji ob cesti proti Višnji Gori pri mostu na Grosupljem. Po naročilu je koval za kmete iz vasi Blato, Gatina, Mlačevo in Zgornja Slivnica. Imel je dve hčeri. Frančiška se je omožila s Francem Ahlinom na Frolovo kmetijo na Grosupljem. Njun sin Franc je diplomirani ekonomist, konstruktor, letalec in politik. Na prvih svobodnih volitvah je bil leta 1990 izvoljen za predsednika Izvršnega sveta Občine Grosuplje, po drugih pa je postal občinski tajnik. Druga Janezova hči Pepa - Jožefa se je omožila s poštarjem Tonetom Omahnom.

Alojz Žitnik st. je bil očetov pomočnik. Z ženitvijo s Cestarjevo Francko - Frančiško Štrubelj je dobil Lavričevo ledrarijo v Rožni dolini (stala je nasproti sedanjega gostišča ob Cesti na Krko) ter okoli štirideset let uspešno vodil strojarno in prodajo usnja. Leta 1932 je bil imenovan za župana, dve leti kasneje pa je bil na javnih volitvah izvoljen za predsednika združene ob čine Grosuplje - Slivnica. Bil je dober gospodar, previden in pošten. Rodile so se mu tri hčere in dva sinova:

Francka (1908) je končala meščansko in gospodinjsko šolo v Kočevju ter učiteljišče v Ljubljani.

Službovala je na ljudskih šolah v Zagorju, Polšniku in na Sinjem Vrhu ter nazadnje na Vrhnikih, kjer živi kot vdova po učitelju in čebelarju Vinku Košmerlju.

Pepca (Jožefa) (1909–1996) je končala več gostinskih tečajev in se prisožila v Urbasovo gostilno in gozdno posestvo v Gorenjem Logatcu. Imela je sina Jožeta, ki je umrl v prometni nesreči, in hčerko Mileno, omoženo z direktorjem Petrola Zlatkom Šefmanom iz Kranjske Gore. Imata sina Roberta.

Lojz (Alojzij) ml. je končal šestrazredno osnovno šolo v Šmarju, naredil obrtni tečaj, nato pa se izučil strojarstva v domači delavnici. Tri leta je bil občinski tajnik in vodil občinsko upravo (1932–1935). Med drugo vojno je bil konfiniran v Bad Kisingenu v Nemčiji (1944–1945), po vojni je bil poslovođa in direktor Kmetijske zadruge Grosuplje, potem vođa nabave pri Splošnem gradbenem podjetju Grosuplje. Leta 1941 se je oženil s pošto uradnico Alojzijo - Slavo Adamič, Garbasovo s Spodnjega Blata, hčerko Jožeta Adamiča st., celozemljaka na Blatu. Imela sta hčerko Nado, dipl. biologinjo, profesorico biologije na Viču. Nada se je omožila z Jusufom Kratovcem iz Sandžaka. Njuna hči Alija je promovirala iz ekonomije na Univerzi v Bostonu Mass., druga hči pa je študirala medicino v Ljubljani.

France je končal meščansko šolo v Ljubljani, srednjo tekstilno šolo v Kranju ter višjo tehnično tekstilno šolo v Lužicah z diplomom inženirja tekstilca. Služboval je kot tekstilni mojster v tovarni Motvoz in platno na Grosupljem, med vojno (1944–1945) je bil v NOV in ranjen. Po vojni je bil direktor Generalne direkcije Tekstil in kože v Beogradu, direktor Jugotekstila v Ljubljani, direktor tekstilnih tovarn v Trzinu in Kranju. Oženil se je z uradnico Milko Tomše, s katero sta imela sina Igorja (javni delavec) in hčerko Janjo, ki je zaposlena na upravi Jugotekstila v Ljubljani.

Viri

Avtorjevo osebno poznavanje in ljudsko izročilo.

PEROVŠKOVI - ŠRANGARJEVI Z GROSUPLJEGA

V začetku 19. stoletja je z Grosupljega do Boštanskega gradu peljala kolovozna pot z odcepom z glavne ceste na sedanjem križišču Ceste na Krko. Krajši del te poti je bil v zasebni lasti Resnikov (Pangerčeve) kmetije, daljši pa je pripadal baronu Lazariniju. Uporabniki kolovoza so plačevali »potnino ali cestnino«, ki jo je pobiral šrangar. Ta je živel v skromni koči z vrtom. Potem ko so leta 1869 zgradili javno deželno cesto na Krko, zapora ni bila več potrebna, šrangarjeva koča je prešla v druge roke in konec devetdesetih let jo je že posedoval **Jožef Perovšek** (1864), šrangar in poštar. Bil je prvi pismonoša državne pošte, ki so jo odprli po otvoritvi dolenske železnice na železniški postaji na Grosupljem okoli leta 1895. Jožef Perovšek je bil rojen na Zgornji Slivnici, od koder je bila tudi njegova žena Marija (1875). Imela sta osem otrok:

- Jožefa (1897) je bila šivilja, omožena s čevljarjem Francem Permetom (1894) – Ciganovim Francetom. Njuno hčerko Jožefo - Pepco, uradnico v Motvozu, je januarja 1944 ubila belogardistična Črna roka na Barju ali pri Urhu.
- Alojz (1902) je bil delavec - monter pri zagraški elektrarni, pozneje pa pri K.D.E. ELES.
- Roza (1904) je bila šivilja na domu.
- Rudolf (1907) je bil čevljar na domu.
- Pavla (1910) je bila šivilja na domu.
- Ana (1911) je na domu gospodinjila, po vojni pa je delala v tovarni Motvoz in platno na Grosupljem.
- Janez (1914) je bil mizar. Mizarja sta bila tudi vnuka Ivan (1918) in Alojz (mizarско podjetje na Taborski cesti).

Viri

Osebni podatki.

ŠULIGOJEVI – OROŽNIKOVI

Priimek Šuligoj je zelo pogost na Tolminskem in v okolici Gorice. Nekaj družin se je v času fašizma priselilo v Slovenijo, kjer so mnogi službovali kot učitelji, policisti in orožniki.

Peter Šuligoj (1889) je služboval kot orožnik v Polju pri Ljubljani in je konec dvajsetih let prišel na orožniško postajo na Grosuplje, kjer je s pomočnikom Mihom Dovžanom nadziral politična gibanja in skrbel za red in mir v širšem okolišu. Bil je vesten uradnik, vendar je ljudem rad pomagal in dobro svetoval. Ob zasliševanju storilcev ali osumljencev jim je na jezik polagal olajševalne okoliščine. Za politične stranke se ni opredeljeval, vendar je simpatiziral z osvobodilnim gibanjem od leta 1941, čeprav je ostal še nekaj mesecev v začasni službi na karabinjerski postaji ter obveščal OF o obnašanju in gibanju italijanske posadke na Grosupljem. Peter Šuligoj se je v Polju oženil z Rozalijo (1899), ki je rodila hčerko Ljubo Marijo (1921) in sina Stojmira - Petra (1923), oba v Podgradu pri Polju.

Ljuba (Ljubica) je 1940 maturirala na trgovski akademiji v Ljubljani ter bila nameščena v upravi tovarne Motvoz in platno. Sprva je bila blagajničarka Rdečega križa, nato aktivistka OF. Sodelovala je pri vseh propagandnih in pomožnih akcijah, razpečevala ilegalno literaturo, posredovala važna obvestila ter zbiralala prispevke in material za partizane. Ker je bil brat Stojan v ilegali in zaradi njenega dela za OF, so Italijani Ljubico z očetom in materjo avgusta leta 1942 odpeljali v koncentracijsko taborišče Treviso, od koder se je z mamo v maju 1943 vrnila domov ter se ponovno povezala z aktivisti. Konec novembra so ju domobranci preselili v Šmarje, nato pa v Ljubljano, kjer sta stanovali pri očetovih prijateljih. Januarja 1944 je Črna roka Ljubico aretirala in jo ubila na Urhu, očeta in mater pa so odpeljali v Dachau, od koder sta se vrnila maja 1945. Oče Peter je bil po vojni sekretar v trgovskem podjetju Tabor. Voznik kamiona Vozelj ga je zaradi nezadovoljstva z razmerami v podjetju ustrelil. Mati Rozalija pa je še dolgo živela na Grosupljem.

Stojan - Jope (1923) je obiskoval višje razrede srednje šole in bil nadpovprečno uspešen dijak. Zelo vidno je bilo tudi njegovo zunajšolsko delovanje v mladinskih organizacijah, med počitnicami pa je sodeloval pri težakih delih. Maja 1942 se je pridružil partizanom, 13. februarja je zašel v italijansko zasedo in padel, potem ko je izstrelil zadnjo kroglo. Po njem so imenovali Šuligojev SKOJ, Pionirski odred Stojan in glasilo mladinske organizacije.

Viri

Članek Marije - Rije Javornik-Simčič v reviji Naša žena.

Članek o Stojanu Šuligoju v monografiji Urh (1976) avtorice Štefanije Ravnikar Podbevšek.

ZUPANČIČEVI – BRLEŽNIKOVI S PEROVEGA

Priimek Zupančič je zelo razširjen v občini Grosuplje. Med znanimi Zupančiči so bili:

Jože Zupančič (1894–1969) iz Zavrtač nad Višnjo Goro, dobrovoljec, novinar, urednik Slovenskega naroda in prevajalec.

Jakob Zupančič (1871–1939) s Sel pri Grosupljem, profesor fizike in matematike v Kranju, Gorici in Mariboru.

Janez Zupančič (1819–1895) iz Šmarja, nabožni pisec.

Vita Urša Zupančič (1868–1950) s Sel pri Grosupljem, vzgojiteljica gluhih in strokovna pisateljica.

Martin Zupančič (1868–1950) s Perovega je bil rojen pri Krumpcu v Mali Stari vasi, si z ženitvijo pri razprodaji Brinjske graščine pridobil zemljišče za izgradnjo skromne domačije, ki pa jo je izgubil ob gradnji ceste. Leta 1912 je dobil službo cestarja na odseku Stranska vas–Polica. Pozneje se je zaposlil kot prevzemnik lesa pri Janezu, nato pa pri Antonu Adamiču v Prapročah. V zakonu z Marijo z Zgornje Slivnice se je rodilo veliko otrok.

Martin ml. (1894–1944) je leta 1914 maturiral na novomeški gimnaziji, bil mobiliziran v prvih dnevih

svetovne vojne in bil ujet na ruski fronti, kjer je vstopil med jugoslovanske dobrovoljce in se boril v Dobrudži. Doživel je rusko revolucijo, potem pa preko Sibirije, Vladivostoka in Singapurja prispel na solunsko bojišče. Sodeloval je pri preboju fronte in kot kapetan pripeljal svojo četo do Subotice, kjer je bil demobiliziran. Leta 1919 je kot štipendist sklada Rome-Zupančič in kasneje z državno štipendijo študiral gozdarstvo na Bodenkulturi na Dunaju, leta 1922 nadaljeval študij v Zagrebu, absolviriral osem semestrov, se zaposlil, opravil vse izpite, ni pa diplomiral. Služboval je pri lesni industriji Našice in imovni občini Slavonski Brod. Zaradi levičarskih nazorov in gospodarske krize je bil leta 1928 odpuščen in se vrnil v Slovenijo. Živel je pri družini Valentinčič v Brinju, delal v trgovini (1931–1936), potem pa stopil v službo v tovarni Motvoz in platno. Sprva je bil vodja nabave surovin, organiziral je pridelovanje lanu na Dolenjskem in Notranjskem ter postal mojster za barvanje in impregniranje platna. Med obema vojnama se je pridružil gibanju slovenskih bojnikov in leta 1935 kandidiral na njihovi listi. Bil je levičar, prežet s patriotičnim duhom in humanist, nikoli pa ni postal član Zveze komunistov, čeprav se je že leta 1941 povezal z organizacijo OF v tovarni. Avgusta 1942 so Italijani Martina skupaj z dvanajstimi drugimi delavci odpeljali v taborišče na Rabu, po italijanski kapitulaciji pa se je vrnil v Brinje. Januarja 1944 so ga domobranci aretirali in ustrelili na Barju pri Škofljici. Martin se je tudi strokovno udejstvoval, bil delaven član podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva ter Čebelarskega društva Slovenije, urejal je tovarniško glasilo Lan in konoplja ter pisal spodbudne članke o pridelovanju lanu.

France - Frenk je po prvi vojni odšel v Ameriko in prišel leta 1931 na obisk domov. V ZDA si je ustvaril družino in imel sina Franka.

Marija - Mica je kot dekle odšla k teti v Šempeter pri Novem mestu. Omožila se je s pismonošo Florjančičem. Njuna otroka sta sin Bojan in hči Joža.

Alojzij - Lojz je tudi odšel k teti v Šempeter. Ta mu je zapustila posestvo z vinogradom v Sevnem na Trški gori.

Jožefa - Pepa je prav tako odšla k isti teti, se z doto omožila h gruntarju Osolniku v Muhaberu pri Novem mestu, kjer živijo njeni otroci: Anton, Lado in Milan.

Rudolf - Rudel se je mlad zaposlil v tovarni Motvoz in platno na Grosupljem.

Marija Zupančič, sestra Martina Zupančiča st., je bila gospodinja pri župniku Jožefu Rometu (1848–1933) v Šempetru. To je bila teta, katere premoženja so bili deležni omenjeni nečaki, otroci brata Martina Zupančiča.

SKUBČEVI S POSTAJE

Jožef Skubic st., rojen leta 1872 v Leskovcu nad Višnjo Goro, je bil progovni nadzornik od Grosupljega do Predol. To pot, okoli 7 km, je vsaj enkrat na dan prehodil v vsako smer ter ugotavljal njeno ustreznost za vožnjo osebnih in tovornih vlakov. Ker se del proge od Spodnje Slivnice navzgor strmo vzpenja, je moral pod kolesa težko sopihajočega vlaka polagati kremenčev pesek. Delo je bilo odgovorno in težko, zato je zaprosil za lažje delo in za predčasni pokoj. Družina je morala izprazniti stanovanje za postajo, kjer so imeli še skromen vrtiček, oče pa je gojil čebele in prideloval med. Sredi tridesetih let se je družina naselila v Jerovi vasi v nekdanji Beltramovi, sedaj Adamičevi hiši. Pred drugo vojno so potem s prihranki kupili hišo, last Leopoldine Košakove, v sestavu nekdanje Luckmann-Tschinklove domačije, sedanje tovarne Kovinastroj na Adamičevi cesti 36.

Sin **Jožef** (1907) je po ljudski šoli vstopil kot gojenec v cistercijski samostan v Stični. Obiskoval je samostansko gimnazijo in maturiral na klasični gimnaziji v Ljubljani. Po zaobljubah je dobil ime Antonin. Novo mašo je pel pod vodstvom takratnega župana Alojzija Žitnika in župnega upravitelja Antona Ravnikarja. V samostanu je p. Antonin vodil in skupaj s samostanskimi fratri obdeloval zelenjavni vrt, oskrboval sadovnjake in skrbel za spravilo, skladiščenje in predelavo pridelkov. V samostanski cerkvi je bil sprva pomožni, nato pa glavni organist in hišnik oziroma cerkovnik.

Drugi sin **France** (1909) je leta 1930 maturiral na Poljanski realni gimnaziji v Ljubljani. Vpisal se je na Pravno fakulteto Univerze v Ljubljani, vendar se je kmalu zaposlil na davkarji v Trbovljah. Leta 1941 je bil odpuščen in se vrnil k staršem v Jerovo vas. Potem je dobil ugledno mesto davčnega

revizorja in finančnega inšpektorja. V tistem času so starši s Francetovimi prihranki kupili hišo Neže Mehle – Zirkar iz sestava nekdanje Luckmann-Tschinklove domačije na Grosupljem. Po smrti matere (roj. 1883) in sestre Angele (roj. 1910) ter po upokojitvi se je preselil k bratu Jožetu, patru Antoninu, v Stično.

Sin **Avzugst**-Gustelj (1911) se je izučil mizarstva, bil nekaj let pomočnik v Stolarni in pri mizarju Anžiču v Rožni dolini. Potem se je oženil z Micko Ahlin – Malnarčkovo, v katere hiši je imel lastno mizarstvo delavnico. Leta 1944 je bil mobiliziran v Rupnik-Kociprovo vojsko, maja 1945 pa je odšel najprej na Koroško in potem v Kanado.

Hči **Marija** je bila pred vojno tajnica na Občini Grosuplje, 5. maja 1945 pa je odšla na Koroško, od tam pa v Cleveland v ZDA.

Družina Skubic s postaje ni zapustila naslednikov. France je pred odhodom prodal svojo hišo podjetju Kovinastroj, ki si je tam zgradilo novo stavbo za svoje potrebe.

MIKUŽEVI – NADUČITELJEVI IZ ŠMARJA

V gornjem koncu vasi Šmarje je do nedavna živela družina Mikuž, ki pa ni bila povezana z družino **Valentina Mikuža**, ki je v začetku 20. stoletja služboval v Prečni pri Novem mestu, od 1911 do 1922 pa v Šmarju. V Prečni se je rodil prvorojenec Metod, naslednja dva otroka, Stane in Marija, pa sta se rodila v Šmarju.

Metode Mikuž (1909–1982) se je rodil v Prečni in umrl v Velikih Poljanah pri Ortneku, počiva pa pri sv. Tomažu pod Grmado. Leta 1931 je maturiral na škofijski gimnaziji v Šentvidu, v duhovnika je bil posvečen leta 1935, diplomiral pa je leta 1936. Kot kaplan je služboval v Trebnjem (1936), Mengšu (1938), Kočevju (1939) in v Šmartnem pri Litiji (1940). Leta 1940 se je vpisal na Filozofsko fakulteto, 1941 opravil doktorat z naslovom Vrsta stiških opatov ter bil imenovan za arhivarja v Škofijskem arhivu. Sredi leta 1942 je odšel v narodnoosvobodilno vojsko kot verski referent in bil izvoljen za člana Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta (SNOS). Udeležil se je Kočevskega zbora in zasedanja AVNOJ-a v Jajcu. Leta 1946 je opravil še drugi doktorat z naslovom Topografija stiške posesti in odložil duhovniške obveznosti. Naslednjega leta je bil izvoljen za univerzitetnega profesorja na Filozofski fakulteti v Ljubljani, na kateri je bil med letoma 1958–1960 tudi dekan. Leta 1974 je prejel Kidričevo nagrado in bil leta 1980 upokojen. Napisal je številne monografije in razprave o NOB. Z osmimi prispevki je sodeloval tudi v ZOG Grosuplje, I.–IX.

Metod Mikuž se je leta 1945 oženil z Zlato, ki mu je rodila sina in hčerko. Sin **Jure** je študiral umetnostno zgodovino in se kot kustos zaposlil v Moderni galeriji v Ljubljani, po upokojitvi Zorana Kržišnika pa tam postal direktor za likovno umetnost. Minister Sergij Pelhan ga je kasneje imenoval za državnega sekretarja za likovno umetnost. Jure Mikuž je objavil pet umetnostnozgodovinskih prispevkov v ZOG.

Hčerka **Minca** je prav tako študirala umetnostno zgodovino in bila potem zaposlena v Narodni galeriji.

Stane Mikuž (1913–1985) je bil rojen v Šmarju, umrl pa je v Ljubljani. Leta 1932 je maturiral na škofijski gimnaziji v Šentvidu, leta 1936 pa diplomiral iz umetnostne zgodovine. Od 1938 je služboval na Spomeniškem uradu, bil od 1944–1945 v taborišču Dachau, od 1949 do 1951 je vodil oddelek za likovno umetnost in muzeje na Ministrstvu za prosveto, bil leta 1951 izvoljen za predavatelja, leta 1958 pa za izrednega profesorja za občo umetnostno zgodovino na Filozofski fakulteti, kjer je predaval do upokojitve leta 1983. Leta 1978 je izdal topografijo šmarske dekanije z naslovom Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine.

Stanetovi otroci so: Stane, dipl. ing. arhitekture, Marija, agronomka, poročena v Trziču (Monfalcone), in Vida, tajnica na Inštitutu za gozdarstvo Republike Slovenije.

Viri

Uradni list LRS, I–IV.; podatki p. Štrublja iz Šmarja.

PODKORITNIKOVI Z GROSPLJEGA

Franjo Podkoritnik (1893–1962) je bil od leta 1930 okrajni zdravnik na Grosupljem. V mladosti je bil preporodovec, v zrelih letih marksist, revolucionar in partizan. Leta 1942 je bil obsojen na dosmrtno ječo, ki jo je prestajal v zaporih Castelfranco in Volterra. Po italijanski kapitulaciji se je februarja 1944 priključil Gradnikovi brigadi na Krasu, od tam so ga poslali v bolnišnico v Renčah, nato pa je kot zdravnik delal v bolnišnici Franja in Pavla. Po koncu vojne se je vrnil na Grosuplje, kjer je organiziral zdravstveno službo in izpeljal gradnjo zdravstvenega doma, ki so ga po njegovi smrti imenovali Zdravstveni dom dr. Franceta Podkoritnika.

Leta 1930 se je oženil z Vero Zorec (1909–1994), ki mu je rodila štiri otroke.

– **Veruška** (1931) se je po maturi zaposlila v podjetju Slovenija vino. Njen mož Peter Pungartnik je končal trgovsko akademijo v Ljubljani in potem služboval v finančnih ustanovah in podjetjih. Zakonca živita kot upokojenca na Grosupljem, njun sin Peter pa živi in dela v Ljubljani.

– **Alenka** (1933) je diplomirana inženirka metalurgije. Službovala je v železarni Ravne na Koroškem in na Inštitutu za metalurgijo v Ljubljani. Njen mož Jože Rodič je prav tako metalurg, ki je po doktoratu znanosti delal kot izredni profesor na univerzi. Nazadnje je bil zaposlen v Podjetju za proizvodnjo specialnih zlitin. Zakonca živita kot upokojenca na Grosupljem. Njun sin Tomaž Rodič je diplomirani inženir strojništva, doktor znanosti in docent na univerzi v Ljubljani. Hčerka Maja je zaposlena v Dravogradu.

– **Matjaž** (1936–1974) je študiral tekstilno tehnologijo in bil zaposlen v tovarni Motvoz in platno. Na službeni poti v Francijo se je smrtno ponesrečil. Njegova žena dr. Mira Egger - Podkoritnik je bila specialistka okulistka v Zdravstvenem domu Ljubljana - Center. Umrla je leta 1992 in je skupaj z možem pokopana na Grosupljem. Imela sta dve hčerki. Špela živi v Ljubljani in poučuje angleški jezik v Ivančni Gorici, Barbara pa je zdravstveni tehnik na Grosupljem.

– **Dobruška** (1939) je profesorica geografije in biologije. Poučevala je na Osnovni šoli Bičevje v Ljubljani, živi pa na Grosupljem. Omožena je bila z dr. Žvanom, s katerim imata dva otroka. Hči Mojca je profesorica geografije in sociologije na osnovni šoli v Ivančni Gorici, a živi v Ljubljani. Sin Andraž je pravnik, ki živi na Grosupljem.

Viri

ZOG II, 1970, 15–18; pisno poročilo Petra Pungartnika, 1997.

NAŠE OBČINE IN OBČANI

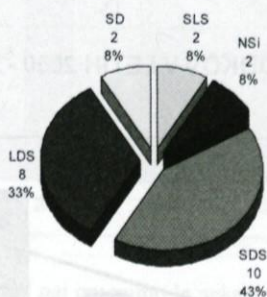
OBČINA GROSUPLJE V OBDOBJU 2006 DO 2007

*Janez Lesjak**

DELO OBČINE V POGOJIH MONETARNE IN OSTALIH SISTEMSKIH SPREMEMB

Na volitvah v jeseni leta 2006 je bil izvoljen nov občinski svet. Po strankarski pripadnosti je občinski svet Občine Grosuplje za mandatno obdobje 2006–2010 izvoljen v naslednji sestavi:

OBČINSKI SVET OBČINE GROSUPLJE

10 svetnikov iz stranke SDS,
8 svetnikov iz stranke LDS,
2 svetnika iz stranke SD,
2 svetnika iz stranke SLS,
2 svetnika iz stranke NSI.

Mandat župana je že tretjič zaupan dosedanjemu županu Janezu Lesjaku.

Glede na precej podobno sestavo in politično uravnoteženost novega občinskega sveta so že sprejete naloge iz prejšnjega mandata več ali manj ostale v programu dela tudi za obdobje 2006–2007.

Z začetkom leta 2007 je Slovenija izvedla monetarno spremembo: uvedla je evro, kar je tudi v pripravah občinskih finančnih načrtov zahtevalo veliko preračunavanja in povzročilo precej zmede.

Uprava Občine Grosuplje je v letih 2006–2007 delovala v okviru treh organov:

- občinski svet,
- nadzorni odbor,
- župan

in štirih uradov

- urad za splošne zadeve,
- urad za gospodarstvo, družbene dejavnosti in finance,
- urad za komunalno infrastrukturo,
- urad za prostor.

* Župan Občine Grosuplje.

PRORAČUN IN REALIZACIJA NALOG ZA LETO 2006–2007

Občinski svet Občine Grosuplje je sprejel Odlok o proračunu Občine Grosuplje za leto 2006 na svoji 35. redni seji dne 30. 11. 2005. Proračun je bil rebalansiran na 41. redni seji Občinskega sveta.

Odlok o proračunu Občine Grosuplje za leto 2007 pa je bil sprejet na 7. redni seji dne 21. 3. 2007 in bil rebalansiran na 11. redni seji Občinskega sveta dne 26. 9. 2007.

Prihodki

Skupni prihodki v letu 2006 so bili realizirani glede na veljavni proračun 76%, v 2007 pa 92%.

Država je sofinancirala štiri projekte, in sicer: Agencija za regionalni razvoj – rekonstrukcijo in izgradnjo Gasilske ceste na Grosupljem, Ministrstvo za šolstvo in šport – šolske prevoze na nevarnih poteh, ogroženih z medvedom, Ministrstvo za kulturo – izgradnjo knjižnice Grosuplje, Ministrstvo za kmetijstvo pa je sofinanciralo gozdne ceste.

V letu 2007 so izpadla sredstva državnega sofinanciranja nekaterih investicij, ki jih nismo uspeli začeti v tem letu (POŠ Žalna).

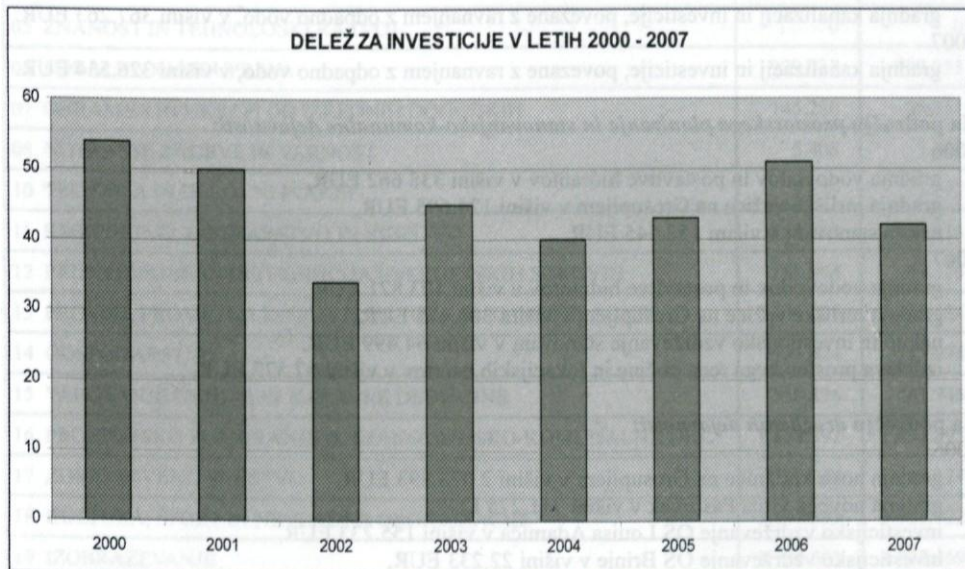
Sledeči graf prikazuje nominalno rast prihodkov v letih:

Odhodki

Če primerjamo deleže proračunskih sredstev, namenjenih investicijam, so bili ti v zadnjih letih sledeči:

leto 2000	leto 2001	leto 2002	leto 2003	leto 2004	leto 2005	leto 2006	leto 2007
54 %	50 %	34 %	45 %	40 %	43 %	51 %	42 %

V letih **2006 in 2007** naj omenimo le nekatere pomembnejše investicije, investicijska vzdrževanja in nakupe z namenom investiranja.

Na področju investicij v splošne zadeve:

2006

- nakup nove računalniške in programske opreme za upravo Občine Grosuplje.

2007

- nakup gasilske opreme za Območno gasilsko zvezo v višini 146.051 EUR.

Na področju pridobivanja in distribucije energijskih surovin:

2006

- nakup mobilne kotlovnice 132.649 EUR,
- izdelava toplovoda DVORI III in IV v višini 28.568 EUR in v 2007 v višini 43.954 EUR.

2007

- prestavitev VN daljnovoda na območju UN zadrževalnika Bičje v višini 31.574 EUR,

Na področju investicij v cestni promet in infrastrukturo:

2006

- investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest v višini 096.374 EUR,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja državnih cest v višini 268.315 EUR,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja javne razsvetljave v višini 846 979 EUR,
- nakup zemljišč za potrebe investicij v višini 456.727 EUR.

2007

- investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest v višini 343.204 EUR,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja državnih cest v višini 196.892 EUR,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja javne razsvetljave v višini 24.550 EUR,
- nakup zemljišč za potrebe investicij v višini 474.629 EUR.

Na področju varovanja okolja:

2006

- gradnja kanalizacij in investicije, povezane z ravnanjem z odpadno vodo, v višini 367.263 EUR.

2007

- gradnja kanalizacij in investicije, povezane z ravnanjem z odpadno vodo, v višini 326.534 EUR.

Na področju prostorskega planiranja in stanovanjsko-komunalne dejavnosti:

2006

- gradnja vodovodov in postavitve hidrantov v višini 338 662 EUR,
- gradnja mrliške vežice na Grosupljem v višini 124.695 EUR,
- nakup stanovanj v višini 152.545 EUR.

2007

- gradnja vodovodov in postavitve hidrantov v višini 103.821 EUR,
- gradnja mrliške vežice na Grosupljem v višini 368.475 EUR,
- nakup in investicijsko vzdrževanje stanovanj v višini 64.499 EUR,
- izdelava prostorskega reda občine in lokacijskih načrtov v višini 67.577 EUR.

Na področju družbenih dejavnosti:

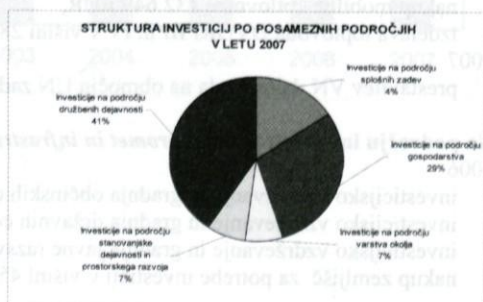
2006

- gradnja nove knjižnice na Grosupljem v višini 2.075.893 EUR,
- gradnja novega vrtca Pastirček v višini 711.275 EUR,
- investicijsko vzdrževanje OŠ Louisa Adamiča v višini 155.233 EUR,
- investicijsko vzdrževanje OŠ Brinje v višini 22.233 EUR,
- nakup računalniške in druge opreme v šolah v višini 38.958 EUR,
- izgradnja športnih objektov v višini 41.729 EUR.

2007

- nakup prostorov v novi upravni stavbi na Taborski c. na Grosupljem v višini 114.428 EUR,
- dokončanje izgradnje knjižnice na Grosupljem v višini 634.055 EUR,
- gradnja POŠ Žalna v višini 1.110.230 EUR,
- investicijsko vzdrževanje šol v višini 103.394 EUR,
- nakup opreme v šolah v višini 38.807 EUR,
- investicijsko vzdrževanje zdravstvenega doma v višini 20.865 EUR,
- investicijsko vzdrževanje vrtcev v višini 59.897 EUR.

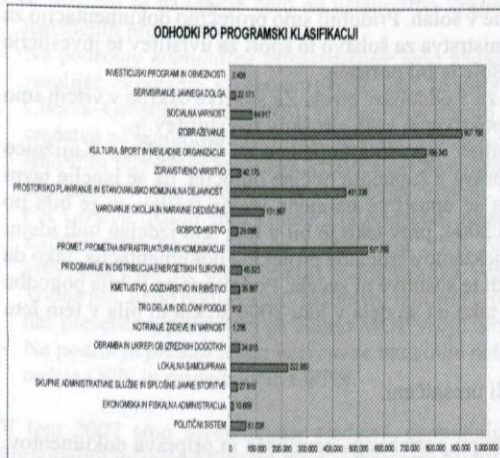
Sledeča grafa prikazujeta strukturo investicij po funkcionalni klasifikaciji v letih 2006–2007:

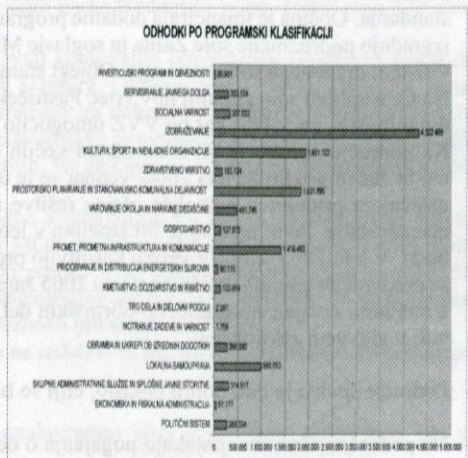
Po področjih programske klasifikacije proračunskih odhodkov je bila poraba v EUR sledeča:

	2006	2007
01 POLITIČNI SISTEM	254.707	268.334
02 EKONOMSKA IN FISKALNA ADMINISTRACIJA	44.521	51.177
03 ZUNANJA POLITIKA IN MEDNARODNA POMOČ	0	0
04 SKUPNE ADMINISTRATIVNE SLUŽBE IN SPLOŠNE JAVNE STORITVE	115.235	314.517
05 ZNANOST IN TEHNOLOŠKI RAZVOJ	0	0
06 LOKALNA SAMOUPRAVA	929.937	990.053
07 OBRAMBA IN UKREPI OB IZREDNIH DOGODKIH	145.280	26.951
08 NOTRANJE ZADEVE IN VARNOST	5.408	7.759
10 TRG DELA IN DELOVNI POGOJI	2.135	2.297
11 KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN RIBIŠTVO	153.843	133.814
12 PRIDOBIVANJE IN DISTRIBUCIJA ENERGETSKIH SUROVIN	189.964	90.116
13 PROMET, PROMETNA INFRASTRUKTURA IN KOMUNIKACIJE	2.244.028	1.418.484
14 GOSPODARSTVO	121.424	137.975
15 VAROVANJE OKOLJA IN NARAVNE DEDIŠČINE	550.396	481.746
16 PROSTORSKO PLANIRANJE IN STANOVANJSKO-KOMUNALNA DEJ.	1.883.392	1.831.895
17 ZDRAVSTVENO VARSTVO	167.264	163.124
18 KULTURA, ŠPORT IN NEVLADNE ORGANIZACIJE	3.197.893	1.931.122
19 IZOBRAŽEVANJE	3.785.503	4.322.469
20 SOCIALNA VARNOST	354.352	337.032
22 SERVISIRANJE JAVNEGA DOLGA	92.518	303.124
23 INVESTICIJSKI PROGRAMI IN OBVEZNOSTI	10.053	268.092

2006

2007

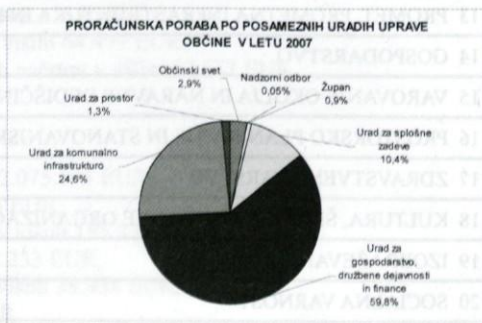
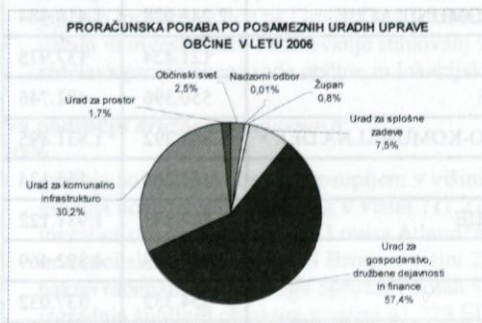

ORGANI IN URADI OBČINE GROSUPLJE

Kako je proračunska poraba razdeljena po posameznih organih in uradih in kako je uradom uspelo realizirati s planom proračuna dodeljena finančna sredstva glede na načrtane naloge in cilje, nam kaže sledeča tabela in graf:

(v €)

Organi in občinski uradi	2006	2007
občinski svet	337.014	348.149
nadzorni odbor	1.018	6.536
župan	102.082	108.890
urad za splošne zadeve	1.005.704	1.232.160
urad za gospodarstvo, družbene dejavnosti in finance	7.697.217	7.116.233
urad za komunalno infrastrukturo	4.050.739	2.927.828
urad za prostor	223.719	159.351

Izvedene naloge v letu 2006

- **Družbene dejavnosti** Na področju *šolstva in otroškega varstva*: ohranjanje relativno visokega standarda. Občina je financirala dodatne programe v šolah. Pridobili smo projektno dokumentacijo za izgradnjo podružnične šole Žalna in soglasje Ministrstva za šolstvo in šport za uvrstitev te investicije v sistem državnega sofinanciranja. Objekt stare šole je bil porušen.
- Na Grosupljem smo zgradili nov vrtec Pastirček za 5 oddelkov otrok. Za storitve oskrbe v vrtcih smo dvignili cene za 5,7 %, kar bo VVZ omogočilo pokrivanje vseh stroškov teh storitev.
- Na področju *kulture* je bil eden izmed večjih ciljev izgradnja knjižnice na Grosupljem. Knjižnico naj bi začeli graditi že leta 2004, vendar se je uprava z županom občine odločila, da se izpelje javni natečaj za pridobitev najboljše idejne rešitve in se opusti že narejena idejna rešitev, ki je bila po ocenah slaba. Javni natečaj je bil izpeljan v letu 2004, prav tako je bil v tem letu izdelan tudi idejni načrt. V letu 2005 je bila z veliko kasnitvijo projektantov izdelana projektna dokumentacija, tako da se predvidena gradnja knjižnice v letu 2005 zaradi te kasnitve ni začela. Podpisana pa je bila pogodba z izbranim izvajalcem gradbeno-obrtniških del, tako da so dela v letu 2006 stekla in bila v tem letu tudi v glavnem zaključena.
- Področje *športa* je bilo dobro pokrito, cilji so bili uresničeni.
- Na področju *zdravstva* potekajo pogajanja o odkupu potrebnega zemljišča in priprava dokumentov, potrebnih za prijavo na javni razpis Ministrstva za zdravstvo in socialne zadeve za sofinanciranje

- izgradnje zdravstvenega doma. Vendar z investicijo ne bomo začeli, dokler ne bo jasna privatizacija v zdravstvu in s tem potrebe po prostorih, namenjenih javnemu zdravstvu.
- Na področju *socialnega varstva* zasledujemo cilj namenjati vsaj 2 % proračuna temu področju. V letu 2006 smo namenili socialnemu varstvu 2,5 % proračunskih sredstev.
 - V *turizmu* se nadaljuje iskanje možnosti, da občina na tem področju poveže interese posameznih okolij in jih vključi v celovito turistično ponudbo občine. Občina je v preteklem letu nadaljevala s sodelovanjem v projektu »Sožitje med mestom in podeželjem«. Začele pa so se tudi aktivnosti za pridobitev statusa krajinskega parka Radensko polje. V prostorih obnovljene Košakove hiše smo uredili tudi turističnoinformativni center, ki bo nudil turistične informacije o naših krajih in turistični ponudbi.
 - Na področju *komunalne infrastrukture* smo zasledovali cilj čim hitrejšega komunalnega opremljanja v zazidalnih načrtih.
 - Vlaganja v *ceste* je ena od prioritetnih nalog, vendar je žal zaradi drugih obveznosti teh investicij kljub potrebam veliko premalo.
 - Pri *varstvu okolja* žal stoji investicija v zadrževalnik Bičje, ki čaka na sprejem UN. Šele takrat bo namreč možno pridobiti upravno dovoljenje za gradnjo in gradnjo tudi začeti.
 - Na področju *prostorskega razvoja* je bil cilj občine postavitve strategije prostorskega razvoja in prostorskega reda v občini, ki bo usklajen s strategijo prostorskega razvoja in reda države.

V letu 2006 smo dali prednost investicijam na področju družbenih dejavnosti. Cilji so bili dobro realizirani, razen gradnja POŠ Žalna, ki se je zamaknila v leto 2007.

Izvedene naloge v letu 2007

- *Družbene dejavnosti.* Na področju *šolstva in otroškega varstva* smo si prizadevali še nadalje ohranjati relativno visok standard te dejavnosti. V tem letu ni bilo otrok, ki ne bi bili sprejeti v vrtec. Konec leta smo začeli z gradnjo nove POŠ Žalna za okoli 100 otrok v prvih petih razredih osnovne šole.
- Na področju *kulture* je bil eden izmed večjih ciljev dokončanje in otvoritev knjižnice na Grosupljem. V tem letu so se dokončala gradbeno-obrtna dela in bila je vgrajena oprema. Otvoritev je bila na predvečer kulturnega praznika 7. februarja.
- Na področju *športa* je bil poudarek na soinvestiranju v nov športni objekt na tenis igrišču.
- Na področju *zdravstva* smo vlagali v obstoječi zdravstveni dom za potrebe investicijskega vzdrževanja.
- Na področju *socialnega varstva* smo v letu 2007 namenili 2,6 % proračunskih sredstev.
- V *turizmu* se nadaljuje delo na ustanovitvi krajinskega parka Radensko polje. Izdali smo komplet turističnih prospektov.
- Na področju *komunalne infrastrukture* smo nadaljevali komunalno opremljanje predvsem stavbnih zemljišč. Vlaganje v rekonstrukcijo cest še naprej stagnira. Obupno počasi se rekonstruira cesta Cikava-Grosuplje, ker DRSC ne namenja dovolj sredstev za dokončanje. Občina je zagotovila vsa sredstva za izgradnjo pločnikov, kolesarskih stez, razsvetljave in avtobusnih postajališč. Sofinancirali smo tudi izgradnjo krožnega križišča pri Kovinastroju. Na pokopališču Resje na Grosupljem je bil zgrajen in urejen kompleks poslovnega objekta.
- Pri *varstvu okolja* smo konec leta podpisali pogodbo z izvajalcem izgradnje zadrževalnika Bičje. Zadrževalnik bo zgrajen do sredine leta 2008. Na MOP so nas v začetku leta obvestili, da zaradi previsoke cene ne bodo gradili zadrževalnika Veliki potok, in od občine zahtevajo izdelavo OPPN Vodna pot, ki bo podlaga protipoplavni ureditvi Grosupeljščice skozi mesto Grosuplje. Ta sprememba nas preseneča, predvsem pa očitno MOP svoje obveznosti prenaša na občino.
- Na področju *prostorskega razvoja* se nadaljuje delo na izdelavi in sprejemu občinskega prostorskega načrta OPN in pripadajočih OPPN.

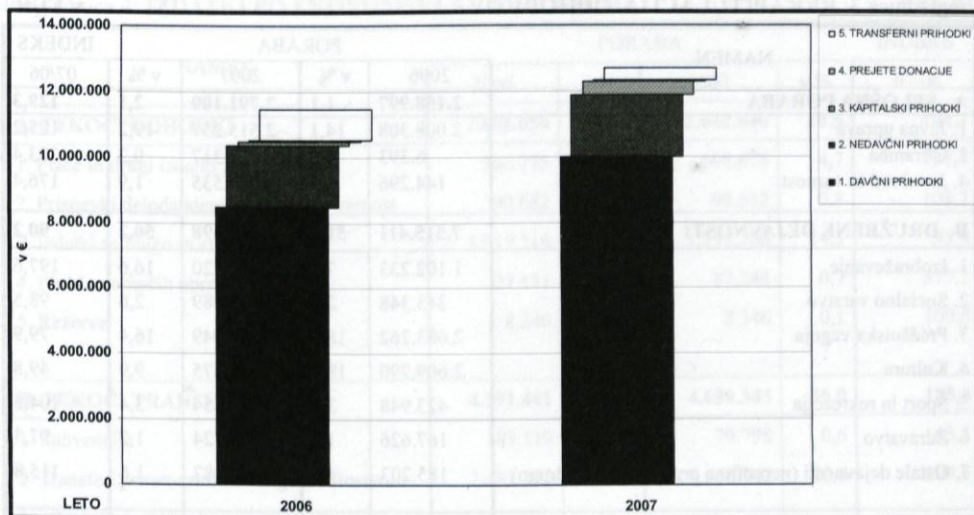
V letu 2007 smo investicijska sredstva namenjali enakomerno tako v družbene dejavnosti kot v komunalno infrastrukturo, in sicer v razmerju 50:50.

Še nekaj tabelarnih prikazov:

Preglednica 1: **PRIHODKI**

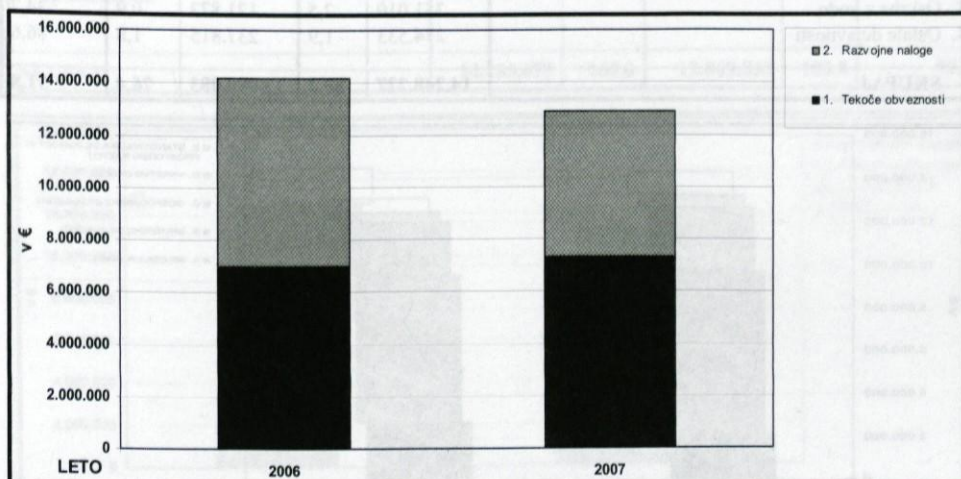
v EUR

NAMEN	REALIZACIJA				INDEKS
	2006	v %	2007	v %	07/06
1. DAVČNI PRIHODKI	8.454.599	64,4	10.002.699	70,8	118,3
1. Davki na dohodek in dobiček (dohodnina)	6.019.333	45,9	7.556.653	53,5	125,5
2. Davki na premoženje	1.221.057	9,3	1.326.197	9,4	108,6
3. Domači davki na blago in storitve	1.214.209	9,3	1.119.849	7,9	92,2
2. NEDAVČNI PRIHODKI	1.907.123	14,5	1.863.540	13,2	97,7
1. Udeležba na dobičku in prihodki od premoženja	1.105.429	8,4	826.134	5,8	74,7
2. Takse in pristojbine	41.208	0,3	34.568	0,2	83,9
3. Denarne kazni	6.101	0,0	3.260	0,0	53,4
4. Prihodki od prodaje blaga in storitev	37.944	0,3	39.246	0,3	103,4
5. Drugi nedavčni prihodki	716.441	5,5	960.332	6,8	134,0
3. KAPITALSKI PRIHODKI	121.061	0,9	424.532	3,0	350,7
1. Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	0		130.432	0,9	
2. Prihodki od prodaje zemljišč in nematerial. premož.	121.061	0,9	294.100	2,1	242,9
4. PREJETE DONACIJE	22.868	0,2	11.659	0,1	51
1. Prejete donacije iz domačih virov	22.868	0,2	11.659	0,1	51
2. Prejete donacije iz tujih virov	0		0		
5. TRANSFERNI PRIHODKI	958.638	7,3	405.909	2,9	42,3
1. Transferni prihodki iz drugih javnofin. institucij	958.638	7,3	405.909	2,9	42,3
SKUPAJ:	11.464.288	87,4	12.708.339	90,0	110,9
PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL	144.671	1,1	162.828	1,2	112,6
1. Prejeta vračila danih posojil	134.331	1,0	158.008	1,1	117,6
2. Kupnine iz naslova privatizacije	10.341	0,1	4.820	0,0	46,6
DOMAČE ZADOLŽEVANJE	1.510.599	11,5	1.251.753	8,9	82,9
1. Zadolževanje pri poslovnih bankah	1.510.599	11,5	1.251.753	8,9	82,9
2. Zadolževanje pri državnih skladih	0		0		
SKUPAJ:	13.119.559	100,0	14.122.920	100,0	107,6

Preglednica 2: PORABLJENA SREDSTVA PRORAČUNA PO GLAVNIH NAMENIH v EUR

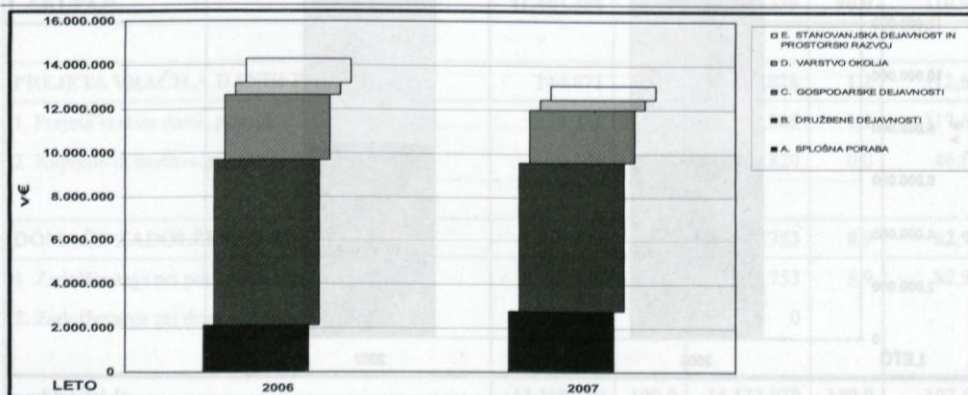
NAMEN	PORABA		INDEKS	
	2006	v %	2007	v %
Skupaj denarno in % od skupnih sredstev	14.185.679	100,0	12.869.834	100,0
1. Tekoče obveznosti	6.999.491	49,3	7.281.990	56,6
2. Razvojne naloge	7.186.188	50,7	5.587.844	43,4
3. Proračunski presežek ali primanjkljaj	-2.721.390		-161.495	

Preglednica 3: REKAPITULACIJA ODHODKOV

v EUR

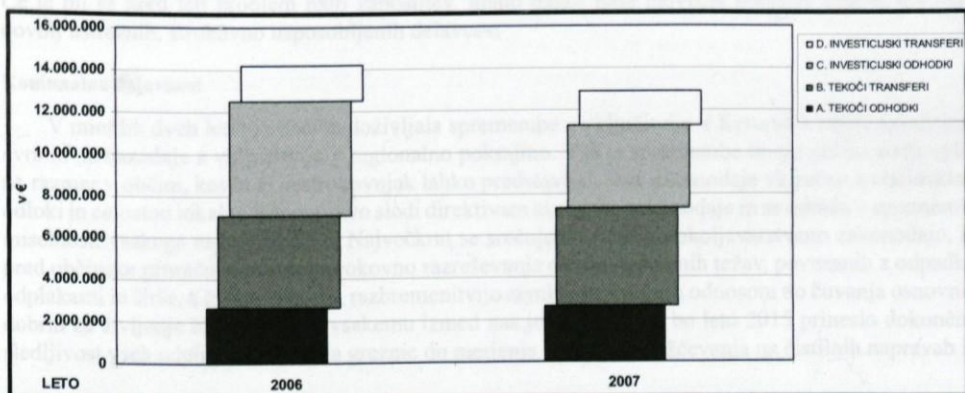
NAMEN	PORABA				INDEKS 07/06
	2006	v %	2007	v %	
A. SPLOŠNA PORABA	2.158.997	1,1	2.791.109	2,1	129,3
1. Javna uprava	2.008.308	14,1	2.515.257	19,2	125,2
3. Obramba	6.393	0,0	21.317	0,2	333,4
4. Javni red in varnost	144.296	1,0	254.535	1,9	176,4
B. DRUŽBENE DEJAVNOSTI	7.515.411	51,4	6.780.698	50,2	90,2
1. Izobraževanje	1.102.233	7,7	2.177.520	16,6	197,6
2. Socialno varstvo	343.348	2,4	338.089	2,6	98,5
3. Predšolska vzgoja	2.683.262	18,8	2.144.949	16,4	79,9
4. Kultura	2.609.790	18,3	1.299.675	9,9	49,8
5. Šport in rekreacija	423.948	3,0	442.854	3,4	104,5
6. Zdravstvo	167.626	1,2	163.124	1,2	97,3
7. Ostale dejavnosti (neprofitne org., društva in drugo)	185.203	1,3	214.487	1,6	115,8
C. GOSPODARSKE DEJAVNOSTI	2.940.523	20,6	2.415.326	18,5	82,1
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	153.843	1,1	133.814	1,0	87,0
2. Pridobivanje in distribucija energetskih surovin	189.964	1,3	90.116	0,7	47,4
3. Cestni promet	1.969.483	13,8	1.180.668	9,0	59,9
4. Turizem in gostinstvo	44.922	0,3	82.039	0,6	182,6
5. Drobnogosp., pokopališča, vzdrževanje ulic, parkov in d.	582.311	4,1	928.689	7,1	159,5
D. VARSTVO OKOLJA	538.049	3,8	464.593	3,6	86,3
1. Zbiranje in ravnanje z odpadki	158.129	1,1	171.231	1,3	108,3
2. Ravnanje z odpadno vodo	376.882	2,6	280.667	2,1	74,5
3. Ostale dejavnosti	3.038	0,0	12.695	0,1	417,9
E. STANOVANJ. DEJAVNOST IN PROSTOR. RAZ.	1.095.247	3,3	628.357	2,1	57,4
1. Stanovanjska dejavnost	243.048	1,7	106.310	0,8	43,7
2. Dejavnost na področju prostor. načrtovanja in razvoj	226.657	1,6	162.359	1,2	71,6
3. Oskrba z vodo	351.010	2,5	121.873	0,9	34,7
4. Ostale dejavnosti	274.533	1,9	237.815	1,8	86,6
SKUPAJ:	14.248.227	80,2	13.080.083	76,4	91,8

Preglednica 4: IZDATKI PO EKONOMSKI KLASIFIKACIJI

v EUR

NAMEN	PORABA				INDEKS 07/06
	2006	v %	2007	v %	
A. TEKOČI ODHODKI	2.608.050	18,4	2.642.646	20,5	101,3
1. Plače in drugi izdatki zaposlenim	566.775	4,0	608.678	4,7	107,4
2. Prispevki delodajalcev za socialno varnost	90.682	0,6	98.612	0,8	108,7
3. Izdatki za blago in storitve	1.919.116	13,5	1.839.766	14,3	95,9
4. Plačila domačih obresti	23.131	0,2	87.244	0,7	377,2
5. Rezerve	8.346	0,1	8.346	0,1	100,0
B. TEKOČI TRANSFERI	4.391.441	31,0	4.639.343	36,0	105,6
1. Subvencije	185.119	1,3	79.798	0,6	43,1
2. Transferi posameznikom in gospodinstvom	2.481.372	17,5	2.656.747	20,6	107,1
3. Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	685.854	4,8	810.113	6,3	118,1
4. Drugi tekoči domači transferi	1.039.096	7,3	1.092.685	8,5	105,2
C. INVESTICIJSKI ODHODKI	5.499.086	38,8	3.921.213	30,5	71,3
1. Nakup in gradnja osnovnih sredstev	5.499.086	38,8	3.921.213	30,5	71,3
D. INVESTICIJSKI TRANSFERI	1.687.101	11,9	1.666.631	12,9	98,8
1. Investicijski transferi pravnim in fizičnim osebam	1.315.874	9,3	1.365.036	10,6	103,7
2. Investicijski transferi proračunskim uporabnikom	371.228	2,6	301.595	2,3	81,2
SKUPAJ:	14.185.679	100,0	12.869.833	100,0	90,7

OBČINA IVANČNA GORICA V OBDOBJU 2006 DO 2007*Jernej Lampret****NEKAJ SPLOŠNIH UGOTOVITEV IN INFORMACIJ**

Občina Ivančna Gorica je v času samostojnosti od leta 1995 dalje dosegla zavidljive rezultate. Njen, v primerjavi z drugimi občinami istega ranga uspešen razvoj kažejo kriteriji za uspešnost, ki jih postavljajo ugledne institucije. Tako je v letu 2006 revija Manager izbrala našo občino za najhitreje gospodarsko rastočo občino v rangju do 15 tisoč prebivalcev. Izredno pospešeno nastajajo manjši gospodarski subjekti, obrtniški in podjetniški, v geografsko razsežni občini lahko dobro delujejo in se razvijajo, saj se je ob izgradnji avtoceste in komunalne infrastrukture stanje v občini bistveno spremenilo.

Čedalje bolj postajamo primestna občina, ki ima svoje vezi vzpostavljene tudi z glavnim mestom Ljubljana. Izredno veliko je priseljevanja prebivalstva na podeželje. Spodbujena je gradnja enostanovanjskih hiš tudi zunaj samega naselja Ivančna Gorica in številne druge gradnje, renoviranja in adaptacije starejših objektov. Tudi v samih urbanih delih se srečujemo s hitro rastočo gradnjo večstanovanjskih hiš z manjšimi stanovanji. Na ta način se naši kraji krajinsko spreminjajo, kar izziva tudi številna nasprotovanja ljudi v soseski, saj v mnogočem tudi moteče vplivajo na prejšnjo, ustaljeno kakovost življenja našega občana. V vsem tem je Občina tudi nemočna, saj prostorski dokumenti omogočajo zgoščeno gradnjo in neprevisoko arhitekturo. Hiter razvoj pogojuje tudi večjo ponudbo ob viziji povečanja števila prebivalcev v naših večjih lokalnih središčih (Ivančna Gorica, Višnja Gora, Stična, Šentvid pri Stični, Zagradec). Kritična masa ljudi nam že zagotavlja večje povpraševanje po storitveni dejavnosti in nujenju potrošniških uslug, ki že sem pa tja presegajo povpraševanja. Še posebno imajo težave manjši obrati v odmaknjenih krajih, saj je ponudba že osredotočena v nekaterih naših trgovskih in drugih centrih. Preseljevanja in tudi kvalitetnejši način življenja spremlja tudi večanje števila rojstev. Zaradi dobre lege občine raste tudi ponudba delovne sile, saj je z dobrimi gospodarskimi rezultati gospodarskih subjektov, obrtnikov in podjetnikov povpraševanje po delovni sili iz dneva v dan večje.

Struktura našega gospodarskega potenciala je raznolika in dokaj vzporedna s potrebami trga delovne sile, zato smo imeli v letu 2007 eno izmed najnižjih stopenj nezaposlenosti (okoli 5 %), še vedno pa kljub vsemu ugotavljamo, da je naš delovni bazen razširjen na Ljubljano, Grosuplje, Trebnje in drugam. V tem okolišu se moramo tudi analitično iskati in ugotoviti, da je ta del tisti, kjer še lahko govorimo o sprejemljivi ponudbi trga delovne sile, saj se naš delavec zaposluje v krogu 30 kilometrov. Če je bil še pred leti problem najti zaposlitev, imajo danes naša največja podjetja težave, kje najti dovolj ustreznih, strokovno usposobljenih delavcev.

Komunalna dejavnost

V minulih dveh letih je občina doživljala spremembe z vključitvijo v Evropsko unijo, sprejetjem evra in ne nazadnje z vključitvijo v regionalno pokrajino. Vse te spremembe imajo veliko večji vpliv na razmer v občini, kot bi si nestrokovnjak lahko predstavljal. Vsa zakonodaja vključno z občinskimi odloki in celotno lokalno samoupravo sledi direktivam evropske zakonodaje in se odraža v spremembi miselnosti vsakega našega občana. Največkrat se srečujemo s strogo okoljevarstveno zakonodajo, ki pred občinske proračune postavlja rokovo razreševanje okoljevarstvenih težav, povezanih z odpadki, odplakami in širše, s čistim zrakom, razbremenitvijo zemlje ter s slabim odnosom do čuvanja osnovnih dobrin za življenje človeka. Prav vsakemu izmed nas je že jasno, da bo leto 2015 prineslo dokončno sledljivost vseh odplak, od čiščenja greznic do merjenja vrednosti očiščevanja na čistilnih napravah in

* Župan Občine Ivančna Gorica.

druge sledljivosti na terenu. Veliko težav imamo z odpadki, ker še zdaleč ni dovolj naša deponija, kljub temu da je bila zgrajena po takratnih standardih. Zdaj se postavlja stroga zakonodaja, ki uzakonjuje drugačne poglede na obseg in tehnologije deponiranega materiala, kar pred uporabnike postavlja večji strošek ob nezmanjšani kubaturi oddanih smeti in odpadkov. Zatorej so vsi programi usmerjeni v drage investicije, katerih stroški bodo naloženi na pleča uporabnikov ter uravnavani v sorazmerju z vrednostjo čistega okolja, v katerem bi radi živeli.

V letu 2006 je bila zgrajena čistilna naprava večjih dimenzij v Šentvidu pri Stični za območje Šentvida in bližnjih, višje ležečih krajev. Čistilna naprava je bila za proračun Občine velik zalogaj, kljub temu da so sredstva deležno prispevala tudi ministrstvo za okolje in prostor in krajani z izračunanim investicijskim prispevkom. Čistilna naprava že polno obratuje, gospodinjiski priključki pa se dopolnjujejo po izvedbenih sekundarnih vodih v skladu s priključitvenimi pogoji, ki jih uzakonjuje odlok, izvaja pa Javno komunalno podjetje Grosuplje kot upravljavec.

Več priključkov na primarno kanalizacijo je bilo izvedenih tudi za širše območje vasi Mleščevo. Osrednja čistilna naprava v Ivančni Gorici, ki ima kapaciteto prek 15 tisoč populacijskih enot, ima še velike rezerve, zato je bila tudi adaptirana in pripravljena tako, da bo možno ob popolnem uresničevanju zakonodaje čistiti tudi tiste greznične odplake, za katero ob razpršeni pozidavi zakon dovoljuje dovoz na čistilno napravo. Za vsa večja središča pa so z našim načrtom predvidene manjše čistilne naprave, ki bodo dopolnile sistem očiščevanja odpadnih voda v naši občini. Farma Stična je v tem času zaradi grobih vplivov na okolje prenehala delovati, kar je omogočilo razbremenitev naše čistilne naprave, zato je tudi mogoče priključevanje vseh višje ležečih krajev (višnjegorsko območje, stiško-virsko območje).

Nasprotje problemom očiščevanja odplak je zagotavljanje pitne vode ljudem, ki so še vedno odvisni od deževnice, ker niso vključeni v javno vodovodno mrežo. Veliko število krajevnih vodovodov ne zadošča zahtevkom stroge zakonodaje, ki zahteva nadzor, ali ljudje pijejo neoporečno vodo. Takšnih krajevnih vodovodov, ki delujejo v obsegu krajevnih skupnosti ali drugih neformalnih odborov, država ne podpira, saj je izključno odgovorna za ravnanje z vodo v najširšem pomenu besede. Zato Občina pripravlja številne projekte, da postopoma pristopi k javnemu razreševanju problema pitne vode. V letu 2007 smo zaključili dva velika investicijska vložka za vodooskrbo Polževske planote in Stiške visoke cone. Investicija je trajala vrsto let, saj je šlo za polaganje več kot 20 kilometrov primarnih vodovodnih cevi v gradbeno težkem območju s številnimi dopolnjevanji kapacitet že obstoječih in novih vodovodnih objektov. Šest vasi z nad 400 gospodinjstvi s Polževske planote ima možnost, da se priključi na javno omrežje. Prav tako imajo tudi krajani višje ležečega območja Stične po več kot 15 letih načrtovanja in izvajanja del zagotovljen vir pitne vode. Težav, ki sta jih imela gradbeni odbor in Občina, je bilo veliko, vendar z dobro voljo so se našla sredstva in tehnične rešitve. Ob vseh teh investicijah so izračuni za sofinancerski del občana pripravljeni na podlagi vložka Občine v infrastrukturo prek odloka o izračunu nadomestila za izboljšanje stanja v infrastrukturi.

Gospodarstvo

Hitro večanje števila drobnih gospodarskih subjektov, ki dosegajo v poslovanju dobre rezultate, kaže večanje bruto družbenega proizvoda na prebivalca v občini. Ob tem moramo posebej izpostaviti večja podjetja: Livar, Akrapovič, Elvez Višnja Gora, Iskra Tela Šentvid in še nekatera. Globalno odprtost kaže tudi velik izvoz na evropske in druge trge. Livar, ki ga ves čas spodbuja in usmerja stroga evropska ekološka zakonodaja pa tudi čut za lokalno okolje, se je z izboljšano tehnologijo za čistejši zrak uvrstil med kakovostnejše proizvajalce jekla. Podjetje Akrapovič je v preteklem letu veliko vložilo v novozgrajeno proizvodno halo. Projektanti skupaj z urbanisti in lokalno javnostjo že umeščajo nov objekt, ki naj bi bil skupaj z dobrim dostopom do avtoceste velik projekt, ki bo lahko izpolnjen le ob dobrem sodelovanju Občine in drugih soglasodajalcev ter investorjev.

Občina zaključuje obrtno cono v velikosti 30 tisoč kvadratnih metrov za znane uporabnike že ob zahodni povezovalni cesti. Preverja se še prehod čez železnico, in sicer nivojski ali nadvoznji, ki bi Ivančni Gorici omogočil boljše prometno ureditev. Obe obvoznici cesti, vzhodna in zahodna, bosta dobro izhodišče za povezavo celotnega ivanškega in stiškega območja.

V zadovoljstvo nam je, da so se v letu 2007 odprla vrata podjetja Elvez v Višnji Gori. Novi objekt se dobro ujema s starodavnim mestom in dokazuje, da znajo projektanti kljub zgodovinskim opredelitvam najti tudi pravo mero za razvoj kraja. Domača družina Petrič kot lastnica zagotavlja stabilnost podjetja z novimi potrebami po delavcih.

Družbene dejavnosti

Občinski proračun je še vedno vezan na del dohodnine in na lastna sredstva, ki jih dobiva Občina od dela davkov, taks in obratnih sredstev, ki se vežejo na stroške predvsem uslug. Tu mislim na prihodek, ki ga ustvarja Javno komunalno podjetje Grosuplje, ki skupaj z Občino skrbi za vodovodno omrežje, očiščevanje odplak in odvoz ter odlaganje odpadkov. Skrb, ki je v primarni obveznosti Občine, ni majhna, izpostavljena je velikim in strogim zahtevam zakonodaje.

Izredno velik del proračuna gre za družbene dejavnosti, zlasti za otroško varstvo in osnovno šolstvo. V letu 2007 je bila v Šentvidu pri Stični adaptirana in preurejena stara šola z dvema novima prizidkoma. Investicijska dela so trajala dve leti s sofinancerskim deležem države v višini 25 %. Vrednost investicije je bila 2,7 milijona evrov. V letu 2007 smo začeli tudi s projekti za dograditev vrtca v Ivančni Gorici ob osnovni in srednji šoli. Sklep ministrstva za šolstvo in šport o odobritvi sredstev je bil že izdan, planirana investicijska sredstva za dveletno aktivnost pa so tudi že načrtovana v občinskem proračunu. Na ta način bomo povečali število mest v vrtcih, saj bomo poleg novega vrtca povečali kapaciteto še z odprtjem dveh oddelkov v srednješolski stavbi, kjer imajo mesto že trije oddelki. Glede na priseljevanje se moramo hitro prilagajati in iskati vse možnosti, kot smo storili že v predhodnem času z odpiranjem enot vrtcev v Zagradcu, Muljavi, Ivančni Gorici, Šentvidu in Stični. Matični vrtci v Ivančni Gorici, Šentvidu pri Stični in Višnji Gori tvorijo osnovo celotnega delovanja s samostojno enotno upravo.

Zdravstveni dom v Ivančni Gorici je v zadnjem obdobju z adaptacijo pridobil primerne dodatne prostore za primarno in sekundarno zdravstveno varstvo. Uprava zdravstvenega doma ima prostore v Zadržnem domu le začasno, saj bo z izgradnjo novega vrtca pridobila prostor, ki ga zdaj uporablja vrtec.

Dvanajst krajevnih skupnosti se ukvarja z vzdrževanjem kulturnih domov in drugih krajevnih objektov, ki so v njihovi lasti. Velike potrebe imajo tudi posamezna društva. Tu prednjači 17 gasilskih društev, ki uresničujejo programe, ki so danes že vse kaj drugega kot le obramba pred ognjem. V humani in solidarnostni težnji skupaj z lokalno skupnostjo ohranjajo tradicionalne vrednote gasilstva. Ta čas sta v gradnji dva domova, in sicer na Vrhu pri Višnji Gori in v Ambrusu, vsi ostali pa so primerno vzdrževani in opremljeni.

V zadnjem obdobju je bilo veliko storjenega na športnem področju v tekmovalnem in rekreativnem smislu. Za ustrezne pogoje se imamo zahvaliti entuziastom in donatorjem, ki so omogočili, da imata prvoligaša LIVAR in SVIŠ urejene športne in druge površine, kar zagotavlja širok razmah udejstvovanja mladih v športu. Lokalna skupnost je pri vsem tem spodbujevalec, vendar ne le s sredstvi, saj se sredstev namenja ravno toliko ali celo manj kot v primerljivih drugih občinah. Zgrajen je bil tudi stadion s pokrito tribuno in pomožno nogometno igrišče z umetno travo, ki omogoča celoletno vadbo in tekmovanje. Pri tem je veliko dela vložil zdaj že nekdanji direktor Livarja Stane Osterman, ki je v letu 2007 prejel naziv častnega občana.

V Jurčičevem muzeju na Muljavi je bil prenovljen skedenj z novim galerijskim prostorom in večjim sprejemnim prostorom za različna srečanja s kulturno vsebino. Muzej ohranja in dodaja nove programe, zato je naloga lokalne skupnosti, da ga še bolj približuje vsem, ki občudujejo naše velike ljudi in njihova narodno pomembna dela. Poleg prireditve pohod po Jurčičevi poti od Višnje Gore do Muljave so pomembne zlasti gledališke predstave na Muljavi.

Številne kulturne prireditve, avtorska dela naših krajanov, so v vseh dvanajstih krajevnih skupnostih in dokazujejo živo društveno življenje. Izpostavimo organizacijo festivala v Stični in Krki s Krškim odmevom in kajakaštvom, stiški shod mladih pred samostanom ter neštete tradicionalne krajevne prireditve, vezane na krajevne običaje in jubileje, kjer je prepoznavna velika dejavnost kulturnih društev skozi vse leto.

Stiški samostan kaže svojo zgodovinsko podobo sam po sebi in s številnimi prireditvami, ki so vezane na njegovo bogato dediščino. Z Ašičevim letom in bogato prireditvijo v zvezi z gospo Virido s Pristave je Muzej krščanstva na Slovenskem skupaj s samostanom in lokalno skupnostjo pokazal pot v prezentiranju pomembnih ljudi, ki dajejo našemu človeku globljo zavest pripadnosti in ponosa.

Predsedovanje Evropski zvezi je spodbudilo Šentvidčane, da so v obsežnih pripravah na 39. pevski tabor vključili tudi pevce iz 27 držav Evropske unije. Tabor je še naprej osrednja kulturna prireditev v občini in v svoj program vključuje strokovnost in ljudskost. Strokovnost dosega z vključevanjem Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, ljudskost pa s številnimi pevci in domačimi organizatorji.

Zaključek

V letu 2006 smo se poslovlili od častnega občana Avgusta Likovnika, neumornega aktivista, športnika, turističnega delavca in nepozabnega občana in krajana krške doline. Številni prebivalci naše lepe občine ustvarjajo dela, ki jo delajo prepoznavno, moralno poplačilo zanje pa so naša vsakoletna občinska priznanja pa tudi številna priznanja najrazličnejših občinskih zvez.

Z avtocesto se je občina sicer še močneje povezala z našim glavnim mesto, vendar po svoji geografski legi pripada predvsem Dolenjski z vsemi značilnostmi ljudi in pokrajine. Zato ni slučaj, da spada ozemlje občine zdaj v dve škofiji, v ljubljansko in novomeško. Južni del občine: Muljava, Krka, Zagradec, Ambrus pripadajo novomeški škofiji in so pod škofovsko palico škofa Andreja Glavana.

Zapisi si kronološko sledijo, pa vendar se vsebine nikoli ne začenjajo znova. Dejanja in dogodki, ki se vrstijo, pa so tako obsežni, da jih preprosto ne morem povsem zajeti. Zato vas, spoštovane bralke in bralci, vabim, da se oglasite pri nas, nas s svojo prisotnostjo počastite, in verjemite mi, da vas bomo z veseljem sprejeli.

OBČINA DOBREPOLJE V LETU 2008

Janez Pavlin*

V tabeli je prikazan proračun za leto 2008, ki je bil soglasno sprejet 11. marca.

PRORAČUN OBČINE DOBREPOLJE ZA LETO 2008

I. SPLOŠNI DEL PRORAČUNA

A. BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

v EUR

PRORAČUN 2008	
(1)	
I. SKUPAJ PRIHODKI (70+71+72+73+74+78)	3.372.027,00
TEKOČI PRIHODKI (70+71)	2.852.579,00
70 DAVČNI PRIHODKI	2.346.537,00
700 Davki na dohodek in dobiček	1.986.012,00
7000 Dohodnina	1.986.012,00
703 Davki na premoženje	198.025,00
7030 Davki na nepremičnine	137.900,00
7031 Davki na premišnine	125,00
7032 Davki na dediščine in darila	25.000,00
7033 Davki na promet nepremičnin in na finančno premoženje	35.000,00
704 Domači davki na blago in storitve	162.500,00
7044 Davki na posebne storitve	2.000,00
7047 Drugi davki na uporabo blaga in storitev	160.500,00
71 NEDAVČNI PRIHODKI	506.042,00
710 Udeležba na dobičku in dohodki od premoženja	186.442,00
7102 Prihodki od obresti	56.242,00
7103 Prihodki od premoženja	130.200,00
711 Takse in pristojbine	8.000,00
7111 Upravne takse in pristojbine	8.000,00
712 GLOBE IN DRUGE DENARNE KAZNI	5.000,00
7120 GLOBE IN DRUGE DENARNE KAZNI	5.000,00
713 Prihodki od prodaje blaga in storitev	2.600,00
7130 Prihodki od prodaje blaga in storitev	2.600,00

* Župan Občine Dobrepolje.

A. BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

v EUR

PRORAČUN 2008

Sekcija/Podsekcija/K2/K3/K4

	(1)
714 Drugi nedavčni prihodki	304.000,00
7141 Drugi nedavčni prihodki	304.000,00
72 KAPITALSKI PRIHODKI	30.000,00
722 Prihodki od prodaje zemljišč in neopredmetenih dolgoročnih sredstev	30.000,00
7220 Prihodki od prodaje kmetijskih zemljišč in gozdov	20.000,00
7221 Prihodki od prodaje stavbnih zemljišč	10.000,00
74 TRANSFERNI PRIHODKI	489.448,00
740 Transferni prihodki iz drugih javnofinančnih institucij	489.448,00
7400 Prejeta sredstva iz državnega proračuna	489.448,00

A. BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

v EUR

PRORAČUN 2008

Sekcija/Podsekcija/K2/K3/K4

	(1)
II. SKUPAJ ODHODKI (40+41+42+43+45)	5.015.367,00
40 TEKOČI ODHODKI	686.515,00
400 Plače in drugi izdatki zaposlenim	156.645,00
4000 Plače in dodatki	138.045,00
4001 Regres za letni dopust	5.400,00
4002 Povračila in nadomestila	10.250,00
4003 Sredstva za delovno uspešnost	1.450,00
4004 Sredstva za nadurno delo	1.500,00
401 Prispevki delodajalcev za socialno varnost	25.495,00
4010 Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	12.000,00
4011 Prispevek za zdravstveno zavarovanje	10.035,00
4012 Prispevek za zaposlovanje	185,00
4013 Prispevek za starševsko varstvo	175,00
4015 Premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, na podlagi ZKDPZJU	3.100,00
402 Izdatki za blago in storitve	480.175,00
4020 Pisarniški in splošni material in storitve	52.350,00
4021 Posebni material in storitve	20.500,00
4022 Energijska, voda, komunalne storitve in komunikacije	60.700,00
4023 Prevozni stroški in storitve	2.280,00
4024 Izdatki za službena potovanja	2.200,00
4025 Tekoče vzdrževanje	216.170,00
4026 Poslovne najemnine in zakupnine	800,00
4028 Davek na izplačane plače	5.800,00
4029 Drugi operativni odhodki	119.375,00
409 Rezerve	24.200,00
4090 Splošna proračunska rezervacija	20.000,00
4091 Proračunska rezerva	4.200,00

A. BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

v EUR

PRORAČUN 2008

Sekcija/Podsekcija/K2/K3/K4

(1)

41 TEKOČI TRANSFERI	1.101.532,00
410 Subvencije	8.000,00
4102 Subvencije privatnim podjetjem in zasebnikom	8.000,00
411 Transferi posameznikom in gospodinjstvom	720.180,00
4111 Družinski prejemki in starševska nadomestila	10.000,00
4112 Transferi za zagotavljanje socialne varnosti	2.800,00
4117 Štipendije	3.500,00
4119 Drugi transferi posameznikom	703.880,00
412 Transferi neprifitnim organizacijam in ustanovam	160.967,00
4120 Tekoči transferi neprifitnim organizacijam in ustanovam	160.967,00
413 Drugi tekoči domači transferi	212.385,00
4130 Tekoči transferi občinam	3.100,00
4131 Tekoči transferi v sklade socialnega zavarovanja	20.000,00
4132 Tekoči transferi v javne sklade	4.760,00
4133 Tekoči transferi v javne zavode	181.525,00
4135 Tekoča plačila drugim izvajalcem javnih služb, ki niso posredni proračunski uporabniki	3.000,00
42 INVESTICIJSKI ODHODKI	1.989.785,00
420 Nakup in gradnja osnovnih sredstev	1.989.785,00
4200 Nakup zgradb in prostorov	2.100,00
4202 Nakup opreme	29.900,00
4204 Novogradnje, rekonstrukcije in adaptacije	1.210.220,00
4205 Investicijsko vzdrževanje in obnove	69.400,00
4206 Nakup zemljišč in naravnih bogastev	133.135,00
4208 Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor in investicijski inženiring	545.030,00

A. BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

v EUR

PRORAČUN 2008

Sekcija/Podsekcija/K2/K3/K4

(1)

43 INVESTICIJSKI TRANSFERI	1.237.535,00
431 Investicijski transferi pravnim in fizičnim osebam, ki niso proračunski uporabniki	1.152.575,00
4310 Investicijski transferi neprifitnim organizacijam in ustanovam	263.243,00
4311 Investicijski transferi javnim podjetjem in družbam, ki so v lasti države ali občin	889.332,00
432 Investicijski transferi proračunskim uporabnikom	84.960,00
4323 Investicijski transferi javnim zavodom	84.960,00

A. BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

v EUR

PRORAČUN 2008

Sekcija/Podsekcija/K2/K3/K4

(1)

III. PRORAČUNSKI PRESEŽEK (PRORAČUNSKI PRIMANJKLJAJ)	-1.643.340,00
(I. - II.) (Skupaj prihodki minus skupaj odhodki)	
III/1. PRIMARNI PRESEŽEK (PRIMANJKLJAJ)	-1.699.582,00
(I. - 7102) - (II. - 403 - 404) (Skupaj prihodki brez prihodkov od obresti minus skupaj odhodki brez plačil obresti)	
III/2. TEKOČI PRESEŽEK (PRIMANJKLJAJ)	1.064.532,00
(70 + 71) - (40 + 41) (Tekoči prihodki minus tekoči odhodki in tekoči transferi)	

B. RAČUN FINANČNIH TERJATEV IN NALOŽB

v EUR

PRORAČUN 2008

Sekcija/Podsekcija/K2/K3/K4

(1)

IV. PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL IN PRODAJA KAPITALSKIH DELEŽEV (750+751+752)	19.340,00
75 PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL IN PRODAJA KAPITALSKIH DELEŽEV	19.340,00
750 Prejeta vračila danih posojil	19.340,00
7500 Prejeta vračila danih posojil od posameznikov in zasebnikov	840,00
7503 Prejeta vračila danih posojil - od finančnih institucij	18.500,00
VI. PREJETA MINUS DANA POSOJILA IN SPREMEMBE KAPITALSKIH DELEŽEV (IV. - V.)	19.340,00

C. RAČUN FINANCIRANJA

v EUR

PRORAČUN 2008

Sekcija/Podsekcija/K2/K3/K4

(1)

VII. ZADOLŽEVANJE (500+501)	0,00
50 ZADOLŽEVANJE	0,00
500 Domače zadolževanje	0,00
5000 Najeti krediti pri Banki Slovenije	0,00
IX. SPREMEMBA STANJA SREDSTEV NA RAČUNU (I.+IV.+VII.-II.-V.-VIII.)	-1.624.000,00
X. NETO ZADOLŽEVANJE (VII.-VIII.)	0,00
XI. NETO FINANCIRANJE (VI.+X.-IX.)	1.643.340,00
XII. STANJE SREDSTEV NA RAČUNIH NA DAN 31.12. PRETEKLEGA LETA	0 1.624.000,00

V letu 2008 je največ sredstev namenjenih za komunalno infrastrukturo. V naši občini še ni vodovoda v dveh vaseh (Hočevje in Vodice). Žalostno je, da v 21. stoletju – v dobi informatike, ti dve vasi nimata vode in to samo 30 km od evropske prestolnice. V tem mandatu želimo napeljati zdravo pitno vodo v vsak dom. Poleg tega pa je potrebno zamenjati preostanek azbestnih cevi. Lani smo začeli s 1. fazo gradnje vodovoda Hočevje (1 km) od vasi Mala Ilova Gora, ki leži v občini Grosuplje, do zaselka Hrib. Letos nadaljujemo z 2. fazo gradnje (2 km). Investicija bo zaključena v letu 2009. Celotna investicija izgradnje vodovoda Hočevje znaša 0,5 mio EUR. Pri tej investiciji računamo tudi na obljubljeni finančni pomoči Ministrstva za okolje in prostor.

Nadaljuje se izgradnja kanalizacije Videm–Predstruge (2. del - I. faza). Do leta 2010 je potrebno zagotoviti kanalizacijo za stanovanjski zazidalni načrt v Predstrugah. V letošnjem letu naj bi prišlo do gradnje čistilne naprave v Bruhanji vasi. Investicija znaša 1,2 mio EUR, od tega naj bi 60 % sredstev prišlo iz kohezijskih sredstev EU, saj je ČN Bruhanja vas v pilotskem projektu porečja Krke. Upajmo, da bomo ta sredstva dobili, ker v nasprotnem primeru bo to velik oz. prevelik zalogaj za našo občino. Menim, da naša država pri pridobivanju EU sredstev ni uspešna in si sama postavlja ovire ter previsoko in prezahtevno postavlja pravila za pridobitev teh sredstev (še vedno neto plačniki).

Nadaljujemo tudi z izgradnjo kanalizacije v Zdenski vasi, ki jo bomo v letošnjem letu zaključili. Investicija se financira iz pobranih taks.

Ureditev središča Vidma

Za ureditev središča Vidma je namenjeno 250.000 EUR. V zadnjih letih se je veliko sredstev vlagalo v ureditev Vidma, ki predstavlja središče občine. Lani je bila dokončana rekonstrukcija regionalne ceste ter izgradnja avtobusne postaje s parkiriščem in hortikulturno ureditvijo, letos pa preostane ureditev prostora pred Jakličevim domom in občinsko zgradbo, kjer želimo imeti s kamnom tlakovan trg (večnamenski prostor). Ne bomo pozabili na velikane naše občine: Frana Jakliča - Podgoričana (140. obletnica rojstva) ter brata Franceta in Toneta Kralja in jim postavili spominsko obeležje. Novo podobo bo dobila tudi občinska zgradba. Ker je spomeniško zaščitena, bo obnova potekala po pogojih, ki jih je dal Zavod za kulturno dediščino. Obnovljena bo fasada z vsemi elementi, zamenjana bodo vsa okna in vhodna vrata.

Izšel je tudi javni razpis za obnovo in razvoj vasi, na katerega se bomo zagotovo prijavili za ureditev centra Vidma. Predmet javnega razpisa je dodelitev nepovratnih sredstev iz naslova Program razvoja podeželja RS za obdobje 2007–2013 za obnovo in razvoj vasi, namenjenega izboljšanju kakovosti življenja ter zagotavljanju enakovrednejših bivalnih pogojev na podeželskih območjih.

Ureditev šolskega centra na Vidmu

Že v letu 2007 se je pokazala potreba po izgradnji prizidka vrtca na Vidmu. Število otrok v vrtcu se povečuje in znaša že 85 % vseh otrok. Zaradi tega je bila narejena idejna zasnova za prizidek k obstoječemu. Na odboru za družbene dejavnosti in na sami seji občinskega sveta je bilo predlagano, da se mora prostor okoli OŠ Dobrepolje in vrtca Ringaraja reševati kompleksno. Potrebno je pogledati za več let naprej in proučiti tudi možnost zaprtja podružničnih šol. Poleg tega pa je potrebno v ta prostor umestiti tudi športno dvorano, ki jo nameravamo zgraditi v prihodnjih letih. Vse sosednje občine imajo eno ali več športnih dvoran, pri nas pa imamo samo telovadnico pri OŠ, ki je manjših dimenzij. Pri izgradnji športne dvorane računamo na sredstva EU.

Za ureditev šolskega centra na Vidmu bomo v letošnjem letu verjetno razpisali natečaj za kompleksno reševanje celotnega šolskega prostora (vrtec, športna dvorana, zunanja igrišča, parkirišče, telovadnica za vrtec, prostor za aerobiko in ples,...) ter določili faznost same izvedbe. V naslednjem letu je nujna izgradnja vrtca. Verjetno se bomo za to investicijo zadolžili. To bo po vsej verjetnosti prva zadolžitev Občine Dobrepolje. O tem bo še kar nekaj besed in menim, da bo občinski svet konstruktiven kot do sedaj.

Gasilstvo

V občini imamo 7 aktivnih gasilskih društev. Država predpisuje vedno nove dolžnosti oz. obveznosti in postavlja nove normative. V majhni občini je problem zagotoviti sredstva za nakup nove opreme, ki bi jih po kategorizaciji in normativih društva morala imeti. V preteklih letih je bila ta dejavnost nekoliko podhranjena. Seveda moramo ravnati racionalno in v okvirih zmožnosti. Potrebno bo napraviti strategijo za delovanje gasilstva v prihodnjih letih in določiti prioritete.

V proračunu je za investicije v gasilstvo namenjenih 241.000 EUR.

Gre za nabavo kamiona-cisterne 24/50 za PGD Videm v vrednosti 160.000 EUR. Polovico sredstev smo zagotovili že v lanskem proračunu (Obljubljeno je, da država sofinancira 30 %).

V Strugah je že več let želja po večnamenskem domu (podobno kot v Kompoljah), za katerega bodo tudi sami prispevali za projektno dokumentacijo in v letu 2008 namenili 24.000 EUR. Zdi se mi pomembno, da sofinanciramo ta objekt, ker se v zadnjem času v Strugah ni nič gradilo, poleg tega pa je prisotna volja, da sami veliko pomagajo pri graditvi tega večnamenskega objekta. Občina bo sofinancirala 65.000 EUR v letu 2008 in 30.000 EUR v letu 2009.

Za zamenjavo kritine na gasilskem domu v Kompoljah je predvidenih 16.000 EUR. V tem domu se odvijajo razne aktivnosti skozi vse leto. Zelo aktivno je ŠD, ki ima v teh prostorih treninge namiznega tenisa. Zaradi teh in tudi drugih dejavnosti je potrebno napraviti zračni kanal, izolirati streho in zamenjati kritino.

Obrtna cona Predstruge

V letu 2007 je prišlo do odkupa zemljišča celotne obrtne cone v Predstrugah, ki meri 10 ha. Trenutno je v izdelavi študija CPVO. Pripravljen je osnutek sprememb zazidalnega načrta, ki ga moramo skupaj z okoljskim poročilom poslati na MOP. Potem sledi javna razgrnitev, ki jo predvidevamo konec meseca junija. Po sprejetju zazidalnega načrta je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje za izgradnjo infrastrukture. Največji zalogaj bo prav gotovo izgradnja mostu v dolžini cca 20 m zaradi suhe struge potoka Rašice. Obrtna cona Predstruge naj bi zaživel v jeseni leta 2009.

Komasacija v k. o. Podgora

Že v letu 2006 se je začela izvedba komasacije v k. o. Podgora, ki zajema cca 300 ha površin. V letu 2007 je prišlo do nove razdelitve zemljišč na papirju, kar je bilo nato pokazano v naravi. Prišlo je do nezadovoljstva. Veliko truda in časa je bilo vloženega s strani Občine Dobrepolje in Upravne enote Grosuplje, da so se naredili premiki in bile popravljene nekatere table komasacijskega območja. Komasacija se je nekoliko zavlekla do začetka tega leta, ko je šele prišlo do izdaje odločb komasacijskim udeležencem. Projekt komasacije v celoti podpira država. Občina je dolžna zgraditi mrežo poti. V proračunu je predvidenih 65.000 EUR za nove poti. Poleg tega bo občina sofinancirala izvedbo agromelioracij v višini 40.000 EUR. Zanimanje za komasacije je še v Zagorici, Mali vasi, na Cesti in na Vidmu, kjer so že zbrali zadostno število podpisov lastnikov zemljišč za začetek postopka komasacije.

Igrišče Zagorica

Dograjeno je največje športno igrišče v Zagorici. Poleg igralne površine za roketni oziroma mali nogomet je še prostor za gledalce cca 300 m², prostor za slačilnico, balinišče in parkirni prostor 1000 m². Celotni kompleks se torej razprostira na 3500 m² površine. Igrišče ima tudi razsvetljavo, tako da je možno igrati v večernih urah. Igrišče bo dobilo v upravljanje tamkajšnje športno društvo.

Javna razsvetljava

Sredstva, namenjena za javno razsvetljavo, smo v tem proračunu povečali tako za redno vzdrževanje kot za novogradnjo. Pri rednem vzdrževanju bomo zamenjali vse žarnice z varčnimi žarnicami 55W, v posameznih vaseh pa bomo na kritičnih mestih dodali nove luči. Investicija se bo

povrnila že v enem letu, saj bo manjši račun za tokovino. Novogradnja javne razsvetljave bo v vasi Vodice, javna razsvetljava od Jakličevega doma do OŠ Dobrepolje na Vidmu pa bo prenovljena. V začetku leta je bila že dograjena razsvetljava v Podpeški jami, ki bo s tem postala turistično bolj zanimiva.

Dom v Ponikvah

Kar me posebej veseli v tem letu, je dejstvo, da bo končno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve začelo graditi dom v Ponikvah s 54 posteljami. Sedanji posebni socialno-varstveni dom Prizma Ponikve je v slabem stanju in že nekaj časa kliče po prenovitvi. Ta zgodba se vleče še iz osemdesetih let prejšnjega stoletja. V mesecu aprilu je bilo izdano gradbeno dovoljenje. Za občino je to pomembno iz več vidikov. Prvi je zagotovo ohranitev delovnih mest in urbanistična ureditev tega dela vasi. Drugi pa, da bomo skupaj z ministrstvom gradili čistilno napravo za 700 PE (500 PE za vas Ponikve).

Lokalni energetske koncept

Občina bo naročila študijo Lokalnega energetskega koncepta (LEK), ki ga morajo občine pripraviti v skladu z določili Resolucije o nacionalnem energetskega programu in 17. členom Energetskega zakona. Na razpis Ministrstva za okolje in prostor za sofinanciranje navedenega projekta bo občina tudi kandidirala za sredstva sofinanciranja.

Lokalni energetske koncept celovito oceni možnosti in predlaga rešitve na področju energetske oskrbe občine. Pri tem upošteva dolgoročni razvoj občine na različnih področjih in obstoječe energetske kapacitete. Energetske koncept je namenjen povečanju ozaveščenosti in informiranosti porabnikov energije ter pripravi ukrepov na področju učinkovite rabe energije in uvajanju novih energetske rešitev.

Obsega analizo obstoječega stanja na področju energetske rabe in oskrbe z energijo. Na osnovi analize so predlagani možni bodoči koncepti energetske oskrbe z upoštevanjem čim večje učinkovitosti rabe energije pri vseh porabnikih (gospodinjstva, industrija, obrt, javne stavbe,...).

Pregledajo se možnosti izrabe lokalnih obnovljivih virov energije, kar povečuje zanesljivost oskrbe s toplotno in električno energijo v občini. Predlagani projekti sočasno doprinesejo tudi k zmanjševanju emisij in onesnaževanja okolja. Energetske koncept zajema akcijske načrt. Določijo se potencialni nosilci projektov, kar prinaša večjo verjetnost izpeljave projektov, ki jih energetske koncept začenja. Energetske koncept tako omogoča:

- izbiro in določitev ciljev energetskega načrtovanja v občini,
- pregled pretekega stanja na področju rabe in oskrbe z energijo,
- pregled ukrepov za učinkovito izboljšanje energetskega stanja in s tem tudi stanja okolja, oblikovanje in primerjavo različnih alternativ in scenarijev možnega razvoja, izdelavo predloga kratkoročne in dolgoročne energetske politike, pri čemer je s kratkoročno politiko definirano obdobje petih let, z dolgoročno pa obdobje desetih let, spremljanje, ugotavljanje in dokumentiranje sprememb energetskega stanja in stanja okolja.

Lokalni energetske koncept je pomemben pripomoček pri načrtovanju strategije občinske energetske politike. V njem so zajeti načini, s pomočjo katerih se lahko uresničuje občini prilagojene rešitve za učinkovite, gospodarne in okolju prijazne energetske storitve v gospodinjstvih, podjetjih in javnih ustanovah. V dokumentu so navedeni tudi konkretni učinki, ki jih občina s tem doseže.

Na koncu se bi rad zahvalil občinskemu svetu za sodelovanje konstruktivno delovanje ter občinski upravi za vse delo, da Občina Dobrepolje normalno funkcionira. Veliko stvari je pred nami, nadoknaditi je potrebno zaostanke, vendar z optimizmom zrem v prihodnost. Volje in energije je še na zalogi. Res je, da se nekatere stvari ne morejo rešiti takoj – potreben je določen čas, poleg tega pa so stvari, ki tečejo, vendar jih občani sploh ne zaznajo.

Naj zaključim z naslednjimi besedami:

»Čeprav se spominjam mnogih pomladi, se mi zdi, da še nobena ni bila posuta s toliko cvetja. Sneg, ki je za slovo le pobelil tudi našo pokrajino, je sicer prisilil to cvetje, da je sklonilo glave. A prijazno sonce je bilo močnejše, stalilo je sneg. Počasi, toda vztrajno se je cvetje začelo dvigovati in spet je vse cvetoče. Tu pa tam je sicer kakšen cvet ostal zlomljen, a večina je zmagala.

Vse to, se mi zdi, je simbol našega življenja. Vsake toliko časa pade na našo pot kakšen nepredviden »sneg«, ki nas upogne, včasih tudi polomi. A ko posije »sonce«, nam da moč, da se počasi, toda vztrajno dvigamo in postajamo močnejši. Včasih smo drug drugemu sneg. Poskušajmo biti sonce, ki ima vedno nalogo in namen ogrevati, osrečevati, ljubiti in verovati.

Bodimo tista zemlja, ki posrka vase toploto in svetlobo sonca zato, da »proizvaja« smeh, srečo, veselje in tolažbo.

Vrednote nam prinašajo smisel življenja. In če ga imamo, ga lahko podarjamo tudi drugim.

Poskušajmo dajati in sprejemati ter se zahvaljevati...«

NOVA KNJIŽNICA NA GROSUPLJEM

*Roža Kek**

Knjižnice so bile vedno tesno povezane z družbenimi, kulturnimi in znanstvenimi tokovi družbe. V preteklosti so bile pogosto namenjene le izbrancem, prostor, gradivo in oprema sodobne knjižnice pa služijo vsem in predstavljajo pomemben vir znanja za vse starostne in izobrazbene strukture ter tako prispevajo k razvoju skupnosti ter zadovoljstvu občanov.

V Koščakovih hiši na Adamičevi cesti 15 že od leta 1973 deluje osrednja grosupeljska knjižnica, ki predstavlja eno od središč javnega življenja v mladem mestu. Utesnjeni prostori že nekaj let niso več zadoščali vedno večjemu številu obiskovalcev, obsežnejši knjižnični zbirki in razvojnemu trendu stroke, zato je bila investicija v novo knjižnico nujna, a odgovorna naloga občine in knjižničarjev.

Knjižnica kot arhitekturni izziv

Z namenom, da mesto dobi stavbo, ki bo po svoji funkcionalnosti služila potrebam sodobnih obiskovalcev po knjižničnih storitvah, hkrati pa bo ustvarila dialog z okoliškimi stavbami, je občina v letu 2004 izvedla javni anonimni arhitekturni natečaj. Projektna naloga je vključevala tako pogoje načrtovalcev prostora na občini kot programske usmeritve knjižnice. Na natečajni razpis je prispelo trinajst rešitev, ki so bile javnosti predstavljene na razstavi v Družbenem domu septembra 2004. Ocenjevalna komisija je za zmagovalni projekt izbrala idejno rešitev arhitektov prof. Miloša Florijančiča in dr. Mateja Blenkuša. Njuna arhitekturna govorica na izviren način združuje tradicionalno hišo in moderen prizidek ter ustvarja knjižnico, ki je odprta in svetla, ki nagovarja in vabi k obisku. Arhitekta sta za njeno zasnovo in realizacijo leta 2007 prejela Plečnikovo medaljo, najpomembnejšo slovensko strokovno nagrado na področju arhitekturne ustvarjalnosti. Vemo pa, da ni dobrega projekta brez dobrega naročnika. Strokovne službe naše občine, predvsem župan Janez Lesjak, direktor občinske uprave Marko Podvršnik, vodja urada za gospodarstvo in družbene dejavnosti Jelka Kogovšek ter vodja investicije Mirjam Pavšek so zelo odgovorno in zavzeto sodelovali v vseh fazah gradnje nove knjižnice.

Projektiranje

Proces projektiranja za pridobitev gradbenega dovoljenja je potekal skozi nešteto koordinativnih sestankov med projektanti, predstavniki občine in knjižnice. Izbrana natečajna rešitev nove knjižnice se je v tej fazi spreminjala in dopolnjevala, predvsem tlorisna organiziranost prostorov v obeh zgradbah, materiali, barve... V tem času se je ugotavljalo tudi gradbeno stanje stare hiše (statika, ostrežje, vlaga), izvedle so se meritve o stanju podtalnice, položili so se priključki za toplotovod. Po pridobitvi gradbenega dovoljenja je občina izvedla javni razpis za izvajalca gradbeno-obrtniških del. Kot najugodnejši ponudnik je bilo izbrano Gradbeno podjetje Grosuplje.

Selitev knjižnične dejavnosti v septembru 2005 na Kolodvorsko ulico 2, v prostore, kjer so prej delovale občinske službe, pa je tako pri obiskovalcih knjižnice kot pri knjižničarjih pomenila, da se je gradnja nove knjižnice res začela.

Gradnja

Zemeljska dela za prizidek in rušenje zidov ter ostrežja stare knjižnice so se začela v januarju 2006. Gradnja in obnova sta potekala hitro, včasih hitreje, kot je uspelo projektantom uskladiti projekte. Na operativnih tedenskih sestankih na gradbišču so se reševali nešteti zapleti, ki so nastajali ob gradnji. Na obstoječi stavbi sta bili sanirani protipotresna zaščita in nosilnost, vgradila se je zaščita proti vlagi, zamenjala se je strešna konstrukcija. Za hrbtnim delom pa je nastajala nova armiranobetonska zgradba, ki se je odpirala kot harmonika in se z mostovžem v prvem nadstropju povezala s staro hišo.

* Direktorica Splošnoizobraževalne knjižnice Grosuplje.

Arhitekti so barvo in materiale s strehe na stari hiši ponovili na vertikalnem delu fasade in strehi prizidka, s čimer so še bolj poudarili vsebinsko in funkcijsko povezanost med obema objektoma. Zgradbi oblikujeta skupno notranje dvorišče, kjer sta vhoda v obe stavbi. Pri gradnji so bile upoštevane vse spomeniškovarstvene smernice za obnovo stare hiše kot tudi zahtevana transparentnost prizidka. Od začetka gradnje do otvoritve je minilo le eno leto in mesec dni.

Stari in novi del knjižnice.

Notranji prostori in oprema

Prostori knjižnice so razporejeni v dveh stavbah, ki sta med seboj povezani in se po vsebini programov dopolnjujeta. V pritličju starega dela so prostori, kjer se odvijajo spremljevalni programi: galerija, časopisna kavarna, obnovljena Koščakova soba in prostori za turistično-informacijsko pisarno. V nadstropju so večnamenska dvorana, domoznanska soba in računalniška učilnica, na podstrešju pa prostori za upravo in obdelavo gradiva.

Domoznanska soba.

V novi stavbi je prostor namenjen osnovnemu programu knjižnice. V odprtih etažah, ki so povezane z osrednjim stopniščem, je postavljena zbirka knjižničnega gradiva. Notranja oprema knjižnice je skrbno načrtovana in zagotavlja funkcionalnost, ki omogoča uporabnikom najlažji dostop do gradiva in storitev v posameznih etažah. Knjižnica ponuja klasično izposojlo gradiva ter več prostorov za študij in branje. Za te namene ima na razpolago študijska mesta po vseh etažah in v ločeni študijski sobi ter udobne fotelje v mirnih kotičkih za sproščeno prebiranje literature.

Opremo je zasnovala arhitektka Nena Gabrovec v sodelovanju s Kajo in Arnejem Vehovarjem. Elementi opreme so postavljeni v prostor enostavno, ker je že sama stavba dovolj razgibana. V pritličju ob vhodnem območju, kjer je dober pregled nad dogajanjem v knjižnici, je postavljen osrednji pult s tremi delovnimi mesti za izposojlo in vračanje gradiva, informacije, vpis novih bralcev. Nasproti pulta so računalniška mesta za obiskovalce, da si v računalniškem katalogu poiščejo informacijo o dostopnosti gradiva v grosupeljski ali katerikoli slovenski knjižnici, ki je vključena v sistem Cobiss. V tem delu je tudi oddelek za najstnike, kjer so postavljene police za knjige, periodiko in neknjižno gradivo, računalniška delovna mesta za mlade, čitalniška miza za prebiranje periodike in udobna zofa za sproščeno listanje po gradivu.

Oddelek za otroke.

Oddelek za otroke s pravljlično sobico je nameščen pol etaže nižje. Osrednji del prostora za otroke je zapolnjen z regali za knjižno in neknjižno gradivo, koriti in vlakci, ki so namenjeni postavitvi knjižnega gradiva za začetno obdobje branja. Pravljlična sobica služi obiskom organiziranih skupin otrok iz vrtcev in nižjih razredov osnovnih šol ter skupinam otrok, ki jih v popoldanskem času starši pripeljejo na pravljlične in igralne urice ter različne delavnice, ki jih organizira knjižnica.

Časopisna in računalniška čitalnica.

V prvem nadstropju je velika, dva in pol nivoja visoka čitalnica, ki so jo arhitekti poimenovali »dnevna soba« knjižnice. Osrednji del zavzemajo omare za periodiko in velika čitalniška miza, ki je oblikovana tako, da obiskovalcu omogoča dovolj osebnega prostora za branje časopisja in knjig. Nameščena je pod velike spuščene lestence. Ob velikih zasteklitvah na vzhodnem delu so postavljena računalniška mesta za obiskovalce. Informacijski pult je umeščen tako, da omogoča pregled tudi na oddelek za leposlovje, ki je pol etaže nižje. Tu je oblikovan zračen prostor s centralno postavitvijo regalov za gradivo ter prostori za branje in računalniška mesta za obiskovalce ob velikih zasteklitvah na zahodnem delu stavbe. Podobna je razporeditev opreme v drugem in tretjem nadstropju, ki je namenjeno strokovni literaturi.

Obiskovalec lahko izbira prostor, ki ga trenutno potrebuje: od mirnega kotička za študij do udobnih naslonjačev za sproščeno branje, lahko se izobražuje ali informira za računalnikom ali pa se pridruži bralcem v veliki čitalnici.

Oddelek za leposlovje.

Materiali

Posebna pozornost je posvečena materialom, barvam ter načinu izvedbe regalov za knjižnično gradivo. Narejeni so tako, da so stabilni, da zagotavljajo optimalno postavitev, preglednost in dostopnost, so estetski in pri obiskovalcih ustvarjajo prijeten občutek. Okvirji pohištvenih elementov so iz furnirane iverice, regali za knjige so na notranji strani obdelani z laminati, ki se barvno ločujejo po etažah. Tla v knjižnici so iz hrastovega parketa, strop v novem delu je kasetiran naravni beton.

Tehnična oprema

Tehnična opremljenost knjižnice za delovanje stavbe in za podporo poslovanju je bila upoštevana ob načrtovanju obeh zgradb in izhaja iz vloge knjižnice kot sodobnega multimedijskega centra. Vključuje vso potrebno inštalacijo za telefonsko in računalniško komunikacijo, za prenos in obdelavo podatkov, ogrevanje, prezračevanje, klimatiziranje in razsvetljavo.

Knjižnica za danes in jutri

Gradnja je zaključena, 7. februarja 2007 je bila slovesna otvoritev. Začenja se življenje knjižnice z njenim poslanstvom, odpira se dialog z obiskovalci in strokovno javnostjo. Knjižnična zgradba s svojo nekonvencionalnostjo vzbuja pozornost pri knjižničarjih, arhitektih in bralcih ter ustvarja novo podobo kraja. Podoba, ki predstavlja odprtost in ustvarjalnost okolja, ki mu pripada. Celostno podobo knjižnice pa ustvarjamo ljudje: knjižničarji, financerji, arhitekti, obiskovalci, mediji.

Posebna pozornost je posvećena razmatranju pitanja ter način izvedbe razgovora na knjižničnom gradivo. Razgovor se izvede tako da zadovolji općenito postavljeni zahtjev za dostupnost razgovora, ali i da zadovolji zahtjev za kvalitetu razgovora. Ovakvi podizračunski elementi su iznimno važni, jer se na ovaj način osigurava da razgovor bude kvalitetan i zanimljiv, ali se istovremeno osigurava da razgovor bude kvalitetan i zanimljiv.

Tehnički aspekti

Tehnički aspekti razgovora su vrlo važni, jer se na ovaj način osigurava da razgovor bude kvalitetan i zanimljiv. Razgovor se izvede tako da zadovolji općenito postavljeni zahtjev za dostupnost razgovora, ali i da zadovolji zahtjev za kvalitetu razgovora. Ovakvi podizračunski elementi su iznimno važni, jer se na ovaj način osigurava da razgovor bude kvalitetan i zanimljiv.

Članak objavljen 7. listopada 2007. je bila prva otvorena razgovor na knjižnici z njenim posjetiteljima. Razgovor se izvede tako da zadovolji općenito postavljeni zahtjev za dostupnost razgovora, ali i da zadovolji zahtjev za kvalitetu razgovora. Ovakvi podizračunski elementi su iznimno važni, jer se na ovaj način osigurava da razgovor bude kvalitetan i zanimljiv.

Knjižnice su u ovom slučaju imale ulogu u razgovoru, jer su one bile one koje su omogućile razgovor. Razgovor se izvede tako da zadovolji općenito postavljeni zahtjev za dostupnost razgovora, ali i da zadovolji zahtjev za kvalitetu razgovora. Ovakvi podizračunski elementi su iznimno važni, jer se na ovaj način osigurava da razgovor bude kvalitetan i zanimljiv.

Knjižnice su u ovom slučaju imale ulogu u razgovoru, jer su one bile one koje su omogućile razgovor. Razgovor se izvede tako da zadovolji općenito postavljeni zahtjev za dostupnost razgovora, ali i da zadovolji zahtjev za kvalitetu razgovora. Ovakvi podizračunski elementi su iznimno važni, jer se na ovaj način osigurava da razgovor bude kvalitetan i zanimljiv.

Osoba za razgovor

NOVI POSLOVILNI OBJEKT NA POKOPALIŠČU RESJE NA GROSUPLJEM

*Tomaž Rigler**

Poslavljanje od umrlih že stoletja vzbuja pri ljudeh posebna občutja. Primerne ambientalne ureditve in globoko duhovno obredje vzbujajo v trenutkih globoke žalosti in obupa optimizem, da mora iti življenje naprej. Ostaja pa spomin na odhajajočega in spomin na trenutke slovesa. Na kraj in čas.

Dolga je pot do sedanjih ureditev na pokopališču Resje na Grosupljem. Pokopališče mestnega značaja se izgrajuje že od sredine šestdesetih let prejšnjega stoletja. Po sprejetju Odloka o prepovedi pokopavanja konec leta 1966 se je pokopališče izpred cerkve sv. Mihaela premaknilo na Resje, na prostor izkrčenega gozda in opuščenega glinokopa. Na pobudo tedanje občinske skupščine je Projektni biro Mačus Ljubljana iz Rožne doline leta 1964 izdelal načrte po idejah ing. Rudija Mačusa. V letih 1965 in 1966 se je vežica gradila in pozneje prenovljena še sedaj služi svojemu namenu.

Grosuplje z okolico ohranja tradicionalen način poslovitve od pokojnika, ki v svečanost v veliki večini vključuje tudi verske obrede. Ob dejstvu, da je pomanjkanje takšne infrastrukture oteževalo potek pogrebne svečanosti, so prebivalci Grosupljega izražali različne pobude za ureditev razmer. Na pobudo Krajevne skupnosti Grosuplje in ob podpori Občine Grosuplje, njenega občinskega sveta in Javnega komunalnega podjetja Grosuplje se je leta 2004 pristopilo k opraviom za izgradnjo poslovilnega objekta. Imenovani odbor, ki mu je predsedoval tedanji direktor JKP Janez Skarlovnik, je pripravil strokovne arhitekturne in vsebinske smernice in vabljeni arhitekturni natečaj. Kot najboljša rešitev je bil izbran načrt Arhitekturnega biroja Blaž Jereb s.p. z Grosupljega. Občinski svet je sprejel spremembe ureditvenega načrta in s tem omogočil začetek upravnih postopkov in razpisnih aktivnosti. Projektna dokumentacija je bila konec meseca julija 2006 izdelana, zato je lahko Upravna enota Grosuplje konec septembra že izdala gradbeno dovoljenje. Po javnem razpisu za izgradnjo objekta je bil za izvajalca del izbran GPG d.d. iz Ljubljane. Pogodba za izvedbo del v vrednosti 750.000 EUR je bila podpisana septembra 2006. Nadzor nad gradnjo je bil poverjen podjetju A.V. ZIDAN d.o.o. iz Komende. Super nadzor in vsa organizacijsko-tehnična opravila pri vodenju projekta je brezplačno izvajalo JKP Grosuplje. Zaradi razmeroma tople in suhe zime je gradnja potekala nemoteno in po terminskem načrtu.

Poslovilna dvorana z zvonikom - zunanost.

* Javno komunalno podjetje Grosuplje, direktor.

Celoten kompleks sestavljata dve stavbi – večja, poslovilna dvorana, in manjša, ki služi kot tehnična podpora večji. Zasnova obeh objektov sloni na ortogonalnih linijah, ravnih strehah in izjemni transparenti sten v odprto krajino. Stene so armiranobetonske, tla v notranjosti in pokriti zunanosti so iz naravnega rezanega kamna, vzhodna in del južne stene sta stekleni s kakovostnim okovjem za odprtje prostora. Veliko je bakrenih oblog, fasada je klasična, del fasadnih elementov zunanje ureditve je oblečen z naravnim rezanim kamnom.

Tehnični pregled je bil opravljen 28. 3. 2007. Na njem je bilo ugotovljenih le nekaj pripomb, ki pa so bile že v kratkem času odpravljene, tako da je upravni organ 7. 5. 2007 izdal uporabno dovoljenje. Končna finančna vrednost je preseгла načrtovano le za nekaj odstotkov, kar lahko pripišemo natančnim načrtom in dobremu delu nadzornikov. Aprila 2007 je Arhitekturni biro Blaž Jereb s.p. pod vodstvom priznanih arhitektov zakoncev Blaža in Simone Jereb izdelal projekte za notranjo opremo poslovilne dvorane in tehničnih objektov. Za izvajalca je bilo izbrano Mizarstvo Marko Trunkelj, s.p. iz Znojil pri Muljavi, usklajevanja in strokovni nadzor je izvajal strokovnjak za zahtevno notranjo opremo Alojz Kastelic z Grosupljega. V opremo poslovilne dvorane in tehničnih prostorov sodijo lesene klopi z jekleno podkonstrukcijo, lesena severna stena, stekleni zastor vozička s krsto z medeninasto konstrukcijo, žarni katafalk s prostorom za odlikovanja in sliko, marmorna stena z medeninastim križem in nosilci praporov, govornica in oltar iz kamna in medeninaste konstrukcije, oltarna mizica in klopi, okrogel steber iz kamna, medenine in kaljenega matiranega stekla s tabernakljem v jedru ter omare in sanitarni elementi. Zunanost poleg skulpture večnega ognja, zvonika in vhodnih propilej krasi tudi kamniti kip Psalm 33 avtorja in kiparja doktorja Stipeta Miličiča s slovenskega Krasa. Postavljen je na zaključku osi načrtovanega, a še ne izvedenega žarnega zidu na vzhodni strani pokopališča. Zahtevnost notranje opreme se kaže v obilici materialov, iz katerih je sestavljena, ter arhitekturne zasnove stilskih detajlov. Prevladujeta kamen (bela žila iz Podpeči) in les (furnir belega javorja), vidni pasarski izdelki so iz medenine, zastor in del stebra sta iz kaljenega, delno ukrivljenega stekla, podkonstrukcija iz jeklenih profilov, sedala klopi pa iz podloženega žameta in umetnega usnja.

Poslovilni objekt je namenjen civilnim in verskim pogrebnim slovesnostim. Omogoča prisotnost do 100 osebam v notranjosti in približno toliko tudi zunaj, v nadkritem delu objekta. Notranji in zunanji prostor se lahko v primeru večjega števila navzočih povežeta z odprtjem steklenih vrat. V sami poslovilni dvorani je izvedena notranja členitev na tri vsebinske sklope. Centralni sklop je namenjen postavitvi krste ali žare, vsebuje tudi poseben bel kamnit zid za postavitve praporov in zastav, verskih ali drugih znamenj, prostor za častne čete ali drugo spremstvo, prostor za pevce, orgle ali drugo glasbeno spremljavo. Obredni sklop predvideva postavitve govornice ter obredne oltarne opreme s klopmi in priročno mizico, tretji sklop pa je namenjen svojcem in pokojnikovim najbližjim, tam so namreč klopi s 50 sedeži in prostor za spremljanje pogrebne svečanosti.

Pri zunanji ureditvi so upoštevane in izvedene smeri glavne dostopne in spredovnih poti proti staremu in novemu delu pokopališča. Zgrajen je nov centralni vhod na pokopališče z vhodnimi propilejami s severne povezovalne ceste. V pomožnem objektu so sanitarije, prostor za operaterja ozvočenja in duhovnika z omarami za hrambo obredne opreme, prostor za čistila in toplotna postaja. Zgrajen je stolp - navček z manjšim bronastim zvonom in kamnit podstavek s simboličnim večnim ognjem. Z novim poslovilnim objektom in spremljajočo ureditvijo se je oblikoval enovit funkcionalni sklop z obstoječimi mrliškimi vežicami. Nivojske členitve so povezane s kamnitimi stopnicami in asfaltnimi podesti za invalide. Na zahodni strani so betonski oporni zidovi z zazelenitvijo. Zunanost je osvetljena s svetilkami sodobnega dizajna.

Objekt je priključen na javno kanalizacijsko in vodovodno omrežje, električno omrežje ter plinsko postajo. V zelenici je vkopana petkubična plinska cisterna, ki omogoča ogrevanje novozgrajenih objektov, kot tudi obstoječih mrliških vežic. Poslovilni objekt ima urejeno tudi hlajenje in prezačevanje s klimatom. Notranost in zunanost sta opremljena z ozvočenjem in opremo za video- in audiosnemanje svečanosti. Stavba je varovana z alarmno napravo in povezavo signala do interventne skupine službe za varovanje.

Gradnjo poslovilnega objekta so financirali Občina Grosuplje v višini 60 %, KS Grosuplje v višini 30 % in Javno komunalno podjetje Grosuplje v višini 10 %. Po pogodbi z Občino Grosuplje in KS

Grosuplje je Javno komunalno podjetje Grosuplje pod vodstvom Alojza Mehleta vodilo investicijski inženiring. Končna investicijska vrednost je 994.361,00 EUR, od tega je vrednost projektne dokumentacije 57.013 EUR, gradbenih del 797.464,00 EUR in notranje opreme 139.883,00 EUR. Gradnja se je izvajala od oktobra 2006 do septembra 2007. Svečano odprtje je bilo 12. 10. 2007, ko je župan Janez Lesjak predal ključje poslovilne dvorane direktorju JKP Tomažu Riglerju. Svečana govornika sta bila poleg župana tudi predsednik KS Grosuplje Anton Žitnik ter pomožni ljubljanski škof dr. Anton Jamnik, ki je objekt tudi blagoslovil. O zgodovini pokopališč na Grosupljem je spregovoril Jakob Müller. Ob tej priložnosti je Krajevna skupnost Grosuplje v znak zahvale za izjemni osebni prispevek Alojzu Kastelicu podelila spominsko fotografijo.

Grosuplje je od nedavnega mesto. Vrhunsko oblikovane javne stavbe so mestotvorni objekti najvišje kakovosti. Mednje poleg mestne knjižnice v centru mesta zagotovo sodi tudi poslovilni objekt na pokopališču Resje z izjemno notranjo opremo poslovilne dvorane. Takšni objekti zagotavljajo širok svetovljanski duh in samozavest meščanskega prebivalstva. Nudijo ugodno ambitealnost in poduhovljeno uporabo. Pokopališče je ogledalo kraja. Z novo pridobitvijo ga Grosupeljčani ponosno pokažejo tudi tujim obiskovalcem.

Obredni del poslovilne dvorane z oltarjem in govorniškim pultom.

Pogled proti osrednjemu, obrednemu delu.

*Svečano odprtje, 12. 10. 2007,
od leve: direktor JKP Tomaž Rigler, župan Janez Lesjak
in predsednik KS Grosuplje Anton Žitnik.*

ODPRTJE VODOVODA POLŽEVSKA PLANOTA

Tomaž Rigler

Postoj, popotnik, odpočij se.

Popij požirek in bolje se boš počutil!

Ob tem ne pozabi poskrbeti za urejenost in čistočo tega lepega kraja.

Narava ti bo hvaležna... in tudi voda...

V poletnih mesecih leta 2007 je bila ob praznovanju 80. obletnice PGD Kriška vas pri turističnem znamenju nad Kriško vasjo manjša slovesnost ob odprtju vodovoda Polževska planota. Ob tej priložnosti je bil postavljen pitnik z javno izlivko in gornjim napisom.

Gradnja vodovoda Polževo ima 50 let dolgo zgodovino. Sedaj že pokojni geometer Karel Erjavec je namreč tedaj izmeril in načrtoval vodovod iz zajetja v Dragi. Do realizacije projekta ni prišlo, leta 1988 pa je bil sklenjen dogovor o izgradnji dveh vrtin v Trsteniku kot pogoj ob širitvi vodovoda Stična. Sledile so faze gradnje vodovoda Polževo: leta 1994 in 1995 odsek Muljava–Oslica, leta 1997 odsek Oslica–črpalnica Mevce, leta 2001 črpalnica Mevce in tlačni cevovod do vznožja Malih Vrhov ter gradnja vodovoda Trstenik z dvema črpališčema, vodohranom prostornine 400 m³ v Malem Hudem in cevovodom do Ivančne Gorice, leta 2002 in 2003 primarno in sekundarno vodovodno omrežje od Malih Vrhov do Pristave nad Višnjo Goro, Mevc, Zavrtáč, Nove vasi in Laškovca, leta 2003 do 2005 izgradnja vodohranov na Poljanah pri Velikih Vrheh in cerkvi sv. Duha skupne prostornine 200 m³ in kot zadnja faza v letih 2006 in 2007 izgradnja oskrbovalnega omrežja na območju Kriške planote in Pristave. Vsega skupaj 29 km vodovodnih cevi, od tega na Polževski planoti slabih 19 km ter v skupni vrednosti 2.280.351 €. Dela so izvajala podjetja SCT, Gratel, VGP Novo mesto in Komunalne gradnje z Grosupljega, ki so z izgradnjo zadnje faze v dolžini 4968 m in vrednostjo 513.247 € tudi zaključile dolgoletno gradnjo. Investitorja gradnje sta bila Občina Ivančna Gorica za pretežni del investicije in DARS za vodovode ob gradnji avtoceste na trasi od Višnje Gore do Ivančne Gorice. Nadzor nad gradnjo sta izvajala PUZ iz Ljubljane in Javno komunalno podjetje Grosuplje, ki je izvajalo tudi posle pooblaščenega investitorja. Vseskozi sta pri gradnji sodelovala tudi gradbena odbora pri krajevnih skupnostih Muljava in Višnja Gora.

Vodovod Polževo oskrbuje s pitno vodo 12 naselij in zaselkov s 318 stanovanjskimi ali počitniškimi hišami. Ob odprtju je bilo na vodovod priključenih že 145 hiš. V postopku je bilo izdanih 421 odločb o odmeri komunalnega prispevka v skupnem znesku 406.146 €. Iz podatkov je razvidno, da izgradnje vodovoda in visokih obratovalnih stroškov brez solidarnosti ostalih občanov in enotnih cen vodarine, ki jih izvajalec javne službe zagotavlja na celotnem območju občine Ivančna Gorica, prebivalci tega območja ne bi mogli zagotavljati.

Zmogljivost vodovoda je tri litre in pol na sekundo, kar ob normalni porabi zadostuje za oskrbo vseh uporabnikov in gašenje požarov iz hidrantov, ki so nameščeni vzdolž celotne trase vodovoda. Ne zadošča pa za vse prepogosta polnjenja kapnic v nočnih urah mimo vodomera.

Gradnjo vodovoda na Polževski planoti sta zaznamovali dve dejstvi. Za 19 kilometrov cevovoda je bilo potrebno pridobiti nekaj sto služnostnih pravic lastnikov zemljišč, kar dandanašnji velikokrat predstavlja nepremostljive ovire gradnje. In drugo dejstvo – skoraj dvajset let je bilo potrebno z razumevanjem občinskih svetnikov zagotavljati finančna sredstva za gradnjo vodovoda. Vse to je bilo z vztrajnim in požrtvovalnim delom posameznikov, izvajalcev in uporabnikov vodovoda ob podpori in naklonjenosti širše javnosti zagotovljeno in izvedeno. Dela so končana, opravljeni so tehnični pregledi in pridobljeno je uporabno dovoljenje. S tem je življenju na Polževski planoti zagotovljen razvoj. Skromno znamenje žive vode bo na tem mestu spominjalo na čas zaključka gradnje vodovoda na Polževski planoti.

PREDSTAVITEV IN ZGODOVINA PODJETJA AKRAPOVIČ

*Primož Jurman**

Imperativi motorizma so: biti najboljši, najhitrejši, unikaten in nedosežen. To so bila tudi vodila Igorja Akrapoviča, ustanovitelja in lastnika znamke Akrapovič, ko je leta 1990 s peščico sodelavcev v mali delavnici ustanovil podjetje, ki je danes vodilno v svetu izpušnih sistemov.

Drzno vizijo o primatu na področju izpušnih sistemov, tako neznačilno za slovensko skromnost, je realiziral s svojo tehnično genialnostjo. Izkušnje, ki si jih je kot tekmovalec pridobil na dirkalnih stezah, je oplemenitil z vrhunskim tehničnim znanjem in željo po popolnosti. Devetdeseta leta prejšnjega stoletja so bila čas tveganja, zorenja in potrditve uspeha takrat že uveljavljenega podjetja.

Izkušnje, pridobljene v ekstremnih razmerah motorističnega športa, se zrcalijo v visoko kvalitetnih izpušnih sistemih, ki jih je podjetje Akrapovič ponudilo vse bolj zahtevnemu motorističnemu trgu. Odličnost znamke je potrjevalo tudi dejstvo, da so konec devetdesetih vse japonske ekipe v svetovnem prvenstvu Superbike zaupale prav izpušnim sistemom iz Ivančne Gorice.

Prelom tisočletja je bil prelom tudi za podjetje, ki se je širilo, postajalo vse bolj prepoznavno tudi v globalnem okviru in dokončno postalo referenčno ime za kvaliteten izpušni sistem. Ubrana perjanica naslovov svetovnih prvakov v različnih kategorijah motorističnega športa ga postavlja na vodilno mesto v svetu. Z dokazano kvaliteto in osvojitvijo številnih naslovov v motorističnem športu se odprejo nova obzorja na drugih segmentih, kjer brnijo štiritaktni motorji z notranjim izgorevanjem. Vstop v najprestižnejšo zvrst motorističnega športa, v MotoGP pomeni za podjetje iz Ivančne Gorice novo spodbudo, saj je MotoGP sam vrh motorističnega športa. Njegova konica. Zahtevna in ozka kot britev. Kjer se na unikatnih motorjih, draguljih motoristične tehnike, na stezah merijo le najhitrejši. Ti napredno tehnično znanje razvoju predanih Akrapovičevih inženirjev prelivajo v uspehe.

Izzivov v podjetju Akrapovič ne manjka. Naslednji, ki ga vidi več kot 400 zaposlenih v Ivančni Gorici in v Kamniku pod Krimom, je vezan na svet avtomobilov. V motorizmu dosežen zenit jih spodbuja, da se tam obdržijo, hkrati pa se za motivacijo dokažejo tudi v novih tržnih nišah.

Rezultati na stezah v desetletju in pol so dokaz kvalitete. V podjetju Akrapovič imajo strast in ogenj v srcu ter uresničljivo vizijo v glavi. Imajo znanje. S tehničnimi rešitvami so v ozkem krogu najboljših tudi ali pa prav zaradi vlaganja v znanje in neprestan razvoj. Menijo, da le predanost delu in nenehno iskanje tehnološke popolnosti rojeva prvake. A ti brez vrhunske opreme in materiala ne zmagujejo. In prav Akrapovičevi izpušni sistemi so izbor prvakov zadnjih nekaj let.

Podjetje Akrapovič je bilo ustanovljeno leta 1990 in leta 2007 je bilo izbrano za eno izmed najboljših podjetij v Sloveniji. Podjetje je leta 2007 prejelo nagrado za najboljšo inovacijo v kategoriji izdelkov iz nerjavne jeklenine. Podjetje je leta 2007 prejelo nagrado za najboljšo inovacijo v kategoriji izdelkov iz nerjavne jeklenine. Podjetje je leta 2007 prejelo nagrado za najboljšo inovacijo v kategoriji izdelkov iz nerjavne jeklenine.

Številni G-M&M tako zaposluje 3.300 inženirjev, ima letni prihodek 75 milijard EUR in mednarodno mrežo prodajnih in servisnih centrov po vseh svetovnih kontinentih.

* *Vodja stikov z javnostjo.*

G-M&M d.o.o. GROSUPLJE, PROIZVODNJA IN MARKETING

*Peter Tevž**

G-M&M je v svoji 15-letni zgodovini prehodil zelo slikovito pot uspešnega zasebnega podjetja, ki je po ustanovitvi v letu 1993 izvedlo prvi večji uspešen MBO (management buy-out) v Sloveniji. Če si malo osvežimo spomin polpretekle zgodovine, se spomnimo, da sta l. 1973 ameriško podjetje Black&Decker in tedanje slovensko podjetje Tehno-Impex podpisala pogodbo o skupnem vlaganju (joint venture agreement), posledica česar je bila ustanovitev podjetja Black&Decker Jugoslavija p.o., ki se je ob osamosvojitvi Slovenije preimenovalo v Black&Decker Slovenija p.o. in je funkcioniralo do prenehanja veljavnosti pogodbe o skupnem vlaganju v letu 1993.

Teh dvajset let dobrega in uspešnega dela na celotnem jugoslovanskem trgu je blagovno znamko Black&Decker povzdignilo na prvo mesto med proizvajalci električnega ročnega orodja, zato tudi razpad trga, ko je podjetje čez noč izgubilo 2/3 prihodkov, ni omajal njegovega tržnega položaja. Z vztrajnim delom, predvsem pa z neprekinjenimi poslovnimi odnosi s trgi nekdanje Jugoslavije nam je uspelo ohraniti dober izhodiščni položaj za novo rast.

V letu 1997 smo ustanovili prvo podjetje v tujini, v Skopju. Danes ima G-M&M, ki je v procesu koncentracije lastništva ta proces zaključil v letu 2004, podjetja v Skopju, Zagrebu in Beogradu, predstavništvo v Sarajevu ter močne servisne zbirne centre v vseh večjih mestih na T. (T – Teritorij – označuje trge novonastalih držav na področju bivše Jugoslavije, razen Slovenije). Predvsem z uvedbo izredno kvalitetnih in tehnično-tehnološko najboljše razvitih profesionalnih proizvodov blagovne znamke DeWalt s posebnim poudarkom na baterijskem programu in kladivih ter z izjemno uspešnimi in zelo raznovrstnimi in oblikovno atraktivnimi Black&Decker-jevimi izdelki se G-M&M uvršča na prvo mesto med proizvajalci in ponudniki električnega ročnega orodja – tako za široko potrošnjo kot profesionalno uporabo na našem celotnem trgu. To potrjuje, da so ti trgi zelo primerljivi s trgi drugih razvitih držav, kjer je Black&Decker kot vodilni, globalni proizvajalec električnega ročnega orodja trajno največji.

Načrti za prihodnost so smeli. V letu 2008 se selimo v nove poslovne prostore v Zagrebu, odprli bomo specializirano trgovino s servisom, enako smo v fazi nakupa novih poslovnih prostorov v Beogradu, kjer bomo tudi odprli specializirano trgovino s servisom. Ta koncept, ki ga že 10 let izvajamo v Skopju, daje dobre rezultate, od nas pa bo zahteval seveda še več in še boljše delo.

G-M&M je v svoji strategiji diverzifikacije aktivnosti že v letu 1999 kupil 24-% delež tovarne papirja Radeče papir d.d. skupaj s hčerinskim podjetjem Muflon, v letih 2000 in 2002 zaokrožil lastništvo ter v nadaljnjem obdobju s postopnim nakupom delnic dosegel 90-% mejo lastništva delnic, ki je omogočila zaokrožitev lastništva G-M&M-ja na 100 % delnic sistema Radeče papir.

Skupina G-M&M tako zaposluje 530 delavcev, ima letni promet 75 mio EUR in med gospodarskimi družbami po prodaji v Sloveniji zavzema 74. mesto.

* Direktor podjetja.

Narejeno z ljubeznijo

*Miran Hribar**

V Pekarni Grosuplje smo v zadnjih dveh letih uspešno izpolnjevali našo vizijo: v očeh odjemalcev in potrošnikov postati najboljša pekarna v Sloveniji, pri čemer je merilo naše uspešnosti zadovoljstvo kupcev. Tržna raziskava, izvedena v letu 2007, je pokazala, da je Pekarna Grosuplje najbolj prepoznavna pekarna v Sloveniji, ki ji kupci pripisujejo kruh najboljšega okusa in lastnosti.

Gibanja v slovenski maloprodaji odražajo dejstvo, da največji delež kupcev še vedno kupuje kruh v velikih trgovskih centrih, kjer opravlja tako tedenske kot dnevne nakupe. V sektorju trgovina se konkurenčnost stopnjuje, krepijo se zlasti tuje trgovske verige, ki so številčno vstopile na slovenski trg. Blagovna skupina kruh in pekovski pecivi postaja vse bolj izpostavljena ter ena od konkurenčnih prednosti trgovcev, ki ji pripisujejo večji pomen kot v preteklosti.

Slovenske pekarnice dvigujejo svoje tekmovalne sposobnosti. Večje pekarnice so prerasle lokalne okvire, vstopile v mednarodne trgovske verige. Ponovno se je začela krepiti tudi ponudba malih pekarn v mestnih in krajevnih središčih.

Da bi še naprej zagotavljali kakovostne izdelke, nenehno vlagamo v našo tehnologijo in predvsem v znanje. Skrbimo, da delo poteka v skladu s standardom kakovosti ISO 9001:2000 in sistemom HACCAP za varnost živil.

Zaposleni v Pekarni Grosuplje imajo bogato znanje, ki ga dopolnjujemo z različnimi izobraževanji in usposabljanji. Čeprav so bila v letu 2006 sredstva za investicije omejena, je prišlo do pomembnih tehnoloških pridobitev. Ena od njih je začetek obratovanja tehnologije za zamrzovanje izdelkov iz testa, ki omogoča proizvodnjo kakovostnejših izdelkov, namenjenih predvsem izvozu. Druga je prva slovenska manjša linija za izdelavo kruha iz zelo mehkega testa, ki omogoča vrhunsko kakovost in oblikovanje posebne ponudbe izdelkov.

Uspešnost našega dela vsakodnevno potrjujejo pohvale kupcev in različne raziskave. Da bi dosegali zadovoljstvo kupcev, pa moramo najprej poskrbeti za zadovoljstvo zaposlenih, saj so le tako lahko naši izdelki narejeni z ljubeznijo. Zaposlene spodbujamo in motiviramo v ustreznim nagrajevanjem in izobraževanjem, nudimo jim možnost za poklicni in osebni razvoj. Veliko skrb seveda posvečamo zagotavljanju mirnega in varnega delovnega okolja. Število zaposlenih se iz leta v leto večja.

Poslovno leto 2006 smo zaključili z zadovoljstvom, saj smo kljub zunanjim dejavnikom uspeli zadržati visoko raven poslovne uspešnosti, kar nas uvršča med najuspešnejša podjetja v panogi. Prodali smo skupno 16.172 ton kruha, pekovskega peciva in ostalih izdelkov. Manjši upad je posledica dejstva, da poraba kruha v zadnjih letih v Sloveniji nasploh upada. Tržni delež smo povečali na 12,6 odstotkov. Ponudba Pekarne Grosuplje je zajemala 119 vrst kruha in peciva v 456 različicah.

Z novo upravo Poslovnega sistema Mercator je v letu 2006 prišlo do spremembe v razvojni strategiji Skupine Mercator. Za Pekarno Grosuplje sta bili posebno pomembni ustavitve aktivnosti, ki so se začele za izgradnjo sodobnega proizvodnega obrata, in ponovna prevetritev srednjeročnih načrtov. V Poslovnem sistemu Mercator so se odločili, da bodo Pekarno Grosuplje popolnoma integriral v svoj sistem. Tako bo naša pekarna postala Mercatorjeva konkurenčna prednost. V letu 2007 smo svoje strateške cilje oblikovali predvsem v luči te razvojne prelomnice. Pomemben dogodek se je zgodil tudi v septembru, ko je nadzorni svet Pekarne Grosuplje na njegovo željo razrešil Štefana Plankarja, dolgoletnega direktorja Pekarne Grosuplje. Na mesto novega direktorja je bil imenovan Miran Hribar.

V letu 2006 smo razvili nove izdelke za naše kupce: moj pirin kruhek, francoski rogljiček z marmelado, polbele drobtine, fine bele drobtine in rezano belo štruco. Razširili smo tudi skupino pakiranih pekovskih izdelkov in na trg dali štiri nove rezane kruhe pod znamko »rezine svežega kruha«. Skupaj s poslovnimi partnerji smo razvili še koruzno štručko, koruzno baguetto, kruh s krompirjem,

* Direktor družbe.

samostanski kruh in ciabattka. Pripravili smo tudi nov izdelek – parkeljna za Miklavžev dan, ki sta mu sledila Valentinovo srce in velikonočni zajček. V sodelovanju z Mercatorjem smo v letu 2007 razvili nov hlebec – krajcar. Njegova posebnost je, da prihaja na police še sveže večkrat na dan. S krajcarjem smo uspešno odgovorili na potrebo po zniževanju vračil kruha iz trgovin. Javna razprava o vračilih kruha je zaznamovala jesen tega leta. Na njihovem zniževanju smo v Pekarni Grosuplje v sodelovanju s trgovci sistematično delali že dobro leto in pol, kar se je odrazilo v zelo uspešnem upadu vračil. Najpomembnejša dejavnika zmanjševanja ostankov kruha na trgovskih policah sta peka kruha na prodajnem mestu, kjer je Pekarna Grosuplje v zadnjem razvojnem obdobju opravila pionirsko delo na slovenskem trgu, ter večkrat dnevna dostava svežih hlebcev.

V letu 2006 in 2007 smo veliko pozornost namenili tudi prostoru, v katerem živimo in ustvarjamo, saj čutimo močno povezanost našega uspeha z uspehom posameznikov in skupin v našem okolju. Zato smo že več let pokrovitelji športa (SVIŠ Ivančna Gorica; teniški, košarkarski, nogometni, balinarski in kolesarski klub) in kulture (Vokalni kvartet Stična, Pevski zbor Šentvid, Tabor pevskih zborov Šentvid, kiparski simpozij »Grosuplje, mesto kipov« in Mestna knjižnica Grosuplje). Odzvali smo se tudi na potrebe prebivalcev Železnikov, ki jih je septembra 2007 prizadelo hudo neurje.

Z januarjem 2008 stopamo v novo poglavje našega razvoja in postajamo Mercatorjeva pekarna. Ohranjali bomo našo navezanost na tradicijo, skrb za zaposlene in okolje (tako družbeno kot naravno), predvsem pa bodo vsi naši izdelki še naprej narejeni z ljubeznijo.

ZNANOST, KULTURA IN KNJIŽEVNOST

TRUBARJEVA KRSTNA CERKEV - ŠKOCJAN PRI TURJAKU

*Edo Škulj**

Primož Trubar je bil rojen na Rašici, kot je sam večkrat zapisal, krščen pa je bil v župnijski cerkvi sv. Kancijana, kamor sta vas Rašica in podružnica sv. Jerneja spadala. Še danes imajo krstni kamen samo župnijske cerkve. Medtem ko na Rašici ni sledu o Trubarjevi rojstni hiši – današnje poslopje je pač samo spominski muzej, – pa je ohranjena Trubarjeva krstna cerkev znotraj sedanje stavbe sv. Kancijana.

Leta 2006 je Kulturno društvo Škocjan pod vodstvom Jožefa Marolta postavilo pred škocjansko cerkev Trubarjev spomenik, ki ga sestavljata dve plošči. Na prvi so podatki v zvezi s Primožem Trubarjem in protestanti, na drugi pa je zgodovina cerkvene stavbe v njenih pglavitnih postajah:

1508 – PRIMOŽ TRUBAR KRŠČEN V TEJ CERKVI »KRANJEC IZ KACIJANSKE FARE« (VALENTIN VODNIK) PRVE NAUKE DOBIL OD ŠKOCJANSKEGA ŽUPNIKA	1006 – ROMANSKA CERKEV 1150 – BENEFICIAT PRI CERKVI 1260 – OGLEJSKI PATRIARH USTANOVI ŽUPNIJO PATRONATSKE PRAVICE DOBIJO TURJAŠKI GROFJE
1575 – PISNO OMENJEN PRVI UČITELJ	1280 – BOLTEŽAR TURJAŠKI PRVI ZNANI ŽUPNIK
1579 – NASTOPI DIAKON ANDREJ SAVINEC	1487 – GOTSKA CERKEV
1585 – 1589 JURIJ DALMATIN UPRAVLJA ŽUPNIJO	1753 – BAROČNA CERKEV
1816 – ZASILNA ŠOLA	1907 – SEDANJA CERKEV
1856 – REDNA ŠOLA	

1. Romanska cerkev

Župnik Janez Jereb – kronist škocjanske fare – je zapisal, da je pri podiranju starega ostrejša našel na nekem tramu številko 1006 in sklepal, da bi bila to letnica zidanja prve cerkve. Čeprav je letnica zelo vprašljiva, jo je iz spoštovanja Kulturno društvo prevzelo in tako postavilo omenjeni spomenik ob tisočletnici tega dogodka. Vsekakor je zanesljivo, da je daleč pred uradno ustanovitjo župnije morala stati cerkev, pri kateri je bil leta 1150 ustanovljen beneficiat, to pomeni, da je v Škocjanu stalno bival dušni pastir, ki je bil odgovoren pražupniku v Cerknici. Glede na obdobje lahko trdimo, da je bila zidana v romanskem slogu.

Leta 1260 je oglejski patriarh Gregorio de Montelongo ustanovil župnijo sv. Kancijana pri Turjaku. Verjetno ni slučaj, da je bila istega leta 1260 ustanovljena župnija Dobrepolje, ki je spadala po Ortenburžane. Gotovo je šlo za neko vrsto tekmovanja med Turjačani in Ortenburžani. Listina žal ni ohranjena, jo pa navaja Janez W. Valvasor in je letnica danes splošno sprejeta. Vsekakor jo je moral Valvasor videti. Zgodovinar tudi navaja, da je bil Boltežar Turjaški prvi znani župnik.

* Župnik v Škocjanu, dr. sc. (muzikolog).

Valvasor navaja tudi natis listine, po kateri papež Urban V. 7. februarja 1363, v prvem letu svojega papeževanja v Avignonu, naklanja odpustke župnijski cerkvi sv. Kancijana pri Turjaku.

Turjačani kot patroni oziroma pokrovitelji so imeli mdr. pravico biti pokopani v župnijski cerkvi. Zato Valvasor omenja: »V tej cerkvi je še veliko nagrobnih napisov turjaških gospodov, ki ležijo tukaj pokopani.« Ker nagrobnih napisov ni več, je bila leta 2007 na prehodu v levo stransko kapelo vzidana plošča z imeni tistih turjaških (takrat še) vitezov, ki so bili po zanesljivi Preinfalkovi knjigi o Turjačanih gotovo pokopani pri Sv. Kancijanu. Kot pendant je bila hkrati na prehodu v desno stransko ladjo vzidana druga plošča, ki spominja, da je bil v njej krščen Primož Trubar. Obe plošči sta iz belega kamna z napisoma v zlatih verzalkah:

V TEJ CERKVI SO BILI POKOPANI NASLEDNJI TURJAŠKI VITEZI: VOLKER 1455 JANEZ 1466 SHOLASTIKA 1466 GOTFRIED 1478 ZOFIJA 1488 HERKUL 1488 JUNO 1489 PANKRAC 1494	V TEJ CERKVI JE BIL 9. JUNIJA 1508 KRŠČEN PRIMOŽ TRUBAR
---	---

2. Gotska cerkev

Ravno zadnji pokopani vitez Pankrac, ki je prevzel grad po smrti očeta Engelharda leta 1466, je spremenil podobo cerkve, čeprav ni povsem jasno, ali jo je samo obnovil ali povečal. Vsekakor so bili leta 1487 posvečeni kar trije altarji. Ivan Komelj trdi, da je iz tega obdobja gotska apsida, ki je v sedanjí cerkvi kot stranska ladja. Jasno spoznavna je osmerokotna apsida, rebra na stropu, sklepnik s turjaškim turom, gotsko okno s krogovičjem pa je bilo pozneje zazidano. Izhajajoč iz oblike apside, si lahko predstavljamo, kakšna je bila gotska cerkev. Bila je prilično majhna, čeprav je imela tri altarje, jasno pa je, da je bila usmerjena točneje proti vzhodu, kar je bilo takrat kar strogo pravilo. Čez 21 let je bil v tej gotski cerkvi krščen Primož Trubar. Krstil ga je župnik Janez Krek (1507–1532) (ali njegov neznani kaplan), od katerega je Trubar dobil prve nauke, kot zadeto pove spominska plošča. Ko se je župnik Janez Krek leta 1532 odpovedal župniji, je Trajan Turjaški predlagal za župnika Martina Verianta, ki ga je potrdil patriarh Marino Grimani. Obe listini – Turjaškega in patriarhova, – najstarejši ohranjeni v zvezi z župnijo, hrani Nadškofijski arhiv v Ljubljani.

To cerkev je opisal Janez W. Valvasor, ko v *Slavi* piše: »Tukajšnja župnijska cerkev je posvečena svetim mučencem Kanciju, Kancijanu in njunima tovarišema. Ima pet altarjev: 1. sv. Kancijana, 2. Naše ljube Gospe, 3. sv. Andreja, 4. sv. Roka in sv. Boštjana in 5. bratovščine sv. Rešnjega telesa.«

3. Baročna cerkev

Cerkev je ohranila gotsko obleko nekako 200 let, dokler se ni mogla več upirati baročnemu vplivu. Medtem se je spremenila cerkvenopravna ureditev. Iz oglejskega patriarhata sta nastali dve nadškofiji: Gorica za nemški in Videm za furlanski del. Iz arhivskega gradiva goriške nadškofije je razvidno, da je že prvi goriški škof Karel Mihael Attems 9. septembra 1753 v Škocjanu pri Turjaku posvetil novo cerkev. Brez obotavljanja lahko sklepamo, da je bila zgrajena nova cerkev ali vsaj do te mere povečana ali dozidana, da je potrebovala posvetitev, in to v baročnem slogu, kot je narekoval čas, čeprav je na zunanji strani prezbiterija še vedno vidna osmerokotna apsida. Od te cerkve so ostale apsida in stranski kapeli, saj je Janez Jereb leta 1907 v bistvu le podaljšal glavno ladjo. To je bilo za časa župnika Mateja Megušarja (1750–1767).

Njegov naslednik Andrej Bohinc (1767–1803) je mdr. dal postaviti nove orgle, ki so imele šest registrov (kopel 8', flauto 4', principal 4', oktav 2', superoktav 1' in mixtur), orgelska omara pa je imela letnico 1772. Ta letnica je zelo verjetno povezana z Janezom J. Eislom, ki je istega leta 1772 postavil 6-registrski pozitiv v romarsko cerkev sv. Križa na Jurjevici, deset let prej, leta 1762 pa je naredil prav tako 6-registrski pozitiv za župnijsko cerkev v Velikih Laščah, ki je zdaj na podružnici v Dvorski vasi. Vsi trije orgelski pozitivni imajo enako dispozicijo. Na pročelju stare cerkve je župnik imel nagrobno ploščo z besedilom, ki se v prevodu glasu: »Popotnik tiho se ustavi ob tem nagrobniku. Tukaj počivajo svete kosti častitega gospoda Andreja Bohinca, zvestega pastirja, očeta revežev, človekoljuba, potrpežljivega župnika skoz 35 let. Zagledal je luč sveta 30. novembra 1733 v Železnikih in je umrl v svoji župniji tukaj 6. januarja 1803. Spomenik je dala postaviti njegova ljubeča in neutolajživa sestra.« Preden so leta 1907 podrli sprednji zid stare cerkve, so skušali ploščo rešiti, vendar se je zdrobila.

Leta 1837, pod župnikom Janezom Albrehtom (1826–1851), je cerkev dobila novo fasado in portal na dveh kamnitih stebrih. Fasado je naredil Jakob Zevnik iz Velikih Lipljen. Leta 1834 in 1839 sta nove hrastove klopi naredila Matija Pečnik in Jakob Starc tudi iz Velikih Lipljenih. Te klopi so še vedno v cerkvi. Leta 1841 je cerkev dobila nov križev pot, ki ga je po Andreju Herrleinu naslikal Jožef Ehgärtner v Ljubljani. To je janzenistični križev pot, ki ima 14 postaj vzetih iz evangelija. Nekatere podobe so zelo lepe, npr. Jezus na Oljski gori. Barve so prav dobro ohranjene. Križev pot je zdaj v podružnici Matere Božje na Železnici. Leta 1829 je župnik naročil nove orgle. Kdo jih je naredil, žal, ne vemo. Glede na letnico in zemljepisno lego jih lahko povežemo z ljubljanskim orglarjem Janezom Kunatom, ki je naredil orgle za Bloke (1825, 1/12), Cerknico (1825, 2/18) in Velike Lašče (1828, 1/10).

Župnik Anton Čibašek (1852–1879) je naročil veliki oltar, izdelal pa ga je kipar Götzl leta 1874. Prejšnjega je podaril osolnški podružnici. Iz napisa na hrbtu oltarja je razvidno, da je stari oltar naredil mojster Jože Kušlan s pomočnikom Luko Urbasom iz Cerknice leta 1833. Oltar je stal samo 41 let. Leta 1874 sta ga Janez Šuštar in Janez Žnidaršič popravila in prestavila v cerkev sv. Jakoba na Mali Osolnik. Za velikim oltarjem je napis, ki pove, da je župnik Čibašek sam plačal novi oltar: »L. 1874 9. avg. pod častitim gospodom župnikom Antonom Čibašekom na svoje stroške napravljen oltar, izdelal Avguštin Götzl podobar in zlatar v Ljubljani. Pomagači Franc Breclnik in Jakob Grum.« Župnik Čibašek je pri ljubljanskem kiparju Götzlu za 500 goldinarjev naročil dva velikanska stranska oltarja za obe kapeli. Temnozeleno barvo naslikanega marmorja in kričeča višnjeva barva sta oblikovali nerodne planke. Dal je tudi napraviti nove zvonove: 1. Veliki zvon: C, napis: »Gospod Anton Čibašek bli dušni so pastir, ko zapel sem čast Bogu in vernim mir.« Št. 45 v lil Albert Samassa Ljubljana 1867. Podobe: sv. Kancijan, Jezus na križu, Marija in sv. Janez. 2. Srednji zvon: št. 104 op. Albert Samassa Labaci 1868, sv. Janez Nepomuk. 3. Mali zvon: št. 103 Albert Samassa, 1868, sv. Florijan. Srednji zvon, ki ga je v lil Samassa, faranom ni bil všeč, ker ni imel pravega glasu, župniku Čibašku pa je bil všeč. Sneli so srednji zvon in Jože Koprivec iz Malih Lipljen ga je peljal v Ljubljano, kjer ga je Samassa prelil in naredil novega za pol centa lažjega, da je zvon lepše pel. Sprva Samassa ni bil zadovoljen, pa je okrajni glavar Wurzbach pomagal, da so Škocjanci dobili pravico.

Leta 1862 je župnik Čibašek dal orgle temeljito popraviti. Ostala sta le kopel in flavta in cinaste piščali. Pa tudi cinastih piščali je bilo mnogo dodelanih. Kvint in bas sta bila čisto na novo postavljena. Orgle so imele do leta 1862 okrajšano klaviaturo. Omara je bila tako napravljena, da je organist videl med piščali k oltarju. Andrej F. Malahovski, orglarski mojster v Ljubljani, je obljubil napraviti v orglah štiri registre več, poleg novih oziroma popravljenih dosedanjih registrov. Napravil je pa samo tri, bordona pa ne. Misli je opehariti župnika Antona Čibaška, ki se na petje in orglanje ni prav nič razumel. Župnik Čibašek je vendarle spoznal prevaro in mojstru Malahovskemu 80 fl. odtrgal od dogovorjene plače. Malahovski je šel k turjaškemu oskrbniku Sotlarju pomoči prositi zaradi prikrajšanega plačila, pa ni nič opravil. Register salicional je bil narejen leta 1869. »V orglah so sami čviki,« je rekla muzikalična kuharica Čibaškova. Kuharica je pela bolj na lahko in ni mogla svojega glasu »priipasati« k orglam. Zato je prosila gospoda, naj dá napraviti še en bolj nežen register. V Škocjan sta prišla Janez Jelarčič iz Hrenovic, ki je bil pomočnik pri Malahovskem, pa ga je odpustil, in Mehlé. Napravila sta, kakor je župnik Čibašek želel, »prav en lep register salicionalk«.

4. Sedanja cerkev

a) Opis stare cerkve

Janez Jereb je v župnijski kroniki staro cerkev takole opisal: »Dolga 15.80 m, široka 7.90 m, zunanji zid visok 5.80 m. v cerkvi in kapelicah prostora 134 m². Pred cerkvenimi vrati sta stala dva stebra, nad njima obok. Ta prizidek je dal delati župnik Albreht, da niso botri, ki so h krstu prinesli, stali na dežju. Na podbojih cerkvenih vrat je bila letnica 1675. Stopimo v cerkev! Na desni strani stoji v zidu kropilni kamen, na levi strani nad klopmi pod korom zid doli zoleknem, kar je znamenje, da peljejo od zunanje strani stopnice na kor. Najbolj ti v oči bodeta dva črna stebra, ki nosita kor. Eden mnogo debelejši kot drugi. Eden bolj k steni zarinjen, drugi stoji bolj ob sredini cerkve. Nič simetrije! Kakor dva črna zamorca štrlita iznad klopi. Stebra sta domače kamnoseško delo. Svod (kolona) nad prezbiterijem je zarinjen proti desni strani v nepravilnem polkrogu. Veliki oltar nima obhajilne mize. K oltarju vodijo spredaj tri stopnice, od strani dve. Oltarna miza se šibi. Okna v prezbiteriju so nepravilno razstavljena. Okno nad zakristijo se odpira, da vidijo zvonarji k oltarju. Ob strani, kjer je zdaj oltar Matere Božje, stoji oltar sv. Andreja s podobo Srca Marijinega. Na levi strani, kjer je zdaj prižnica, oltar Brezmadežne s podobo Srca Jezusovega. Poleg oltarja Matere Božje je prižnica. Razdalja od prižnice do kora je le 2,5 m. Poleg prižnice v levi kapeli je oltar sv. Janeza, grdo tesarsko delo brez vrednosti. Na vrhu je podoba Svete Trojice. Tron je poslikan z ultramarino višnjevo lepilno barvo. Sv. Janez Nepomuk je oblečen v star talar in umazan koretelj. Tron zakriva slaba podoba istega svetnika. V kapeli pod oknom stoji spovednica. Moški so se pripravljali na spoved za oltarjem. Nasproti spovednice je podoba sv. Jožefa, lepo delo. Nasproti te kapele stoji kapela sv. Ane, ki pa ni simetrična s kapelo sv. Janeza. Za tem oltarjem je shramba za Božji grob. Poleg oltarja je stara gotška kapelica s krstnim kamnom in misijonskim križem. Cerkveni tlak je večinoma rdeča, razhojena opeka raznih oblik. Med stolmi je kamniti tlak. Stene cerkvene so rumene, zidki beli, obok višnjev. Obok je iz slame in ometa ter malo grušta iz lat, da je vse na sebi držalo. Kor je kakor en sklednik majhen. V zakristiji je gnila omara. Ob oknu klop za dva sedeža. Taka je bila stara cerkev. Pozimi mrzla kot ledenica. Po celih 14 dni je bil notri sneg in led. Ko sem šel prvič gledat škocjansko faro, in sem videl to revno, revno hišo Božjo, sem sklenil: za Škocjan ne bom prosil; pa je bila volja Božja tako, da sem vendarle prišel semkaj za župnika.«

b) Priprave za novo cerkev

V Škocjanu so že leta 1891 mislili cerkev popraviti. Načrte je izdelal c. kr. stavbni adjunkt Alojzij Muck. Ti načrti so bili izdelani 23. marca 1891. Čez šest let je bila konkurenčna obravnava. 27. oktobra 1897 in 24. novembra 1897 je glavarstvo v Ljubljani poslalo odlok, kako naj se zida po Muckovem načrtu: 1) Pri zvoniku: nov strešni stol, stopnice, zvonik se poviša za 60 cm. Stroškov bo 1265 gld, od katerih odpade na tlako (ročno in vozno delo) 92 fl 77 x. 2) Shramba za mašne plašče se ima ob kapeli sv. Janeza zidati na novo = 500 fl, od katerih se računa 120 fl na ročna in vozna dela. 3) Cerkev se mora razširiti po načrtih še leta 1891 – stroški 6241 gl 41 x, od katerih odpade na ročno in vozno delo 1335 gl. K vsemu temu delu prispeva patron les za strešni stol, za stene in pod zvonice. Ostali stroški se imajo pokriti iz nabranega denarja 1250 fl, ki so v rokah župana v Lipljenih, in s prispevki faranov. Farani imajo vozna dela in dela za material opraviti, potem pa za stavbo z doklado k neposrednim davkom prispevati in v ta namen prihodnje leto potom županstva 25 % in nadalje po potrebi doklado skleniti in pobirati.

Županstvo Lipljene je poslalo načrte starinoslovcu Konradu Črnologarju v Šmarje v pregled. Ta je odpisal županstvu: »Usojam se vrniti načrte, katere ste mi 31. januarja 1898 poslali. Črteže sem kopiral... Opozarjati moram, da se gotski svod z rebri pri krstnem kamnu ohrani neizpremenjen, da se napisna plošča z grbom Auerspergov pri miru pusti... Oni kameniti štok zraven velikega oltarja je tudi ohraniti itd. 12. februarja 1898.« Načrte iz leta 1891 je župnik Jereb nesel na ordinariat. Umetniška komisija je načrte 17. decembra 1906 pregledala in odobrila s pripombo, »naj se obok bolj zaokroži, da

izgine prelomljena črta oboka in podpore, ker premalo zaokroženi obok potlači vso stavbo».

Župnik Jereb je 24. februarja 1907 poslal prošnjo za konkurenčno obravnavo. Prosili so cesarja Franca Jožefa za pomoč pri zidanju cerkve. Prejeli so 200 K. Tudi na Hočevarjevo v Krškem so poslali prošnjo za cerkev. V aprilu 1907 je Hočevarjeva poslala za cerkev 1000 K z željo, da bi še veliko darov nabral. Župnik Jereb je pisal tudi škocjanskim izseljencem v Ameriki, in sicer okoli 20 prošenj. Iz Amerike je prejel 2411 K 21 h.

Zidanje nove cerkve

Na binkoštni ponedeljek, 20. maja 1907, ob 10. so jemali slovo od cerkve in oltarjev. Popoldne so razdrli štiri stranske oltarje, orgle, prižnico in kor, klopi so odstranili iz cerkve. Opeka se je pobrala s strehe. V treh urah je bilo delo opravljeno. Ljudstva je bilo mnogo. Prezbiterij so tesarji pregradili.

V torek po binkoštih, 21. maja 1907, je domača soseska razdrla cerkveni zid in oboke. Cerkvene oboke so krog in krog odkopali. Zidovje je padlo na cerkveni tlak, ki je bil pokrit z deskami, in se tako zakadilo, kakor da bi kdo apno gasil. Najdlje je ključoval zid pri vhodu. Možje so nesli na kor velik tram, ga privezali na obeh koncih z vrvmi, te potegnili skozi okna in kakih 40 mož je rukalo za vrvi na ukaz. Zid se je začel tresti, omahovati in, ko se je kakih 50–krat »rukalo«, je padel z velikanskim truščem. Gost oblak prahu je zagrmil može in župnika, ki so se zopet prikazali, ko se je prah polegel. Ko so zidali novo cerkveno ladjo, so na binkoštni ponedeljek, 20. maja 1907, popoldne odstranili orgle in jih spravili v kaplaniji. 6. oktobra 1907 popoldne so se orgle vrnile iz kaplanije v cerkev. Orgle je popravljval mojster Rebolj z Vrhnike.

Blagoslov ogelnika

Dne 16. junija 1907 je bil blagoslov ogelnika. Nekdo iz Javorja je dal dopis v *Domoljuba*: »V nedeljo 16. junija je bil za našo faro lep in pomenljiv dan. Domači župnik Janez Jereb so blagoslovili ogelni kamen za novo župno cerkev. Pred blagoslovom so nam razložili zgodovino fare in cerkve, ki je v mnogem oziru zanimiva itd. Z zanimanjem smo poslušali, kako obsežna je bila nekoč naša fara in kako močno se je skrčila do danes vsled ustanovitve več samostojnih župnij. Pozornost ljudstva so posebno vzbudile besede gospoda župnika o lutrovski veri in njenih duhovnih, ki so en čas pastirovali v naši fari itd. Izginil je protestantizem in nastopili so zopet katoliški duhovniki in vršili svoj poklic v tej cerkvi stoletje za stoletjem do današnjih dni. Bili smo zelo ginjeni in marsikateremu je zaigrala v očeh solza tihe radosti, ko smo zadnjikrat jemali slovo od že podrtne cerkve. In prosili Boga blagoslova pri zidanju novega svetišča, zakaj prazno je delo brez sreče z nebes. Gospodu župniku pa kličemo: Le pogumno naprej! Res je obilo truda in skrbi, posebno ker je fara majhna, ali Bog bo omečil radodarna srca, ki bodo darovala veselih rok, da mu čimprej zgradimo prostorno in lepo svetišče.«

Ogelnik je vzidan na levi strani velikih vrat v višini 1.5 m. Bilo je mnogo ljudstva, tudi iz Šentjurja in Turjaka. Kraj, kjer se je vzidal ogelnik, je bil okrašen z zastavami. Pergamentni papir, na katerem je vpisana cerkvena zgodovina (ki pa ni točno sestavljena), je župnik Jereb dal v stekleno posodico, okrašeno s podobicami sv. Jožefa, sv. Antona, Jezusovega Srca in podobico Marije. V posodico je dal denar: eno krono in nekaj drobiža. Ker ni imel več denarja, je dodal svetinjico Matere Božje.

Zidar Ronko in Valentin Croatto sta ogelnik précej zazidala. Najprej je župnik Jereb udaril s kladivom po ogelniku, rekoč: »Vse v večjo čast Božjo!«, potem so še nekateri drugi to storili. Ko je bil ogelnik vložen, so zvonovi zapeli in zadonela je lepa pesem *Marija, skoz življenje, voditi srečno znaš*. Topovi so zagrmeli: kamniti in leseni. Lesen top je bil lijak, skozi katerega se je pri mali odprtini s puško streljalo (na Tičnici). Streljal je Aleš Šmuc iz Malih Lipljen. Kamniti top je šest col globoko zvrtna luknja v kamen, namazana z oljem. Notri se dene smodnik in vžigalna vrvica. Pri teh havbicah je bil za kanonirja Anton Podlogar iz Starega apna. Po blagoslovu ogelnika je bila slovesna maša.

Blagoslovitev nove cerkve

Želimeljski župnik in slovenski pisatelj Fran S. Finžgar je napisal poročilo o blagoslovitvi, ki je izšlo 15. novembra 1907 v *Slovincu*. Med drugim je napisal:

»Nova cerkev v Škocjanu pri Turjaku [...] Človek ostrmi, ko pride v Škocjan. Leta 1906, dne 27. oktobra, ni bilo ne kamenčka ne vinarja ne odbora za stavbo – ničesar. Leta 1907 istega dne pa je bila že blagoslovljena velika nova cerkev. Od stare je ostal samo stolp in prezbitერი. Ko smo čuli pred letom o načrtih sedanjega župnika Jereba, nismo mogli verjeti, da izvrši v nekaj mesecih to veliko delo. Toda izkazalo se je: Pogum velja – pogum in zaupanje na vrle župljane, ki niso brez vzroka ponosni, da imajo starejšo faro od Ljubljanske škofije. Župnik Jereb je ob tej stavbi dokazal, kaj velja izkušnja. Zidal je pred par leti novo cerkev pri Sv. Vidu nad Cerknico – in šola tam je rodila tukaj bogati sad. Pod vodstvom velespretnega inženirja Jakscheta se je posrečilo, da se je k staremu prezbitერიju priklopila ladja z dvema kapelama v podobi križa tako harmonično, kakor bi bila delana stavba celotno iznova. Cerkev ima umetna okna – podjetje Kollmann – kar naj bi pač imela vsaka vsaj nova cerkev. Ne stane mnogo več, dviga pa neprecenljivo lepoto notranjščine in napravi cerkev, zares cerkev, prostor ločen od sveta in določen za pogovor z Bogom. Svod je zidan po moniew-sistemu iz cementa in železa. Posebno lep je kor, podprt z dvema stebroma in okrašen s krasno balustrado iz belih stebričkov. Nekaj posebnega je v cerkvi čudovita akustika. Do zadnjega kotička se čuje govor, kakor bi se pogovarjal v sobi. Vseskozi zasluži pohvale in je vreden, da se mu izroča tako delo, zidarski mojster Ronko ml. iz Cerknice, ki je že zgradil tretjo farno cerkev. To so lastnosti, ki ga najbolje priporočajo vsakomur, ki bi nameraval veliko stavbo. Toda pravici na ljubo moramo izpovedati še naslednje: Vsi ti gospodje – župnik, inženir in zidarski mojster – ne bi bili zgradili cerkve, da ni bilo vrlih Škocjancev in njenega patrona grofa Leona Turjaškega. Ta poslednji, poznan vsled darežljivosti do vseh cerkev, koder je patron, ni storil samo, kar je stroga dolžnost patronova, daroval je prostovoljno ves les za ostrežje in poodranje, kar je pri današnji lesni draginji velikanske vrednosti. Čast mu torej in dokaz, da posebna ljubezen slavnih Turjačanov do škocjanske cerkve ni še izumrla v tem slovitnem rodu. Naj bo uverjen visokorodni dobrotnik, da Škocjanci ne bodo nikdar pozabili te dobrotljivosti in da je ne pozabi tudi – Bog. Druga orjaška sila pri gradnji cerkve so pa bili farani sami. Dokazali so, kako vredni in vrli potomci so nekdanjih globokovernih Škocjancev, ki se kakor skala v največjem viharju ne ganejo od zastave svete cerkve. Kdo šteje ure, dneve, tedne, ko so delali od otroka do starčka za cerkev? Kdo pozna vse kaplje potu, ki so kanile na kamen in ga blagoslovile, predno je bil še vzidan v cerkev? In zakaj ves trud, zakaj to požrtvovalno delo? Zato, ker kot vrli sinovi cerkve lahko sedaj rečejo s ponosom: To je delo naših rok, to je resnično naša cerkev! To je spomenik naše vere, sprejete od očetov, podedovane od pradedov, spomenik, ki naj še v poznih stoletjih govori vnukom: Stojte trdni v veri, zvesti svojemu Bogu, kakor mi! Čast jim!

K sklepu naj omenjamo, da je cerkev blagoslovil dne 27. oktobra ob obilni asistenci sosednjih duhovnikov ribniški dekan gospod Dolinar, ki je s prisrčnim govorom na kratko opisal gradbo cerkve in iskreno poprosil milodarov navzoče poslušalce, ki so privreli od vseh krajev. Besede so našle odmev v srcih, darovanega je bilo 500 K. Izredno je pa dvignilo slavnost krasno petje. Stara je škocjanska fara, toda gotovo še ni doživela orkestralne maše. Iz Ribnice je prišel na pomoč res umetnik na orgle organist Sicherl, ki je vodil pevski zbor, profesor glasbe Vojteh Hybašek je pa dirigiral orkester, katerega je pripeljal iz Ljubljane. Bil je zares umetniški užitek, ki nam je dvigal duše k Bogu na dan blagoslovljenja škocjanske cerkve.«

Cerkvena oprema

Novo spovednico je leta 1908 delal mizar Matjaž 29 dni v kaplaniji.

Dne 24. maja 1908 je bila blagoslovljena nova prižnica v farni cerkvi. Načrte je naredil prof. Miss iz Ljubljane. Prižnico je izdelal kipar Valentin Šubic v Poljanah nad Škofjo Loko za 810 kron.

Dne 9. avgusta 1908 je bil blagoslovljen obnovljen veliki oltar, ki ga je prenovil Valentin Šubic, kipar v Poljanah nad Škofjo Loko za 810 kron.

Marca 1909 so postavili v cerkev nekaj novih klopi. Mizarsko in tesarsko delo pri klopeh je stalo 949 K 75 h. Klope je naredil mizar Matjaž iz Ločnika.

Leta 1911 je bil na vrsti veliki luster. Na velikonočno nedeljo zjutraj je bil prvič prižgan. Izdelal ga je pasar Ivan Kregar v Ljubljani. Njegovi monterji so luster sestavljali od velikega petka od devete

ure zvečer do velike sobote do osmih zjutraj.

Dne 14. aprila 1912 je začel slikar Božič iz Ljubljane slikati cerkev, 2. junija 1912 pa je bilo slikanje cerkve gotovo. Delo je trajalo mesec in pol.

Sedanje orgle so bile postavljene leta 1966 in blagoslovljene 5. maja, ko je v Škocjanu župnikoval Ivan Mramor. Orgle so prišle iz Pertoče, kako pa pove dopis odondotnega župnika: »Prejšnje orgle je leta 1951 izdelal Franc Jenko, 30. decembra 1951 pa jih je blagoslovil domači župnik Štefan Tratnjek. V novi cerkvi (povečani!) takšne ne bi ustrezale, zato so bile vrnjene mojstru. Ta jih je vzel v račun za nove orgle. Odslužene orgle so potem bile postavljene v župnijski cerkvi Škocjan pri Turjaku.« Za časa župnika Mramorja sta bila obnovljena altar in luster.

Ob stoletnici je cerkev dobila novo fasado.

Literatura

Höfler J., *Gradivo za historično topografijo predjožefinskih župnij na Slovenskem. Pražupnija Cerknica*, v: AES 29, Ljubljana, 2004, 125–191.

Jereb J., *Kako sem zidal škocjansko cerkev*, Škocjan pri Turjaku, 2007.

Jereb J., *Odmevi prve svetovne vojne v župniji Škocjan pri Turjaku*, Škocjan pri Turjaku, 2006.

Komelj I., *Gotska arhitektura na Slovenskem*, Ljubljana, 1973.

Marolt J., *Janez Jereb : vrli Janez iz Škocjana pri Turjaku*, Škocjan, 2004.

Preinfalk M., *Auerspergi – Po sledih mogočnega tura*, Ljubljana, 2005.

Skubic A., *Zgodovina Ribnice in Ribniške pokrajine*, Buenos Aires, 1976.

Škulj E., *Jerebova kronika župnije Škocjan pri Turjaku*, v: AES 29, Ljubljana, 2007.

Škulj E., *Kronika župnije Turjak*, v: AES 28, Ljubljana, 2006.

Valvasor J. W., *Die Ehre des Hertzogthums Crain*, Laybach - Nürnberg, 1689.

SPOMINSKO OBELEŽJE OB 500. OBLETNICI ROJSTVA PRIMOŽA TRUBARJA IN 1000. OBLETNICI ROMANSKE CERKVE V ŠKOCJANU

*Jožef Marolt**

VERSKO SREDIŠČE

Škocjan je bil versko središče mogočnega gospostva Turjaških (Auerspergov) in njihovih podložnikov. Kraj ima zato dolgo, burno, zanimivo ter zlasti bogato zgodovino. Bil je že zgodaj naseljen, v njegovi bližini so odkrili halštatske gomile. Starinoslovec Jernej Pečnik iz vasi Cesta v Dobropoljski dolini je izkopaval in odkrival arheološko dediščino tudi v širši okolici Škocjana. Grobišča so bila odkrita na Sloki Gori, v obeh Lipljenih in Ločnikih, na njivah Zdravščka, ki so oddaljene približno 200 m od cerkve, pa je Pečnik odkril pogansko pokopališče. Vse to priča, da so se tu prednamci zelo zgodaj naselili.

Župnija Škocjan pri Turjaku je bila na ozemlju oglejskega patriarha ustanovljena že davnega leta 1260. Tega leta so Turjaški na podlagi darilne listine patriarha Gregorja na novoustanovljeni župniji pridobili patronatske pravice. Prvi župnik je bil Baltazar Turjaški, ki naj bi bil nezakonski sin Herbarda Turjaškega in tudi kancler oglejskega patriarha. Beneficiat ob cerkvi je bil že leta 1150. Kamnita letnica 1006, ki so jo ob podiranju stare cerkve leta 1907 našli nad srednjim gotskim oltarjem, po mnenju kronista in župnika Janeza Jereba z gotovostjo potrjuje, da je bila tu že tega davnega leta romanska cerkev. Od prvotnega svetišča je v sedanji cerkvi ohranjena gotska kapelica. To naj bi leta 1006 povečali in postavili poleg nje prezbiterij. Tako je zapisal Janez Jereb na več mestih v župnijski kroniki.

Običajno so naši predniki zidali cerkvice po hribih in gričih, ki jih še danes občudujemo kot del naše kulturne dediščine, le v ljubkem Škocjanu stoji cerkev na dnu z gozdovi in hribi ovenčane globeli, oddaljene dva kilometra od slavnega gradu Turjaka. Poraja se vprašanje, zakaj so Turjaški izbrali tak kraj za sedež fare. V Jerebovi kroniki je zapisana legenda o nastanku cerkve, ki je po svoji vsebini enaka, kot ugotavlja dr. Boris Kuhar v knjigi »Odmirajoči stari svet vasi«, pripovedkam o nastanku nad trideset cerkva na Slovenskem. Govori, da je bil nekega dne v davnih časih turjaški grof na lovu v škocjanskih gozdovih, ki so bili težko prehodni in polni divjadi. Ni našel poti domov. Bil je izgubljen v goščavi in v temni noči se je zaobljubil Bogu, da bo na tem mestu zgradil veliko cerkev, če bo preživel noč in se rešil iz gozda. Komaj je spregovoril svojo zaobljubo, je priskakljaj k njemu zajec. Grof mu je sledil in zajec ga je privedel na plan, da je zagledal luč turjaškega gradu. Grof je izpolnil obljubo in kmalu je na mestu, kjer je bil rešen, zgradil cerkev.

Ta legenda ne vzdrži resne presoje. Leopold Sever v knjigi »Iskal sem prednamce« ugotavlja, da seže nastanek svetišča globlje v našo preteklost: na mestu sedanje cerkve naj bi že prednamci častili pogankega boga vode, imenovanega šajnat Trimožje. V času pokristjanjevanja je bila navada, da so zidali cerkve v kraju, kjer so se običajno zbirali ljudje. V bližini cerkve ob potoku Zdravšček so še danes vidni sledovi treh nekdanjih bajerjev, ki naj bi v poganskih časih rabili za obredno očiščevanje, kasneje so v njih vse do leta 1840 gojili ribe in rake.

Škocjan je dobil svoje ime po farnem patronu sv. Kancijanu. Navadno so cerkve, zidane ob vodah in močvirjih, posvečene temu oglejskemu svetniku. Nekdaj vode tu ni manjkalo, ob zakrasovanju pa so ponikle in preusmerile površinski tok. Po Valvasorju je ob cerkvi v Škocjanu stal mlin.

Župnijo upravljajo skoraj 40 let protestantski duhovniki

V dobi reformacije so izročili Turjaški grofje župnijo protestantom. Plemeniti Turjačani so bili tedaj na Kranjskem znani zaščitniki in vneti zagovorniki protestantizma. V cesarstvu so bili cenjeni

* Škocjan 21, 1311 Turjak, univ. dipl. ing.

vitezi, bojovníci in poveljniki krščanskih vojska proti pogostim turškim vpadom. Protestantizmu so bili zelo naklonjeni tudi kranjski deželni stanovi z njihovim takratnim deželnim glavarjem Herbardom Turjaškim na čelu, ki je bil goreč pristaš reformacije. Zato je od leta 1564. dalje nastavljal v Škocjanu samo protestantske duhovnike oz. predikante, ki so opravljali bogoslužje v slovenskem jeziku, v gradu Turjak pa je obnovil staro kapelo, ki se še danes imenuje Dalmatinova kapela.

S Škocjanom sta iz reformacijske dobe v zvezi dve listini, in sicer iz leta 1597 in 1598. V prvi listini nadvojvoda Ferdinand, deželni knez, pravi, da nima namena vzeti Turjačanom patronatske pravice nad škocjansko cerkvijo, vendar zahteva, da naj po zgledu svojih prednikov umestijo v župniji katoliškega duhovnika. Ukaz je poslal 23. aprila in ponovno 19. avgusta 1597. Vse zahteve so bile brezuspešne. Nato je deželni knez odločno posegel v zadeve škocjanske župnije in naslednje leto tja poslal deželnoknežjo komisijo. Ta je prišla v Škocjan 12. maja 1598. Komisijo so sestavljali: ljubljanski škof Tomaž Hren, stiški opat Lovrenc in deželni vicedom Rabata. Komisarji so iz cerkve odstranili oba predikanta, ki sta prepevala luteranske pesmi, nakar je škof, ker ni bilo nobenega navzočega iz oglejskega patriarhata, kamor je župnija sicer spadala, ustoličil katoliškega župnika Andreja Piscatorja (Ribiča). Predikant Znojilšek je nekaj časa na gradu Turjak še krščeval in delil zakramente. Po ukazu nadvojvoda Ferdinanda je 6. septembra 1598 prišel deželni sodnik s 100 strelci pred turjaški grad, da izvrši ukaz o izgonu Znojilška.

Znojilška so klicali v Ljubljano k deželnemu glavarju, on pa se je skrival v turjaškem gradu in nato skupaj s Felicijanom Trubarjem v Čretežu pri Mokronogu. Bil je izgnan iz nadvojvodovih dežel in je kasneje moral bežati.

Tako je bila župnija Škocjan formalno rekatolizirana. Nasprotja med Turjačani, župnikom in deželnim knezom pa so se nadaljevala še v začetek 17. stoletja. Vrata protestantske kapele v turjaškem gradu so se zapirala in se leta 1625 dokončno zaprla, ko se je spreobrnil še zadnji Turjačan.

V navedenem obdobju so bile z župnijo povezane naslednje znamenite osebnosti:

Primož Trubar (1508–1586)

Primož Trubar je bil rojen v vasi Rašica, ki je spadala vse do leta 1907 skupaj s podružnico sv. Jerneja v starodavno škocjansko faro. Slovencem je dal prvi knjigi Catechismus in Abecedarium, ki sta izšli ob koncu 1550 leta. Štejemo ga za utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika in prvega pisatelja. Prvo učenost je dobil od škocjanskega župnika Jerneja Kreka. Jožko Humar v svoji knjigi: »Primož Trubar rodoljub ilirski« piše: »Škocjanski župnik je pri verskem pouku spoznal, da ima Primož bistro in odprto glavo. Morda mu je pokazal tudi kake latinske bukve, iz katerih je deček kmalu začel črkovati in brati. Župnik je cerkvenemu ključarju Mihi tedaj vsekakor namignil, da je njegov Primožek zmožen za kaj več kot za mlinarja.«

Oče Primoža Trubarja Miha je bil podložnik Turjačanov. S pomočjo škocjanskega župnika in ob soglasju Turjaškega grofa Trojana je sina leta 1520 poslal na Reko, da bi pridobil izobrazbo, ki je bila potrebna za opravljanje duhovniškega poklica.

Valentin Vodnik ga v svojih spisih imenuje »Krajnec iz kacijanske fare«. V škocjanski cerkvi je bil krščen domnevno po 9. juniju 1508, ko se obhaja god sv. Primoža in Felicijana.

Jurij Dalmatin (1547–1589)

Župnija v Škocjanu je bila od leta 1580 brez župnika. Zanj se je potegoval katoliški duhovnik Andrej Piscator, toda grof Turjaški je zaprosil deželne stanove za uglednega predikanta Jurija Dalmatina. V obrazložitvi je poudaril, da škocjanski župnik ne deluje samo za grad in podložnike, temveč tudi za okoliška gospostva. Stanovi so dali pristanek, da Dalmatin prevzame v Škocjanu službo župnika. Župnijo je upravljal v letih 1585 do 1589. Na župniji je obdržal diakona Andreja Savinca, ki mu je bil pomagal pri prevajanju sv. pisma.

V kapeli v turjaškem gradu je opravljal bogoslužje. Zaradi preganjanja protestantov so grofje nad vhodom v kapelo »zazidali« skrit ven prostorček, kjer naj bi Dalmatin prevajal in prevedel Biblijo. Iz

tega prostora je bil na prosto napeljan poseben rov za pobeg v sili.

V drugi svetovni vojni je bil grad porušen. Zanimivo je, da je Dalmatinova kapela ostala v celoti ohranjena in je na ogled številnim turistom ter šolski mladini. Okrašena je s čudovitimi srednjeveškimi freskami in grbi, med katerimi se enak nahaja tudi v škocjanski cerkvi. Župnik Jereb ga je leta 1907 našel ob podiranju cerkve. Njegov odlitek v bronu krasí spominsko obeležje starodavnega Škocjana.

Dalmatin je dal Slovencem dragocen dar, na katerega smo upravičeno ponosni. Prevedel je v naš jezik sv. pismo, ki se v naslovu glasi: »Biblia, tu je vse svetu pismu stariga inu noviga testamenta«, ki je izšla z letnico 1584. S tem smo se Slovenci uvrstili v sam vrh kulturnih narodov, ki so imeli v svojem jeziku že prevedeno knjigo vseh knjig.

Po ljudskem izročilu naj bi grofje Dalmatina za prevod Biblije nagradili s kobilo. Ljudje so mu zato dali vzdevek Kobila. V škocjanski farni kroniki je zabeležena drugačna razlaga navedenega poimenovanja, ki je očitno še dolgo živo burila domišljijo preprostih ljudi. Takole je zapisano: »Jurij je imel enkrat pridigo pri sv. Ahcu. Turjaška grofica, ki je bila luterantka, mu je rekla: »Daj ti pridigati na Gori. Če mi boš povšeči pridigo naredil, ti bom dala kobilo, ki sama poklekuj, ko se zajaha.« Jurij je šel k sv. Ahcu in prav povšeči takole grofici pridigal: »Če bi bilo tukaj eno veliko drevo, bi se moralo mnogokrat s sekiro zamahniti, da bi to drevo podrl. Pa če bi vsa drevesa na svetu skupaj zrasla, bi bilo to eno samo velikansko drevo, in če bi vse sekire skupaj sestavil, bi bila to ena velikanska sekira in bi to drevo sekala, pa bi ga ne mogla posekati.« Tako je Jurij v prispodobi opisal moč Lutrove vere. Grofici je pridiga ugajala. Dala mu je kobilo in ljudje so ga poimenovali Jurij Kobila.« Ta zgodba se je ohranila iz roda v rod in avtor tega zapisa se je še spominja iz pripovedovanja svojega očeta, čeprav zgodovinarji trdijo, da v resnici ne gre za Dalmatina, ampak za drugo osebo z imenom Jurij.

Andrej Savinec (ok. 1550-?)

Primož Trubar je Andreja Savinca 1572 priporočal kranjskim deželnim stanovom kot dobrega cerkvenega služabnika in literata. Toda šele leta 1579 je dobil službo v domovini, in sicer kot diakon in pridigar v Škocjanu. Pomagal je Dalmatinu pri prevajanju Biblije zlasti tako, da je pregledoval in prepisoval na čisto posamezne pole. Imel je krasno pisavo, kar je bilo v tistih časih tudi pomembno. Bil je član revizijske komisije za pregled Dalmatinove Biblije. Leta 1595 je priredil za tisk Trubarjevo Hišno postilo in ji napisal predgovor. V zaključku predgovora je navedel:

»Pisanu per Sankt Kocjanu raven Turjaka na ta dan tih dveh bratov S. Primoža inu Felicijana v tem lejtju po Kristusovem rojstvu 1595.

Vaš brat inu prijatelj v Kristusu - Andrej Savinec, cerkovni služabnik tamistu.«

Šola

V času protestantizma je pri župniji obstajala tudi šola, da bi se lahko otroci naučili branja knjig, ki so jih napisali protestantski pisci v domačem jeziku. S tem so udeležili Trubarjevo navodilo: »Vsaka fara imej svojega šulmojstra /.../ da te mlade hlapčiče inu deklice, purgarske inu kmetiške otroke, vuči slovenski brati inu pisati.«

Delovanje šole ni raziskano. Vincenc Rajšp v prispevku »Protireformacija na Kranjskem na primeru župnije Škocjan pri Turjaku« navaja: »Ohranilo se je nekaj pisem, ki pričajo o težkih materialnih razmerah učiteljev. Leta 1575 je zaprosila za pomoč vdova Lucija, žena mežnarja, ki je pred kratkim umrl. Ta je otroke vzgajal, učil pisanja, branja in petja. O hudih materialnih stiskah piše še istega leta njegov naslednik. Iz časa ko je bil za predikanta Jurij Dalmatin, se položaj učitelja ni nič izboljšal. Ohranjeni sta dve pismi učitelja Janža Dachsa, ki ga je sprejel v službo Jurij Dalmatin. V pismih toži, da ne dobiva redne plače, ki mu je bila obljubljena. Ko je nastopil službo, mu je turjaški upravitelj posodil dva mernika pšenice in tri mernike ajde. Auersperga prosi, da mu to zaradi revščine podari. Obenem prosi, da dobi plačo 24 goldinarjev iz rok deželnega upravitelja Turna, kot jo je prejemal v Kranju in kot mu jo je obljubil tudi Dalmatin, ko ga je povabil v Škocjan. Pisal je deželnemu oskrbniku, ker, kot toži, od Jurija Dalmatina ne dobi nobenega odgovora in tudi sicer ne ve, kam naj se obrne in kje naj išče svoje plačilo.

V hudih materialnih stiskah je bil leta 1589 učitelj Matija Lavrič, ki je bil še bolan in je prosil za pomoč dva do tri mernike žita, ki jih bo vrnil. Podpisal se je kot schulmeister.«

Sledi protestantizma in rekatolizacije župnije so se v spominu ljudi ohranila do današnjih dni. Tako starši dolgo niso smeli dati otrokom ime Primož, ker je bilo tako ime »krivovercu« Trubarju. Kraj je imel v 16. stoletju šolo, danes je ukinjena. Časi se spreminjajo.

Spominsko obeležje

Skupina krajanov je v Škocjanu v letu 1996 osnovala projekt »STATI inu OBSTATI« za ponudbo naravnih danosti in obuditev zamrlih dejavnosti. Med drugo svetovno vojno sta bila v Škocjanu požgana župnišče in šola. Obnovljena je bila samo šola, ki je bila leta 1970. ukinjena in od tega leta dalje je bila zgradba šole prazna. Prepuščena je bila zobu časa, da opravi svoje. Ker ni bilo programa dejavnosti, bi se to lahko tudi zgodilo. O nekoč slavnem, starodavnem Škocjanu ne bi bilo sledu. Kaj lahko store ljubitelji kraja sami, je bilo vprašanje, vredno razmisleka.

V kraju delujeta poleg krajevne skupnosti še kulturno in gasilsko društvo. Organizacijski odbor projekta smo zato sestavili iz dela voljnih ljudi, kot so: Jožef Krašovec, predsednik krajevne skupnosti, Andrej Adamič, predsednik kulturnega društva, Martin Tomažin, predsednik gasilskega društva, vodja projekta pa je postal Jožef Marolt. Že v naslednjem letu so organizatorji v počastitev Primoža Trubarja 8. junija 1997 pripravili prvo kulturno prireditev pod skupnim naslovom »STATI inu OBSTATI«, ki je postala tradicionalna. Na ta dan ima krajevna skupnost tudi svoj krajevni praznik. Da bi se zadeve premaknile z mrtve točke, je 7. julija 2000 dal Jožef Marolt pisno pobudo za ureditev krajevnega centra Škocjan. Predlog je naslovil na krajevno skupnost in župnijski urad Škocjan. Krajevna skupnost je pobudo sprejela in jo posredovala občini, župnijski urad Škocjan pri Turjaku pa je 10. novembra. 2000 dal soglasje o nameravani ureditvi okolice cerkve, pokopališča in poslovnega objekta. Sledili so razgovori na občini. Župan Janez Lesjak se je s predlogom strinjal in nas spodbudil, da delo nadaljujemo.

Že na peti prireditvi 10. junija 2001 je bila v zgradbi šole odprta stalna razstava »Včeraj v Škocjanskih hribih«, ki jo je zasnoval raziskovalec ljudske kulture etnolog dr. Boris Kuhar. V ta namen je krajevna skupnost Škocjan skupaj z občino Grosuplje že delno obnovila zgradbo šole, da jo reši propada. Obnova bo končana za 500-letnico rojstva Primoža Trubarja v juniju 2008. Pritličje zgradbe je namenjeno za potrebe krajanov, v zgornjih prostorih pa občina ureja stanovanja.

Ob otvoritvi razstave je Kulturno društvo Škocjan junija 2001 izdalo priložnostno brošurico s pobudo o postavitvi spominskih obeležij znamenitim župljanom, ki so bili v fari rojeni ali so tu ustvarjali. Namen tega je, da bi zanamci vedeli, cenili in spoštovali dela naših prednikov. Gremo v Evropo. Vse vidimo drugje lepo. Premalo, tudi zaradi nepoznavanja, pa cenimo domače ljudi in domača dela in znanja.

Pobuda je bila dana v pravem trenutku, ker se je v tem času načrtovala ureditev okolice poslovnega objekta med pokopališčem in cerkvijo, ki je primerna za postavitve prvih spominskih obeležij v predvidenem spominskem parku. To je bil začetek realizacije zamisli, ki jo lahko zanamci nadaljujejo, saj časovno ni vezana.

Leta 2002 je krajevna skupnost ob otvoritvi poslovilne hiše postavila skulpturo akademskega kiparja Staneta Jarma »Kristus« in knjigo Trubarja z njegovimi besedami: »Pred Bugam smo vsi glih«. Vsa navedena organizacijska dela je uspešno opravil Jožef Krašovec.

Leta 2003 je Kulturno društvo Škocjan obnovilo in prestavilo s pokopališča v nastajajoči spominski park spomenik Janezu Jerebu, kronistu in kulturnemu buditelju, ki je sicer pokopan na Kopanju.

Približujejo se okrogle obletnice, pomembne za kraj in vse Slovence. To je 1000-letnica omembe romanske cerkve v Škocjanu in 500-letnica rojstva Primoža Trubarja. Prvo idejo za postavitve skupnega spominskega obeležja sta dala Jožef Krašovec in Jožef Marolt. Od ideje do realizacije je običajno dolga pot. Ker je bilo časa malo, denarja še manj, smo iskali bližnjice. Na razpisu občine Grosuplje za ohranitev kulturne dediščine smo v ta namen dobili 90.000 tolarjev (375 evrov). Kvas je bil dan. Začeli smo iskati strokovnjaka, da idejo oblikuje in spravi na papir. Za idejne načrte smo zaprosili arhitektko Ireno Didek Pregel, ki nam je izdelala dve varianti. Po njeni osnovni zamisli naj spominsko obeležje

služi obiskovalcem, da lahko na klopici, ki stoji v sredini obeležja, v miru posedijo, preberejo napise o krajevni zgodovini in si ogledajo kraj. Za predlagano ureditev smo bili navdušeni, ker pomeni hkrati zametek krajevnega središča. Sama lokacija pod vaško lipo je izbrana tako, da nudi obiskovalcem čudovit pogled na podružnično cerkev na Železnici in na Kamniške Alpe.

Na podlagi pridobljenih mnenj župana Janeza Lesjaka, pristojnih občinskih služb in župnika Antona Prijatelja je bila soglasno sprejeta zahtevnejša varianta. Arhitektka je izdelala detajle za to varianto. Spominsko obeležje stoji v krogu nizkega obzidja s klopimi ob notranji strani in mizico v sredini.

Sledilo je iskanje izvajalca in materialov. Arhitektka je predvidela izdelavo okroglega zidu iz posebne opeke rdeče barve. Skupaj smo si ogledali novo cerkev v Podutiku, ki je grajena s tako opeko. Obiskali smo trgovca v Novi Gorici, ki je cerkvi dobavil gradbeni material. Opeko, ki smo jo želeli (rahlo zakrivljeno), proizvaja italijanski podjetnik, vendar le po naročilu. Zato je cena visoka in rok dobave negotov. Domači gradbeni izvajalci so imeli z opeko na prostem slabe izkušnje in niso hoteli prevzeti tveganja. Predlagali so nam domači kamen, ki je veliko cenejši, bolj zanesljiv in preizkušen. Arhitektka se s predvideno spremembo ni strinjala in se je odpovedala avtorstvu. K sodelovanju v projektu smo povabili Staneta Jarma, akad. kiparja. Izdelal je portret Primoža Trubarja in skice dveh napisnih plošč. Prva je posvečena 1000-letnici romanske cerkve v Škocjanu, druga pa 500-letnici rojstva Primoža Trubarja in delovanju protestantskih piscev. Kamnite plošče je izdelal kamnosek Petar Jovandarič, ostala dela iz kamna pa Primec s.p., oba z Grosupljega. Gradbena dela je prevzel podjetnik Stane Kordiš z Grosupljega, ki je ob tem času urejal okolico škocjanske poslovalne hiše in je takoj izkopal temelje. Pri izkopu je naletel na obzidje starega pokopališča. Spominsko obeležje je bilo postavljeno 2006 in 23. 9. je bilo svečano odkritje plošče, posvečene 1000-letnici romanske cerkve v Škocjanu. Ploščo sta odkrila Andrej Adamič in Jožef Krašovec, blagoslovil pa jo je župnik dr. Edo Škulj. Po nagovoru župana občine Grosuplje Janeza Lesjaka je kratko poročilo o poteku gradnje podal Jožef Marolt, ki je poudaril, da ima obeležje sporočilo in nosi spomin, ki obuja tudi že odsotne ljudi, in upajmo, da bo govorilo tudi zanamcem. Postavljeno je na mestu, kjer je zbrana velika mera zdravih namenov, molitev in obredov, ki so očistila tla, na katerih stoji, zato upamo, da bomo na tej klopici občutili energijo, ki nam bo dala moč. Sledil je kulturni program, v katerem so sodelovali: Trubarjeva konjenica pod vodstvom Antona Kraljiča, Štefan Zrnc, ki je zaigral Primoža Trubarja, Martin Tomažin pa Toneta Krivonogo, kvartet Zvon, skupina pritrkovalcev in recitatorska skupina kulturnega društva. Prireditve je povezovala Ana Gregorič.

V letu 2008 praznujemo 500-letnico rojstva Primoža Trubarja. Župan je že 18. 2. 2007 imenoval poseben odbor za organizacijo proslav. Odboru predseduje Jožef Marolt, člani so: Andrej Adamič, Jelka Kogovšek, dr. Boris Kuhar, Jožef Intihar, Jožef Krašovec in Simona Zorc Ramovš. Odkritje spominskega obeležja Primožu Trubarju in protestantskim piscem v Škocjanu bo tudi v državnem merilu pomemben del proslave v Trubarjevem letu.

V Škocjanu bo organizirano tudi ekumensko bogoslužje, ki ga bosta vodila nadškof Alojzij Uran in evangeličanski škof Geza Erniša. Kulturno društvo Škocjan bo v počastitev obletnice izdalo zbornik, v katerem sodeluje 12 priznanih strokovnih piscev. Organizirane bodo številne druge prireditve v raznih krajih in tradicionalna prireditve Stati inu obstati. V župnijski cerkvi sta bili že novembra 2007 s soglasjem pristojne spomeniške službe postavljeni dve tabli, ki pričata o Trubarju in v cerkvi pokopanih vitezhih Turjaških. Do obletnice bo v cerkvi obnovljena gotška kapela, ki jo bo financiralo Ministrstvo za kulturo. V zgradbi šole bomo razširili etnografsko zbirko. Albin Rogelj - Bine bo v njej razstavljal slike in karikature. Umetnik je bil kot srednješolec Umetnostne šole v Ljubljani udeleženec etnografske ekipe dr. Orla, ki je daljnega leta 1948. raziskovala v Škocjanu.

Za zaključek

Korenin se ne da kupiti, kjer so, je tudi bogastvo. Treba se je potruditi, da se pokažejo. Naše delo je poplačano s priznanjem obiskovalcev. V jeseni je Škocjan obiskalo prvih 10 avtobusov šolske mladine. Škocjan je vključen v program ogledov Trubarjevih krajev. Snujemo projekt poti po Trubarjevi fari, ki bo vključeval organizirane ogledе naših znamenitosti, kulturne dediščine in etnografsko zbirko. Naj se uresniči rek: »Zapisana misel je kot seme v vetru«.

Viri in literatura

Škulj, Edo: Jerebova kronika župnije Škocjan pri Turjaku, Acta Ecclesiastica Sloveniae, št. 29, 2007.

Rajšp, Vincenc: Protireformacija na Kranjskem na primeru župnije Škocjan pri Turjaku, Bogoslovni vestnik 52 (1992), št. 1–2.

Sever, Leopold: Iskal sem prednamce, samozaložba, Grosuplje, 2003.

Marolt, Jožef: Vrli Janez iz Škocjana Janez Jereb, Kulturno društvo Škocjan, 2004.

PRIMOŽ TRUBAR IN ŠOLE

Jakob Müller*

Letos praznujemo 500-letnico rojstva Primoža Trubarja, stvarnika slovenskega knjižnega jezika in prvega kulturnega velikana slovenstva. Rodil se je leta 1508 na Rašici, ob robu naše občine, umrl pa leta 1586 v Derendingenu, zdaj delu Tübingena, 30 km južno od Stuttgarta v Nemčiji. O njegovem življenju in o njegovih delih, zlasti še o njegovih knjigah – izdal jih je 25, postumno pa je izšla še ena; poleg tega je napisal 10 predgovorov v hrvaške prevode svojih knjig, najdenih in objavljenih pa je tudi 81 njegovih pism – o vsem tem in o njegovem verskem ter kulturnem delovanju so pisali mnogi slovenski in drugi raziskovalci in strokovnjaki: verski, kulturni, družbeni, jezikovni, literarni, narodopisni, glasbeni, šolski pa tudi publicisti, esejisti, biografi, pisatelji in pesniki. Nove stvarne podatke o Trubarjevem življenju lahko prinesejo le raziskave arhivov, v našem zapisu pa bomo osvetlili en sam podatek našega ustnega izročila, obenem pa želimo orisati Trubarjevo izobraževanje in ob tem predstaviti tudi šole, ki so na našem ožjem področju delovale okoli leta 1500, ter študente iz naših krajev, ki so pred letom 1600 študirali na dunajski univerzi.

Pouk v Škocjanu

Rupel 1965: 12–14 meni, da je malega Primoža branja in pisanja prvi učil domači župnik v Škocjanu pri Turjaku, pri katerem naj bi se naučil tudi prvih nekaj latinskih in nemških besed. Tudi Rajhman 1989 navaja iste podatke kot dejstva, čeprav so seveda zgolj domneve.

Iz arhivskih virov je znano, da je bil leta 1507 v Škocjanu župnik Jernej Krek: »Kraegkh, Rector Ecclesiae s. Cant. prope Auersperg« in da se je leta 1532 Krek župniji prostovoljno odpovedal: »Ad eccl. par. Sti. Cant. prope Auersperg /.../ per liberam resign. D. Barth. Grekh« (Škulj 2008: 12).

Na podlagi navedenih podatkov raziskovalci domnevajo, da je verjetno Jernej Krek Primoža, domnevno rojenega junija 1508, v farni cerkvi krstil, domnevo, da bi lahko bil njegov prvi učitelj, pa bi lahko oprli na tri dejstva: (1) Njegov oče, sicer mlinar, tesar in kmet, je bil tudi cerkveni ključar, tj. gospodarski skrbnik za podružnično cerkev na Rašici¹, iz česar je mogoče sklepati, da je imel dobre stike s škocjanskim župnikom. (2) Cerkevni odlok, sprejet na lateranskem koncilu leta 1215, župnikom nalaga, naj imajo šolo, v katerih naj otroke poučujejo o veri.² (3) V Škocjanu leta 1515 ni bil samo župnik, ampak 4 duhovniki. Tako je v knjigo izdatkov namreč zapisal turjaški oskrbnik Hans Mordax (Preinfalk 1998, 25), kar seveda povečuje možnosti, da je pri fari bila tudi šola.

Po cerkvenem navodilu naj bi šolo pri župniji namreč vodil klerik, tj. duhovniški pripravnik, njen namen pa seveda ni bil naučiti otroke pisati in brati, saj je bilo oboje samo latinsko, ampak dati jim versko izobrazbo, kar je na prvi stopnji pomenilo usposobiti fante za ministrantsko strežbo pri maši in drugih cerkvenih obredih. Še sredi 20. stoletja – torej 450 let pozneje – so se ministranti razen praktičnega usposabljanja morali naučiti latinske mašne odgovore in molitve, in sicer na pamet, pri čemer sploh ni bilo potrebno, da bi latinščino tudi razumeli. Za ministrantsko službo torej tudi v 16. stol. verjetno ni bilo potrebno znati ne brati in še manj pisati, potrebno je bilo znati opravljati obredno strežbo in zanjo znati na pamet latinske obrazce.

Če se je mladi Primož želel izšolati za duhovnika, domnevne »ministrantske inštrukcije« v Škocjanu niso mogle biti dovolj. Zato Rupel 1962: 18 pomišlja, da bi za njegovo začetno, elementarno šolanje mogla priti v poštev kaka župnijska šola, »npr. v bližnjem Šmarju, v Višnji Gori ali Ljubljani«.

* 1290 Grosuplje, Jakhlova 14 A.

1 Prim. »Mui ozha, kadar ie na Rashici S. Ierneia zehmoshter bil /.../« (Trubar 1575: 239).

2 Navodilo, objavljeno leta 1219 v Dekretaliju papeža Gregorja IX., se glasi: »Ut quisque presbyter, qui plebem regit, clericum habeat, qui secum cantet, et epistolam et lectionem legat, et qui possit scholas tenere, et admonere suos parochianos, ut filios suos ad fidem descendam mittant ad ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat. = Vsak duhovnik, ki vodi ljudstvo, naj ima klerika, ki naj z njim poje in bere pismo in berilo in ki more voditi šole in opozarjati župljane, naj pošiljajo otroke v cerkev, da se učijo vere, in ki naj jih sam z vso neoporečnostjo poučuje.« (prev. Jasna Hrovat).

Šola v Šmarju

V Šmarju, ki je od leta 1961 imenovano Šmarje - Sap³, je leta 1504, torej 4 leta pred Primoževim rojstvom, izpričana župnijska šola: omenja se v 4 dopisih, ki jih je v Vidmu (Udine) odkril in v nekaj stavkih povzel Koblar 1893: 248, v celoti pa jih je objavil Baraga 2007. Iz pisem je razvidno, da je bil »lastnik« šole Mihael Štrleker, njen vodja pa Štefan Pehlar, klerik - akolit. Značilno za vse naše šole v 16. in predhodnih stoletjih je, da so v skoraj vseh primerih omenjane nekako mimogrede, v zvezi z drugimi stvarmi, tako tudi šmarska v zvezi z upravnim sporom župnika Štrlekerja s stiškim opatom in višnjanskim mestom oz. s Štefanovim nezakonskim rojstvom: ker je bil sin duhovnika, je moral dobiti posebno dovoljenje, da bi lahko postal duhovnik.

Prvo pismo je poročilo, ki ga je napisal Štefan sam in se začenja: »Ego, Stephanus Pechlar de Reyffnitz clericus Aquileiensiensis diocesis in Hardlandt scholarum rector /.../ = Jaz, Štefan Pehlar iz Ribnice, klerik oglejske škofije, vodja šol v Šmarju /.../, v četrtem pa je župnik Štrleker zapisal: »/.../ pro parte discreti Stephani Pechlar de Reyffhnytz, mearum scholarum pro nunc rectoris /.../ = za posvečenje Štefana Pehlarja iz Ribnice, ki je trenutno vodja mojih šol«.

Zaradi množinske oblike »šol« F. Baraga dopušča možnost, da je imel pouk na šmarski šoli več stopenj oz. tečajev, v drugem pismu zapisana edninska oblika »Stephanus Pechlar /.../ mee scole rector« = Štefan Pehlar, vodja moje šole« pa na večstopenjskost ne kaže. Glede na Štrlekerjevo formulacijo, zapisano v 3. pismu »pro meo scolastico Steffano Pechlar« = »za mojega šolnika Štefana Pehlarja«, Baraga tudi sklepa, da Štefan ni imel formalne, univerzitetne izobrazbe, sicer da bi ga imenoval magister. Vendar se glede take razlage vzbujata dva pomisleka: (1) Magister je bil v 16. stoletju naslov univerzitetnega učitelja, Pehlar pa je bil vodja elementarnega izobraževanja, torej takega naslova »formalno« ni potreboval. (2) Če pa predpostavimo, da je sam napisal oz. narekoval latinsko pismo, je bil vsekakor izobražen, latinščine pa bi se lahko naučil kar v domači Ribnici, kjer vemo, da je bila župnijska šola (Skubic 1976: 445).

Domnevo, da je šmarska šola vendarle imela več stopenj, podpirata imeni še dveh šmarskih učiteljev, zapisani med dolžniki ljubljanskega trgovca Sigmunda Mospacherja, ki je poleg trgovanja z usnjem, krznom in kožuhovino na debelo imel v Ljubljani tudi dve prodajalni na drobno, in sicer eno s tekstilnim, drugo z mešanim blagom (Vilfan idr. 1986).

Računska knjiga, ki obsega 365 kontov, je bila nastavljena po Mospacherjevi smrti leta 1517, vanjo pa so vknjižene terjatve za izdano in bremenitve za prejeto blago oz. za opravljene storitve ter morebitne poznejše poravnave. Najstarejše leto konta je 1505, najmlajši datum še neplačanega dolga pa ima letnico 1548. Konti so nastali po letu 1500, ko se je Mospacher naselil v Ljubljani, zanesljivo pa med letoma 1505 ter 1. aprilom 1517, ko je Mospacher umrl. Žal se na foliu 102' datumi nastanka nehalo vpisovati, tako da za zadnjih 288 dolžnikov ne vemo, kdaj so dolg naredili. Med njimi sta tudi oba, drug za drugim na foliu 107' zapisana šmarska učitelja:

Khasper schwelmaistr zw Sanndt Marein soll gebnn fl 1 kr 61 /.../.

Jeronimo schwelmaistr zw Sanndt Marein soll gebnn fl 4 kr 28 /.../

(Vilfan idr. 1986: 129).

Kaj sta učitelja za navedene denarje pri Mospacherju kupila, ne vemo, glede na cenike v Vilfanu 1986: 187–192 pa samo za ponazoritev povejmo, da je bil Gašperjev dolg 1 goldinar 61 krajcarjev enak vrednosti približno polovice težjega vola, Jerominov dolg 4 goldinarje 28 krajcarjev pa je bil enak vrednosti celega vola.⁴

Od kdaj in koliko let je šola v Šmarju obstajala, ne vemo. Iz zapisa »moja šola« morda smemo domnevati, da jo je ustanovil Mihael Štrleker, po njegovi smrti pa je morda kmalu prenehala. Obe domnevi se opirata na nekaj dejstev: Štrleker je bil doma iz Šmarja, kar dokazuje njegova notarska listina s podpisom: »Michael Sterlegkher de Hardlandt. Ibidem plnbns = Mihael Štrleker iz Šmarja.

3 Piročni krajevni leksikon Slovenije 1996, 370 in 372.

4 Med Mospacherjevimi dolžniki so iz naših krajev zapisani tudi duhovna gospoda Nikolaj Duerer in vikar Štefan, oba iz Dobrepolja, Lukač iz Šmarja ter 7 dolžnikov iz Višnje Gore: pokojnega Marka sin gospod Janez, Pepel, Dolgi Primož, Andrej Stirer, Ulrik Stirer, Jurij Steržen ter Turk.

Prav tam župnik.« Leta 1465 je bil vpisan na artistski fakulteti dunajske univerze in po dveh letih študija je dosegel bakalavreat. Pozneje je bil poleg drugega tudi javni notar, torej je imel nedvomno solidno izobrazbo. Kot izobraženec je izobrazbo verjetno cenil, zato je v želji, da bi je bili lahko deležni tudi njegovi rojaki oz. župljani, imel šolo ali jo celo ustanovil. To bi storil toliko lažje, ker ni bil samo župnik (nedvomno od leta 1588 do smrti v prvi polovici leta 1516), ampak tudi dekan kapitlja v Novem mestu (od 1597) ter arhidiakon Slovenske marke (od 1499), notarsko delo pa smo že omenili. Vse te službe so seveda prinašale dohodke, ki jih je očitno uporabil tudi za vzdrževanje šole in za plače učiteljem. (Žnidaršič Golec 2007: 118–120.) Vsekakor je šola leta 1515 še delovala, ker oskrbnik Mordax navaja, da je šmarskemu učitelju z učenci izplačal 14 šilingov, (Preinfalk 1998, 26), verjetno za sodelovanje pri mašah v spomin na umrlega plemenitega gospoda s Turjaka.⁵

Po Štrlekerjevi smrti je bila šmarska župnija podeljena izobraženemu dr. Pavlu Oberstainu, Slovincu, ki je živel na Dunaju, torej je moral v Šmarju imeti svojega vikarja. Najpozneje leta 1519 pa se je sicer bogati šmarski župniji odpovedal v korist stiške opatije, kateri je bila župnija na papirju vtelesena že leta 1497, in sicer zaradi težkega gospodarskega oz. finančnega položaja samostana, vendar je za odpoved terjal od samostana lepo denarno nadomestilo. (Benedik 2007). Glede na vse to najpozneje od leta 1519 verjetno več ni bilo denarja tudi za šmarsko župnijsko šolo.

Trubarjeva prva šola?

Na Hudi Polici, majhni vasi 2 km J od Šmarja - Sapa, starejši domačini pripovedujejo, da je mladi Trubar hodil z Rašice mimo njihove vasi v šmarsko šolo. Za to ljudsko povedko sem slišal okoli leta 1985 od Franceta Lokarja, župnika na Lipoglavu, drugič okoli leta 2002 od Jožeta Mrvarja, župnika v Šmarju - Sapu, tretjič pa sem jo bral v SMOLE 2007: 382–383, kjer jo pripovedujeta Jože Žitnik (1913–2007) z Vina, poročen na Hudi Polici, in Frančiška Okoren (1923) s Hude Police. Dialektologinja V. Smole jo je objavila v narečju, tu jo podajamo v knjižnem jeziku:

J.: Drugače pa tisto so o Trubarju, ne, to so govorili stari ljudje še, prejšnji, ne, tam na Vinu, pri Toncu se je reklo, oče, da je Trubar hodil s Turjaka, z Rašice, ne, na Turjak, potlej na – čez Veliki Ločnik na Moravče, potlej Rogatec, na Udje, čez Udje pa pol čez Vino, pa pol tukajle za Polico – v Šmarje v šolo. To so govorili, ja. Ker takrat je bila samo v Šmarju šola. Katerega leta pa to ne vem. To so prejšnji stari ljudje govorili, ne.

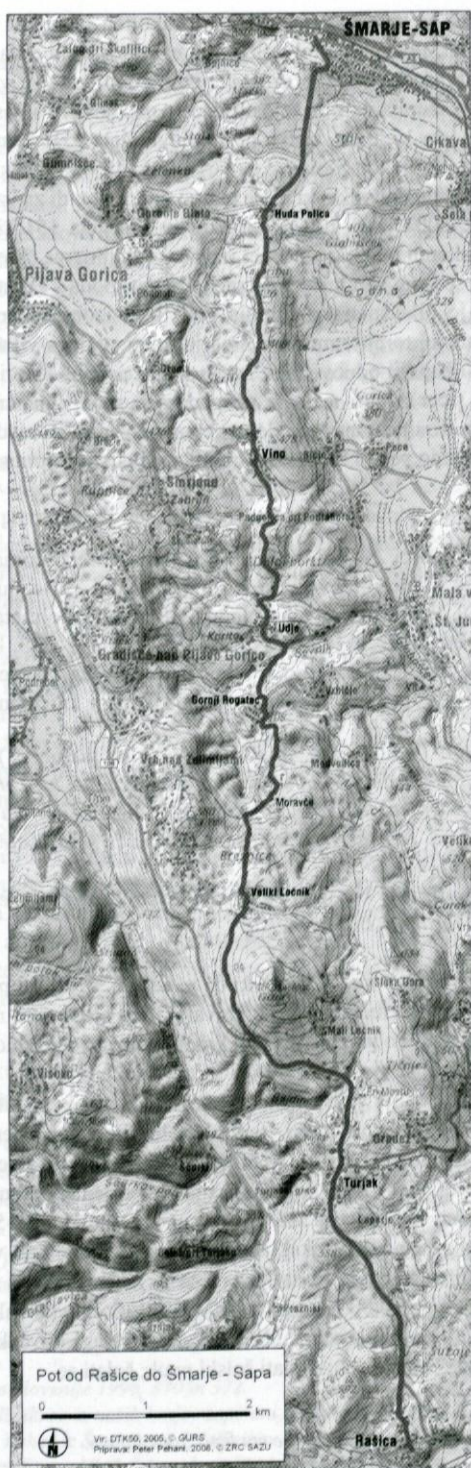
F.: Je pa moralo nekaj biti, zato ker vaš oče je vam pripovedoval, da je Trubar tukajle hodil, naš oče je nam pripovedoval – moralo je biti res nekaj.

Prebivalci Vina in Medvedice še vedo za pot, ki da je nekdaj s Turjaka počez, po bližnjici vodila v Šmarje čez Veliki Ločnik, Vino in Hudo Polico. Prebivalci Vina so še pred nedavnim hodili čez Hudo Polico v Šmarje v cerkev, na Hudi Polici pa domačini kažejo pod vasjo gozdno pot z Vina in po tej naj bi hodil v šmarsko šolo Primož Trubar.

Opisana pot od Rašice do Šmarja vodi večinoma skozi gozdove, ki so bili v 16. stoletju verjetno še večji in bolj nevarni, dolga pa je 16,3 km⁶, torej vsaj dobre štiri ure v eno smer. Če računamo, da Primož ni šel v šolo pred svojim 7 letom, z 12 leti pa je bil že na Reki, smemo sklepati, da bi mogel hoditi v Šmarje med letoma 1515–1519, glede na Štrlekerjevo smrt in posledično domnevno prenehanje šole pa ostaja hipotetično najbolj realno šolsko leto 1515/16, še mogoče pa obdobje 1518–1519. Kakšen urnik je šola imela, ne vemo, verjetno pa je pouk potekal tako dopoldne kot popoldne, vendar morda ne vsak dan. Glede na razdaljo in razporeditev pouka se zdi šmarska šola za Trubarja skoraj nekaj nemogočega, čeprav mi je Mišo Ristić povedal, da je pred 50 leti s sovrstniki hodil v osnovno šolo iz Jošanice okoli 12 km daleč v Novi Pazar! Verjetnejša pa bi bila semantično drugačna razlaga povedke: hoditi v šolo ne pomeni 'opravljati pot od doma do šole', ampak 'obiskovati šolski pouk, šolati se'.

⁵ Na podatek me je opozoril Boris Golec, za kar se mu lepo zahvaljujem.

⁶ Po računalniški izmeri Petra Pehanija (gl. zemljevid).

Pripovedovalec Žitnik se ne sklicuje na očeta, ampak na pripovedovanje starega gospodarja pri Toncu na Vinu. Hiša je zdaj nenaseljena, vnukinja starega gospodarja, ki se zdaj piše Prijatelj in živi v Kolenči vasi, Struge, pa ne ve o pripovedovanju nič. Prav tako ne vesta o Trubarjevi poti v Šmarje nič ne Raginčeva mama, najstarejša ženska na Vinu, ne Ščitnikova mama, sestra pripovedovalca Jožeta, obe Vinki, stari nad 80 let. Pripovedovalka F. se sklicuje na izročilo Jožetovega in svojega očeta, ki sta bila rojena med letoma 1890–1900, ter na logično nujnost: »Ker takrat je bila samo v Šmarju šola.« Glede na čas rojstva bi očeta lahko za šolo izvedela od kakšnega župnika ali učitelja, ki bi poznal Kobarjev podatek, zapisan leta 1893, izključevalni logični sklep pripovedovalke pa drži samo toliko, da je bila v Šmarju Trubarju najbližja šola. »Bližina« 16 km v eno smer nedvomno izključuje možnost Trubarjeve dnevne hoje z Rašice v Šmarje in nazaj domov, verjetni obstoj šole v letih 1514–1519 pa seveda vključuje možnost, da je Trubar dobil začetno šolsko znanje v Šmarju, vendar je to še vedno samo možnost, ne pa dejstvo.

Vsebinsko povedke sem preveril tudi v telefonski anketi v Škocjanu, na Turjaku, Vinu in Velikem Osolniku – v vsaki vasi smo vprašali 4 naključno izbrane naslove. O Trubarjevem šolanju ni nihče vedel nič – razen moškega na Vinu, ki je odgovoril, da je Trubar hodil v šolo v Šmarju! Na dodatno vprašanje, od kod to ve, pa je povedal, da jim je v šoli povedala učiteljica. Na Hudi Polici je povedko verjetno razširil pripovedovalec J., ki ga je njegova sestra na Vinu označila za »kunštnega, to je takega, ki vse ve.«

Še nekatere druge začetne šole

M. Rupel v zvezi s Trubarjevo morebitno prvo šolo takoj za Šmarjem navaja Višnjo Goro. Kraj je deželni knez Friderik III. leta 1478 povzdignil v mesto in morda je bila tedaj ustanovljena tudi šola, vendar verjetno ne mestna, ampak župnijska, saj je iz leta 1496 znan njen »scolasticus et succentor«, učitelj in pevec Martin Sevniški (Koblar 1894: 27–28; Golec 1999: 233).

Bližja kot višnjanska je bila Trubarju šola v Ribnici. Ribnica je od Rašice oddaljena 16 km, šola v njej pa je znana že iz leta 1407. Tedaj jo je namreč začel obiskovati Burkhardt Zink, ki je imel na Kočevskem strica duhovnika. Prva štiri leta je obiskoval šolo doma na Švabskem, v Ribnici pa se je šolal od 11. do 18. leta, nakar ga je, kot piše v svojih spominih, stric hotel poslati na Dunaj na visoko šolo, iz česar zgodovinarji sklepajo, da je ribniška šola po kvaliteti presegala navadne, zgolj začetne župnijske šole. Poznejši podatki za ribniško šolo so iz let 1456, 1473 in 1496. (Skubic 1976: 444–445, Golec 1999: 233 in Mugerli 2003: 15, 78).

Na tretjem mestu navaja Rupel šole v Ljubljani, kjer je po dokumentih omenjena najprej pri prafari sv. Petra 1262; v mestu pa pri Sv. Nikolaju leta 1291, drugič 1418 in nato do srede 16. stoletja. Šolo je imel tudi ljubljanski nemški viteški red, izpričana pa je leta 1271, 1444 in 1450.

Poleg teh so bile šole še v mnogih drugih krajih Kranjske: v Novem mestu je arhivsko potrjena v letih 1400, 1436, 1495, 1509, 1518, v Krškem 1478 in 1480, v Metliki 1448, v Cerknici 1472, v Vipavi 1498 in 1504, v Škofji Loki 1271, 1474 in 1533, na Bledu 1459 in 1558, v Kranju 1423 in v Kamniku 1395, 1481, na šolo v Kočevju, Trebnjem, Žužemberku pa sklepamo glede na izvor številnih študentov dunajske univerze (gl. nižje). Poleg navedenih so bile tudi samostanske šole v Stični, v Bistri (na začetku 16. stol. je imela 12 učencev) in v Kostanjevici. (Gruden 1992: 496; Golec 1999: 231–233; Mugerli 2003: 56–78)

V šoli na Reki

V prvo, začetno šolo so začeli hoditi otroci navadno s sedmim letom, kar nam poleg Zinka potrjuje tudi Jožef Lamberg z gradu Ortnek, poznejši cesarjev diplomat in deželni glavar, ki je v svoji avtobiografski pesmi zapisal: ».../ zu Arttenegkh im Geschloß bin ich geborn/ //da ich kham zu sieben Jahren // bin ich zu der Lehr in Schuel geschickt /.../ Als ich wardt 13 jahr alt/ // da trachtet ich gar balt/ // Aus der Schuel zu Khumben/ // zu Herrndienst ward ich genomben /.../ = v Ortneku na gradu sem bil rojen, // ko imel sem sedem let, // so me poslali na uk v šolo /.../. Ko sem bil star 13 let, sem si želel čim prej oditi iz šole, za služenje gospodu sem bil vzet /.../ (Valvasor 1689, IX: 50). Zato Trubar, star že 12 let, zelo verjetno ni začel hoditi v šolo na Reki, ki jo, prvo, sicer sam omenja. V nemškem posvetilnem

uvodu k prevodu Novega testamenta se v zvezi s pobudo, da naj bi izdali tudi biblijo, prevedeno v hrvaški jezik, spominja neke hrvaške biblije, »von der ich vor sechs und dreissig Jaren / da ich zu S. Veit am Pfaum in die Schul gangen bin / oft habe gehört /.../« o kateri sem pred šestintridesetimi leti, ko sem hodil v šolo na Reki, večkrat slišal /.../ (Sakrausky 1989: 102 = Rupel 1966: 79).

Gornje besede je Trubar podpisal 9. junija 1557, 36. predhodno leto se je – strogo, dobesedno vzeto – torej začelo 9. junija 1520 in končalo 9. junija 1521. Šole so se praviloma začenjale jeseni (oktobra), torej ko je bil Primož star dobrih 12 let, vendar Rupel 1962: 18 dopušča, da je prišel na Reko lahko tudi šele zgodaj spomladi 1521. Ali je bil na Reki samo dobro leto (do jeseni 1521), kot razmišlja Kidrič 1923: 184–185, ali dve leti (do 1522), kot sklepa Rajhman 1989: 206, za nas pravzaprav ni pomembno, vsekakor je bil star 12 let in nekaj mesecev, zato glede na starost nikakor ni verjetno, da bi tu šele začel hoditi v šolo.

V šoli v Salzburgu

Leta 1522 in 1523 se je Primož Trubar šolal v Salzburgu, kar vemo iz pogrebne govora Jakoba Andreaeja: »Den haben seine Eltern zur Schul gen Saltzburg vnd Wien geschickt = Potem so ga starši poslali v šolo v Salzburg in na Dunaj/« (Andreae 1586: 47 = Sakrasky 1989: 55)– Bivanje v Salzburgu omenja tudi Trubar sam. Ko opisuje procesijo verskih gorečnikov, namreč pravi: Tu sem iest fam Vshalfpurgi vidil. (Trubar 1575: 241)

Raziskovalci domnevajo, da je bil učenec salzburške samostanske šole, ki je imela poseben oddelek tudi za zunanje, neredovne učence. Pouk je obsegal t. i. svobodne umetnosti, in sicer prva štiri leta trivium, zadnji dve leti pa kvadrivium.

Trivium 'tripotje' je bil pouk latinskega jezika, in sicer gramatike, tj. pravilne, točne in učinkovite jezikovne rabe; dialektike, veščine preizkušanja in oblikovanja novega vedenja s pomočjo medsebojnih vprašanj in odgovorov, ter retorike, veščine jezikovnega prepričevanja in pridobivanja poslušalcev. Kvadrivium 'štiripotje' pa je bil pouk štirih predmetov: matematike, geometrije, astronomije in glasbe. Učenci teh sedmih svobodnih umetnosti so navadno že imeli elementarno jezikovno predznanje: znali so brati in pisati, seveda latinsko in delno tudi nemško, pouk pa je trajal šest let. Na kateri stopnji je Trubar šolanje v Salzburgu začel, ne vemo, vsekakor je predznanje že imel (z Rašice?, iz Šmarja?, z Reke), izpopolnil se je v znanju nemščine, šolo samo pa je obiskoval dve leti.

Andreae 1586 takoj za Salzburgom omenja Dunaj, vendar zmotno: Trubar sam v predgovoru Novega testamenta 1557: a IVa po šoli v Salzburgu navaja Trst.

Izobraževanje v Trstu

Na začetku leta 1524 se je Trubar preselil v Trst in postal član deškega škofijskega zbora ter osebni služabnik tržaškega škofa Petra Bonoma. V Trstu je ostal 4 leta, se učil cerkvenih obredov in se v škofovem krogu teološko izobraževal. Sam piše, da je njemu in drugim Bonomo razlagal latinske parafraze (jezikovne priredbe) Sv. pisma in besedila klasičnih latinskih pisateljev v italijanskem, nemškem in slovenskem jeziku (Trubar 1557 aIVa). To seveda ni bila institucionalna šola, bil pa je poglobljen obredni, teološki in jezikoslovni študij. Tako izobraževanje v 15. in 16. stol. ni bilo kaj izjemnega, prej bi veljalo, da običajnega. Podobno zasebno, neinstitucionalno izobraževanje so imeli učeni magistri tudi v okviru študentskih univerzitetnih internatov (burs) (prim. Simoniti 2007: 218 nasl.) in v privatnih šolah, kot malo pozneje npr. Lenart Budina v Ljubljani in Adam Bohorič v Krškem.. Vsekakor se je Trubar v Trstu ne le izpopolnil v znanju latinščine in se naučil italijanščine, ampak si oblikoval tudi reformni teološki nazor. Seveda pa tako znanje še ni bilo dovolj, zato je s pomočjo dohodkov od župnije, ki mu jo je – 19-letnemu neduhovniku – prepustil škof Bonomo, odšel na Dunaj.

Na univerzi

Leta 1528 je Trubar postal študent, sholar univerze na Dunaju. Študij na Dunaju omenja v posvetilu leta 1557, ohranila pa se je tudi univerzitetna matična (vpisna) knjiga, v kateri je 14. aprila (na začetku letnega semestra) vpisan kot »Primus Truber ex Aursperg.« Za vpis je plačal 2 solda.

V matriko so se morali vpisati vsi šolarji, da so po prisegi rektorju postali člani univerzitetne, pravno avtonomne skupnosti magistror in šolarjev, kar je pomenilo, da so imeli lastno sodno oblast, bili oproščeni deželno knežjih davkov in dajatev ter mestne carine in imeli pravno zagotovljeno telesno in premoženjsko varnost (Simoniti 2007: 360).

Skupaj z njim se je vpisalo še 48 šolarjev, v zimskem semestru istega leta pa še 46, skupaj torej 94. Od vpisanih je bilo 13 plemičev (od teh 3 redovniki), 4 doktorji (od njih 1 kanonik), 5 magistror, 2 bakalavra ter 2 »revna služabnika«, pri ostalih pa njihov stan ni zapisan. Za vpis v univerzitetno skupnost je moral vsak plačati vpisnino, njena višina pa je bila odvisna od premoženjskega oz. družbenega položaja študenta: visoki plemiči, visoki cerkveni dostojanstveniki, doktorji in magistri so plačali več, srednje premožni so plačali normalno takso, ki je znašala 60 pfenigov, revnejši so plačali nižjo takso, najrevnejši in služabniki gospodov pa so bili vpisnine oproščeni.

Vpisninska lestvica je bila leta 1528 naslednja:

2 tolarja (480 pfenigov) sta plačala dva barona redovnika,
 12 soldov (360 pfenigov) je plačal kanonik z doktorskim naslovom,
 1 tolar (240 pfenigov) sta plačala 2 plemiča,
 6 soldov 28 pfenigov (208 pfenigov) je plačal 1 plemič,
 6 soldov (180 pfenigov) je plačal 1 plemič,
 4 solde 12 pfenigov (132 pfenigov) je plačal 1 plemič,
 4 solde (120 pfenigov) sta plačala 2 sinova doktorjev znanosti, 3 magistri in 1 plemič,
 3 solde (90 pfenigov) je plačal 1 magister,
 2 solda 20 pfenigov (80 pfenigov) je plačal 1 magister,
 16 krajcarjev (64 pfenigov) sta plačala 2 študenta,
 2 solda oz. 15 krajcarjev (60 pfenigov), normalno takso, je plačalo 61 študentov,
 med njimi tudi Trubar,
 10 krajcarjev (40 pfenigov) je plačal 1 študent,
 1 sold (30 pfenigov) so plačali 3 študentje,
 9 študentov je bilo vpisnine oproščenih,
 pri 2 študentih vpisnina ni navedena.⁷
 (Matrikel 1971)

Trubar, ki je bil prav gotovo klerik, torej nosilec nižjega duhovniškega reda, in naslovni vikar oz. upravitelj župnije, je torej uvrščen v srednji, najštevilnejši razred, v katerega je spadalo 65 % vpisanih. V premožnejšo skupino je spadalo 19 %, v revnejšo pa 16 % vpisanih.

Raziskovalci ne dvomijo, da je Trubar prišel na Dunaj študirat teologijo, ker pa je bil pogoj zanjo predhodni študij na artistski fakulteti, domnevajo, da je študiral artistske predmete, zlasti filozofijo in dialektiko, morda tudi grščino, do teoloških pa ni niti prišel: verjetno spomladi leta 1529 je Dunaj zapustil in se, najbrž z vmesnim obiskom rojstne Rašice⁸, vrnil v Trst, kjer je še eno leto individualno študiral pod vodstvom škofa Bonoma, leta 1530 pa bil posvečen v duhovnika in kot župnik poslan v Laško (Rupel 1962: 30, 33).

Še drugi dunajski študenti iz naših krajev

Na dunajski univerzi, ustanovljeni leta 1365, je študiralo daleč največ študentov s slovenskega etničnega področja: v obdobju med letoma 1377 in 1609 kar 3596 (Ožinger 1974 in Janžekovič 1976), če pa se omejimo na ožje časovno obdobje med letoma 1451 in 1550, v katero spada tudi Primož Trubar, jih je bilo iz slovenskih dežel 2350, iz Kranjske same pa 961, kar pomeni povprečno 23 oz. 10 letno. Vendar je po letu 1520, torej v Trubarjevem času, priliv študentov na Dunaj močno upadel. Vzrok so bile kuga, turška nevarnost, predvsem pa reformacijska miselnost: pravna fakulteta nekaj časa sploh ni delovala, na teološki pa sta bila samo dva profesorja (Simoniti 1979: 126 in 2007: 363–364).

⁷ Pretvorniki: 1 tolar = 60 krajcarjev, 1 sold = 30 pfenigov, 1 krajcar = 4 pfenige.

⁸ V *Catechismu* 1575: 239 namreč piše o očetu in Turkih na Rašici.

Za naše študente najbližji drugi univerzi sta bili v severni Italiji: Bologna, leta 1088 ustanovljena prva univerza v Evropi sploh, ter Padova z univerzo od 1222. Iz naših dežel so na obeh študirali teologijo in pravo zlasti plemiči. Naši protestanti so v 16. stol. študirali zlasti v Tübingenu (pri Stuttgartu), v času protireformacije pa je del naših študentov odhajal na študij tudi v Gradec, kjer je bila univerza od leta 1586. Na drugih evropskih univerzah so iz naših dežel študirali dosti manj množično, vendar tudi njihovo število ni majhno: Janžekovič 1976 ocenjuje, da je samo na nemških protestantskih univerzah v 16. stol. študiralo 400 naših študentov, na vseh ostalih univerzah pa še okoli 700. Naših seveda ne pomeni slovenskih, ampak iz dežel, kjer so živeli Slovenci pa tudi drugače govoreči.

Študenti univerz so se delili na 4 nacije, to je 4 velika zemljepisna območja, določena glede na kraj rojstva. Znotraj nacij in fakultet so bili organizirani po študentskih domovih: premožnejši so živeli v bursah, revni v zelo skromnih koderijah. V obojih je bil zelo strog hišni red, da so sholarji lahko študirali: opravljali lekcije, repeticije in disputacije. Kdor se ga ni držal ali kdor je naredil kaj drugega nedovoljenega, je bil kaznovan: denarno, z zaporom ali izključitvijo. Govorilo se je lahko samo latinsko, izven študija le ob posebnih priložnostih, sicer je vladala tišina.

Na artistični (filozofski) fakulteti so morali študirati tudi bodoči pravniki, zdravniki in teologi. Njihov študij je trajal 2 leti, nato so ga nadaljevali na višjih fakultetah. Po dveh letih poslušanja predavanj in opravljanja vaj, kolokvijev, repeticij in disputacij ter po zaključnem izpitu pred 4 magistri je študent lepih umetnosti opravljal bakalavreat in dobil naslov bakalaver (diplomant), ki je smel pod mentorstvom profesorja študijsko delati s študenti nižjih semestrov in bil za to tudi plačevan. Po nadaljnjih 2 letih študija in uspešnem komisijskem izpitu je dobil licenco, tj. pravico, da predava na vseh univerzah katoliškega sveta, in sicer prvi 2 leti pod vodstvom učečega magistra. (Ožinger 1974, Janžekovič 1976, Simoniti 2007: 362–363)

Iz Ljubljane ter širšega področja Dolenjske, Bele krajine in Kočevske je v obdobju 1377–1600 na Dunaju študiralo nad 700 študentov: iz Ljubljane 329, Ribnice 75, Kočevja 66, Novega mesta 64, Metlike 33, Žužemberka 30, Krškega 23, Trebnjega 15, če naštejemo samo kraje z največ študenti. Tri naše sedanje občine: Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje, pa so imele skupaj 49 univerzitetnih sholarjev, torej približno enega vsakih 5 let. Največ jih je bilo iz Stične, in sicer 24 (pač iz samostana, ne iz kraja). Sledijo ji Dobrepolje, Šmarje in Višnja Gora s po 6, Krka (Vrhkrka) s 5 ter Šentvid pri Stični z 2 študentoma. Podatki za bakalavre in licenciante oz. magistre so objavljeni le za obdobje med letoma 1447–1550. Iz njih je razvidno, da je bakalavreat doseglo 9 naših študentov, magistrski naslov pa 2.

Spodaj podajamo (po Ožinger 1974, Janžekovič 1976 in Simoniti 1979: 245–257) imenski seznam »naših« dunajskih študentov, preurejen po krajih, ki lahko pomenijo tudi širšo okolico ali kar župnijo:

Dobrepolje

1493	Michael Gulaetz de Guetenfeld
1497	Michael Platischek de Guttenfeld; 1502 opravil bakalavreat
1500	Clemens de Guttenfeld
1524	Luca Drinak Bonicampianus; 1527 kot Lucas Bonicampianus opravil bakalavreat; 1530 kot Lucas Agathopedius ex Guetnfeld postal magister, predaval na univerzi do smrti 1562, bil 5-krat dekan artistične fakultete in 2-krat rektor univerze
1526	Christoforus Guetenfelder
1527	Primus Schuckl de Bono Campo

Lanišče (Šmarje)

1465	Michael Steirlecker de Harlant; 1467 je opravil bakalavreat
1514	Andreas Sterlegker ex Harlandt Carinthie (!)
1519	Blasius Sterlecker de Samarein
1558	Mathias Traunickhar de Samariani Carniolus
1558	Iosephus Scharbina de Sammarein Carniolus
1565	Georgius Sterlekhär Carniolum

Stična

- 1412 Thomas de Sitich
 1443 Frater Heinricus de Sitich, ordinis Cisterciensis
 1449 Frater Georgius Pileatoris de Sytich
 1454 Michael de Sitich Carniole; leta 1458 je opravil balalavreat;
 1464 postal magister in predaval na univerzi
 1454 Frater Cristoforus de Sytich
 1456 Vincencius Wann de Sittich
 1457 Nicolaus Perchner de Sitich
 1462 Frater Johannes professus in Sitich; 1468 je opravil bakalavreat
 1469 Clemens Gmach de Sitich; 1471 opravil bakalavreat
 1478 Walthasar Weiss ex Sitich
 1480 Andreas Clementis de Sitich
 1494 Vdalicus Koler/Cholar de Sitich
 1494 Frater Thomas Tefale de Sitich
 1498 Frater Georgius professus monasterii in Sitich Cisterciensium ordinis
 1512 Frater Michael de Sitich; 1514 opravil bakalavreat
 1514 Frater Joannes de Sitich ordinis Cisterciensium
 1516 Frater Philippus Waradeiss ex Labaco professus in Sitig
 1520 Nikolaus Greiser de Sittich
 1522 Augustinus Rukher de Fitich (!)
 1528 Vrbanus Arözl de Syttich
 1529 Sebastianus de Sittich
 1558 Georgius Alpinus ex Sithich Carniolus
 1565 Gregorius Nicodemus Carniolus Siticensis
 1599 Michael Biszchar Sitticensis Carniolus

Šentvid pri Stični

- 1384 Thomas de Sancto Vito prope Sitich
 1465 Mathias de Sancto Vito prope Sitich, 1470 opravil bakalavreat
 1471 Michael de Sancto Vito prope Sitich in Karniola; 1476 opravil bakalavreat

Višnja Gora

- 1436 Vriel Weichselberger de Carniola
 1547 Leonardus Gabes de Weichslburg Carniolanus
 1558 Georgius Portnerus Weixlburgensis Carniolanus
 1558 Vincentius Sitich Weixlburgensis
 1568 Balthasar Radlitz Weixelburgensis Carniolus; 1579 ljubljanski škof
 1575 Vrbanus laurschek Wailburgensis Carniolus

Vrhkrka (Krka)

- 1398 Mathias de Oberngurk
 1421 Laurentius de Obergurk
 1433 Nicolaus de Obengurch
 1443 Laurentius Harrer de Oberngurk (?)
 1449 Andreas Klaynuogel de Oberngurk (?)

Sklep

Primož Trubar o svojem šolanju ni nikoli pisal strjeno, nekajkrat ga samo omenja ob drugih dogodkih, zato so zlasti začetki njegovega izobraževanja nedokumentirani in negotovi. Morda se je med letoma 1515, ko mu je bilo 7 let, in pred Reko (1519/20) kot ministrant na Škocjanu pri Turjaku učil latinske mašne in druge obredne obrazce, zelo dvomljivo pa je, da je tam dobil tudi prve pojme o branju in pisanju. Da je v deški dobi (1515–1519/20) hodil v župnijsko šolo v Šmarju, pripoveduje ljudska povedka, znana v vasi Huda Polica (2 km JV od Šmarja – Sapa) in v vasi Vino (4,5 km JV od Šmarja – Sapa), vendar je logistično težko verjetna, še bolj pa je sumljiva, ker je na Vinu domačini (več) ne poznajo. Vsekakor pa sta v šmarski šoli delala še 2 po imenu znana učitelja, omenjena v računski knjigi dolžnikov med letoma 1505 in 1517, šola pa je zgodovinsko potrjena tudi v letu 1515..

Vsi nadaljnji podatki o njegovem izobraževanju so oprti na sporadične omenbe Trubarja samega ali njegovih sodobnikov, njegov študij na univerzi pa potrjuje uradna vpisna knjiga.

Od jeseni 1519 oz. pomladi 1520 do jeseni 1521 je hodil v šolo na Reki.

V letih 1522 in 1523 se je kot korni deček šolal v Salzburgu, kar posredno nakazuje, da njegova morebitna predhodna izobrazba ni zadoščala za vpis na univerzo.

V obdobju 1524–1527 se je izobraževal na dvoru škofa Bonoma v Trstu.

Od pomladi 1528 do pomladi ali poletja 1529 je študiral na univerzi na Dunaju, in sicer je nedvomno prišel študirat teologijo, za to pa je moral opraviti vsaj 2-letne študije na artistični (filozofski) fakulteti. Da je njegov študij trajal le 1 leto (2 semestra), so bile glavni vzrok neurejene razmere na univerzi, zlasti osip profesorjev in študentov teologije zaradi idej verske reformacije.

V letih 1529–1530 se je ponovno izobraževal na škofovem dvoru v Trstu.

Na dunajski univerzi je med letom 1377, iz katerega so ohranjene prve matične (vpisne) knjige, in letom 1609 študiralo s slovenskega etničnega področja 3596 študentov, število, ki kaže, da je bila visokošolska izobrazba ne samo cenjena in za višje upravne in cerkvene službe tudi potrebna, ampak mnogim tudi dostopna. Rupel 1965: 27 sicer še ponavlja trditev Franceta Kidriča iz leta 1923, da je v Trubarjevem času od 1000 duhovnikov komaj eden študiral na univerzi, Žnidaršič Golec 2000: 183–4 pa je ugotovila, da je od znanih 205 duhovnikov s slovenskega etničnega področja bilo na dunajski univerzi vpisanih 73, tj. nad 35 %.

S področja naših treh občin jih je pred letom 1600 na Dunaju študiralo iz Stične (samostana) 24, iz Dobropolja, Šmarja in Višnje Gore po 6, s Krke 5 in iz Šentvida 2. Veliko število študentov (od 75 do 15) so imeli Ribnica, Kočevje, Novo mesto, Žužemberk, Metlika in Trebnje, če navedemo samo kraje v JV Sloveniji, zato je utemeljena domneva, da so bile tudi v teh krajih dovolj kvalitetne šole.

Vse Trubarjevo šolanje je torej obsegalo približno 10 let, njegovo samoizobraževanje pa se z imenovanjem za župnika-vikarja leta 1530 seveda ni nehalo, pravzaprav se je šele začelo. Vse do smrti 1586 je namreč študiral in prevajal biblijske spise in knjige nemških verskih reformatorjev, sestavljal verske in šolske učbenike, pisal teološke predgovore, uvode in razprave, vodil slovensko protestantsko cerkev, skrbel za slovenske študente v Nemčiji ter ob vsem tem ustvaril slovenski knjižni jezik in utemeljil slovensko narodno zavest.

Navedenke in literatura

ANDEAE, Jakob, 1586, *Christliche Leichpredig* /.../, Tübingen.

BAJT, Drago, 1996, *Vsevednik*, Ljubljana.

BARAGA, France, 2007, Štefan Pehlar, prvi šmarski učitelj, v listinah (1504), *Šmarska knjiga*, /.../, 173–182, Šmarje - Sap.

BENEDIK, Metod, 2007, Utelesitev (inkorporacija) župnije Šmarje stškemu samostanu 1497–1538, *Šmarska knjiga* /.../, 129–138.

CIPERLE, Jože, 2007, Šolske ustanove Katoliške cerkve in elementarni pouk v Šmarju v začetku 16. stoletja, *Šmarska knjiga* /.../, 163–171, Šmarje - Sap.

Decretalium: *Decretalium D. Gregorii Papae IX.* compilatio, Lib. III, tit.I., cap. III. (www).

ENGELBRECHT, Helmut, 1995, *Erziehung und Unterricht im Bild : Zur Geschichte des österreichischen Bildungswesens*, Wien.

GOLEC, Boris, 1999, *Družba v mestih in trgih Dolenjske in Notranjske od poznega srednjega veka do srede 18. stoletja* : Doktorska disertacija, Filozofska fakulteta, Ljubljana.

GRUDEN, Josip, 1992, *Zgodovina slovenskega naroda*, reprint.

JANZEKOVIČ, Janez, 1976, *Slovenski študenti na dunajski univerzi v obdobju 1518–1609*, diplomska naloga na odd. za zgodovino univerze v Ljubljani, Ljubljana.

KIDRIČ, France, 1923, Ogrodje za biografijo Primoža Trubarja, *Razprave*, Ljubljana, Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani, 179–272.

KOBLAR, Anton, 1893; 1894, Drobtnice iz furlanskih arhivov, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*. 248; 27–28.

Matrikel 1971: *Die Matrikel der Universität Wien* / bearbeitet von Franz Gall und Willy Szaivert, III. Bd., Graz, Köln.

MUGERLI, Marko, 2003, *Pomen in vloga izobrazbe v plemiškem stanu od 16. do 18. stoletja*, magistrska naloga na odd. za zgodovino univerze v Ljubljani, Ljubljana,

OŽINGER, Anton, 1974, *Slovenski študenti na dunajski univerzi v poznem srednjem veku (1365–1518)*, diplomska naloga na odd. za zgodovino univerze v Ljubljani, Ljubljana.

PREINFALK, MIHA, Zemljiško gospostvo Turjak pod taktirko Hansa Mordaxa (1514 – 1515), *Kronika* 46, 1998, 13–33.

RAJHMAN, Jože, 1989, Trubar, Primož, *Slovenski biografski leksikon*.

RUPEL, Mirko, 1962, *Primož Trubar: Življenje in delo*, Ljubljana.

RUPEL; Mirko, 1965, *Primus Truber : Leben und Werk des slowenischen Reformators*, deutsche Übersetzung und Bearbeitung von Balduin Saria, München.

RUPEL; Mirko (izd.), 1966, *Slovenski protestantski pisci*, Ljubljana.

SAKRAUSKY, Oskar, (izd.), 1989, *Primus Truber : Deutsche Vorreden zum slowenischen und croatischen Reformationswerk*, Klagenfurt, Ljubljana, Wien.

SIMONTI, Primož, 1979, *Humanizem na Slovenskem*, Ljubljana.

SIMONTI, Primož, 2007, *Med humanisti in starimi knjigami*, Ljubljana.

SKUBIC, Anton, 1976, *Zgodovina Ribnice in ribniške pokrajine*, Buenos Aires.

ŠKULI, Edo, 2007, *Jerebova kronika župnije Škocjan pri Turjaku*, Ljubljana (Acta Ecclesiastica Sloveniae 29).

SMOLE, Vera, 2007, Šmarski govor, *Šmarska knjiga* /.../, 369–392.

TRUBAR, Primož, 1575, *CATEHISMVS SDVEIMA ISLAGAMA* /.../, VTIBINGI.

TRUBAR, Primož (prev.), 1557, *TA PERVI DEIL TIGA NOVIGA TESTAMENTA* /.../, TVBINGAE.

VILFAN, Sergij, idr., 1986: Sergij Vilfan, Božo Otorepec, Vlado Valenčič, *Ljubljanski trgovski knjigi iz prve polovice 16. stoletja*, Ljubljana.

ŽNIDARŠIČ GOLEC, Lilijana, 2007, Duhovniki župnije Šmarje v 15. in 16. stoletju, *Šmarska knjiga* /.../, 117–128.

ZGODOVINA NAŠIH GROBIŠČ IN POKOPALIŠČ

Jakob Müller

Ob odprtju pokopališke poslovilne dvorane 12. oktobra 2007

Na ozemlju, kjer je zdaj Grosuplje, so ohranjeni sledovi ljudi, ki so živeli pred okoli 5000 leti. Paleobotanik Alojzij Šercelj¹ je z analizo pelodnih zrn, ohranjenih v zemlji ob Grosupeljščici, namreč ugotovil, da je tu ob zori poljedelstva razen raznih drevesnih vrst raslo tudi žito, kazalec človekove kulture, ter trpotec in ščavje, kazalca človekovega onesnaževanja okolja. Iz obdobja okoli leta 1000 pred Kr., torej iz pozne bronaste dobe, je bila leta 1893 na zemljišču, kjer zdaj stoji železniška postaja, odkrita nekropola žganih grobov: svoje umrle je neznano ljudstvo sežigalo na grmadah, njihov pepel pa v žarnih posodah pokopavalo v planih, nenasutih grobovih. Za isto bronasto dobo so bila v bližnji okolici ugotovljena naselja tudi na Perovem in na Spodnji Slivnici.

V naslednji, železni dobi, to je nekako od leta 800 pred Kr., so prevladovala z okopom oziroma obzidjem zavarovana naselja na vzpetinah, v katerih so si ljudje na kamnitih temeljih zgradili lesene hiše. Največje tako gradišče v naši okolici je bilo na Magdalenski gori, dolgo okoli 800, široko 220 metrov. Jezikovno nepoznani, a na situlah, čeladah in pasnih sponkah portretirani »Magdalenci« so svoje mrtve pokopavali v družinskih gomilah: lesene krste s posmrtnimi ostanki in pridanimi kosi orožja in posodja so pokopavali tudi v do 15 in več metrov širokih krogih, ki so jih nasipavali, nato pa v nasutju začeli nov višji, nekoliko ožji krog, tako da je rodbinska gomila narasla tudi na 10 metrov in imela kdaj celo 300, 400 grobov. Na Magdalenski gori, ki je glede grobov najbolj raziskano arheološko grobišče v Sloveniji, so znana tri gomilna pokopališča, sestavljena iz 10 in več takih tumulusov: dve sta bili ob sedanji cesti Šmarje - Sap-Zgornja Slivnica, ena pa blizu Hrastja. Vsega skupaj je bilo odkritih nad 1000 magdalenskih grobov.

Iz starejše, halštatske železne dobe (do okoli leta 300 pred Kr.) so znana gradišča ali gomile tudi v Šmarju, pri Podgorici in Malem Vrhu, pri Čušperku in Veliki Ilovi Gori, pri Blečjem Vrhu in na Kuclju, na Polici, pri Malem Koncu in pri Peči, na Boštanskem hribu, pri Žalni in na grosupeljskem Koščakovem hribu, skupaj kakih 15 lokacij. V mlajši, latenski železni dobi so se na področju Dolenjske naselili Kelti iz plemena Tavriski, prvo po imenu znano ljudstvo naših krajev. Njihovi grobovi pa na našem območju niso znani.

Malo pred začetkom našega štetja, torej malo pred Jezusovim časom, so deželo osvojili in poselili Rimljani ter njihovi odsluženi vojaki raznih ljudstev. Ager, mestno ozemlje rimske Emone, ki je bilo del province Italije, je na JV segalo do Višnjegorskega hribovja s Kovačevcem, Stehanom in Polževim. Svoje umrle so Rimljani pokopavali v krstah, najbogatejši v kamnitih, in sicer ob cestah pred svojimi naselji ali blizu svojih vil, podeželskih dvorcev. V širšem okolju Grosupljega: od Šmarja do Kopanja in od Police do Št. Jurija so bili odkriti posamezni rimski grobovi, na samem Grosupljem pa so med sedanjo železniško postajo in razcepom prog na Novo mesto in Kočevje (parc. št. 997 in 998/1 k. o. Stranska vas)² ob gradnji železniške postaje leta 1893 naleteli na 14 rimskih grobov, v katerih sta bili tudi dve oljenki, svetilni posodici, s katerima naj bi si tudi duše pokojnih svetile v življenju onkraj smrti. Še posebej zanimiv pa je rimski nagrobnik, pozneje vzdan v steno desno ob vratih v cerkev Janeza Krstnika na Gatini. Latinski napis na njem, preveden v slovenščino, se glasi: Božanskim dobrim duhovom Marka Voltilija Firma, ki je umrl star 65 let, in Sabine, Urbanove hčere, stare 60 let, in Marka Voltilija Maksimiljana, starega 25 let, in Voltilija Urbana, ki je umrl star 20 let, sta postavila Voltilijeva dediča Voltognas in Firmina. Priimka Voltilij in Voltognas kažeta, da so bili njuni nosilci polatinjeni Kelti.

¹ Alojzij Šercelj, *Poročilo o pelodnih analizah vzorcev iz Grosupeljščice*, v: Drago Meze, *Poplavna področja v Grosupeljski kotlini*, Geografski zbornik 20, 1980, 88–90.

² Arheološka najdišča Slovenije, Ljubljana, 1975, 179.

Rimski državljani so bili prebivalci naših krajev šest stoletij. V dobi preseljevanj pa so se tu začasno ustavljala tudi mnoga druga ljudstva, od katerih je kak Langobard z imenom Grasulfus, Divji volk morda zapustil svoje osebno ime tudi našemu Grosupljemu. Po letu 550 so se začeli vse bolj množično naseljevati Slovani, ki so po dveh stoletjih prišli pod germanske Franke, po letu 820 pa izgubili svojo plemensko samoupravo in jezikovno vse bolj postajali Slovenci.

Najstarejša ohranjena listina z zapisanimi imeni naših krajev je iz leta 1058. V njej so navedene vasi Bičje, Lipljene, Udje in Dobeljgojeva vas. Zadnja je po zgraditvi cerkve sv. Jurija dobila ime Št. Jurij, podobno kot je slovenska vas Grm, omenjena še leta 1347, po cerkvi, posvečeni Božji materi Mariji, dobila ime Šent Marija, ki se je v stoletjih okrajšalo v Šmarje. Šmarje je bilo središče velike župnije, ki se je prvotno ozemeljsko skoraj prekrivala z našo sedanjo občino Grosuplje: obsegala je 151 vasi in zaselkov.

Nagrobnik družine grosupeljskega župana Košaka z leta 1893 umrlo Jožefino Košak, županovo ženo, edina ohranjena skupina grobov na nekdanjem pokopališču pri Sv. Mihaelu na Grosupljem, foto Boštjan Šest 2008.

Iz najstarejše dostopne, latinsko pisane župnijske mrliške knjige Liber sepulchrum, Knjiga pokopanih na pokopališču pri fari in podružnicah iz leta 1760 je razvidno, da je imela župnija 9 pokopališč, osrednje pri farni cerkvi v Šmarju, pri podružničnih cerkvah pa v Mali Stari vasi, na Gatini in pod Boštanjem pa na Polici, v Troščinah, v Žalni, Veliki Račni in Št. Juriju. Grosuplje torej leta 1760 svojega pokopališča ni imelo, umrle so pokopavali na osrednje pokopališče v Šmarju.

V desetletju 1760–1769 je bilo po Liber sepulchrum pokopanih 788 šmarskih faranov, povprečno 79 na leto. Grosupeljske, Jerovce, Brvačane in Brezovce so pokopavali v Šmarje, Perovce in s Potoka v Staro vas k Sv. Katarini, Blačane in Prapročane na Gatino k Sv. Janezu Krstniku, Slivničane in Mlačevce pod Boštanj k Sv. Martinu, Benačane (Ponovce) pa v Št. Jurij.

Navedimo še nekaj umrlih po imenih in prisluhnimo priimkom, od katerih se je marsikateri ohranil vse do danes. Leta 1760 so bili pokopani: Marija Mihelečka z Grosupljega, Anton Dobravec iz Stranske vasi, zdaj zahodnega dela Grosupljega, Mica Kramarca iz Brvac, Marija Grudnovka s Potoka, zdaj del Perovega. Leta 1761 so bili v knjigo umrlih zapisani: Marjeta Košakovka iz Brinja, Anže Kadunc iz Brezja ter Jurij Javornik iz Jerove vasi. In seveda mnogi drugi.

Kdaj je Grosuplje dobilo pokopališče pri krajevni cerkvi, ki je sicer omenjana že leta 1305, iz farnih matičnih knjig ni razvidno. Morda že ob veliki cerkvenoupravni reformi leta 1785, morda kmalu po letu 1800. Posebno, pokopališko rubriko v uradnih knjigah so namreč uvedli šele leta 1907 in tedaj je tudi prvi vpisan pokop pri grosupeljskem Sv. Mihaelu: februarja tega leta je bila pokopana Marija Marinček roj. Strojan. Vendar imamo več dokazov, da so bili pokopi že prej. Prvi: na edinem še ohranjenem nagrobniku družine Košak je razen znamenitega grosupeljskega župana Franca Košaka, ki je umrl leta 1914, in njegovih treh sinov zapisana tudi njegova žena oz. njihova mati, rojena leta 1844 in umrla aprila 1893. Drugi dokaz: v šmarsko Spomenico, tj. farno kroniko, je dekan Andrej Drobnič zapisal, da je bilo avgusta 1891 blagoslovljeno »na novo razširjeno pokopališče na Grosupljem«. Pokopališče je torej obstajalo že pred letom 1891, ko je bilo ponovno razširjeno. Tretji dokaz je dokaz ex silentio: šmarska župnijska kronika, napisana tudi na podlagi »predležečih spomenic« (str. 13) in »tu in tam najdenih zamerkov« (str. 7), vsebuje mnoge bolj in manj pomembne dogodke nazaj vse do leta 1774, odprtja novega pokopališča na Grosupljem pa ne omenja, torej je utemeljena domneva, da je nastalo pred letom 1774.

Leta 1964 je postalo Grosuplje samostojna župnija in leto pozneje je bilo zaprto tudi grosupeljsko pokopališče ob cerkvi. Ko je od zadnjega pokopa preteklo 30 let, je bila večina nagrobnikov pri cerkvi odstranjenih, površina nekdanjega pokopališča pa preurejena v dvorišče, stopnišče oz. cestišče.

Vsekakor je bilo grosupeljsko pokopališče pri cerkvi majhno, zlasti na vzhodni in južni strani tudi močno kamnito. V strašnem času vojne so zato začeli pokopavati padle in ustreljene tudi na dveh drugih pokopališčih. Na občinskem zemljišču pod hribom jugozahodno od cerkve je bilo marca 1943 ustreljenih in nato pokopanih 5 aktivistov in aktivistk OF. Posamezni partizani in aktivisti, ubiti v letih 1942–1944, med njimi tudi pesnica Ana Gale, ki so jo ustrelili domobranci januarja 1944, so bili pokopani na starem pokopališču, partizana Jožeta Kadunca - Ibra, heroja, ubitega marca 1944, pa so, do nerazpoznavnosti razbitega, domobranci zagreblji onkraj železniške postaje. Po vojni so na partizansko pokopališče v skupna grobova prekopali več partizanov, ki so ležali po samotnih grobovih v okolici Grosupljega, nato pa so do leta 1962 tu pokopali še nekaj nekdanjih partizanov, nekaj njihovih staršev in enega njihovega otroka.

Na drugem grosupeljskem medvojnem pokopališču severnovzhodno od cerkve je bilo pokopanih 22 padlih italijanskih in nemških vojakov, trije domobranci, na zunanji strani ograjice pa partizan, vendar so domači vse Slovence ter nekega Dunajčana že med vojno prekopali na druga pokopališča. Po vojni so bili vojaški grobovi zravnani z zemljo. Po ustnem viru naj bi v 60. letih dalo italijansko obrambno ministrstvo v skladu z meddržavnim sporazumom vse padle italijanske vojake ekshumirati, njihove zemeljske ostanke pa prenesti v Italijo, vendar se podatka ne da potrditi z dokumentom. Tako italijanski in nemški vojaki – to so bili zlasti vojaki generala Andreja Andrejeviča Vlasova, padli na Ilovi gori – še ležijo na nekdanjem, zdaj neoznačenem in zato prikritem vojaškem polopališču.

Nekaj skrivnih, nato pozabljenih ter zdaj izgorbljenih grobov žrtev iz let po zmagovitem prevzemu oblasti je tudi na Koščakovem hribu, v Kamni gorici in na Stehanu.

Zaradi hitro naraščajočega prebivalstva Grosupljega je bilo leta 1965 v Resju urejeno novo grosupeljsko pokopališče z mrliškima vežicama. Leta 1971 sta bili k naselju priključeni tudi vasi Perovo in Jerova vas, že leta 1953 pa je bila nekdanja Stranska vas priključena deloma Brvacam, deloma Grosupljemu. V Resju je zdaj nad 620 grobov.

Ljudje smo si enaki v splošni, vrstni človeškosti, v osebni konkretnosti pa smo si v marsičem različni, različni tudi do nasprotovanja in medsebojnih nasilnosti. Življenje pa ne raste niti se ne ohranja iz nasilja ter sovraštva, ampak iz medsebojne povezanosti. Ljudje smo bitja družjenja in spomina, bitja srca in duha, bitja časa in brezčasa, zato ostajamo povezani tudi z našimi mrtvimi in z njihovo/našo skupno preteklostjo.

OSNOVNA ŠOLA IN UČITELJSTVO NA GROSUPLJEM (1904–1945)

*Tatjana Hojan**

Avtorji, ki so obravnavali šolstvo na Grosupljem, navajajo njegov začetek v letu 1904. Nekateri med njimi pa so opozorili, da je učitelj Dragotin Krištof že mnogo prej učil na zasilni šoli v Stranski vasi (zdaj zahodni del osrednjega Grosupljega). Krištof je prišel na šmarsko šolo leta 1857, od tam pa odšel leta 1860 v Bohinjsko Bistrico. V Stransko vas je hodil poučevati enkrat tedensko, kako dolgo pa je trajal ta pouk, ni znano.¹ Dragotin Krištof je bil rojen leta 1882 v Novem mestu,² poučeval pa je od leta 1854 dalje. Po odhodu iz Šmarja je štiri leta poučeval v Bohinjski Bistrici, nato pa po Dolenjskem: v Šmihelu pri Novem mestu, Mirni, Vavti vasi, Planini pri Črnomlju, nazadnje je bil imenovan za nadučitelja v Mirni Peči leta 1880 in tam poučeval do 1. januarja 1898, ko se je upokojil.³

Otroci z Grosupljega so do ustanovitve šole hodili k pouku v Šmarje, kjer je bil tudi sedež dekanije. Odlok o ustanovitvi enorazredne ljudske šole na Grosupljem je izdal deželni šolski svet v soglasju s kranjskim deželnim odborom. Šola je bila ustanovljena za vasi Grosuplje, Stranska vas, Brezje, Spodnje Blato, Perovo, Brvace, Jerova vas in Dobje. Vas Spodnje Blato je bila tako izločena iz šolskega okoliša Žalna, druge vasi pa iz šolskega okoliša Šmarje. Županstvo na Grosupljem je razglasilo 24. aprila 1903, da je proti temu odloku možna pritožba v 14 dneh na c.-kr. ministrstvo za bogočastje in nauk in da mora biti vložena pri deželnem šolskem svetu v Ljubljani.

Krajevni šolski svet v Žalni in posestniki v Brezju, Brvacah in na Spodnjem Blatu so nato vložili pritožbo, vendar ji c.-kr. ministrstvo ni ugodilo in tako je odlok, izdan 30. marca 1903, postal pravnomočen.

Županstvo na Grosupljem je dalo izdelati za šolo stavbni načrt in predračun. Načrt je bil izdelan 27. novembra 1903. Šolo so nameravali zidati na prostoru, kjer je bila dotlej shramba za gasilno orodje⁴, kar so sporočili deželnemu šolskemu svetu. Po izdelanem stavbenem načrtu bi znašali stroški za novo šolsko poslopje 18.000 kron. Ker pa je občina imela s popraviljanjem župnišča in gospodarskega poslopja v Šmarju velike stroške, je občinski odbor na seji 20. januarja 1904 sklenil, da se zidava nove stavbe odloži. Krajevni šolski odbor je odločil, da najame za pet let pritličje hiše na Grosupljem št. 1, last Franca Košaka, in sicer za novo enorazrednico sobo, za učitelja pa stanovanje z vrtom.

Najemna pogodba je bila taka:

»Gospod Franc Košak, hišni in zemljiški posestnik v Stranski vasi, št. 3, in hišni posestnik na Grosupljem, št. 1, sklenil je danes podpisanega dne s krajnim šolskim svetom za šolski okoliš Grosuplje in z občino Grosuplje nastopno pogodbo:

Prvič: Gospod Franc Košak oddaja krajnemu šolskemu svetu pritličje svoje lastne hiše na Grosupljem, št. 1, zemljejknjižni vložek št. 2, katastr. občine Grosuplje, ki obsega: a) sobo za šolski pouk s stransko sobico (kabinetom) za učila; b) 2 sobi: jedna večja, jedna manjša za stanovanje učiteljevo odločeni; c) zravenski prostori, kakor: kuhinja, prostor v kleti, drvarnica, stranišče, gredica za zelenjad in vodnjak, kateri se pa vzajemno uporabljata s stranko, stanujočo v I. nadstropju, in sicer za 5 let v najem. Doba najema se pričinja s 1. septembrom t. l. tako, da najemodajalec dobi prvo leto 200 K, za druga štiri leta pa 240 K, reci: dvesto štirideset kron letne najemščine.

Drugič: Krajni šolski svet Grosuplje se zavezuje, da bode plačeval gospodu Francu Košaku ali njega pravnim naslednikom dogovorjeno najemnino v polletnih obrokih po 100 K, oziroma 120 K, beri: sto kron, oziroma stodvajset kron, in to na dan 1. septembra in 1. marca vsacega leta, ter dovoljuje krajni šolski svet to pogodbo kakor za sodno sklenjeno poravnavo, vselej in takoj na dan zapadle najemščine izvršljivo.

* Slovenski šolski muzej, Ljubljana, prof., bibliotekarska svetovalka v p.

1 Cvetko Budkovič: *Šolsko in kulturno-prosvetno delo. Zbornik občine Grosuplje 1970*, str. 158.

2 Etbín Bojc: *Predstolne šole v grosupeljski občini. Zbornik občine Grosuplje 1969*, str. 162.

3 Slovenski šolski muzej, Dokumentacijska zbirka. *Mapa šole Mirna Peč*.

4 Ob sedanjem križišču Ceste ob Grosupeljščici in Adamičeve ceste, kjer je bil nekaj pozneje zgrajen gasilski dom.

Tretjič: Obema pogodnikoma je slobodno v smislu državlanskega zakonika po minuli petletni dobi ali vsako leto sproti obnoviti to pogodbo ali jo razdreti z napovedjo eno leto pred doteklo dobo točno dne 1. septembra.

Četrti: Najemodajalec se zavezuje prevzeti vse davščine od najetih prostorov in zemlje, dokler ne poteče imenovana najemna doba. – Temu nasproti se pa najemnik istotako zavezuje, da bode mala popravila, kakor belenje, oziroma slikanje sob in drugih prostorov, popravke pri vratih, pečeh, ognjiščih, drvarnici ob svojih lastnih stroških izvrševal do pretekle dobe. Zlasti pa, da se po vseh najetih prostorih stalni in inventarni predmetje v istem dobrem stanu puste, v kakršnem dobrem stanu jih je najemnik prejel. Vso opravo pa, katero bode najemnik dostavil v najete prostore, smel jo bode tudi, prosto mu, pri izselitvi odvzeti, ko mine pogojni čas.

Petič: Najemodajalec ne sme oddati nobenemu, nobeni drugi stranki, kak najeti prostor, bodisi zastoj ali proti plači. Med tem si pa pridrži pravico najemodajalec, da sme večkrat na leto vse v najem oddane prostore sam ali njega pooblastenec pregledati.

Šestič: Stroške te pogodbe s koleki in pristojbinami vred plača krajni šolski svet sam.

Sedmič: Najemodajalec je opravičen ves gnoj, kar se ga napravi v najem danem pritličju, za se vzeti in porabiti.

Osmič: Dimnikarje plača za šolsko peč kakor za ognjišče šolski svet za vso pogojeno dobo.

Ta pogodba se je napravila v dveh istopisih in podpisala sta jo oba udeleženca, kakor tudi dve naprošeni priči, ki ju je potrdilo županstvo Grosuplje.

Stranska vas, dne 5. novembra 1904.⁵

C.-kr. deželni šolski svet je z ukazom 15. marca 1904 dovolil, da se šola odpre v začetku šolskega leta 1904/5 pod pogojem, da so šolski razredi primerni in upraviteljevo stanovanje ustreza namenu.

V šolski kroniki Grosuplje je šolska stavba opisana takole: »V najem vzeto šolsko poslopje je enonadstropna hiša, pokrita s škrlom. Stoji na vzhodnem koncu vasi Grosuplje in ima hišno štev. 1. Zidana je bila leta 1786, vodnjak v bližini pa leta 1799. Poslopje je imelo tekmo let več lastnikov. Svoj čas je bila v njem tudi gostilna in ko je imel v Grosupljem Činkel svojo tovarno za cikorijsko, je stanoval v sobi, kjer je zdaj šola, njegov pristav, v sedaj učiteljskem stanovanju so se pa izplačevali ob sobotah tovarniški delavci.

V pritličju se nahaja večja in manjša veža ter šolska soba s pisarno; potem ima tudi šolski voditelj svoje stanovanje s potrebnimi pritliklinami, kakor: dve sobi, kuhinjo, jedilno shrambo in del kleti; prizidje ima pa dvojce stranišč za šolske otroke in učitelja. V prvem nadstropju so stanovanje in pisarna za c.-kr. orožnike. Ne daleč proč od poslopja na vzhodni strani je drvarnica, vodnjak in zelenjadni vrt, katerega pa uporabljajo samo orožniki.

Šolska soba je slikana ter dolga 6,78 m, široka 5,97 m, visoka 2,53 m. Vseh klopi je 15, ki so dolge po 2 m, a jih ima samo 14 prostor v šoli.⁶

Prvi učitelj je nastopil službo 10. septembra 1904. To je bil Matej Berce, ki je bil rojen leta 1882 v Orehovem pri Sevnici. Učiteljsiše v Ljubljani je končal leta 1903, nato je služboval na Krki, kasneje postal vodja šole v Preserju, od tam pa prišel na Grosuplje.

Prvi šolski svet na Grosupljem je bil tak: Predsednik je bil Franc Košak, ki je bil tudi župan in deželni poslanec, podpredsednik Jožef Okorn in člani Jakob Štrubelj, Alojz Koprivec, Janez Žitnik. Vsi so bili posestniki, poleg njih je bil član še dekan v Šmarju Mihael Trček in učitelj Matej Berce.

Slovesno odprtje šole je bilo 16. septembra 1904. Mašo je bral kaplan Matevž Sitar iz Šmarja, ki je bil tudi katehet. Med udeleženci slavnosti je bil tudi poročnik c.-kr. pešpolka z Otočca Gregor Jelačič.

Prvo leto je bilo v redni šoli vpisanih 126 otrok. Pouk je imela nižja skupina popoldne med 13. in 15. uro, višja pa med 9. in 12. uro. Poleg nje je bila tudi ponavljalna šola, v kateri je bil pouk vsak četrtek od 8. do 12. ure. Verouk pa so imeli dečki skupaj z drugimi učenci, deklice pa običajno ob nedeljah v Šmarju. Prvo šolsko leto je končalo 50 deklic in 58 dečkov, v ponavljalni šoli pa 13 deklic in 9 dečkov.

⁵ Zgodovinski arhiv Ljubljana, GRO 57 Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje, Šolska kronika 1904–1932, str. 7–9.

⁶ Isto kot 2, str. 11–12.

V šolskem letu 1905/6 je šolsko leto končalo 49 deklic in 60 dečkov, ponavljalno šolo pa 9 deklic in 5 dečkov. Naslednje leto je bilo 48 deklic in 67 dečkov, v ponavljalni šoli 7 deklic in 7 dečkov. Leta 1907/8 je šolo končalo 52 deklic in 69 dečkov, ponavljalno šolo pa 8 deklic in 6 dečkov.

Počitnice so imeli v šolskem letu 1904/5 med 29. julijem in 15. septembrom, kasneje pa med 16. julijem in 15. septembrom. Pouka prosto so imeli šolarji trikrat letno, ko so imeli spoved in obhajilo, prosti pa so bili tudi na semanje dneve: na dan sv. Marka in sv. Mihaela.

Uporabljali so tedanje dovoljene učbenike: Srednji katekizem ali krščanski nauk, Razinger-Žumrov Abecednik za slovenske ljudske šole, Gabršek-Razingerjevo Berilo za obče ljudske šole, I. del: Abecednik, Razinger-Žumrovo Berilo in slovnico za drugi razred štirirazrednih in petrazrednih ljudskih šol, Josin-Ganglovo Drugo berilo in slovnico za obče ljudske šole, Končnikovo Tretje berilo za obče ljudske šole, Josin-Ganglovo Tretje berilo za štirirazredne in večrazredne občne ljudske šole, Končnikovo Slovensko slovnico za obče ljudske šole, Močnikovo Računico za obče ljudske šole, druga in tretja stopnja, ter Črnivčeve Računice za obče ljudske šole zv. 1, 2 in 3.

Telovadnice šola ni imela, pouk so imeli v šolski sobi, ob lepem vremenu pa zunaj. Prva leta tudi ročnih del niso imeli, ker ni bilo učiteljice. Prav tako niso imeli šolskega vrta. V šolskem letu 1905/6 je šolo obiskal tudi okrajni šolski nadzornik Franc Levec. Prejšnji nadzornik Vilibald Zupančič šole ni nikoli obiskal. Verouk je nadzoroval šmarski dekan Mihael Trček, prav tako je nadzoroval sanitetne razmere dr. Friderik Seemann.

Učitelj Matej Berce je poučeval do 16. septembra 1906, nato izstopil iz učiteljske službe in odšel v službo k železnici. Za njim je okrajni šolski svet 30. septembra 1906 imenoval za začasnega učitelja in voditelja Franca Lončarja. Ta je bil rojen leta 1883 v Zagrebu in je pravkar končal učiteljske v Ljubljani. Tu je služboval do 28. februarja 1907, nakar je bil prestavljen na Rakitno. Za Grosuplje so razpisali stalno učiteljsko mesto, na katerega je bil imenovan učitelj v začasnem pokoju Jožef Pintar, ki je službo nastopil 1. marca 1907. Rojen je bil leta 1860 v Pilštajnu in končal učiteljske leta 1879. Do začetka šolskega leta 1904/5 je poučeval na Koprivnici, nato pa v Tunjicah pri Kamniku in bil leta 1905 upokojen. Na Grosupljem je poučeval in vodil šolo do 15. julija 1909. V tem času sta na šoli delovali učiteljska in šolarska knjižnica. Prva je imela 20 del v 27, druga pa v 10 izvodih. 15. avgusta 1908 so dobili novega okrajnega šolskega nadzornika Frana Gabrška.

Občinski odbor na Grosupljem je na sejah 7. februarja in 5. julija 1907 načel vprašanje zidave šole. Zaradi naraščajočega števila šoloobveznih otrok se je program za šolo spremenil in šola je postala dvorazrednica.

Okrajni šolski svet je 30. aprila 1908 razpisal naslednjo okrožnico: »Zaradi stavbe novega šolskega poslopja v Grosupljem se bo vršila dne 26. maja t. l. ob pol 9. uri dopoldne komisijska obravnava, pri kateri se bo izbral stavbeni prostor za šolo, določil stavbeni načrt, način izvršitve stavbe in pokritje stroškov. Komisija se snide pri gospodu županu v Grosupljem.«

Na tej obravnavi so se zedinili za parcelo, ki spada k zemljiščema posestnika Antona Žitnika in Franca Tometa. Načrt pa ni bil realiziran.

Jožef Pintar je poučeval do 15. julija 1909, nato pa ga je dva meseca nadomeščal Fran Kos. Ta je bil rojen leta 1885 v Ljubljani in je učiteljske končal leta 1908. Med letoma 1909 in 1910 je bil tajnik novoustanovljene Družbe sv. Cirila in Metoda na Grosupljem.⁷ Kasneje je študiral prirodopis, služboval v Narodnem in prirodoslovnem muzeju ter napisal številne razprave s področja zoologije.

Nato je šolo vodila od 16. septembra 1909 do 30. julija 1910 Roza Pichler.⁸ Rojena je bila 1888 v Novem mestu, učiteljske končala 1908, prva njena služba je bila v Pivki, takrat Št. Petru. Z Grosupljega je bila prestavljena na bližnji Lipoglav.

Za njo je 1. avgusta 1910 na šolo prišel Leopold Marn, ki je na šoli ostal kar dolgo. Rojen je bil leta 1877 v Dragi, učiteljske končal leta 1900 in služboval v Škocjanu pri Turjaku. 28. februarja 1911 pa ga je deželni šolski svet imenoval za vodjo šole, okrajni šolski svet pa je z odlokom 14. septembra 1910 njegovo ženo Pavlino Marn imenoval za učiteljico ženskih ročnih del. Za božič istega leta je bila šolarska veselica, kjer je bilo na sporedu petje, deklamacije in igra Sneguljčica. Ista prireditvev je bila

7 Andrej Vovko: Podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda na območju občine Grosuplje. Zbornik občine Grosuplje 1982, str. 187.

8 Pozneje por. Rajhman; njen sin Jože Rajhman (1924–1999), teolog in literarni zgodovinar, je eden najpomembnejših raziskovalcev slovenskega protestantizma.

na sporedu še na Štefanovo 26. decembra. Ob sklepu šolskega leta 1910/11 je bila že prirejena tudi razstava ženskih ročnih del.

Urejen je bil tudi šolski vrt. Bil je last Franca Košaka, ki mu je krajevni šolski svet plačeval letno 50 K najemnine. V drevesnico je bilo vsajeno 50 dreves, ki so jih cepili učenci ponavljalne šole pod vodstvom šolskega vodje. Leopold Marn se je udeležil tudi kmetijskega tečaja za učitelje na kmetijski šoli Grm med 17. julijem in 19. avgustom. Učitelj Marn je bil aktiven tudi v Društvu učiteljev in šolskih prijateljev okraja ljubljanska okolica.

Učenke ponavljalne šole so imele, enako kot učenci, pouk enkrat tedensko in so se učile kuhanja, likanja in šivanja. Učiteljica Pavlina Marn jih je poučevala tudi šivanja na stroj.

V tem šolskem letu je bilo ob koncu šolskega leta 61 deklic in 66 dečkov, v ponavljalni šoli pa 12 deklic in 9 dečkov.

16. decembra 1911 je bil ogled prostora za novo šolsko poslopje. Ljudje so bili za to, da stoji šola pri cerkvi in tako je odločil tudi okrajni šolski svet, čeprav so bili izvedenci proti. Ing. Ivan Čapek je pregledal in premeril prostor pri cerkvi, da napravi načrt za novo šolsko stavbo. V zadnjih mesecih tega leta sta bili na šoli tudi dve predavanji. Sadjarski nadzornik Martin Humek je 15. novembra predaval o sadjarstvu, živinozdravnik Josip Sink pa je predaval 9. decembra. Ob božiču je bila šolska veselica z naslednjim programom: petje, nastop mladih vojakov, igra Pepelka, živa slika, in igra Krčmar pri zvitem repu, ki so jo pripravili grosupeljski šolarji.

Ob koncu šolskega leta 1911/12 je bila spet prirejena razstava ženskih ročnih del. Na koncu leta je šolo končalo 73 dečkov in 67 deklic, v ponavljalni šoli pa 5 dečkov in 11 deklic.

V šolskem letu 1912/13 so za božič na šolski veselici igrali igro Čista vest. Med šolskim letom sta bila pri pouku dva pomembnejša dneva, in sicer 24. decembra 50-letnica Slomškove smrti, 19. aprila 1913 pa 200-letnica pragmatične sankcije. Obakrat je bila najprej maša, nato pa so učencem podrobneje obrazložili pomen teh dnevorov. Ob koncu šolskega leta je bila spet razstava ženskih ročnih del. V jeseni 1912 je dva meseca odsotnega učitelja Marna nadomeščala Marija Furlan, ki je pravkar končala učiteljsko.

Leta 1913 je bil izvoljen nov krajevni šolski svet. V njem so bili posestniki: Fran Košak, Mihael Adamič, Janez Podržaj, Janez Čož in Anton Gale. Predsednik je bil Fran Košak, namestnik pa dekan v Šmarju Mihael Trček.

Na koncu šolskega leta je izdelalo 67 deklic in 65 dečkov, v ponavljalni šoli pa 10 deklic in 16 dečkov.

Šolsko leto 1913/14 se je začelo z odprtjem drugega razreda. Prvi razred je bil v pravkar zgrajenem gasilskem domu, za kar je bila letna najemнина 80 K. V prvi razred se je vpisalo 11 deklic in 14 dečkov, v drugega pa 21 deklic in 17 dečkov. Velik je bil vpis v ponavljalno šolo, saj se je vpisalo kar 76 deklic in 86 dečkov. Od 10. septembra je bila začasno nastavljena Ida Papula, ki je poučevala tudi ženska ročna dela. Rojena je bila v Ljubljani leta 1891 in končala učiteljsko 1910. Nato je prostovoljno poučevala na nemški mestni dekliški šoli na Erjavčevi cesti.

18. oktobra 1913 je bila posebna prireditev, ko je poteklo 100 let, odkar so Francozi zapustili naše kraje, 8. julija 1914 pa maša zadušnica ob umoru prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove žene. Ob tej priložnosti je govoril na krajevni šolski konferenci Leopold Marn. 15. julija 1914 je deželni šolski svet imenoval Leopolda Marna za nadučitelja in stalno nastavil učiteljico Ido Papula.

Spomladi 1914 sta umrla člana krajevnega šolskega sveta Fran Košak in dekan Mihael Trček. Predsednik krajevnega šolskega sveta je postal Košakov sin, ki mu je bilo prav tako ime Fran.

Šolsko leto 1914/15 se je začelo šele 1. novembra in se končalo 21. junija, ker so šolo zasedli vojaki. 15. maja so vpoklicali v vojsko tudi nadučitelja Marna, ki ga je nadomeščala Ida Papula. Ta je vodila tudi ponavljalno šolo, ki je trajala od 1. novembra do 1. aprila. Deklice so v šoli pletle za vojake rokavice, nogavice, zapestnike, kape in šivale papirnate podplate.

Učiteljici Papula in Marnova sta nabirali denar za vojsko, poleg tega pa tudi hrano. Otroci so nabirali robide in jagode ter jih sušili. Zbrali so tudi 94 kg raznih kovin. Vse to so pošiljali okrajnemu glavarstvu.

Predsednik krajevnega šolskega sveta je bil to leto Miha Adamič, posestnik na Blatu, podpredsednik

pa Anton Gale, posestnik in gostilničar na Grosupljem. Osnovno šolo je končalo 67 deklic in 72 dečkov, ponavljalno pa 9 deklic in 9 dečkov.

V šolskem letu 1915/16 je pouk sicer potekal normalno, vendar je bil šolski obisk slab, prav tako slab pa je bil tudi učni uspeh. Otroke so starši večkrat potrebovali za poljska dela, zato je krajevni šolski svet odločil, da je bil pouk od 14. maja dalje samo dopoldne. Nemščine niso poučevali. Tudi to leto so otroci nabirali robide in koprive, zbirali razne kovine, kavčuk, volneno in plateno blago in vsak teden prinašali »vinarje« za vojake. Na koncu leta je končalo osnovno šolo 66 deklic in 77 dečkov.

Ponavljalna šola se je začela šele 16. decembra 1915, ker so morali ponavljavci pomagati doma in ker v šoli ni bilo prostora. Prosti so bili le prostori prvega razreda, prostore drugega pa je zasedala vojaška oblast. 4. novembra 1916 je bila nastavljena učiteljica Otilija Križ, ki je nadomeščala Leopolda Marna in nekaj časa tudi obolelo Ido Papulo. Na šoli je ostala do 1. septembra 1919, nato pa odšla v Zalog pri Ljubljani. Rojena je bila leta 1894 v Črnomlju. Šolala se je pri uršulinkah v Ljubljani, nato obiskovala višjo deklinško šolo, ki se je preoblikovala v mestni deklinški licej, kjer je maturirala leta 1913. Istega leta je opravila tudi dopolnilni izpit za poučevanje ženskih ročnih del. Pred prihodom na Grosuplje je službovala na Viču in Rudniku.

V šolskem letu 1916/17 je bil obisk pouka zelo slab, veliko je bilo neredovanih učencev in veliko ponavljavcev. Po smrti cesarja Franca Jožefa je nastopil Karel I. s kraljico Cito. Učenci so praznovali 27. aprila 1917 njen god in 9. maja njen rojstni dan. V prvem razredu je poučevala Ida Papula, v drugem Otilija Križ, ki pa je 15. aprila zbolela. Na koncu leta je bilo v šoli 90 deklic in 77 dečkov.

V šolskem letu 1917/18 so učenci imeli 4. novembra, na god novega cesarja, prosto. Ker je vojaška oblast še vedno zasedala prostore enega razreda, so imeli pouk le po trikrat tedensko. Prvi razred je imel pouk v torek, četrtek in soboto, drugi pa v ponedeljek, sredo in petek. Zato vse do 15. marca niso poučevali manj važnih predmetov: ženska ročna dela, risanje in petje. Tudi šolski vrt ni bil obdelan in niso poučevali vrtnarstva. Ponavljalna šola je bila v šolski pisarni.

Konec leta je šolo končalo 74 deklet in 81 dečkov.

Prvega januarja 1918 so v Črni gori uporniki (ustaši) ustrelili Leopolda Marna. V Slovenskem narodu⁹ je med drugim zapisano: »Radi svojega ljudomilega značaja je bil splošno priljubljen kot učitelj in prijatelj in zelo spoštovan v domači občini. Pokopan je na vojaškem pokopališču v Podgorici, kjer že počiva njegov tovariš Karel Wider.«¹⁰

Obeh padlih učiteljev se je v Učiteljskem tovarišu spomnil tudi urednik lista Engelbert Gangl.

Leopold Marn in njegova žena Pavlina pa nista delovala le na šoli, pač pa tudi zunaj nje. Oba sta se zanimala za dramatiko in tako je Leopold Marn leta 1913 režiral predstavo Jakoba Štoke Moč uniforme, ki je doživela na Grosupljem velik uspeh. Naslednje leto je režiral igro istega avtorja Mutasti muzikant, leta 1915 pa burko Theodorja Wehla Ne kliči vraga. Takoj po vojni pa je Pavlina Marn režirala igro Ludwiga Anzengruberja Krivoprisežnik.¹¹

V grosupeljski šoli so otroci do konca prve svetovne vojne večkrat obolevali za ošpicami, mumpsom in oslovskim kašljem. Na šolske izlete so odhajali v bližnje kraje, tako na Tabor in Polico, včasih pa v Ljubljano.

Šolsko leto 1918/19 se je začelo 16. septembra in trajalo do 14. julija 1919. V prvih mesecih pouka je bila končana prva svetovna vojna. 29. oktobra so tudi na grosupeljski šoli praznovali proglasitev neodvisnosti jugoslovanskih dežel od Avstro-Ogrske. Velika slovesnost pa je bila 14. decembra. Učiteljica Ida Papula je otrokom obrazložila pomen zedinitve in ustanovitve države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Prebrali so adresu Narodnega sveta in odgovor regenta Aleksandra. Otroci so nato zapeli narodno himno in Lepo našo domovino ter z »živjo klici« pozdravljali sliko regenta Aleksandra. Šolska kronika poroča naprej: »Nato so se razvrstili in priredili manifestativni sprevod po okrašenih vaseh. Ozaljšani z narodnimi znaki in malimi zastavami so korakoma stopali v vrsti po ulicah, prepevajoč

9 Leopold Marn. Slovenski narod 1918, (21. 1.), št. 17, str. 3.

10 Učitelj Karel Wider je padel 5. septembra 1917. Pisal je v takratne pedagoške liste, posebej pa je bil znan po svojem abecedniku Moje prvo berilo, ki je izšlo 1912.

11 Cvetko Budkovič: Prvi utripi kulturnega delovanja v Grosupljem (1909-1920). Zbornik občine Grosuplje 1977, str. 142-144.

narodne pesmi. Glasno in navdušeno so pozdravljali razobešene zastave. Drugi dan se je vršila slavna sv. maša v Šmarju.«¹²

Dolgo je učila le Ida Papula, ker je bila Otilija Križ nekaj časa bolna, nato pa imela dopust zaradi opravljanja strokovnega izpita. Pouk ženskih ročnih del je potekal, ko sta bili v šoli obe učiteljici. Šolski vrt še vedno ni bil obdelan.

Zaradi izbruha španske gripe in griže ni bilo pouka med 7. oktobrom in 4. novembrom. Dva učenca sta umrla.

Ponavljalna šola se je začela 9. januarja 1919, ko se je v šolo vrnila Otilija Križ. Ta je bila 1. februarja imenovana za začasno učiteljico.

Šolsko sobo prvega razreda je prevzela od 7. do 15. novembra narodna obramba, ki je bila nato na Grosupljem razpuščena.

22. junija 1919 je bila seja krajevnega šolskega sveta radi imenovanja novega nadučitelja. Šolsko leto je končalo v osnovni šoli 67 deklic in 82 dečkov, v ponavljalni šoli pa 2 deklici in 2 dečka.

Novo šolsko leto se je začelo z imenovanjem novega nadučitelja Josipa Berganta. Rojen je bil leta 1873 v Ljubljani, maturo na učiteljskišči pa opravil leta 1895. Prvo službo je dobil v Vinici, nato pa je služboval na Turjaku. Na Grosupljem je poučeval drugi razred, prvi razred in ženska ročna dela pa je poučevala Ida Papula, ki se je poročila s trgovskim pomočnikom Antonom Kadivcem. Na šoli so praznovali nove praznike, tako obletnico osvoboditve 29. oktobra, obletnico ustanovitve SHS, Vidov dan, god kralja Petra I, god Cirila in Metoda.

V krajevnem šolskem svetu so bili: Mihael Adamič, Ivan Čož, Anton Pangerc, Franc Pešec, dekan v Šmarju, in Josip Bergant.

V ponavljalni šoli, ki je trajala od 15. oktobra do 19. aprila, je bilo manj kot 20 učencev, zato je okrajni šolski svet 10. oktobra 1919 dovolil, da se vpelje kombinirani pouk. Na koncu šolskega leta je bilo na osnovni šoli 61 deklic in 83 dečkov, v ponavljalni šoli pa 10 deklic in 5 dečkov.

V šolskem letu 1921/22 je prišlo do sprememb. Ida Papula Kadivec je že septembra zapustila šolo in bila prestavljena v Sostro, na njeno mesto pa je prišla Alojzija Premk. Rojena je bila leta 1891 v Ljubljani, učiteljskiše končala leta 1911 in nastopila službo na enorazrednici v Rožnem Dolu. Pod njenim vodstvom so otroci na Grosupljem 7. avgusta 1921 uprizorili igri Lažniva Milena in Zamorčki. Denar od prireditve (400 K) so namenili za nakup 30 knjig za šolarsko knjižnico. Verouk je poučeval Rafael Morel, kaplan v Šmarju, in sicer po 6 ur v navadni in ponavljalni šoli. 2. avgusta 1921 je bil izvoljen nov krajevni šolski svet. V njem so bili: Alojzij Koprivec, Ivan Podržaj, Ivan Šparovec, Alojzij Žitnik, ostala pa sta Franc Pešec in Josip Bergant. Na koncu šolskega leta je bilo v ljudski šoli 63 deklic in 83 dečkov, v ponavljalni pa 6 deklic in 10 dečkov.

V šolskem letu 1921/22 je bil med 16. septembrom in 10. marcem 1922 odsoten nadučitelj Josip Bergant, »zaradi bolezni, katero si je nakopal v nezdravem zraku II. razreda«, kot je zapisano v šolski kroniki. Prvi razred je imel pouk v gasilskem domu, drugi pa v hiši Leopoldine Košak. Prvi razred in ženska ročna dela je poučevala Alojzija Premk, drugega pa Vera Hočevar, ki je nadomeščala Josipa Berganta. Vera Hočevar je bila rojena 1899 in končala učiteljskiše 1918. Zaposlena je bila na šoli v Zgornji Šiški, po nadomeščanju na Grosupljem pa je bila prestavljena na Brezovico.

Verouk sta poučevala kaplana iz Šmarja Janko Sever in Janko Sušnik. Pouk verouka je 10. junija obiskal škof Anton Bonaventura Jeglič. Dečki ponavljalne šole so imeli pouk ob torkih in sobotah, deklice pa ob sredah in petkih. Dečki so končali s poukom 11. aprila, deklice pa že 7. aprila. Na osnovni šoli je bilo na koncu šolskega leta 55 deklic in 79 dečkov, v ponavljalni šoli pa 9 deklic in 9 dečkov.

22. novembra 1922 si je komisija ponovno ogledala prostor za zidavo nove šole. Arhitekt Viktor Accetto iz Ljubljane je izdelal načrt za šestrazredno šolo, vendar se krajevni šolski svet in občinski odborniki o tem načrtu niso mogli sporazumeti. Sporazumeli so se šele z nastopom gerentstva, to je od oblasti postavljenega načelnika občine. Občina je za novo šolo kupila Anžurjevo njivo, parcelo 40/2 v katastrski občini Stranska vas. Načrt za novo šolo je napravil ing. N(iko?) Perko in gradbena direkcija

ga je odobrila. Dela, ki jih je prevzel zidar Ivan Ogrin iz Ljubljane, so potekala od začetka avgusta 1927 do septembra 1928.

6. januarja 1923 je umrl nadučitelj Josip Bergant, ki so ga pokopali 8. januarja. V Učiteljskem tovarišu mu je napisal nekrolog pesnik in mladinski pisatelj Franc Ločniškar, ki je takrat učil na Turjaku. Opisal ga je kot moža tihega, a vztrajnega in velikega dela, kar se je pokazalo na pogrebu. Poleg domačinov je prišlo tudi mnogo učiteljstva, zastopniki šolskih oblasti, gasilci in sokoli in »solze preprostega ljudstva so pričale, da si je pridobil tudi v tem kratkem času srca vseh.«¹³

Na šoli ga je nadomeščala Alojzija Premk vse do 13. aprila 1923, prvi in drugi razred pa sta se menjavala. Nato je postal nadučitelj Gustav Ferjan. Rojen je bil v Ljubljani 1888, učiteljske končal leta 1910. Začasno je služboval v Šmihelu pri Novem mestu in Ambrusu, stalno je bil nastavljen za nadučitelja v Dvoru pri Žužemberku. Po prvi svetovni vojni je nekaj časa poučeval v Košani in bil začasno prideljen meščanski šoli v Postojni. Za tem je postal nadučitelj v Vodica, od tam pa je bil 11. maja 1923 imenovan za nadučitelja na Grosupljem. Šolo na Grosupljem je vodil kar 20 let.¹⁴

Na šoli so imeli 25. septembra 1922 ob 60-letnici smrti Antona Martina Slomška predavanje, nato pa prosto. 28. oktobra so praznovali bitko na Kumanovem, na praznik sv. Cirila in Metoda 24. maja pa so imeli predavanje o alkoholizmu.

Šolsko leto je končalo 60 deklic in 80 dečkov, na ponavljalni šoli pa 10 deklic in 15 dečkov.

Novembra 1923 je umrl Alojzij Koprivec, predsednik krajevnega šolskega sveta, ki je šolski mladini zapustil 250 dinarjev. Mesto njega je bil za predsednika imenovan Fran Podržaj s Perovega.

Tega leta je posestnik Ivan Rus prvič pridobil 500 dinarjev od Kmetijske hranilnice in jih daroval šolskemu vodstvu. To je obdarovalo 18 učencev. Tudi v naslednjih letih je Rus večkrat podaril denar za revne učence.

10. maja so imeli predavanje o sv. Savi, za Vidov dan 28. junija pa je bila proslava z govorom, deklamacijami in kinopredstavo.

Učenci so igrali tega leta v gasilskem domu igro Sneguljčica, ki jo je režirala učiteljica Alojzija Premk.

Na koncu šolskega leta je bilo na osnovni šoli 51 deklic in 73 dečkov, v ponavljalni šoli pa 5 deklic in 6 dečkov.

V šolskem letu 1924/25 je verouk poučeval samo Janko Sušnik, ob koncu šolskega leta pa je zbolela Alojzija Premk in jo je od 30. maja dalje nadomeščal v prvem razredu Milan Ražem. Ta je bil rojen 1903, maturiral je 1923 in je pred tem služboval v Gorenjem Logatcu. Učenci so zbirali denar za Rdeči križ, 9. novembra pa so imeli »dinarski dan« za Jugoslovansko Matico in so zbrali 412,25 dinarjev. Tudi 2. aprila 1925, na »francoski dan«, so zbrali 34,50 dinarjev in jih poslali okrajnemu glavarju. Na šoli je bil ustanovljen Podmladek Rdečega križa, naročili pa so se tudi na njegov Glasnik. Članov Podmladka je bilo 55, od tega 26 deklic in 29 dečkov.¹⁵

Javno šolsko proslavo so imeli 1. decembra, nato na rojstni dan regenta Aleksandra 17. decembra, za vidovdan pa so pripravili šolsko igro Vraže, prihodek pa namenili šolski knjižnici. Pred igro so nastopili učenci z lesenimi puškami in peli pesem Viktorja Parme Mladi vojaki. O predstavi je poročal Gustav Ferjan v glasilu Prosveta: »Šolska deca II. razreda – Podmladek Rdečega križa – je kot nadaljevanje javne proslave »Vidovega dne«, uprizorila še dne 28. in 29. junija tovariša J. Ribičiča veseloigro »Vraže«. Deklamaciji E. Gangla: Čele Kula in Miloš Obilič ter pesem »Mladi vojaki«. – Pri prvi predstavi je bil obisk slab – ker je bilo vsled slabega vremena prejšnjih dni – vse na travnikih pri pospravljanju sena. Zato so pa pri drugi predstavi občani pokazali veselje do predstave šolske mladine – ter napolnili dvorano Gasilnega doma. Malčki so pa tudi svoje vloge rešili nad vse ugodno in prav posebno zadovoljnost gledalcev. Gasilno društvo v Grosupljem blagovoli sprejeti tem potom iskreno zahvalo in oder z vsemi potrebščinami v brezplačno uporabo.«¹⁶

13 Fran Ločniškar: + Nadučitelj Joško Bergant. Učiteljski tovariš 1923, (18. 1.), št. 3, str. 2.

14 Arhiv Slovenije, AS 231, Ministrstvo za prosveto ljudske republike Slovenije 1945-1951. Personalne mape učiteljev in profesorjev 1900-1945.

15 Prosvetno delo učiteljstva pri mladinski organizaciji Podmladka Rdečega križa. Prosveta 1925, št. 10, str. 2.

16 Gustav Ferjan: Grosuplje. Prosveta 1925, (23. 7.), št. 7, str. 5.

29. maja je bilo na šoli predavanje o jetiki.

To leto je učiteljica Premkova režirala igro Pepelka, ki so jo šolarji igrali v gasilskem domu, dobiček pa namenili šolski knjižnici.¹⁷

Osnovno šolo je končalo 41 deklic in 65 dečkov, ponavljalno šolo pa 3 deklice in 4 dečki.

7. julija 1925 je bila šola razširjena v trirazrednico.

V šolskem letu 1925/26 so se nadaljevale razne zbiralne akcije ter proslave. Za vidovdan je bilo spet predavanje o jetiki, 21. septembra 1925 pa predavanje o vladiki Njegošu. Osnovno šolo je končalo 37 deklic in 61 dečkov, v ponavljalni šoli pa 8 deklic in 8 dečkov.

Na Grosupljem je bil 13. decembra 1925 ustanovni občni zbor podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva, na katerem je bil za predsednika in tajnika izvoljen Gustav Ferjan. Vendar podružnica ni mogla zaživeti in so jo kmalu opustili.

V naslednjem šolskem letu 1926/27 je poleg Gustava Ferjana in Alojzije Premk prišel 30. oktobra 1926 poučevati tudi Silvester Perhavec. Rojen je bil 1903, maturiral 1923 in nato do odhoda na Grosuplje učil v Radečah.

Verouk je poučeval kaplan Janko Kraljič. Krajevni šolski svet so sestavljali: Miha Adamič, Alojzij Žitnik, Anton Šinkovec, Janez Šparovec, Fran Novljan, dr. Herman Worintz, tajnik pa je bil Gustav Ferjan.

15. septembra 1926 so učencem razlagali pomen bitke pri Kajmakčalanki, 1. decembra je na proslavi predaval Silvester Perhavec, za vidovdan pa Gustav Ferjan. 14. aprila je bil »treznostni dan« s predavanjem o škodljivosti alkohola in o nalezljivih boleznih. 30. maja je bila proslava in predavanje ob desetletnici majske deklaracije.

Osnovno šolo je končalo 39 deklic in 54 dečkov, ponavljalno šolo pa 9 deklic in 8 dečkov.

V naslednjem šolskem letu so poučevali isti učitelji, Silvester Perhavec je jeseni opravil strokovni izpit. Poleg običajnih proslav so razredniki 8. oktobra predavali ob desetletnici smrti Janeza Evangelista Kreka, 12. novembra je bilo predavanje o pomenu in delu Društva narodov, 23. januarja predavanje in branje pesmi ob petdesetletnici Otona Župančiča.

Na vidovdan je prvič dobil nagrado tudi najboljši učenec Alojzij Hočevnar. Ministrstvo za prosveto v Beogradu mu je poslalo pošto hranilno knjižico z vložkom 100 dinarjev.

Učenci so zbirali živila za lačne v Bosni in Hercegovini in jih dvakrat poslali v vasi v mostarskem okraju. Dopisovali so si z učenci šole v Svibnem pri Radečah.

Leta 1927 je skupščina učiteljske organizacije Udruženja jugoslovanskega učiteljstva sprejela program samoizobraževanja učiteljstva. Ustanovljen je bil poseben centralni odbor za samoizobražbo. Ta naj bi organiziral samoizobraževalne krožke po Sloveniji, ki bi imeli za vsako leto poseben program, o katerih vprašanjih bi razpravljali. V šolskem letu 1927/28 je delovalo na Slovenskem 120 krožkov, med njimi tudi grosupeljski. Prvič je krožek zboroval 15. decembra 1927. Udeležilo se ga je 15 članov, razpravljali pa so o zunajšolskem delu učiteljev in o načinu študija po krožkih.¹⁸ Naslednjič so se sešli 23. februarja 1928, kjer je bilo od 21 članov navzočih 8. Govorili so o družboslovju, o zunajšolskem delu učiteljstva in o uporabi mikroskopa v šoli. 12. aprila pa je bilo navzočih na krožku 10 članov. Govorili so o družboslovju in odšli na izlet v Žalno.

Naslednje obvestilo je bilo, da bo krožek zboroval v novi šoli Grosuplje 29. novembra 1928, poročila o njem pa ni bilo.¹⁹ Po letu 1930 je skrb za izobraževanje učiteljstva prevzela Pedagoška centrala v Mariboru.

Potekale so seje krajevnega šolskega sveta in odbora za gradnjo novega šolskega poslopja.

Poročilo o stanju in oskrbovanju šolskega vrta in zemljišča v šolskem letu 1927/28 pove, da je kakovost zemlje dobra, čeprav nekoliko prepeščena, goje pa zelenjavo in cvetlice. Imeli so naslednje vrtno orodje: 4 lopate, 5 pralic, 1 žično ščetko in 1 samokolnico. Vrt je oskrboval Gustav Ferjan, uporabljal ga je pri kmetijskem pouku. 21. junija 1928 je učitelj in sadjar Andrej Skulj, ki je spodbujal

17 Cvetko Budkovič: *Kulturno in prosvetno prizadevanje v Grosupljem od 1918 do 1941*. Zbornik občine Grosuplje 1978, str. 173.

18 Delo po krožkih. *Grosuplje. Učiteljski tovariš 1927/28*, št. 23, str. 4.

19 Krožek Grosuplje. *Učiteljski tovariš 1928/29*, št. 16, str. 5.

delovanje šolskih vrtov, podpisal za okrajnega glavarja vlogo velikemu županu ljubljanske oblasti. V njej predlaga, da obravnavajo priloženi načrt šolskega vrta šole na Grosupljem. Upravitelj šole bi želel že v letu 1928 opraviti na vrtu najnujnejša dela. Županstvo je odgovorilo 6. julija. V odgovoru piše, da si je oblastni nadzornik za šolske vrtove 26. junija 1928 ogledal šolsko zemljišče in načrtu vrta dodal navodila, ki so jih prejeli tudi krajevni šolski svet in stavbeni odbor. Šolsko poslopje je bilo takrat že skoraj gotovo, zato je bilo treba tudi urediti šolski vrt, postaviti primerno ograjo, vrt prekopati in spomladi nasaditi sadno drevje. Vrt je treba ločiti od igrišča z nizkim zidom, pri vrtni lopi postaviti shrambo za vrtnarsko orodje in predvideti prostor za čebelnjak. Krajevnemu šolskemu odboru v dopisu naroča, naj začne vrt urejati jeseni in naroči sadno drevje in vse potrebno orodje. Šolskemu upravitelju pa naroča, naj k urejanju vrta pritegne tudi učence ponavljalne šole. Krajevni šolski odbor je imel 31. julija 1928 sejo in razpravljal o ureditvi šolskega vrta. Menili so, da vsota, ki je na razpolago, ne bo zadoščala za dograditev šolskega poslopja in opremo učnih prostorov, zato naj bi ureditev šolskega vrta odložili na kasnejši čas. To jesen bodo zato vrt znivelirali in prepustili šolskemu upravitelju v uporabo. To so pisali županstvu, ki pa je okrajnemu glavarju odgovorilo 11. avgusta. V odgovoru piše, da bi moral krajevni šolski odbor pri obravnavi stroškov za novo šolo računati tudi z izdatki za ureditev vrta. Vrt je učilo, zato mora biti urejen istočasno z odprtjem novega šolskega poslopja. Zavrača sklep krajevnega šolskega odbora, da se ureditev vrta odloži in prepusti upravniku. Takoj morajo začeti urejati vrt v skladu z navodili, izdanimi 6. julija. Če že ne morejo napraviti takoj ograje, pa naj zravnaajo zemljo, razdele vrt, utrdijo potke, zasadijo sadovnjak in drevesnico. Okrajni glavar naj obvesti o tem krajevni šolski odbor in šolskega upravitelja, ki morata o urejanju vrta skleniti pogodbo. Dopisovanje med okrajnim glavarstvom in županstvom se je ponovilo tudi novembra 1928. Prvi spet poroča, da za ureditev vrta ni denarja, županstvo pa odgovarja, naj se letos napravi, kar je le mogoče. Skrbe pa naj zato, da vstavijo vsako leto v proračun tudi primeren znesek za nadaljnja dela v šolskem vrtu.²⁰

Osnovno šolo je končalo 39 deklic in 51 dečkov, ponavljalno šolo pa 5 deklic in 7 dečkov.

Na začetku šolskega leta 1928/29 je šola dobila novo šolsko poslopje. Šolska kronika piše o tem takole: »Dne 30. septembra 1928 (nedelja) smo doživeli težko zaželeni dan. Blagoslovili smo novo šolsko poslopje. Uresničila se je dolgoletna želja. Lahko smo ponosni na krasno in moderno urejeno šolsko poslopje.

Velepomemben dan smo praznovali takole:

Ob 9. uri zjutraj smo imeli sv. mašo, katere se je udeležila vsa šolska mladina, gasilno društvo in več fantov in deklet v narodnih nošah. Sv. mašo je daroval gosp. dekan F. Pešec. Pri sv. maši so bili navzoči tudi gosp. dvorni nadzornik Štrukelj I., inženjer N. Perko, stavbenik Iv. Ogrin in nabito polna cerkev ljudi. Po sv. maši se je vsa množica podala pred šolsko poslopje, kjer je imel g. dekan Pešec lep govor, nakar je izvršil blagoslovitev. Po blagoslovitvi se je podalo vse v šolsko poslopje, v katerem je prvi govoril g. dvorni svetnik Dr. Ferjančič v imenu javne uprave, v imenu šolske uprave g. srezki šol. nadzornik I. Štrukelj, dalje g. Šinkovec kot član stavbenega odbora in šolski upravitelj G. Ferjan v imenu učiteljskega zbora.

Deklici Zorka Ferjan in M. Vidmar sta deklamovali blagoslovljenje zadevajoče pesmi, nakar so vsi učenci zapeli pod vodstvom šol. upravitelja državno himno »Bože pravde« – »Hej Slovani« in »Lepa naša domovina.« Učenci so bili pogoščeni v gospodinjški šoli in gostje so si ogledovali stavbo. Nato se je vršil svečanostni obed v gostilni g. Rusa – kjer je imel gosp. dvorni svetnik Dr. Ferjančič lepo zahvalno napitnico na gosp. župana M. Adamiča in vse občinske odbornike.«²¹

Novo šolsko poslopje sta si 11. decembra 1928 ogledala tudi knezoškof Anton Bonaventura Jeglič in predsednik oblastnega odbora Marko Natlačen.

Pouk se je začel 3. oktobra, trajal pa je do 28. junija.

Izvoljen je bil nov krajevni šolski svet. Od prejšnjih odbornikov so ostali Adamič, Ferjan, Šparovec in Nvoljan, na novo so bili imenovani: dr. Janko Kalan, kaplan Anton Ravnikar, Fran Okoren in Fran Kramar.

Konec avgusta je Grosuplje zapustil učitelj Silvester Perhavec, ki je odšel na osnovno šolo Studenec - Ig.

²⁰ Dokumentacijska zbirka Slovenskega šolskega muzeja, mapa šole Grosuplje.

²¹ Isto kot 2.

1. avgusta 1928 je bil stalno nastavljen učitelj Ladislav Čuk. Rojen je bil leta 1902 v Črnem Vrhju nad Idrijo, maturiral 1923 na ljubljanskem učiteljskišću. Strokovni izpit je opravil leta 1925. Poučeval je v Kranju, Kočevju in Devici Mariji v Polju. Na Grosuplje je prišel 20. aprila 1928 in bil sprva začasno zaposlen. V kratki dobi svoje zaposlitve je opravil leta 1925 počitniški tečaj za telovadbo in prosvetno delo ter tečaj za ročna dela, ki ga je organiziral Podmladek Rdečega križa, 1926 pa učiteljski zadružno - gospodarski tečaj in tečaj za vodje kmečkonadaljevalnih šol.²² Med boleznijo med 7. oktobrom 1928 in 3. januarjem 1929 ga je nadomeščal stalni okrajni suplent za ljubljansko okolico Stane Svete. Rojen je bil leta 1899, učiteljskiše pa končal leta 1922. Strokovni izpit je opravil leta 1924, služboval v Gornjem Tuhinju, leta 1929 postal šolski upravitelj v Zabukovju, 1933 pa je bil šolski upravitelj osnovne šole na Golem.

Prvega decembra je nastopila službo volonterka Ana Gale, ki je pod vodstvom upravitelja poučevala 3. razred od 4. decembra do 3. januarja 1929, nato pa samostojno učila oba oddelka 2. razreda. Rojena je bila leta 1909 na Grosupljem, maturirala na učiteljskišću 1928. Bila je nadarjena za balet, glasbo, literaturo in risanje. Pisala je pesmi, kasneje povesti in pedagoške članke. Na učiteljskišću so jo profesorji nagovarjali, naj gre študirat, ona pa se je odločila, da pojde učiti na vas, kjer bo poleg vsega, kar zna, še «slikar, režiser in baletni mojster».²³

Verouk je poučeval grosupeljski kaplan Anton Ravnikar.

Pouk je bil dvakrat prekinjen zaradi izredno ostre zime.

Na šoli so posebej proslavili desetletnico osvoboditve Slovenije 29. oktobra, 4. februarja je Gustav Ferjan predaval o škofu Josipu Juraju Strossmayerju, 16. junija pa Ana Gale ob 25-letnici smrti pesnika Jovana Jovanovića Zmaja.

Učenci so zbirali živila (krompir, pšenico, koruzo) in jih pošiljali Podmladku Rdečega križa za Prekmurje. Ivan Rus je šolarje tudi tokrat obdaroval.

Kupovali so knjigi Podmladka Rdečega križa: Prva pomoč in Naše zdravilne rastline. 16 učencev je bilo naročenih na knjige založbe Mladinska matica.

26. junija so učenci igrali igro Škratje v režiji Gustava Ferjana. Zatem niso več igrali v gasilskem, pač pa v sokolskem domu.

Ob koncu leta je šolo končalo 49 deklic in 56 dečkov, v ponavljalni šoli sta bila po 2 deklici in 2 dečka.

V desetletju po vojni je med učenci od bolezni najbolj razsajala španska gripa.

Na šolske izlete so hodili večinoma v okoliške kraje: Magdalska gora, Taborska jama, grad Boštanj, Kopanj, Žalna, Predole in dvorec Slivnica pri Malem Mlačevem. Daljša sta bila izleta v Ljubljano in na Šmarjetno goro.

V šolskem letu 1929/30 je bila odprta vzporednica prvemu razredu. Do oktobra ni bilo pouka ženskih ročnih del, ker je učiteljica Premk zbolela. 2. oktobra je bila redno nastavljena Ana Gale, ki je ta predmet poučevala, vendar je 17. januarja 1930 odšla na novo službeno mesto v Št. Jurij pri Grosupljem. 2. januarja 1930 je bila šoli prideljena učiteljica iz Šmartnega pod Šmarno goro Pavla Narobe. Rojena je bila leta 1907, maturirala leta 1928. Na Grosupljem je ostala do 26. aprila, nato se je vrnila v Šmartno. Na njeno mesto so imenovali Ano Čeh, ki je učila dotlej v Sostrem. Rojena je bila 1908, maturirala leta 1928. 1. februarja je na šolo prišla Vida Jaklič iz Dobrepolja. Rojena je bila leta 1900, maturirala 1921, strokovni izpit pa je opravila leta 1923.

Alojzija Premk je že 18. decembra 1929 vložila prošnjo za upokožitev, a razrešili so jo šele avgusta 1930. Leta 1931 se je poročila z zdravnikom Hermanom Worintzem.

Na šoli so bili naslednji pomembnejši dogodki: 14. oktobra proslava 120-letnice Ilirije oživiljene, 11. novembra so razredniki predavali o dnevu miru, 27. januarja je bila svetosavska proslava, dan biskupa Strossmayerja so proslavljali 4. februarja, 24. aprila pa je bil treznostni dan. Na njem so ugotovili, da so skoraj vsi učenci na šoli mladi junaki, ker ne pijejo alkohola. To je bil tudi naslov časopisa, ki ga je izdajalo protialkoholno društvo Sveta vojska. 12. maja so praznovali materinski dan, 14. aprila pa je bil «francoski dan». Ta dan so namreč zbirali denar za poplavlence v Franciji.

²² Isto kot 9.

²³ Ana Gale: *Pesmi, povesti*. Uredil Milan Dolgan. Ljubljana, 1971, str. 10.

Prvič je v kroniki podatek o dveh roditeljskih sestankih. Na prvem, ki je bil 5. februarja 1930, je predaval Gustav Ferjan, na drugem, 13. marca, pa Ladislav Čuk.

19. marca 1930 je bila v sokolskem domu izvedena igra s petjem Povodni mož, združena z Masarykovo proslavo. Dobiček od igre je bil za šolarsko knjižnico. Režiral jo je Ladislav Čuk, ki je bil izredno sposoben pedagog, zelo aktiven na organizacijskem in kulturnem področju. Bil je tajnik društva Sokol, režiser, glasbenik, igral na violino in pel v Učiteljskem pevskem zboru.

V tem šolskem letu je osnovno šolo končalo 64 deklic in 64 dečkov, ponavljalno šolo pa dve deklici in 2 dečka.

V začetku šolskega leta 1930/31 je postala šola na Grosupljem štirirazrednica. Učiteljico Ano Čeh so prestavili na šolo v Sostro, namesto nje je bila imenovana Ana Peršič Dragaš. Rojena je bila leta 1902, maturirala 1922, službovala v Bohinjski Bistrici, Šentjanžu na Dolenjskem in na gospodinjski šoli Mladika v Ljubljani. Dva meseca od septembra do novembra 1930 je poučevala tudi Ana Fonda Vellej. Rojena je bila leta 1902 v Škedenju pri Trstu, maturirala pa je leta 1922 v Mariboru. Strokovni učiteljski izpit je opravila leta 1924. Do konca šolskega leta 1928/29 je učiteljela v primorskih vaseh, nato pa emigrirala v Jugoslavijo. Za tem je službovala na šolah Studenec - Ig, Sostro in Sela pri Kamniku.²⁴

Prvega decembra je bil dan zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev in ob tej priložnosti je imel Gustav Ferjan predavanje na akademiji sokolskega društva. 11. novembra so razredniki predavali ob dnevu miru, 9. maja je bilo predavanje o materi, 4. maja pa o jetiki.

V tem šolskem letu so prvič organizirali za četrti razred izlet z avtomobilom. Ogledali so si Bled, Jesenice in Vintgar. Udeležili so se ga zdravnik dr. Janko Kalan, veroučitelj Anton Ravnikar in učiteljica Ana Čeh. Drugi šolski izleti so bili v Dobrepolje, Turjak ter na ljubljanski velesejem.

Od bolezni so prevladovala ošpice.

Šolsko leto je končalo na osnovni šoli 61 deklic in 68 dečkov, na ponavljalni šoli pa 6 deklic in 1 deček.

V šolskem letu 1931/32 je prišlo do sprememb v učiteljskem zboru. Vida Jaklič je bila prestavljena v Gerlince. Od 8. januarja do 8. aprila 1932 je poučevala na Grosupljem Gabrijela Šumi, ki je pred tem službovala v Šmartnem pod Šmarno goro in se tja tudi vrnila. Rojena je bila leta 1909, učiteljšče pa je končala leta 1927. Iz Dolnje Lendave se je 23. aprila 1932 vrnila na Grosuplje Otilija Križ. Ta je med časom, ko je odšla prvič z Grosupljega, poučevala na Koroškem, nato v Zalogu in spet na Viču, leta 1927 pa v Naračju pri Ptuj in Dolnji Lendavi.²⁵

Ana Dragaš je bila 31. januarja 1932 razrešena.

Izvoljen je bil nov krajevni šolski odbor. Predsednik je bil župan Alojzij Žitnik, člani pa so bili: Gustav Ferjan, Ivan Rus, Fran Javornik, Josip Goršič, Ivan Gale in Fran Perme.

Od 1. novembra do konca marca je bil za 7. in 8. razred pouk skrajšan in združen z učenci 4. razreda.

Proslave v tem šolskem letu so pripravljali v šoli skupaj s sokolskim društvom. 26. junija, za vidovdan, so uprizorili igro Triglav. Iz dohodka je šola kupila tricevni radioaparat Kapš. Ob dnevu »zedinjenja« 1. decembra so uprizorili igro Petrkove poslednje sanje. Režiral jo je učitelj Ladislav Čuk, sceno za igro pa je pripravil Gustav Ferjan, ki je tudi obarval kulise in govoril ob prireditvi.

31. oktobra je bila proslava ob stoletnici rojstva Frana Levstika. Predavanja so bila 23. februarja o Vuku Karadžiću, 29. februarja o Georgeu Washingtonu in 7. maja o materah. Zdravnik Janko Kalan je predaval s skioptičnimi slikami o jetiki 30. in 31. maja ter 1. junija. Učenci četrtega razreda so o jetiki tudi pisali šolske naloge. Najboljši dve nalogi je šola poslala okrajnemu načelstvu.

Konec aprila 1932 so učenci posadili 500 smrekovih sadik. Na šolske izlete so tega leta odhajali na Tabor, v Račno in Kamno gorico.

Šolarji so obolevali za ošpicami, mumpsom in gripo.

Nadučitelj Gustav Ferjan se je med 24. in 31. julijem 1932 udeležil v Ljubljani lutkarskega

²⁴ Minka Lavrenčič Pahor: *Primorski učitelji 1914-1941: prispevek k proučevanju zgodovine slovenskega šolstva na Primorskem. Trst, 1994, str. 142.*

²⁵ Isto kot 9.

tečaja. Vodstvo tečaja je razpisalo natečaj za najlepše načrte raznih glav in kulis za igro »Kraljevič iz podzemlja«. Natečaja se je udeležilo 11 tečajnikov. Med njimi je dobil priznanje tudi Gustav Ferjan.²⁶

Šolsko leto je končalo 63 deklic in 75 dečkov.

Jeseni leta 1932 je nastopila službo na šoli Danica Semljič Vujadinović. Rojena je bila leta 1904 v Martincih v Sremu. Višjo deklinško šolo je obiskovala v Novem Sadu, maturirala pa na učiteljski prav tam leta 1923. Službovala je v vojvodinskih krajih, sprva v Bezdanu, nato v Karavukovu in v Dobanovcih v zemunskem okraju. Strokovni izpit je opravila leta 1927. Na Grosuplje je prišla 10. oktobra 1932, decembra istega leta se je poročila z bančnim uradnikom Francem Semljičem. Aktivno je delovala v učiteljskem društvu Ljubljana okolica, kjer je bila članica upravnega odbora. 11. marca 1944 je bila upokojena, po vojni pa 21. avgusta 1945 postavljena za učiteljico na Grosupljem.²⁷

Z odlokom ministrstva prosvete v Beogradu se je 14. decembra 1932 vas Gatina prešolala iz šolskega okraja Žalna v šolski okraj Grosuplje.

V šolskem letu 1933/34 je poučevalo na šoli na Grosupljem več zanimivih učiteljic in učiteljev.

Od 30. novembra do konca leta 1933 je učil Janez Tomšič, kasnejši pedagog in metodik. Rojen je bil v Ljubljani leta 1908, učiteljske končal leta 1931, nato pa se vpisal na filozofsko fakulteto, kjer je leta 1937 diplomiral iz pedagogike. Med študijem je poučeval najprej na ljubljanski poboljševalnici, nato na Grosupljem, v Hrušici in Artičah. Leta 1932 je bil predsednik Kluba brezposelnih učiteljev in predsednik akademskega kluba Edinstvo. Aktiven je bil v učiteljskem društvu Ljubljana okolica – vzhodni del ter poverjenik Slovenske šolske matice. Po diplomi je napisal številne pedagoške knjige in razprave.

Urška Porenta je poučevala na Grosupljem med 1. januarjem in 15. aprilom 1934. Rojena je bila 1888 v Glincah pri Šentvidu. Učiteljske končala leta 1909, strokovni izpit pa opravila 1911. Službovala je v Ljubljani, Šentvidu, Moravčah, Dobrovi, najdlje pa v Hrušici. Bila je članica Učiteljskega pevskega zbora in Slomškove družbe.²⁸

V tem šolskem letu je prišel poučevati tudi Marijan Binter. Rojen je bil leta 1908 v Kamniku, učiteljske končal leta 1931. Strokovni izpit je opravil leta 1936. Sprva je učiteljeval v Božakovem, kamor je bil tudi med učiteljevanjem na Grosupljem med 21. aprilom in 30. junijem 1934 začasno spet dodeljen. Tudi leta 1944 je učiteljeval tri mesece na tretji deški ljudski šoli v Ljubljani in prišel spet na Grosuplje 8. maja 1944. Tu je ostal do 1. februarja 1945, ko so ga do konca šolskega leta 1944/45 premestili na deško vzgajališče Selo v Ljubljani. Po vojni je 27. oktobra spet prišel na Grosuplje, kjer je ostal do 27. novembra 1946, ko je bil na svojo prošnjo premeščen v Horjul.²⁹ Nazadnje je bil svetovalec za razredni pouk na Zavodu za šolstvo v Ljubljani. Bil je zelo nadarjen za glasbo, tenorist, čelist, aranžer glasbe za vokalne, komorne in orkestralne skupine, član pevskega zbora Glasbene matice, zborovodja in režiser. Med službovanjem na Grosupljem je leta 1939 izšla njegova knjiga *Zgodovina za 4. razred ljudske šole*. Založila jo je Banovinska založba šolskih knjig in učil, ministrstvo prosvete pa jo je odobrilo za učno knjigo. O knjigi nisem našla kakega poročila ali ocene, pač pa je v seznamu knjig po stanju v prodaji dne 30. junija 1939 kot avtor napačno napisan Bogdan Binter.³⁰

V tem šolskem letu je bila dovoljena vzporednica k 3. razredu s 16. aprilom 1934. Poročilo o šolskem vrtu navaja, da marsikaj še ni urejeno, za ureditev pa bi potrebovali 15.000 dinarjev. Vrtno orodje je bilo zelo pomanjkljivo, zemlja pa ilovnata in nepregnojena. Gojili so zelenjavo in rože.³¹

V šolskem letu 1934/35 je na novo prišel poučevati verouk kaplan Anton Gole. 16. novembra je bil odprt prvi razred višje narodne šole. Zakon o narodnih šolah, ki je izšel leta 1929, je namreč osnovno šolo razdelil na štirirazredno osnovno šolo in štirirazredno višjo narodno šolo. Grosupeljska šola je imela po tej novi zakonodaji štiri razrede osnovne šole in en razred višje narodne šole, torej 5 oddelkov. Vsak učitelj je poučeval svoj oddelek.³²

26 *Lutkarski tečaj v Ljubljani. Učiteljski tovariš 1932/33, št. 2, str. 2–3.*

27 *Isto kot 9.*

28 + Porenta Urška. *Slovenski učitelj 1937, str. 301.*

29 *Isto kot 9.*

30 *Slovenska knjiga. Ljubljana, 1939, str. 167.*

31 *Poročilo o stanju in oskrbovanju šol. vrta in zemljišča v šol. letu 1933/34. Dokumentacijske zbirke Slovenskega šolskega muzeja, Mapa šole Grosuplje.*

32 *Pavle Flere: Zakon o narodnih šolah s kratko razlago in stvarnim kazalom ter dodatkom predpisov drugih zakonov, ki so v zvezi z zakonom o narodnih šolah. Ljubljana, 1929, str. 47–49.*

V prvem razredu je poučevala Danica Semljčič, obiskovalo ga je 12 deklic in 23 dečkov, drugi razred je učil Gustav Ferjan, obiskovalo ga je 16 deklic in 15 dečkov. V tretjem razredu je bila razredničarka Otilija Križ, obiskovalo ga je 26 deklic in 11 dečkov. Četrti razred je poučeval Marijan Binter.

V šolskem letu 1935/36 je na novo prišla poučevat Sabina Podboj, ki je tu poučevala sedem mesecev. Rojena je bila leta 1910 v Kamniku. Učiteljsiše je končala leta 1931 na zasebnem ženskem učiteljsišču pri uršulinkah v Škofji Loki. Študirala je pedagogiko na ljubljanski Filozofski fakulteti. Diplomirala leta 1936, ko je že poučevala na Prežganju. Po vojni je poučevala na nižjih gimnazijah v Starem trgu, Škofji Loki in Metliki.³³ Med bivanjem na Grosupljem je učila drugi razred, v njem je bilo 9 deklic in 22 dečkov. Prvi razred je prevzela Danica Semljčič in poučevala 19 deklic in 16 dečkov. V četrtem razredu je Marijan Binter učil 25 deklic in 11 dečkov. Za tretji razred ni podatka. Cvetko Budkovič navaja skupno število učencev v tem šolskem letu 185³⁴, po tem bi naj bilo v tretjem razredu skupno 83 učencev.

V šolskem letu 1936/37 je prvi razred višje narodne šole, to so bila šolska leta od petega do osmega razreda, sprva poučeval Ladislav Čuk, ki je spomladi 26. marca 1937 odšel na drugo službeno mesto v Loški potok. Od 16. februarja 1937 je ta razred poučevala Gizela Kranjc Doma, ki je prišla na Grosuplje 6. novembra 1936. Rojena je bila leta 1902 v Dobrovniku, maturirala leta 1921 v Köszezu na Madžarskem in je leta 1925 opravila dopolnilni strokovni izpit iz slovenščine. Pred prihodom na Grosuplje je službovala v Dobrovniku.³⁵ V njenem prvem razredu višje narodne šole na Grosupljem je bilo 29 deklic in 16 dečkov.

Prvi razred je poučevala Danica Semljčič, v njem je bilo 17 deklic in 18 dečkov. Drugi razred je poučeval Gustav Ferjan, in sicer 14 deklic in 13 dečkov. Tretji razred je poučevala Otilija Križ, in sicer 13 deklic in 24 dečkov. Za četrty razred ni podatka, po Budkoviču naj bi bilo v njem 36 učencev.

Naslednje leto je prvi razred višje narodne šole poučeval Marijan Binter. V njem je bilo 29 deklic in 16 dečkov.

Drugi razred nižje narodne šole je učil Gustav Ferjan, in sicer 17 deklic in 14 dečkov. Tretji razred je poučevala Danica Semljčič, v njem je bilo 18 deklic in 22 dečkov. Četrti razred je poučevala Otilija Križ, v njem je bilo 18 deklic in 13 dečkov.³⁶

V prvem razredu naj bi bilo 63 učencev.

V tem šolskem letu so ogradili šolski vrt s tremi betonskimi stenami, četrta pa je bila iz hrastovega lesa. V sadovnjaku so posadili 33 dreves.

V šolskem letu 1939/40 je učiteljica Gizela Kranjc 4. oktobra 1939 odšla službovat v Ljubljano, decembra pa je nastopil službo Viljem Lenassi. Rojen je bil leta 1915 v Ljubljani in je maturiral na ljubljanskem učiteljsišču leta 1936. Služboval je v Kamniku, na meščanski šoli Prule v Ljubljani in v Adlešičih. 11. decembra 1939 je nastopil službo na Grosupljem. Začasno je bil ob koncu šolskega leta 1943/44 s odlokom Pokrajinske uprave v Ljubljani 14. februarja 1944 zaposlen v Ljubljani. Od 19. avgusta 1944 je bil v domobranski službi.

Peti oddelek višje ljudske šole, ki je zajemal prvi do četrty razred, je poučeval Marijan Binter. V začetku šolskega leta je bilo v njem 14 deklic in 13 dečkov. V osnovni šoli je bilo skupaj 151 učencev, in sicer 73 deklic in 78 dečkov.³⁷

Učitelji z grosupeljske šole so delovali tudi zunaj šole. Zlasti sta se pri režiranju raznih iger med letoma 1934 in 1941 odlikovala učitelja Ladislav Čuk in Marijan Binter.

Leta 1936 so v sokolskem domu igrali v režiji Ladislava Čuka Kekca. Kostume za igro sta sešili učiteljici Otilija Križ in Danica Semljčič, sceno in kulise je pripravil Gustav Ferjan. Pri instrumentalni spremljavi pevskih vložkov sta za sceno sodelovala tudi Ladislav Čuk in Marijan Binter.

³³ Isto kot 9.

³⁴ Isto kot 1, str. 162.

³⁵ Isto kot 9.

³⁶ Zgodovinski arhiv Ljubljana, GRO OŠ Louisa Adamiča Grosuplje, Katalogi 1933/34-1939/44, tehnična enota 4, arhivska številka 12-16.

³⁷ Slovenski šolski muzej. Mapa osnovne šole Grosuplje. Statistika narodnih šola u početku školske godine 1940/41.

Leta 1938 in 1939 je Marijan Binter režiral mladinske igre Čevljarček, Desetnik in Čarobne gosli.

Učitelji so sodelovali tudi pri prirejanju iger za odrasle. Že leta 1930 je Ladislav Čuk režiral igro Vaška Venera, v kateri je tudi igral. Igral je tudi v igri Jakoba Štoke Moč uniforme leta 1931 ter v Tolstojevem Vstajenju, ki ga je tudi režiral. Naslednje leto je režiral igri Antona Okorna Bratje sv. Bernarda in Theodorja Körnerja Maks v škripih, leta 1933 igro Trije vaški svetniki in Franceta Bevka Kajn.

Do leta 1937, ko je odšel z Grosupljega, je režiral še številne druge igre, med njimi Rada Murnika Matajev Matija, Janeza Jalna Bratje, Branislava Nušića Svetnik ali deviški Jakob.

V komediji Zakonci stavkajo, ki so jo uprizorili leta 1938, je igrala tudi učiteljica Otilija Križ.

Učitelja Ladislav Čuk in Marijan Binter sta igrala v godalnem kvartetu, ki je leta 1937 nastopil v sokolskem domu. Čuk je igral violino, Binter pa violončelo.³⁸

31. marca 1941 je bilo stanje na grosupeljski šoli naslednje: Bila je šeststopenjska, poučevalo so 4 učiteljice in 2 učitelja, v šolo so hodile 102 deklice in 115 dečkov. Učiteljska knjižnica je imela 350, šolska pa 220 knjig.³⁹

Po začetku druge svetovne vojne je grosupeljska šola delovala do 8. septembra 1943 še dokaj normalno. Pouk je bil v treh učilnicah, v eni učilnici je bila pisarna štaba divizije italijanske vojske. V pritličju je bila sprva oficirska menza italijanske vojske, nato pa kuhinja za uboge otroke, ki jo je organizirala fašistična stranka. Po kapitulaciji Italije so šolo zasedli partizani. V spodnjih prostorih so imeli zaklonišča, v zgornjih pa je bil nekaj časa okrajni narodnoosvobodilni odbor.

30. oktobra 1943 so na Grosuplje vdrla Nemci. Partizani so se umaknili, Nemci pa so v šoli uredili vojaško bolnico, šolski inventar pa zmetali stran. Po odhodu Nemcev sredi novembra 1943 je bila šola precej uničena. Na Grosupljem so se menjavali partizani in domobranci. Ti so se nameravali utrditi v šoli, zato so jo partizani 24. decembra požgali, ostal je le del, v katerem so stanovali učitelji. Domobranci so nato v začetku leta 1944 šolo za silo obnovili.⁴⁰

Med italijansko okupacijo je poleg prejšnjih učiteljev poučevala še Marija Gale. Rojena je bila leta 1905 na Grosupljem, maturirala 1925, strokovni izpit opravila 1928. Pred prihodom na Grosuplje je poučevala pri Sv. Bolfenku na Kogu, v Gederovcih, Mirni Peči in Sevnici. Na Grosuplje je prišla 5. marca 1943 in tu učila do 11. marca 1944. Po osvoboditvi je poučevala ponovno v Sevnici.⁴¹

Po letu 1943 se je stanje učiteljstva spremenilo. Odšli so Otilija Križ, Danica Semljč, Marjan Binter in Marija Gale, večinoma so jih upokojili. Ravnatelj šole Gustav Ferjan je bil odpuščen 29. februarja 1944, po vojni pa je v šolskem letu 1945/46 spet poučeval na Grosupljem, upokojen pa je bil 31. maja 1946. Njegovo delo na šoli so šolski nadzorniki vedno ocenili z najboljšo oceno.

Med 30. aprilom 1944 in 20. aprilom 1945 so poučevali: Franciška Galovič, Neža Dremelj Gaber, Vida Štrukelj, Anica Novak Pevec in Marija Perne Ornik (?). Šolski upravitelj je bil Ludvik Pevec. Rojen je bil v Slatini pri Ponikvi leta 1911. Učiteljske v Mariboru je končal leta 1934, strokovni izpit pa opravil 1940. Poučeval je pri Sv. Gregorju, 4. marca 1944 pa je bil prestavljen na Grosuplje. Njegovo delo so šolski nadzorniki ves čas službovanja ocenjevali odlično.⁴²

Šolsko leto 1943/44 se je tako zaradi vojnih razmer začelo šele 8. maja 1944 in trajalo do 28. junija. 2. junija 1944 je prišel poučevati Ivan Vodopivec. Rojen je bil v Šenčurju 1914. Maturiral je leta 1934, strokovni izpit pa opravil 1940. leta. Poučeval je v Pernicah, Črni, Kužlju, na Golem, od 16. maja do 30. junija 1944 pa na Grosupljem. 1. oktobra 1944 je bil do konca šolskega leta 1944/45 nastavljen na prosvetnem oddelku pokrajinske uprave v Ljubljani, po vojni pa na nižji gimnaziji v Radovljici.⁴³

28. maja 1944 je bilo na šoli protikomunistično predavanje, združeno z zborovanjem in mašo na

38 Isto kot 12, str. 185–200.

39 Slovenski šolski muzej, dokumentacijska zbirka. Mapa osnovne šole Grosuplje.

40 Isto kot 1, str. 163.

41 Isto kot 9.

42 Isto kot 9.

43 Isto kot 9.

prostem.

V šolskem letu 1944/45 se je začel 19. oktobra reden pouk le za prva dva razreda. Učili sta le dve učiteljici, ki sta stanovali na Grosupljem. Drugi učitelji so se vozili iz Ljubljane in niso dobili potrebnih potnih dovoljenj. Tako se je reden pouk za vse druge razrede začel šele 3. novembra.

V petem oddelku je bila razredničarka Frančiška Galovič. Rojena je bila 1901 v Glincah pri Ljubljani, maturirala je 1921, strokovni izpit opravila 1926. Pred odhodom na Grosuplje je poučevala v Orešju, na dekliški narodni šoli v Trbovljah in v Rožnem Dolu. Na Grosuplje je prišla 16. oktobra 1944 in ostala do 9. aprila 1945. Po vojni je bila premeščena v Čadreže.⁴⁴

Četrti oddelek je do 30. novembra 1944 poučeval ravnatelj Ludvik Pevec, potem pa je b. oddelek prevzela Vida Štrukelj. Rojena je bila v Robu leta 1934 in bila hči znanega pedagoškega pisca učitelja Ivana Štruklja. Učiteljšče je končala leta 1926, naslednje leto pa opravila strokovni izpit. Poučevala je v Robu, Velikem Gabru in Polhovem Gradcu. Med drugo svetovno vojno je nekaj časa začasno poučevala v Robu, v šolskem letu 1943/44 pa v Bevkah. Na Grosuplje je prišla 29. novembra 1944 in učila do 20. aprila 1945. Po vojni je učila v Šmartnem pri Kranju. Njeno delo so šolski nadzorniki vseskozi ocenjevali odlično.⁴⁵

V tretjem oddelku sta bili razredničarki Marija Perne Ornik(?) in Ana Novak. Ta je bila rojena 1904, maturirala je leta 1927. Poučevala je najprej v Zavrču, nato so jo prestavili na Bloke in k Sv. Gregorju. Začasno je nato do konca šolskega leta 1943/44 poučevala na prvi deški ljudski šoli v Ljubljani, 30. novembra 1944 pa prišla na Grosuplje, kjer se je 4. junija 1944 poročila z ravnateljem Ludvikom Pevcem. Po vojni je skupaj z možem poučevala na osnovni šoli v Zrečah.⁴⁶

Drugi oddelek je poučevala Neža Gaber Dremelj. Rojena je bila na Velikem Mlačevem leta 1912. Učiteljšče je končala leta 1936 v Zagrebu, strokovni izpit pa opravila leta 1940. Poučevala je na Dolenjskem: v Soteski, Toplicah, Vavti vasi, nato pa na Grosupljem med 31. majem in 8. novembrom 1944.⁴⁷

Pouk je bil večkrat prekinjan. 20. novembra 1944 je bil pouk le eno uro, ker so se bali zračnega napada. 21. novembra so obstreljevali železniško postajo, zato je bilo med 21. in 23. novembrom v šoli malo učencev. Oba oddelka tretjega in četrtega razreda so zato združili. Božične počitnice so trajale od 23. decembra do 8. januarja 1945, vendar so se zaradi popravil na šoli podaljšale do 21. januarja. Tudi 6. marca je pouk trajal le 20 minut, ker je grozil zračni napad. Novembra je šolo obiskovalo 57 učencev, in sicer 21 deklic in 36 dečkov, marca 1945 pa jih je bilo 52, in sicer 21 deklic in 31 dečkov.⁴⁸ 20. aprila 1945 so zavezniška letala bombardirala Grosuplje in pri tem je bila poškodovana tudi šola, tako da je bil pouk prekinjen.

Med vojno so preselili 16 otrok, ki pa so se vsi vrnili. Pri bombardiranju sta bila ubita dva otroka.

Omenim naj tudi smrt dveh učiteljev, ki sta pred vojno poučevala na grosupeljski šoli. Ladislav Čuk, ki je na Grosupljem poučeval devet let, je bil med vojno na šoli v Loškem potoku. Leta 1942 so ga Italijani skupaj s še petimi drugimi učitelji ustrelili kot talca. Ano Gale, ki je bila doma z Grosupljega in je med vojno delala v tovarni Motvoz in platno, so pozimi 1944 ubili domobranci v gozdu pri Zalogu (blizu Škofljice).

Po osvoboditvi so učitelji na Grosupljem odšli na prejšnja delovna mesta. Na grosupeljsko šolo so se vrnili Marjan Binter, Danica Semljčič, Otilija Križ in Gustav Ferjan. Ravnatelj Ludvik Pevec je z ženo Anico baje za nekaj časa odšel v tujino.⁴⁹

Grosuplje je svojo šolo dobilo v primerjavi z nekaterimi drugimi kraji zelo pozno. Tudi svoje

⁴⁴ Isto kot 9.

⁴⁵ Isto kot 9.

⁴⁶ Isto kot 9.

⁴⁷ Isto kot 9.

⁴⁸ Zgodovinski arhiv Ljubljana, Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje. Šolski dnevnik 1943/44 in 1944/45, tehnična enota 9, številki 28, 29.

⁴⁹ Isto kot 1, str. 163–164.

šolsko poslopje je dobilo šele po štirindvajsetih letih. Zanimivo je, da je v takratnem pedagoškem tisku zelo malo novic z Grosupljega, ni jih niti ob slovesnosti ob odprtju šole leta 1904 niti ob prevzemu nove šolske stavbe leta 1928. V enainštiridesetih letih se je šola razvila iz enorazrednice v šestrazrednico. Tudi število učencev v njej je postopoma naraščalo: razlika med letom 1904 in 1941 je 89. Zelo je upadlo število učencev samo med drugo svetovno vojno.

Vsega učnega osebja na šoli v obravnavanem obdobju je bilo blizu štirideset. Večina je poučevala zelo kratek čas, a med njimi je nekaj takih, ki so kasneje mnogo pomenili na pedagoškem področju. Tako je Franc Kos služboval takoj po maturi na učiteljskišči, nato pa končal študij prirodopisja in doktoriral. Tudi Janez Tomšič je tu služboval med študijem pedagogike in bil kasneje uveljavljen pisec publikacij, pedagoških člankov in učbenikov. Ana Gale, ki ji je bila na Grosupljem tudi prva služba, je napisala poleg pesmi tudi nekatere tehtne pedagoške razprave v takratnem pedagoškem časopisju.

Življenje na šoli so zaznamovali zlasti nadučitelji, predvsem Leopold Marn in Gustav Ferjan, ki sta šolo najdlje vodila. Oba sta živahno delovala na kulturnem področju in poleg prirejanja otroških iger na šoli sta delovala tudi zunaj šole. Dalj časa so na šoli poučevali tudi Ida Papula Kadivec, ki je šolo nekaj časa tudi vodila, Otilija Križ, Alojzija Premk in Danica Semlič Vujadinović. Tudi one so poleg učiteljev Ladislava Čuka in Marijana Binterja delovale pri režiranju in uprizorjanju iger v šoli in zunaj nje in v njih poleg obeh učiteljev tudi nastopale.

JAKLIČEV DOM - SPOMENIK FRANU JAKLIČU IN KULTURNI CENTER OBČINE DOBREPOLJE

*Anton Jakopič**

UVOD

Jakličev dom na Vidmu v Dobrepolju je prav gotovo zgradba, do katere ima vsak Dobrepoljec poseben odnos, lahko bi rekel spoštovanje. Zgradba, kakršna stoji danes, je v celoti nova. Zgradila jo je občina Dobrepolje v letih 2000 do 2007. Sam sem bil aktivni udeleženec te gradnje in zato sem v dilemi, ali naj pišem o gradnji z neke distance kot opazovalec ali naj v ta zapis dam samega sebe in svoj osebni pogled. Ker se svojemu subjektivnemu pogledu na gradnjo nikakor ne bi mogel izogniti, sem se odločil, da o gradnji spregovorim tako, kot sem na gradnjo gledal sam in kot sem jo občutil. Ne glede na to, kaj si kdo misli o vsem, je bila ta gradnja del mene samega najmanj pet let mojega življenja in mojega županovanja. Dilema, ki se mi je odprla, je tudi, ali naj samo opišem zgradbo in kako je potekala sama gradnja ali naj se dotaknem tudi drugih zadev in dogodkov, ki so se odvijali vzporedno. Nekatere zadeve so tudi pripomogle ali bile povod, da se je v dom vključil ta ali oni program oziroma ta ali ona dejavnost. Vsaj delno bom poskušal vključiti tudi vzdušje in stvari, ki so se odvijale vzporedno ali pa bile povod za določene odločitve. Izognil se bom, če le mogoče, političnim opredelitvam, čeprav gre v primeru gradnje za občinski projekt, ki je tesno povezan tudi z delovanjem političnih strank. Usklajevanje interesov med strankami je bilo včasih zahtevnejše od izvajanja samega projekta. Iskanje skupnega konsenza je pri takšnem projektu nujno.

ZGODOVINA

Preden preidem na gradnjo samo, se moram s spoštljivostjo ozreti nazaj na gradnjo prvega Jakličevega doma, ki je bil zgrajen prej kot v enem letu v razmerah, ki so bile vse prej kot rožnate za gradnjo. Za razumevanje nadaljnjih odločitev moramo vsaj telegrafsko pogledati v zgodovino, čeprav bi ta zgodovina lahko napolnila celo knjigo, torej ostaja tema za zgodovinarje.

Zamisel za gradnjo prvega Jakličevega doma je dal vsestransko ustvarjalni župnik in organizator Anton Mrkun (1876–1961), ki je deloval v Dobrepolju od leta 1929 do 1945. Zamislil si je dom za potrebe kulturnih in gospodarskih dejavnosti, istočasno pa tudi kot spomenik velikemu rojaku in Dobrepoljcu Franu Jakliču. S tem spomenikom naj bi se Dobrepoljci nekako oddolžili Franu Jakliču za nevšečnosti, ki so mu jih povzročili po prvi svetovni vojni.

V domu naj bi bila knjižnica, velika dvorana, stanovanje za organista, prostor za vaje godbenikov in pevcev, nad dvorano pa naj bi bila tudi lutkarska delavnica, ki bi z izdelovanjem lutk in lesenih igrač dajala zaslužek domačinom. Zamisel o lutkarski delavnici je kasneje Mrkun opustil, kot je sam izjavil, zaradi tega, ker Dobrepoljci še nimajo pravega smisla za lutke, deloma pa zaradi tega, ker je bila na pragu druga svetovna vojna. Po mojem mnenju pa tudi zaradi tega, ker gradnja sama in prostor v nadstropju na lesenih vešalih ni bil najbolj primeren za delavnico. Pozneje je želel v nadstropju nastaniti redovnice, ki bi skrbele za dom in ga tudi dokončno dogradile. Dom je bil zamišljen kot mogočna vogalna stavba, ki ima simetrična kraka. Iz delno ohranjenih starih načrtov, ki jih je izdelal zidarski mojster Josip Vidic, je razvidno, da se je gradnja odvijala bliskovito, kot vse zamisli Antona Mrkuna. Po datumih na posameznih listih načrtov se vidi, da jih je mojster izdeloval sproti in samo toliko, kot je bilo nujno potrebno. Hitrosti in nekomPLICIRANJA bi se danes lahko naučili od starih mojstrov. Pozneje bomo videli, koliko sitnosti je bilo pri sedanjih gradnji s papirji in vsemi usklajevanji in z »demokracijo«. Takrat je bilo vse bolj enostavno. Župnik se je odločil, dobil mojstra, ki je sam naredil načrte in tudi takoj začel graditi. Ves uvodni elaborat o gradnji, danes bi rekli projektna naloga, obsega dva z roko pisana lista s popisom prostorov v vsaki etaži. Prvi list ima datum 10. 08. 1938, vsak naslednji pa nekaj kasnejšega in sega že v čas gradnje. Res je, da si niso preveč belili glave s

* *Podpeč 30, 1312 Videm - Dobrepolje, od 1994 do 2006 župan Občine Dobrepolje.*

trdnostjo zgradbe, to so ocenili na izkušnjo, »statični izračun« oziroma načrt armature je narejen edino za balkon, ki je bil v dvorani, in za preklado nad odrom, vse ostalo je zgrajeno na osnovi izkušenj. Železa je bilo v celi zgradbi tako malo, morda toliko, kot ga je danes v eni sami sobi stanovanjske hiše, pa vendar je zgradba stala. Tudi je očitno, da niso imeli nobenih težav s pridobivanjem dovoljenja za gradnjo, ki ga očitno ni bilo, saj zgradba vse do leta 1994 ni bila vrisana v kataster. Temeljni kamen je bil postavljen in blagoslovljen 21. avgusta leta 1938, prej kot čez eno leto, 18. junija 1939 pa je bila slovesna otvoritev. Napis »Jakličev dom« je bil delo Franceta Kralja. Dom sicer ni bil dograjen v celoti, pač pa samo desni krak. Tam, kjer bi se moral nadaljevati v levi krak, je ostalo neometano zidovje s puščenimi opekami, ki so štrlele iz zidu in klicale po dograditvi, zgornji del do strehe pa je bil začasno zabit z deskami. Torej vadbeni prostori za godbo in za pevce ter še nekaj drugih zamisli ni bilo realizirano. Tak Jakličev dom je dočakal drugo svetovno vojno, jo preživel in preživel celotno obdobje nove Jugoslavije, dočakal osamosvojitve Slovenije in novo občino Dobrepolje, ustanovljeno leta 1994. Kljub temu da dom ni bil dograjen, je prevzel svojo osrednjo funkcijo, kateri je bil namenjen. V dvorani so se takoj po dograditvi odvijale razne kulturne prireditve, igrane igre, bili takšni in drugačni sestanki in politični shodi, ves čas po vojni je deloval tudi kino. V delu, ki je bil namenjen knjižnici, je nekaj časa tudi dejansko delovala knjižnica, nekaj časa ambulanta, potem so si tam godbeniki sami uredili svoje vadbene prostore. V nadstropju je bilo nekaj stanovanj, v novejšem času pa tudi knjižnica. Dom je od zahodne strani izgledal kar solidno, saj je zgradba lepo dopolnjevala prostor med cerkvijo in šolo. S svojo arhitekturo, polkrožnim vhodom in napisom Jakličev dom je postal nekakšen simbol Dobrepoljcev in nekak javni opomin in spomin na Frana Jakliča, ki ga tudi povojna socialistična oblast ni nič kaj rada omenjala. Prišlo je tako daleč, da je bil napis ob priliki obnavljanja fasade odstranjen in razbit, čeprav je bil delo Franceta Kralja. Napis je bil pozneje vrnjen in slovesno nameščen nazaj na svoje mesto. O tem dejanju bi bilo pametno za poznejše rodove zapisati še kaj več. Prav to odstranjevanje in vračanje napisa pa je nas vse Dobrepoljce še bolj povežalo z zgradbo in smo jo nekako vzljubili, takšno, kot je bila z značilno fasado in napisom Jakličev dom.

Dom je bil sicer uradno cerkvena, župnijska last, čeprav ni bil vrisan v kataster vse do leta 1994 oziroma začetka leta 1995, ko je že začela delovati nova občina Dobrepolje. V katastru je bila na mestu doma še vedno njiva, ki jo je povojna oblast nacionalizirala. Nikoli z nobeno odločbo pa ni bila nacionalizirana zgradba Jakličev dom. Po vojni je brez vsakih papirjev prešel v upravljanje takratnega KLO-ja (Krajevnega ljudskega odbora), potem v upravljanje stare občine Dobrepolje pa občine Grosuplje pa smet v upravljanje Krajevne skupnosti Videm. Vsega tega seveda nismo niti vedeli niti razmišljali, samo vedeli smo, da je dom naš, dobrepoljski.

Ves čas je v Dobrepoljcih tudi obstajala želja, da bi dom dogradili, kot je bil zamišljen ali pa malo drugače, samo da ne bi izgledal na pol zgrajen. Neki poskusi dograditve so bili že takoj po drugi svetovni vojni. Ko so se povsod po Sloveniji udarniško, po navodilu od zgoraj gradili združni domovi, so takratni oblastniki načrtovali, da bi zgradili združni dom tudi v Dobrepolju, in sicer tako, da bi dogradili Jakličev dom. Zamišel je bila dobra, saj bi ubili dve muhi na en mah, zgradili bi združni dom in zanj celo dobili nekaj državnega denarja, že zgrajeni Jakličev dom pa z zadnje strani ne bi več kazal golih reber. Pokojni Milan Zevnik iz Podgorice (1929–2004) mi je pripovedoval, da je tudi sam sodeloval, ko so »udarniško« vozili vkup kamenje in pesek iz Malih Lašč, vendar je zamišel s propadom obdelovalnih zadrug zamrla, material pa so ljudje razpeljali, kot ga je kdo potreboval, in tako z dozidavo ni bilo nič, dom pa je nedograjen dočakal novo občino Dobrepolje.

NOVA OBČINA, NOV ZAČETEK

Ko je konec leta 1994 nastala nova občina Dobrepolje, je bilo v občini zelo veliko potreb in nujnih investicij. V občini je bilo potrebno narediti še zelo veliko, da bi vsaj za silo dohiteli razviti svet. Oba dela občine: Dobrepolje v grosupeljski kot Struge v kočevski občini sta bila v prejšnjih velikih občinah bolj na obrobju, zato so bile investicije bolj redke. No, in v tej in taki občini sem bil na prvih volitvah izvoljen za župana. In potem je bilo potrebno začeti iz nič. Začetki delovanja nove občine so seveda izredni in razburljivi in bi se o njih dalo napisati debelo knjigo, vendar bomo to preskočili in se posvetili samo Jakličevemu domu.

Omenim naj samo to, da smo z investicijami začeli takoj, izpeljali referendum o samoprispevku, uspeli in se vrgli v investicije: ceste, šola, vrtec, vodovodi. Kot župan sem dal vso prednost investicijam, saj le z investicijami prideš kam naprej, v razumnih mejah pa sem zaviral pretirano tekočo porabo, ki se lahko hitro razbohoti, da za investicije ne ostane nič. Izredno sem se tudi trudil, da sem pridobil še kaj dodatnih državnih sredstev. Bil sem tudi trd pogajalec pri delitvenih bilancah z bivšima občinama Grosuplje in Kočevje, kjer smo tudi pridobili še nekaj investicijskih sredstev.

Kljub temu da je bilo v občini zelo veliko potreb, mi je bilo od vsega začetka jasno, da bo nekaj potrebno narediti tudi s samim centrom občine, in kot najtrši kamen in predpogoj za vsako nadaljnje urejanje je stal napol zgrajeni Jakličev dom. Kakorkoli sem razmišljal, je šlo za razmeroma veliko investicijo in visoko vsoto, ki je občina na hitro ne bi mogla spraviti skupaj. Vedel sem tudi, da se bodo morale v primeru gradnje vse ostale investicije zmanjšati, nekatere pa počakati. Razmišljal sem: Če začnem s tem predlogom v občinskem svetu in med ljudmi in jim začnem govoriti o velikih številkah, bo vse padlo v vodo. Zadevo je bilo potrebno pripraviti, zato sem začel počasi in sem si rekel, najprej ceste, šola, vrtec in vse tisto najnujnejše, če pa bom še drugič izvoljen, pa Jakličev dom. S kulturo smo se Dobrepoljci vedno radi ponašali. Tudi sam sem ves čas aktiven delavec v kulturi. Zdelo se mi je zelo potrebno, da za njo tudi nekaj naredimo in vzpostavimo možnosti, da dejansko zaživi. Zadevo smo najprej premleli v občinskem odboru Slovenske ljudske stranke, ki je dal gradnji vso podporo. SLS je gradnjo tudi vključila v svoj volilni program. Ves čas sem tudi razmišljal, kako in kje pridobiti še kakšna dodatna sredstva. Obračal sem se na vsa ministrstva, najbolj vztrajno pa na Ministrstvo za kulturo, naposled pa ugotovil, da bira ne bo ravno velika in da bo potrebno večji del zagotoviti iz lastnega proračuna. Zato smo že nekaj let pred gradnjo zadrževali porabo in na ta način prihranili nekaj sredstev, da smo lahko začeli. Vsi člani občinskega sveta gradnji niso bili najbolj naklonjeni, nekateri tudi zgolj iz razloga, da so nasprotovali županu, češ, zakaj bi moral ta zgraditi še Jakličev dom. Tudi v obraz so mi povedali, da Jakličev dom gradimo samo zaradi tega, da bi se jaz promoviral. Nekateri so od začetka menili, da bi bilo bolje denar vložiti v gospodarstvo, kar pa seveda sploh ni bila naloga občine. Večina pa je vendarle bila gradnji naklonjena. Ker sem po naravi tak, da zlepa ne odneham, so me nasprotovanja še podžigala, da bi to izpeljal. Iskal sem soglasje med strankami in občinskimi svetniki. Potem sem se skoraj zagrizel in sem si rekel, Jakličev dom bo stal, pa če nisem nikoli več izvoljen za župana. Županov bo še veliko, kakšna tekoča poraba bo malo okrnjena pa čistilna naprava se bo zavlekla, Jakličev dom bo pa ostal Dobrepoljcem.

LASTNIŠTVO

Preden smo se sploh lahko začeli pogovarjati o gradnji, je bilo potrebno razčistiti zadevo z lastništvom. Dom skupaj s parcelo, na kateri stoji, je bil v postopku denacionalizacije. Občina Grosuplje je sicer že v času, ko je postopek denacionalizacije potekal, dala Jakličev dom vrisati v kataster, vpisano pa je bilo na vložek že davno neobstoječega KLO Videm. Vknjižba ni imela pravne podlage. Parcela je bila nacionalizirana kot njiva, potem ji je bilo v vmesnem času spremenjena raba v travnik in šele 1995 v zgradbo in dvorišče. Izvedenka v postopku denacionalizacije je ugotovila, da je bila vzeta samo njiva, ki se lahko vrne v naravi. Jakličev dom kot tak pa ni bil nikoli odzvet župniji in sploh ni predmet denacionalizacije. Kako zdaj to godljo rešiti. Formalno je bil sedaj vpisan neobstoječi KLO, katerega pravni naslednik je Občina Dobrepolje in zato zavezanec za vračilo. Vrniti se ga ne da, ker ni bil nikoli vzet, torej je last župnije in bi ga morali enostavno samo prepustiti. Če ga prevzame župnija, bi morala takoj vložiti veliko sredstev, da bi ga obnovila. Teh sredstev pa ni bilo nikjer. Kolobocija je bila takšna, da je vse kazalo, da se to ne bo razrešilo še nekaj let in z gradnjo ne bi bilo nič. Mi pa smo že veliko energije porabili, da smo ustvarjali pozitivno klimo za gradnjo. Po razgovorih na upravni enoti, ki je vodila postopek denacionalizacije, bi se zadeva dala hitro rešiti z dogovorom o poravnavi, ki bi bil tudi osnova za to, da upravna enota zaključi postopek denacionalizacije. K sreči imamo v Dobrepolju zelo razumevajočega župnika gospoda Franca Škulja (1945, župnik v Dobrepolju od leta 1974, še prej tri leta kaplan), ki je razumel nastalo situacijo in je tudi vedno vnet za to, da se v kraju naredi kaj novega pa naj bo v okviru župnije ali občine, samo da bo dobro za ljudi. Dosegla sva dogovor, da Župnija Dobrepolje prepusti Občini Dobrepolje v last Jakličev dom skupaj s funkcionalnim

zemljiščem, Župnija Dobrepolje pa si pridrži pravico do uporabe dvorane s pomožnimi prostori za potrebe prireditev, ki jih organizira župnija, in do brezplačne uporabe oziroma prostega razpolaganja z enim stanovanjem v Jakličevem domu. Katero stanovanje bo to, pa bomo določili naknadno. Takoj po volitvah leta 1998, ko sem bil ponovno izvoljen za župana, sem šel v akcijo. Napisal sem ustrezno pogodbo, ki sva jo z župnikom 07. 12. 1998 podpisala in overila pri notarju. V pogodbo smo dali tudi klavzulo, da je pogodba tudi pravna osnova za vpis lastništva na Občino Dobrepolje. Pogodbo sem predložil upravnici, ki je na osnovi te pogodbe zaključila denacionalizacijski postopek. Ker je bil župan po takratnem statutu Občine Dobrepolje edini odgovoren za odločanje o nabavi premičnega in nepremičnega premoženja, sem takšno pogodbo lahko podpisal brez soglasja občinskega sveta in s tem še skrajšal proceduro. Tako je bila formalnopravno razrešena dilema lastništva in občini je bila odprta zelena luč, da je lahko začela s postopki za pridobitev gradbenega dovoljenja. Ta pogodba je bila sicer pozneje, med samo gradnjo in še kasneje, ko smo župniji že izročili v uporabo stanovanje, še večkrat na tapeti na sejah občinskega sveta pod točko »razno« ali pod »vprašanja in pobude« s strani svetnikov LDS, češ, da jaz župniji ne bi smel obljubiti brezplačne uporabe enega stanovanja. Ponavljanje tega vprašanja je postalo že skoraj smešno, ker se je opiralo na znesek, naveden v pogodbi. V oceno vrednosti smo za potrebe taksiranja namreč zapisali, da gre za vrednost 500.000,00 SIT, kar je bila pač neka hišna številka, samo za to, da je prepis stekel. Razprava pa je tekla v to smer, češ, da sem obljubil stanovanje, ki je vredno najmanj 7 milijonov tolarjev, občina pa je prejela vrednost samo 500.000 tolarjev, torej naj bi bila občina oškodovana, saj je več dala kot prejela. Dejansko smo prejeli celotni nedograjeni Jakličev dom z okoli 1000 m² neto površin in gradbeno parcelo v izmeri približno 1000 m² v središču Vidma, v trajno uporabo pa smo dali 80 m² stanovanjske površine. Vse to omenjam samo zaradi tega, ker je bilo takšnih nesmiselnih razprav še zelo veliko, da bralec lažje vidi, s kakšnimi nesmisli smo se morali spopadati skoraj ves čas gradnje. Paradoksalno pa je to, da je tudi gospod župnik dobil kritiko nadrejenih, češ da je pogodbo prehitro podpisal in bi bilo zadevo potrebno bolj proučiti. Midva sva pa rekla 1:1, gradnja se lahko začne in če bo vse po sreči, ne bo več golih reber, Jakličev dom pa bo za vse, za potrebe župnije in občine, kar pomeni za vse občane občine Dobrepolje.

NABOR DEJAVNOSTI V JAKLIČEVEM DOMU

Ko smo torej uspeli urediti lastništvo, smo se lahko šele začeli pogovarjati o tem, kaj bomo naredili z Jakličevim domom in kakšna dejavnost se bo odvijala v njem. Da bi porušili celotno stavbo, si takrat nisem upal niti sanjati, čeprav sem vedel, da ni najboljše gradnja. Toda zagotoviti toliko sredstev v kratkem času je bilo skoraj nemogoče. Več ali manj je bilo jasno: stari del ostane, odstrani se ostrežje in strop dvorane, ker je bila to lesena izvedba na vešalih, nadzida se prizidek, kjer je bila takrat soba za godbo, novi prizidek pa se izdelava po novih načrtih, ne po prvotnih, za potrebe, za katere se bomo dogovorili. Po možnosti ne prevelik, da ne bo stalo preveč denarja. Kot vedno sem bil tudi tukaj zelo previden, da ne bi delali kakšnih nepotrebnih stroškov. Katere dejavnosti, katere vsebine torej dati v prizidek in v nadstropje nad dvorano, da bomo zadovoljili čimveč potreb in da bomo za te vsebine dobili tudi kakšna dodatna sredstva? Želje in potrebe so se nabirale in postopoma naraščale. Vse se je odvijalo v dobri veri, da se stari del ne bo rušil, ampak samo adaptiral. To je bila moja trdna odločitev, čeprav so mi pozneje nekateri očitali, da sem samo taktiziral, da bi preselil svetnike in javnost, saj bi sicer nasprotovali gradnji, ker je predraga. Vendar to zanesljivo ni bilo res. Vse smo načrtovali, kot da bo stari del samo adaptiran, na novo pa zgrajen samo prizidek.

Potem smo začeli zbirati predloge. Veliko je bilo želja. Nekaj se jih je kazalo kar samo od sebe. Dejavnosti, ki so že domovale v Jakličevem domu, so seveda želele ostati še naprej. To je bila godba, ki si je sama uredila vadbene prostor neposredno ob odru, ki je bil sicer namenjen za priprave nastopajočih. Ob adaptaciji smo nameravali ta del ponovno usposobiti za to, da bo namenjen pripravam za odrske nastope. Godbeniki so namerno o tem, da bomo dozidali Jakličev dom in za njih naredili nove, sodobne prostore v prizidku, sprejeli s skepto. Prostore nam boste vzeli, so rekli, in ne bomo imeli več prostorov, potem pa bo zmanjkalo denarja, mi pa smo to sami naredili s prostovoljnim delom. Obljubil sem jim nov, sodoben, velik prostor, saj godba za svoje vaje potrebuje več prostora kot, recimo, pevski zbor.

Začasno pa smo godbo preselili v gasilski dom, kjer so imeli vaje, dokler novi prostori niso zaživel.

Knjižnico, ki je bila nad dvorano na lesenih stropih, smo umaknili že kakšno leto prej, in sicer v osnovno šolo, ki smo jo dozidali. Takrat smo imeli še namen združiti šolsko in javno knjižnico in smo ju tudi začasno združili. Temu so pristojni državni organi nasprotovali, saj se je prav tedaj dopolnjeval sistem javnih knjižnic, sicer pa se je pozneje izkazalo, da moramo v občini razmisliti o novi javni knjižnici.

Dvorana v starem delu je bila samo delno podkletena. Pod odrom si je strelsko društvo uredilo strelišče za zračno puško, in ko so zvedeli, da nameravamo adaptirati in dozidati Jakličev dom, so bili tudi strelci zelo skeptični, da strelišča več ne bo. Res je nastalo nekaj dileme, kam bi ga dali, vsekakor sem jim obljubil, da bomo naredili novo strelišče, čeprav takrat še nisem bil čisto prepričan, ali bom to obljubo lahko izpolnil, saj smo morali v kletne prostore montirati nove peči in prezračevalne naprave. V kleti sta bile še dve garaži, ki sem jih malo pred tem dal v uporabo Športnemu društvu Dobrepolje za sestanke in shranjevanje rekvizitov, in če bi hoteli ohraniti te prostore za športnike, ne bi mogli narediti strelišča, tako da sem jim namigoval, da se bodo morali izseliti in bomo za njih našli rešitev nekje pri šoli, s čimer seveda tudi ti niso bili zadovoljni, saj je bilo neposredno ob Jakličevem domu tudi že zgrajeno igrišče. Tako smo začeli načrtovati kletni del nekoliko v dilemi. Prevelikega obsega zgradbe si nismo mogli privoščiti, saj bi to zahtevalo veliko več denarja.

Vendar je bilo kar samo po sebi jasno: V prizidku mora biti prostor za godbo in knjižnico, v kletnem prostoru pod dvorano, ki pa je bil zelo majhen in ozek, pa, če je le mogoče, ohraniti avtomatsko strelišče za zračno puško. Pozneje bomo videli, da so se nekatere zadeve rešile tudi čisto po naključju.

V Dobrepolju je že dlje časa deloval oddelek glasbene šole Grosuplje, ker je v občini za tovrstno izobraževanje zelo veliko zanimanje in zelo veliko glasbeno talentiranih otrok. Deloval je v osnovni šoli v glavnem v popoldanskih in večernih urah. Ker je glasbeni pouk večinoma individualen, so se učitelji neprestano pritoževali, da je popoldne šola mrzla, da se v tako velikih prostorih ne da poučevati individualno, da bi bilo dobro, če bi lahko začeli že takoj, ko prvi učenci končajo pouk v šoli, in ne bi bilo treba čakati, da se ves pouk konča itd. Da smo vsaj začasno rešili problem, sem jim dal na voljo malo sejno sobo na občini, kjer so vadili že takoj opoldne, tako je naše delo spremljalo piskanje flavt in klarinetov. Tudi v Jakličevem domu nad dvorano so začasno uporabljali eno sobo. Pa se je spet kar samo od sebe pokazalo: tudi glasbena šola mora biti v prizidku Jakličevega doma in smo dobili še eno dejavnost, ki bo v novem delu, torej nova, dovolj velika glasbena šola.

V Dobrepolju deluje že dolgo zelo aktivno društvo upokojencev. Društvo si je že pred mnogimi leti uredilo svoje prostore v nekdanji šoli, v zgradbi, kjer je sedaj sedež občine. Te prostore so imeli najprej v pritličju. Ko je bila zgradba še pred nastankom nove občine delno adaptirana, so se morali iz njih izseliti in so se nastanili v kleti občinske zgradbe. Ko je nastala nova občina, smo morali urediti ogrevanje s centralno kurjavo, zato smo jim odvzeli še del prostorov, članstvo pa se je večalo. Med upokojenci je vladalo nezadovoljstvo. In prišla mi je ideja. Klub upokojencev bomo naredili v Jakličevem domu v kletni etaži novega prizidka, zasnovali ga bomo tako, da bodo imeli svojo pisarno, kuhinjo in večji klubski prostor, ki bo služil tudi še komu drugemu, saj se dejavnost ne odvija vsak dan in celodnevno. Ta prostor se je pozneje izkazal kot zelo uporaben za razne prireditve, ki se sedaj v njem odvijajo. To sem omenil takratnemu predsedniku upokojenskega društva Konradu Pikotu (1933), ki mi je potožil nad slabimi prostori, pa mi je v dvomu rekel: »Tega pa jaz ne bom dočakal.« Pa je dočakal, in tako smo imeli še vsebino za kletni del prizidka.

Na ta način smo nekako zaključili nabor za prizidek, kot smo dejali, dejansko pa za novi del, ki je bil skoraj večji od starega, ki je že stal. Navsezadnje sem se moral odločiti sam, kaj bo dejansko lahko ostalo v prizidku. Še pred kakršnimi koli dogovori s projektantom je bil sklep tak. Prizidek bo vseboval sledeče:

1. Klet: Prostor za upokojence, ki sestoji iz večje pisarne, priložnostne kuhinje in velikega klubskega prostora, ki pa bo večnamenski in ga bodo poleg upokojencev lahko uporabljali tudi drugi, seveda v dogovoru, ostanek so sanitarije in tuši za športnike.
2. Pritličje: Velik prostor za godbo, notranjo ureditev in prezidave določijo sami.

3. Prvo nadstropje: Knjižnica in vsi spremljajoči prostori. Vse detajle določijo projektant in knjižničarji sami.
4. Drugo nadstropje: Glasbena šola v celotni etaži.
5. In na vrhu v mansardi: večji večnamenski razstavni prostor.

Z adaptacijo starega dela pa naj bi in tudi je nastal velik prostor nad samo dvorano. V bistvu sta nastali še dve etaži z razmeroma veliko površino. Nadzidal pa se naj bi tudi prostor neposredno ob odru, tako da bi celotna zgradba imela štiri etaže, v prizidku pa celo še peto. Ta prostor nad dvorano pa smo hoteli zapolniti z vsebino, ki bi imela neko trajno obeležje.

Po izselitvi knjižnice iz starega Jakličevega doma v šolo je nastal tam večji prazen prostor, ki ga je opazila naša neumorna rojakinja etnologinja prof. Anka Novak (1930), ki je v njem s pomočjo Občine Dobrepolje uredila spominsko sobo Frana Jakliča in kmečko sobo z opremo, kot je bila v dobrepoljski hiši v času življenja Frana Jakliča. Logično je torej bilo, da bo tudi ta zbirka dobila mesto v prenovljenem Jakličevem domu. Nad dvorano smo načrtovali tudi večji razstavni prostor, kjer bi uredili stalno razstavo del Franceta in Toneta Kralja. Vprašanje je seveda bilo, kje in kako pridobiti ta dela, da bi razstava imela svoj pomen. Pozneje smo zadevo rešili nekoliko drugače. Ostala je še zadnja etaža nad dvorano, ki smo jo že takrat nameravali zapolniti s pisarnami za razna društva, stranke in za dejavnosti, ki potekajo v občini.

V prizidku poleg odra pa se je sam od sebe ponudil primeren prostor za turistično informativno pisarno, ki smo jo v občini potrebovali. In seveda je bilo logično, da bomo v celoti prenovili tudi dvorano.

Tako je bil nekako zaključen nabor dejavnosti, ki se bodo odvijale v Jakličevem domu

NAČRTOVANJE

Vse to se je odvijalo v prvi polovici leta 1999. Ko je bil nekako zaključen osnovni nabor, smo iskali primerne arhitekta, ki bi naše želje spravil na papir. Med drugimi se je našemu vabilu odzvala firma EKOART oziroma gospa Majda Bergant, dipl. ing. arh. iz Ljubljane, ki nam je predhodno že načrtovala izgradnjo vrtca in prizidek šole. Že po prvih razgovorih smo ugotovili, da bomo hitro našli skupen jezik, in tako smo 30. 08. 1999 sklenili z njo pogodbo o izdelavi najprej projektov za pridobitev gradbenega dovoljenja (PGD) in potem 28. 01. 2000 še dodatno pogodbo za izdelavo projektov za izvedbo (PZI).

V času projektiranja smo zadevo neprestano usklajevali in dopolnjevali. Sodelovali smo s posameznimi skupinami. Pri tem je potrebno še posebej omeniti gospo Rožo Kek (1959), direktorico knjižnice Grosuplje, ki je s svojo zavzetostjo, strokovnim znanjem in velikim smislom bistveno pripomogla, da je naša knjižnica lepa in funkcionalna.

V letu 1999 smo torej prišli do načrtov in po takratnem sistemu najprej zaprosili za izdajo lokacijske dokumentacije, ki smo jo dobili 4. 1. 2000. Investicijo smo poimenovali »rekonstrukcija in dozidava Jakličevega doma«. Upravna enota nam je izdala gradbeno dovoljenje 6. 6. 2000 in tako omogočila, da lahko začnemo graditi. Predračunska vrednost za gradnjo brez opreme je bila 150.000.000,00 SIT oziroma z opremo nekako 250.000.000,00 SIT. Ta številka, ki je bila pozneje zaradi cele vrste nepredvidenih dogodkov sicer močno presežena, je bila še sprejemljiva in obvladljiva.

Tako razvejan projekt s toliko zamišljenimi dejavnostmi pod eno streho je bil zelo zahteven za izvedbo in financiranje, po drugi strani pa je občini omogočil pridobiti prostore za mnoge dejavnosti z razmeroma majhnimi stroški za posamezno dejavnost in z enim samim večjim zamahom. Če bi vse te zadeve razbili na več zgradb, bi bilo vse skupaj bistveno dražje. Kljub temu pa se je ta skupni projekt izkazal kot zelo zahteven pri pridobivanju dodatnih državnih sredstev. Birokracija namreč neusmiljeno hromi napredek in predvsem hitrost rešitev. Če vse postopke, ki smo jih morali narediti mi, primerjamo s tistimi, ki jih je za gradnjo Jakličevega doma moral župnik Mrkun, se lahko samo zgrozimo, kam nas je sodobni čas pripeljal. Načrte in gradbeno dovoljenje smo dobili tako rekoč brez zapletov. Potrudila se je arhitektka in upravna enota, vendar je cela zadeva trajala eno leto. Postopki so namreč naravnani tako, da se hitreje skoraj ne da. Če pomislimo, da sem moral ves čas še usklajevati

in razlagati in ustvarjati pozitivno klimo znotraj občinskega sveta in v javnosti nasploh, je bila zadeva še zahtevnejša.

ISKANJE DENARJA

Vzporedno z načrtovanjem sem ves čas peljal tudi aktivnosti, kako pridobiti še dodatna sredstva. Kazala se je namreč možnost, da lahko pridobimo nekaj sredstev na Ministrstvu za kulturo in nekaj na Ministrstvu za šolstvo, računal pa sem na bistveno večjo pomoč, kot je bila dejansko dobljena, pa še to z velikimi napor. V letu 1999 smo tudi izvajali projekt CRPOV (celostni razvoj podeželja), ki je potekal v okviru Ministrstva za kmetijstvo. V ta projekt smo pod poglavje zagotovitev pogojev za kulturni razvoj kraja dali tudi izgradnjo Jakličevega doma. Ministrstvo je potem namenjalo tudi nekaj sredstev za izvedbene projekta. Teh sredstev je bilo malo in še ta so v naslednjih letih poniknila. Prav v letu 2000, ko je bil naš projekt CRPOV zaključen, pa je bilo za te namene na razpolago nekoliko več sredstev. Ministrstvo je dalo razpis. Pogoji pa je bil, da imamo zaključen projekt CRPOV, gradbeno dovoljenje, izveden razpis za gradnjo, izbranega izvajalca in zagotovljena lastna sredstva. Pred izplačilom sredstev pa že izvedena dela in račun izvajalca, potrjen z naše strani. Izvedeno pa mora biti do konca leta 2000 vsaj toliko ali več, kot bo odobreni znesek. Hitro sem šel okoli in se pozanimal, če lahko kandidiramo z Jakličevim domom, ki ga imamo v projektu CRPOV, in kakšna bo kaj možnost, da tudi dejansko kaj dobimo. Dobil sem ugoden odgovor. Takoj, že 26. 04. 2000 smo dali razpis za izvajalca, čeprav še nismo imeli v rokah gradbenega dovoljenja. Ker pa v proračunu za leto 2000 nismo mogli zagotoviti vseh sredstev, smo že takrat gradnjo razdelili na dve fazi, razpisali pa samo prvo, ker takrat še nismo imeli pokrite celotne investicije. Pogodbena vrednost prve faze je bila 147.246.840,00 SIT. Faza naj bi obsegala izgradnjo prizidka in sploh vsa gradbena dela do tretje gradbene faze, to je pokritja in dokončanje adaptacije dvorane, da se lahko začne takoj uporabljati.

Prijavili smo se na razpis in prejeli sklep, da nam ministrstvo za ta projekt odobrava 30.000.000,00 SIT. Zadeva je bila mamljiva: 30.000.000,00 SIT od 147.246.840,00 ni mačji kašelj. Mi pa še nismo bili pripravljeni in smo nameravali začeti dejansko z gradnjo v začetku leta 2001. Nič, na vrat na nos sem izsilil rebalans proračuna in gradnja je takoj stekla, saj nisem hotel izgubiti odobrenih 30.000.000,00 SIT. Gradnjo je prevzelo GPG Grosuplje. 23. 10. 2000 smo z Ministrstvom za kmetijstvo podpisali pogodbo o dodelitvi sredstev. Račune smo dostavili in denar prejeli. Vse je šlo zelo na tesno.

Do tu vse lepo in prav, če ne bi država prav v tistem času spremenila pogojev za razpise, in sicer, da morajo biti izdelani investicijski elaborati in zagotovljena sredstva za celotno gradnjo vnaprej in vsa soglasja ministrstev vnaprej, preden se gre v razpis za gradnjo in preden se prične z gradnjo. In največja groza, da mora ves investicijski elaborat poleg posameznih ministrstev še dodatno odobriti Ministrstvo za finance. Jaz pa sem seveda pričakoval še sredstva Ministrstva za kulturo iz naslova gradnje kulturnih domov in gradnje knjižnice ter sredstva Ministrstva za šolstvo iz naslova gradnje glasbene šole. To mi je pozneje požrlo ogromno energije, saj so se vsi birokrati obnašali strogo birokratsko in se me hoteli lepo odkrižati, češ, vi ste pa že začeli, zato vam ne pripada nič sredstev. Začeli pa smo na zahtevo predhodnega razpisa, ki je zahteval že predložitev računa. Vmes se je zgodilo še nekaj, kar je bilo še bolj zastrašujoče, vendar o tem malo pozneje. Nadaljujmo s financiranjem. Pričakoval sem najmanj 30 milijonov tolarjev od Ministrstva za kulturo za gradnjo kulturnih domov, pa sem dobil reci in piši 6.000.000,00. Pa še za to smo morali predelati vse investicijske elaborate in ponovno sprejemati sklepe na občinskem svetu. Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za šolstvo in šport odobravata dodatna sredstva po predpisanih normativih. V redu, torej po normativih, ti so narejeni po številu prebivalstva, torej naredi se normativ in izračun. Pripadlo nam je 24.959.000,00 SIT za glasbeno šolo in 18.000.000,00 SIT za knjižnico. To je bilo še razumljivo, toda vsi so se sprenevedali, da mi pravzaprav ne gradimo glasbene šole oz. knjižnice, pač pa Jakličev dom. Groza, če sem jim bolj dopovedoval in pisal, da je veliko bolj rentabilno, če naredimo eno zgradbo, kot da bi naredili tri, da je za vse cenejšje in da bo tudi vzdrževanje bolj enostavno, manj sem jim dopovedal. Skoraj nemogoče pa se je izkazalo uskladiti dva ali tri ministrstva na skupni imenovalec in za skupni projekt. Vsak ima svoj vrtniček in vsak svoj fevd. Če sem uspel prepričati obe resorni ministrstvi, pa nikakor nisem mogel

prepričati uradnika na Ministrstvu za finance, ki je brez zdrave logike gladko zavrnil naš investicijski elaborat, kljub temu da sem imel že sklepe dveh ministrstev v rokah. Za več kot eno leto je zadeva v celoti zastala, toda nisem odnehal, gradnja se je nadaljevala in sredstva sem moral dobiti. Končno je na Ministrstvu za finance prišla nova vodja oddelka, ki je zadevo razumela, da nismo mi krivi, če se je zakonodaja med gradnjo spremenila, zato ne moremo nositi posledic. Dosegel sem »salamonski« dogovor, gradnjo bomo razdelili na še več faz. In soglasja smo dobili za vsako fazo posebej. Tisto, kar je narejeno, je prva faza, drugo fazo pa bomo še naprej razdelili na drugo a, drugo b in drugo c, vse samo zaradi formalnosti, da so bile izpolnjene zahteve predpisov. Seveda je bilo potrebno vsakič vse odobriti na občinskem svetu, ki pa že itak ni bil enoten, in izgubljati živce še z neprestanim razlaganjem, vsakič je bilo potrebno spremeniti investicijski elaborat in prilagoditi vse popise del in predračunske vrednosti. Investicijski elaborat in nato njegove verzije je za nas potrpežljivo izdeloval gospod Hudnik iz podjetja ZOP Management consulting. Na koncu ni mogel več dohajati in sem sam osebno popravljaj elaborate in usklajeval številke, gospod Rudolf Rome, direktor ZOP-a, jih je podpisoval, Anton Rus (1957, tajnik občine Dobropolje) pa je mojstrsko popravljaj popise iz končnih zneskov nazaj, na EKOART-u so jih podpisovali in smo zadevo zdrli do konca in pridobili vsaj že obljubljena sredstva. Zadnji sklep Ministrstva za finance smo dobili 14. 08. 2002. Zadeva se ne da tako plastično opisati, izgleda kot pravljica, pa je bilo vse prej res.

Jakličev dom tik pred začetkom del, poletje 2000, foto: Ivan Grandovec.

RUŠENJE

Da ne bi bilo preveč rožnato, se je dodatno zapletlo na gradbišču. GPG je začel izvajati dela in razmeroma hitro napredoval. Naredili so izkop za prizidek, izdelali temelje in že začeli z etažami. Istočasno so odstranili streho in strop dvorane Jakličevega doma in v skladu z načrti začeli od vrha rušiti del zidu. Ob tem pa so začeli ugotavljati, da stara gradnja ni najbolj trdna, saj v vsem objektu ni nikakršnega železja. Vse preklade nad okni samo beton in notri zalito kamenje, plošča nad kletjo, ki je bila samo ob eni strani dvorane, je bila debela vsega 8 centimetrov in popolnoma krhka, nikjer nobene hidroizolacije itd. Skratka, prišli so k meni in dejali: Najbolje bi bilo vse skupaj podreti in narediti na novo. Ta ugotovitev je bila zame hujša, kot če bi me polili s kropom. To je bil zagotovo najhujši dan v mojem življenju. Če vztrajam, da se dela naprej po načrtih in se bo stari del pozneje sesedal in ga bo zamakalo, bo katastrofa, če se odločim za rušenje, pa pomeni, da se investicija skoraj podvoji. Vedel sem, da to pomeni najmanj 100.000.000,00 do 150.000.000,00 SIT dodatnega denarja, ki ga ni nikjer.

Prav takrat sem se tudi boril za dodatna sredstva na ministrstvih in smo z muko krpali investicijski elaborat za vrednost 250.000.000,00 SIT, sedaj pa kar naenkrat še dodatnih 100.000.000,00 SIT ali še več. Poleg tega sem že tako ali tako komaj vzdrževal pozitivno klimo za gradnjo. Ko smo začeli podirati, so mnogi zmajevali z glavo in rekli: Samo podrl bo, dokončati pa ne bo mogel. Sedaj pa naj bi podrl vse do tal. Nekateri so gledali na zgradbo tudi nostalgичno, češ, saj je bila lepa in smo se je navadili. Dve noči nisem spal. Če grem na občinski svet, bom pogorel, če se odločim sam, tudi sam prevzemam riziko. Poklical sem Staneta Jakiča (1956), ki je bil občinski svetnik iz vrst SDS, pozneje, od 2004–2006 tudi podžupan, in sva si skupaj ogledala gradbišče. »Veš kaj,« je rekel, »poderi vse, bomo pa gradili dve leti dlje ali pa tri, bo pa vse novo.« In sem se odločil: »Poderite!« čeprav nisem vedel, kako se bo vse skupaj res izšlo. Takoj sem poklical tudi projektantko Majdo Bergant in jo seznanil s situacijo ter prosil, da nemudoma pristopi k dodatnemu projektiranju še tega dela, ki se bo porušil. 09. 11. 2000 je bila podpisana dodatna pogodba in takoj je začela z delom. Potrebne načrte je dostavljala sproti. Takoj sem se tudi odločil, da bomo ta del naredili tak, kot je bil, saj si nisem mogel predstavljati, da bi bil Jakličev dom kaj drugačen. V to pa me je sililo tudi dejstvo, da so že naročeni in izdelani nosilci iz prednapetega betona za ploščo nad dvorano, kakršnakoli drugačna dimenzija bi pomenila, da jih je potrebno zavreči, toda plačati izvajalcu. Tega si dodatno nisem mogel privoščiti. Čeprav bi po vsej verjetnosti, če bi že od začetka načrtovali popolno novogradnjo, naredili nekoliko večjo dvorano, vendar v tej situaciji to ni bilo več mogoče. Svetniki so zahtevali takojšnjo nujno sejo, bilo je vroče kot v peči. Del svetnikov je zahtevalo ustaviti gradnjo, razčistiti vse zadeve, mi očital, da sem to naredil nalašč, da bi jih preslepil itd. Časopis Delo je objavil masten naslov: »Občina Dobrepolje podrla Jakličev dom.« Privoščljivo, češ, saj ga ne bo mogla več postaviti nazaj. Niso me zmedli, vztrajal sem, samo prekiniti ne. Če se gradnja prekine, bomo zgubili ne samo že vložena sredstva, ampak tudi že obljubljenih državnih ne bomo dobili, zaradi prekinitve del po naši krivdi bomo gradbenikom morali plačati zamudne penale, tako bo samo še večji kaos. Prav takrat je namreč potekalo usklajevanje na ministrstvih, ki sem ga omenil zgoraj. Razprava je šla tudi v to smer, češ,

Jakličev dom je »pod streho«, 12. 08. 2001, foto: Mihaela Steklasa.

saj delamo na črno, dovoljenje imamo samo za adaptacijo in dozidavo, ne pa za rušenje. To je bilo v bistvu res, vendar nisem mogel oddati vloge za dopolnitev gradbenega dovoljenja, dokler nisem imel novih načrtov. Arhitektka ni mogla načrtov narediti čez noč. Kljub vroči razpravi, ki se je vlekla še nekaj mesecev, in kljub temu da še nisem vedel, kako bomo zadevo finančno zaključili, sem vztrajal pri nadaljevanju gradnje v tistem delu, kjer je bila možna. Ob vsem tem pa moram priznati, da so občani

dejstvo, da smo ves stari del podrl, v glavnem sprejeli z odobravanjem. Zelo veliko ljudi me je bodrilo in spodbujalo, da sem naredil edino pravilno, da sem dal stari del podreti do tal. Ko smo prejeli vse nove načrte, smo takoj zaprosili za dopolnitev gradbenega dovoljenja. Dovoljenje smo dobili 29. 05. 2001, ko je bil del, za katerega smo ga dobili, že skoraj končan, saj smo na predvečer dneva državnosti 24. 06. 2001 slovesno odprli in blagoslovili novo dvorano in v njej imeli slavnostno prireditev. Oder je bil še prazen, s sedeži je bilo nekaj vse narobe, saj se iz zadnjega dela ni videlo, toda dvorana je stala, Jakličev dom je bil pokrit. Očitno se je malo ušela tudi projektantka, saj je morala vse narediti na vrat na nos. Razporeditev sedežev in naklon zadnjega dela sem pozneje sam določil in so ga po mojih navodilih izvajalci zastoj popravili, samo da je bil mir.

DOKONČNI OBSEG GRADNJE

Nekaj pa se je ob tem rešilo samo do sebe. Če bomo delali na novo, bomo tudi ves ta del podkletili, to mi je bilo takoj jasno, in na ta način smo pridobili odličen prostor za avtomatsko strelišče in več prostora za športnike, tako da je sedaj v kletnih prostorih še fitnes in lepa klubska soba.

In tako smo po vseh zapletih prišli do dokončne velikosti zgradbe in do dokončne razporeditve prostorov. Predelali smo investicijski elaborat, v njega vključili vse tiste faze, ki smo jih na silo ustvarjali zaradi financiranja. Projektantka je izračunala nove površine, določili smo novo vrednost investicije, sprejeli nov načrt razvojnih programov in zadevo pač spravili v tek tako, da se bo gradnja odvijala več let, da bo proračun lahko dohajal. Gradnjo smo uradno preimenovali v »Rušenje, nadomestna gradnja in dozidava Jakličevega doma«. Po novem tehničnem poročilu ima novi Jakličev dom 2.913,30 m² neto uporabnih površin. Stari nedograjeni je imel 1.033,30 m², na novo dozidanih je 1.880,00 m². Projektantska vrednost gradbenih del je bila na novo ovrednotena, in sicer na 259.848.925,00 SIT. Ta je bila sicer nekoliko podcenjena. Izdelan pa je bil tudi nov kompletan investicijski elaborat z ovrednotenimi stroški opreme, ki je dal končno vrednost 461.825.000 SIT. V tej ceni so bili tudi že predvideni indeksi rasti cen, ki jih je zahtevalo Ministrstvo za finance, in pozneje bomo videli, da je bil izračun dokaj točen. Občinski svet je novelirani investicijski elaborat potrdil na 27. korespondenčni seji, ki nosi datum 14. 09. 2001 z 11 glasovi za in 1 proti. Tako je bila zadeva okoli zapleta z rušenjem dokončno sanirana in odprta zelena luč za pridobitev sredstev Ministrstva za kulturo in Ministrstva za šolstvo. In investicija utirjena v večletno izvajanje. Zame je bila potrditev tega elaborata že prvi del zmage pri gradnji Jakličevega doma. Nadaljnje aktivnosti so tekale postopno in vsako leto smo odprli nov del. Za kulturni praznik 8. 2. 2003 je bila odprta glasbena šola, ob občinskem prazniku 6. 12. 2003 je bila odprta nova knjižnica in prostori za vaje godbe, ob občinskem prazniku leta 2005 je bil odprt dokumentacijski center Franceta in Toneta Kralja, zadnja, kot krona naših dolgoletnih prizadevanj, že po zaključku mojega županovanja, je bila ob kulturnem prazniku februarja 2007 otvoritev Jakličeve sobe, etnološke zbirke in kmečke sobe.

O zadnjih dveh dejavnostih je potrebno povedati še nekaj več. Kot že rečeno, je bil prostor nad dvorano že od vsega začetka namenjen razstavi dejavnosti. V enem delu smo nameravali narediti stalno zbirko del Franceta in Toneta Kralja. Pridobiti kakšno pomembno število originalnih del bi bilo v današnjem času razmeroma težko. Za pomoč smo se obrnili na Zlata Kralja (1930), sina Franceta Kralja, na Tatjano Kralj (1932), hčerko Toneta Kralja, ter na dr. Igorja Kranjca (1955), kustosa v Moderni galeriji, velikega poznavalca del Franceta in Toneta Kralja. Iz tega sodelovanja se je rodila zamisel, da v Jakličevem domu ne bi bila stalna razstava v klasičnem smislu, pač pa bi naredili dokumentacijski center v digitalni tehniki. Gospod Zlat Kralj je kot arhitekt sam zastoj projektiral opremo tega prostora, dr. Igor Kranjc pa je dodal vsebino, ki se še dopolnjuje. Dokumentacijski center je narejen tako, da je vse posneto v računalniku in gledalca vodi skozi del in ustvarjanje obeh umetnikov. Lahko se predvaja kot film za skupine, lahko pa posameznik, več računalnika, sam lista skozi gradivo, ki je urejeno tako, da bo vsebino možno prenašati tudi po internetu.

Drugi del prostora nad dvorano je namenjen trodelni zbirki. Ena del je spominska soba Frana Jakliča, po katerem se dom tudi imenuje. V njej so zbrani predmeti in oprema, na kateri je pisatelj pisal in jo uporabljal, slikovno gradivo in njegova knjižna dela. Drugi del je etnološka zbirka predmetov iz

Župan Anton Jakopič ob otvoritvi nove dvorane v Jakličevem domu, foto: Mihaela Steklasa.

dobrepoljske doline, tretji pa kmečka izba oziroma kmečka hiša, soba s kmečko pečjo in opremo v naravni velikosti, kot je bila v navadi konec 19. stoletja v Dobrepolju. Del te zbirke je bil postavljen že v starem Jakličevem domu, zdaj pa je bil razširjen in dopolnjen.

Celotna zbirka je plod neutrudnega dela naše cenjene etnologinje in domačinke Anke Novak, ki je zbrala vse gradivo in ga ob pomoči arhitektke Nevenke Grm-Gregorič (1976), sicer zaposlene na Občini Dobrepolje, postavila kot stalno razstavo v Jakličev dom. Vsi trije deli razstavnih prostorov so vredni ogleda.

V Jakličev dom smo zajeli pod eno streho večji del nujno potrebne infrastrukture, ki jo občina potrebuje za normalen kulturni razvoj. Brez da bi motili drug drugega lahko, če odmislimo množične prireditve, ki se odvijajo v dvorani, vsakodnevno v njem porablja svoj prosti čas ali se izobražuje najmanj dvesto ljudi.

Kljub temu da je iz opisa in poteka gradnje že razvidna celotna dejavnost in potek gradnje, morda ne bo odveč, če na kratko preletimo še vse sedanje prostore v Jakličevem domu, njihove uporabne površine in namene uporabe.

Namen posameznih prostorov		Površina v m ²
Klet skupaj		684
Prostori za Društvo upokojencev		177,95
Streliško društvo - avtomatsko strelišče		112,70
Športno društvo Dobrepolje - fitnes itd.		156,70
Sanitarije		26,90
Shrambe, kotlovnica, strojnica, toplotna postaja		99,20
Komunikacijske poti		110,55
Pritličje skupaj		739,70
Dvorana z odrom		309,50
Pomožni prostori ob dvorani		118,95
Prostori za godbo		159,20
Turistična pisarna		27,90
Sanitarije		9,30
Prostor za prodajo kart		17,00
Komunikacije in vhodna hala		97,15
1. nadstropje skupaj		398,55
Zračni prostor dvorane (sega čez dve etaži)		
Kinooperater		27,45
Knjižnica		185,75
Stanovanje		81,20
Sanitarije		25,25
Komunikacije		78,90

II. nadstropje skupaj 578,60

Zračni prostor dvorane (nad odrom sega čez tri etaže)	
Glasbena šola skupaj	236,40
Razstavni prostori	183,50
Sanitarije	16,55
Komunikacije	142,15

Mansarda skupaj 512,45

Pisarne za stranke in društva	137,90
Shrambe	68,35
Večnamenski razstavni prostor	77,55
Sanitarije	9,15
Strojnica	21,30
Neizkoriščeno podstrešje	64,50
Komunikacije	133,70

Vse skupaj 2.913,30

Pa pogledjmo še končno finančno sliko gradnje po letih izplačila in skupaj, vse v SIT:

Leto	Projekti	Gradnja
1999	475.543,62	
2000	4.636.225,00	
2001	2.124.870,00	165.722.406,67
2002		96.530.711,55
2003		96.566.321,87
2004		16.872.384,21
2005	600.000,00	57.403.717,64
2006		11.251.902,40
2007		1.505.777,95
še neizplačano		1.237.481,79

Skupaj	7.836.638,62	447.090.704,00
Vse skupaj		454.927.342,60
Preračunano v evre		1.898.378,16 EUR

Od skupnega zneska investicije so prispevali:

	SIT	%
Ministrstvo za kmetijstvo	30.000.000,00	6,60
Ministrstvo za kulturo	24.000.000,00	5,27
Ministrstvo za šolstvo	24.959.000,00	5,49
Občina Dobropolje	375.968.342,60	82,64

Te številke same po sebi kličejo po vsaj skromni analizi.

Dobra 17-odstotna udeležba države je seveda zelo skromna, čeprav smo vložili res maksimalne napore, da bi iztržili kaj več. Pričakoval sem najmanj 30 odstotkov. To bi verjetno dosegli, če ne bi prišlo do popolnega rušenja stare zgradbe, saj bi v končni fazi dobili enake zneske, kot smo jih sedaj. Precej več sem pričakoval od Ministrstva za kulturo za samo zgradbo Jakličev dom in za dvorano,

dobili pa smo iz tega naslova samo 6.000.000 SIT in 18.000.000 SIT za knjižnico.

Če končno vrednost investicije primerjamo z vrednostjo iz investicijskega elaborata, ki je bila 461.825.517,00, hitro ugotovimo, da je bila ocena investicije in predvidene podražitve zelo natančno predvidena. Zaradi budnega spremljanja in nadziranja investicije je bila celo nižja od investicijskega elaborata, kar se redkokdaj zgodi.

Če vrednost 454.927.342,60 SIT podelimo z neto površino 2.913,30 m², dobimo ceno za m² 156.155,34 SIT ali 651,62 EUR, kar je za takšen objekt izredno ugodna cena. Za realno sliko s koncem januarja 2008 je seveda potrebno vse zneske revalorizirati z gradbenimi indeksi, pri čemer se skupna nominalna vrednost poveča za približno 39 %, torej s 454.927.342,60 na 631.019.210,90 oziroma v EUR s 1.898.378,16 na 2.638.745,64 oziroma po m² s 651,62 na 905,75 EUR, kar je še vedno zelo solidna cena, če upoštevamo vso opremo, vključno z novimi aparaturami za kino.

Ob vsem tem moram posebej poudariti, da sem imel pri gradnji zelo močno »desno roko« v osebi Antona Rusa (1957, tajnik občine Dobrepolje od 1995–2008). Anton Rus je s svojim velikim znanjem in izkušnjami v gradbeništvu operativno vodil gradnjo Jakličevega doma in praktično vse občinske investicije v občini Dobrepolje in dosledno bedel nad porabo slehernega tolarja v vseh letih, ko je bil zaposlen na naši občini.

Novi Jakličev dom, 12. 02. 2008, foto Vida Šinkovec.

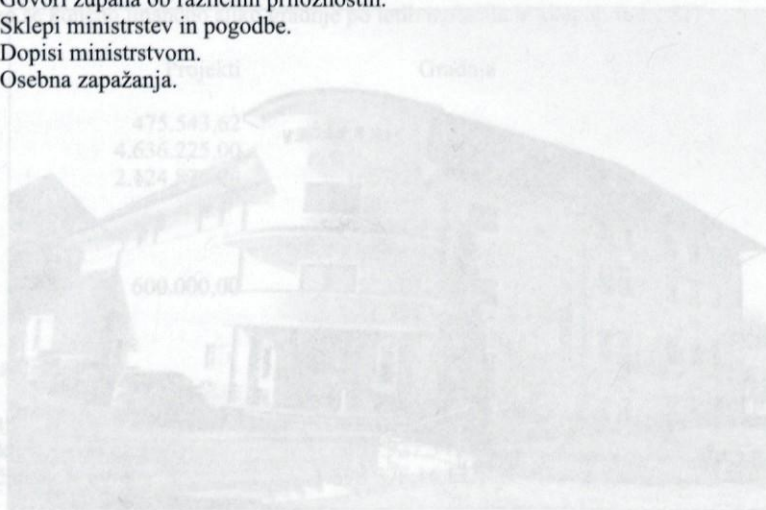
SKLEP

Ob koncu lahko ugotovimo, da je občina Dobrepolje uspešno zaključila projekt Jakličev dom, da so se ob gradnji lomila kopja, vendar ne toliko, da bi gradnja zastala, da smo z njim pod eno streho združili mnogo različnih dejavnosti, ki se med seboj dopolnjujejo in bogatijo kulturno ponudbo občine kot tudi nudijo ustrezno okolje za izvajanje mnogih prostočasnih in izobraževalnih dejavnosti.

Občani in vsi aktivni uporabniki so Jakličev dom vzeli za svojega. Kljub mnogim zapletom je bil to uspešen projekt in je že postal in še bolj postaja pravi kulturni center občine Dobrepolje ter trajni spomenik našemu velikemu rojaku Franu Jakliču.

Viri:

- Projektna dokumentacija za »Rušenje, nadomestno gradnjo in dozidavo Jakličevega doma, EKOART, projektantka Majda Bergant, dipl. ing. arh., september 2000.
- Investicijski elaborat – dopolnjen.
- ZOP Management consulting, Milan Hudnik, univ. dipl. oec., in Rudolf Rome, univ. dipl. ing. agr., september 2001.
- Zapisniki občinskega sveta Občine Dobrepolje od 1999 do 2005.
- Zvone Štrubelj, Socialni program Antona Mrkuna, Dobrepoljsko-struški zbornik Naši kraji in ljudje, Občina Dobrepolje 1996.
- Projekt za stari Jakličev dom, Josip Vidic, zidarski mojster, avgust 1938.
- Govori župana ob različnih priložnostih.
- Sklepi ministrstev in pogodbe.
- Dopisi ministrstvu.
- Osebna zapazanja.

Od skupnega zneska vrednosti projekta Jakličev dom 12.02.2008, kot sledi:

	EUR	%
Ministrstvo za kmetijstvo	30.000.000,00	6,60
Ministrstvo za kulturo	24.000.000,00	5,27
Ministrstvo za šolstvo	24.909.000,00	5,49
Občina Dobrepolje	393.968.147,60	82,64

Ta številka same po sebi kaže na veliki skok pri vrednosti projekta.

Dobra 17-odstotna udeležba države je seveda zelo dovoljna, čeprav smo videli, da smo maksimalne napore, da bi iztržili kaj več. Predpostavil sem najmanj 30 odstotkov. To bi verjetno dosegli, če ne bi prišlo do nepopolnega rušenja stare zgradbe, saj bi v končni fazi dobili enake zneske, kot smo jih sedaj. Precej več sem pričakoval od Ministrstva za kmetijstvo za same zgradbe Jakličev dom in za dvorano,

GOVOR ZAGORICE V DOBREPOLJSKI DOLINI¹*Barbara Škrjanc****PREDSTAVITEV KRAJA****Geografska predstavitev**

Dobrepolje je suho kraško polje približno 35 km jugovzodno od Ljubljane. Leži v dinarskem svetu in ima obliko trikotnika. Sestavljata ga Dobrepoljska in Struška dolina (obe poimenovanji sta lastni imeni, zato ju je potrebno pisati z veliko začetnico) ter nekatere obrobne vasi. Dolgo je 14 kilometrov, najširše je na severu. Severozahodni in osrednji del pokriva dobra zemlja (od tod starodavno ljudsko ime Dobre polje), jugovzodni del pa je pretežno mokrotin (Mlake). Dobrepolje je brez stalne tekoče vode, toda ob obilnem deževju nanj priteče Rašica, ki pogosto poplavlja.² Dobrepolje ima 27 naselij; severno Dobrepolje s centrom Videm, srednje Dobrepolje z gravitacijskim središčem Kompolje in južno Dobrepolje z gravitacijskim središčem Pri Cerkvi.

Med ljudmi je bolj živa delitev tega enovitega polja na osnovi meja župnij sv. Križa in sv. Avgušтина, tako prebivalci govorijo o Dobrepolju in Strugah.

Dobrepolje ima svojo občino, ki je bila nanovo ustanovljena januarja 1995 v skoraj istem obsegu, kot je bila leta 1962 ukinjena, v prejšnjih časih pa je že dolgo obstajala. Občina je še sedaj razdeljena v dve upravni enoti (Grosuplje in Kočevje), spada pod dve sodišči, dve geodetski upravi itd. Obsega 102 km² površine in ima okoli 3500 prebivalcev.

Središče občine je Videm, kjer so zdravstveni dom, pošta, banka, osrednja osnovna šola, vrtec, kulturni dom, kinodvorana, gostilne, kmetijska zadruga, trgovine in velika farna cerkev.

Večja podjetja v občini so tri: Iskra, Stolarna Dobrepolje in Pekarna Blatnik.

Prebivalci

Prebivalci občine Dobrepolje se delijo na Dobrepoljce, tj. prebivalce Dobrepoljske doline, Stružance oz. narečno Stržance, tj. prebivalce Strug, in Krajincane, tj. prebivalce hribovitih predelov od Hočevja proti vzhodu.

Okoličani, npr. Laščani pa tudi starejši Dobrepoljci sami, imenujejo Dobrepoljce tudi Poljci ter pravijo, da gredo u Pule, kadar hočejo iti v Dobrepolje, šaljivo pa okoličani imenujejo prebivalce Dobrepoljske doline Fovcki (tudi Fovčki), ženskam rečejo Fovcele (tudi Fovcinke), celi dolini pa Fovcarija. Fovček je namreč nožek z zakrivljenim rezilom, ki se uporablja za delanje viter in zobotrebcev.

Kmetijstvo

V preteklosti se je prebivalstvo Dobrepolja preživljalo z govedorejo in s poljedelstvom. Pridelovali so pšenico, ječmen, koruzo, proso in ajdo. Od zelenjave so pridelovali krompir, zelje, repo in fižol. Nabirali so tudi zdravilna zelišča, jagode, gobe, maline in ježice. Sadjarstvo je bilo slabo razvito, veliko pa so prodajali bukov les, jelove deske in stavbni les, saj je več kot polovico površin pokrival gozd.

Poleg suhe robe (pozimi so izdelovali zobotrebce) so izdelovali še lesno in tekstilno galanterijo, igrače in lutke.

* Grosuplje, Jurčičeva 1/4, prof. slovenščine in dipl. univ. novinarka.

¹ Del diplomske naloge, zagovarjane leta 2002 na oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, mentorica prof. dr. Vera Smole.

² Po ljudski pravljici (Zalar 1993) so Dobrepoljcem zaradi preklinjanja ob neprestanih poplavih potoki poniknili, Dobrepolje pa se je spremenilo v Suho krajino.

V sedanjih razmerah je Dobrepolje glede na število prebivalcev agrarno prenaseljeno, saj kmetuje veliko več ljudi, kot bi jih od kmetovanja lahko živelo, zato postaja dolina čedalje bolj urbanizirana.

Gospodarska in kulturna dejavnost doline

Dobrepolje se ponaša z bogato gospodarsko in kulturno tradicijo. Ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja je v Dobrepolju deloval učitelj, politik, gospodarstvenik, pisatelj in narodni buditelj Fran Jaklič. Pod njegovim vodstvom je bila že leta 1894 v Dobrepolju ustanovljena Hranilnica in posojilnica, ki velja za prvo registrirano kmetijsko zadrugo na Kranjskem. Leta 1895 je bilo ustanovljeno Bralno društvo, ki kot kulturno društvo deluje še danes. Leta 1896 je bilo ustanovljeno Kmetijsko društvo, ki se je pozneje preimenovalo v Kmetijsko zadrugo, ki tudi neprekinjeno deluje do današnjih dni.

Železnico je dolina dobila leta 1893, pošto dvajset let prej. V dvajsetem stoletju se je tudi v teh krajih razmahnila industrija: leta 1948 je bila ustanovljena Stolarsna Dobrepolje, 1960. pa je v Predstrugah stekla proizvodnja zračnih ter oljnih stikal, ki se je kasneje iz obrata razvila v samostojno tovarno Iskra Avtomatika, TOZD Stikalni in zaščitni elementi. Elektrifikacija Dobrepolja se je začela v petdesetih letih 20. stoletja. Severni del doline je dobil elektriko že pred vojno. Vodovoda še nimata dve vasi: Hočevje in Vodice.

Šolstvo

Dobrepolje je imelo učitelja že sredi 18. stoletja. Iz druge polovice 18. stol. je znano ime dobrepoljskega učitelja in organista, zapisovalca in tudi sestavljalca nabožnih in drugih pesmi Andreja Ambrožiča. Rednejšo šolo naj bi imeli od leta 1793. Leta 1859 so na prostoru stare mežnarije zgradili poslopje »stare šole« na Vidmu in razširili enorazrednico v dvorazrednico; tega leta sta poučevala že dva učitelja. V Strugah so zgradili šolsko poslopje leta 1873, pred tem so poučevali kar truški duhovniki. Od leta 1922 je delovala na osnovni šoli v Dobrepolju Javna knjižnica.

Župnija

Župnija Dobrepolje, imenovana po najpomembnejši pokrajini, je bila ustanovljena l. 1260 iz dela prazupnije Cerknica. Obsegala je tudi Lašče, Struge in del Suhe krajine. Lašče so se kot vikariat delno osamosvojile l. 1662, Struge pa so se osamosvojile l. 1771, ko so se začele voditi struške matične knjige – samostojna župnija so postale 1858.

V Dobrepolju je kar nekaj cerkva: župnijska cerkev sv. Avgušтина v Strugah s podružnico sv. Petra in Pavla v Tisovcu, župnijska cerkev sv. Križa na Vidmu s podružnicami v Ponikvah, pri Sv. Antonu, Hočevju, Podgorici, Podpeči, Podgori in Kompoljah.

Zanimivosti Dobrepolja

Pri Sv. Antonu v Zdenski vasi je največji lipov gaj v Sloveniji. Še danes je v gaju vsaj sto lip, ki rastejo v vrstah. Vsako leto 10. aprila v vasi pripravijo Antonov sejem. Ta dogodek je bil že v preteklosti poleg žegnanj dogodek, na katerega so se pripravljali celo leto.

V Dobrepolju in bližnji okolici so bili trije gradovi: grad Dobrepoljskih v Podpeči, Čušperk ter grad Ponikvske gospode, v bližini je tudi več jam: Podpeška, Kompoljska, Dolenja jama in druge.

Dobrepolje slovi po dobrih pevcih, saj je ljudsko petje po domovih še zelo živo. V Zagorici so 1962 obnovili tradicionalne zagoriške pustne mačkare. Gre za spontano ljudsko igro v petih slikah, ki naj prinese rodovitnost in srečo skozi celo leto. Iz Zagorice sta tudi kiparja in slikarja brata France in Tone Kralj ter Anica Lazar, znana pripovedovalka zgodb v zagoriškem narečju.

Imeni Dobrepolje in Zagorica

Dobrepolje³ je prvič zapisano (nemško) leta 1220, ko se v neki turjaški listini omenja kot priča gospod Gebhard iz Dobrepolja (Herbordus oz. Gebardvs »de Guotenvelt«). Do l. 1500 je znanih 12

³ V nadaljevanju tega podpoglavja je besedilo povzeto po članku Jakoba Müllerja *Imena dobrepoljskih vasi v času, prostoru in jeziku. V: Naši kraji in ljudje. Izdajatelj Občina Dobrepolje, Dobrepolje, 1996. Str. 47–80.*

zapisov. Prvič je slovenska oblika imena zapisana ob koncu 15. stol., in sicer v italijanskem pravopisu, ker izvira dokument iz (italijanskega) Vidma. V župnijskih matičnih knjigah se v 17. stol. zapisuje ime Dobrepolje v latinskem jeziku, slovensko pa je nekajkrat zapisano tudi v Valvasorjevi Slavi vojvodine Kranjske, 1689.⁴

Najstarejši zapis slovenske oblike in Dobrapoglia (1496) kaže, da je ime imelo množinsko obliko, katero imamo zapisano tudi proti koncu 18. stol. Poknjižena narečna oblika je dvobesedna (Dôbro pólje) in sistemsko neskladna z imenom za prebivalce (Dobrepóljce) oz. s pridevnikom (dobrepóljski).

Vas **Zagorica** leži v Dobrepoljski dolini in je imela ob popisu prebivalstva 1991. leta 218 prebivalcev in 971 ha površine.⁵ Ime je dobila po vzpetini Gorica, za katero leži. Vas se prvič omenja leta 1383, ko je Viljem Turjaški nakazal svoji ženi Elizabeti, hčeri pok. Leopolda Čreteškega, za jutrnjo med drugim tudi tri kmetije v Zagorici (ze Sagaritz), ki jih je bil dobil od tašče Elizabete Čreteške. Tudi samo ime Zagorica ima narečno posebnost, saj se na vprašanje kam ali kje v zvezi z Zagorico reče: peljem se za Gorico oz. živim za Gorico, z ostalimi skloni pa se reče iz Zagorice, pred Zagorico ipd. Prebivalci dobrepoljske Zagorice so Zagoričani, pridevnik od Zagorice ali Zagoričanov pa je zagoriški: zagoriški fantje, zagoriške navade.

UVRSTITEV GOVORA ZAGORICE

Govor vasi Zagorica, ki leži v Dobrepolju, spada v dolenjsko narečje. Dolenjsko narečje⁶ loči dolge in kratke naglašene samoglasnike, od katerih so prvi rastoči ali padajoči (intonacijsko naglaševanje), drugi pa imajo dinamičen naglas in so možni samo v zadnjih ali edinih besednih zlogih.

Sistem dolgih samoglasnikov je monoftongično-diftongičen. Nekateri dolenjski dolgi samoglasniki so lastni skoraj vsem dolenjskim govorom, drugi pa se iz kraja v kraj spreminjajo. Dolgi samoglasniški j se je razvil v o:u.

Tudi sistem kratkih samoglasnikov je odvisen od kraja govora, na splošno pa je bolj arhaičen od gorenjskega. Za dolenjsko narečje je značilno akanje pred naglasom, za naglasom in pod kratkim naglasom. Izglasni -o je prešel v -u/-ø.

Tudi glede soglasnikov je dolenjsko narečje arhaičnejše od gorenjščine. Ohranilo je prvotno skupino šč, zveneči nezvočniki pred pavzo so postali nezveneči, psl. u pred samoglasniki pa se je povsod spremenil v ustno-zobni v. Mehkost ñ je ponekod ohranjena, psl. í je povsod otrdel.

Dolenjščina je bolj starinska tudi v oblikoslovju, saj je npr. prehod srednjih samostalnikov v moške bolj redek kot v gorenjščini, bolj arhaične so tudi samostalniške sklanjatve, zlasti v množini.

GLASOSLOVNE ZNAČILNOSTI ZAGORIŠKEGA GOVORA

Naglas

Govor Zagorice loči naglašene in nenaglašene samoglasnike. Naglašeni samoglasniki so lahko dolgi ali kratki (kvantitetna opozicija), nenaglašeni so samo kratki. Dolgi naglašeni samoglasniki (tudi v enozložnicah in besedah s končnim dolгим naglasom) so lahko akutirani ali cirkumfektirani (tonemska opozicija), kratki naglašeni pa imajo le dinamični (jakostni) naglas in so možni le v zadnjih ali edinih besednih zlogih.

4 Že iz Valvasorja 1689 je znano, da so Dobrepoljci hodili v Primorje in trgovali s soljo, zato so v svoje narečje sprejeli nekaj primorskih oz. furlansko-italijanskih besed, tako npr. fermentin 'koruza'.

5 Naš kraj. Izdajatelj Občina Dobrepolje, Dobrepolje, marec 1995.

6 V nadaljevanju tega poglavja so splošne značilnosti dolenjskega narečja povzete iz knjige Tineta Logarja Slovenska narečja. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993. Str. 111–112.

Naglasno mesto v besedi je kot v izhodiščnem sistemu⁷, le s to razliko, da sta naglašena refleksa za e in o, ki sta bila prej pred naglašeni kratkimi zadnjimi zlogi (*sjá:stra, kô:sa*); končniški naglas je ohranjen posamično zaradi vpliva drugih pregibnih oblik (*atrak*).

Kvantiteta je kot v izhodiščnem sistemu z naslednjimi razlikami:

Dolgi so samoglasniki, ki so bili kratko naglašeni (akutirani) v nezadnjih besednih zlogih (*krá:va, já:gada*).

Dolgi so samoglasniki po mlademu umiku naglasa s končnega kratkega zloga na prednaglasna e in o (*sjá:stra, kô:sa*).

Dolgi naglašeni samoglasniki

i:	ie	jü:	uo	u:
	e:i			
		ay	o:	
		a:	+:r	

Distribucija

- V položaju pred /r/ i: in e:i nista možna, zastopa ju ie (*sôkiëra, pastîér, zvîer*).
- Dvoglasnik :r ima nekoliko redkejši različici [ø:r] in [a:r] (*gá:rlu, gô:rlu, vâ:rt*).
- e: v dvoglasniku e:i se lahko izgovarja tudi širše kot [ä:] (*abâ:jma, trá:jbæx, kalâ:jnu, žná:jdar*) ali redkeje ozko in enoglasniško [e:] (*tê:ksni, plê:tka*).
- Fonem jü: ima redkejšo različico [ü:] (*lû:na, rû:ta*) in pogostejšo [ju:] (*trebju:xa, krju:xä*).
- j je v dvoglasniku ja: za /č, ž, š, r/ in /l/ (< l) manj slišen (*gr(j)á:da, ž(j)á:na*).
- Dvoglasnik ay ima novejšo različico [o:y] (*bó:yxa*).
- Dvoglasnik ja: je dvofonemski, tj. /j/ + /a:./.
- Dvoglasnik ay je enofonemski, enako.:r.

Izvor

- i:** < stalno dolgi i (*zí:ma, mí:za, lí:st, pí:šom*)
 < staroakutirani i v nezadnjih besednih zlogih (*lí:pa, rí:ba, xí:šä, tí:či* 'ptiči' (1 mn.))
 < e in e v števnikih (*pí:dəsət, ší:zdəsət, sî:ndəsət, devi:dəsət*)
 < v izposojenkah (*f:ntarfat, cí:mər*)
 < v velelniku glagola jesti (*jí:*)
 < v besedi moja (*mí:ja*)
- u:** < dolgi cirkumflektirani o (*mesù:, lepù:, mù:č, rù:k* 'rog', *bù:x, gnù:j*)
 < o:y (*damù:, gərmù:je*)
 < vo: (*ù:s, dù:je, ù:sək* 'vosek')
 < izjemoma o (po analogiji) (*gù:s*)
 < kot dvojica v množinski priponi -ovi, še zlasti za zvočnikom (*sinù:vi*)
 < v izposojenkah (*spù:cat*)
- jü:** < stalno dolgi u (*ljü:č, ljü:pəm, aljü:pək*)
 < staroakutirani u v nezadnjih besednih zlogih (*kjü:pa, krjü:xa*)
- ie** < dolgi cirkumflektirani e (*liet, miët, plêč, dreviësa, srcië*)
 < novoakutirani e v nezadnjih besednih zlogih (*ziële, žiënska, kmiëta, ušiësa, siëdəm, riëku, miëčem*)
 < stalno dolgi e (*piët, piëst, plîëšem, gliëdam*)
 < staroakutirani e v nezadnjih besednih zlogih (*pakliëkənt*)
 < stalno dolgi ě in i ter staroakutirani ě in i v nezadnjih besednih zlogih v poziciji pred /r/ (*viëra, miëra, zvîer, sôkiëra*)
 < v izposojenkah (*liëdər, štîenje, žiëgnaje*)
- uo** < stalno dolgi o (*pù:t, gù:bəc, galù:p, muòdər, atrù:bi*)

7 Tine Logar, Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem.

- < novoakutirani *o* v nezadnjih besednih zlogih (*uólä, nuóšä, duóta, nuósəm, pruośəm*)
 < staroakutirani *q* v nezadnjih besednih zlogih (*duóga, guóba, kuóčä, tuóčä*)
- e:j** < staroakutirani *ě* v nezadnjih besednih zlogih (*navé:jsta, stré:jka, cé:jsta, mé:jstu, ré:jzat*)
 < stalno dolgi *ě* (*mlé:jku, zvé:jzda, své:jčä, tré:jbəx, lè:jp, lè:jta* (1 mn.))
 < v nikalnica *nimam, nisem* (*ně:jmam, ně:jšem*)
- q:** < sekundarno/umično naglašeni *o* (*kó:tu, kó:za, ó:sa, kó:nc*)
 < navadno neregularen refleks za *q* (*mó:ški, mó:tən, ró:ka*)
 < dolgi *f* v besedi *sonce* (*só:nce*)
- ay** < naglašeni *f* skupaj z /y/ (*ká:yənəm, tá:yčəm, čä:yən, vā:yk, vā:yua, dá:yga*)
- a:** < zgodaj podaljšani *ə* (*tá:y*)
 < stalno dolgi *a* (*grä:t, xrä:st, prä:x, krä:l*)
 < staroakutirani *a* v nezadnjih besednih zlogih (*krä:va, mä:t, brä:ta* (R ed.))
 < cirkumflektirani *ə* in novoakutirani *ə* v nezadnjih besednih zlogih (*vä:s, dā:n, mā:x, čä:st, mä:šä, pá:si, usä:xne*)
 < sekundarno/umično naglašeni *e* skupaj z /j/ (*tjá:ta, sjá:stra, rjá:kla, spjá:kla*)
 < *e*, ki je prišel pod naglas po kasnem premiku naglasa s končnega kratkega besednega zloga skupaj z /j/ (*pjá:ta, já:zək, mjä:xka, toda klíēčou*)
 < *ě*, ki je prišel pod naglas po kasnem premiku naglasa s končnega kratkega besednega zloga skupaj z /j/ (*urjá:me*)
 < v izposojenkah (*fä:jmaštər, šä:jba, zacä:jta, štä:la, štä:nga*)
- q:r** < naglašeni *r* (*pq:rst, smq:rt, tq:rt, žq:rt, q:rš*)
- [ə:r]** < naglašeni *r* (*pə:rst, gə:rlu, pə:rsa, abə:ru, čamə:ral, sə:rna*)
- [a:r]** < naglašeni *r* (*čä:ru, atpä:ru*)

Kratki naglašeni samoglasniki

i

u

e

ə

a

Distribucija

– *e* ima redki različici [*je*] in [*ə*] (*'mjet, zäčət*).

– *a* ima predvsem v zaimkih oziroma ob zvočniku različico [*a*] (*'nas, 'nam, 'vas, 'vam, brät/brät, 'gat*).

Izvor

- i** < kratki naglašeni *i* (*y'si, rəy'ni, pər pə'si, vəš'ki, 'si, nē'si*)
 < *i, ě, ə, ə* + istozložni /j/ < (j, ĥ) (*'pi, 'ji 'jej', sə'mi 'semenj'*)
 < velelnik glagola jesti (*'ji*)
 < *u* – dajalnik ednine moškega spola (*tə'mi, pə'si, 'mi 'mu'*)
- u** < -ov (*pə'su*)
 < kratki naglašeni *o* v izglasju (*z'lu, d'nu*)
 < *ə, i, ě, ə, ə, ù* + /y/ < (v, ĥ) (*pə'r'su, tər'pu, pəč'ku* (R mn.), *'mu 'imel', 'tu 'hotel', 'ju 'jedel'*)
- e** < kratki naglašeni *ę* in *e* v zadnjem besednem zlogu (*'zet, zä'pet, p'lex, ad'vent, tle, 'več, c'vek, k'met, z'rem, 'nest, p'lest, toda 'mjet, zäčət*)
 < *à(t)* v položaju pred /j/ ali za njim (*k'je 'tja', z'dej, 'jest*)
- ə** < kratki naglašeni *ə* v zadnjem besednem zlogu (*'pəs, 'vəs, 'təšč, stəbər*)
 < kratki naglašeni *i* v zadnjem besednem zlogu (*'məš, 'nət, 'təč, 'sət, kəsət, mər'ləč*)
 < kratki naglašeni *u* v zadnjem besednem zlogu (*k'rəx, s'kəp, 'kəp, 'čət, d'bət*)
 < *ě* v kratkih nedoločnikih (*u'mərt, 'məlt, pəlt, smər'dət*)
- a** < kratki naglašeni *à(t)* (*pə'sa* (R ed.), *ž'vat, patkə'vat, s'vat, trebə'xat, u su'zax, u rə'kax, mačə'rat, toda brät/brät, 'gat*)
 < kratki naglašeni *o, q* v zadnjem besednem zlogu (*'pat, š'kaf, 'kaš, s'trak, krap, š'rak, 'mašt, š'tak, 'past, 'kar, 'gast, 'vay, fə'žay, toda glä'bok, zärou/zärou, s'toy*)

Nenaglašeni samoglasniki

i
e o
a

uo

Distribucija

– *e* ima v izglasju za palatalnimi soglasniki /č, ž, š, j/ in /l/ < l̥ širšo izgovorno različico [ä] (svē.jčā, puóstlā, svī.jā, mā.šā), redkeje [jā] oziroma [je] (mā.šjā, uórgl(j)e).

Izvor

i < *i* (*imje*, *sinù:vəm*, *zidà:r*, *kakù:ši*)

< -ji (po asimilaciji) (vi:ši)

< zveze j (< $\hat{n}$) in $i, e, \emptyset$ v izglasju (*ó:gi* 'ogenj', *zà:di*, *prè:idi*)

< -ě/-u v D, M ed. sam., prid. in zaimkov m. in s. spola (*brà:ti, sì:ni, pa mé:jsti, na bré:jgi, na nà:ji, na và:ji, pər ù:nmi*)

u < u v vzglasju (ušíésu, umà:zan, uši:)

< vzglasni v, v počasnem govoru (učà:səx)

< izglasni o (lé:itu, ušá:nu 'pšeno')

< izglasni -o sam. s. sp., prisl. in del. na -lo (v položajih, kjer ni onemel) (*djá:blu*, *gó:rlu*)

< obrazila -ov/-ev v R mn. sam. m. spola (brà:tu, stà:ršu)

< -eť, -ěť, -iť po asimilaciji (kó:tu, ví:du)

< -oť po asimilaciji (já:buk)

< končnice -əv (*bjü:ku*, *ciérku*, *brì:tu*)

< izglasni -/ za zlogotvornim /r/ (*umā:ru*, *cvā:ru*)

e < e (trepà:uǎnce, lenó:ba, umǎ:rjem, pù:le, mù:rje, tjá:če)

< e (pá:met, já:strep, klečj: (3. os. ed.), pestj: (I mn.), tjá:le, žjá:ne (I mn.))

[ā] < izglasni *a* in *q* po preglasu za /č, ž, š/, /j/ < (j, n) in /l/ < (l) (*xí:šā, svi:jā, kuōžā, své:jčā, zjā:mlā, nadé:jlā*)

o < / skupaj z /u/ (souzié (I mn.), doužà:n, toda maučí:m)

a < *a* (já:gada, dé:jkla, mí:za, periesa, nà:jdla, žà:gat, dé:ilat)

< e za /n/ in /m/ (nadé:ilä, nabù:, navé:jsta, mazi:nc)

< e v nenaglašeni nikalnici 'ne' (*nasriécä*)

< o (atà:va, atpà:ru, ačiéta (R ed.), atrak, damú:, pavé:jdat, klabù:k, taparí:šče)

< q (zabjje, dé:jlama, nuópsma) in q v T in O ed. sam. ž. sp. (krá:va, mí:za, lí:pa, pad
mí:za, pad lí:pa, čes cé:ista, u dalf:na)

<-o/-e+m v O ed. sam. m. in s. spola (z nù:sam, s strí:cam, z brá:tam)

ə < ə (xlà:pəc, pé:isək, stə'bər, žiegən, kiéudər, liédər)

< i (pərjá:tu, cvəli:la, pəsà:la, təščí:, lé:jšnək, petjá:lən, padrù:žanca, grá:bət, xuódəm)

< ě (čərpí:jä, ləví:ca, ó:rəx, suósət)

< redko *e* (*sənu:*)

< redko o v vzglasju (əltá:r)

< o v končnici D mn. o-jevske sklanjatve (*brà:təm, s kù:jəm, strì:cəm*)

$< u$ (əlpí:na, stədjá:nc, səšət, dərží:na, dərgà:č, trá:ibəx)

< r skupaj z /r/ (*kərvi:*, *sərcié*, *gərmù:je*, *papərtní:k*)

Konzonantizem

Zvočniki

u				m
v				
	l		r	n
j				[ŋ]

Distribucija

- Zvočnik *v* ima pred soglasnikom in pred premorom različico *u* (*p'rau*, *ó:uca*, *glá:žəuna*).
- Zvočnik *n* ima pred mehkonebniki različico (*štienge*, *bá:nger*, *č'lanjk*).

Izvor

- u** < *ʃ* v izglasju in pred soglasniki (*djá:beu*, *pà:uc*, *kamó:uc*)
 < *ʃ* skupaj z /o/ (*sozúje*)
 < *v* v izglasju in pred soglasniki (*č'ó:uli*, *á:yba*)
- j** < *v* posameznih primerih kot prehodni /j/ (*ú:jsta*, *sè:jnke*)
 < umično naglašeni *e* skupaj z /a:/ (*sjá:stra*, *tjá:ta*)
 < *n*, razen včasih v soglasniški skupini in v zaimku 'on', kjer alternira z /n/ (*č'è:jšjā*, *k'ó:j*, *sví:jā*, *ju'ó* 'njo')
 < *lě*, *li*, *vě*, *vi* (*p'ó:j* 'potlej', *pərpajdvá:l*)
 < *v* posameznih primerih kot protetični /j/ (*'jet* 'iti', *já:pnu*)
- l** < po disimilaciji *v-v > l-v* (*lé:jverca*)
 < *l* (*stiěle*, *u'ólā*, *krá:l*)
 < *l* pred samoglasniki (*lí:pa*, *ledví:ce*, *dé:ilat*)
 < primarne skupine *tl*, *dl* (*šf:la* (R ed.), *ví:lce*)
- r** < *r* skupaj z /ə/ (*sə'ršen*, *kə'r'cəl*)
- n** < *n* (*skə'dən*)
 < sekundarni *n* (*frá:ncəlna*, *briěncəlna*)
- [ŋ]** < *n* pred mehkonebniki /k, g, h/ (*sé:jnke*, *bá:nger*, *štà:nga*)

Nezvočniki

p	b	f	
t	d		
c		s	z
č		š	ž
k	g	x	

Izvor

- p** < *b* v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki (*xrí:p*, *zùp*, *aphají:lu*)
- b** < *m* v skupini *mr-* (*bravi:nc*, *brjá:mar*)
- f** < *b* v posameznih primerih (*šferma* 'birma')
- t** < *d* v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki (*zi:t*)
- d** < *n* po disimilaciji (*žieđen* 'ženin')
- c** < *k* v posameznih primerih kot ostanek II. praslovanske palatalizacije (*pər atrú:cəx*)
- s** < *š*, *ž* pred /c/ (*xí:sca*)
 < *z* v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki (*jé:js* 'jez', *čieš*)
- z** < *g* v posameznih primerih kot ostanek II. praslovanske palatalizacije (*drú:zga* 'drugega')
- č** < *t* (*své:jčā*)
 < *š* v skupini *šk* (*má:čkaré* 'maškare')
- š** < *ž* v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki (*mùpš*, *kri:š*)
 < *s* v položaju pred zlogom s /š/ (*pušjù:šlu*, *šli:ši*)
 < *s/z* v položaju pred šumnikom (*iščiešat*, *čiš čà:rna*)
 < *x* v položaju pred /č/ (*šciēr* 'hčer')
- ž** < *s* v posameznih primerih pred /k/ (*šká:la*)
 < *z* v O zaimka 'on' (*ž* *ní:m*, *ž jùp*)
 < *z* v položaju pred zlogom s šumnikom (*z važi:čkam*)
- k** < *tj* v primerih, ko ta skupina ni bila analogično vzdrževana (*kè:jđən*)
 < *t* v skupini *tj* (*Kje* 'tja', toda *triěti* 'tretji')

- g** < v v skupini zv (zgù:n)
x < k, g pred /t, k/ ali /m/ (mjá:xka, nù:xt)
 < iz predloga k v vseh položajih (x marli:či)
 < g v izglasju v besedi bog (bù:x)
[3] < včasih k, g v posameznih primerih kot ostanek II. praslovanske palatalizacije (tá:žga, vəsô:žga)
[3] < včasih č v položaju pred zvnečim samoglasnikom (buijéžga)

BESEDILA

Besedila je pripovedovala Justina Levstik, 1929, Zagorica, oče iz Zagorice, mati iz Zagorice, neporočena, delavka, službovala v Ljubljani. Posneto v Zagorici 15. 12. 2001 – 30. 06. 2002.

Besedila so fonetično prepisana po govorjeni predlogi s kasete. Prepis je dobeseden. Razni zamolki so označeni s tremi pikicami. Pri fonetičnem prepisu sem se držala pravil nove nacionalne transkripcije, ki so podana v Logarjevih Dialektoloških in jezikovnozgodovinskih razpravah (1996).

Strà:x

Jà:, pa sa pərpajdvà:l 'ne, de je, a'ŋkat je b'la xú:da zí:ma, srè:jin je dór:žou, 'njä, pa zacà:jta zí:ma je b'la tak'rət. Tamle ū Garí:ci, kə sa z'merej rjá:kli prè:j, de strá:ši 'təm tà:le xri:pčək, 'ne; so usà:ke sùorte stuòrje at tię Garí:ce blù:. Pùó:lej je začíeļu pa sé:jkat panó:č, 'njä. Zmíerej je, ... kə bi s səkí:rca sé:jkou, 'ne. Pa sa rjá:kəļ: »Tù: je pa an cá:xən, né:ikej se ba nariędļu, k-je ū'se nači: né:ikej ... usà:ka nù:č né:ikej sé:jka.« Nù:, pa da bada šli: gliędat, pa sa bli: straxapięti, 'njä, kə sa ū ti:ste vięrvali, ū ti:ste ūrá:žē, 'njä, pa né:jsa se ... Pó:lej sa pa a'ŋkat se zmejní:l, pa sa se ... kə 'le né:j b'lu kó:nc ti:zga sé:jkaļä, sa pa rjá:kli: »Grięma pa pagliędat.« Pa sa se zbrà:li mažá:karji, 'njä, pa sa šli: 'ke ū Garí:ca. Sa pa k'je pəršli:, je pa iz vá:si an mažá:kar, kə né:j 'mu dər:ru, pa je s sē:ŋkcami 'šu, pa je sé:jkou panó:č, 'ne. Pa si je damù: dór:va pərpjá:ləu. Pó:l sa pa rjá:kli, 'ne ... ò:n je pa sàm: »Nà:rbəlš ste šli:šal, əldjje, kú:k je spięt əncuój sé:jkalu, né:ikej bùó.« Tüt sà:m jix je strá:šu, 'njä, da na 'bi ga pagrú:ntali, 'njä. Pó:j sa ga mé:l pa na pí:ki, ki je 'rat takù: ké:j 'kej, 'njä, čepà:tine, 'njä, sa šli: pa gliędat, 'ne. Pó:j sa pa ugatò:ŭli tí:sti strà:x, 'njä, pò:l sa pa pres skó:rbi spà:li, dərğá:č sa pa zmíerej samù: »Tù: ba né:ikej nariędļu se ū va'si, tù: né:ikej pamé:jni, tù: je cá:xən.« Nù:, pój sa pa ví:dli, ká:šən cá:xən je bi:ŭ, de je mažá:kar dór:va naprá:ŭləu, 'ne. Pó:j sa mé:l pa, je blù: pa dō:st sməxà: pa va'si, 'ne.

Pi:dəsət vaŭ'ku

Prà:ŭ: »Káj səm 'jəs(t) vaŭ'ku ví:du, pi:dəsət!« [Pa sa vé:jdli, k-je zmíerej lə'gou, 'njä. Tù: se-j zmí:šleŭ, pa sa ga mé:jł za ləžni:ŭca, 'njä.]

»Al jix né:j blù:!« Kər Rá:jc sa mi rjá:kli. Prà:ŭ: »Al jix né:j blù:.«

»Nù:, če jix né:j blù: pi:dəsət, 'jix je blù: pa ... štə:rdəsət 'jix je pa blù:.«

»Dè:j, kjé:j ba štə:rdəsət!«

»Nù:, če 'jix štə:rdəsət né:j blù:, 'jix je, tri:(d)əsət jix je pa blù:.«

»Al jix tüt tri:dəsət né:j blù:!«

»Jix je blù: pa dvà:jset,« je rięku. Tjù:k cà:jta, je rięku: »Pięt jix je pa blù:.«

»Al jix tüt pięt né:j blù:!«

Je rięku: »Šmə:jlu pa 'je!«

Má:čkare

Kə sa me zataží:l, prà:ŭ: »Pər Lé:vstik sa se pa apreŭlál, 'njä, má:čkare.« Je 't'le á:na bla tá:ka, sušù:lka, 'njä, pa je pavé:jdala. Pùó:lej, čà:k /.../ Pa sa šli: (v)segli:x, pa u gò:rpa sa neprá:ŭli, 'njä, tá:ke, sa b'li na tù: pərpá:ŭleni, de 'bada, 'njä, da bada izi:vali drjù:gi, 'ne. In sa šli:, pa sa tá:ke senięne ví:le, 'sa, de né:jsa mé:jle 'ənč raženic na kó:nci, pa sa šli na Ví:dəm, in sa b'li fá:ŭlesti, pa sa šli: p'rou pret kaplani:jä, de ... k-sa parùoka, 'njä – žiędən pa navé:jsta pa ū'se ti:st: písár:, pa (ŭ) gaspù:da

ablé:jčən je bi:u á:dən, 'ne, de ba parùoka, sa š'li pa p'rou pat kaplani:sku ó:knu, 'ne. 'Tam je bi:u pa koplá:n, Marti:néi: se je pí:sou, sa rjá:kli, je pa pər'su 'uən, pa 'kar k'je met ti:ste se pamé:jšou, pa de ba rask'ru, 'njä, žiédna, 'kə sa mé:jl ti:ste ká:pe ta vəsùoke, 'njä, kò:starje, al kú: se že prà:u ti:stəm; je pa pər'su, 't'le je bi:u pa-n gār:bəc is tiele xí:še, 'njä, an strí:c, je pa ti:ste ví:le, je pa zá:t pər'su, za ní:m, ù:n je, da ba rask'ru, ù:n pa s ti:stəm sənienəm ví:lemi, je pa 'kar úzdí:gnu 'ga, pa 'ke u – med nù:ge, pa ga je 'kər úzdí:gnu, 'njä. Pò:lej pa, ga je blú: pa srá:m, 'njä, je pa bé:ižou, 'njä, u kaplani:jä pò:lej ti:sti. Può:j sa 'jix u nadé:jlá pa 'u'se pa imiēni Zagari:čane, 'njä ...

– A pa so vedeli, saj, a niso imeli maske?

Jä:, am'pək tù: né:j blu dərgé:j 'kə za Gari:ca, 'ne! Pò:j je b'la pa 'nəč kašna pri:dga, 'njä! /.../

– Kaj naj bi bilo to, pokvarjeno ali kaj?

Jä:, tù: sa imé:jl tək'rət, sej prā:m, de səm b'la 'jest, – rò:ka səm mùogla nastá:ut, pa me je Mərkú:n pa rò:k tiépu, kə je rjá:kla. /.../ Kə sa se pər 'nəs apraúl:l, 'njä. Neké:j sa se mò:gli aprá:ut, 'njä, pregré:jšnu je blu tù:. In 'səm mùò:gla rò:ka nastá:ut, takù: de je b'lu pre'cej debiélu pò:j, 't'le me je tiépu, pa rò:ki.

– In to je vsa leta obstajalo? Ker tam v knjigah piše, da je to zamrlo vmes. To je samo zamrlo, ker /.../

Jä:, kə né:j smé:jl 'bət! Usegli:x za Gari:ca né:jsa adniexali, 'ne. Je mù:j ó:če riéku, de sa š'li: pat Pičč, pa né:jsa še əŋkù:l mà:čkar ví:dli, tista vā:s, k-je 'tamle ad Ví:dma na diēsən dò:l, 'kə gričš. Je riéku, de če na bi bli:, 'njä, dvè:j xí:ši sa b'li tá:ki 'bəl, 'njä, tù: sa ti:sti, kə sa bli: takù: zaviérvani, 'njä. Ti:sti dvè:j xí:ši sa b'le pa takù: 'bəl liberà:lne, 'ne, má:u 'bəl razgliédani, né:jsa takù: b'li /.../ Je riéku: »(U)bí:l bi 'jəx, ubí:l!« Tá:ke palé:jä, celíe zglá:unike sa za ní:m metá:li, je riéku: »Če ne b-b'lu Blá:šču pa Maxò:rčku, mì: na 'bi s Patpičči pər'sli,« takù: sa jix lučá:li. Is usà:ke xí:še je leté:jlá – tá:ke debiéli stəb'ri. Ù:ni sa pò:lej pa ríet nariédli, sa š'li ž ní:mì, de sa jix iz vā:si sprá:uli, 'kə sa š'le já:jčarce zù:trej pa já:jca, 'ne. [Tù: je b'la navá:da – já:jčarce sa š'le, usà:daj, pa Zagari:ca, sa pousùot, 'njä, dù:bli, 'njä, zatù: 'kə sa b'li damà: 't'le, 'njä.] Pò:j sa š'li pa še dər'gam, 'njä. Á:ni pa ənč'kək naýdù:šeni! Je riéku: »S'ma na Ví:dəm pər'sli, tá:ki, 'kə sa b'li mè:jxnu 'bəl takù:, 'njä, razgliédani, sa rjá:kli: 'Bùò p'red ná:ša xí:ša parùoka, bùò! Usà:ki xí:ši s'ma rjá:kli, de bùò, 'njä.« Pa sa əldijé dajá:li 'jim 'ne. Kə pa né:j-blu dná:rja, de bi š'li pa u Blá:na, – ljá:t né:js əŋkijer mà:ske dù:bu, 'ne, sa š'li pa u Blá:na, pa za mà:ske /.../ je b'la ré:ušna, za mà:ske sa zbrà:l, iz lù:ne xí:še, Loušíetou, je 'šu pa pè:jš u Blá:na, kə né:j-blu za vlá:k dná:rja, de-j pərniěsu. Tək sa b'li naudù:šeni Zagari:čanje za tù:! Loušíetou Á:nza, dò:skat, je bi:u tù:k stər, 'kə mù:j ó:če, je riéku: »Za mà:ske s'ma zbrà:l, Já:nes je 'šu pa pè:jš u Blá:na pù:jix, de-jx je pərniěsu.« Jä:, takù:. Zagari:ca né:jsa muògli zatò:rt, 'njä.

ZAKLJUČEK

Govor Zagorice je še precej arhaičen, na kar verjetno vpliva tudi sama lega vasi, ki leži na robu Dobrepoljske doline, za gričem Gorico, kot tudi zgodovina samega Dobrepolja, ki je bilo zaradi svoje lege precej oddaljeno od hitrejšega razvoja in napredka.

Govor Zagorice spada v dolensko narečno skupino. Naglaševanje je tonemsko na dolgih naglašanih samoglasnikih in jakostno na kratkih naglašanih samoglasnikih.

Samoglasniki so lahko eno- ali dvoglasniki.

Sistem dolgega naglašenege vokalizma ima štiri enoglasnike in šest dvoglasnikov, pri čemer je dvoglasnik *ja*: dvofonemski, dvoglasnika *aj* in *r* pa sta enofonemska.

V sistemu kratkega naglašenege vokalizma je pet samoglasnikov, samoglasnik *o* je zaradi akanja nadomeščen z *a*.

V sistemu nenaglašenege vokalizma je značilno akanje in redukcija samoglasnikov *i*, *u* in redkeje *ě* v polglasnik.

Konzonantizem nima večjih posebnosti, *l* je otrdel v *l* (*uólä* 'volja'), *n* se je razvil v *n* (*skədən*), med samoglasniki v *j* (*sví:jä*).

Skupina *črě-* se je razvila v dveh smereh: *črě-* lahko ostane (*črě:jda*), ali pa *r* izpade (*čě:jšjā*).

Podoben je razvoj skupine *žrě-*: *r* lahko ostane (*žrěbe*) ali izpade (*žiębəl*, pogostejše *c'vek*).

Primarni sklop *dl* ni več ohranjen (*ví:le*), asimiliriral se je tudi v opisnem deležniku (*pá:la*, *j'u, jě:ila*).

Soglasniški sklop *šč* se je ohranil (*í:ščem*, *klé:jšče*, *nùpšč*, *taparí:šče*), prav tako sekundarna sklopa *tl*, *dl* (*dlé:jtu*, *tla*, *mjá:təl*).

Zveneči zaporniki (*b*, *d*, *g*) so v izglasju nezveneči (*p*, *t*, *k*) (*já:strep*, *zùp*, *zi:t*, *plě:t*, *bù:x*, *sné:jč*, *bré:jč*), tudi zveneča pripornika (*z*, *ž*) sta v izglasju nezveneča (*s*, *š*) (*p'res*, *jé:js*, *čięs*, *blí:s*, *kri:š*, *ljá:meš*, *sré:jš*).

Pred zvenečimi nezvočniki je *c* postal zvoneč (*tá:žga*, *vəsó:žga*).

Asimilacija po zvonečnosti je izvedena (*slá:tka*, *rě:jtkā*, *pó:tku*).

Ni sekundarne palatalizacije velarov (*nagię*, *rakię*, *aré:ixi*).

V predložnih zvezah po soglasniški onemlitvi podvojeni samoglasniki niso nobena redkost (*mlá:tta*, *mlá:tti*).

V oblikoslovju je opazno zamiranje dvojskih oblik. Pri samostalnikih moškega spola se dvojske oblike razen imenovalniških in tožilniških ne razlikujejo od množinskih (*lā:sa*: *lasję*), tudi ženske dvojske oblike se izgubljajo in so nadomeščene z množinskimi (*dvě:j nō:gi/nagię*). Pri samostalnikih ženskega spola s prvotno mešanim naglasnim tipom se je le-ta ponekod ohranil (*sjá:stram/sesfram*, *rō:kam/ra'kam*). Samostalniki srednjega spola se lahko maskulinizirajo (*já:jc*, *dvā: ú:kna*, *dvā: kalię sa*). Samostalnik pero se lahko maskulinizira (*perięsi* (I mn.)) ali feminizira (*perięsi* (I dv.)).

Namesto vprašalnega zaimka *kdo*, deloma pa tudi *kaj*, se uporablja pridevniški zaimek *kateri*: *kjęr* (*kjęra*, *kjęrmi*, *kjęga*).

Pri pridevniku se določna oblika tvori z določnim členom *ta* (*ta vəsùpki*, *ta vəsùpka*, *ta vəsùpku*), določna in nedoločna oblika pridevnika se razlikujeta (*vš'sak*, *vəsó:žga*: *ta vəsùpki*, *ta vəsùpžga*).

Primernik se navadno tvori z besedo '*bol*' za vse tri spole (*'bəl vš'sak*, tudi *vi:ši*), presežnik pa se tvori s predpono *nar* (*nā:rvięči*, *nā:rbū:li*, *nā:rbū:lši*). Določni člen *ta* se pojavlja pred presežnikom (*ta nā:rvięči*).

Nedoločniki so vsi kratki (*nō:sət*, *nā:jdət*, '*nest*').

V 1. osebi dvojine moškega spola je značilna narečna končnica *-ma* (*vi:dma*), sicer tudi *-va* (*vi:dva*), slednja kot posledica vdora knjižnega jezika.

Ženske množinske oblike (*njá:səma*) so izenačene in enake moškim množinskim. Ženske dvojske oblike imajo končnico *-vi* (1. os. dv.)/-*ti* (2. in 3. os. dv.) (*vi:dvi*, *vi:tti*).

V velelniku za 1. osebo dvojine moškega spola se menjujeta končnici *-va* in *-ma* (*nesi:ma*, *nesi:va*), ženska dvojska oblika pa je *-vi* (1. os. dv.)/-*ti* (2. os. dv.) (*nesi:vi*, *nesi:ti*).

Končnica *-ste* v 2. osebi množine je pri atematskih glagolih ohranjena (*dá:ste, vé:iste, griéste, búoste*), pri tematskih glagolih ne (*dè:ilate*).

Razlika med namenilnikom in nedoločnikom je ohranjena (*griēm pà:st, ará:t : mùqrəm 'pəst, a'rət*).

Velelnik se pogosteje tvori z glagolom *dati* oziroma *iti* in kratkim nedoločnikom (*pé:jt dé:jlát!*, 'dej ží:ut!').

Namesto oblike *moral*, *moralá*, *moralí* pomožnega glagola *morati* se v pretekliku uporablja oblika *mogel*, *mogla*, *mogli* glagola *moči* (*mùogu* 'səm 'jət, né:jsəm muógu 'jət).

Predlog *s/z* se lahko podaljša v *is/iz* (*is slà:ma*, *is fá:ntam*, *iz brá:tam*), predlog *iz* se je v nekaterih primerih skrajšal v *s/z* (*s 'təx krà:ju*).

Uporabljeni viri in literatura

Logar, Tine: *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1996.

Logar, Tine: *Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem*. V: Fonološki opisi ... Sarajevo, 1981.

Logar, Tine: *Slovenska narečja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993.

Naš kraj. Informativno glasilo Občine Dobropolje. Izdajatelj Občina Dobropolje, Dobropolje, marec 1995.

Naši kraji in ljudje. Dobropoljsko-struški zbornik. Izdajatelj Občina Dobropolje, Dobropolje, 1996.

Smole, Vera: *Fonološki opis govora vasi Šentrupert (SLA 262)*. V: Jezikoslovni zapiski 4.

Ljubljana: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba ZRC, 1998.

Smole, Vera: *Govor vasi Šentrupert in okolice*. V: Razprave XIII. Ljubljana: SAZU, Razred za filološke in literarne vede, 1990.

Zalar, Sandi: *Pravljice iz Dobrepolja*. Samozaložba, 1993.

O IMENIH NAŠEGA VODOVJA

*Leopold Sever**

Ljudje so že zdavnaj spoznali, da ima voda v naravi posebno mesto in da je na mnogotere načine povezana z vznikom, obstankom in evolucijo življenja na Zemlji in morda še kje v vesolju. Iz tega spoznanja je nastal znameniti rek: Brez vode ni življenja. Usodna povezanost moče z življenjem, kajpak tudi s človeškim, je bila tako očitna, da so naši predniki v času naravoverja (»poganstva«) nekatere vodne pojave po božje častili in jim pripisovali nadnaravno moč.

Namen pričujočega sestava je opisati okoliščine, ki so odločilno vplivale na poimenovanje našega vodovja, zato se bomo v snovnost in duhovnost vode spuščali le toliko, kolikor bo potrebno za razumevanje posameznega poimenovanja vodnega pojava.

Ozemlje zahodne Dolenjske je v geološkem pogledu bolj ko ne kraški svet. To pomeni, da voda zaradi prepustnosti tal hitro odteče v podzemlje in se bolj poredko giblje in ustavlja na površini. Posebno sušni kraji so dobili celo ime Suha krajina, kar zgovorno priča o stanju vodovja v tem predelu.

Ko so prednamci v davni iskali prostor za novo selišče, so se najprej ozrli za vodo, ki je bila osnovni pogoj za trajnejše bivanje v kraju. Tako najdemo v bližini slehernega naselja bolj ali manj izdaten vodni vir. Tako imenovana »suha selišča« so na Slovenskem pa tudi drugod po svetu zelo redka. Pomembnost vode za žitje in bitje v določenem predelu se med drugim kaže tudi v domiselnem in pestrem poimenovanju na novo odkritih in »obdelanih« vodnih virov. Pri tem so imenovalci praviloma upoštevali **najočitnejšo značilnost vodnega vira**, značilnost, ki je izhajala iz kvalitete vode, ta pa je bila tesno povezana z geološko-geografskimi razmerami v širši okolici. Tako so nastali studenci, mrzlice, bači, izvirne štirne, jezera, káli, bajerji, kaluže, mlake, luže, škvabe, rupe, tolmuni, kašče, muže, polterji in splavne; z upoštevanjem »nadnaravnosti« in »božanskosti« pa tudi trimožniki, zdravčki, zaganjalke, jërbahe in lëbice. V pestrosti poimenovanja vodnih pojavov smo potemtakem močno podobni prebivalcem okoli polarnega kroga, ki imajo za različne oblike snega (sneg je pravzaprav kristalizirana voda), več kot dvajset različnih izrazov.

Med tekočimi vodami ni tolikšne imenske pestrosti. Na našem območju sta se od splošnih poimenovanj uveljavila le reka in potok ter njuni pomanjševalnici. **Pravih jezer** na našem območju ni. Nekoliko se temu vodnemu telesu približata kal v Hrastovem Dolu, Črnelski bajer in bajer v okolici Boštanja. Jezerom podobne vode se začasno pojavijo ob visokih vodah, ko voda preplavi naša kraška polja. Izraz jezero je povezano z izrazom **jez**, ki je pri nas dobro poznan. Vse skupaj pa nemara izhaja iz pojma jeza (bes); večkrat namreč govorimo o razbesnelem vodovju, ki mu jez zapira pot.

Dosedanje raziskave kažejo, da je večina stoječih vodnih virov pripadala prebivalcem določenega naselja. Ti so za izvir skrbeli in ga po potrebi tudi branili pred vsiljivci, zlasti v sušnih časih. Vendar o kakih večjih sporih ni izročila. Kadar je bilo v kakem kraju več podobnih vodnih virov, so jih razlikovali s tem, da so občemu imenu dodali ime kraja; na primer: Ambruški bač, Virski potok, Lučarjev kal, Črnelski bajer, Škocjanski zdravšček, Lipljenska lëbica in podobno. Pozneje, zlasti po letu 1848, so pri delitvi fevdalnega ozemlja skoraj povsod poskrbeli, da je zemljišče okoli pomembnejšega vodnega vira ostalo v lasti srenje, tako imenovana vaška zemlja.

Po drugi strani pa so imena vodã dala ime naseljem; na primer Krka, Potok, Kal, Bač (Bič), Lužarji, Mlake, Žvirče, Močile, Rupe in podobno. Z imeni voda so si pomagali tudi imenovalci rastlin in živali, čutimo jih tudi v mnogih priimkih in hišnih imenih. Z njimi se bomo seznanili pri posameznih primerih.

Pri imenih za vodovje je treba omeniti še eno ugotovitev: v predelih, ki so siromašni z vodo, je vsak vodni vir natanko poimenovan, z močjo bogati kraji pa imajo veliko vodnih teles brez imena. V takem primeru ljudje dodajo občemu izrazu ledinsko ime, na primer studenec v Dolgi dolini, ali pa si pomagajo z domačim imenom lastnika, na primer Miščev bač in podobno.

Iz prispevka bomo razbrali, da naše malo vodovje ni omogočilo samo življenja prednikov na naših tleh, marveč je vplivalo tudi na njihovo duhovnost in govorico, zlasti v imenoslovju.

* Škocjan, 1311 Turjak, predmetni učitelj biologije in kemije v p.

** Opomba uredništva

V sicer zanimivem članku o vodnih imenih se avtor pri etimologijah sklicuje zlasti na ljudsko izročilo, ne upošteva pa, da je najstarejše ljudsko izročilo prav zgodovina besed, na kateri temeljijo razlage »arhivskih brskačev«, zato je večina njegovih razlag zmotna.

Skrivnostna (»poduhovaljena«) imena našega vodovja

Pred pokristjanjenjem so bili naši predniki pravi naravoverci. To pomeni, da niso častili boga neposredno, temveč njegovo delo, to je stvarstvo. Pri tem so kajpak dali prednost tistim sestavinam narave, ki so v največji meri omogočale njihovo bitje in življenje. Med naravnimi prvinami je ugledno mesto imela voda in njene pojavne oblike. S prihodom krščanstva tradicionalno čaščenje naravnih pojavov kajpak ni v celoti prešlo, temveč se je v določeni meri vtaklo v novo vero, lahko bi rekli, da se je »pokristjanilo«. Tako so marsikje na mestu čaščene vode nastala krščanska svetišča. Veliko znamenj kaže, da so na ta način nastale cerkvice na Malem Osolniku, v Metnaju, v Malih Pecah in še marsikje v naši domovini. Sledovi »poganskega« čaščenja vodovja so očitni tudi tam, kjer so pozneje v svetišče kot zavetnika umestili svetega Kancijana, na primer v Škocjanu pri Turjaku. Vsa vodovja z bajeslovnimi imeni so blizu krajev, ki so znani po sledovih iz prazgodovine in iz rimskih časov, kar priča o njihovem zgodnjem nastanku in o naravi ljudi, ki so tedaj tu živeli.

1. Drmožniki (Trimožniki)

Da bi lahko razumeli nastanek in izvor tega skrivnostnega imena, moram z nekaj stavki pojasniti etimologijo tega izraza, ki je neposredno povezan z duhovnostjo prednamcev. Slovensko besedišče še dandanes pozna izraze, ki potrjujejo, da so naši predniki vodo in njeno življenjsko silo imenovali mužo: spomnimo se na **mužen** les in na **muzgo**, ki teče iz odrezane vinske trte, in na **muzgavega**, to je plodnega samca domačih živali, in še na kaj. Naši predniki so pri muži že davno opazili lastnost, ki je druge snovi niso kazale; bila je edina snov, ki je »sama od sebe« z letnimi časi prehajala v **tri stanja**: trdno, tekoče in plinasto. Slednje stanje je najbolj skrivnostno in ima značaj duhovnosti, ker je nevidno in povsod pričujoče. Tu se samo od sebe vsiljuje podobnost s krščansko razlago troedinosti. Z izrazjem iz stare krščanske zaveze bi rekli, da je trioblična muža (**trimužje**) predpoda troedinega boga, kakor ga pojmuje dandanes.

Še nekaj je prednamce napeljalo na misel o svetosti muže (vode); njena površina se je v sončevem in luninem soju skrivnostno bleščala, rekli so, da je šajnata, torej sveta.

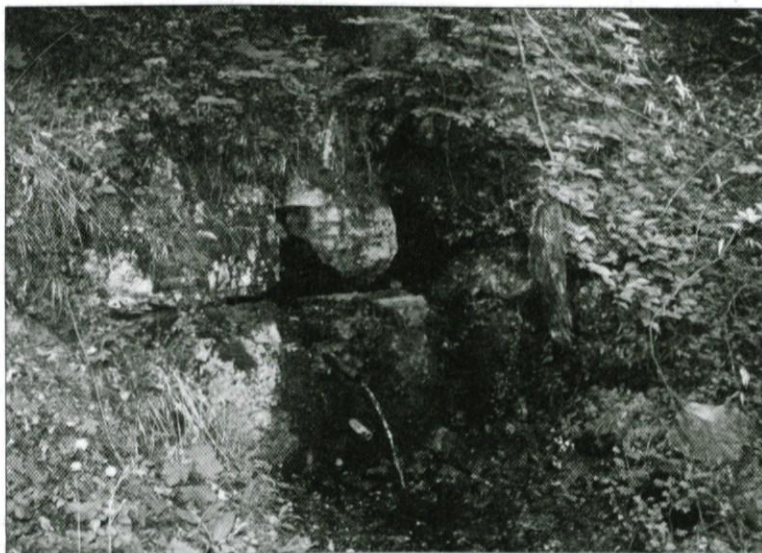
Na našem območju sta dve vodi, ki nosita to starodavno ime: metnajski in dražanski Drmožnik (narečno Trmuožnik). Tu moram odkrito priznati, da bi bila tudi zame zgolj glasovna podobnost tega hidronima s starodavnim vodnim božanstvom prešibak dokaz o njegovem duhovnem izvoru, če ne bi obstajal še en prepričljiv dokaz. K Drmožniku v Spodnji Dragi pri Ivančini Gorici so vse do začetka druge svetovne vojne prihajali na obredno in zdravilsko očiščevanje prebivalci vseh starosti iz širše okolice, največ z območja Suhe krajine. Prihajali so peš in na vozovih v vseh letnih časih, večinoma ponoči, zlasti ob določenem stanju lune. V vodi so se okopali in preoblekli, staro obleko pa pustili na bregu. Nekaj vode so vzeli tudi s seboj. O tem obrednem zdravljenju v Drmožniku sem se pred leti pogovarjal z več starejšimi vaščani, ki so neposredno opazovali skrivnostne obiskovalce potoka. Njihovo početje je imelo nedvomno značaj obrednosti. O tem so pisali tudi naši časniki.

Drmožniki (Trmuožniki) so torej vode, v katerih so naši predniki do nedavna iskali telesnega zdravja in duhovnega očiščenja. Metnajski Drmožnik je dal domače ime posestniku, ki si je na njem zgradil mlin. V zvezi s to vodo ni zanesljivega izročila o obredni dejavnosti.

2. Zdravščki

Še dandanes lahko ugotovimo, da imajo nekateri izviri boljšo vodo kot drugi. Kvaliteto vode določa več lastnosti: hladnost, bistrina, ugodno razmerje raztopljenih rudninskih snovi in še kaj. Če je izvir z dobrodejno vodo kazal še kakšno posebnost, ki je drugi izviri v okolici niso imeli, so ga prednamci v naravoverskih časih kaj hitro proglasili za svetega. Med najbolj znanimi je škocjanski Zdravšček. Ta je v davni opozoril nase z **zaganjanjem**, kar so naši predniki razumeli kot skrivnostno sporočilo vodnega božanstva. Nekaj kilometrov proti zahodu, pod goro Ahec izvira ločniški Zdravšček, ki ni zaganjalka. S čim si je izvir prislužil to imenitno in starodavno ime, nisem mogel ugotoviti. V neposredni okolici obeh zdravščkov so skoraj vsi vodni pojavi, ki so omenjeni v tem prispevku:

studenci, bači, kali, luže, bajerji, rupe, škavbe, kaluže in potoki. Ponekod takim vodam pravijo tudi **zdravjeki**. V vsaki vasi še dandanes najdemo ljudi, ki vedo praviti, da so si ljudje ob hudi bolezni in ob pričakovanju smrti pogosto zaželeli vode iz povsem določenega izvira; tudi to je sled davnega naravoverja.

*Izvir Ločniškega Zdravščka, znanega po dobri vodi.
Cev je bila dodana šele v novejšem času.*

3. Žegnani studenci

Žegnani studenci so imeli v preteklosti podobno vlogo kot trimožniki in zdravščki. Tudi te zasledimo v predelih, ki so bili obljudeni že v starem veku. Najbolj znan je Žegnan studenec v Ribčevem lazu nad Robom, znanim po arheoloških najdbah iz starejše železne dobe.

4. Jërbahece

Ime je nastalo z zlitjem dveh besed: **jër** in **bah**. Jër (tudi jar) je starinski izraz za mlad; bah pa pomeni razlivajočo se (torej bahato) vodo, vodo ki se kaže večjo, kot je v resnici. Jërbahece so torej posebna vrsta zdravščkov, ki pomlajujejo, zato bi jim v sodobnejšem govoru lahko rekli **pomlajevalščki**. Glas **ë** je nekakšen podaljšan polglasnik z ejevsko podlago in ijevsko zvočnostjo. Današnji rod ga samostojno ne ume več izgovoriti. Dandanes ga še razločno izgovarjamo v besedi jërbas in v imenu Jërca. Znan pomlajevalšček je na severovzhodnem pobočju gore Ahec. O »pomlajevalnem« učinku vode iz tega izvira se je ohranilo nekaj ljudskega izročila.

5. Lëbice

Naši predniki so znali takó precizno poimenovati vodne pojave, da so pri tem upoštevali celo obliko hriba, izpod katerega je voda izvirala. Tak primer so lëbice. V davnini, verjetno že v starejši železni dobi, so prednamci lepo zaobljene, **hlebci** podobne vzpetine imenovali lëbi, v nekaterih narečjih tudi lobi in lubi. Če je ob ugodnih geoloških razmerah izpod lëba izvirala voda, so jo zategadelj imenovali lëbica; drugod, v skladu z izhodiščem, tudi lobica in lubica. Iz teh dveh izhodišč je ime prešlo na naselja; vendar ni povsod razvidno, kdaj je bil dajalec oronim in kdaj hidronim. Iz te podlage so že v davnini po glasovnih prilagoditvah nastala naselbinska imena Ljubljana (v zahodnodolenjskem

narečju Lëblëna), Lipljene, Lipoglav pa tudi Lobnica, Lobček, Lubnik in druga. Nekaterim, zlasti arhivskim brskaçem, take izpeljave niso ljube, češ da to ni nikjer zapisano. O, je zapisano, v ljudskem izročilu o imenih in v naravnih danostih, ki ta imena nedvoumno utemeljujejo. Da to doumeš, pa je potrebno veliko konkretnega védenja, ki ni prišlo zgolj iz bukev.

Lëbice, točneje njihova imena, so zgovorni jezikovni relikti, ki nam pomagajo razumeti prenekatero skrivnost iz davnine. O lëbich se ni ohranilo izročilo o njihovi božanskosti; med vode s poduhovljenimi imeni sem jih uvrstil zaradi njihove velike starosti in dokazovalne vrednosti.

6. Polterji

Polterji spadajo med vode, za katere smemo s precejšno verjetnostjo trditi, da imajo tuje, verjetno germansko ime. V slovenskem izrazju namreč ne najdemo glasovne opore za razlago tega imena; prav tako ne v zemljepisnih značilnostih v okolici. Nekoč sem v tem izrazu skušal dokazati slovenske jezikovne značilnosti, vendar sem bil v zmoti. Vse kaže, da so te vode dobilo »zagonetno« ime po njihovi uporabnosti. Pravijo, da so srednjeveški fevdalci v te vode dali postaviti režaste zaboje, imenovane polterji, pa se je še vodá prijelo to ime. V polterjih so hranili žive ribe za prehrano v gosposki kuhinji. Zaboji polterji so v glasovni in funkcionalni povezavi z okenskimi polkni, ki imajo prav tako režasto zgradbo. Tej razlagi govori v prid to, da so vsi polterji v bližini srednjeveških gradov. Najbolj znani vodi sta Polter pod turjaškim gradom in Polter pod Ostrovharjevim gradom v Svibnem. Žensko obliko tega imena ima Polterica pri Gradičku, blizu glavnega izvira Krke.

7. Poganke in Malikovke

Na našem ozemlju imajo nekatere vode imena, ki neposredno govorijo o duhovnem življenju naravovernih prednikov. Seveda smemo dopustiti tudi možnost, da so ti izzivalni hidronimi glasovno sorodni z verovanjem prednamcev zgolj po naključju.

Voda Poganka v Suhi krajini. Na našem območju poznamo tudi vodo Malikovko. Imeni spominjata na naravoversko preteklost obeh voda.

»Posvetna« imena našega vodovja

A) Stojee vodovje

1. Studenci

V imenoslovju in drugod vedno znova ugotavljamo, da so imeli naši predniki v starih časih nenavadno izostren čut za opazovanje naravnih pojavov. To jim je omogočilo kovanje posrečenih izrazov, v katerih odzvanja **poglavitna lastnost pojava**.

To velja tudi za studence in druge vodne vire. Brez globljega preudarjanja lahko ugotovimo, da so prednamci s tem imenom označevali izvire, ki so iz globljih zemeljskih plasti prinašali bistro in **hladno (studen)** vodo. Iz tega poimenovanja lahko s precejšnjo zanesljivostjo povzamemo, da so naši predniki, kakorkoli so se že imenovali, v besedišču imeli pridevnik studen s pomenom hladen. Ponekod ta izraz razumemo tudi širše: svež, čist, osvežujoč, bister...

Naši studenci imajo večinoma temperaturo od 8 do 10 °C. Stanovitno hladni studenci se imenujejo **mrzlice**. To so izviri, ki prinašajo vodo iz debelejših hribinskih plasti. Potoki, ki večkrat poniknejo in imajo kratek podzemni tok, imajo pri ponovnem prihodu na površje poleti toplejšo vodo – včasih tudi do 14 °C. Studenčnica ima v sebi raztopljene različne rudninske snovi; največ jih je kajpak iz skupine karbonatov, na primer apnenici. Topljenici dajejo vodi značilen okus, in če so v pravem razmerju, tudi »zdravilnost«. Studenčnica je torej trda voda, zato za pranje ni najboljša, ker blokira pralne ione. Kljub temu narodne pesmi veliko pojejo o pranju »pri bistrem studencu«.

Čeprav je v naših predelih lepo število izvirov z imenom studenec, je po njem imenovano le eno naselje, to je Studenec pri Ivančni Gorici, ki pa je v novejšem času združen z naseljem Ivančna Gorica. Presenetljivo je tudi to, da studenec ni dal glasovnih prvin za naše priimke in hišna imena, pač pa je po njem imenovana brstnica **studenčni jetrnjak**. Vaščani so ob studencih pogosto postavili iz debla izdobljene posode, imenovane **korita**. Po njih so mnogi studenci dobili ime **korito**. Temu je glasovno soroden korec, posoda za zajemanje vode. Tu sta dobila glasovno izhodišče priimka Koritar in Koritnik.

Neobzidan bãč na Korinju; voda pritiska iz tal.

Obokan bãč v Malih Pecah.
Voda je nekdaj veljala za čudodelno.
V njeni bližini, v osamljenem dolu, stoji
cerkva sv. Lamberta. Zelo verjetno je
nastala na mestu prvotnega naravoverskega
znamenja, morda celo manjšega svetišča.

2. Bači

Stoječe vodovje s tem imenom je značilno za vso zahodno Dolenjsko in vzhodno Notranjsko, posebej na gosto pa so z njimi posejani predeli Suhe krajine; skoraj vsaka vas ima svoj bač, še posebej tiste, ki so bolj oddaljene od naše edine prave reke Krke. Bači imajo dvojni izvor vode: iz tal in s površine. Ob nekoliko večjih vodah nastanejo v votlinah pod zemljo pritiski, ki vodo pritiskajo navzgor, da se gladina kolobarjasto **boči**, privzdiguje. Od strani je videti, kot bi voda vrela, zato v izrazitih primerih takim vodam rečemo tudi **vrelci**, na Hrvaškem pa vréla. Ti so lahko topli ali hladni. Seveda se »vrenje« vode vidi le ob srednjih in visokih vodah. Ponekod videz vrenja povzročajo tudi v vodi razpršeni plini.

Zaradi občasnega **bočenja** vodne površine bi morali izvir pravzaprav imenovati »boč«. To izhodišče so povzeli tudi starejši domačini, ki polglasnik izgovarjajo z ojevsko zvočnostjo. Ta glasovna značilnost je uveljavljena v imenu gore Boč, ki se **boči** na Štajerskem, medtem ko se je pri naseljih v zadnjem času polglasnik razvil v »i«, kar je dalo naselbinski imeni Bič in Bičje. Bači so simbolično posegli tudi v rastlinski svet in dali ime bičevje in biček, ki je značilna vegetacija okoli bačev. Nemara je s tem povezan tudi priganjalni pripomoček bič in glagol biti v pomenu tepsti. K družinskim imenom je poimenovanje prispevalo domači imeni Bačnik in Baček. Iz prvega je po govornih preobrazbah nastal Pečnik, iz drugega pa Peček.

Glede na obnašanje polglasnika v nekaterih drugih primerih smemo s precejšno verjetnostjo domnevati, da ima tu svoje izhodišče tudi priimek Bučar.

Bači so navadno pod pobočji ali v dolinah z neprepustnim dnom, zato so del moče ob padavinah dobili tudi s površja. Prilivi s površja so vodo močno skalili in vodni vir je postal podoben **kalu**. Taka voda je bila kajpak manj primerna za pitje, zato so vaščani bač pogosto zaščitili z obokanim zidom ali z lesenim pokrovom. V krajih, kjer je bila za vodo še posebej huda, so proti dnu bača speljali stopnice. Po njih so v sušnih časih dosegli dno kotanje in prestrezali skromen dotok vode. Ločimo torej urejene (največkrat obzidane) in neurejene bače. Vsi bači, ki jih poznam, so v lasti cele srenje. Tu velja omeniti še eno zanimivost. Rejci prašičev so opazili, da za razplod razpoložene svinje sunkovito bočijo hrbet. Pravili so, da se živali bačijo ali bukajo. (Dobrepoljska narečna inačica je būkajo).

3. Káli

Kal na Malem Kalu pri Šentvidu.

*Kaluža z značilnimi cveticami kalužnicami.
Studenec pri Vel. Lipljenih.*

Tako kot za druge vodne vire tudi za kále velja, da ime vsebuje značilnost vode. Kali namreč dobivajo večji del vode s površine in le redkokje tudi iz tal. Večinoma imajo slabotnejši izvir, ki nima dovolj moči, da bi na vrhu bočil gladino. V kalih se potemtakem v večji meri zbira meteorna voda, ki prinaša v kotanjo prst, vejevje, listje, travo in drobnejše kamenje. Zategadelj je voda marsikdaj **kalna**. Ker se v kotanji stalno nabirajo naplavine, so morali vaščani vsako leto kal trebiti, to je odstraniti snovi, ki jih je ob dotoku voda prinesla s strmih pobočij. Če tega niso storili, se je kal v nekaj letih

zasul in se spremenil v blatno kalužo in končno v mužo v ožjem pomenu besede. Nekateri kali so bili naravno vododržni, drugi pa so bili umetno zatesnjeni z ilovico. Pri trebljenju so morali čistilci paziti, da niso odstranili vododržne plasti. Če je bil kal v bližini polja in travnikov, so odstranjene naplavine večinoma uporabili kot naravno gnojilo. Na Primorskem kalom podobne vode imenujejo **lokve**. Kale in lokve so bili večinoma napajališča za pasčo se živino

Kali so bili jako »darežljivi« pri poimenovanju selišč, saj poznamo lepo število naselij, zaselkov in ledin s tem imenom: Kal (pri Ambrusu), Rdeči Kal, Lučarjev Kal, Veliki Kal, Mali Kal, Blatni Kal, Farški Kal....Na Slovenskem je nekaj deset selišč z imenom Kal in s pomanjševalno obliko Kalce. Kali so dali glasovno podlago za priimke Kalc, Kavc in Kalar.

4. Kaluže

Tudi ta hidronim je nenavadno zgovoren, saj nam povsem razločno pove, da je stanje vodovja s tem imenom na prehodu med **kalom** in **lužo**. To so večinoma naravni in neurejeni vodni viri, ki v preteklosti niso imeli pomembne gospodarske vloge, pač pa so bili že od davna pomembne sestavine gozdnih in pašniških ekosistemov. V njih so se napajale in hladile predvsem gozdne živali. Veliko kaluž je nastalo iz opuščenih kalov in luž v odročnih naseljih. Po njih je poimenovana rastlina kalužnica iz družine zlatičnic. Zaradi manjše pomembnosti kaluže niso dajale podlage za domača, rodbinska in krajevna imena. Veliko kaluž je nastalo tudi na neutrjenih kolovozih. Morda se tu skriva glasovna podlaga za kolo (narečno kalú)?

5. Luže

*Velika Stara luža z značilno floro in favno.
Vas Cesta pri Vidmu v Dobropolju.*

*Značilna škavba na našem krasu. Na sliki je
lepo vidna lovilna površina za meteorno vodo.
Na Stevnicah pri M. Lipljenih.*

Še pred tri četrt stoletja je bila luža najpogostejša stoječa voda v naši pokrajini; imela jo je domala vsaka domačija, ki ni stala v bližini studenca, potoka ali reke. Po zgradbi so luže še najbolj podobne kalom; je pa tudi nekaj razlik: luže so večinoma manjše od kalov, vso vodo dobivajo s površine – večinoma s streh, zato ležijo blizu poslopij, medtem ko so kali pretežno zunaj vasi.

Razlika je tudi v lastnini: luže so bile večinoma v zasebni lasti, kale pa je izkoriščala vsa srenja. Znane so tudi večje vaške luže.

Vaščani so v lužah napajali živino, prali svinjsko krmo in namakali razsušeno leseno posodje. Manj pogosto so vodo iz luže uporabljali za pranje in še redkeje za pitje in pripravo človeške hrane. Iz tega se je razvilo reklo: »Tako sem žejen, da bi lužo pil!« Zaradi bližine poslopij so bile te vode nepogrešljive in zelo pripravne za gašenje pogostih požarov. Luže so zagotovo gradili že v starejši železni dobi gradbiščarji za potrebe utrjenih gradšč.

Luže so bile svojevrstni biotopi z značilno floro in favno – od rastlinskega in živalskega planktona do večjih vretenčarjev, med katerimi so kraljevale žabe v različnih razvojnih stadijih.

V njej so našle svoj vodni element tudi race, čeprav v naših predelih nikoli niso redili kaj dosti vodne perjadi. V pravih lužah so redkokdaj živele ribe.

Luže in njihova neposredna okolica so bile nepogrešljive za družabno življenje otrok. Poleti so ondi opazovali in preganjali vodne organizme, se včasih tudi kopali; pozimi pa so bile imenitna drsališča. Žal so luže marsikdaj jemale tudi življenja; v njih se je utopilo veliko otrok, ki so brez posebnega varstva taval naokoli.

Ime luža je skoraj gotovo nastalo iz besede muža, ki je bila nekdanj splošen izraz za vodo in njene raztopine. Morda z zlitjem dveh besed: LIJOČA + MUŽA = LUŽA.

Da so bile luže pretežno v zasebni lasti, pričajo dokaj pogosti priimki Lužar, Lučar in Lužnik, medtem ko težko najdemo naselje s tem imenom, na primer Lužarji in Lužce. Zaradi plehkega okusa vode iz luž sta verjetno nastala izraza lužen in lug. Zanimivo je, da so po lužam podobnih vodah dobili ime Lužiški Sorbi, na Nemškem živeči Slovani.

Luže so začeli zasipavati v prvi polovici preteklega stoletja. Nadomestili so jih zidani vodnjaki in pred nekaj desetletji vodovodi. Zasute luže bodo nekoč drobna arheološka najdišča, saj na svojem dnu ohranjajo marsikaj iz minulih časov.

6. Mlake

Mlaka je sinonim za lužo. Ime zagotovo ni nastalo na Dolenjskem, pač pa v drugih slovenskih pokrajinah, na primer na Gorenjskem. Zanje sem prvič zvedel šele iz učbenikov in ko sem bral Frana Erjavca. Za mlake potemtakem velja vse, kar smo povedali o lužah. Ime je verjetno nastalo zaradi **mlačne** vode, ki so jo poleti imeli ti vodni viri; za razliko od hladne studenčnice. Ker mlaka ni avtohtono dolenjsko ime, pri nas skoraj ni selišč s tem imenom. Znan pa je priimek Mlakar; ki je verjetno prišel k nam s selitvijo prebivalstva.

7. Škavbe

Škavbe so med vsemi stoječimi vodami najmanjši in najmanj znani vodni viri. Ime so dobile po **skalah** (narečno **škalah**). Tla dolenjskega krasa so večinoma iz apnenca in iz materialov, nastalih pri njegovem preperevanju. Pri mehanski in kemijski preobrazbi te kamnine nastanejo v skalah večje in manjše votline. Te so marsikdaj vododržne, zato se v njih nabere meteorna voda, ki je imela v preteklosti pomembno mesto. Nekatere škavbe so tudi umetno zatesnjene z glino in drugimi tesnili. Pri njih so se ustavljali samotni prebivalci gozda: brezdomni berači, drvarji, oglarji, graditelji apnenic in pastirji.

Škavbe so prišle prav zlasti v posebnih razmerah, na primer ob turških vpadih, ko so se ljudje skrivali po gozdovih. V njihovi bližini so pogosto taborili vojaški ubežniki, imenovani skrivači, ki so se izogibali dolgoletni vojaški službi, in drugi kršilci zakonov.

Za moje mladosti so ljudje škavbnico še pili. Tudi sam sem se večkrat odžejal z njo. Malce je dišala po razpadajočem listju in v njej so plavale vitke komarjeve ličinke in njihove debeloglave bube. Samo po sebi je umevno, da mi je vsakokrat nekaj teh in drugih vodnih organizmov zdrknilo po žrelu, a mi ta mesni dodatek očitno ni škodil. Škavbe so pomembna napajališča za divje živali in so sestavina gozdnih ekosistemov. Na ozemlju zahodne Dolenjske je po mojih predvidevanjih okoli tisoč voda s tem imenom. Ker škavb dandanes večinoma ne trebijo, so mnoge že zasute in pozabljene.

Škavbe nimajo lastnih imen. V pogovoru so jih označevali z imenom ledine, kjer so se nahajale. Če jih je bilo več skupaj, so dodali še ime lastnika; denimo: škavba v Hribarjevi gmajni.

8. Studenčne štirne

Marsikje moča ni prišla na površino, temveč je ostala globlje v zemlji. Mesto, kjer je prišla bliže površini, so iskalci določali na razne načine: po močvirnih tleh, po vodoljubnih rastlinah, največkrat pa s posebno šibo, imenovano bajalica. Na mestu, kjer so slutili vodo, so skopali jamo in prišli do vode. Da se jama ne bi zasula, so jo obložili s kamenjem in nastala je studenčna štirna, ponekod imenovana tudi štirna s talno vodo. Ti vodnjaki so bili včasih globoki tudi pet in več metrov in so bili večinoma

v lasti cele vasi. Štirne s talnim dotokom vode nimajo zatesnjenega dna. Po zgradbi so še najbolj podobne bačem, le da je v štirnah izvir globlje v zemlji. Ime štirna je tujega, romanskega izvora. V naše besedišče je prišlo v času rimske okupacije, ko so Rimljani na višje ležečih postojankah gradili vodne hrame, imenovane **cisterne**. Ime štirna je torej nastalo po glasovnih prilagoditvah iz cisterne Latincev.

9. Štirne

Poleg štirn z lastnim izvirom poznamo tudi štirne, ki se polnijo z meteorno vodo. V resnici so to le zbiralniki vode s streh bližnjih poslopij. Za razliko od izvirnih štirn imajo tudi dno zatesnjeno z vododržnim materialom. Za tesnitev so največkrat uporabili pregneteno glino, ki so jo zabili v dno. Od tu izhaja izraz »zabijanje« štirne in žaljivka »zabit ko štirna«. S slednjim so označevali ljudi, ki so se zaradi »zadihtane« glave težko učili.

Betonirane štirne so se pri nas pojavile v prvi polovici preteklega stoletja. Največ so jih zgradili na kraju, kjer so bile prej luže. Ob štirnah je skoraj obvezno stal »vagovnik«, dvokončen raznostraničen vzvod na rogovi, ki je omogočal lažje zajemanje vode iz štirne.

Za kapniške štirne se je pod vplivom knjižnega jezika uveljavil domač izraz **vodnjak** ali **kapnica**, čeprav se slednje bolj poda za vsebino vodnjaka. Domače štirne so po značilnostih med vsemi vodnimi pojavi še najbolj sorodne antičnim cisternam.

Tuj izvor imena štirna se kaže tudi v tem, da po njej ni imenovano nobeno naselje in da iz nje ni izšel noben priimek. Pač pa poznamo več ledinskih ime Pri štirni in Pri štrimici.

10. Splavne

Tam, kjer je kolovoz speljan v klanec, je voda ob nalivih pogosto poškodovala pot, da je bila skoraj neprevozna. Da bi vsaj delno preprečili razdiralno delo moče, so na poti skopali poševno ležeče jarke, ki so prestrezali vodo in jo vodili v skopane kotanje, imenovane splavne. Razen varovanja poti so splavne prinašale še druge koristi. Na vaških poteh je bilo vedno veliko odpadkov rastlinskega izvora: listja, vejic, zgubljenega sena in iztrebkov vozne in pasoe se živine in drugo. Ta organski drobir je voda zanašala (**splavljala**) v splavne, kjer je iz njega nastajalo izvrstno naravno gnojilo. Naplavine iz dobro oskrbovane splavne so pogosto zadoščale za gnojenje srednje velikega zelnika. Če je bila splavna vododržna, so v njej pogosto napajali živino in zajemali vodo za zalivanje zelnika. Splavne so bile potemtakem vsestransko koristne iznajdbe, v katerih je imela oskrba z vodo drugoten pomen. V ugodnih terenskih razmerah je bilo na nekaterih klancah tudi do deset splaven.

11. Muževje in močvirje

Po resnici povedano sta to sinonima za vodena tla, iz katerega molí rastlinje. Prvo ime je starinsko in izhaja iz časov, ko so naši predniki za vodo in njene raztopine še redno uporabljali izraz muža, drugi pa je iz novejših časov, ko je bil v rabi glasovno in pomensko soroden izraz moča. Spominjam se starih Rašičanov, ki so pripovedovali, kako so imeli do kolen zavihane hlače, ko so kosili muževje.

12. Bajerji

Po značilnostih bi bajerje lahko jemali kot tekoče ali kot stoječe vode. Če jih štejemo med slednje, so to naše največje stoječe vode. Prvi bajerji so prav gotovo nastali po naravni poti, ko so hribine zasule potočno strugo in se je za jezom začela zbirati voda. Najstarejši umetni bajerji so verjetno nastali v času naravoverja (»poganstva«) za potrebe očiščevanja v oboževani in zdravilni vodi. Kasneje so bajerje zgradili za to, da so v njih gojili ribe in rake; prvim pravimo **ribniki**, drugim pa **rakovniki**. Odtod izhajajo naselbinska imena Ribnice in Rakovniki. Največ bajerjev so zgradili za potrebe mlinov in žag v preteklih stoletjih. Mnogi naši potoki so namreč premalo vodnati, da bi lahko vrteli pogonska kolesa obvodnih obratov. Zategadelj je bilo treba potok zajeziti in za jezom zbrati primerno količino vode. Hkrati so bile te vode tudi gojišča rib in drugih vodnih živali. Izraz bajer je nemara tujega izvora.

V njem namreč ne čutimo katero od značilnih potez tega vodnega pojava. Tudi podatek, da po njem ni imenovano kakšno naselje ali priimek, govori v tej smeri. Po drugi strani pa imamo nekaj glasovno sorodnih izrazov iz domačih logov, na primer barje, bara, bajati, bajeslovje in podobno. Poznamo tudi nekaj ledinskih imen, ki se glasijo Na bajerju, čeprav bajerja ondi že dolgo ni več.

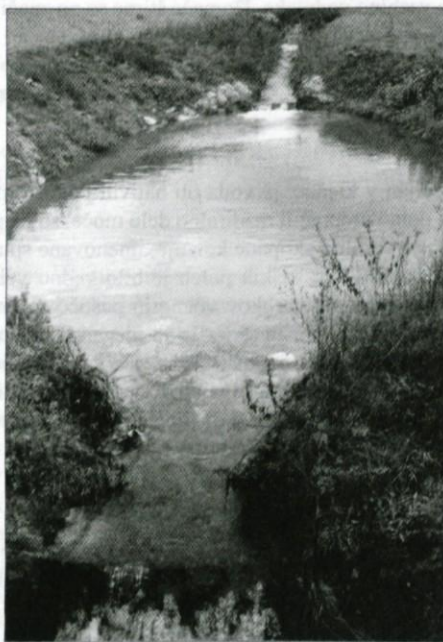
13. Bregovi

Izraz breg ima dvoji pomen: lahko ga razumemo kot strmino, ki se bolj ali manj položno spušča v dolino ali v strugo potoka in reke. V tem smislu je izraz uporabil pesnik, ki pravi:

»Tam, veste, v Hudem **bregu** gori / rdeče jagode sem bral / kar se prikaže mi žival/...«

Breg pa je lahko tudi poimenovanje za vodo. Iz praktičnih primerov sklepam, da so ljudje s tem izrazom poimenovali vodo v delu potoka, ko se struga razširi v nekakšen pretočni bajer. V bregu je stanje vode podobno kot v **tolmunu**, zato sta si izraza pomensko sorodna. V bregovih so ljudje nekdaj napajali živino, lovili ribe, se kopali in prali oblačila.

Breg je dal ime lepemu številu naselij; samo na ozemlju naših treh občin so trije : Breg pri Velikem Gabru, Breg pri Zagradcu in Breg pri Dobu. S tem vodnim imenom je nedvomno povezan priimek Bregar.

Breg pri Rožniku. Potok se razširi v nekakšen tolmun.

14. Rupe in retja

Rupe in retja niso povsem samostojni vodni pojavi. Povezani so z izviranjem in ponikanjem vode. Lahko bi rekli, da so to najbolj nestanovitni vodni pojavi. Ob visokih vodah iz njih vdira voda na dan in poplavlja kraška polja; ob upadanju pa se voda skozi spet umakne v podzemlje. Vendar je med obema pojavoma tudi razlika. Po mojih dosedanjih opazovanjih so rupe brezoblične odprtine, retja pa bolj ali manj okrogle kotanje, ki se lijakasto ožijo proti dnu. Rupe so imensko nemara tujega izvora in povezane z izrazom **erupcija**, izbruh. Ob visokih vodah v resnici voda iz rup brizga tudi do pol metra visoko, medtem ko v retjih tega pojava doslej nisem opazil. V retjih voda pri ponikanju vrtnčasto kroži in oblikuje lijakasto tvorbo v zemlji. Pri tem se v kotanji nabira vejevje in druge vodne

naplavine. Naši predniki so v tem videli podobnost s čiščenjem žita v **reti**, kjer se na enak način vrši selekcija. Na našem območju so rupe pustile eno samo naselbinsko ime, to je zaselek Rupe v okviru naselja Stična. Znan je tudi priimek Rupar. Večjim retjem iz starejših dob pravimo tudi **vrtače**. Ime lepo ustreza načinu njihovega nastanka.

Naravne razmere kažejo, da so retja sodelovala pri poimenovanju več naselij z imenom **Retje**. Nemara smemo sem prišteti tudi suhokrajinsko Ratje in dobrepoljske Ratike. V povezavi s tema vodnima pojavoma je tudi ime Bruhanja vas.

B) Tekoče vodovje

15. Reke

Na našem območju je ena sama reka, ki si v polni meri zasluži to ime. V mislih imam Krko, ki ima osnovno povirje ravno v našem delu zahodne Dolenjske. Če smo za stoječe vodovje zlahka našli izhodišča za njihova obča imena, to za tekoče vodovje ne velja v tolikšni meri. Očitno so ta imena nastajala na širšem prostoru in v večji davnini, zato težje sledimo njihovi etimologiji. Kljub temu smemo pričakovati, da je tudi izraz »reka« imitacija ene izmed prevladujočih lastnosti tega vodnega pojava. Manj težav imamo pri utemeljevanju lastnih imen rek. Reka Krka, s podobnim imenom je označena že na zemljevidih iz rimskih časov, naj bi dobila ime po značilnih glasovih, nastalih s prelivanjem vode preko lehnjakovih slapov. Reka Temenica, naša druga največja reka, je bojda poimenovana po temnejših hribinah, ki v zgornjem toku pokrivajo njeno dno. Obe reki sta bili že v davnih časih pomembni zaradi ribolova, v zadnjih stoletjih pa kot nepogrešljiva vira mehanske energije za pogon mlinov in malih elektrarn. Še pred pol stoletja, ko je bila voda v rekah še čista, so bila ob rečnih bregovih številna napajališča in pralnice. Z izrazom reka smemo povezati priimek Rekar in Rečnik.

16. Potoki

Potoki so naše najpogostejše tekoče vode. Dejansko so to podaljški izvirov, ki smo jih obdelali v okviru studencev in bačev. Obče ime so po glasovni presnovi dobili po vodi, ki se pretaka (**tóči**) po strugi. Njihova lastna zemljepisna imena so nastala na več načinov. Večji potoki so poimenovani po pomembnejšem naselju, skozi katerega tečejo, na primer: Stičnica, Višnjica, Grosupeljščica, Rašica, Bukovica in tako naprej. Manjšim potokom so ime sestavili iz občega imena in naselbinskega imena, na primer: Virski potok, Črnelški potok, Petruški potok. Redki so potoki, ki so poimenovani po lastniku: Grajžarjev potok, Dolinarjeva voda...

Z izjemo Suhe krajine potoki razmeroma na gosto prepredajo našo krajino, zato ni čudno, da so te, na videz nepomembne vode imele v preteklih stoletjih velik gospodarski pomen. V potokih so napajali živino, prali perilo, lovili ribe in se kopali. S potoško vodo so zalivali vrtove, gasili požare in poganjali kolesa številnih mlinov. Večji potoki so bili v fevdalnih časih pogosto meja med posameznimi gospodstvi.

Potoki so ljudem širokogrudno posojali svoje ime; tako so nastali Potočniki, Potokarji, Potočarji in nemara še kdo. Po tem vodovju je na Slovenskem poimenovano lepo število naselij. V našem delu Dolenjske je najbolj znano selišče Potok pri Muljavi.

Viri

1. Janez Jereb, Farna kronika, I. knjiga, Škocjan 1909.
2. Stanje našega vodovja, raziskovalna naloga aktivna učiteljev naravoslovja bivše občine Grosuplje, vodja projekta Leopold Sever, Ivančna Gorica 1989.
3. Leopold Sever, Kje so tiste vodice, stalna rubrika v časniku Klasje od 1999 do 2006.
4. Leopold Sever, Pozabljene vode, knjižna izdaja, Turistično društvo Ivančna Gorica, 2004.
5. Številni posredovalci ustnega izročila z območja zahodne Dolenjske.

PATER GABRIJEL HUMEK - MAVRIČNI LOK OD ZEMLJE DO NEBA

17. junij 1907, Bohinjska Bistrica – 6. september 1993, Stična

*M. A. Ficko**

Patra Gabrijela Humka poznajo malodane vsi prebivalci Stične. Z njim smo se srečevali ne le v samostanu in baziliki, ampak tudi in predvsem po naši ožji in širši okolici. Ob sončnih popoldnevih se je, posebno jeseni, rad sprehajal po gozdnih poteh in iskal miru za razmišljanje in navdihov za svoje umetniško ustvarjanje. Svoje likovno znanje je nesebično delil vsem, ki so v sebi nosili likovno nadarjenost. Bil jim je tenkočuten in velikodušen mentor. Spominjam se nekega pogovora, ko mi je omenil, kako mu je žal, da je ena njegovih »učenk« opustila slikanje. »Pa je tako nadarjena, bila bi odlična ilustratorka!« mi je potožil. Od njegovih nekdanjih učencev jih je kljub vsemu vendarle ostalo nekaj, ki si z ljubiteljskim slikanjem lepšajo življenje in razveseljujejo dušo in srce.

Bil je globoko veren, tenkočuten in osebno skromen cisterijanski redovnik. Vse življenje je ostal zvest karizmi evropskega menišтва, ki s pravilom sv. Benedikta »Ora et labora (Moli in delaj)« skuša uravnotežiti človekov notranji in zunanji svet. Njegova umetniška pa tudi globoko meditativna narava je namreč nezmotljivo vodila njegovo roko. Humkovo slikanje je bilo hkrati ustvarjalno delo in globoka molitev. Njegov umetniški opus se pne od začetnih postimpresionističnih krajin do umetniško dozorelih in svojiskih odslikov metafizičnega sveta, v katerega v njegovih zadnjih platnih seva modrina skrivnostne nebeške svetlobe.

Otroška in mladostna leta

Črtomir Alojzij HUMEK se je rodil 17. junija 1907 v Bohinjski Bistrici. Njegov oče Martin Humek je služboval tam kot učitelj. Poleg učiteljsišča v Ljubljani je Martin Humek končal tudi tečaje za sadjarstvo na Dunaju in v Geisenheimu blizu Wiesbadna ter tečaj za domačo obrt v Gradcu. Bil je zelo cenjen pedagog, sadjar in čebelar. Leta 1913, tik pred 1. svetovno vojno, je ustanovil strokovni časopis Slovenski sadjar in bil dolga leta tudi njegov urednik. Urejal je tudi časopis Slovenski čebelar (1919–1925) in pisal odmevne strokovne članke. Ko je bil imenovan za šolskega inšpektorja, se je z družino preselil v Ljubljano, kjer je med drugim postavljal tudi temelje slovenske sadjarske in čebelarske stroke.

Otrokom je izbiral poleg krščanskih, svetniških imen tudi slovansko oz. slovensko zvoneča. Tako je naš p. Gabrijel dobil pri krstu ime Črtomir (Ajmovski gradec iz Prešernovega Krsta pri Savici ni daleč od Boh. Bistrice), njegov krščanski zavetnik pa je bil sveti Alojzij. Njegovemu bratu, kasnejšemu profesorju glasbe, so dali ime Miloš, njegovi sestri, ki je tudi postala slikarka, pa Jela. Gotovo nas tak za avstroogrske razmere nenavaden izbor imen navaja na misel, da je bil Martin Humek navdušen Slovenec in narodnjak. Oče je tudi poskrbel, da so otroci dobili primerno izobrazbo.

Črtomir je obiskoval gimnazijo v Ljubljani in sedemnajstleten leta 1924 vstopil v cistercijanski red.

Stiški samostan med obema vojnama

Stiški samostan je v letih po prvi svetovni vojni prehajal v slovenske roke, nova država SHS je namreč redovnikom neslovenskega rodu odpovedala gostoljubje. Dandanes nam je tako ravnanje težko razumljivo, takrat pa je novonastala država v nemško govorečih redovnikih, ki so z mnogo truda in žrtev obnovili stiško opatijo, videla neželeni ostanek njihove nekdanje sovražnice, avstroogrske monarhije.

Novi opat, Slovenec dr. Avguštin Kostelec, je zastavil vse sile, da bi komajda oživljeno samostansko skupnost ne le obdržal, ampak celo pomnožil z novimi, slovenskimi redovniki. To mu

* Stična 137, prof. na FF v Ljubljani, v p.

je v letih med obema vojnama uspevalo, samostanska družina je postajala vse številčnejša, saj so mladi fantje v velikem številu vstopali v stiški samostan. Tu so imeli tudi možnost, da so se šolali in opravljali izpite kot privatisti. Veliko jih je nadaljevalo s študijem na teološki fakulteti.

Črtomir Humek postane pater Gabrijel

Leta 1928 se je po štirih letih bivanja med stiškimi redovniki tudi Črtomir Humek odločil in položil večne zaobljube. Privzel je angelsko ime Gabrijel, ki bolj kot vse drugo označuje njegovo v meditacijo usmerjeno umetniško naravo, ki za oboki minljivega išče in oznanja odrešujočo svetlobo božje ljubezni.

Istočasno se je odločil tudi za študij bogoslovja, ga na ljubljanski teološki fakulteti končal in leta 1931 ga je v skupini mlajših redovnikov škof Gregorij Rožman posvetil v duhovnika. Svojemu duhovniškemu in redovniškemu poslanstvu je bil p. Gabrijel iskreno predan. To je bilo zanj vedno na prvem mestu. Tudi vse njegove umetniške stvaritve nas nagovarjajo s svojo nadčasovno, meditativno govorico.

Pater Gabrijel postane akademski slikar

Opat dr. Avguštin Kostelec je bil človek širokih obzorij in srca. Opazil je umetniško nadarjenost mladega redovnika. Omogočil mu je med drugim študij solopetja na ljubljanski akademiji in s tem poživil koralno petje redovne družine, saj je p. Gabrijel kot kantor vestno vodil liturgično petje. Kasneje, l. 1937, mu je opat ponudil možnost študija slikarstva na likovni akademiji v Krakovu. V tistem času se je stiški samostan zavzel za skorajda propadli cistercijski samostan Mogila v bližini Krakova. V skupini redovnikov, ki so odšli v Mogilo, je bil tudi p. Gabrijel. Pomoč iz Stične je samostan Mogilo rešila, vendar se je druga svetovna vojna neustavljivo bližala in prekinila vsakršno sodelovanje. Na ukaz opata Kostelca so se slovenski redovniki l. 1939, ob napadu Nemčije na Poljsko, morali vrniti domov. Pater Gabrijel je s privolitvijo opata dr. Kostelca študij slikarstva sicer že takoj l. 1940 nadaljeval v Zagrebu, vendar je moral študij na zagrebški akademiji po napadu Nemčije na Jugoslavijo in ustanovitvi NDH prekiniti. Šele po vojni se je na ljubljanski akademiji izpopolnjeval pri uveljavljenem prof. Gojimiru Antonu Kosu in študij slikarstva l. 1947 tudi uspešno končal.

Slikar neminljivega sveta

Pater Gabrijel Humek je bil v svoji iskreni skromnosti in ponižnosti dolga leta neznan širši javnosti. Od leta 1950 do 1991 pa je vendarle imel kar 18 samostojnih razstav, sodeloval je na mnogih skupinskih razstavah društva likovnih umetnikov in udeleževal se je številnih slikarskih kolonij. Njegovi stanovski kolegi so ga dobro poznali. Mnogi so ga tudi obiskovali in ga hrabрили v trenutkih, ko se mu je zazdelo, da njegova platna ne odlikujejo tistega, kar bi rad povedal.

Njegov opus je upoštevanja vreden tako po številu platen kot po sporočilnosti. Kritiki in ocenjevalci njegove umetnosti so pogosto nedorasli metafizičnim sporočilom njegove umetnosti. S svojo za sodobnega človeka zapleteno govorico njegova umetnost gradi most med našim, na samoto in hlad obsojenim svetom, in onostranstvom, kjer v sinjini neba žari večna svetloba božje ljubezni.

Gospod Gabrijel Humek je bil skromna, skorajda nevidna, žlahtna osebnost. Kot mi je nekoč rekel, svoja platna občuti kot del samega sebe ali, na nek način, kot svoje otroke. Zato svojih platen nikoli ni prodajal, morda je kakšno iz hvaležnosti komu podarilkot podariš del sebe tistemu, ki ga spoštuje in imaš rad.

NOVA KNJIGA O MAGDALENSKI GORI

Gregor Štibernik*

*Magdalenska gora pri Šmarju sodi med najpomembnejša železnodobna najdišča, kar jih poznamo na območju jugovzhodnih Alp. Tak je uvodni stavek v knjigi Železnodobne gomile na Magdalenski gori avtorjev Sneže Tecco Hvala, Janeza Dularja in Eve Kocuvan. Knjigo lahko označimo kot 'nadaljevanje' Hencknove *The Iron Age Cemetery of Magdalenska gora in Slovenia*. Nanjo smo čakali vsaj 30 let. Zapolnjuje veliko vrzel v pregledu tega znamenitega najdišča in je pomembna pridobitev za arheološko stroko.*

In še kako se moramo strinjati z uvodno trditvijo! Ne glede na to, da naselje (še) ni bilo sistematično raziskano – edino izkopavanje, ki je trajalo le en dan, je potekalo pred 113. leti – in da danes ostanke obzidja prepozna le pozorno oko, nam izjemno bogate najdbe iz več kot 1.000 grobov posredno govorijo tem, da je na skoraj 500 m visokem hribu v halštatskem času bilo zelo pomembno naselje, ki je imelo, kot je ugotovil izkopavalec Pečnik, kar tri nasipe. Čeprav so njegovi sodobniki to odkritje upoštevali, pa je novejša literatura njegov tretji nasip prezrla in obravnavala le drugega kot edinega (prvi nasip ob cerkvi je namreč novodoben), kar je naselbino predstavljalo kot zelo majhno v primerjavi z velikim številom gomil. Če pa upoštevamo Pečnikove podatke, je gradišče najverjetneje imelo 'akropolo', pod katero se je razprostiralo obsežno 'spodnje mesto'. Gradišče je bilo dolgo 800 in široko 220 m. Naselbina je tako povsem primerljiva z največjimi gradišči pri nas – nenazadnje na to posredno opozarjajo izjemno bogate grobne najdbe.

Lega gradišča ob starodavni, še danes zelo prometni poti, ki povezuje prostor Vzhodnih Alp in severni Jadran s Panonijo in Balkanom, je bila izjemna. Nekdanje železnodobno naselje je obvladovalo strateški prehod iz Barjanske kotline na Dolenjsko. Od prihoda Rimljanov dalje je pot Emona (dan. Ljubljana)–Siscia (dan. Sisak) vodila 160 m nižje po dolini ob vznožju Magdalene, vendar je malo verjetno, da bi tudi stoletja pred tem pot vodila po mokrotnem nižinskem svetu. Zaradi verige železnodobnih gradišč po hribovju na obrobju Barjanske kotline se namreč predvideva, da so halštatski ljudje svoje poti speljali po grebenih hribovja od današnje Ljubljane na Molnik, nato na Magdalensko goro in preko Kuclja nad Višnjo Goro do Stične.

Bližina vodnih virov, rodovitna prst ob vznožju, bližnja nahajališča rude in s tem povezana predelava železa, bakra, cinka in svinca ter trgovanje na velike razdalje pa so tisti dejavniki, zaradi katerih to halštatsko naselje uvrščamo med najimenitnejša.

V raziskovanju tega izjemnega arheološkega najdišča poznamo tri faze. Prvo je zaznamoval muzealni kustos Kranjskega deželnega muzeja v Ljubljani Dragotin Dežman. Ko je le-ta izvedel o neki nepojasnjeni najdbi bronastih zapestnic, je poslal na poizvedovanje svojega sodelavca Schultza. Ta je nato v letih 1881 do 1883 prekopal štiri gomile. O zelo bogatih najdbah – predvsem o grobni celoti z izdelki situlske umetnosti – je Dežman poročal v nemškem tisku, zatem pa je Magdalenska gora za nekaj časa utonila v pozabo.

Slabo desetletje pozneje je na najdišče postal pozoren samouki starinoslovec Jernej Pečnik, ki je izkopavanja zastavil zelo širokopotezno. Med leti 1892 in 1895 je izkopal kar osem gomil z več sto grobovi. Pečnika je zamikalo tudi raziskovanje nekropoli pripadajoče naselbine. Maja l. 1892 je tako izkopaval na notranjem nasipu pri cerkvi sv. Magdalene in se s tem uvrstil med pionirje raziskovalcev halštatskih naselbin pri nas. Nato je po Pečnikovih raziskovanjih zopet nekaj let zatišje.

Tretjo fazo izkopavanja je zaznamovala vojvodinja Meklenburška, nečakinja velikega ljubitelja antik in zbiralca Ernsta princa Windischgrätza. Z raziskovanji na Magdalenski gori je pričela l. 1905 in izkopala kar 357 grobov, verjetno pa še več, saj prva izkopavanja niso bila tako skrbno zabeležena kot tista leta 1913. Njeno delo je pomembno predvsem zato, ker je izjemno dobro dokumentirano in dosega nivo, kakršen pri nas do tedaj še ni bil dosežen. Veliko je uporabljala tudi fotografijo, predvsem pa risanje in zemljemerstvo.

* Za gasilskim domom 6a, Grosuplje, univ. dipl. arheolog.

Do vključno tega leta je bilo na Magdalenski gori izkopanih vsaj 22 gomil z več kot 1.000 grobovi. Verjetno pa je število prekopanih gomil in grobov še večje. To je največje število gomil, kar jih je bilo v Sloveniji raziskanih na enem samem najdišču. Posebnost magdalenskogorskih nekropol so velike, rodovne gomile, v katerih prevladujejo skeletni grobovi. Najdeni so bili tudi latenski grobovi, vkopani v halštatske gomile, znanih pa je celo nekaj rimskih. To vsekakor kaže na skoraj tisočletje dolgo neprekinjeno naselitev prostora.

Žal je usoda hotela, da danes bogate in številne najdbe hranijo različni muzeji. Največ jih je v dunajskem Naturhistorisches Museum, saj je tja Pečnik po letu 1893 pošiljal vse najdbe. Pri nas, v Narodnem muzeju v Ljubljani, je najdb še najmanj. Ostale – kar tretjina vseh magdalenskih najdb – pa sestavljajo t.i. **Meklenburško zbirko**. Zbirka nosi ime po vojvodinji Mecklenburg, saj gre za gradivo, ki je bilo izkopano pod njenim vodstvom. Kot velika ljubiteljica starin je med leti 1905–1914 kopala v Stični, Vinici, Magdalenski gori, Vačah in Hallstattu. Bogata zbirka, ki jo je hranila na gradu Bogenšperk, je bila po 1. svetovni vojni zasežena in deponirana v Narodnem muzeju v Ljubljani. Ker za odkup teh predmetov predvojna jugoslovanska oblast ni imela pravega posluha, je naslednica vojvodinje Mecklenburške znamenito zbirko povsem legalno izvozila na tuje. L. 1933 so zbirko odpeljali v Zürich na avkcijo, naslednje leto pa so bili ti neizmerni zakladi prodani na dražbi. Svojo dve tisočletji in pol dolgo pot so zaključili 7.000 km daleč v ZDA v Peabody Museum-u v Harvardu. Naj omenimo še eno zanimivost: zbirka je vsebovala 1/3 vsega slovenskega gradiva iz železne dobe, izkopanega pred 1. svetovno vojno!

Ena odisejda se je torej končala, pričela pa se je druga: najdbe iz magdalenskogorskih gomil so bile seveda tako odmevne, da so takoj našle mesto v različnih strokovnih objavah – vendar pa je šlo v nadaljnjih desetletjih večinoma le za objave posameznih grobnih celot, ki so bile vključene v kronološke preglede halštatske kulture.

Šele l. 1978 je prvo celostno objavo doživela Meklenburška zbirka – tisti del torej, ki se nahaja v ZDA. Najdbe z Dunaja pa so bile kljub temu, da se je projekt objave začel že v začetku 60. let prejšnjega stoletja, v celoti obdelane in objavljene šele pred kratkim v 36. zvezku Katalogov in monografij Narodnega muzeja Slovenije. Ne glede na to, da so bili – kot smo že dejali – nekateri grobovi že objavljeni v raznih tipoloških in kronoloških pregledih, pa je velika večina najdb in izkopavalne dokumentacije ostalo neobjavljene. In to veliko 'pomanjkljivost' je odpravila s strani stroke morda eno najbolj pričakovanih objav.

Železnodobne gomile na Magdalenski gori je dvojezična knjiga (v slovenščini in nemščini) večjega formata na 194 straneh, sledi 174 tabel z detajlno izrisanim gradivom, dodanih pa je še 13 prilog tlorisov, risb in barvnih fotografij najimenitnejših predmetov.

Po Uvodu sledi Geografski oris, v katerem so opisane tiste naravne danosti, ki so ključnega pomena za razumevanje pomembnosti Magdalenske gore v času in prostoru. Tu naj omenimo le najdišča limonitnih konkrecij, ki so bile nekoč glavni vir za pridobivanje železa, v širši okolici pa so pridelovali tudi bakrovo in svinčevo rudo.

V naslednjem poglavju Najdišča, ki je najboljšežnejše, je natančno predstavljen celoten najdiščni kompleks, ki ga v strokovni literaturi poznamo pod imenom Magdalenska gora, sestavljajo pa ga štiri enote: utrjena naselbina na Magdalenski gori in tri gomilna grobišča: Laščik, kjer je 13 gomil, Preloge s 17 gomilami in Vosele s šestimi. Vsaki enoti je namenjeno svoje podpoglavje, ki podrobno predstavlja zgodovino raziskovanj, opise izkopavanj in opise grobov in najdb. Besedilo bogatijo originalne fotografije izkopavanj, načrti grobišč in kopije originalnih risb grobov iz dnevnikov izkopavalecev.

V zaključnem poglavju Magdalenska gora v železni dobi so sintetično ovrednoteni vsi v knjigi zajeti podatki, avtorji pa so v sociološka in kulturna vrednotenja vključili tudi grobove iz Henckonove objave. Ne glede na to, da je stara dokumentacija mestoma pomanjkljiva in da skopi osteološki ostanki onemogočajo detajlno antropološko analizo, so se avtorji potrudili in skušali ustvariti tudi demografsko sliko in osvetliti tedanje družbeno strukturo.

Glede na najdbe je tako ugotovljen skokovit porast populacije v mlajšem halštatu (580–450 pr. Kr.), kar gre najverjetneje pripisati priseljevanju v predurbana središča. V najstarejši fazi magdalenskogorske naselbine v družbeni strukturi ni večjih razlik, pozneje pa prvi 'vojaški' grobovi (grob s sestavljeno

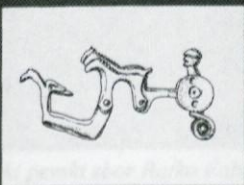
čelado, grob z derezami) že nakazujejo razslojevanje. V tem času je več tudi bogatih ženskih grobov, v katerih med pridatki najdemo nakit, jantar, fibule in luksuzno posodje.

In kaj je pogojevalo razslojevanje? Avtorji poglavitne vzroke iščejo v obvladovanju nahajališč rude, znanju metalurške predelave in nadzorovanju trgovskih poti. Več obzidij in številni vojaški grobovi kažejo na pomembno obrambno funkcijo Magdalenske gore, uvožene dragocenosti s severa (jantar), vzhoda (konji) in zahoda (italsko posodje) pa kažejo na trgovsko posredništvo in izbran okus vodilnega sloja.

Naj omenimo, da so v tej knjigi podrobno predstavljeni vsi motivi z bogato okrašenih bronastih posod – še posebej situl (eno izmed petih odkritih je naredil isti mojster kot znamenito vaško). Še posebej smo lahko ponosni na to, da je Magdalenska gora eno redkih najdišč, kjer so najdeni primerki iz vseh faz razvoja situlske umetnosti – fragment čelade, datiran v l. 630 pr. Kr., je celo najstarejši primerek situlske umetnosti pri nas!

ŽELEZNODOBNE GOMILE NA MAGDALENSKI GORI

SNEŽA TECCO HVALA
JANEZ DULAR
EVA KOCUVAN

EISENZEITLICHE GRABHÜGEL AUF DER MAGDALENSKA GORA

KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI

100 LET MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA RAFKO FABIANI (1907–2007)

*Viljem Jamnik**

Moški pevski zbor Rafko Fabiani.

Posebnih arhivskih listin o delovanju moškega zbora v Dobrepolju ni. Smemo pa reči, da je bilo od začetka leta 1907 delovanje moškega pevskega zbora stalnica. Po izročilu sta pred prvo svetovno vojno vodila dobrepoljske zборе **Viktor Švajger**, učitelj in organist v Dobrepolju od leta 1911 do 1923, in dobrepoljski orožnik **Jože Vozelj**. Izročilo pravi, da je Vozljev moški zbor premogel kar sedemdeset pevcev.

Po prvi svetovni vojni je zbor prevzel organist in kapelnik takratne Dobrepoljske godbe **Janko Tiselj**. V tistem času so note pisali še na roko, kar pomeni, da je za vse pevce napisal note sam osebno. Pevci pripovedujejo, da so bile vse note brez napake, saj je v primeru napake list strgal in napisal na novo. Zbor je pred II. svetovno vojno imel blizu 20 pevcev. MPZ je Tiselj vodil do leta 1942. Med drugo svetovno vojno je krajši čas zbor vodil begunec in organist **Franc Zaletel**, ki je bil hkrati tudi organist v cerkvi.

* Mala vas 17, 1312 Videm - Dobrepolje, dipl. oec.

Leta 1942 je vodenje zbora prevzel **Rafko Fabiani**, ki se je kot begunec pred nemškimi okupatorji zatekel v Dobropolje. Zbor je vodil do svoje nenadne smrti leta 1974. Do svojih pevcev je bil zelo zahteven, nikoli ni bil povsem zadovoljen, čeprav je na koncu zbor vedno pohvalil. Za dobro vzdušje v zboru je dvakrat letno organiziral izlet v različne kraje v Sloveniji, kjer so najprej peli pri maši, nato pa je sledilo družabno srečanje. Rafko Fabiani je napisal nekaj pesmi za otroške in mladinske zборе, naredil pa je več priredb za moški in mešani zbor. V več kot tridesetletnem vodenju zbora je Rafko Fabiani zbor vključil tudi v bogoslužje. Sodeloval je npr. za vse svete, na tiho nedeljo. Zbor je v tem obdobju imel 20 do 25 pevcev. Že v tistem času je pel tudi pri pogrebi premožnejših pokojnikov.

Rafko Fabiani

Nekaj mesecev pred letom 1965 je zbor vodila **Matilda Zorc**, ki je bila takrat učiteljica glasbe v osnovni šoli na Vidmu.

V obdobju do leta 1970 zbor izven cerkve ni veliko nastopal. Župniku Fabianiju tedanja politična oblast ni dovolila dirigiranja zbora, zato je na javnih nastopih dirigiral Jože Mustar – Marinkov iz Kompolj. Rafko pa je zbor učil tudi posvetne pesmi, primerne in dopustne tedanjemu času. Šele po letu 1970 se je pričelo tudi posvetno udejstvovanje na raznih prireditvah, pri čemer je bil vedno problem politične usmerjenosti zbora oz. njegovega vodje. Tako je v posameznih nastopih na proslavah Tedna oživljanja tradicij NOB, ki je bil v tistem času osrednja prireditev v kraju (od leta 1975), zbor vodil kasnejši vodja zbora Tone Šinkovec.

Rafko Fabiani pevcem še vedno veliko pomeni, zato so leta 1988 zbor poimenovali po njem.

Po smrti Rafka Fabianija je zbor leta 1974 prevzel sedanji zborovodja **Tone Šinkovec**. Prvič je zbor pod njegovim vodstvom nastopil na pogrebu dolgoletnega zborovodje Rafka Fabianija. Zbor je pod Šinkovčevim vodstvom nadaljeval delo Rafka Fabianija in pomembno razširil svoje delovanje tudi na posvetno področje. Seveda so še vedno predstavljale železni repertoar cerkvene pesmi s tistega obdobja in jih zbor poje še danes. Tone Šinkovec se spominja, da je zbor imel predvsem naučene pesmi, ki se pojejo v postnem času, in žalostinke za pogrebne maše, kasneje pa se je učil novih pesmi tako na cerkvenem kot na posvetnem področju. Do leta 1965 (2. vatikanski koncil) so bile maše v latinščini in zbor je izvajal le pesmi za vstop, darovanje, obhajilo in sklep, po koncilu pa so bile maše v slovenščini. Zbor je izvajal v slovenskem jeziku celotno mašo (Gospod usmili se, Slava, Psalm, Svet, Jagnje božje), in to različnih skladateljev glede na različne priložnosti. V tem obdobju je tako osvojil večino repertoarja za celotno cerkveno leto oz. za vse liturgične in druge dogodke v cerkvi.

Tone Šinkovec

Tudi danes zbor na področju cerkvene glasbe ohranja starejši repertoar, posega pa tudi po nekaterih pesmih novejših skladateljev.

Do večjega udejstvovanja tudi v posvetnem življenju je prišlo po letu 1980, ko se je zbor začel udeleževati občinskih in regijskih revij odraslih pevskih zborov. Na njih je bil vedno navdušeno sprejet, saj je s svojo kvaliteto in številčnostjo presegal zборе doma in v okolici. Nastopi so vedno navduševali tudi glasbene kritike, ki so po nastopu podali vedno zelo pozitivno mnenje. Zbor se je na revije posebej intenzivno pripravljaj. Posebno pozornost je posvečal intonančnosti, dinamiki in drugim prvinam zborovskega petja, saj je zbor znan kot pravi zvok moškega zbora. Poseben izziv za zbor je bilo nastopanje na regijskih tekmovanjih, ki so bila priložnost za dokazovanje znanja na višji ravni in za primerjanje z najboljšimi zbori v dolenjski, belokranjski ali ljubljanski regiji.

Zbor se redno udeležuje cerkvenih revij pevskih zborov ribniške dekanije. Trikrat je bil izbran za nastop na Festivalu cerkvene glasbe v Cerkljah na Gorenjskem. Zbor je nastopil tudi dvakrat na Radiu Ognjišče. Zbor je žal samo dvakrat nastopil na reviji pevskih zborov v Šentvidu. Po letu 1990 je zbor večkrat nastopal na komemoracijah in pri sv. maši v Kočevskem rogu ob spominski slovesnosti za pobite slovenske fante. Zbor je nastopil tudi na komemorativnih prireditvah Ob lipi sprave v Ljubljani.

Seveda se zbor redno udeležuje vseh pomembnejših prireditev v domačem kraju in okolici. Določeno obdobje je moški zbor pripravljaj samostojni koncert, zaradi obilice drugih nastopov pa ga je čez čas opustil. Zbor je nepogrešljiv del vseh pomembnejših kulturnih prireditev v Dobrepolju. Nastopal je tudi na vseh slovesnostih ob sprejemu novomašnikov. Zbor je gostoval tudi v Einsiedelnu (Švica), Na Višarjah, v Doberdodu, Rimu (Italija), Sveti deželi (Izrael), Pragi (Česka) in v Stuttgartu (Nemčija).

Zbor je leta 2004 prejel bronasto priznanje na regijskem tekmovanju pevskih zborov osrednje slovenske regije, leta 2007 pa Jurčičevo priznanje ob 100-letnici neprekinjenega uspešnega delovanja.

Zbor je od leta 2005 vključen v Kulturno društvo Dobrepolje kot samostojna sekcija. V letu 2006 je bil izvoljen tudi prvi predsednik Tone Cimerman. Zbor trenutno šteje 44 pevcev.

V pripravi na praznovanje 100-letnice zbora je bilo veliko časa posvečenega pripravi na izdajo dvojnega albuma s skupnim naslovom *Pesem ob 100-letnici MPZ Rafko Fabiani Dobrepolje*. Prva zgoščenka z naslovom »JERUZALEM« je namenjena predstavitvi izbora pesmi, ki jih izvaja zbor pri cerkvenem bogoslužju. Nekatere pesmi so stalnica že od vsega začetka, nekatere pa so novejše. Druga zgoščenka z naslovom »SLOVENEK SEM« pa predstavlja izbor pesmi, ki jih izvaja zbor na raznih prireditvah doma in v tujini.

Zgoščenki – Pesem ob 100-letnici MPZ Rafko Fabiani Dobrepolje.

Zbor je ob praznovanju 100-letnice delovanja priredil slavnostni koncert dne 28. 4. 2007 v Jakličevem domu na Vidmu. V prepolni dvorani se je zbor predstavil z izvedbo cerkvenih in posvetnih pesmi. Ljubitelji zborovskega petja so izvajanje zbora sprejeli z velikim navdušenjem. Koncert sta popestrila plesna para plesne šole Urška in violinistka Anja Bukovec.

Ob stoletnici zbora je eden od pevcev zapisal: »Veseli smo, da ta zbor obstaja že toliko časa. Veseli bomo, če se nam boste priključili še novi pevci, tako da bo zbor s polno močjo nadaljeval s svojo dejavnostjo tudi v naslednjem stoletju v zadovoljstvo pevcev samih in vseh, ki jim bo ta pesem polepšala delček življenja.«

50 LET DELOVANJA KONJENIŠKEGA KLUBA GROSUPLJE

*Marija Samec**

Konj je v naših krajih prisoten že od pradavnine. O tem pričajo pokopi živali na Magdalenski gori. Konj je bil običajno pokopan ob grobu bojevnika, poleg pa so našli tudi konjsko opremo. Že tedaj je bil konj del človekove kulture, spremljal ga je skozi življenje ob delu, potovanju, lovu in v vojni, hkrati pa je bil tudi statusni simbol, glede na skeletne pokope pa ga je spremljal tudi v onostranstvu.

V dobi antike so šle skozi naše kraje rimske ceste, po katerih se je premikala vojska tudi na konjih.

V srednjem veku so po trasah rimskih cest in po novo speljanih poteh potovali in tovorili na konjih.

Skozi vsa obdobja, ki jim lahko sledimo po izkopaninah ali pa že po zapisih, zasledimo konja kot najbližjega človekovega sodelavca pri delu, v vojni in ob razvedrilu, zato ni čudno, da je človek vzreji in vzgoji konja posvečal tako veliko pozornost.

Pred izgradnjo železnice so s konji tovorili blago na težkih parizarjih do Trsta, Dunaja pa celo do Prage. Zato so vozarji, ki so vozili na takih razdaljah, zelo skrbeli za konje, opremo, prehrano, kovanje in splošno nego konj, saj so bili od njih življenjsko odvisni. Mlajše in starejše konje in kobile za razplod so uporabljali za krajše razdalje in delo na polju. Konjereja je bila utečena in za takratne razmere zadovoljivo rešena. Do pred druge svetovne vojne je bila reja konj v Sloveniji že na zavidljivem nivoju. Tudi kovaštvo in veterinar ter ostale spremljajoče dejavnosti so bile dokaj dobro razvite.

Druga svetovna vojna je razmere povsem spremenila v zelo negativno smer.

Lastnikom so najprej pobrali konje v dobri kondiciji in polni življenjski moči. Pobirali so jih vsi: Italijani, Nemci, partizani in ostali, ki so se borili na našem ozemlju. Ponavadi so sicer pustili svoje vojaške konje, ki pa so bili tako izčrpani, da so bili neuporabni. Poleg tega so bili to konji, ki so pretežno služili kot tovorni ali jahalni konji, vprežnih je bilo bolj malo. Taki konji so bili za prevoznništvo in kmetijstvo le delno uporabni.

USTANOVITEV KONJENIŠKEGA KLUBA GROSUPLJE

Po drugi svetovni vojni je bilo mehanizacije še bore malo. Vsako kolo na vozu in vsaka brazda se je obrnila s pomočjo konjske sile. Kakor drugod je bilo tako tudi v grosupeljski okolici. Iz povsem praktičnih razlogov: zaradi reje, veterine, medsebojne pomoči pa tudi zaradi druženja, trgovanja in tekmovanja se je neko nedeljo dopoldne v nekdanjem »Sokolskem domu«, ki danes še stoji, v letu 1956 zbralo toliko konjarjev in njihovih simpatizerjev, da je bil dom poln do zadnjega kotička. Na tem prvem sestanku so izvolili delovno predsedstvo v sestavi:

Jože Križman - predsednik,
Alojz Žitnik (Ledrarjev) - blagajnik,
Tone Duša, Malo Mlačevo - član,
Alojz Lampret, Gatina - član,
Franc Kramar, Šmarje - Sap - član,
Martin Boh (Mejašev), Grosuplje - član,
Janez Škrjanc (Šorm), Velika Stara vas - član,
Jože Duša, Veliko Mlačevo - član

in si začrtali smernice za nadaljnje delo. Interes med rejci in prevozniki je bil velik predvsem za pridobitev dobrih žrebcev iz takratne državne žrebčarne Ponoviče. Plemenski material, predvsem kobile, so bile pasemsko različne in eksterieno pretežno slabe. Poleg tega so bili konji zaradi preobremenitev z delom na cesti, v gozdu in na poljih po večini v slabi fizični kondiciji: mršavi, s pretegnjenimi kitami, poškodovanimi sklepi in razpokanimi kopiti.

* Grosuplje, Ljubljanska 35, prof. in višja bibliotekarka.

Da bi se izboljšala kvaliteta pasemskih živali in da bi tako prišli do dobrih delovnih živali, je bil novoustanovljeni konjeniški klub živo zainteresiran. Dva člana prvega delovnega predsedstva, Alojz Lampret z Gatine in Franc Kramar iz Šmarja - Sapa, se še dobro spominjata prvega sestanka in kasnejšega dela v društvu. Denarja niso imeli, kar so le mogli, so postorili sami s prostovoljnimi delom.

Članom kluba sta pomagala tudi takratni zdravnik dr. Franc Podkoritnik in njegova žena Vera, ki sta posredovala pri takratni oblasti, da je v grosupeljski okraj dodelila dva žrebca. Toplokrvni je bil lipicanec, drugi je bil pasme »norik«, težak in močan rjavec z bujno grivo, kosmatimi nogami in velikimi kopiti.

Problem je nastal, ker nihče od kmetov ni hotel vzeti žrebcev v oskrbo. Gospa Vera Podkoritnik je sama obiskala g. Jožeta Križmana v Jerovi vasi in ga prepričala, da je vzel konje v hlev in pričel s plemenilno postajo.

Vzporedno z rejo so se oživljale tudi druge dejavnosti: kovaštvo, kolarstvo, sedlarstvo, zdravstveno varstvo in ostale panoge, ki so nudile podporo konjeniški dejavnosti.

KONJSKE DIRKE

Gospod Križman je tako kot žrebčar zasedel vodilno mesto v novoustanovljenem klubu. Tu so se zbirali predvsem ob nedeljah, ko se na polju ni spodobilo delati. Konjarji in ljubitelji konj so se dogovarjali o delu in o organizaciji prve konjske dirke na Drobničevem travniku, kjer sedaj stoji nova šola Brinje. Vse priprave so potekale predvsem pri g. Križmanu.

Že teden prej je bilo potrebno ograditi dirkališče, ugotoviti tekmovalno progo, da so lahko tekmovalci nekaj dni prej trenirali, saj delovni konji niso bili vajeni tekmovanj. Hrib nad dirkališčem, ki je sedaj pozidan, je predstavljal naravne tribune, tako da so imeli gledalci dober pregled nad progo.

Dan, ko je bila dirka, je bil za Grosuplje in okolico velik praznik. Športni in kulturni dogodki so bili precej odmaknjeni zaradi slabih povezav z javnimi prevoznimi sredstvi, osebnih avtomobilov pa je bilo tedaj malo. Na dirke so ljudje prišli od blizu in daleč: z vlakom, s kolesi, s konjskimi vpregami in peš. To je bil tudi čas za druženje in pogovore.

Tekmovanja so bila zelo obiskana. Program je bil, glede na takratne možnosti, zelo pester, saj je obsegal kasaške in galopske dirke ter tekmovanje v preskakovanju zaprek. Posebna kategorija so bili delovni konji, ki so se pomerili v tekmovanju vpreg in pod sedlom.

Taka tekmovanja so potekala do leta 1960.

Potem pa očitno ni bilo več volje, energije in sredstev za tako veliko prireditev.

Člani kluba so se pomerili na kakšni manjši lokalni dirki, sodelovali so na prvomajskih paradah, gasilskih paradah, otvoritvah cest in pomembnejših objektov ter različnih tekmovanjih, na katera so bili povabljeni.

Prihajalo pa je obdobje, ko je konj vse bolj izgubljal veljavo kot delovna žival, saj so se počasi uveljavljali traktorji, kamioni in osebni avtomobili. Konjereja kot športna panoga pa še ni bila razvita, saj je bila večina športnih konj, razen kasačev, v državni lasti.

HIPODROM

V letu 1977 je konjeniški klub Grosuplje ponovno oživel z novim odborom, ki ga je vodil g. Peter Pungartnik. Z velikim veseljem in entuziazmom so se lotili dela. Njihove velike sanje so bile lasten hipodrom in spremljajoči objekti, morda tudi klubski hlev.

Od Ljubljanskih mlekarov so pridobili zemljišče pod Adamičevino na Blatu in začeli urejati 800 m dolgo tekmovalno progo. Veliko je pomagal tudi g. Ivan Ahlin, takrat komercialni direktor Gradbenega podjetja Grosuplje.

Omogočil je, da so kamioni Gradbenega podjetja vozili zemljo, ki so jo izkopavali ob gradnji industrijskih objektov za železniško postajo Grosuplje, na območje, kjer so urejali hipodrom. Zasuli so suho strugo potoka in s tem pridobili velik del travnika. Stezo so nasuli z gramozom in poravnali vdolbine tako, da se je dalo po stezi kar dostojno peljati in jezdit. Posekali so drevje ob potoku in

uredili dohod, parkirišče in priveze za konje.

To stezo so uporabljali za treninge in tekovanja do leta 1983.

Vodstvo Ljubljanskih mlekarn, predvsem vodja posestva Boštanj je odredil, da so enostavno preorali del proge tako, da je bila neuporabna. Takratna politična oblast pa ni bila zainteresirana, da bi se postavila za interese kluba. Kljub temu da so ogromno ur prostovoljnega dela in lastnih sredstev vložili v ureditev hipodroma in okolice in pridobili več zemlje za obdelavo, kot jo je pokrivala steza, je zmagala samovolja posameznika, ki konjem ni bil naklonjen.

Novo lokacijo so našli za vasjo Brezje. Dr. Jože Pinter z Zavoda za urejanje hudournikov in velik poznavalec hipodromov je narisal nov načrt hipodroma in ga prilagodil novi lokaciji. Prvi in drugi hipodrom je narisal in zakoličil brezplačno.

Na velikonočno nedeljo leta 1985 so začeli nasipavati na novi lokaciji. Izposodili so si star buldožer, kupili nafto in Bojan Habjan je pričel poravnovati navoženo zemljo. Tudi tukaj je bila glavna težava zemljiškoknjižno lastništvo zemljišč. Zemljišča so bila v družbeni lasti, odvzeta pa so bila privatnim lastnikom brez nadomestila. Ko je občinska gradbena inšpekcija izdala odločbo o ustavitvi del in ko je bil pozneje sprejet še Zakon o denacionalizaciji, ki je predvidel vračanje nacionaliziranih zemljišč v naravi, so prekinili z deli.

Kljub velikemu entuziazmu in močni volji so v bitki za lastni hipodrom omagali.

Člani kluba so sicer še vedno tekmovali s kasači, a večina se jih je preusmerila v rekreativno jahanje.

Sedaj vztraja le še družina Dolinšek s Peči, ki kondicijsko trenira konje po gozdnih poteh, na hitre treninge pa jih s prikolico vozijo na ljubljanski hipodrom. Nekaj članov je konjeništvu opustilo, pridružili pa so se novi, ki gojijo preskakovanje ovir, dresurno jahanje, spretnostno jahanje, hipoterapijo in vedno bolj popularne vožnje in tekovanja z vpregami.

ČLANSTVO

V posameznih obdobjih je imel klub tudi več kot 100 članov. Pokrival je namreč območje velikega dela Dolenjske in ljubljansko območje. Ob širjenju konjeništvja so se ustanavljali klubi v Višnji Gori, Radohovi vasi in drugod, tako da sedaj Konjeniški klub Grosuplje pokriva predvsem območje grosupeljske občine. Vendar je v našem klubu tudi nekaj članov z Notranjske in iz Bele krajine.

Člani gojijo nad 80 konj, pretežno športnih pasem, ki jih uporabljajo za tekovanja v kasaštvu, vožnji vpreg, preskakovanju ovir in dresuri. Velika večina članov pa konje uporablja v rekreativne namene.

FUNKCIONARJI V ČASU DELOVANJA KLUBA

Predsedniki:

Jože **Križman**, Peter **Pungartnik**, Viktor **Dolinšek**, Alojz **Potočnik**.

Tajniki:

Marjan **Obranovič**, Alojz **Potočnik**, Lea **Trontelj Dolinšek**, Bogdan **Rojko**, Helena **Miklič**, Damjana **Kastelic**, Vanja **Lukman Tome**.

Blagajniki:

Alojz **Žitnik**, Marija **Trontelj**, Ada **Silhofer-Kneisel**, Špela **Burger**, Marija **Kastelic**.

Častni član: Peter **Pungartnik**.

Podporni član: Marija **Kastelic**.

Upravni odbor za leto 2006:

Marija **Kastelic**, Vanja **Lukman-Tome**, Viktor **Dolinšek**, Alojz **Potočnik**, Borut **Kneisel**, Igor **Hočevár**, Alojz **Klančar**, Živa **Pavšič**, Matevž **Jančar**, Tomaž **Omahen** in Martin **Črtalič**.

TRUBARJEVA KONJENICA

Nova popestritev življenja in dela v konjeniškem klubu je bila zagotovo ustanovitev Trubarjeve konjenice v letu 1999. Prvi vodja Trubarjeve konjenice je postal Anton Kraljič, vendar je z nekaj somišljeniki v letu 2001 ustanovil novo Društvo Trubarjeva konjenica. Vodenje Trubarjeve konjenice je leta 2001 prevzel Alojz Žužek. Klub je pri Uradu za intelektualno lastnino RS zaščitil ime in logotip Trubarjeve konjenice. Želeli so ohraniti spomin in promovirati znanega rojaka, ki nam je dal prvo pisano besedo in nas prvi imenoval Slovenci. Odločili smo se prejahati poti, po katerih ga je vodila življenjska pot. Leto po ustanovitvi smo prejezdili Rašico z okolico, kjer se je Trubar zadrževal kot otrok. Prva daljša pot nas je leta 2002 vodila na Reko, kamor je kot 12-letni deček odšel na šolanje. Najzahtevnejša pot Trubarjeve konjenice je bilo prav gotovo potovanje v Salzburg leta 2003. V letu 2004 smo odjezdili na Dolenjsko in v Belo krajino, kamor se je Trubar umaknil pred preganjalci.

Leta 2005 se je občni zbor KK Grosuplje odločil, da gredo po Trubarjevi poti v Trst. Veliki mož je v Trstu služboval pri škofu Bonomu in si nabiral znanje, ki ga je kasneje s pridom uporabil pri svojem delu na književnem področju.

Leto 2006 je bilo jubilejno leto, zato so ga proslavili z dvodnevним pohodom po mejah naše občine. Pred pohodom so imeli spreved po ulicah Grosupljega. Spreveda in pohoda so se udeležili tudi predstavniki drugih konjenic z Dolenjske in Primorske. Po prvem dnevu pohoda so imeli družabno srečanje na Cerovem, kjer so lepo poskrbeli za konje, udeležence pohoda in goste.

ZELENE PATRULJE

Da bi dali klubu tudi ekološki predznak in novo vsebino dela, so leta 2004 ustanovili zelene patrulje. Dvakrat letno člani očistijo del zemljišča na območju občine. Pripravljajo predavanja, s katerimi želijo osveščati ljudi, da ne bi onesnaževali svojega okolja in si sami zastrupljali vode, zraka in zemlje. Po vzgledu in s pomočjo KK smo to dejavnost razširili med konjenike Posočja, Iga, Bele krajine in Tolminskega.

JAHALNE POTI

Na pobudo kluba so začeli s pomočjo konjeniških klubov Dolenjske in Bele krajine urejati jahalne poti od Ljubljane do hrvaške meje. Ob poteh bodo označene postaje za oskrbo in namestitev jezdecev in konj in vsega ostalega, kar popotnik s konjem potrebuje (kovači, sedlarji, prevozi konj, lokalni vodiči).

IZOBRAŽEVANJE

V času svojega delovanja je klub vedno posvečal veliko pozornost izobraževanju. Med svojimi člani imamo strokovne kadre z licenco za učenje jahanja, treninge kasaštva, vožnje v tekmovanju vprej, preskakovanje ovir in dresure. Vzgojili so veliko jezdecev, saj ima nad dvajset članov izpit 'jahač 2' in več kot deset članov licenco za tekmovanje s kasači. Med člani je tudi nekaj sodnikov za kas in dresuro.

POVEZAVE Z DRUGIMI DRUŠTVI IN ORGANIZACIJAMI

Klub ima predstavnike v organih upravljanja Konjeniške zveze Slovenije, Treking zveze Slovenije, Združenja rejcev lipicanca Slovenije in slovenske toplokrvne pasme, Združenju sodnikov, v športnih, kulturnih in drugih organizacijah v občini, regiji in državi. Za svoje delo so člani dobili številna odlikovanja, kot so Bloudkova plaketa za dolgoletno delo na področju športa in mnoge druge za uspešne rejske in tekmovalne dosežke.

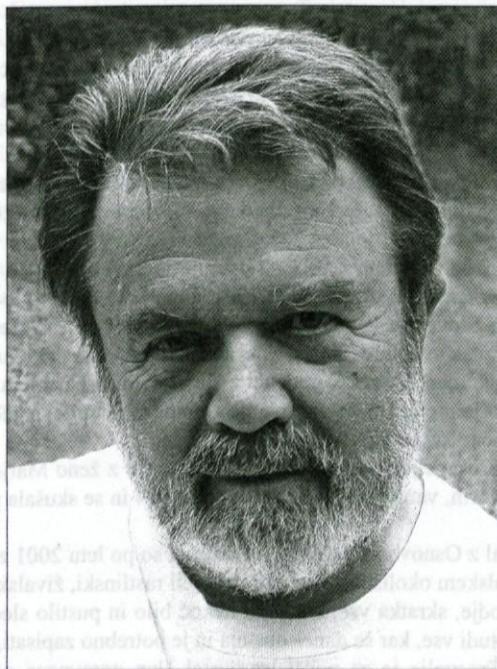
Petdesetletnico delovanja je klub proslavil z izdajo knjige Konjeniški klub Grosuplje in njegovih 50 let delovanja. V njem so pregledali dolgo pot vzponov in padcev. Predstavili so jo v Mestni knjižnici Grosuplje.

NARAVOVARSTVENIK STANE PETERLIN IN NJEGOVH SEDEMDESET LET

*Drago Samec**

Strokovnjak za varstvo narave, biolog in predavatelj, dober poznavalec narave naše in dveh sosednjih občin: Stane Peterlin, 'naturalizirani' Grosupeljčan, rojen 13. decembra 1937 v Ljubljani.

Po gimnazijski maturi na kočevski gimnaziji se je leta 1956 vpisal na oddelek za biologijo na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1961. Takrat ga je privlačila botanika. Še istega leta ga je k varstvu narave pripeljala biologinja dr. Angela Piskernik in do odhoda k vojakom leta 1962 je bil njen pomočnik. Po vrnitvi leta 1963 je nadaljeval njeno delo in do leta 1980 vodil naravovarstveno enoto v tedanjem Zavodu za spomeniško varstvo SRS. V tej ustanovi, ki se je leta 1981 preimenovala v Zavod SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine, je ostal do leta 1991, ko je bil povabljen na Ministrstvo za kulturo kot svetovalec ministra za področje varstva naravne dediščine. Od tam je leta 1994 odšel za dve leti na Center šolskih in obšolskih dejavnosti in se leta 1996 vrnil v upravno naravovarstveno službo na Ministrstvo za okolje in prostor, kjer je kot svetovalec vlade delal do upokojitve konec leta 2000. Deset let, do leta 1993, je predaval na oddelku za krajinsko arhitekturo na Biotehniški fakulteti o varstvu naravne dediščine, nato pa še na Oddelku za gozdarstvo na isti fakulteti.

Dr. Angela Piskernik ga je pripeljala tudi k Prirodoslovnemu društvu Slovenije, kjer je nadaljeval njeno delo v referatu za varstvo narave, nasledniku leta 1919 ustanovljenega odseka za varstvo prirode. Leta 1967 je bil pobudnik Tedna varstva narave, prve obsežne vzgojne in ozaveščevalne akcije na področju varstva narave pri nas. V okviru društva so tri leta zatem vodili slovenski program Evropskega leta varstva narave (1970), katerega rezultat je bila tudi *Zelena knjiga o ogroženosti okolja v Sloveniji* (1972). Stane Peterlin je bil urednik tega prvega pregleda stanja okolja pri nas.

* Grosuplje, Ljubljanska 35, prof. in bibliotekar.

Osnovna nit njegovih naporov je predvsem varstvo narave, ohranjanje biotske raznovrstnosti, vse povezano z vzgojo in ozaveščanjem javnosti. K reševanju naravovarstvenih problemov je uspel privabiti strokovnjake mnogih »vpletenih« področij. Skoraj trideset let je urejal revijo *Varstvo narave* (1963–1991). Kar nekaj objav ima ravno o tej temi, od povsem informativnih člankov pa do preglednih in strokovnih razprav.

Pomemben je Peterlinov prispevek pri nastajanju prvega slovenskega zakona o varstvu narave (1970), drugega zakona o Triglavskem narodnem parku, in pri pripravi zakona o naravni in kulturni dediščini (1981). Posvečal se je še utrjevanju metodologije in uvajanju varstvenih načel pri urejanju prostora.

O Triglavskem narodnem parku je precej pisal: bil je pisec prvega vodnika, urednik brošure in sourednik velikega vodnika v več izdajah (1965, 1983, 1985, s tekstom tudi v nemščini, italijanščini in angleščini). Vseskozi je kot nosilni avtor in urednik sodeloval pri izdajah seznamov *Inventar najpomembnejše naravne dediščine Slovenije* (1976), kjer so iz tedanje grosupeljske občine z opisom in zemljevidom izpostavili reko Krko, Krviško okroglico pri Kompoljah, brezno Marjanščico pri Veliki Račni, Podpeško jamo, Radensko polje, Taborsko jamo (zdaj Županova jama) in Zatočno jamo pri Veliki Račni. Pomembnost dela potrjuje druga, dopolnjena izdaja (1988 in 1991).

Stane Peterlin je na pobudo urednice Helene Menaše napisal prvi zvezek zbirke *Kulturni in naravni spomeniki Slovenije*, in sicer *Triglavski narodni park* (1965). Zbirko, ki jo je tedaj začela izdajati založba Mladinska knjiga, nadaljuje danes Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije in ima že 210 zveščičev.

Da je Peterlin glavni avtor besedila slovenske založniške uspešnice *Atlas Slovenije* v prvih treh izdajah (1985, 1992 in 1996), samo potrjuje, da je priznan strokovnjak, ki ga je tudi renomirana ustanova zaprosila za sodelovanje. V letu 1992 so *Atlas* izdali tudi v angleškem in še v nemškem jeziku. To besedilo je bilo uporabljeno tudi v knjigi *Pozdravljena, Slovenija* v vseh treh slovenskih izdajah (1991, 1993, 2003) in v petih prevodih v tuje jezike.

Ljubiteljem naravoslovja pa je na večna vprašanja, kako je treba dojemati naravo in kako o njej pisati, odgovoril s preglednim in zglednim člankom v *Proteusu* v letu 2005 pod naslovom *Zgodbe borovega storža*.

Za javno delo v Prirodoslovnem društvu Slovenije je prejel red dela s srebrnim vencem (1974), za šestletno urejanje *Proteusa* so se mu oddolžili z Grošljevo plaketo, postal pa je tudi častni član Prirodoslovnega društva Slovenije. Konservatorsko društvo Slovenije mu je podelilo Steletovo nagrado (1992), prejel je častni znak svobode (2001), ki spada med najvišja državna priznanja, ki jih podeljuje predsednik države. Bil je med prvimi nagrajenci z Belarjevim priznanjem, ki ga podeljuje Triglavski narodni park. Leta 2005 je prejel srebrno priznanje Občine Grosuplje, za delo na turističnem področju pa bronasti znak Turistične zveze Slovenije (2003).

Stane Peterlin je Grosupeljčan formalno od 1988, ko sta z ženo Marjano, tudi biologinjo, kupila hišo v grosupeljskih Dvorih, vanjo pa sta se vselila leta 1994 in se skušala po svojih močeh vključiti v življenje kraja.

Več let je sodeloval z Osnovno šolo Brinje. Z učenci so po letu 2001 začeli popisovati naravno in kulturno dediščino v šolskem okolišu. V seznam so zajeli rastlinski, živalski svet, biotope pa tudi stare stavbe, mline, staro orodje, skratka vse, kar je tu nekoč bilo in pustilo sledove v spominu ljudi in na starih razglednicah, pa tudi vse, kar še danes obstaja in je potrebno zapisati, da se ohrani.

Po preselitvi na Grosuplje je za nekaj let postal član upravnega odbora Turističnega društva Županova jama Grosuplje. Na njegovo pobudo so poslanstvo in ime društva razširili na: Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje. Odmevna sta bila tudi njegova članka v obeh jubilejnih publikacijah o Županovi jami: *Rastlinstvo okrog Županove jame od pomladi do jeseni* (1996) in *Bogato rastlinje jamske okolice* (2006).

V okviru prireditve Naša kraška naravna dediščina – priložnost za turizem (2003) sta s soprogo Marjano na Grosuplje pripeljala več strokovnjakov z njunega področja, tako tudi Marka Aljančiča, Bogdana Kladnika in akademika dr. Andreja Kranjca, ki so govorili o varstvu kraškega sveta in o proteusu.

Še preden se je Stane Peterlin preselil na Grosuplje, ga je na zanimivosti Radenskega polja opozoril zdravnik dr. Luka Pintar, ki je prvi v *Proteusu* (1991) sporočil v svet vest o tem botanično in naravovarstveno posebnem kraškem polju. Eden prvih opaznejših Peterlinovih opisov našega okolja se pojavi v danes temeljnem domoznanskem pregledu *Lepote in zanimivosti Grosupljega in okolice*, ki ga je Krajevna skupnost Grosuplje izdala v letu 1995. V sodelovanju z Andrejem Seliškarjem in Andrejem Sovincem je s prispevkom *Radensko polje: najvrednejši naravni paradiz na pragu Grosupljega* poudaril pomen polja, geografske značilnosti, rastlinstvo in ptice Radenskega polja. Dodal je še nekaj lepih fotografij rastlin.

O Radanskem polju je izstopajoč njegov članek *Radensko polje: bodoči krajinski park*, objavljen v novembrskem *Proteusu* leta 2002, katerega besedilo je v novi zloženki ponatisnil Grajski vrt Boštanj.

Kot avtor in kot fotograf sodeluje z Občino Grosuplje in s Centrom Grajski vrt Boštanj pri izdajanju predstavitevnihih zloženki, posebej še Radenskega polja, ki je njegova posebna ljubezen. Tako je kot strokovnjak za rastlinstvo sodeloval pri zgibanki – preglednem zemljevidu *Radensko polje – naravna in kulturna krajina*, 2005, v soavtorstvu pri izdaji zloženke *Radensko polje* v letu 2006, s fotografijami pa leta 2005 še pri zloženki *Natura 2000 na Radanskem polju*.

Povsem nova pa je njegova knjižica z osnovnim naslovom *Radensko polje* v založbi Občine Grosuplje, ki je izšla 22. aprila 2008. Sam pravi o njej, da je to predvsem priročnik za današnjo rabo, ko nastaja krajinski park Radensko polje. Tu se je posvetil imenu, zgodovini raziskovanj, geologiji, kraškim pojavom na polju, vodam, življenjskim prostorom z rastlinjem in živalmi, jamam, Boštanju, Račni in Kopanju ter območjem z varstvenim statusom. Turistom je namenjen napotek o primernih poteh za raziskovanje, koristno je še stvarno kazalo. Vodnik bogato dopolnjuje predvsem avtorjevo slikovno gradivo, saj se vseskozi ukvarja tudi z naravoslovno fotografijo, kjer kaže še svoje estetsko dojetje živge in neživega sveta.

Radovednim pa je zasidran v spominu in vodstvu na številnih ekskurzijah, predvsem pa po Radanskem polju. Kadarkoli in kjerkoli po Radanskem polju smo šli, vedno je bilo zanimivo.

S Stanetom Peterlinom je vedno novo in vedno drugačno, neponovljivo. Vsakič je takšna pot poseben dar.

Uči nas, da je okolica »mojega kraja moja dediščina, da sem tudi jaz lastnik vsega tega, in če kdo to uničuje, uničuje meni in nam«.

Ob tej priliki mu želimo še mnogo plodnih let in da bi se lahko še naprej razdajal na njemu domačih, nam pa malo manj znanih poteh.

ANŽIČ, Renata

Pojuzni človek Rupert - [prevodilo in] ilustracije Renata Anžič - Grosuplje, 2008, 38 str., [17] str. : ilustr. : 37 cm.

Avtorica in ilustratorica Renata Anžič živi na Polju.

ARENDT, Hansch

Eichmann v Jeruzalemu - Hansch Arendt : prevedla Polona Glavan - [prevodniška ekipa: Polona Glavan, 14. julijana - Študentki založba, 2007 - 163 str. : 20 cm. - (Knjižna shema Karij)

ARIJAR, Vojan Tihomir

Svetloba posvetenega mesa - Arijar : Cvetkovska opusila, 2007 - 38 str., 18 cm. - (Krajevna knjižnica : št. 36)

Pesniški zbirki na poti / Anton Nadežda, str. 7-9 - O pesniški zbirki Svetloba posvetenega mesa: Vojan Arijar: str. 11-13 - Arijarjevo veličje pojavnosti str. 161-162.

500 izvedov.

Pesniška zbirka prijatelja in hruškega stika videnjskega opusila Vojana Arijara je razložena v dva dela. V prvem, Veličje hruškega stika, se pesni o zgodovini videnjskega stika in naravnega v drugem, Veličje hruškega stika, pa so pesmi, ki se sklanjajo približno letu bogate naravnosti stikega redovnega življenja. Zbirka je nastajala več let deset let. Nekaj naštetih pesmi: Hruške

GRADIVO

BIBLIOGRAFIJA DOMOZNANSKIH PUBLIKACIJ OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA IN DOBREPOLJE ZA LETI 2006 IN 2007

Drago Samec

Kriteriji za sestavljanje domoznanske bibliografije naših treh občin postajajo zaradi čedalje večjega števila založb in izdajateljev, ki so povezani z nami samo s svojim sedežem, nujno čedalje ožji.

Tako sedaj bibliografija zajema publikacije:

- katerih avtor (ali urednik, prevajalec, ilustrator) živi na našem področju,
- katerih tematika je vezana na ozemlje naših treh občin.

Zajete so tudi manjše izdaje, kolikor mi jih je uspelo zaslediti. Od periodičnih publikacij so zajeti samo zborniki, ki izhajajo enkrat na leto in (dvoletni zbornik).

Za zbiranje enot se poskuša vseskozi iskati informacije po časopisu in ostalih medijih, osnova pa je vzajemni katalog slovenskih knjižnic Cobiss. Poti iskanja bi se zgladile, če bi izdajatelji spoznali, da knjiga (in sploh izdaja) posebej zaživi, če jo oddajo v NUK ali v občinsko knjižnico.

Bibliografija je sestavljena samo po abecedi avtorjev oziroma naslovov, in sicer za obe leti skupaj. Poskušal pa sem čimbolj skriti zapise, zato so pri posameznih sklopih navedeni samo sumarno.

Seznamu je dodano neknjižno gradivo, posebej so dodane še za naše področje zanimivejše diplomske naloge.

Pogled na monografske izdaje v teh dveh letih se ustavi na nekaj naslovih, posebej še pri knjigah Staneta Gabrovca, Irme Jančar, Janeza Jereba, Konjeniškega društva Grosuplje, Eda Škulja izdaje Jerebove kronike, obletnega zbornika Županove jame in Šmarske knjige.

BIBLIOGRAFIJA

ANŽIČ, Renata

Pogumni čolniček Rupert / [[besedilo in] ilustracije] Renata Anžič. - Grosuplje : samozal., 2006. - [17] str. : ilustr. ; 27 cm.

Avtorica in ilustratorica Renata Anžič živi na Polici.

ARENDT, Hannah

Eichmann v Jeruzalemu / Hannah Arendt ; prevedla Polona Glavan ; [spremna beseda Darij Zadnikar]. - Ljubljana : Študentska založba, 2007. - 385 str. ; 20 cm. - (Knjižna zbirka Koda).

ARHAR, Vojan Tihomir

Svetloba posvečenega molka. - Stična : Cistercijska opatija, 2007. - 166 str. ; 19 cm. - Bernardova knjižnica ; št. 26).

Pesniški zbirki na pot / Anton Nadrah; str. 7–9. - O pesniški zbirki Svetloba posvečenega molka / France Baraga; str. 11–12. - Avtorjevo sklepno pojasnilo: str. 161–162.

500 izvodov.

Pesniška zbirka prijatelja in familijarja stiške cistercijske opatije Vojana Arharja je razdeljena v dva dela. V prvem, Valovanje božjega časa, so pesmi o zgodovini cistercijskega reda in samostana, v drugem, Blagoslovljeni tolmoni duše, pa so pesmi, ki se skušajo približati lepoti bogate duhovnosti stiškega redovnega življenja. Zbirka je nastajala več kot deset let. Nekaj naslovov pesmi: Rojstvo

Stične, Gospa s Pristave, Stična leta 1471, Samostanski grobovi, Kraljica stiške bazilike, Bela Stična, Stiški sonet, Gradbenik Mihael.

AŠIČ, Simon

Domača lekarna patra Simona Ašiča, Recepti / [prenovil Jože Kukman]. - Prenovljena izdaja. - Celje : Društvo Mohorjeva družba : Celjska Mohorjeva družba, 2006. - 518 str. : ilustr. ; 17 cm.

1.000 izvodov. - Knjigi na pot / Anton Nadrah: str. 7. - V letu 2007 je izšel ponatis.

Predstavitev knjige je bila 17. novembra 2006 v opatovi kapeli v Stični.

Knjiga znanega stiškega patra in zeliščarja Simona Ašiča (1906–1992) je ob obletnici rojstva izšla v prenovljeni izdaji njegovega naslednika in poznavalca njegovega dela magistra farmacije Jožeta Kukmana. V knjigi so povzeti najvažnejši podatki iz prvih treh knjig patra Ašiča, dodano pa je veliko novih spoznanj in novih zdravilnih pripomočkov, predstavljena je tudi dejavnost družbe Sitik, ki izdelke pripravlja po receptih in izročilu p. Simona.

AŠIČ, Simon

Domača lekarna patra Simona Ašiča : priročnik za nabiranje zdravilnih zelišč / [prenovil Jože Kukman]. - Prenovljena izdaja. - Celje : Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba, 2007. - 222 str. : ilustr. ; 17 cm.

2.000 izvodov. - Vsebuje tudi: Življenje patra Simona Ašiča / napisal Vojan Tihomir Arhar.

Ašič, Simon – glej še: Čajne mešanice

Kovačič, Anton

Velikanje, Sabina

BENEDICTUS Cassinensis, svetnik

Pravilo svetega Benedikta : izbrana poglavja z opombami / [prevod Jože Gregorič, Alojz Ilc in Anton Nadrah ; opombe in ureditev Anton Nadrah]. - Stična : Cistercijska opatija, 2006. - 87 str. ; 19 cm. - (Bernardova knjižnica, št. 23).

Prevod dela: S. Benedictus, regula. - Spremna beseda / Anton Nadrah: str. 5–7.

BERDEN ZRIMEC, Maja

Radensko polje : [zloženska] / besedilo in slike: Maja Berden Zrimec, Stane Peterlin, Alexis Zrimec ; karta Mitja Škrjanec in Iztok Lemajič. - Grosuplje : Občina, 2006. - 1 zloženska ([8] str.) : barvne ilustr. ; 21 x 40 cm, zloženo na 21 x 10 cm.

2000 izvodov je izšlo v maju 2006. Predstavljeni so: tri tekoče vode, rastlinstvo in živalstvo, poplave, projekt Natura 2000, Kopanj, grad Boštanj ter karta polja.

BERNHARD, Günther

Documenta patriarchalia res gestas slovenicas illustrantia : listine oglejskih patriarhov za slovensko ozemlje in listine samostanov v Stični in Gornjem Gradu (1120-1251) = Patriarchenurkunden von Aquileia für Slowenien und die Urkunden der Klöster Sittich und Oberburg (1120-1251) / Günther Bernhard ; [prevod Tatjana Koren in Irena Bruckmüller ; risanje pečatov Ludwig Freidinger]. - Dunaj = Wien : Slovenski znanstveni inštitut = Slowenische Wissenschaftsinstitut ; Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006. - 533 str. : ilustr. ; 28 cm.

Besedila v slovenščini in prevod v nemščini, del besedila v latinščini.

Poglavja Listine oglejskega patriarha Peregrina I. za samostan v Stični, O zgodovini arhiva stiškega samostana, Stiške listine in Zapis o posvetitvi Stične in nekaj fotografij listin in podpisov, na koncu pa še Register krajevnih in osebnih imen nam v pomembni knjigi s področja diplomatike na enem mestu predstavijo vpetost stiškega samostana in naših krajev v čas med letoma 1135 in 1250.

BIOLOŠKI detekcijski sistemi v veterini in mikrobiologiji / uredili Maja Berden Zrimec, Darja Barlič-Maganja. - Grosuplje : Inštitut za fizikalno biologijo, 2007 (Grosuplje : Partner graf). - 102 str. : ilustr., tabele ; 23 cm.

500 izvodov. - Inštitut za fizikalno biologijo z Boštanja je izdal obsežnejšo strokovno publikacijo o merilnih metodah njihovega področja.

ČAJNE mešanice in drugi zdravilni pripravki po receptih p. Simona Ašiča. - Stična : Sitik, [2006]. - 16 str. ; 13 cm.

Ob odprtju čajnice v samostanu v Stični 17. 11. 2006. Izšlo tudi v angleškem, nemškem, italijanskem, francoskem in španskem jeziku pod naslovi: Father Ašič's home apothecary, Pater Simons Hausapotheke, L'aiuto dalla medicina naturale, Pharmacie familiale du père Simon, El botiquín del padre Simón.

Dobrepolje – glej: Grandovec, Olivier

Katalog prostočasnih dejavnosti v občini Dobrepolje

Kulturno društvo (Dobrepolje)

Nučič, France

DOLGAN, Milan

Dr. Metod Turnšek urednik in časnikar : pred bližnjo stoletnico rojstva / pripravil Milan Dolgan. - Trst : Mladika ; [Celovec] : Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, 2007. - 307 str., 32 str. pril. + [7] str. ; 23 cm.

Knjiga je izšla pred 24. aprilom 2007.

Metod Turnšek / Janko Zerzer: str. 301–306. - Imensko kazalo: str. [309–315].

Dr. Metod Turnšek (Budina, Ptuj, 1909 - Rebrca, 1976), pater cistercijskega samostana v Stični, se je šolal v Stični, v podružnici ljubljanske klasične gimnazije. Kot duhovnik je bil posvečen leta 1934, nato pa je bil do konca vojne pater v Stični. V Stični je živel v letih 1926–1945. Po vojni se ni vrnil v samostan, ampak je kot profesor in duhovnik deloval v Trstu in na Rebrci pri Železni Kapli na Koroškem.

V knjigi so izbrani članki, med njimi na naše področje vezani Stoji, stoji tam sivi samostan, Kako smo pripravljali slovenski misal, Trpeča pesnica (Vida Taufer v Stični), Stiški samostan v slovenskem slovstvu, o reviji Kraljestvo božje, ki je izhajalo tudi v Stični, prav tako Božji vrelci, pa o izdajah Rimskega misala.

DRUŠTVO podeželskih žena Ivančna Gorica / [pripravil odbor DPŽ ; fotografije Nataša Erjavec, arhiv]. - Ivančna Gorica : Društvo podeželskih žena, [2006]. - [7] str. : ilustr. ; 13 x 17 cm.

Ovojni naslov. - Predstavitev društva.

EPHRON, Nora

Moj vrat mi gre na živce in druge misli o tem, kako je biti ženska / Nora Ephron ; [prevedla Polona Glavan]. - Ljubljana : Vale-Novak, 2007. - 146 str. ; 21 cm.

Prevod dela: I feel bad about my neck. - O avtorici: str. [149]

FESTIVAL Stična

Festival Stična. - [Stična : Kulturno društvo]. - 20 x 11 cm.

7, 2006, (24. 11.–9. 12.) / [uredila Maja Nograšek in Mik Lampret]. - [26] str. : ilustr. - 1000 izvodov.

8, 2007, (23. 11.–8. 12.) / [uredila Maja Lampret in Mik Lampret]. - [30] str. : ilustr. - 1200 izvodov.

Biltena predstavljata program dejavnosti, ki sega od gledališča, koncertov, razstav, predavanj do literarnih večerov. Program v letu povezuje skupna nit. Med nastopajočimi so vedno tudi tuji gostje.

FRBEŽAR, Ivo – glej: Koncut Kraljič, Helena

Obal, Zdenka

Podgoršek, Mojiceja

GABROVEC, Stane

Stična. 2/1, Gomile starejše železne dobe = Grabhügel aus der älteren Eisenzeit : katalog / Stane Gabrovec ; s sodelovanjem = unter Mitwirkung von Ane Kruh in Bibe Terzan ; [prevod Britta Greier Greiner, Marija Javor Briški, Ana Kruh ; risbe Ida Murgelj ; fotografije Rudolf Berce ... et al.]. - Ljubljana : Narodni muzej Slovenije, 2006. - 488 str., 4 zganj. pril. : ilustr. ; 34 cm. - (Katalogi in monografije ; 37).

Besedilo v slovenščini in vzporedno nemški prevod. - Vsebinska zajema najdbe stiških gomil 48 in 5, ki ju je dr. Jože Kastelic izkopaval po letu 1946, predvsem pa izkopavanja pod vodstvom dr. Staneta Gabrovca v letih 1960–1964 in 1967–1974. Zajete so tudi najdbe posameznih zbirk in izkopavanj Pečnika, Goetzeja in Rajka Ložarja, najdbe iz Mecklenburške zbirke v Narodnem muzeju Slovenije in najdbe, ki so v Berlinu, ter dva grobova z oklepoma. Vsak sklop uvaja uvod, sledi opis lokacije in najdb z literaturo. Od strani [273] dalje pa se vrstijo tudi barvne risbe najdb pa fotografije.

GASILSKA zveza (Grosuplje). Komisija za članice

Delovanje članic v prostovoljnih gasilskih društvih GZ Grosuplje : bilten je izdan ob 10-letnici delovanja Komisije za članice GZ Grosuplje / [avtorice Marija Marinčič, et al.]. - Grosuplje : Gasilska zveza, Komisija za članice, 2006 (Grosuplje : Partner graf). - 47 str. : fotogr. ; 23 cm. 250 izvodov je izšlo v septembru 2006.

V Gasilski zvezi Grosuplje komisija za članice deluje od leta 1996. Predstavljenih je 13 gasilskih društev v občini, ki imajo komisije za članice, pet društev pa komisije nima. Bogato je ilustrativno gradivo.

GAŠPAROVIČ, Marta

Priročnik za družinske negovalce / Marta Gašparovič. - Grosuplje : Dom starejših občanov, 2007. - 132 str. ; 21 cm. 1000 izvodov.

Avtorica mag. Marta Gašparovič je direktorica Doma starejših občanov na Grosupljem.

Gatina - glej: Prostovoljno gasilsko društvo (Gatina)**GLASBENA šola Grosuplje**

Pihalni orkester Glasbene šole Grosuplje : uigrani že 20 let : 1987-2007 / [avtorji: Jernej Kralj et al. ; fotografije AB design, Zoran Kovačević, arhiv.]. - [Grosuplje : Glasbena šola, 2007]. - [18] str. : ilustr. + vloženi prazni notni listi ; 21 cm.

400 izvodov. - Ovojni naslov. - Vezano s špiralo.

Vsebina: Iz kronike Pihalnega orkestra Glasbene šole Grosuplje; izjave članov orkestra s fotografijami glasbil.

Izšlo ob jubilejnim koncertu 18. maja 2007, ki je bil v Osnovni šoli Louisa Adamiča Grosuplje. Prireditev je povezoval Igor Ahačevič, solistka je bila Eva Hren.

GLASBENA šola Grosuplje

Šolsko leto 2007/2008 / [Dean Zavašnik]. - Grosuplje : Glasbena šola, 2007. - [14] str. : ilustr. ; 21 x 10 cm.

750 izvodov. - Knjižica je izšla v septembru ob začetku vpisa za novo šolsko leto.

GLAVAN, Mihael

Das wachsende Buch = Rastoča knjiga : slowenische Bücherschätze = slovenski knjižni zaklad : [Begleitpublikation zur gleichnamigen Ausstellung in der Bayerischen Staatsbibliothek München, 28. Juni 2006 – 11. August 2006] / [Katalog Mihael Glavan ; Fotografije Milan Štupar ; Übersetzung ins Deutsche Primož Debenjak]. - Ljubljana : Društvo Rastoča knjiga = Gesellschaft Das Wachsende Buch, 2006. - 107 str. : ilustr. ; 21 cm.

500 izvodov. - Avtor naveden v kolofonu. - Pregled slovenskega nacionalnega knjižnega zaklada, ki potuje z razstavo tudi v tujino.

GLAVAN, Mihael

Slovensko sveto pismo : dokumentarna razstava Svetega pisma v slovenščini od 16. do 20. stoletja [Zloženka] / [Mihael Glavan, Vesna Vidmar ; fotografije Milan Štupar]. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2007. - [8] str. : ilustr. ; 21 cm.

Razstava je bila v razstavnici dvorani NUK-a od 28. junija do 28. avgusta 2007. - Izšlo tudi v angleščini.

GLAVAN, Mihael

Ustvarjalci dveh kultur = Stvaratelji dviju kultura : razstavnici katalog : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, 7. oktober 2006 - 4. november 2006, Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, 9. november 2006 - 25. november 2006 / [avtorji besedil Mihael Glavan, Zvonko Kovač, Vladimir Osolnik, Josip Stipanov, Lenart Šetinc ; fotografije Milan Štupar]. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica ; Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2006. - 72 str. : ilustr. ; 30 cm.

Besedila v slovenščini in hrvaščini. - V letu 2006 je odmevna razstava iz Zagreba pripotovala tudi v Ljubljano. Gradivo je zbrano po obdobjih, po uvodu in slikovnem gradivu v posameznem poglavju sledi izbrana bibliografija. Tako najdemo Trubarjeva dela, Jožefa Žemljo iz Ambrusa, Jurčiča, Avgusta Musića s Krke, tudi katalog Prve slovenske knjige Mihaela Glavana.

Glavan, Mihael – glej še: Gregorčič, Simon

Narodna in univerzitetna knjižnica (Ljubljana)

Rastoča knjiga

GLAVAN, Polona – glej: Arendt, Hannah

Ephron, Nora

Levy, Andrea

O'Connor, Flannery

GLUVIĆ, Goran

Blejsko potrkavanje : roman / Goran Gluvić. - Murska Sobota : Franc-Franc, 2006 (Murska Sobota : Eurotrade). - 184 str. ; 20 cm. - (Zbirka Križpotja).

Avtor, pisatelj in dramatik Goran Gluvić, ki živi na Grosupljem, se je v romanu lotil novejših zgodovine, demokracije in novih časov v samostojni Sloveniji. Odlikujeta ga sočen humor in poseben metajezik.

GLUVIĆ, Goran

Harms denes : književni anegdote od literaturni život na generacijata pisatelji podeni okolu šeestettie / Goran Gluvik ; prevel Igor Isakovski. - Skopje : Kulturna ustanova Blesok, 2006. - 89 str. ; 17 cm. - (Edicija Urban fluid ; kn. 06)

Izvirni stvarni naslov.: Harms danas. - V cirilici. - 500 izv.

GLUVIĆ, Goran

Čudovita igra nogomet / Goran Gluvić ; [ilustrirala Tanja Semion]. - Ljubljana : Genija, 2007. - 124 str. : ilustr. ; 21 cm.

Podatek o izdaji naveden v CIP-u. - V prozi mladostnikom predstavlja igro.

GRANDOVEC, Olivier

Dobrepoljske cerkve v štirih letnih časih = Les églises de Dobrepolje aux quatre saisons : koledar 2007 / [fotografije in tekst] Olivier Grandovec. - [Velike Lašče] : Zavod za razvijanje ustvarjalnosti, [2006]. - [26] str. : črno-bele fotografije ; 30 x 30 cm.

Izšlo v novembru 2006. Vsak mesec ima svojo fotografijo cerkve, ponovi se samo Podgorica, v različnih letnih časih, v zimi in poletju. Avtor in fotograf Olivier Grandovec živi v Dobrepolju.

GREGORČIČ, Simon

Večno življenje Gregorčičeve poezije : dokumentarna razstava izvirnega rokopisnega, tiskanega in slikovnega gradiva ter pesniških monografskih publikacij / [izbor gradiva, pripisi in tiskovine Mihael Glavan ; fotografski posnetki gradiva Milan Štupar]. - [Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica], 2006]. - 1 zloženka ([8] str.) : ilustr. ; 21 cm.

Razstava je bila v razstavni dvorani NUK-a v decembru 2006.

GREGORČIČ, Simon

Zlata knjiga Simona Gregorčiča : ob 100. obletnici pesnikove smrti / [uredila Aleš Berger, Mihael Glavan ; gradivo iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani posnel Milan Štupar]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2006. - 158, LXXV str. : ilustr. ; 26 cm.

Vsebina:

Poezije I., 1882 : (faksimile rokopisa, reprint); Mala slikovna monografija / [Mihael Glavan].

Knjiga je bila predstavljena 6. februarja 2006. Knjiga je faksimile pesnikove 'zlate knjige' v izvirnem rokopisu iz leta 1882 in vzporedno reprint prvega natisa iz istega leta. Vse dopolnjuje mala slikovna monografija (kar 75 strani) in vsebuje gradivo o Gregorčičevem delu, ki jo je pripravil dr. Mihael Glavan, vodja rokopisnega oddelka v NUK-u.

Gros, Jelka – glej: Poslikava obraza

GROSUPLJE [Kartografsko gradivo] : karta občine = community map / Geodetski zavod Slovenije ; izvedba Matjaž Pevec in Iztok Kariž ; besedilo Saša Galonja po različnih virih ; prevod v angleški jezik Špela Gruđen ; fotografije Sašo Galonja ... et al. - 1:25.000. - Grosuplje : Občina, 2006. - 1 zemljevid : barve ; 68 x 54 cm na listu 70 x 66 cm, zložen na 21 x 11 cm.

Naslov na zloženki. - Na hrbtni strani: načrt mesta Grosuplje in naselja Šmarje - Sap v merilu 1:8.000, seznam ulic, opis znamenitosti občine tudi v angleškem prevodu, precej je barvnih fotografij. Izšlo v marcu 2006.

GROSUPLJE - mesto kipov : 2004 - 2006 / [uvodno besedilo Janez Lesjak; Staša Kokot in avtorji del]. - Grosuplje : Občina Grosuplje, 2006. - 20 str. : ilustr. ; 30 cm.

V septembru 2006 je izšlo 500 izvodov. Predstavljeni so vsi sodelujoči umetniki in njihove stvaritve z besedo in sliko.

GROSUPLJE[,] mesto kipov : prostor brez kipa je telo brez duše : zemljevid mesta Grosuplje [Zloženka] / [urednica Petra Pudgar Čučulović]. - [Ljubljana : Zavod za kiparstvo, 2007]. - 1 zemljevid. : barve; 46 x 44 cm na listu 46 x 65 cm, zložen na 23 x 11 cm.

Naklada 5.000 izvodov.

Na hrbtni strani zemljevid mesta Grosuplje z lokacijami kipov, na prvi strani je prestavljenih vseh 19 avtorjev s fotografijo svojega kipa.

GROSUPLJE : vodna pot / [avtorji Janez Lesjak, Vojteh Ravnikar, Maruša Zorec, Nika Grabar ; sodelujoči Boštjan Peršolja... et al.]. - Grosuplje : Občina, 2006. - [27] str. : ilustr. ; 30 x 30 cm.

Avtorji navedeni v kolofonu. - Potiskane notranje strani in ovitek.

300 izvodov. - Vsebina: Janez Lesjak: Sedaj že mesto Grosuplje: str. [2]. - Maša Cvetko, Janez Koželj: Vodna pot Grosuplje / Ob Grosupeljščici: str. [3]. - Vojteh Ravnikar: Grosuplje: [8]. (Predstavljene so možnosti poti ob Grosupeljščici).

Grosuplje – glej še: Gasilska zveza (Grosuplje). Komisija za članice
 Glasbena šola Grosuplje
 Katalog prostočasnih dejavnosti v občini Grosuplje
 Kolesarsko društvo (Grosuplje)
 Konjeniški klub Grosuplje
 Medved, Ksenija
 Občina Grosuplje
 Osnovna šola Brinje Grosuplje
 Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje
 Pekarna Grosuplje

Ivančna Gorica – glej: Društvo podeželskih žena Ivančna Gorica
 Koledar za d'nar
 Mestna knjižnica Grosuplje. Enota Ivančna Gorica
 Sever, Leopold: Dosežki in presežki
 Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica
 Turistično društvo Ivančna Gorica

JAKLIČ, Fran, 1868–1937

Iz starih papirjev : preostali spisi : ob 70-letnici pisateljeve smrti / Fran Jaklič ; [izbor pripravil Tadej Sluga ; spremna beseda in Slovarček narečnih, starinskih in manj znanih besed Alenka Veber]. - Celje : Društvo Mohorjeva družba : Celjska Mohorjeva družba, 2007. - 199 str. ; 24 cm.

700 izvodov. - Fran Jaklič Podgoričan (1868-1937) pri Celjski Mohorjevi družbi / Alenka Veber: str. 191–193. - Slovarček narečnih, starinskih in manj znanih besed / pripravila Alenka Veber: str. 195–198.

Knjiga je izšla v sodelovanju z občino Dobropolje. Knjigo je urednica predstavila 8. februarja na Vidmu. Zbrane so zgodbe, ki doslej v ponatise niso bile zajele, objavljene od leta 1899 do 1934 in posthumno izdano delce, dodane pa so tudi ugotovljive objave v Slovenskem učitelju v letih 1899, 1900 in 1901. Na koncu so še posebej zanimivi Prispevki k zgodovini našega združništva.

Pisatelj Fran Jaklič Podgoričan (1868–1937) je bil rojen v Podgorici v Dobropolju.

Jaklič, Fran – glej: Novak, Anka

JANČAR, Irma

Polž na verigi : pripovedi o Višnji Gori in Višnjanih : [zbirka zgodb] / Irma Jančar ; [vinjete Jožica Rade ; spremna beseda Janez Bogataj, Pavel Groznik]. - Ljubljana : samozaložba Irma Jančar, 2006 (Šmarje - Sap : Mišmaš). - 81 str. : ilustr. ; 24 cm.

Pod ohišnico višnjegorskega polža / Janez Bogataj: str. 4. - Pavel Groznik iz Višnje Gore o knjigi / Pavel Groznik: str. 75. - Irma Jančar: str. 80 : portret.

Avtorica je med šolanjem v osnovni in srednji šoli bivala v Višnji Gori in zapisala spomine na čas med letoma 1951 in 1961. Tedanji ljudje in običaji so živo predstavljeni. Jožica Rade je naslikala vinjete z vodilnim motivom polža, veliko pa je tudi črno-belih fotografij iz tistega časa. Dodan je slovar manj znanih besed.

Predstavitve je bila 1. aprila 2006 v Gasilskem domu v Višnji Gori.

JEREB, Janez (1873–1937)

Kako sem zidal škocjansko cerkev : [ob stoletnici blagoslovitve sedanje cerkve] / Janez Jereb ; [izbral, prepisal in redigiral Edo Škulj]. - Škocjan pri Turjaku : Župnija Škocjan, 2007. - 120 str., [16] str. pril. : ilustr. ; 21 cm.

300 izvodov izšlo v oktobru 2007. - Podnaslov naveden v kolofonu. - Uvodna beseda / Edo Škulj: str. 5.

Urednik dr. Edo Škulj je iz škocjanske župnijske kronike, ki jo je pisal tedanji škocjanski župnik,

izbral odlomke, ki govorijo o zidavi nove cerkve v letu 1907, do leta 1912 pa so izbrani še odlomki o dejavnostih iz farnega življenja. Dodane priloge so fotografije kraja in cerkve, ob njih pa deset Jerebovih risb.

JEREB, Janez (1873–1937)

Odmevi prve svetovne vojne v župniji Škocjan pri Turjaku / Janez Jereb ; [izbral, prepisal in redigiral Edo Škulj]. - Škocjan pri Turjaku : Župnijski urad, 2006. - 119 str., [16] str. barvnih pril. ; 21 cm.

Uvodna beseda / Edo Škulj: str. 5–6. - Življenjska pot škocjanskega župnika Janeza Jereba / France Oražem: str. 7–8.

Izšlo ob stoletnici Jerebovega prihoda v župnijo Škocjan. Zapisani so izbrani odlomki iz Jerebove župnijske kronike, ki se neposredno nanašajo na svetovno vojno in njene posledice, tudi o nastanku države SHS. Kot priloge so dodane Jerebove risbe kraja in zvonov.

JURČIČ, Josip

Deseti brat / Josip Jurčič ; [spremna študija Matjaž Kmecl]. - Ljubljana : Delo : Intelego : Studentska založba, 2006. - 238 str. ; 21 cm. - (Zbirka Domača branja).

Spremna študija ; Vprašanja / Matjaž Kmecl: str. 227–238.

JURČIČ, Josip

Jesensko noč med slovenskimi polharji / Josip Jurčič. - Ljubljana : Rokus Klett, 2006. - 9 str. ; 21 cm.

Izšlo v kompletu 15 knjižic s skupnim naslovom V sanje z Rokusom v škatli dimenzije 22 x 16 x 5 cm. - 1.500 izvodov.

JURČIČ, Josip

Kozlovska sodba v Višnji gori / Josip Jurčič ; ilustriral Marjan Manček. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2006. - [28] str. ; 27 cm. - (Zbirka Velike slikanice)

Ilustracije na spojnih listih.

KATALOG prostočasnih dejavnosti v občini Dobropolje : 2006-2007 / [uredila Andreja Klinc]. - Dobropolje : Lokalna akcijska skupina za boj proti drogam (LAS) Dobropolje, 2006. - 30 str. ; 21 cm. Izšlo v septembru 2006. - Katalog predstavlja možnosti vključevanja v vse interesne dejavnosti od izobraževanja v glasbeni šoli do športnih, kulturnih, turističnih društev, planincev, skavtov in verouka.

KATALOG prostočasnih dejavnosti v občini Grosuplje : 2007/2008 / [uredil Matej Košir]. - Grosuplje : Lokalna akcijska skupina (LAS) za preprečevanje zasvojenosti, Grosuplje, 2007. - 59 str. ; 21 cm.

2000 izvodov je izšlo v septembru 2007. - Katalog zajema vse interesne dejavnosti od vrtcev, osnovnih šol, športnih društev, kulturnih društev do gasilstva in čebelarstva.

Kek, Roža – glej: Medved, Ksenija

KOLEDAR za d'nar : 2008 / dijaki 4. c. razreda ; [fotografije Aljaž Celarc]. - Ivančna Gorica : Srednja šola Josipa Jurčiča, dijaki 4. razreda : [2007]. - [14] listov : črno-bele fotografije ; 14 cm.

250 izvodov je izšlo v decembru 2007. - Listi so vloženi v prozoren etui. - Črno-bele fotografije so na listih dopolnjene z mislijo, napotkom, sentenco. Vsak list z mesecem je izdelan kot razglednica. - Beseda o fotografu Aljažu Celarcu (1989) je na zadnjem listu.

KOLESARSKO društvo (Grosuplje)

[Trideset]

30 let Kolesarskega društva Grosuplje : 1976-2006 : [zbornik] / [avtorji Toni Hren, Janez Lesjak ... et al.; uredili Marko Juvan ... et al.]. - Grosuplje : Kolesarsko društvo, [2006] (Grosuplje : Partner graf). - 72 str. : ilustr. ; 23 cm.

Drugi podnaslov naveden na ovitku. - 500 izvodov. - Predstavitev je bila 3. junija 2006.

Uredniki so se potrudili, da so zbrali vse podatke od začetkov: izstopajoči kolesarji, predsedniki, tekmovalci pa so zapisali svoje dolgoletne vtise, sledi še izbor prispevkov v časopisju, zapisnik ustanovnega zbora in pesem Slovenski kolesar iz leta 1897 Antona Hribarja Korinjskega.

Kompolje – glej: Šola in Vrtec Kompolje

KONCUT Kraljič, Helena

Tekma pod regratovim klancem / Helena Koncut Kraljič ; ilustriral Ivo Frbežar. - Ljubljana : Morfem, 2007. - [20] str. : ilustr. ; 30 cm.

Risbe tudi na spojinih listih. - V maju 2007 je izšlo 500 izvodov. - Celostranske ilustracije je naslikal ilustrator Ivo Frbežar, ki živi na Mali Ilovi Gori, sicer pa je tudi pesnik, urednik in lastnik založbe Mondena.

KONJENIŠKI klub Grosuplje in njegovih 50 let delovanja / [besedila zbrala, intervjuje zapisala in uredila Marija Samec ; avtorji: Lojze Potočnik ... et al. ; fotografije: Lojze Potočnik, Anton Lekše, Darja Dolinšek]. - Grosuplje : Konjeniški klub, 2007 (Grosuplje : Partner graf). - 95 str. : ilustr. ; 23 cm.

Izšlo v oktobru 2007. Predstavitev je bila 13. decembra v Mestni knjižnici Grosuplje.

Zgodovino konjenišstva v kraju je podal Lojze Potočnik, urednica pa je predstavila furmana, kolarja, kovača in se posvetila kovačnicam, konju, športu, podkvi, boleznim konj, šegam, simboliki, pregovorom, konju v grbih, podobi konja v kraju. Sledijo prispevki učencev osnovnih šol z natečaja ob obletnici kluba. Navedena je tudi bogata literatura, ki je bila v pomoč ob izdaji. Slikovno gradivo je večinoma iz arhiva Lojza Potočnika.

KOVAČIČ, Anton

Pater Simon Ašič : prior in zeliščar : [življenje med meditacijo in zdravilnimi zelišči] / Anton Kovačič ; [prevod Neža Bojnec]. - Šmarješke Toplice : Stella, 2006. - 127 str., [8] str. barvnih pril. : ilustr. ; 21 cm.

Prevod dela: Pater Simon Biographie. - Naslov na ovoju in na hrbtu knjige: Pater Simon.

Življenje in delo stiškega patra Simona Ašiča (1906-1992). Najprej je bilo delo objavljeno v nemščini.

Krka – glej: Turistično društvo Krka

KUHAR, Boris, 1929–

Dobra meščanska kuhinja : 300 izbranih receptov iz najboljših kuhinj slovenskih mest / Boris Kuhar ; [spremno besedo napisal Damjan J. Ovsec]. - Ljubljana : Cankarjeva založba, 2007. - 332 str. : ilustr. ; 22 cm.

2.500 izvodov. - Meščanstvo je celota / Damjan J. Ovsec: str. [289]–313.

Dr. Boris Kuhar, etnolog, publicist in kulinarik, ki živi na Grosupljem, se je tematike poznavalsko lotil. Po obširnem uvodu vsako poglavje uvaja razlaga, sledi recept iz stare kuharice, nato še sodobni recepti. Knjiga je lepo opremljena.

KUHAR, Boris, 1929–

Slovenske dobrote iz testa / Boris Kuhar. - Grosuplje : [Partner graf], 2006. - 119 str. : ilustr. ; 11 cm.

Slovenske dobrote iz testa / Boris Kuhar, str. 3–4. - Knjižica prinaša 96 receptov, vsako poglavje pa uvaja uvodna beseda. Knjižica je izšla v decembru 2006 kot darilna knjiga avtorja.

Kuhar, Boris - glej: Werderberus, Katharina

Kukman, Jože - glej: Ašič, Simon

KULTURNO društvo (Dobrepolje). Moški pevski zbor Rafko Fabiani

[Sto]

100 let Moškega pevskega zbora Rafko Fabiani : (1907-2007) / [zbral in uredil Viljem Jamnik ; avtorji Franc Škulj ; fotografije Tamino Petelinšek ... et al.]. - Dobrepolje : Kulturno društvo, Moški pevski zbor Rafko Fabiani, 2007. - 40 str. : ilustr. ; 23 cm.

500 izvodov. - Predstavljeni so Rafko Fabiani in pevovodja Anton Šinkovec, nekdanji in sedanji pevci. Na zavihkih beseda o Dobrepoljski dolini pa slike zbora ob jubileju in koncertih ter gostja violinistka Anja Bukovec.

KURENT, Tine, 1923–

Arhitektov zvezek / Tine Kurent. - Ljubljana : Nuit, 2006.

Zvezek 3. - 2006. - 408 str. : ilustr. ; 30 cm.

500 izvodov.

Arhitekt dr. Tine Kurent (1923), upokojen profesor s Fakultete za arhitekturo, iz rodbine praproških Adamičev (je nečak Louisa Adamiča), nam v tretjem zvezku svojih izbranih del prinaša risbo Praproškega stebrička, Titovo pismo Louisu Adamiču, Kurentovo risbo Antona Adamiča (1854–1938), v japonščino prevedene knjige Louisa Adamiča, delineacije rojstne hiše Louisa Adamiča in pismo Henryja A. Christiana: Louis Adamic and the slovene word in the english cultural space. Na koncu je še nekaj o avtorju, skozi delo pa so razsejane posamezne sentence. Obsežnejši pogled na knjigo je napisal Tomaž Švagelj v Delu 29. novembra 2006.

LAMPRET, Tatjana

Muljava : Po deželi Desetega brata : Jurčičeva domačija : Muzej na prostem [Zloženka] / [Tatjana Lampret ; fotografije Borut Lampret, Joanna Zajac]. - [Muljava : Turistično društvo, 2007]. - [6] str. : ilustr. ; 21 x 10 cm.

V decembru 2007 je izšlo 10.000 izvodov. Informativna zloženka z barvnimi fotografijami prinaša osnovne podatke o Jurčičevi domačiji in muzeju.

LEVY, Andrea

Mali otok / Andrea Levy ; [prevedla Polona Glavan]. - Tržič : Učila International, 2006. - 451 str. ; 23 cm. - (Zbirka Bestseller / Učila International).

Magdalenska gora - glej: Turistično društvo Magdalenska gora

Magyar, Viktor - glej: Mlakar, Matej

MEDVED, Ksenija

V dobri družbi : Knjižnica Grosuplje / [besedilo Ksenija Medved, Roža Kek] ; [oblikovanje in fotografija: Amset d.o.o.]. - Grosuplje : Knjižnica Grosuplje, 2007 (Grosuplje : Partner graf). - [20] str. : ilustr. ; 21 cm.

Ovojni naslov. - Izšlo ob otvoritvi nove knjižnice 7. februarja 2007.

Naša knjižnica / Janez Lesjak, str. [2]. - Knjižnica za danes in jutri / Roža Kek, str. [3].

Predstavitev nove knjižnice, ob barvnih fotografijah je podana namembnost posameznih prostorov, dodan je še čas odprtosti vseh enot.

MESTNA knjižnica Grosuplje. Enota Ivančna Gorica

Knjižnica Ivančna Gorica = The Library of Ivančna Gorica : Moja knjižnica - okno v svet / [uredniški

odbor Ksenija Medved, Petra Kastelic, Roman Rozina]. - [Grosuplje : Mestna knjižnica, 2007]. - 11 str. : ilustr. ; 21 cm.

V Knjižnici Ivančna Gorica so ob bližajoči se desetletnici izdali predstavitveni katalog o svojem poslanstvu in delu, pravilih in priporočilih, izposojevališčih in odprtosti. Vse dopolnjujejo številne fotografije o dosedanjem delu.

METLIKOVČ, Matej

Iluminacije = Illuminations : slikarska razstava : Slovenski verski muzej, Stična, 31. marec - 31. julij 2006 / Matej Metlikovič ; [besedilo Matej Metlikovič, Nataša Polajnar Frelih ; angleški prevod Ljubica Klančar ; fotografija Boris Gaberščik, Tihomir Pinter]. - Ivančna Gorica : Slovenski verski muzej, 2006. - 16 str. : ilustr. ; 30 cm.

Besedilo v slovenščini in angleščini. - 500 izvodov.

Slikarska videnja, polna barvite dinamike / Nataša Polajnar-Frelih: str. 3–5.

MIKUŠ, Tina

Radensko polje : krajinski park [Slikovno gradivo] : oaza sožitja človeka in narave v osrčju Slovenije : 2008 / Tina Mikuš ; fotografija Primož Lajevce, Tina Mikuš. - Ljubljana : Ministrstvo za okolje in prostor, [2007]. - 1 koledar [14] listov : barve : 47 cm x 21 cm

Koledar s fotografijami Radenskega polja. - Izšlo v novembru 2007.

MLAKAR, Matej

Potovanje od Litije do Čateža [Zloženka] : lirični svet ustvarjanja Viktorja Magyarja / [Matej Mlakar, Mija Benedičič]. - [Čatež : KUD Popotovanje Frana Levstika, 2007]. - [8] str. : ilustr. ; 21 x 10 cm.

1000 izvodov je izšlo pred Pohodom od Litije do Čateža v oktobru 2007. Predstavitev zloženke in razstave je bila 9. novembra na Čatežu. Predstavili so njegovo življenje, motiviko, razstave in stvaritve. Slikar Viktor Magyar, naivec, je živel na Grosupljem od 1971 pa do smrti v letu 1980.

Muljava - glej: Lampret, Tatjana

NADRAH, Anton

Kristus živi / Anton Nadrah. - Stična : Cistercijska opatija, 2007. - 237 str. ; 19 cm. - (Bernardova knjižnica ; št. 27). 1.000 izv.

Večinoma ponatis poljudnih člankov dr. Antona Nadraha, nekateri pa so prvič objavljeni. Pater dr. Anton Nadrah živi v stiškem samostanu.

Nadrah, Anton - glej še: Benedictus Cassinensis

NARODNA in univerzitetna knjižnica (Ljubljana)

Zakladi Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani / [avtorji besedil Mihael Glavan ... [et al.] ; urednik Mihael Glavan ; fotografije Milan Štupar, Zvone Pelko, Branko Cvetkovič]. - 2. izdaja. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2007. - 100 str. : ilustr. ; 30 cm.

500 izv.

NOUWEN, Henri Joseph Michel

Platno ljubezni : duhovna razlaga Rembrandtove slike / Henri J. M. Nouwen ; prevedel L. Štrubelj. - Ljubljana : Župnijski zavod Dravle, 2006. - 93 str. ; 20 cm.

O Rembrandtovi sliki Vrnitev izgubljenega sina. - Prevajalec jezuit Alojzij Štrubelj (1917–2004) je bil rojen v Paradišču pri Šmarju - Sapu.

NOVAK, Anka

Fran Jaklič - Podgoričan (1868–1937) / [besedilo Anka Novak in Miran Hladnik ; bibliografija Tadej

Sluga ; fotografije Anka Novak ... et al.] ; arhivsko gradivo Arhiv Slovenije ... et al.]. - Dobrepolje : Občina, 2006. - 48 str. : ilustr. ; 24 cm.

Avtorja navedena v kolofonu. - Fran Jaklič bo vedno živel med nami / Anton Jakopič: str. 3–4. - Fran Jaklič: pisatelj, učitelj, organizator, politik / Anka Novak: str. 5–38. - Fran Jaklič v slovenski literarni zgodovini / Miran Hladnik: str. 39–46.

Pisatelj in politik Fran Jaklič - Podgoričan je pregledno predstavljen v vseh segmentih dela, tudi njegov odhod iz Dobrepolja, veliko slikovnega gradiva.

NOVAK Štokelj, Dragica

Rokovnik, aforizmi in pesmi : 2007-2008 / Dragica Novak Štokelj in Niko Brumen ; [ilustracije Metoda Umek ; kozmogrami Ajra Miška]. - Grosuplje : Mondena, 2006 (Grosuplje : Čakš). - [108] str. : ilustr. ; 21 cm.

Na parnih straneh se vrstijo pesmi Dragice Novak Štokelj, na neparnih pa so v dneve koledarja vneseni aforizmi Nika Brumna.

Predstavitve je bila 21. septembra 2006 v Pekarni Grosuplje.

Avtorica Dragica Novak Štokelj, profesorica in pesnica, živi na Grosupljem.

NOVAK Štokelj, Dragica

Zrnca peska / Dragica Novak Štokelj, Niko Brumen ; [ilustracije Metoda Umek ; kozmogrami Aira Pogačnik]. - Grosuplje : Mondena, 2007 (Grosuplje, Sp.Blato : Čakš). - 185 str. : ilustr. ; 21 cm.

Con plenitudo = S polnostjo / Juan Cantó Rubio: str. 5–11. - Soavtorica je avtorica pesmi na straneh z vrtnico.

Izšlo v septembru 2007.

NUČIČ, France

Med ljubeznijo in sovraštvom : 1941-1945 / France Nučič. - [Videm-Dobrepolje] : samozal. F. Nučič, 2007 ([Grosuplje] : Partner graf). - 184 str. : ilustr. ; 23 cm.

V oktobru 2007 je izšlo 500 izvodov.

Avtor France Nučič živi na Vidmu v Dobrepolju, rojen pa je bil v Podgorici leta 1929. Pogled na dogajanja med vojno osredotoči na dobrepoljsko in struško dolino. Snov dopolnjuje iz spominov, arhivskih virov in časopisnih člankov. Objavljenih je več dokumentarnih fotografij.

O'CONNOR, Flannery

Težko je najti dobrega človeka in druge zgodbe / Flannery O'Connor ; prevedla Polona Glavan. - Ljubljana : Študentska založba, 2006. - 264 str. ; 21 cm. - (Knjižna zbirka Beletina).

OBAL, Zdenka

Zgodba o medvedku skuštrančku / Zdenka Obal ; ilustriral Ivo Frbežar. - Ljubljana : Morfem, 2007. - 17 str. : ilustr. ; 30 cm.

OBČINA Grosuplje [Zloženke] / [beseda na ovitku Boris Kuhar ; besedilo zloženek Uroš Perme ; prevod Agencija Pliberšek ; fotografije AB design, Zoran Kovačević, Saša Galonja, Iztok Lemanjič, arhiv Občine]. - Grosuplje : Občina, 2007 (Grosuplje : Partner Graf). - [5] zloženek : ilustr. ; 21 x 10 cm.

[1]. Arhitekturna zgodovinska dediščina. (Gradovi, cerkve).

[2]. Kulturna in etnološka dediščina. (Tabor nad Cerovim, Kopanj, Šmarje - Sap, Škocjan).

[3]. Naravna dediščina. (Radensko polje, Županova jama, Naravni rezervat Bičje).

[4]. Rekreativna. (Rekreativna, Lov in ribolov).

[5]. Zemljevid občine Grosuplje. 42 x 30 cm na listu 42 x 40 cm, zloženo na 21 x 10 cm. (Vrisane so: Grosupeljska pot, arheološka pot na Magdalenski gori, kolesarske poti, posebej predstavljenih je še 12 izbranih lokacij).

10.000 izvodov. - V kolofonu vezni podnaslov: Grosuplje - mesto kipov. - Vse je prevedeno v angleščino.

OBČINA Grosuplje

Izziv podjetnosti / [oblikoval Center za razvoj Litija]. - [Grosuplje] : [Območna obrtna zbornica, Občina; Litija : Center za razvoj, 2006]. - [9] str. : ilustr. ; 21 x 21 cm.

Zvežčič je namenjen podjetnikom in investitorjem. Predstavi občino, gospodarstvo v njej, industrijske cone, Center za razvoj, podjetniški inkubator in Območno obrtno zbornico Grosuplje.

OBČINA Grosuplje : svet[,] poln naravnih lepot in starožitnosti / [besedilo Uroš Perme po različnih virih ; uvodnik dr. Boris Kuhar ; prevod: Christina Strojan ; fotografije: AB Design ... [et al.]. - Grosuplje : Občina Grosuplje, 2006 (Grosuplje : Partner graf). - [20] str. : ilustr. ; 21 cm.

Ovojni naslov. - V decembru 2006 je izšlo 6.000 izvodov.

Besedilo, ki teče v slovenščini in vzporedno v angleščini, predstavi občino, Radensko polje, Županovo jamo, Praproče in Louisa Adamiča, mesto Grosuplje, Magdalensko goro, Tabor Cerovo, Kopanj. Na zemljevidu so podane lokacije vseh teh točk. Izdajo lepšajo izbrane fotografije.

OBČINA Ivančna Gorica [Kartografsko gradivo] : turistična karta občine, fotokarta naselja / Geodetski zavod Slovenije, kartografski oddelek ; izvedba Matjaž Pevec in Iztok Kariž ; priprava vsebine Matej Šteh ... [et al.] ; besedilo Matej Šteh, Franci Grlica ; fotografije Franc Markelj ... [et al.]. - 1:50.000. - Ivančna Gorica : Občina, 2006. - 1 zvd : barve ; 38 x 49 cm na listu 70 x 50 cm, zložen na 11 x 21 cm.

Naslov in podnaslov na zloženki. (Ob strani: opis občine in turistične informacije v angleščini in nemščini. - Na hrbtani strani: fotokarta mesta, seznam ulic, podatki o občini so prav tako v angleščini in nemščini. Vse dopolnjuje veliko barvnih fotografij).

OBČINA Ivančna Gorica

Jurčičeva pot : iz Višnje Gore do Muljave : z Muljave do Krke [Zloženka] / [zbrali in uredili Tatjana Lampret, Pavel Groznik, Matej Šteh ; fotografije Joanna Zajac, Matej Šteh, Leopold Bregar]. - [Ivančna Gorica : Občina, 2007]. - [6] str. : barvne fotografije ; 21 cm.

Izšlo v februarju 2007. Predstavlja pohod po Jurčičevi poti in kraje ob trasi, na kratko je predstavljena tudi občina.

OSNOVNA šola Brinje Grosuplje

Učencem in staršem na pot : v novo šolsko leto / [besedila Irena Kogovšek]. - Grosuplje : [Osnovna šola Brinje]. - 21 cm.

2006/2007, 88 str. : ilustr., [september 2006].

2007/2008, 88 str. : ilustr., [september 2007].

OSNOVNA šola Brinje (Grosuplje)

[Deset]

10 let OŠ Brinje Grosuplje : 1997-2007 / [zbrala, uredila Marija Bučar ; avtorji Jelka Gros ... et al. ; fotografije in viri šolska kronika 1997-2007, Foto-video Rozman]. - Grosuplje : OŠ Brinje, 2007. - 47 str. : [9] str. pril. : ilustr. ; 30 cm.

V juniju 2007 je izšlo 800 izvodov. Ravnateljica in ostali sodelujoči so predstavili spomine od začetkov gradnje šole, delo šole, navedeni so zaposleni, valetanti, dodane so priloge s prikazom priznanj.

OSNOVNA šola Ferda Vesela, Šentvid pri Stični

Dober dan, zemlja : dejavnosti ekošole / [uredniški odbor Marina Zajc, Nuša Volkar, Izidor Gabrijel ; avtorji: Jernej Lampret ... et al.]. - Šentvid : Šentvid pri Stični : Osnovna šola Ferda Vesela, 2006. - 21 cm.

Šolsko leto 2005/2006, 31 str. : ilustr. - Izšlo v aprilu 2006.

V projektu so sodelovali učenci od 1. do 9. razreda. Predstavili so svoj odnos do okolja in opisali mlin in ribogojnico.

OSNOVNA šola Ferda Vesela, Šentvid pri Stični

Šolsko leto 2007/2008 / [uredniški odbor ; fotografije arhiv, Jelko Rojec, Matej Šteh]. 56 str. : ilustr.; 21 cm.

Izšlo 600 izvodov v septembru 2007.

OSNOVNA šola Ferda Vesela, Šentvid pri Stični : spominska zbiranka ob dograditvi in prenovi šole / [uredili Nuša Volkar ... [et al.] ; fotografije Šolska kronika, Matej Šteh, Jelko Rojec]. - Šentvid pri Stični : Osnovna šola Ferda Vesela, 2007 ([Grosuplje] : Kocman Grafika). - 11 str. : fotogr. ; 21 cm.

Ovojni naslov. - Na ovitku: »Šola, blagor za mladež in narod (iz šolske kronike, 1910)«. - 1.000 izvodov.

Oba ravnatelja (Jernej Lampret, Janez Peterlin) in uredniki so pogledali v preteklost vse od leta 1795 pa do prizidka za prve tri razrede v letu 2007.

OSNOVNA šola Louisa Adamiča Grosuplje

Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje : šolsko leto... / ravnateljica Janja Zupančič. - Grosuplje : Osnovna šola Louisa Adamiča. - 21 cm.

Šolsko leto 2006/2007, 46 str. (september 2006).

Šolsko leto 2007/2008, 48 str. (september 2007). - 1350 izvodov.

OSNOVNA šola (Ivančna Gorica). Podružnična šola (Višnja Gora)

Osnovna šola Stična, Podružnična šola Višnja Gora : ob 100-letnici stare šole / [uredniški odbor Zlata Kastelic, Štefka Klemenčič, Marjan Potokar ; fotografije iz šolskega arhiva, iz zasebnih zbirk ; ilustracije učenci Podružnične šole Višnja Gora]. - Ivančna Gorica : Osnovna šola Stična, 2006. - 62 str. : ilustr. ; 21 cm.

Drugega junija 2006 je izšlo 700 izvodov. Zbrani so pogledi na kraj skozi zgodovino, legenda o polžu, višnjanska kronologija, spomini učiteljev in nekdanjih učencev, anekdote, drobci iz kronik in okrožnic in znani ljudje. Dodan je seznam učiteljev od znanih začetkov. Slikovno gradivo, risbe, fotografije šolskega življenja in kraja polno dopolnjujejo tematiko.

PANCE, Svetozar je zbral zvezke v zbirki: Domača kuhinja, št. 1, 2, 3, 4, 5, in jih v svoji založbi Grafis Trade, Grosuplje, tudi izdal:

Jedi iz ponve, 2007;

Jedi z žara in ražnja, 2007;

Jesenske jedi, 2007;

Kolači in sladice, 2006;

Sezonska kuhinja, 2006.

PANCE, Tanja je zbrala zvezke v zbirki Mala kuhinja : najboljši weekend recepti, št.: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, ki jih je izdal Grafis Trade, Grosuplje:

Fižol, grah, leča, 2007.

Krompir na 113 načinov, 2007.

Lahke pomladne jedi, 2005 [i. e.] 2006.

Martinova kuhinja, 2006;

Osvežujoče solate, 2006;

Ozimmica iz sadja in zelenjave, 2006;

Praznična kuhinja, 2006;

Riž - slan in sladek, 2007;

Specialitete iz drobovine, 2007;
Zelenjava - od kozice do pečice, 2007.

PEKARNA Grosuplje

Praznik kruha : z recepti kuharskih mojstrov / [fotografije Janez Pukšič ; recepti Vanja Damjanič in Slavko Adamlje]. - Grosuplje : Pekarna, [2007] ([Grosuplje] : Partner Graf). - [14] str. : ilustr. ; 13 x 13 cm.

Ovojni naslov. - Izšlo 29. 3. 2007. Knjižica predstavlja 11 kruhov ob organizaciji nagradne igre.

Perme, Uroš – glej: Občina Grosuplje

PETAUER, Branko

Premišljevanje rožnega venca : (premišljevanja o rožnem vencu in evharistiji) / Branko Petauer ; [spremno besedo napisal Franc Kramberger]. - Stična : Cistercijanska opatija, 2006. - 175 str. ; 19 cm. - (Bernardova knjižnica ; št. 24).

Avtor spremne besede naveden v CIP-u. - Spremna beseda / F. Kramberger: str. 5–6.

Avtor, stiški pater Branko Petauer je meditativno obdelal besedilo vseh delov rožnega venca ter dodal premišljevanje o evharistiji.

PETAUER, Branko

Vzpon na goro Golgota / Branko Petauer ; [spremno besedo napisal Anton Jamnik]. - Stična : Cistercijanska opatija, 2007. - 194 str. ; 19 cm. - (Bernardova knjižnica ; št. 28).

Knjigi na pot / Anton Jamnik: str. 5–6.

Meditacije patra Branka Petauerja, stiškega cistercijana.

Peterlin, Stane - glej: Berden Zrimec, Maja

PETNAJST

15 let po vojni za samostojno Slovenijo : spomini na osamosvojitveno vojno in delo združenja iz občin Dobrepolje, Grosuplje in Ivančna Gorica : 1991-2006 / [glavni urednik Jože Miklič]. - Grosuplje : Območno združenje Zveze veteranov vojne za Slovenijo, 2006 (Grosuplje : Partner Graf). - 88 str. : ilustr. ; 23 cm.

500 izvodov. Izšlo v juniju 2006.

Zbrani so spomini veteranov o dogajanjih v letu 1991 pa dejavnosti združenja v obdobju 1991–2006, reproduciranega je nekaj arhivskega gradiva, veliko je barvnih fotografij.

PLANINSKO društvo Polž (Višnja Gora)

2007 [Zloženka] / [avtor Roman Tratar]. - Višnja Gora : Planinsko društvo Polž, 2006. - [6] str. : ilustr. ; 21 cm.

2008 [Zloženka]. - Višnja Gora : Planinsko društvo Polž, 2007. - [6] str. : ilustr. ; 21 cm.

V decembru izide za naslednje leto po 1000 izvodov. Zloženka predstavlja letni pregled dejavnosti, pohodov, vzponov in napoved za naslednje leto.

PLANINSKO društvo Polž (Višnja Gora)

Polževa sled : 10 let Planinskega društva Polž Višnja Gora / [avtorji Aleš Erjavec, člani društva]. - Višnja Gora : Planinsko društvo Polž, 2007. - 18 str. : barvne fotografije ; 21 cm.

Izšlo v februarju 2007. Prikaz sega od legende o višnjanskem polžu do slapov Kosce in Gradišča, novoletnega pohoda ter sodelovanja pri Jurčičevem pohodu, zvemo pa tudi o izletih in vzponih. Besedilo dopolnjujejo povedne fotografije.

PODGORŠEK, Mojiceja

Ljubezen v Zajčji dobri / Mojiceja Podgoršek ; ilustriral Ivo Frbežar. - Ljubljana : Morfem, 2007. - 13 str. : ilustr. ; 30 cm.

PODGORŠEK, Mojiceja

Podgana pregnana na obisku / Mojiceja Podgoršek ; ilustriral Ivo Frbežar. - Ljubljana : Morfem, 2006. - 21 str. : ilustr. ; 30 cm.

PODRŽAJ, Rudi

Angelci padajo gor / Rudi Podržaj. - Ljubljana : Modrijan, 2007. - 279 str. ; 20 cm.

800 izvodov. - [O avtorju]: na zadnji strani platnic.

Avtor, pisatelj Rudi Podržaj (1967) iz Ponove vasi pri Grosupljem je po prvencu Begave melodije dnevo (2003) izdal drugo prozno delo, kjer se loteva sodobne tranzicijske družbe in malega človeka, ki išče svoje poti.

POLAJNAR Frelj, Nataša

Vojvodinja Virida Visconti (Milano, 1351 - Stična, 1407) v tradiciji donatorstva cerkvenim ustanovam v Habsburški monarhiji = La duchessa Verde Visconti = Herzogin Virida Visconti [Zloženka]. - Stična : Muzej krščanstva na Slovenskem, 2007. - [6] str. : ilustr. ; zloženo na 21 x 10 cm.

1000 izvodov izšlo ob otvoritvi razstave 2. junija. Razstava je bila postavljena do 16. septembra 2007. Tekst je podan v slovenščini, italijanščini in nemščini.

POSILKAVA obraza : ustvarjalne ideje za pustne maske : korak za korakom do čudovitih poslikav / [fotografije Fotostudio Mareth, Sabine Münch ; urednik Miha Zorec ; prevod Jelka Gros]. - Ljubljana : Tehniška založba, 2006. - 206 str. : ilustr. ; 27 cm.

Prevajalka Jelka Gros, profesorica germanistike, živi v Višnji Gori in poučuje na Grosupljem. Urednik Miha Zorec živi na Grosupljem.

POT pod noge, um na pašo : pohodne in učne poti občin Ig, Ivančna Gorica, Grosuplje, Škofljica in MO Ljubljana : od Krima do Save, od Ljubljanskega barja do Krke [Zloženka]. - [Ljubljana : Mestna občina, 2006]. - [8] str. ; 21 x 10 cm. (V občini Grosuplje so predstavljene arheološka učna pot na Magdalenski gori, pot po Radenskem polju in Grosupeljska pot, v občini Ivančna Gorica pa Pot dveh slapov pri Višnji Gori).

PREGL Kobe, Tatjana

Znamenja in sledi : venec nonetov / Tatjana Pregl Kobe ; [spremljena beseda Goran Gluvič]. - Grosuplje : Mondena, 2006. - 133 str. ; 17 cm. - (Zbirka Eos ; 6).

Pretanjeno ravnesje odprtosti proti svetu in intimnega pogleda navznoter / Goran Gluvič: str. 117-130.

PROJEKT: »Smeti, kje imate svoj dom?« / risbice, uganke, pesmice in misli na temo Smeti so ustvarjali otroci in starši iz skupine 'Muca' ; vzgojiteljica Branka Okorn ; pomočnica vzgojiteljice Marjeta Leščanec. - Grosuplje : VVZ "Kekec", Vrtec Tinkara, 2007. - [15] f. : ilustr. ; 30 cm.

Izšlo 5. aprila 2007, okoli 20 izvodov.

Vsebuje pesmi, uganke, rime, vzgojne pripovedi in risbe.

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Gatina)

[Osemdeset]

80 let : 1927-2007 / [uredil Tone Lampret]. - [Gatina] : PGD, 2007 (Grosuplje : Grafis trade). - [15] str. : ilustr. ; 20 x 10 cm.

Naslov na ovoju. - Izšlo v maju 2007.

PROSTOVOLJNO gasilsko društvo (Stična)

Zbornik ob osemdeseti obletnici ustanovitve Prostovoljnega gasilskega društva Stična / [urednik Jure Strmole ; fotografije arhiv PGD Stična in osebni arhiv Lojzeta Ljubiča]. - Stična : PGD, 2006 (Grosuplje : Partner graf). - 95 str. : ilustr. + [22] str. oglasni del ; 23 cm.

Pojasnilo urednika / Jure Strmole: str. 94–95. - Naslov na ovoju: Osemdeset let Prostovoljnega gasilskega društva Stična. - 700 izv.

Na podlagi obilice arhivskih virov pregledno sestavljen zbornik, kakršnega to društvo še ni imelo. Predstavljeni so preteklost, zidanje doma, kulturne sekcije društva in članstvo.

Radensko polje – glej: Berden Zrimec, Maja

Mikuš, Tina

SAMEC, Rafael

Rafael Samec / [avtorji besedil Samo Andrenšek... [et al.] ; prevod Peter Altschul, Hema Česnovar, Neven Milič ; avtorji fotografij Dragan Arrigler... et al.]. - Ljubljana : samozal., 2007. - 326 str. : ilustr. ; 30 cm.

Besedilo v slovenščini, večinoma tudi v angleščini in delno v nemščini in/ali hrvaščini.

Umetnik voščenih skulptur Rafael Samec, po rodu z Vidma v Dobropolju, je v samozaložbi zbral številne prispevke poznavalcev o svojem delu. Po razstavah od leta 2002 sledimo krajem razstav (v Sloveniji, Avstriji, Italiji in na Hrvaškem pa v Bruslju) in različnim upodobitvam ter pristopom, slikam, inštalacijam, skulpturam, tudi svečam. V letu 2004 je imel razstavi v Galeriji gradu Boštanj in v cerkvi sv. Martina pod Boštanjem, ki sta lepo upodobljeni.

Za posamezne razstave so izšle posebne zloženke, tako vsaj za razstave v Bruslju, Dravogradu, na Jesenicah in na Ptuj.

SEVER, Leopold

Dosežki in presežki : 99 + 1 rekord iz vsakdanjega življenja prebivalcev občine Ivančna Gorica / Leopold Sever. - [Ivančna Gorica : Turistično društvo], 2007. - 208 str. : ilustr. ; 21 cm.

Izšlo konec septembra 2007.

Opisi rekordov so izhajali v Klasju, časopisu občine Ivančna Gorica. Po vaseh občine Ivančna Gorica je avtor ujel različne dosežke velik čebelnjak, rekordno salamo, miniaturne kozolce, met kopja, množico čevlarskih kopit, razglednice, starine, knjige, polže, stroje, grbe pa tudi humorno obarvan kup plonkcev.

SEVER, Leopold

Vesele zgodbe z dolenskih gričev : osemnosemdeset vedrih dogodivščin iz našega življenja / Leopold Sever ; ilustriral Anton Drab. - Ivančna Gorica : Turistično društvo, 2006. - 188 str. : ilustr. ; 20 x 22 cm.

Osemnosemdeset veselih zgodb / Leopold Sever: str. 3. - Zgodbe, ki se običajno začenejo z Zakaj se je, so najprej izhajale v časopisu Klasje občine Ivančna Gorica. Izpostavljajo predvsem humorno plat življenja.

SLOVENIKA : katalog poštinih znamk, celin in doplačilnih znamk / [avtor besedila Martin Velikanje]. - [Ivančna Gorica : Jože Velikanje]. - 23 cm.

1300 izvodov.

[11], 2007 [2006]. - 132 str. : ilustr.

[12], 2008 [2007]. - 151 str. : ilustr. (V spomin Jožetu Velikanju (1947–2007), str. [5–6].

Katalog tudi v angleškem in nemškem jeziku.

Izdajatelja in avtorja Jože in Martin Velikanje živita v Ivančni Gorici.

SPOMINI na zobotrebčarstvo / projekt vrtca Ringaraja; [avtorji Martina Pugelj ... et al.]. - [Videm, Dobropolje] : Vrtce Ringaraja, 2006. - [24] f. : ilustr. ; 15 x 21 cm.

Izšlo v marcu 2006. - Obrt predstavi več staršev, slede komentarji otrok. Projekt je potekal ob sodelovanju staršev.

SRCE Jezusovo - naše upanje : pomen okrožnice Pija XII. o češčenju Srca Jezusovega / zbral in uredil Anton Nadrah. - Stična : Cistercijanska opatija, 2006. - 72 str. ; 16 cm. - (V šoli najsvetejših Src ; št. 17).

SREČANJE besed : zbornik literarnih ustvarjalcev treh občin: Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica / [urednik Marko Elsner Grošel; ilustracije Joanna Zajac]. - Ivančna Gorica : Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava, 2007. - 202 str. : ilustr. ; 21 x 21 cm.

V septembru 2007 je izšlo 150 izvodov. Vsak avtor je predstavljen s kratko biografijo in portretom, slede njegova dela, večinoma pesmi pa tudi prozni sestavki. Avtorji: Stanka Ahlin, Marija Bregar, Marija Debeljak Mohorič, Tone Drab, Štefanija Dragar, Andreja Miše Glavič, Andreja Ipavec, Franci Novak, Marija Pilko, Ana Porenta, Janko Rošelj, Jožica Sklepič, Jasmina Strnad, Saša Strnad, Gabrijela Škantelj, Dragica Šteh, Alenka Zabukovec, Maja Zajc Kalar, Karolina Zakrajšek, Sandi Zalar, Jožica Zrimšek.

SREDNJA šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

Informativno gradivo [Zloženka] / [Milan Jevnikar, Marjeta Šlajpah-Godec, Marina Strnad]. - Ivančna Gorica : Srednja šola Josipa Jurčiča, [2007]. - [14] str. : ilustr. ; 21 x 10 cm.

Januarja 2007 je izšlo 750 izvodov. Zloženka predstavi šolo in programe: gimnazija, ekonomski tehnik in trgovec.

STECHER, Reinhold

Sporočilo gora / Reinhold Stecher ; [prevod Alojzij Štrubelj]. - 3. izd. - Ljubljana : Župnijski zavod Dravlje, 2006 ([Ivančna Gorica : Tiskarna Ljubljana]). - 68 str. ; 20 cm.

Prevod dela: Botschaft der Berge. - Ob slovenski izdaji / Miha Žužek: str. 7.

Prevajalec in jezuit Alojzij Štrubelj (1917–2004) je bil rojen v Paradišču pri Šmarju - Sapu.

Stična – glej: Arhar, Vojan Tihomir

Bernhard, Günther

Čajne mešanice

Festival Stična

Gabrovec, Stane

Polajnar Freljih, Nataša

Prostovoljno gasilsko društvo (Stična)

Stiški samostan

STIŠKI samostan v jubilejnem letu 2006 = The Stična Monastery in the anniversary year 2006 / [besedilo Nataša Polajnar Freljih... [et al.] ; urednica Nataša Polajnar Freljih ; angleški prevod Deks ; fotografija Mateja Kavčič... et al.]. - Stična : Slovenski verski muzej, 2006 ([Ivančna Gorica] : Tiskarna Ljubljana). - 61 str. : ilustr. ; 30 cm.

500 izvodov.

V publikaciji so pregledno zajeli dejavnosti samostanske družine in ustanove ter verskega muzeja. Veliko je tudi slikovnega gradiva.

SVET gob v Višnji Gori. - [Višnja Gora : Vzgojno-izobraževalni zavod, 2007]. - [12] str. : ilustr. ; 15 x 18 cm.

Izšlo v maju 2007. - Izšlo okoli 100 izvodov. - V ročno vezani knjižnici so se na kratko lotili: zdravilne

moči gob, zastupitve, hranilne in kulinarične vrednosti, gob kot začimbe, nabiranja in seveda receptov.

SVETI Benedikt pomaga : molitvenik za zasebno uporabo posameznikov in molitvenih skupin / [zbral, uredil in priredil Anton Nadrah ; fotografija Branko Petauer]. - Stična : Cistercijanska opatija, 2007. - 48 str. : fotogr. ; 16 cm.

2.500 izvodov. - Knjižici na pot / Anton Nadrah: str. 3–4.

Šentvid pri Stični – glej: Osnovna šola Ferda Vesela, Šentvid pri Stični
Tabor slovenskih pevskih zborov

Škocjan pri Turjaku – glej: Jereb, Janez
Škulj, Edo

ŠKRJANEC, Breda

Lesorez / [besedilo Breda Škrjanec ; ilustracije Neja Engelsberger]. - Ljubljana : Mednarodni grafični likovni center, 2006. - [8] str. : ilustr. ; 15 x 20 cm.

Ovojni naslov. - Avtorica navedena v kolofonu. - 2.500 izv.

Mag. Breda Škrjanec, umetnostna zgodovinarica in kustodinja v Mednarodnem grafičnem centru, je Grosupeljčanka. Obe zloženki sta izšli ob pregledni in odmevni razstavi v MGLC.

ŠKRJANEC, Breda

Privlačnost matrice : lesorez v Sloveniji v 20. stoletju = The allure of the matrix : the woodcut in Slovenia in the 20th century / [besedilo Breda Škrjanec]. - Ljubljana : Mednarodni grafični likovni center, 2006. - 1 zloženka : barve ; 15 cm.

ŠKULJ, Edo

Jerebova kronika župnije Škocjan pri Turjaku / Edo Škulj ; [prevodi Simona Zabukovec]. - Ljubljana : Družina, Teološka fakulteta, Inštitut za zgodovino Cerkve, 2007. - 541 str. ; 24 cm. - (Acta ecclesiastica Sloveniae ; 29).

Izšlo konec decembra 2007.

Dr. Edo Škulj, sedanji škocjanski župnik, je objavil 2., 3. in 4. knjigo Jerebove kronike, ki je bila pisana med letoma 1906 in 1919, pod črto pa dodaja svoje opombe. Iz prve knjige je izbral samo odlomke ter vrsto škocjanskih župnikov od začetkov. Obravnava življenje župnije in vse ostale segmente življenja kraja. Dodani so: Literatura, Imensko kazalo in Krajevno kazalo; opombe so navajane pod črto. Dodan je tudi seznam župnikov po Jerebu.

ŠKULJ, Edo

Milavčeva orglarska delavnica / Edo Škulj. - Škocjan pri Turjaku : [Župnija Škocjan pri Turjaku], 2007. - 138 str. ; 24 cm.

Župnik v Škocjanu dr. Edo Škulj je v samozaložniški knjigi celovito predstavil orglarsko delavnico Ivana Milavca. Orgle je postavil tudi v Zdenski vasi in Ambrusu. Ob vsakih orglah sledi opis orgel z zgodovino in literaturo.

ŠKULJ, Edo

Uvodne misli k nedeljskim in prazničnim berilom za leto A / Edo Škulj. - 2., posodobljena izd. - Škocjan pri Turjaku : Župnija, 2007 ([s. l.] : ISM). - 399 str. ; 24 cm.

Hrbtni naslov: Uvodne misli za leto A.

Škulj, Edo - glej še: Jereb, Janez

Šmarje - Sap - glej: Šmarska knjiga
Večer poezije
Zanimivosti Šmarja - Sapa z okolice

ŠMARSKA knjiga : jubilejna monografija ob 500-letnici šolstva v Šmarju / [urednik Jakob Müller ; zemljevid zgodovinske in sedanje župnije Šmarje Peter Pehani, zemljevid občine Grosuplje in KS Šmarje - Sap Geodetska uprava Republike Slovenije]. - Šmarje - Sap : Kulturno-raziskovalno društvo Turenček, 2007 (Šmarje - Sap : Mišmaš). - 657 str. : ilustr. ; 29 cm.

Poročila: Hočevnar, Ksenija: "Šmarska deželica". - Družina, 56, 2007, št. 26 (1.7.), str. 14. // V.M.: Od Harlanda do Šmarja-Sapa. - Demokracija, 12, 2007, št. 19 (10.5.), str. 42-44.

Po simpoziju v letu 2003 je urednik prof. Jakob Müller uspel za zbornik zbrati 36 sodelavcev, med njimi veliko izjemnih raziskovalcev, ki so osvetlili lokalno okolje, arheologijo, cerkveno, šolsko, družbeno in umetnostno zgodovino, jezik, znane osebnosti in bibliografijo. Na koncu so kazala osebnih in zemljepisnih imen, ki pomagajo pri uporabnosti zbornika.

Knjiga je izšla 27. marca 2007, predstavljena pa je bila 6. aprila 2007 v Turenčku v Šmarju - Sapu in 12. aprila v Mestni knjižnici Grosuplje.

ŠOLA in Vrtec Kompolje

Jabolčni recepti / [recepte zbrali otroci iz vrtca in šole Kompolje pod vodstvom mentorice: Darje Miklič Mišmaš, Mojce Mlakar, Jelke Samec, Urške Berdajs in Barbare Žnidaršič]. - [Kompolje : Šola in vrtec], 2006. - [57] f. ; 15 x 21 cm.

Vezano s špiralo. - Izšlo v novembru 2006. Vsebuje recepte, katerih sestavni del so jabolka.

ŠTEPIC, Lilijana

Angleški časi za osnovno šolo : priročnik za osnovnošolce z razlago angleških časov v slovenskem jeziku / Lilijana Štepic. - 2. ponatis. - Zgornja Draga : Korekt plus, 2007. - 101 str. : ilustr. ; 28 cm.

1.000 izv. - Knjige avtorice Lilijane Štepic: str. [102].

Avtorica in založnica Lilijana Štepic živi v Zgornji Dragi pri Ivančni Gorici. V letih 2006 in 2007 je izdala še 14 izdaj učbenikov angleščine za osnovno in srednjo šolo, vendar so vsi ponatisi, od 3. do 13. natisa.

Štrubelj, Alojzij - glej: Nouwen, Henri
Stecher, Reinhold

TABOR slovenskih pevskih zborov

Pojo naj ljudje : tabor slovenskih pevskih zborov / [uredil Ilija Bregar]. - Šentvid pri Stični : [Tabor slovenskih pevskih zborov], 2006 ; 23 cm. - 500 izvodov.

37, 2006, 49 str. : ilustr. + [8 str. oglasni del];

38, 2007, 49 str. : ilustr. + [9 str. oglasni del].

TURISTIČNO društvo Ivančna Gorica

Dobrodošli v Ivančni Gorici / [fotografije Studio Markelj, Akrapovič d.o.o., Leopold Sever, Nataša Erjavec, Matej Šteh]. - Ivančna Gorica : Turistično društvo, 2006. - [11] str. : barvne ilustr. ; 26 x 14 cm.

2000 izvodov. Izšlo v decembru 2006. Po zemljevidu kraja in uvodni besedi so na kratko predstavljene rojstna hiša Miha Kastelica, cerkev sv. Jožefa ter cerkvi v Spodnji Dragi in Malem Črnelu, restavracija Mimi in bar Glorija, The Prince pub, gostilna Krjavelj, kmetija Erjavec in podjetja z naslovi in telefonskimi številkami.

TURISTIČNO društvo Krka

Skriti zakladi Krke / Turistično društvo Krka ; [fotografije Leopold Bregar, Nataša Lukman, Marko

Pavlin, Marko in Gregor Aljančič]. - Krka : Turistično društvo, 2007. - [8] str. : barvne ilustr. ; 22 cm. Izšlo v marcu 2007. - Krška jama in jama Poltarica sta predstavljeni v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku, dodana sta načrta obeh jam ter nekaj barvnih fotografij.

TURISTIČNO društvo Magdalenska gora

Magdalenska gora / [besedilo, fotografije Lea Janežič]. - Zgornja Slivnica : Turistično društvo Magdalenska gora, 2006. - [6] str. : barvne ilustr. ; 21 x 10 cm.

S fotografijo in risbo halštatske pasne spona z Magdalenske gore.

Turnšek, Metod - glej: Dolgan, Milan

VEČER poezije : (predstavitev domačih avtorjev) / [avtorji Darja Štibernik ... et al.]. - Šmarje-Sap : [Turistično društvo], 2007. - [51] f. ; 30 cm.

Turistično društvo je 20. marca 2007 v Turenčku organiziralo branje poezije šmarskih avtorjev. Brali so: Ana Čakš, Dušan Mazaj, Cvetka Lavrič, Staš Petrovič, Marija Pucihar, Nada Rovšek, Darja Štibernik, Slavko Zaviršek.

VEČERNA molitev s Svetim pismom / uredil in priredil Anton Nadrah. - 2. izd. - Stična : Cistercijanska opatija, 2007 (Ljubljana : Pleško). - 56 str. ; 16 cm.
5.000 izv.

VELIKANJE, Sabina

Ob 100-letnici rojstva patra Simona Ašiča (1906-1992) : zeliščar 20 stoletja [Zloženka] / [Sabina Velikanje]. - Stična : Cistercijanska opatija, Sitik, [2006]. - [6] str. ; 21 x 10 cm.

10.000 izvodov je izšlo pred razstavo ob 100-letnici rojstva patra Ašiča. Razstava je bila v septembru 2006 v prostorih Slovenskega verskega muzeja v Stični.

Izšlo tudi v angleščini in nemščini v nakladi 3.000 izvodov.

VIŠNJA Gora s Polževsko planoto = Višnja Gora with Polževo plateau : [zloženka] / [foto Miloš Šušteršič, Lija Šušteršič]. - Višnja Gora : [Turistično društvo Višnja Gora, Turistično društvo Polževo in Turistično društvo Ivančna Gorica], 2006. - [8] str. : barvne ilustr. ; 21 x 40 cm, zloženo na 21 x 10 cm.

5000 izvodov izšlo v novembru 2006. Zemljevid s komentarjem in razdaljami prikazuje kraje s traso Jurčičeve poti ter Krevsovega teka, barvne fotografije pa vse dopolnjujejo.

Višnja Gora - glej še: Jančar, Irma

Osnovna šola (Ivančna Gorica). Podružnična šola (Višnja Gora)

Planinsko društvo Polž (Višnja Gora)

Svet gob v Višnji Gori.

WERDERDUS, Katharina

Kuharica v Prešernovem času / po zapiskih Katharine Werderdus pripravil Boris Kuhar. - Ljubljana : Cankarjeva založba, 2006. - 190 str. : ilustr. ; 23 cm.

Prešernov čas in kuha / Boris Kuhar: str. 9–14.

Tudi vsak sklop ima uvodno besedo.

ZAJC, Marko, 1975–

Kje se slovensko neha in hrvaško začne : slovensko-hrvaška meja v 19. in na začetku 20. stoletja / Marko Zajc. - 1. izd. - Ljubljana : Modrijan, 2006. - 391 str. : ilustr. ; 23 cm.

Zgodovinar dr. Marko Zajc / Janez Cvirn, platnica.

Dr. Marko Zajc živi na Muljavi.

ZAKRAJŠEK, Karolina, 1924–

Rože iz njegove dlani : pesmi / Karolina Zakrajšek ; [ilustriral Marjan Tršar]. - Grosuplje : samozaložba, 2006 ([Grosuplje] : Partner graf). - 84 str. : ilustr. ; 20 cm.

100 izvodov. - Življenjepis: str. [3]. - [Osebná ocena] / Zmagó Rafolt: str. [80].

Pesnica Karolina Zakrajšek je bila rojena v vasi Kuželjevec pri Zagradcu ob Krki, živi na Grosupljem. Njena sedma samostojna zbirka prinaša pesmi o naravi, ljubezni, iskanju in priložnostne pesmi. Kitice so večinoma štirivrstičnice, ritem je svoboden.

ZANIMIVOSTI Šmarja - Sapa z okolico / [avtorji Lojzka Zajec ... et al. ; fotografije Bojan Zajec, Mirjam in Dušan Mazaj]. - Šmarje - Sap : Turistično društvo ; Krajevna skupnost, 2005 (Šmarje – Sap : Mišmaš). - [12] str. : ilustr. ; 21 x 10 cm.

V septembru 2005 je izšlo 3000 izvodov. - Knjižica je uporaben vodnik s strnjenimi podatki o zgodovini in krajih danes.

ZAVIRŠEK, Slavko

Doživetja / Slavko Zaviršek ; [risbo na platnicah narisala Danica Zaviršek]. - Cikava : samozaložba, 2006 ([Šmarje - Sap] : Mišmaš). - 75 str. ; 21 cm.

Slavko Zaviršek: str. [5] : portret.

Avtor pesnik Slavko Zaviršek (1948), pravnik, živi na Cikavi pri Grosupljem. To je njegova peta samostojna zbirka. Uvaja jo 14 proznih spominskih besedil, tem pa slede pesmi, katerih oblika in ritem sta svobodna.

ZAVIRŠEK, Slavko

Nova setev / Slavko Zaviršek. - Cikava : samozal., 2006 ([Šmarje - Sap] : Mišmaš). - 71 str. ; 21 cm.

Slavko Zaviršek: str. [5] : portret.

Avtorjeva šesta samostojna pesniška zbirka. Več pesmi je tudi haikujev.

ZBORNİK občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje : gospodarska, kulturna in zgodovinska kronika / [glavni urednik Mihael Glavan]. - Grosuplje : [izdaja skupina občanov], 1969-. 23 cm.

24, 2006, 256 str. : ilustr. - 800 izvodov.

Predstavitev zbornika je bila 29. junija 2006.

ZOREC, Darja

Lutke iz domače delavnice / Darja Zorec ; [fotografije Miha Zorec]. - Grosuplje : Knjigca, 2007. - 96 str. : ilustr. ; 30 cm.

Avtorica Darja Zorec živi na Grosupljem.

Zrimec, Alexis – glej: Berden Zrimec, Maja

ŽUPANOVA jama : čudežni svet brez sonca : izdano ob 80-letnici odkritja / [uredil Damjan Viršek ; fotografije avtorji prispevkov, Marjan Trobec... et al.]. - Grosuplje : Županova jama - turistično in okoljsko društvo, 2006 (Grosuplje : Kenig). - 96 str. : ilustr. ; 23 cm.

Izšlo 16. maja 2006. Na predstavitvi v Glasbeni šoli Grosuplje so avtorji v pogovoru predstavili tematike, ki so se jih lotili v zborniku. Prispevki segajo od ponatisa odkriteljevega članka, odlomka iz Valvasorja in prevoda, geološke predstavitve, o kraških pojavih v jami, o dejavnih vodah, algah, živalstvu v jami, rastlinju in zanimivostih v okolici, o dosedanjih raziskovalcih, legendah pa do bibliografije dosedanjih objav o jami. Zbornik je bogato opremljen z ilustrativnim gradivom.

ZALOŽBE, ki delujejo pri nas:

Šmarje - Sap, založništvo **Buča** je tudi v sozaložništvu izdalo:

Empedokles: Fragmenti. / Empedokles ; iz grščine prevedel in spremno študijo napisal Jan Ciglencčki. - Ljubljana : KUD Logos ; Šmarje - Sap : Buča, 2006. - 220 str.

Hopkins, Gerard Manley: Pesmi / Gerard Manley Hopkins ; iz angleščine prevedli Venko Taufer... [et al.]. - Ljubljana : KUD Logos ; Šmarje - Sap : Buča knjigotrštvo, 2007.

Hugo, Victor: Pesmi o Jutrovem = Les Orientales : izbor / Victor Hugo ; prevedla Marija Javoršek ; [spremna beseda Tone Smolej]. - Ljubljana : KUD Logos ; Šmarje - Sap : Buča knjigotrštvo, 2006. - 176 str. ; 20 cm.

Kje je ključ : [upodobitve starih in novih ugank, pesmi šaljk, zabavljik in posmehulj ter ugankarske pesmice] / [besedila Matej Bor... [et al.]] ; ilustracije Andreja Borin... [et al.] ; spremna beseda Dušan Muc]. - Šmarje - Sap : Buča, 2007.

Pikalo, Matjaž: Misli dobro in modro : slikanica za otroke / avtor Matjaž Pikalo ; ilustrirala Ana Šalamun. - Šmarje - Sap : Buča, 2007.

Pregl Kobe, Tatjana: Punčka sanja / Tatjana Pregl Kobe ; ilustrirala Daša Simčič. - Šmarje - Sap : Buča, 2006. - [26] str. : ilustr. ; 23 cm. - (Zbirka Slovenske slikanice ; 4).

Pregl Kobe, Tatjana: Zrela semena : haiku / Tatjana Pregl Kobe ; ilustracije Urška Nina Cigler ; [spremna beseda Ivo Frbežar ; besedilo na ovitku Marko Hudnik]. - 2. dopolnjena izd. - Šmarje - Sap : Buča, 2006. - 125 str.

Rilke, Rainer Maria: Marijino življenje / Rainer Maria Rilke ; [spremno besedo napisal] Gorazd Kocijančič ; ilustracije Jožef Muhovič. - Ljubljana : KUD Logos ; Šmarje - Sap : Buča, 2006. - 71 str.

Cistercijska opatija Stična je skupaj izdala naslednje publikacije:

Arhar, Vojan Tihomir: Svetloba posvečenega molka, 2007. 166 str. (Bernardova knjižnica ; št. 26).

Benedictus Cassinensis: Pravilo svetega Benedikta, 2006. - 87 str. (Bernardova knjižnica, št. 23).

Heredia, Carlos María de: Spomini poročevalca iz Kristusovih časov. 2007. 3 zv. (334, 394, 472 str.).

Petauer, Branko: Premišljevanje rožnega venca : (premišljevanja o rožnem vencu in evharistiji), 2006. 175 str. (Bernardova knjižnica ; št. 24).

Petauer, Branko: Vzpon na goro Golgota, 2007. 194 str. (Bernardova knjižnica ; št. 28).

Pirš, Andrej: Češčenje Srca Jezusovega : vrtnice za leto 2006, 2006. 66 str. (V šoli najsvetejših Src ; št. 16).

Podobnik, Tomaž: Razodevanje Božje ljubezni : vrtnice za leto 2007. 2007. 87 str. (V šoli najsvetejših src ; 18).

Srce Jezusovo naše upanje : pomen okrožnice Pija XII. o češčenju Srca Jezusovega, 2006. 72 str. (V šoli najsvetejših Src ; št. 17).

Sveti Benedikt pomaga : molitvenik za zasebno uporabo posameznikov in molitvenih skupin, 2007. 48 str.

Tong, John: Izzivi in upanja : zgodbe Katoliške cerkve na Kitajskem, 2006. 68 str. (Bernardova knjižnica ; št. 25).

Večerna molitev s Svetim pismom, 2007. 56 str.

Grafis trade (Grosuplje, Sp. Blato) je poleg del Tanje in Svetožarja Panceta (navedenih zgoraj) izdalo tudi:

Enakost žensk in moških v znanosti in raziskovanju v Sloveniji / uredila Dunja Mladenčič. - Grosuplje : Partner graf, 2006. 182 str.

In zbirke:

Weekend. Doktor, 2007, št. 1.

Weekend. Dr. roman, 2006, št. 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40.

Weekend. Dr. roman, 2007, št. 41, 42, 43, 44.

Weekend. Dr. roman plus, 2006, št. 25, 27, 28, 29, 30.

Weekend. Dr. roman plus, 2007, št. 31, 32, 33.

Weekend. Ekstra! Ljubezenski roman, 2006, št. 31, 33, 34, 35, 36, 37.

Weekend. Ekstra! Ljubezenski roman, 2007, št. 38, 39, 40.

Weekend. Felicia, 2007, št. 1.

Weekend. Humor, 2006, št. 12, 13, 14.

Weekend. Ljubezenski roman, 2006, št. 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52.

Weekend. Ljubezenski roman, 2007, št. 53, 54, 55.

Weekend. Romanca, 2007, št. 1, 2.

Zgornja Draga, **Korekt plus** (v lastništvu avtorice **Lilijane Štepic**)

V letih 2006 in 2007 je izdalo 15 izdaj učbenikov angleščine za osnovno in srednjo šolo. Vse izdaje so ponatisi od 3. do 13. natisa, zato tu le opozarjam nanje. V osnovno bibliografijo pridejo le prve izdaje.

Grosupeljska založba **Mondena** v lasti in uredništvu pesnika Iva Frbežarja je izdala naslednje zbirke:

Kovačič-Peršin, Peter: Kako biti / [uvod Edvard Kovač]. 2006. (Zbirka Éspirt slovene ; zv. 13). (Zbirka esejev).

Maurer, Neža: Raj : [pesmi] / Neža Maurer ; [spremnna beseda in ilustracije Ivo Frbežar], 2007. - 136 str. : ilustr. ; 21 cm.

Novak Štokelj, Dragica: Rokovnik, aforizmi in pesmi : 2007-2008 / Dragica Novak Štokelj in Niko Brumen, 2006.

Novak Štokelj, Dragica: Zrnca peska / Dragica Novak Štokelj, Niko Brumen, 2007. (Pesmi).

Petan, Žarko: Seksualna revolucija. 2007. (Zbirka Erotika). (Proza).

Pregl Kobe, Tatjana: Znamenja in sledi : venec netov. 2006. (Zbirka Eos ; 6).

Vuković, Iva: Zvezda utrne se [poezija], 2007.

NEKNJIŽNO GRADIVO : ZVOČNI POSNETKI

SLAPOVI

Najlepše je doma [Zvočni posnetek] / Slapovi. - [Ljubljana] : ToneVolume, p. cop. 2006. - 1 CD (33 min, 57 sek) : stereo ; 12 cm + 1 knjižica ([124] str. + 1 plakat.

Vsebina: Najlepše je doma; Sreča je v malih stvareh; Na pravi poti; Le enkrat v življenju se ljubi; Na Bledu je v redu; Ljubezen je ta svet; Zvezde svetijo (praznik spet je tu); V vaški krčmi; Ljubezni cvet; Kadar pa mim' hiš'ce grem.

V spremlni knjižici so polna besedila pesmi, predstavljeni pa so tudi člani s svojimi vlogami v ansamblu. Ansambel je imel sedež v Šmarju - Sapi.

VUNJAK, Branko J.

Kam so šli vsi Cigani [Zvočni posnetek] / Korado & Brendi ; [glasba, besedilo in aranžma Branko J. Vunjak]. - Šmarje - Sap : Mandarina, p 2007. - 1 CD (31 min, 38 sek) : stereo ; 12 cm + 1 zgibanka, [4] str. : ilustr.

Založba Mandarina iz Šmarja - Sapa je izdala še vsaj 15 različnih zvočnih posnetkov, predvsem CD-rome ansamblov Beneški fantje, Jo&vi, Tulipan, Don Juan, Pop'n'dekl, Vandroveci in Veter, pevk Jožice Mavsar, Sandre in Viktorije, tri Pesmi za otroke in Turbo veselico.

RAZGLEDNICI:

Prior pater Simon Ašič (1906-1992) / foto Marjan Ciglič, arhiv Cistercijske opatije. - Stična : Cistercijska opatija, Sitik, [2006]. - 16 x 12 cm.

Ob 100-letnici rojstva patra Simona Ašiča, cistercijana in znamenitega zeliščarja. Črno-bela fotografija.

Županova (Taborska) jama pri Grosupljem / Marjan Trobec. - Grosuplje : Občina, 2006.

Fotografije: Obiskovalci v Županovi jami; prestol kralja Matjaža; Tabor pri Cerovem s cerkvijo sv. Nikolaja; mali podkovnjaki (netopirji).

Na hrbtni strani so še podatki o odprtosti jame in Tabora.

Za področja naših občin so posebej zanimive še izbrane **diplomske in magistrske naloge**:

BLATNIK, Jasmina

Ivančna Gorica včeraj in danes : diplomsko delo / Jasmina Blatnik. - Ivančna Gorica : [J. Blatnik], 2006. - 113 f. : ilustr., graf. prikazi, zvd. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Razredni pouk.

GRANDOVEC, Ivan

Cikli gospodarskega razvoja v občini Dobrepolje : diplomsko delo / Ivan Grandovec. - Ljubljana : [I. Grandovec], 2006. - 134 f. : ilustr. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo. - Dostopno tudi na: http://geo.ff.uni-lj.si/pisnadel/pdf/dipl_200603_ivan_grandovec.pdf.

JAŠAR, Denis

Strategija razvoja turizma v občini Grosuplje : diplomska naloga / Denis Jašar. - Portorož : [D. Jašar], 2006. - VII, 102 f. : ilustr. ; 31 cm + 1 CD-ROM. - Univerza, Primorska, Turistica - Visoka šola za turizem.

KAMBIČ, Zarja

Medijski predsodki o Romih : primer poročanja o dogodkih v Ambrusu : diplomsko delo / Zarja Kambič. - Ljubljana : [Z. Kambič], 2007. - 85, [20] f. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

KASTELIC, Anja

Geografski viri o Grosupljem in pouk družboslovja : diplomsko delo. Grosuplje : [A. Kastelic], 2006. - 88 f. : ilustr., graf. prikazi, zvd. ; 30 cm. - (Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Razredni pouk). Priloga: Karta Grosupljega z opazovalnimi točkami.

LAZAR, Branka

Ljudsko prozno izročilo Dobrepolja : magistrsko delo / Branka Lazar. - Ljubljana : [B. Lazar], 2005. - 191 f. ; 30 cm.

Mentor dr. Marko Terseglav. - Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

LEPEN, Kristina

Vplivi obvozne ceste na prostorski razvoj Grosuplja : diplomsko delo / Kristina Lepen. - Ljubljana : [K. Lepen], 2006. - 95 f., [2] pril. : ilustr. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za Geografijo. - Dostopno tudi na: http://geo.ff.uni-lj.si/pisnadel/pdf/dipl_200601_kristina_lepen.pdf.

LIKOVČIČ, Marija

Načrt varnih šolskih poti v območju Osnovne šole Louisa Adamiča, Grosuplje : diplomsko delo v višješolskem strokovnem izobraževalnem programu gradbeništvo / Marija Likovič. - Celje : [M. Likovič], 2007. - 40 f., [28] f. pril. : ilustr. ; 30 cm. - Šolski center Celje, Višja strokovna šola.

MIKLAVČIČ, Sabina

Kras severozahodne Dolenjske s poudarkom na občini Ivančna Gorica : diplomsko delo / Sabina Miklavčič. - Ljubljana : [S. Miklavčič], 2006. - 106 f. : ilustr. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo. - Dostopno tudi na: http://geo.ff.uni-lj.si/pisnadela/pdfs/dipl_200605_sabina_miklavcic.pdf.

OBLAK, Martina

Analiza elementov učeče se organizacije po modelu FUTURE-O v podjetju Pekarna Grosuplje : diplomsko delo / Martina Oblak. - Ljubljana : [M. Oblak], 2006. - 44 str. : tabele ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta. Dostopno tudi na: http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/oblak2529.pdf.

OSTANEK, Polona

Letno poročilo 2005 podjetja Partner biro d.o.o. Grosuplje : diplomsko delo visokošolskega programa / Polona Ostanek. - Ljubljana : [P. Ostanek], 2007. - 54 f. : ilustr. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Fakulteta za upravo.

OVEN, Marinka

Povezovanje Občine Grosuplje z okolji : diplomska naloga / Marinka Oven. - Novo mesto : [M. Oven], 2006. - [2], 58 f. : tabele, graf. prikazi ; 30 cm. - Visoka šola za upravljanje in poslovanje Novo mesto.

PONIKVAR, Urška

Vezave stiških inkunabul v zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani : diplomsko delo / Urška Ponikvar. - Ljubljana : [U. Ponikvar], 2006. - 366 f. : ilustr. ; 30 cm. Mentor Nataša Golob. - Univerza Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za umetnostno zgodovino.

PUŠLAR, Ksenija

Kulturno društvo Stična, prostovoljno delo in odnos krajanov do ljubiteljske kulture : seminarska naloga II. / Ksenija Pušlar. - Vir pri Stični : [K. Pušlar], 2007. - 35 f. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

SKRT, Gregor

Odnos države in odziv družbe do problematike ambruških Romov v perspektivi medijev : [diplomsko delo] / Gregor Skrt. - Ljubljana : [G. Skrt], 2007. - 95 f. : ilustr. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino, Oddelek za sociologijo.

ŠTRUS, Marinka

Priprava investicijskega načrta gradnje knjižnice v Grosupljem : diplomsko delo v višješolskem strokovnem izobraževalnem programu gradbeništvo / Marinka Štrus. - Celje : [M. Štrus], 2006. - [7], 55 f., [21] f. pril. : ilustr. ; 30 cm. - Šolski center Celje, Višja strokovna šola.

TRONTELJ, Andrej

Vzdrževanje osuševalnih jarkov v občini Grosuplje : diplomsko delo : visokošolski strokovni študij. - Ljubljana : [A. Trontelj], 2006. - IX, 30 f., [12] f. pril. : ilustr., načrti ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo.

ŠKRABA, Urška

Integracija Romov v Občini Grosuplje : magistrsko delo / Urška Škraba. - Ljubljana : [U. Škraba], 2007. - 186 f. : tabele, graf. prikazi ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. - Dostopno tudi na: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_Skraba-Urška.PDF.

ŠKRJANEC Drobnič, Saša

Radensko polje v grosupljski in slovenski turistični ponudbi : diplomska naloga / Saša Drobnič Škrjanec. - Portorož : [S. Drobnič Škrjanec], 2007. - 73 f. : ilustr. ; 30 cm + 1 CD-ROM. - Univerza, Primorska, Turistica - Visoka šola za turizem.

VERBIČ, Neža

Občina Grosuplje : geografska mapa / Neža Verbič. - Grosuplje : [N. Verbič], 2007. - 31 f. : ilustr. ; 30 cm. (Pedagoška fakulteta Ljubljana, Razredni pouk.

ŽARGI, Matjaž

Geodetska dela pri Projektu za razpis in izvedbo obnove železniške proge Grosuplje-Kočevje : diplomska naloga / Matjaž Žargi. - Ljubljana : [M. Žargi], 2007. - X f., 61 str., pril. : ilustr. ; 30 cm + 1 CD ROM. - Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

ŽAVBI, Robert

Dramatika Gorana Gluvića : diplomsko delo / Robert Žavbi. - Ljubljana : [R. Žavbi], 2006. - 50 f. ; 30 cm. - Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko.

ŽITNIK, Petra

Vpliv izgradnje avtoceste na razvoj naselij ob priključku Šmarje -Sap : diplomska naloga / Petra Žitnik. - Ljubljana : [P. Žitnik], 2007. - XVI, 136 str., pril. : ilustr. ; 30 cm + 1 CD-ROM. - Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

BIBLIOGRAFIJA ČLANKOV OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA IN DOBREPOLJE ZA LETI 2006 in 2007

Marija Samec

Bibliografija je urejena po obsežnejših tematskih sklopih, ki se pokrivajo s številčnimi vrstilci po UDK. Izbrani članki se nanašajo na dogajanja v treh, v naslovu naštetih občinah. Znotraj leta in tematske skupine so članki urejeni kronološko in periodika abecedno. Ob vsebinskih sklopih je izpostavljen ključni (povednejši) naslov. Pogosto citirani časopisi in časniki so navajani s kraticami, ostali pa s polnim imenom.

Občinska glasila: Naš kraj (Dobrepolje), Grosupeljski odmevi (Grosuplje) in Klasje (Ivančna Gorica) ter druga glasila, ki izhajajo na področju naštetih treh občin: Šmarc, Višnjan, Zrno, šolska glasila, občasne izdaje v vrtcih ... so v celoti domoznansko gradivo, zato posameznih člankov iz njih ne navajam.

Nekateri časopisi, članki, obvestila, "domače strani" ... se pojavljajo tudi na medmrežju – internetu. Teh nisem vseh zajela v svoji bibliografiji, ker se prehitro spreminjajo.

V letih 2006 in 2007 so naše občine obvladovali tudi dogodki, ki so bili odmevni v slovenskih in tujih časopisih. Odprli smo novo Mestno knjižnico Grosuplje, uredili ceste, gradili nova stanovanja. V stiškem samostanu so praznovali 850-letnico stiške bazilike, 100-letnico rojstva p. Simona Ašiča, 600. obletnico smrti Viride Visconti, ustoličili so novega opata p. Janeza Novaka. S ponosom smo spremljali škofovsko posvečenje dr. Antona Jamnika.

Leta 2006 so bile občinske volitve. V občini Grosuplje je bil za župana zopet izvoljen Janez Lesjak in v Ivančni Gorici Jernej Lampret, v Dobrepolju pa je prišlo do zamenjave, novi župan je Janez Pavlin.

Kriminalne teme se vlečejo še iz preteklih let: proces proti Ivanu Periću, Ljubici Vozlič, umor Antona Berčona, leta 2007 pa je vse pretresel trojni umor v Zdenski vasi.

Absolutno najbolj medijsko odmeven dogodek pa je bila selitev romske družine Strojani iz Dečje vasi pri Ambrusu, najprej v Postojno in nato na Roje pri Ljubljani. O tem so pisali mnogi domači in tuji časopisi, zato vseh poročil ni bilo mogoče zajeti in članke navajam samo z naslovi in številkami časopisov ter datumi izida. V Mestni knjižnici Grosuplje je potekal tridnevni simpozij o Romih, duhove pa buri tudi še vedno neizvoljeni romski svetnik.

Med podjetniki v slovenskem tisku izstopajo trije menedžerji: Milan Čelan - Tipro keyboards, Grosuplje; Igor Akrapovič - izpušni sistemi, Ivančna Gorica, in Franci Tomaž Blatnik, Pekarna Blatnik, Videm - Dobrepolje.

Na področju umetnosti smo spremljali razstave ob obletnicah Viktorja Magyarja in Gabrijela Humka. Pisatelji in pesniki iz naših krajev so izdali nova dela, omenila bi le Gorana Gluviča (Blejsko pritrkavanje in mladinsko povest Čudovita igra nogomet) ter Rudija Podržaja z drugim romanom Angelci padajo gor. Dve pomembni domoznanski knjigi sta obogatili naše knjižne police: Šmarska knjiga in Županova jama, čudežni svet brez sonca.

Člani glasbene skupine Slapovi so se »upokojili«, blestela pa sta operna pevca Marko Fink in Mirjam Kalin.

Nogometni klub Livar je prišel v prvo državno ligo.

Zapustila sta nas dva znana človeka: Avgust Likovnik in Janez Lesjak st.

Pregledani časopisi so torej pogosto pisali o naših krajih. Delo in Dnevnik poročata tudi o sejah občinskih svetov, drugi časopisi pa se lotevajo bolj pomembnih oz. izstopajočih dogodkov. Vsega gradiva ni mogoče pregledati, prav tako pa je potrebno iz najdenega in evidentiranega gradiva narediti izbor, da bibliografija še vedno ostaja pregledna.

Pregledani periodični viri in uporabljene kratice:

Ambient,
 Ameriška domovina (Cleveland, ZDA),
 Antena,
 Bilten (Pošta Slovenije),
 Cosmopolitan,
 Cerkevni glasbenik,
 City magazine,
 Delo,
 Demokracija,
 D - Družina,
 De - Delavska enotnost,
 Direkt,
 Dn - Dnevnik,
 Dobro jutro,
 Dl - Dolenjski list,
 Družinska pratika,
 Finance,
 Folkloristik,
 Gea,
 Glasnik (Glasilo občine Škofljica),
 Glasnik S.E.D. - Glasnik Slovenskega etnološkega društva,
 Glasnik SM - Glasnik Slovenske matice,
 Gv - Gospodarski vestnik,
 Horizont,
 Jana,
 Jezik in slovstvo,
 Kg - Kmečki glas,
 KL - Književni listi, priloga Dela,
 Kralji ulice,
 Lipov list,
 Literatura,
 Mag,
 Mama,
 Manager,
 Mesečnik (Novo mesto),
 MMS - Moj mali svet,
 Moje delo.com,
 Moj dom (priloga Dnevnika),
 Nakup (priloga Dela in Sn),
 Naša luč,
 NDn - Nedeljski Dnevnik,
 Nedelo,
 Nika (priloga Dnevnika),
 Nt - Novi tednik (Celje),
 Novi glas (Trst, Gorica, Italija),
 Novice (Celovec, Avstrija),
 Ogledalo (Glasilo Nove Slovenije),
 Ognjišče,
 Ona (priloga Dela),
 Osebnosti,
 Otrok in knjiga,
 Pet zvezdic,
 Planinski vestnik,
 Polet (priloga Dela),

Porabje (Monošter, Madžarska),

Poročilo Skupine za spremljanje nestrpnosti,

Potepanja,

Pn - Primorske novice (Koper),

Pd - Primorski dnevnik (Trst, Italija),

Ps - Primorska srečanja (Nova Gorica),

Pv - Planinski vestnik,

Prv - Prometni vestnik,

Rast,

Slamnik,

Sn - Slovenske novice,

Slovenian times,

Sč - Slovenski čebelar,

Svoboda misel,

Sr - Šolski razgledi,

Šport mladih,

Total tedna,

Varstvo spomenikov,

Več,

Večer,

Vikend (priloga Dela),

Vzajemna,

Vzgoja,

Zaveza,

Živa (priloga Dolenjskega lista),

Žurnal.

Posebni znak:

// - Začetek novega članka

Kata Dolenc - D. Mitrović, *Črna Gorica*, 2008, str. 10-11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

* Oltari in prižiga podružnične cerkve sv. Petra in Klemenca Vrbu / Nika Dolenc, Kaničič - V. Vračanje izvornih podob, Ljubljana, 2006, str. 80-83. (Knjižničarski poslugi na Kaničič Vrbu).

0 SPLOŠNO. KULTURA

2006

*Na kulturni dan temeljni kamen za knjižnico v Grosupljem / B. R. - Delo, št. 32 (9. 2. 06), str. 4, foto. // Jeseni sodobna knjižnica v Grosupljem. - Dobro jutro, št. 74, (25. 2. 06), str. 13. // Knjižnica bo končana v roku / Mojca Zorko. - Dn, št. 132 (18. 5. 06), str. 9. // SDS: Preselitev knjižnice je bila nespametna / Mojca Zorko. - Dn, št. 286 (20. 10. 06), str. 9. // Odprtje knjižnice je premaknjeno na februar / Mojca Zorko. - Dn, št. 330 (5. 12. 06), str. 11. (**Knjižnica Grosuplje** se je zaradi adaptacije stare Koščakove hiše in gradnje nove knjižnice začasno preselila na Kolodvorsko ulico).

*Svetovi brez središča / Petra Pogorevc. - Dn, št. 105 (18. 4. 06), str. 12. (V predstavi Zavoda Ars Ramovš in KUD Teater Grosuplje je nastopala tudi Grosupeljčanka Simona Zorc – Ramovš).

*Deseti brat na odru pod milim nebom / M. Markelj. - Dl, št. 26 (29. 6. 06), str. 40, foto. // Zamočlal utripajoče srce / Barbara Pance. - Sn, št. 168 (22. 7. 06), str. 9. // Deseti brat že deseto sezono pod zvezdami / Mojca Zorko. - Dn, št. 181 (6. 7. 06), str. 8, foto. (Ob 140. obletnici izida romana so na Muljavi odigrali dramatiziranega Desetega brata in tako proslavili tudi 25-letnico predstav na prostem).

*Drugi Festival Krka - izizzv ustvarjalnosti / D. H. - Kg, št. 31 (2. 8. 06), str. 15, foto. (Na kmečkem turizmu Podržaj v Gradičku pri Krki so otroci ustvarjali v mali šoli cirkusa.)

*Festival Stična 2006. - Delo, št. 270 (22. 11. 06), str. 25, foto. // Sedmi festival Stična v znamenju Makedonije / Mojca Zorko. - Dn, št. 319 (24. 11. 06), str. 12. // Festival Stična v soboto zaključujejo The Pokerheads / (mz). - Dn, št. 332 (7. 12. 06), str. 10. (Sedmi Festival Stična je potekal od 24. novembra do 9. decembra).

*Ob 3. decembru umetniške delavnice / (mz). - Dn, št. 327 (20. 12. 06), str. 8. (JSKD Ivančna Gorica in KUD Grosuplje sta za Ta veseli dan kulture priredila umetniške delavnice za zborovsko petje, ples, gledališko predstavo in slikarstvo).

2007

*Grosuplje ima novo knjižnico / Bojan Rajšek. - Delo, št. 31 (7. 2. 07), str. 6, foto. // Končno odprli novo knjižnico / Mojca Zorko. - Dn, št. 31 (7. 2. 07), str. 10, foto. // Odprli bodo časopisno kavarno / B. R. - Delo, št. 71 (27. 3. 07), str. 6. // Mestna knjižnica Grosuplje / E. P. - Žurnal, št. 14 (13. 4. 07), str. 11, foto. // Elements of distinction / Barbara Randić. - The Slovenian times, vol. 5, nr. 90 (7. 12. 07), str. 7, foto. (Nova **Mestna knjižnica Grosuplje** je bila odprta za kulturni praznik).

*Dolina reke Krke vabi / Dragica Heric. - Kg, št. 22 (30. 5. 07), str. 15, foto. (Festival Krka vabi na prireditve od 2. junija do 9. septembra).

*Slovenski knjižničarji v Grosupljem / B. R. - Delo, št. 267 (20. 11. 07), str. 6. // Branje ni le dolžnost - je tudi pravica / Mojca Zorko. - Dn, št. 267 (20. 11. 07), str. 8, foto. (Dan slovenskih splošnih knjižnic na Grosupljem).

*Pod zvezdami Sosedov sin / Mojca Zorko. - Dn, št. 141 (21. 6. 07), str. 13. // Pisatelj 85-letni pranečak Ciril Jurčič v vlogi zdravnika / Bojan Rajšek. - Delo, št. 142 (22. 6. 07), str. 6, foto. // Sosedov sin pod prostim nebom / M. Markelj. - Dl, št. 26 (28. 6. 07), str. 18, foto. (Predstava Sosedovega sina na Muljavi).

*Festival glasbe, gledališča in likovne umetnosti / K. R. - Delo, št. 270 (23. 11. 07), str. 20. (Festival Stična je potekal od 23. 11.–8. 12. 2007).

*Urednik občinskega časnika izbral sodelavce / Bojan Rajšek. - Delo, št. 276 (30. 12. 07), str. 6. (Grosupeljski občinski svet je za urednika Grosupeljskih odmevov zopet izbral Jožeta Mikliča, ta pa je v uredniški odbor imenoval člane iz prejšnjega mandata).

2 VERSTVO

2006

***Škofovsko posvečenje dr. Antona Jamnika** : Vi ste moji prijatelji / M. M. - Kg, št. 2 (11. 1. 06), str. 34, foto. // Posvetili pomožnega ljubljanskega škofa / (sta). - Dn, št. 8 (9. 1. 06), str. 2, foto. // V stolnici posvetili najmlajšega škofa / Vladimir Jerman. - Sn, št. 7 (10. 1. 06), str. 12, foto. // Vi ste moji prijatelji. Škofovsko posvečenje dr. Antona Jamnika / M. M. J. - Kg, št. 2 (11. 1. 06), str. 32, foto. // Cerkevno imetje je namenjeno ljudem, ne pa bogatenju Cerkve / Ranka Ivelja. - Dn, št. 13 (14. 1. 06), str. 38–39, foto. // V službi vesele novice / Franci Petrič. - D, št. 3 (15. 1. 06), str. 1+8–9, foto. // Najlepši klas dobrepoljske župnije / Bogomir Štefanič ml. - D, št. 4 (22. 1. 06), str. 17, foto. // Vi ste moji prijatelji / Gašper Furman. - Ognjišče, št. 2 (feb. 06), str. 17, foto. // Slovo od direktorja / Tereza Gomboc. - D, št. 11 (12. 3. 06), str. 21, foto. (Posvetitev dr. Antona Jamnika, doma z Male Illove Gore, za ljubljanskega pomožnega škofa).

***p. Simon Ašič** / Silvester Čuk. - Ognjišče, št. 6 (jun. 2006), str. 22–23, foto. // Četrto stoletje brez večerje / Biserka Karneža Cerjak. - Več, št. 19 (12. 5. 06), str. 14–18, foto. // Stota obletnica rojstva / G. B. - Demokracija, št. 24 (15. 6. 06), str. 8, foto. // Janša odkril kip patra Ašiča / B. R. - Delo, št. 132 (10. 6. 06), str. 2. // Zeliščarski dan / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 23 (11. 6. 06), str. 8. // Zdravnik telesa in duha / Jože Pavlič. - D, št. 25 (18. 6. 06), str. 18, foto. // Stiška opatija / Barbara Pance. - Nakup (pril. Dela in Sn), št. 29 (23. 6. 06), str. 20, foto. // Sto let rojstva belega meniha / Barbara Pance. - Sn, št. 150 (1. 7. 06), str. 11, foto. // Sotrudnik patra Ašiča / Barbara Pance. - Sn, št. 197 (26. 8. 06), str. 13, foto. (Farmacevt Jože Kukman). // Beli menihi v zdravilnem vrtu narave / M. Markelj. - Dl, št. 57 (14. 9. 06), str. 23, foto. // Zeliščar 20. stoletja / Ksenja Hočevár. - D, št. 38 (17. 9. 06), str. 14, foto. // Zeliščar 20. stoletja / Nataša Polajnar Freljih. - Rast, št. 5 (okt. 2006), str. 495. // Razgibano Ašičevo leto / (sč). - Ognjišče, št. 11 (nov. 2006), str. 83–84, foto. // Pater Simon Ašič / Branko Petauer. - Biltene (Pošta Slovenije), št. 63 (2006), str. 26–27, foto. // Pater Simon Ašič na znamki in žigu / Andrej Praznik. - D, št. 48 (26. 22. 06), str. 25, foto. // Znameniti pater na poštini znamki / M. Markelj. - Dl, št. 48 (30. 11. 06), str. 22, foto. // Za vsakogar ena rožica cveti / Ladislav Lesar. - NDn, št. 335 (10. 12. 06), str. 16, foto. (Ob stoletnici rojstva p. Simona Ašiča so v samostanu v Slovenskem verskem muzeju Stična na razstavi predstavili njegovo življenje in delo, v zeliščnem vrtu postavljeni doprsni kip patra je odkril Janez Janša, blagoslovil pa škof dr. Anton Jamnik).

***850-letnica stiške bazilike** / Ljubo Bekš. - Naša luč, št. 7 (sept. 2006), str. 2–5, foto. // Samostanski biser v letu obletnic / Barbara Pance. - Sn, št. 158 (11. 7. 06), str. 12, foto. // Hiša molitve in daritve / Ivo Žajdela. - D, št. 29 (16. 7. 06), str. 18, foto. // Pogovor ne le z besedami, marveč tudi s čustvi in voljo / Katja Dolenc. - D, št. 29 (16. 7. 06), str. 7, foto. // Med najimenitnejšimi stavbnimi spomeniki / Milan Markelj. - Živa (pril. Dl), št. 8 / avg. 2006), str. 24, foto. // 850-letnica bazilike v Stični. - Novi glas (Trst), št. 30 (3. 8. 06), str. 4, foto. // Starodavni biser slovenskih cerkv / Ivo Žajdela. - D, št. 32 (6. 8. 06), str. 8–9, foto. // Arhitekturne raziskave in restavratorski posegi v križnem hodniku cistercijske opatije Stična / Mateja Kavčič. - Varstvo spomenikov, 41 (2006), str. 7–18, foto. // Osvetlitev zapisov patra Mavra Grebenca kot primerjava k novim odkritjem v stiškem križnem hodniku / Maja Oven. - Varstvo spomenikov, 41 (2006), str. 25–35, foto. // Stenske poslikave v sobi z orgelnima poloma v drugem nadstropju / Nataša Polajnar Freljih. - Varstvo spomenikov, 41 (2006), str. 44–53, foto. // Samostan Stična. Nepričakovane najdbe v križnem hodniku / Mija Oter Gorenčič. - Slamnik, 45, št. 3 (10. 3. 06), str. 18 : ilustr. // The Venerable Stična Monastery Lives / Andraž Kajzer. - Ameriška domovina, št. 7 (2006), str. 11 : ilustr. (Slovesnosti ob 850-letnici posvetitve bazilike v Stični in restavratorski posegi v opatiji).

***Stična mladih 2006** / Mojca Leskovec. - D, št. 39 (24. 8. 06), str. 1+8–9+13, foto. // V Stični se je trlo mladih / B. R. - Delo, št. 216 (18. 9. 06), str. 4, foto. // Stična band se predstavi / Mo. P. - D, št. 38 (17. 9. 06), str. 13, foto. // Pesem in ples med samostanskimi zidovi / Mojca Zorko. - Dn, št. 254 (18. 9. 06), str. 7, foto. // Srčnih vrednot pač ne moreš izgubiti / Vladimir Jerman. - Sn, št. 217 (19. 9. 06), str. 12, foto. // Stična mladih 2006. - Ognjišče, št. 10 (okt. 2006), str. 14–15, foto. (25. srečanja mladih v samostanu Stična se je udeležil tudi nadškof Uran).

***Oltarji in prižnica podružnične cerkve sv. Petra na Kamnem Vrh** / Nuška Dolenc Kambič. - V: Vračanje izvirmih podob, Ljubljana, 2006, str. 80–83. (Restavracijski posegi na Kamnem Vrh).

- *Vzajemnost namesto tekmovalnosti / Marjan Pogačnik. - D, št. 3 (15. 1. 06), str. 10, foto. (Predstavniki treh krščanskih Cerkva, za rimokatolike dr. Franc Perko, o razmerah na področju ekumenizma).
- *Polica pri Grosupljem / A. Š. - D, št. 3 (15. 1. 06), str. 19. (Jaslice v Marijini cerkvi v Troščinah).
- *Višnja Gora / J. O. - D, št. 4 (22. 1. 06), str. 20, foto. (Žive jaslice v Višnji Gori).
- * Polica pri Grosupljem / A. Š. - D, 3 (18. 1. 06), foto. // Polica / J. P. - D, 5 (1. 2. 06), str. 8, foto. (Jaslice, ki oživijo).
- *Žalna / Maja Zajc Kalar. - D, št. 17 (23. 4. 06), str. 35. (Velikonočna delavnica v angleškem jeziku za osnovnošolce).
- *Luč in razodetje / I. Ž. - D, št. 17 (23. 4. 06) str. 14, foto. // Iluminacije Mateja Metlikoviča / Nataša Polajnar Frelih. - Rast, št. 3-4, (jul. 2006), str. 357. (V verskem muzeju v Stični je razstavljal Matej Metlikovič).
- *Stiški vikend / City magazine, št. 7 (30. 4. 07), str. 16, foto. (Od 17.-19. maja je mag. Kukman predstavljal Ašičeva zdravila v samostanu Stična, v kulturnem programu so nastopale domače glasbene skupine).
- *Obnovljena cerkev sv. Jurija / M. M. J. - Kg, št. 18 (3. 5. 06), str. 20, foto. (Sela pri Višnji Gori).
- *30. seja slovenskih škofov v Stični / U. - D, št. 21 (21. 5. 06), str. 17, foto. // Na poti k normalnosti / Bogomir Štefančič ml. - D, št. 22 (28. 5. 06), str. 11, foto. (V samostanu v Stični so se pogovarjali o zasebnem in javnem šolstvu, o pomanjkanju duhovnih poklicev).
- *Perka bi poslali kar na grmado / Jadran Vatovec. - Sn, št. 135 (14. 6. 06), str. 2, foto. (Upokojeni nadškof dr. Franc Perko je na spravni maši v Kočevskem rogu govoril o zločinih treh totalitarizmov).
- *Ne morejo se sprijazniti z resnico / Gašper Blažič. - Demokracija, št. 25 (22. 6. 06), str. 34-37, foto. (Intervju z upokojenim beograjskim nadškofom dr. Francem Perkom).
- *Povej naprej: Bog ljubi brez mej! / (M. D.). - Sn, št. 199 (29. 8. 06), str. 12, foto. (Za oratorij so v Višnji Gori zgradili 12-metrsko ladjo.)
- *Duhovnik že, toda kje? / Marjan Pogačnik. - D, št. 38 (17. 9. 06) str. 2, foto. (Niko Aracki, novic pri cistercijanih v Stični).
- *Planinci postavili križ / M. M. J. - Kg, št. 34 (23. 8. 06), str. 19, foto. // Višnja Gora / Angelca Škufca. - D, št. 34-35 (27. 8. 06), str. 43, foto. (Gradišče nad Višnjo Goro).
- *Čaščenje Srca Jezusovega za današnji čas / Anton Nadrah. - D, št. 41 (8. 10. 06), str. 7, foto. // Ljubezen, ki nas rešuje in prenavlja / M. P. - D, št. 44-45 (29. 10. 06), str. 39, foto. (Simpozij v Stični).
- *Muzej krščanstva na Slovenskem / STA. - Novi glas (Trst), št. 38 (12. 10. 06), str. 4, foto. // Stiški verski muzej - javni zavod / (sč). - Ognjišče, št. 12 (dec. 2006), str. 14, foto. (Muzej krščanstva na Slovenskem bo nasledil Slovenski verski muzej v Stični).
- *Roman Rozina, knjižničar, glavni urednik Plamenov / D, št. 42 (15. 10. 06), str. 9, foto. (R. R. je knjižničar v Ivančni Gorici).
- *Struge / Janko Nose. - D, št. 44-45 (29. 10. 06), str. 35, foto. (Župnik Bogomir Hren je praznoval 85 let).
- *Nekaj lepega za Boga in ljudi / Bogomir Štefančič ml. - D, št. 49 (3. 12. 06), str. 18, foto. (Blagoslovitev doma starejših v župniji Videm - Dobropolje).
- *Polica / F. H. in A. Š. - D, št. 50 (10. 12. 06), str. 19, foto. (Obnova orgel na Polici).
- *Jesulus Pragensis, praški Jezušček in drugi voščeni kipi / Ksenija Hočvar. - D, št. 51 (17. 12. 06), str. 5, foto. (Razstava voščenih kipov iz Slovenskega verskega muzeja Stična v Slovenskem etnografskem muzeju).
- *Največ za življenje naredimo z življenjem / Zlata Krašovec. - Kg, št. 51 (20. 12. 06), str. 1+6-7, foto. (Predbožično srečanje s škofom dr. Antonom Jamnikom).
- *Blagoslovljeni sol, kruh in konji / Barbara Pance. - Sn, št. 301 (30. 12. 06), str. 14, foto. (Blagoslov konj na štefanovo na Gatin).

2007

- *Cerkev Marijinega vnebovzvetja na Muljavi / Valentin Benedik. - Družinska pratika 2008 (2007), str. 66-70, foto. (Zgodovina cerkve in obnova glavnega oltarja).

- *Svečnica v srednjeveški Stični / Jurij Snoj. - Cerkevni glasbenik, št. 1 (jan. 2007), str. 28. (Stiški gradual, kopiran v Stični okoli leta 1175, hrani Arhiv R Slovenije).
- *Tudi slovenski samostani so v srcu Evrope / Milan Ilić. - Delo, št. 1 (3. 1. 07), str. 19, foto. (V knjigi Samostani v srcu Evrope, ki je izšla na Dunaju, je omenjen tudi cistercijski samostan Stična).
- *Iz škocjanske kronike / Ivo Žajdela. - D, št. 1 (7. 1. 07), str. 15, foto. (Izšla je knjiga Odmevi prve svetovne vojne v župniji Škocjan).
- *Čarodej samostanskih samot - Branko Petauer, cistercijski menih v Stični / Ladislav Lesar. - NDn, št. 4 (28. 1. 07), str. 11, foto, (Menih in pisatelj, amaterski fotograf z mnogimi priznanji, naj fotograf leta 2006).
- *Št. Jurij pri Grosupljem / B. V. - D, št. 7 (18. 2. 07), str. 20, foto. (Obnovljena notranjost cerkve, zamenjana okna).
- Domača lekarna / Ivo Žajdela. - D, št. 10 (11. 3. 07), str. 15, foto. (Ob stoletnici rojstva patra Simona Ašiča so izdali knjigo o moči zdravilnih rastlin).
- *Obnovljene Goršičeve orgle na Polici / Dalibor Miklavčič. - Cerkevni glasbenik, št. 3 (marec 2007), str. 28 + slika orgel na zadnji platnici. (1868. leta narejene orgle so obnovili leta 2006).
- *Med evropskimi akademiki / B. Š. - D, št. 14 (8. 4. 07), str. 27. (Dr. Anton Jamnik je bil izvoljen za rednega člana Evropske akademije znanosti in umetnosti).
- *Svetloba molka / Ivo Žajdela. - D, št. 19 (13. 5. 07), str. 15, foto. (Pesnik Vojan Tihomir Arhar, ki je dolga leta živel v samostanu Stična, je napisal pesmi o Stični, samostanu in okolici).
- *Stiški opat p. Anton Nadrah / Branko Petauer. - D, št. 15 (15. 4. 07), str. 15, foto. // Sedemdeset mladih let stiškega opata / (sč). - Ognjišče, št. 5 (maj 2007), str. 19, foto. (Življenje in delo dr. Antona Nadraha).
- *s. Terezija Benigna Šteh / E. S. - D, št. 7 (18. 2. 07), str. 29, foto. (Umrta je redovnica, rojena v Veliki Račni, ki je svoje življenje posvetila otrokom v Južni Afriki).
- ***Vojvodinja Virida Visconti** / Nataša Polajnar Frelj. - Rast, št. 5 (maj 2007), str. 496–499, foto. // Stiški grob cesarjeve babice / Biserka Karneža Cerjak. - Sn, št. 125 (2. 6. 07), str. 15, foto. // Lady Di potomka gospe s Pristave / Bojan Rajšek. - Delo, št. 127 (5. 6. 07), str. 6, foto. // Gospa s Pristave : Milano 1351 - Stična 1407 / Ksenija Hočevar. - D, št. 23 (10. 6. 07), str. 14, foto. // Virida Milanska (1354–1407) / Milan Vogel. - Delo, št. 163 (18. 7. 07), str. 13, foto. (Razstava ob 600. obletnici smrti).
- ***Novi stiški opat p. Janez Novak** / U. - D, št. 18 (6. 5. 07), str. 17, foto. // Stična ima novega opata / (sč). - Ognjišče, št. 7 (julij 2007), str. 17, foto. // Oaza duhovnega življenja : Slovenski blagoslovitev novega stiškega opata p. Janeza Novaka / Jože Pavlič. - D, št. 28 (15. 7. 07), str. 17, foto. // Blagoslovitev novega opata / Novi glas (Trst), št. 27 (19. 7. 07), str. 4, foto. (V Stični so izvolili novega opata).
- *Cistercijski samostan Stična / V: Dopust v samostanu, 2007, str. 14, foto. (Opis samostana in možnosti za dopust. Knjižici tudi v nem. in ital. jeziku).
- *Odkrivati lepoto / Ksenija Hočevar. - D, št. 20 (20. 5. 07), str. 14, foto. (O konferenci papeškega sveta za kulturo govori dr. Anton Jamnik).
- *Kopanj-Žalna / Marjan Šircelj. - D, št. 25 (24. 6. 07), str. 30, foto. (Zaobljubljeno romanje v zahvalo za varovanje pred točo).
- *Nazaj v tržaški raj? / Zvone Štrubelj. - D, št. 29 (22. 7. 07), str. 9, foto. // Zvone Štrubelj o svojih izkušnjah na Opčinah in v Nemčiji / Primož Sturman. - Pd, št. 211 (7. 9. 07), str. 9, foto. (Dr. Zvone Štrubelj, rojen v Dobrepolju, duhovnik v slovenski župniji v Stuttgartu).
- *Sodražica / Š. E. - D, št. 33 (19. 8. 07), str. 11, foto. // France Oražem. - D, št. 50 (16. 12. 07), str. 8, foto. (Zlata maša prelata dr. Franceta Oražma, ki živi v Škocjanu kot duhovni pomočnik).
- *Struge / J. N. - D, št. 36 (9. 9. 07), str. 21, foto. (Župnik prelat Bogomir Hren je praznoval biserno mašo).
- *S tretjega vikenda priprav na **Stično mladih 2007** : »Kdor trenira, lahko improvizira!« / Lucija Hrstar. - D, št. 36 (9. 9. 07), str. 13, foto. // Rajanje mladine in škofov v Stični / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 37 (16. 9. 07), str. 2, foto. // Stiški festival vere in mladosti / Nuša Skala. - Sn, št. 215 (18. 9. 07), str. 19, foto. // Petje in ples spodbujala k prijateljstvu in veri v Boga / Mojca Zorko. - Dn, št. 214 (17. 9. 07), str. 8, foto. // Praznik mladosti v Stični. - Demokracija, št. 38 (20. 9. 07), str. 5, foto. // Stična 2007 / Mojca Leskovec. - D, št. 38 (23. 9. 07), str. 1+8–9+12–13, foto. // Stična 2007. - Ognjišče, št. 10 (okt. 2007), str. 19, foto.

*Kopanj / Alenka Adamič. - D, št. 36 (9. 9. 07), str. 20, foto. (Ljubljanski stolni kanonik prelat Anton Slabe je daroval mašo na Kopanju v spomin na deseto obletnico smrti župnika Viktorja Pristova).

*Nov župnijski dom v Stični / Lojze Grčman. - D, št. 36 (9. 9. 07), str. 21, foto. (Preuredili so nekdanji mlin).

*Višnja Gora : Preklopi sanje na dejanje / Miha Slapničar. - D, št. 37 (16. 9. 07), str. 19+22, foto. (Oratorij v Višnji Gori).

*S hvaležnostjo / Jože Potrpin. - D, št. 40 (7. 10. 07), str. 19, foto. (350 let župnije in 250 let cerkve na Krki).

*Škocjan pri Turjaku / T. F. - D, št. 41 (14. 10. 07), str. 22, foto (Biserna maša Toneta Zrnca).

*Škocjan pri Turjaku / O. J. - D, št. 42 (15. 10. 07), str. 19, foto. (Župnik dr. Edo Škulj je izročil nadškofijsko priznanje cerkovniku Lojzetu Lundru).

*Pridi, beri in živi - svetopisemski maraton v Grosupljem / Martina Kraljič. - D, št. 42 (21. 10. 07), str. 19, foto. (Od 4. do 10. oktobra so na Grosupljem glasno javno prebrali celotno Sveto pismo).

*Cerkev v Škocjanu proslavlja sto let / Helena Koren. - Sn, št. 251 (30. 10. 07), str. 19, foto. // Škocjan pri Turjaku / T. F. - D, št. 45 (11. 11. 07), str. 22, foto. (Stoletnica župnijske cerkve, ki jo je sezidal župnik Janez Jereb).

*Šentjur pri Grosupljem / M. K. - D, št. 45 (11. 11. 07), str. 20, foto. (Vas Vино pri Smrjenih je dobilo novo kapelico).

*Šmarje / Anja Janežič. - D, št. 45 (11. 11. 07), str. 20, foto. (Škof dr. Anton Jamnik je blagoslovil obnovitvena dela na cerkvi na Magdalenski gori).

*Kip Kristusa Kralja / Slavko Mirtič. - D, št. 48 (28. 11. 07), str. 19, foto. (Veronika Maver iz Češnjic pri Zagradcu je v Zagradcu postavila več kot dva metra visok kip).

*Samostan je moj pravi dom / Ladislav Lesar. - Ndn, št. 46 (30. 12. 07), str. 5, foto. (Opat stiškega samostana je postal pater Janez Novak).

34 PRAVO. KRIMINAL

2006

*Vsak januar bolj neroden ropar / Domen Mal. - Sn, št. 10 (13. 1. 06), str. 3, foto. (Oropali so pošto v Šentvidu pri Stični).

*Bodo na Dobu čakali Grubeliča? / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 19 (24. 1. 06), str. 3, foto. // Grubeličevi oškodovanci po 15 letih še vedno iščejo pravico / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 112 (25. 4. 06), str. 13, foto. (Leta 1995 na sedem let obsojeni Sandi Grubelič je odsedel le polovico, prestajanju kazni se izogiba s potrdili o slabem zdravju).

*Ne maskari, roparja z nožem / Barbara Pance. - Sn, št. 20 (25. 1. 06), str. 1+3, foto. (Oropali so župnišče na Polici).

*Kdo je ubil in zakopal Nemca? / (O. C.). - Sn, št. 21 (26. 1. 06), str. 5, foto. // Nemec iskal vodo in si izkopal grob / Olga Cvetek. - Delo, št. 21 (26. 1. 06), str. 8, foto. // Vrgla ga je v jamo in ga nato zasula / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 25 (26. 1. 06), str. 30, foto. // Femme fatale z Ilove Gore / Maja Lupša. - Jana, št. 6 (7. 2. 06), str. 19, foto. // Vozličeva zavrača umor na mrtveca / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 86 (13. 4. 06), str. 5, foto. // Izkopal si je lastni grob / Sven Berdon. - Dn, št. 153 (8. 6. 06), str. 31, foto. // Moril je lahko moški ali ženska / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 243 (7. 9. 06), str. 30, foto. (Ljubica Vozlič z Velike Ilove Gore je obtožena umora prijatelja Karla Weissa iz Nemčije. Zapisala sem le ključne članke, o sojenju so pisali skoraj vsi slovenski časniki in časopisi).

*Ko policisti popišejo policiste / Ž. N. - Delo, 35 (13. 2. 06), str. 6. (V Šentvidu pri Stični so aretirali maskari, oblečeni kot policista).

*Nasilnež živel v nebesih, žena in otroci pa v peklu / Olga Cvetek. - Delo, št. 44 (23. 2. 06), str. 7. (Grosupeljčanu Jožetu Koscu je višje sodišče potrdilo deset let zapore zaradi napada na ženo - s kladivom ji je razbil glavo, a je preživela).

*Je on morilec, oni pa izsiljevalci? / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 62 (16. 3. 06), str. 4, foto. // Tretjič o trojnem umoru v Rovinju / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 70 (25. 3. 06), str. 5, foto. // Periču že tretjič 30 let zapore / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 85 (28. 3. 06), str. 12, foto. // Periču ponovno trideset let ječe / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 72 (28. 3. 06), str. 3, foto. // Trojnega morilca so izdali tudi štrleči uhliji in

adamovo jabolko / Olga Cvetek. - Delo, št. 72 (28. 3. 06), str. 7, foto. // Čeferin v zagovor Perića tudi na evropsko sodišče / (STA). - Pd, št. 216 (14. 9. 06), str. 5. // Obramba Ivana Perića namignila na morebitnega pravega morilca / Iva Ropac. - Delo, št. 164 (18. 6. 06), str. 8, foto. // Zakaj se je potil stric Ivana Perića? / Vojsko Zakrajšek. - Sn, št. 164 (18. 7. 06), str. 4, foto. // Mar najeti avto pelje v preobrat / Vojsko Zakrajšek. - Sn, št. 165 (19. 7. 06), str. 5, foto. // Periću tudi petič 30 let zápóra / Miča Vipotnik. - Dn, št. 249 (13. 9. 06), str. 25, foto. // Je Rakičeve umoril beograjski kriminalce / Goran Stojiljković. - Direkt, št. 258, str. 6, foto. // Je bil senat, ki je sodil Periću, res okužen? / Olga Cvetek. - Delo, št. 239 (14. 10. 06), str. 6, foto. // Nova sled do umora v Rovinju / Boštjan Celec. - Sn, št. 257 (7. 11. 06), str. 3, foto. (Po zavrnitvi pritožbe na Vrhovnem sodišču bo odvetnik Ivana Perića, ki je obsojen za trikratni umor v Poreču, naslovil pritožbo na evropsko sodišče. Sledi vodijo tudi do Silva Pluta in Huberta Ocvirka. Zapisala sem le ključne članke, o sojenju so pisali skoraj vsi slovenski časniki in časopisi).

*Milost za umor, skrunitev, krajo / (B. C.). - Sn, št. 67 (22. 3. 06), str. 1+3, foto. // Usodni udarci s polenom po glavi / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 86 (29. 3. 06), str. 24. // Umor, uboj na mah, prekoračeni silobran? / Boštjan Celec. - Sn, št. 73 (29. 3. 06), str. 4, foto. // Ni hotel gledati fotografij svoje žrtve / (mfr). - Dn, št. 62 (17. 6. 06), str. 18. // Je moril zaradi travm iz otroštva? / Domen Mal. - Sn, št. 194 (23. 8. 06), str. 4, foto. // Zaradi izliva nežnosti mu je s polenom razbil glavo / Barbara Guček. - Delo, št. 195 (24. 8. 06), str. 7, foto. // Devet let za uboj na mah / Domen Mal. - Sn, št. 195 (24. 8. 06), str. 3, foto. (Aleksander Rajbar je umoril Antona Berčona, višje sodišče bo odločilo o višini kazni. Zapisala sem le ključne članke, o sojenju so pisali skoraj vsi slovenski časniki in časopisi).

*Dvojna smrt na tirih / Uroš Praš. - Dn, št. 88 (31. 3. 06), str. 32, foto. (Železniški prehod na Selih pri Šmarju - Sapu je nepregleden).

*Konopljo poželi policisti / K. D. - Delo, št. 186 (12. 8. 06), str. 7, foto. // Policijska poletna žetev »trave« / (bl). - Dn, št. 218 (12. 8. 06), str. 18, foto. (V naselju Št. Jurij pri Grosupljem).

*Obrnila sredi avtoceste / K. D. - Delo, št. 257 (7. 11. 06), str. 7, foto. // Obrnila kar na avtocesti / (V. A.). - Sn, št. 257 (7. 11. 06), str. 9, foto. (51-letna voznica iz Ivančne Gorice).

2007

*Na črno kupljen revolver sejal smrt / K. D., I. R. - Delo, št. 47 (27. 1. 07), str. 3, foto. // *Ubil ženo, njene starše in sebe / Boštjan Celec. - Sn, št. 46 (26. 2. 07), str. 1+3, foto. (Trojni umor v Zdenski vasi 2006). // Pred očmi svojih otrok postrelil njima najdražje / Blaž Laterner. - Dn, št. 46 (26. 2. 07), str. 1+10, foto. // Potarnala je, prijavila ni / Boštjan Celec, Domen Mal. - Sn, št. 47 (27. 2. 07), str. 1+3, foto. // Osirotela dečka čaka mučno prebolevanje krvave morije / Blaž Laterner. - Dn, št. 47 (27. 2. 07), str. 32, foto. // Trupla pod zastavo / Boštjan Celec. - Mag, št. 9 (28. 2. 07), str. 30-31, foto. // Trije umori in samomor / Bogdan Sajovic. - Demokracija, št. 9 (1. 3. 07), str. 56, foto. // Največji žrtvi nasilja sta majhna otroka / Maja Ogorevc. - Žurnal, št. 8 (2. 3. 07), str. 68, foto. // Slovo od mamice in starih staršev / Vladimir Jerman. - Sn, št. 50 (2. 3. 07), str. 1+3, foto. // Še zvončki so žalostno sklonili glave / Tomaž Bukovec. - NDn, št. 9 (4. 3. 07), str. 14-15, foto. // Kje bosta živela Tadej in David / (B. C.). - Sn, št. 55 (8. 3. 07), str. 3, foto. // Koncert za siroti iz Zdenske vasi / (M. D.). - Sn, št. 70 (26. 3. 07), str. 4, foto. // Nihče ne ve, kje sta siroti / Boštjan Celec. - Sn, št. 259 (10. 11. 07), str. 1+3, foto. // Kdo bo skrbel za siroti / Olga Cvetek. - Nedelo, št. 45 (11. 11. 07), str. 9, foto. // Napenjanje mišic čez hrbe sirot / Tomaž Bukovec. - NDn, št. 46 (18. 11. 07), str. 4, foto. // Usodna temačna nedelja / Vojsko Zakrajšek. - Mag, št. 48 (28. 11. 07), str. 62-63, foto. (V **Zdenski vasi** je **Tone Gorenčič** pred očmi svojih dveh sinov ubil bivšo ženo Jožico, njena starša in nato še sebe).

*Ivan Perić zahteva 3000 evrov odškodnine / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 66 (21. 3. 07), str. 32. // Trojica oproščena izsiljevanja Perića / Iva Ropac. - Sn, št. 66 (21. 3. 07), str. 10, foto. // So bile Ivanu Periću kršene ustavne pravice? / Iva Ropac. - Delo, št. 255 (6. 11. 07), str. 7, foto. // Primer Perić se nadaljuje / Barbara Prevorčič. - Demokracija, št. 46 (15. 11. 07), str. 64, foto. (Perić zahteva odškodnino od treh izsiljevalcev).

*Zanika, da ga je ubila in zakopala / Boštjan Celec. - Sn, št. 119 (26. 5. 07), str. 6, foto. // Skrivnost v grobu / Vojsko Zakrajšek. - Mag, št. 37 (12. 9. 07), str. 42-43, foto. // Obtožena umora trdi, da je nedolžna / Mojca Furlan - Rus. - Dn, št. 214 (17. 9. 07), str. 28, foto. // Trdi, da ni morila / Vojsko Zakrajšek. - Sn, št. 214 (17. 9. 07), str. 4, foto. (Petinšestdesetletna Ljubica Volzič z Illove Gore).

*V trčenju s tovornjakom umrli dekleti / (bl). - Dn, št. 128 (6. 6. 07), str. 32, foto. // Maturantki ugasnili v plohi / Vladimir Jerman. - Sn, št. 129 (7. 6. 07), str. 1+3, foto. (V hudem naliivu na cesti med Mlačevim in

Račno sta v trčenju umrli Jana Okorn z Lavrice in Lavra Prijatelj iz Kopolji).

*Dejanja se ne spominja / Iva Ropac. - Delo, št. 145 (27. 6. 07), str. 7. // Legendarni Šana šest let v arestu / Boštjan Celec. - Sn, št. 228 (3. 10. 07), str. 4, foto. (Nekdanji hokejist Janez Albreht s Police pri Grosupljem je obtožen poskusa umora svoje žene).

*Roparji pobegnili s črnim športnim opлом / K. D. - Delo, št. 175 (1. 8. 07), str. 6, foto. // Oboroženi roparji v Šmarju - Sapu pobasali poštne vreče / Daša Birska. - Direkt, št. 175 (1. 8. 07), str. 6, foto. // Nov rop poštnega kombija, za varnost še vedno ni dovolj poskrbljeno / Blaž Laterner. - Dn, št. 175 (1. 8. 07), str. 10. // Oborožena trojica oropala pošto / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 175 (1. 8. 07), str. 1+5, foto. (Poštni rop v Šmarju - Sapu).

*V Lučah zasegli 200 kilogramov konoplje / Bojan Rajšek. - Delo, št. 199 (30. 8. 07), str. 7, foto. (Grosupeljski policisti so v Mali Stari vasi in Lučah zasegli konopljo).

*Laboratorij kar v vikendu / (V. A.). - Sn, št. 230 (5. 10. 07), str. 11, foto. // Na podstrežju gojil indijsko konopljo / K. D., B. R. - Delo, št. 230 (5. 10. 07), str. 7, foto. (V bivalnem vikendu v Škocjanu pri Turjaku).

Mrtev ležal sredi polja / Sebastjan Ozmec. - Sn, št. 282 (7. 12. 07), str. 4. (Milan Gliha iz Šentjurja pri Ivančni Gorici).

35 JAVNA UPRAVA

2006

*»Grosupeljska občina ni romska občina« / Bojan Rajšek. - Delo, št. 7 (10. 1. 06), str. 7, foto. // Februarja vnovič o romskem svetniku / Š. L. - Dobro jutro, št. 71 (14. 1. 06), str. 15. // V Grosuplju še vedno nočejo romskega svetnika / Mojca Zorko. - Dn, št. 15 (16. 1. 06), str. 6. // Država bo proučila pogoje za romskega svetnika / Bojan Rajšek. - Delo, št. 13 (17. 1. 06), str. 7, foto. // Že štiri leta brez romskega svetnika / Bojan Rajšek. - Delo, št. 288 (13. 12. 06), str. 3. (Grosupeljska občina se je zaradi medijske odmevnosti znašla med romskimi občinami).

*Župana so opozarjali na napake, pa jih ni poslušal / Mojca Zorko. - Dn, št. 34 (4. 2. 06), str. 9. (LDS in NSi sta opozarjali dobrepolskega župana Antona Jakopiča na napake pri sprejemanju proračuna).

*Pomanjkljivosti sončnih dvorov / Mojca Zorko. - Dn, št. 50 (21. 2. 06), str. 8. (Zaradi na tehničnem pregledu ugotovljenih napak Sončni dvori niso dobili uporabnega dovoljenja).

*Občni zbor občinskega odbora SLS Ivančna gorica / SLS odmev, št. 27 (mar. 2006), str. 42, foto. (Pregledali so preteklo delo in izdelali načrte za naprej).

*Občni zbor SLS Dobropolje v prijetnem in ustvarjalnem vzdušju / Tina Shawish. - SLS odmev, št. 27 (mar. 2006), str. 43, foto. (Občni zbor največje dobrepolske stranke je bil v februarju).

*Po poti prvega slovenskega romana / Mojca Zorko. - Dn, št. 60 (3. 3. 06), str. 8, foto. (Župan občine Ivančna Gorica govori o občinskem proračunu in svoji kandidaturi na jesenskih volitvah).

*Načrtov Pekarne Grosuplje za zdaj še niso ustavili / Mojca Zorko. - Dn, št. 98 (10. 4. 06), str. 6, foto. (Osutek lokacijskega načrta Rožna dolina II. gre v javno razgrnitev).

*Grosuplje za šestino cenejše od Ljubljane / Finance, št. 78 (24. 4. 06), str. 37+40-41, foto. (V Grosuplje se priseljujejo Ljubljančani).

*Stroški so še (pre)nizki. - Finance, št. 85 (8. 5. 06), str. 40, foto. (Župan Janez Lesjak govori o cestni problematiki).

*Turisti bodo ceste to poletje delili s cestarji / (nr). - Delo, št. 127 (13. 5. 06), str. 4, foto. // Kisli nasmehi ob razkopani avtocesti / Mojca Zorko. - Dn, št. 165 (20. 6. 06), str. 9, foto. // »Kuham se v avtu, kolnem in plačujem!« / Tomaž Bukovec. - NDn, št. 177 (2. 7. 06), str. 2-3, foto. // Avtocestna mišolovka preži na svoje žrtve / Tomaž Bukovec. - NDn, št. 191 (16. 7. 06), str. 16, foto. // Od danes po obnovljeni polovici avtoceste Malence - Šmarje - Sap / (mz). - Dn, št. 197 (22. 7. 06), str. 9. (Obnova ceste Malence-Šmarje - Sap).

*Sodniki so jim dali nenavadno nalogo / Mojca Zorko. - Dn, št. 130, str. 8. (Nada Hudorovac je s pomočjo odvetnika Petra Čeferina sprožila upravni spor o preselitvi Romov v Smrekec pred šestimi leti).

*Občina Ivančna Gorica praznuje / Bojan Rajšek. - Delo, št. 118 (25. 5. 06) str. 6. (Podelili so nagrade in priznanja ter razglasili častna občana: Stanislava Ostermana in Štefana Horvata).

*Nagrada Alojzu Kastelicu / B. R. - Delo, št. 140 (20. 6. 06), str. 6. (Za praznik občine Grosuplje so podelili nagrade in priznanja).

*Privlačni lokali v Sončnih dvorih / Finance, št. 120 (20. 6. 06), str. 32, foto. (Prostori so veliki od 35 do 100 m²).

*»Veliko dam na dogovor, red in zakonodajo« / Mojca Zorko. - Dn, št. 174 (29. 6. 06), str. 9, foto. (Pogovor z Janezom Lesjakom, županom občine Grosuplje).

*Zaradi krožišča se obeta razlastitev in dolgo čakanje / Mojca Zorko. - Dn, št. 187 / 12. 7. 06), str. 9. (Rekonstrukcija križišča pri Kovinastroju na Grosupljem).

*Dva leva županska kandidata - eden s podporo levih, drugi desnih / Mojca Zorko. - Dn, št. 188 (13. 7. 06), str. 9, foto. (Za župana občine Grosuplje kandidirata Janez Lesjak in Andrej Struna).

*Država lahko razlasti tudi občino Grosuplje / Mojca Zorko. - Dn, št. 188 (13. 7. 06), str. 8, foto. (Župan Janez Lesjak ne da zemljišč za križišče, ker Direkcija za ceste ponuja premalo).

*Pri obnovi državne ceste sodeluje tudi občina / Mojca Zorko. - Dn, št. 23 (18. 8. 06), str. 6, foto. (Druga faza obnove odseka Cikava-Grosuplje).

*Utrjene brežine pomenijo več varnosti na cesti / Aleš Horvat, Jože Papež, Janko Černivec. - Delo, št. 195 (24. 8. 06), str. 22, foto. (Sistem globoko sidranih jeklenih mrež visoke natezne trdnosti na usekih na Polici in Malem Vrhju).

*Vikendaši bodo na vodovod še počakali / Mojca Zorko. - Dn, št. 234 (29. 8. 06), str. 7. (Dole pri Polici).

*Stranki, ki ima v svoji sredini mlade, se ni bati za njen obstoj in razvoj v prihodnosti / Rok Ravnikar. - SLS odmev, št. 31 (sep. 2006), str. 40–41, foto. (Pogovor z Matjažem Trontljem).

***Janez Lesjak** spet v boj za župana / Bojan Rajšek. - Delo, št. 211 (12. 9. 06), str. 6. // Pomladne stranke skupaj proti Lesjaku / Mojca Zorko. - Dn, št. 254 (18. 9. 06), str. 10. // Zveneca imen »desnega« občinskega sveta / Mojca Zorko. - Dn, št. 254 (18. 9. 06), str. 10, foto. (Janez Lesjak obljublja manjšo brezposelnost in naložbe v infrastrukturo).

*Ravnatelj naj ne bosta več župana / Jana Petkovšek, Mojca Zorko. - Dn, št. 250 (14. 9. 06), str. 8, foto. // Bodo župana Lampreta razrešili / Bojan Rajšek. - Delo, št. 213 (14. 9. 06), str. 2. // Ivanški župan Lampret ne namerava odstopiti / Bojan Rajšek. - Delo, št. 217 (19. 9. 06), str. 4, foto. // Ženske proti Lampretu / Mojca Zorko. - Dn, št. 159 (23. 9. 06), str. 10. // Lampret ponovno za župana / Ž. Z. - DI, št. 41 (12. 10. 06), str. 7, foto. (**Jernej Lampret** ne more biti ravnatelj in župan istočasno. Na volitvah bo protikandidatka ženska).

*Župana z največjim gospodarskim razcvetom / Tine Petrič, Bojana Humar Dekleva. - Manager, št. 10 (okt. 2006), str. 16–18, foto. // Ivančna Gorica, občina z napredkom in dušo / Bojana Humar Dekleva. - Manager, št. 10 (sept. 2006), str. 22–23, foto. (Lampret iz Ivančne Gorice je župan gospodarsko najuspešnejše občine).

*Župan je med razpravo zavrnil evropsko zastavo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 295 (21. 12. 06), str. 6. (Janez Lesjak meni, da nam ni treba nenehno dokazovati, da smo Evropejci).

2007

*Grosupeljčanov ne bo več zalivalo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 27 (2. 2. 07), str. 6. // Protest zaradi zadržanja gradnje zadrževalnika / (mz). - Dn, št. 35 (13. 2. 07), str. 13. // Draga zaščita pred vodo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 49 (16. 2. 07), str. 6. // Država: cenejša rešitev je boljša / Mojca Zorko. - Dn, št. 200 (31. 8. 07), str. 10, foto. (Osutek odloka o zadrževalniku Bičje. Država predlaga regulacijo Grosupeljsčice).

*Romskega svetnika v Grosupljem še ne bo / A. G. - Žurnal, št. 4 (2. 2. 07), str. 8, foto. // Svetniki hočejo dodatna pojasnila / Mojca Zorko. - Dn, št. 27 (2. 2. 07), str. 11. // Janez Lesjak - župan občine Grosuplje, ki v občinskem svet ne želi imenovati romskega svetnika / Borut Peterlin. - Mladina, št. 10 (10. 3. 07), str. 9, foto. (Grosuplje krši zakon o lokalni samoupravi, ker ne omogoči romskega svetnika).

*Stanovalci sončne soseske lahko spet pijejo iz pip / Mojca Zorko. - Dn, št. 47 (27. 2. 07), str. 12. (Voda v Sončnih dvorih je zopet neoporečna).

*Jernej Lampret ni več ravnatelj / Bojan Rajšek. - Delo, št. 53 (6. 3. 07), str. 6, foto. (Jernej Lampret bo samo poklicni župan).

*Sprejeli osnutek proračuna / (mz). - Dn, št. 56 (9. 3. 07), str. 11. (Grosupeljski svetniki so potrdili proračuna za leti 2007 in 2008).

*Najzaslužnejšim podelili priznanja / Bojan Rajšek. - Delo, št. 56 (9. 3. 07), str. 6, foto. (Civilna zaščita ljubljanske regije je podelila priznanje Janezu Lesjaku in Francu Skalji).

*Ob pokopališču Resje gradijo poslovilni objekt / B. R. - Delo, št. 60 (14. 3. 07), str. 6, foto.

*Zemljišča so se v Ivančni Gorici v letu dni podražila do 30 odstotkov. - Finance, (19. 3. 07), str. 29+33, foto. (Cene rastejo, ponudba parcel je velika).

*Za gozd v Predstrugah hočejo lastniki več, kot je vreden / Bojan Rajšek. - Delo, št. 65 (20. 3. 07), str. 6, foto. (Janez Pavlin, župan občine Dobrepolje, o načrtih za delo v občinskem svetu).

*Ogrožen je projekt mesta kipov / Bojan Rajšek. - Delo, št. 68 (23. 3. 07), str. 6. (Na Grosupljem so sprejeli dvoletni proračun, a črtali sredstva za kipe).

*Za odpravljanje težav z vodo pričakujejo evropski denar / Bojan Rajšek. - Delo, št. 73 (29. 3. 07), str. 6. (Pomanjkljiva oskrba z vodo v Suhi krajini).

*So številne preselitve »dar« ali »prekletstvo« / Lovro Kastelic. - Dobro jutro, št. 101 (31. 3. 07), str. 1+10-11, foto. (Na Grosupljem in v okolici so v zadnjih treh letih zgradili več kot 600 stanovanj).

*V Ambrusu bodo zidali mrliško vežico / B. R. - Delo, št. 79 (5. 4. 07), str. 6.

*Sklep iz gostišča ne velja / Bojan Rajšek. - Delo, št. 83 (11. 4. 07), str. 6. (Ivanška občina je z odlokom zavarovala vire pitne vode).

*Prenovo križišča ovira prazna, a zaščiteni hiša / Bojan Rajšek. - Delo, št. 94 (24. 4. 07), str. 6, foto. (Hiša ob regionalni cesti Mlačevo-Rašica v Zdenski vasi).

*Spor zaradi občinskega davka / Bojan Rajšek. - Delo, št. 105 (10. 5. 07), str. 6. (Davek na nezazidano stavbno zemljišče v coni Sever je visok).

*Grosuplje, Trebnje, Ivančna Gorica / Andreja Basle, Stanislav K. Vabšek. - Finance, št. 100 (29. 5. 07), str. 28, foto. (Stanovanjska gradnja na Grosupljem, Hotel Kongo, Županova jama, Ivančna Gorica, cistercijski samostan Stična).

*Njihovo vodilo v prihodnjih letih bo kakovost življenja na vseh področjih / Finance, št. 100 (29. 5. 07), str. 28, foto. (Občina Ivančna Gorica).

*Iz Županove jame do likovnih samorastnikov / Stanislava K. Vabšek. - Finance, št. 100 (29. 5. 07), str. 30, foto. (Na Grosupljem je najbolj znana turistična točka Županova jama).

*Z limuzino v grosupeljski kazino / Stanislava K. Vabšek. - Finance, št. 100 (29. 5. 07), str. 30, foto. (Kongo Hotel & Casino na Grosupljem povečuje delež tujih gostov).

*V nasprotju z odlokom ne dovolijo zidati / Bojan Rajšek. - Delo, št. 122 (30. 5. 07), str. 6. (Urejanje prostora v Višnji Gori).

*Občina bo morala zgraditi nadvoz za prehod čez progo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 124 (1. 6. 07), str. 6, foto. // Varna cestna povezava do Sončnih dvorov v letu 2008 / Mojca Zorko. - Dn, št. 127 (5. 6. 07), str. 13, foto. (Kje bo na Grosupljem nadvoz Sever prečkal progo?).

*Koncesijska dajatev za popravilo cest / Bojan Rajšek. - Delo, št. 128 (6. 6. 07), str. 6, foto. (Peskokop vznemirja krajane Šmarja - Sapa).

*Varovanje objekta Resje je upravičeno / B. R. - Delo, št. 129 (7. 6. 07), str. 6, foto. (Vgradili so alarmne naprave in ponoči zapirajo vstop na pokopališče).

*Dobrepoljci odločno proti širitvi kamnoloma / Bojan Rajšek. - Delo, št. 133 (12. 6. 07), str. 6, foto. (Komunalno podjetje Ljubljana ni zmanjšalo hrupa in prašenja v kamnolomu v Predstrugah).

*Po štirih cenitvah dogovor za peto ceno / Mojca Zorko. - Dn, št. 169 (25. 7. 07), str. 6, foto. // Draga zemlja za grosupeljsko krožišče / B. R. - Delo, št. 180 (7. 8. 07), str. 4, foto. // Pa verjemi cenilec! / Iztok Lipušček. - Dobro jutro, št. 117 (18. 8. 07), str. 15 (Krožišče na Adamičevi in Cesti na Krko).

*Vodovod na Polževski planoti / maf. - Dn, št. 175 (1. 8. 07), str. 8. // Slovesno odprli vodovod na Polževski planoti / B. R. - Nedelo, št. 31 (5. 8. 07), str. 2, foto. (Med Oslico, Novo vasjo in Kriško vasjo).

* Korak bliže varnemu prehodu / Mojca Zorko. - Dn, št. 195 (25. 8. 07), str. 8, foto. // Nadvoza še dve leti ne bo / mz. - Dn, št. 200 (31. 8. 07), str. 10. // Grosupeljske zablude / Iztok Lipovšek. - Dobro jutro, št. 121 (15. 9. 07), str. 10, foto. // Za varnejši prehod čez železniške tire bo poskrbljeno šele čez dve leti / Bojan Rajšek. - Delo, št. 216 (19. 9. 07), str. 6, foto. (V pripravi so prostorski akti za nadvoz nad železniško progo na Grosupljem).

- * Grosupeljska svetnika nista oddala poročila o premoženjskem stanju / Bojan Rajšek. - Delo, št. 211 (13. 9. 07), str. 6. (Janez Dolinšek in Janez Kozlevčar).
- * V ivanški občini bi radi zvišali vodarino za četrtino / Bojan Rajšek. - Delo, št. 230 (5. 10. 07), str. 6. (JKP Grosuplje razmislija o povišanju cen).
- *Urejanje Vidma bo na vrsti spomladi / Bojan Rajšek. - Delo, št. 230 str. (5. 10. 07), str. 6. (Prerazporeditve v proračunu občine Dobropolje).
- *Država bo le zgradila krožišče v Ivančni Gorici / B. R. - Delo, št. 235 (11. 10. 07), str. 6, foto. (Krožišče pri Mercatorjevem centru v Ivančni Gorici).
- *Zaradi skale bodo kanalizacijo gradili dlje / B. R. - Delo, št. 233 (9. 10. 07), str. 6, foto. (V Zdenski vasi).
- *Grosuplje želi postati prijazno invalidom / mz. - Dn, št. 235 (11. 10. 07), str. 9. (Za nemoteno gibanje invalidov po mestu so uredili pločnike in prehode na glavnih ulicah).
- *V ivanški občini spoznali, da brez inšpektorja ne gre / Bojan Rajšek. - Delo, št. 236 (12. 10. 07), str. 6. (Sprejeli so odlok o ustanovitvi medobčinskega inšpektorata in redarstva).
- *Rekon bo lahko postavil betonarno / Bojan Rajšek. - Delo, št. 239 (16. 10. 07), str. 6, foto. (V obrtni coni v Ivančni Gorici).
- *Država želi regijsko odlagališče / Bojan Rajšek. - Delo, št. 256 (7. 11. 07), str. 6, foto. (Deponija v Špaji dolini ni pridobila okoljevarstvenega dovoljenja po evropski zakonodaji, razmišljajo celo o regijskem odlagališču).
- *Izklopiti morajo pralni stroj, da lahko sosed vključi molzni stroj / Bojan Rajšek. - Delo, št. 258 (9. 11. 07), str. 6, foto. (Kdaj bosta speljana vodovod in kakovostna elektrika na Hudo Polico?).
- *Napeljali so vodovod za 30 hiš v Stični / B. R. - Delo, št. 261 (13. 11. 07), str. 6, foto. (Končana gradnja vodovoda Visoka cona Stična).
- *Načrtujejo šmarski dovoz na avtocesto / Bojan Rajšek. - Delo, št. 288 (14. 12. 07), str. 6. (Pred dvajsetimi leti zgrajeni polovični avtocestni priključek ne zadošča več povečanemu prometu).
- *Nekoliko višji davek v Grosupljem / Bojan Rajšek. - Delo, št. 292 (19. 12. 07), str. 6. (Nadomestilo za stavbna zemljišča).
- *Na Mlačevem gradijo kanalizacijo / B. R. - Delo, št. 294 (21. 12. 07), str. 6, foto. (Z 2,6 km dolgim glavnim vodom bodo Malo in Veliko Mlačevo ter Boštanj priključili na centralno čistilno napravo).
- *V Grosupljem bodo še nekaj časa brez redarja / Jana Petkovšek - Dn, št. 300 (31. 12. 07), str. 6. (Skrbel naj bi za red v naselju).

36 ROMI

2006

- *V banko vlomili fantiči / Sven Berdon. - Dn, št. 130 (16. 5. 06), str. 12. (Policisti so prijeli tri mlajše mladoletnike, ki so vlomili v NLB Grosuplje).
- *Eksplozija prestrašila Rome / Bojan Rajšek. - št. 196 (25. 8. 06), str. 7. // Mati in hči sta omedleli / (D. M.). - Sn, št. 196 (25. 8. 06), str. 4, foto. (Bombna eksplozija je prestrašila družino Strojan).
- *V Grosupljem pa že ne / Ksenija Hahonina. - Mladina, št. 41 (7. 10. 06), str. 35, foto. (Občina Grosuplje še naprej brez romskega svetnika).
- *Obljubljali baker, postregli s koli / Olga Cvetek. - Sn, št. 254 (3. 11. 06), str. 8, foto. (Dečja vas pri Zagradcu).
- *Cigan Miha naj rajši miži / Bernarda Jaklin. - Jana, št. 46 (14. 11. 06), str. 6-7, foto. (Srečanja bivše urednice Jane s Strojanovimi).
- *Varnost in pravičnost za vse / Anton Stres. - D, št. 48 (26. 11. 06), str. 17. (Komisija Pravičnost in mir pri SSK poziva k strpnosti do članov romske skupnosti).
- *Uskladiti razum in srce / Bogomir Štefancič ml. - D, št. 48 (26. 11. 06), str. 10, foto. (Marjan Lampret, koordinator pastorela romskega prebivalstva v Cerkvi na Slovenskem in podpredsednik mednarodnega katoliškega odbora za Cigane, govori o svojih izkušnjah duhovnika z Romi).
- *Svetniki niso jedli vročega kostanja / Mojca Zorko. - Dn, št. 305 (10. 11. 06), str. 10, foto. (Grosupeljski župan je sklical izredno sejo o selitvi Romov (Strojanovih) na Grosuplje).

*Sirota jaz okrog blodim / Stane Granda. - D, št. 47 (19. 11. 06), str. 11. (Romsko vprašanje je spolitizirano).

*Cigani / Rok Šonc. - Mag, št. 49 (6. 12. 06), str. 23. (Pri nas ni diskriminacije, saj pravosodje z vsemi ravna kot s cigani).

2007

* Romski slovarček za etnično mešan tabor / Dejan Kerba. - Delo, št. 33 (10. 2. 07), str. 4. (Slovarček bo pomoč v poletnem taboru za romske otroke iz Grosupljeja).

* Še vedno nimajo tretjega divjaka / Vojko Zakrajšek. - Sn, št. 34 (12. 2. 07), str. 5, foto. (Leta 2001 so v Velikem Globokem pri Zagradcu trije napadli Srečka Fajdiga, ki je ostal nepokretni).

* Ko je malo lahko veliko / Lili Zupančič, Nataša Rajh, Jasmina Zaman. - Dobro jutro, št. 128 (3. 11. 07), str. 14, foto. (Študentke Fakultete za socialno delo se v Smreku v okviru programa Tikno them (Mali svet) dvakrat na teden po tri ure ukvarjajo s predšolskimi romskimi otroki).

* **Simpozij o Romih v Grosupljem** / Mojca Zorko. - Dn, št. 111 (17. 5. 07), str. 8. // »Romi so diskriminirani« / Mojca Zorko. - Dn, št. 113 (19. 5. 07), str. 9, foto. // Za skupno življenje in brez ovir. Okrogla miza o Romih / Bojan Rajšek. - Delo, št. 115 (22. 5. 07), str. 6, foto. (V Mestni knjižnici Grosuplje je potekal tridnevni simpozij o Romih, ki se je zaključil v avli OŠ Louisa Adamiča s kulturnim programom Romov).

* Romski svetniki: ponekod neizobraženi, druge jih sploh ni / Mojca Zorko. - Dn, št. 120 (28. 5. 07), str. 6, foto. (Internetni forum kot oblika političnega izobraževanja romskih svetnikov).

ROMI - STROJANOVI

2006

* Romi brutalno pretepli Ambrušana / B. R. - Delo, št. 246 (23. 20. 06), str. 6. // Domačina je potolkel Slovenec, ne Rom / Bojan Rajšek. - Delo, št. 247 (24. 10. 06), str. 7. // Grožnje Ambrušanov pregnale Rome / Bojan Rajšek. - Delo, št. 248 (25. 10. 06), str. 1+3.

* Izbor člankov še v: Delo, št. 249–254, 257, 259–276, 279–285, 295–301 (26. 10. 06–31. 12. 06) ; Nedelo, št. 44, 47, 48, 51, 52 (5. 11. 06–31. 12. 06) ; Demokracija, št. 45–47 (9. 11. 06) ; Dnevnik, št. 291–324, 327–335, 345–348, 351–354 (26. 10. 06–31. 12. 06) ; Dobro jutro, št. 93 (16. 12. 06) ; Dolenjski list, št. 44, 45, 48, 49, 52 (2. 11. 06, 9. 11. 06–30. 11. 06) ; Družina, št. 46 (12. 11. 06) ; Finance, št. 220, 226, 227 (16. 11. 06–31. 12. 06) ; Jana, št. 46–48 (14. 11. 06) ; Mag, št. 44–49 (30. 10. 06) ; Mladina, št. 44, 45, 47, 49 (28. 10. 06 in 2. 12. 06) ; Primorski dnevnik, 252–271, 280, 288, (31. 10. 06–31. 12. 06) ; Slovenske novice, št. 247, 248, 251, 252, 262–270, 279–288, 291, 297, 298 (24. 10. 06–31. 12. 06) ; Svobodna misel, št. 21 (10. 11. 06) ; Žurnal, št. 41 (10. 11. 06).

2007

* Odrpito pismo Neue Zürcher Zeitung / Peter Starič. - Ampak, št. 1–2, (jan.–feb. 2007), str. 14–15, foto. (Odziv dr. Petra Stariča na članek Slovenija se boji za svoj ugled, objavljen v Neue Zürcher Zeitung, ki je povzel po Mladini fotografije in besedilo, vendar poroča pristransko).

* Izbor člankov še v: Delo, št. 15, 19, 26, 36, 42, 46, 57, 72, 75, 77, 86–89, 99, 111, 115, 140, 169–171, 189, 197, 207, 212–215, 217, 220–222, 225, 227, 229, 252, 263, 298 (19. 1. 07–28. 12. 07) ; Nedelo, št. 37, 38 (23. 9. 07–16. 9. 07) ; Demokracija, št. 1, 3, 12 (4. 1. 07–22. 3. 07) ; Dnevnik, št. 6, 16, 20, 36, 43, 57, 60, 67, 72, 77, 83, 86, 88, 97, 138, 139, 151, 152, 170, 187, 192, 197, 198, 212, 215, 218, 220, 221, 225, 226, 229, 242, 258, 286, 297–299 (9. 1. 07–31. 12. 07) ; Nedeljski dnevnik, št. 1, 4 (7. 1. 07, 28. 1. 07) ; Dobro jutro, št. 100 (24. 3. 07) ; Družina, št. 12 (25. 3. 07) ; Mag, št. 5, 20 (31. 1. 07, 16. 5. 07) ; Mladina, št. 1, 2, 4, 7, 12, 16, 17, 25 (6. 1. 07–23. 6. 07) ; Novi tednik, št. 69 (31. 8. 07) ; Novice (Celovce), št. 31 (3. 8. 07) ; Primorski dnevnik, št. 20, 22, 32, 61, 91, 92, 145, 234 (24. 1. 07–4. 10. 07) ; Slovenske novice, št. 15, 19, 36, 45, 48, 57, 66, 72, 94, 140, 172, 193, 207, 212, 214, 215, 221, 298 (19. 1. 07–28. 12. 07) ; Svobodna misel, št. 8, (26. 4. 07) ; The Slovenia Times, št. 77 (27. 4. 07).

* Konec pravne države : pravna in sociološka analiza preselitve Romov iz Ambrusa / Jasminka Dedić, Neža Kogovšek. - Poročilo Skupine za spremljanje nestrpnosti, št. 5 (2006), str. 84–95.

* Ko rešitev postane problem : morda bi pozitivno diskriminacijo nadomestili s pozitivno stimulacijo? Iz ostre krize v Ambrusu bi se morali vsi nekaj naučiti / Jernej Zupančič. - Večer, št. 261 (11. 11. 06), str. 8. // Zrno nauka iz Ambrusa : problemi so in velike evropske parole jih ne bodo rešile, pravi geograf dr. Jernej Zupančič / Vanesa Čokl. - Večer, št. 299 (27. 12. 06), str. 3. (Dr. Jernej Zupančič, rojen v Ambrusu, je predsednik komisije za Rome).

36 SOCIALNA VPRAŠANJA

2006

*Hiša zavetja sameva / Mojca Zorko. - Dn, št. 119 (5. 5. 06), str. 8, foto. // Hiša zavetja bo krizni center / Mojca Zorko. - Dn, št. 207 (1. 8. 06), str. 7, foto. // Krizni center za otroke bodo odprli jeseni / Bojan Rajšek. - Delo, št. 211 (12. 9. 06), str. 6. (Zveza prijateljev mladine Slovenija nima denarja, projekt za zatočišče otrokom in mladostnikom bo izvajal Center za socialno delo Grosuplje).

*Zahtevajo zidavo doma za ostarele / Bojan Rajšek. - Delo, št. 117 (24. 5. 06), str. 6, foto. (Šentviški upokojenci bi radi dom za ostarele na združni posesti Travniki).

*Za osebe z motnjami v duševnem razvoju / Mojca Zorko. - Dn, št. 262 (26. 9. 06), str. 9. // Bivalna enota za odrasle / Ester Pust. - Žurnal, št. 35 (29. 9. 06), str. 1+22, foto. // Otvoritev bivalne enote v Grosupljem : Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič Draga pri Igu / Valerija Bužan. - Glasnik, 15, št. 7 (okt. 2006), str. 19–20. (Šest varovancev centra za usposabljanje, delo in varstvo oseb z motnjami v duševnem razvoju je zaživel v ločeni bivalni skupini).

*Stop, za nasilje vstop prepovedan / Nataša Mavrič. - NDn, št. 288 (22. 10. 06), str. 6–7, foto. (Materinski dom Višnja Gora).

*Novi dom za starejše že poln / (mz) - Dn, št. 326 (1. 12. 06), str. 11. (Dom starejših občanov v Vidmu - Dobropole).

2007

*Zavod končno pred novogradnjo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 109 (15. 5. 07), str. 6, foto. (Novi prostori Prizme bodo stali pet milijonov evrov).

*Svetniki menijo, da zavod potrebuje novo vodstvo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 129 (7. 6. 07), str. 6, foto. (Direktor Prizme Bojan Stante ni dobil pozitivnega mnenja občine Dobropole).

*Vera je še, luči pa vedno manj / Nada Mavrič. - NDn, št. 43 (28. 10. 07), str. 6, foto. (Malči in Stanetu Škufca iz Tržiča pri Strugah je iz stiske pomagala Iskrica Nedeljskega).

37 ŠOLSTVO

2006

*Kmalu boljše razmere za pouk / Mojca Zorko. - Dn, št. 64 (7. 3. 06), str. 8. (Prenova OŠ Šentvid pri Stični).

*Malčki v vrtec oktobra / Mojca Zorko. - Dn, št. 74 (17. 3. 06), str. 9, foto. // V vrtcu že otroški smeh / Mojca Zorko. - Dn, št. 276 (10. 10. 06), str. 10, foto. (Nekdanja samopostrežna trgovina Tabor Grosuplje bo postala vrtec).

*Prvič doslej v športnem objemu Dolenjske / Jože Pogačnik. - Dn, št. 125 (11. 5. 06), str. 27, foto. // Prleki blesteli na Dnevnikovem krosu / Jože Pogačnik. - Dn, št. 129 (15. 5. 06), str. 1+20+26–27, foto. (Tradicionalni 21. Dnevnikov kros za slovenske šolarje v Stični).

*Zlati stiški maturanti / Barbara Pance. - Sn, št. 138 (17. 6. 06), str. 9, foto. (Srečanje generacije iz leta 1956 ob 50-letnici mature).

*Iz stare za eno leto v še starejšo / Mojca Zorko. - Dn, št. 238 (2. 9. 06), str. 9, foto. (50 učencev OŠ Žalna bo med gradnjo nove šole obiskovalo pouk v opuščeni šoli v Št. Juriju).

*Učencem in krajanom so pokazali, kako ravnati ob požaru / (mz). - Dn, št. 282 (16. 10. 06), str. 6. (V mesecu požarne varnosti so gasilci PGD Grosuplje pokazali, kako ravnati v primeru požara).

*Z nožem na sošolca / (bl). - Dn, št. 346 (21. 12. 06), str. 28. (V Srednji šoli Josipa Jurčiča v Ivančni Gorici).

2007

*K občutkom varnosti / Melita Garvas. - Šr, št. 4 (17. 2. 07), str. 13. (Specialistka pomoči z umetnostjo dela v Zavodu za vzgojo in izobraževanje v Višnji Gori).

*Vredno tudi po kamniti poti / Marija Majzelj - Oven. - Šr, št. 5 (3. 3. 07), str. 12. (Dijaki SŠ Josip Jurčič iz Ivančne Gorice so sodelovali v projektu Vpliv globalizacije na poglobljanje razlik med razvitimi in manj razvitimi državami).

*Šola v Žalni bo dražja, kot so svetniki pričakovali / Bojan Rajšek. - Delo, št. 56, str. 6. // Učenci v novi šoli predvidoma prihodnjo pomlad / B. R. - Delo, št. 228 (3. 10. 07), str. 6, foto. (V Žalni gradijo novo šolo).

Denar je, pogojev za gradnjo šole Polica pa ne / Mojca Zorko. - Dn, št. 68 (23. 3. 07), str. 11. (Pristojna ministrstva še niso dala soglasij, težavo dela tudi vodovod, ki ni javen, zato ni mogoče dobiti gradbenega dovoljenja).

*Župan Lampret: Novo šolo na Krki bomo morda gradili čez dve leti / Bojan Rajšek. - Delo, št. 78 (4. 4. 07), str. 6. // Nekdanje prostore škofjeloškega Kroja bodo preuredili v učilnice / Bojan Rajšek. - Delo, št. 234 (10. 10. 07), str. 6, foto. (Gradili bodo tudi s sredstvi Ministrstva za šolstvo in šport).

*Klofute in brce v šolskem »Teksasu« / Tomaž Bukovec. - NDn, št. 17 (29. 4. 07), str. 1+2-3, foto. (Nasilje v šolah - v Ivančni Gorici učenci v šolo nosijo frače, nože, pištole).

*Nov vrtec bodo zgradili zraven srednje šole Josipa Jurčiča / Bojan Rajšek. - Delo, št. 103 (8. 5. 07), str. 6. // Vrtec v Ivančni Gorici dražji 1. junija / Bojan Rajšek. - Delo, št. 117 (24. 5. 07), str. 6. // Več prostora v ivanškem vrtcu / Mojca Zorko. - Dn, št. 118 (25. 5. 07), str. 10. // Temeljni kamen za nov vrtec / B. R. - Delo, št. 121 (29. 5. 07), str. 6, foto. // Svetniki želijo v vrtcu zagotoviti dovolj prostora za vse otroke / Bojan Rajšek. - Delo, št. 241 (18. 10. 07), str. 6, foto. (Prostorska stiska v ivanškem vzgojno-varstvenem zavodu, zato so ob občinskem prazniku položili temeljni kamen za nov centralni vrtec).

*Od avgusta dražji vrtci v Grosuplju / mz. - Dn, št. 154 (7. 7. 07), str. 10. (Svetniki potrdili dvig cen za 4,6 odstotka).

*Odprli bodo še nedokončano šolo / Mojca Zorko. - Dn, št. 212 (14. 9. 07), str. 10, foto. // Odprli dograjeno in obnovljeno osnovno šolo / B. R. - Delo, št. 213 (15. 9. 07), str. 4, foto. (V Šentvidu pri Stični).

*Utripajoča rumena luč ne zagotavlja zadostne varnosti / Bojan Rajšek. - Delo, št. 212 (14. 9. 07), str. 6, foto. (Starši so zahtevali in dosegli, da se s semaforji zavarujejo prehodi na Ljubljanski cesti ob šoli Brinje).

Denar za ivanške dijake in študente / Bojan Rajšek. - Delo, št. 282 (7. 12. 07), str. 6. (10 000 evrov za dvajset dijakov in študentov).

39 ETNOLOGIJA

2006

Petelini (Ponikve na Dolenjskem) / Janez Bogataj. - Bilten, št. 59 (2006), str. 28-29, foto. (Folklorne maske iz Ponikve na znamkah Pošte Slovenije, dodana tudi pisemska ovojnica in žig prvega dne).

*Leskovi so najboljši / M. G. - Dl, št. 11 (16. 3. 06), str. 20, foto. (Kovač Jože Gačnik iz Ponikve še zna delati pripomočke za izdelavo zobotrebcev).

*Velikonočni zajtrk vabi / (mz). - Dn, št. 93 (5. 4. 06), str. 10. // Velikonočni zajtrk v občini Grosuplje / B. R. - Delo, št. 81 (7. 4. 06), str. 6, foto. (Društvo podeželskih žena Sončnica v avli občinske stavbe vsako leto pripravi razstavo velikonočnih jedi).

*Velikonočni sejem v Boštanju / B. R. - Nedelo, št. 14 (9. 4. 06), str. 8, foto. (Prodajali so kruh, pecivo, butarice, pirhe, pletene košare).

*S tradicijo za kupce / Darinka Sebenik. - Kg, št. 16 (19. 4. 06), str. 22. (Društvo podeželskih žena iz Ivančne Gorice z velikonočnimi jedmi v Intersparovem centru v Ljubljani).

*Razstava velikonočnih jedi / M. M. J. - Kg, št. 16 (19. 4. 06), str. 22, foto. (Predstavljeno je društvo DPŽ Sončnica z Grosupljega).

2007

*Podivci preganjajo zimo / (P. H.). - Sn, št. 39 (17. 2. 07), str. 15, foto. (Ponikve so za pusta postale Mali Pariz).

*Praznik zobotrebčarstva v Velikih Laščah / Delo, št. 42 (21. 2. 07), str. 24, foto.

*Veselo po Dobrepolju / Tanja Tomažič. - Glasnik S.E.D, št. 47 (3. 4. 07), str. 140–141, foto. // Dobro volje po Dobrepolju / Tanja Tomažič. - Vzajemna, št. 11 (november 2007), str. 29, foto. (Rajza Slovenskega etnološkega društva pod vodstvom etnologinje domačinke Anke Novak).

*Zamesili so kruh, spletajo butare / Biserka Karneža Cerjak. - Sn, št. 67 (22. 3. 07), str. 6, foto. (V OŠ Stična so v učilnici za etnologijo pripravili velikonočne posebnosti).

397 DRUŠTVA

2006

*Delaj, delaj, dekle pušeljce : ob 25. obletnici delovanja Folklorne skupine Račna / Andrej Košič. - Folklorist, 2 (2006), str. 109–110, foto. (Olga Gruden dela s folkloristi že 25 let).

*Ledeno presenečenje / Damjan Viršek. - Šr, št. 4 (18. 2. 07), str. 15, foto. (Članek o ledenih kapnikih v Županovi jami in fotografije jame na vsaki strani časopisa).

*Županova jama, čudežni svet brez sonca. - Šr, št. 10 (20. 5. 06), str. 6, foto. // Čudežni svet brez sonca / Barbara Pance. - Sn, št. 132 (10. 6. 06), str. 9–10, foto. // Nove knjige. - Gea, št. 8 (avg. 2007), str. 78, foto. // Županova jama : čudežni svet brez sonca / Drago Samec. - Grosupeljski odmevi, št. 6 (jun. 2006), str. 17. (Ob osemdesetletnici odkritja Županove jame je Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje izdalo knjigo o jami).

*Slavje z grenkim priokusom / Mojca Zorko. - Dn, št. 118 (26. 5. 06), str. 8, foto. (Prireditve ob 80. obletnici odkritja jame, gostišče ob jami ostaja zaprto).

*Občni zbor ZŠAM Grosuplje / Mirko Škrjanec. - Prv, št. 3 (maj–junij 2006), str. 25, foto. (Pregledali so delo, napravili načrte za naprej in podelili priznanja Tonetu Hočevvarju in Marku Skušku).

*Občni zbor ZŠAM Ivančna Gorica / Franc Bivic. - Prv, št. 3 (maj–jun. 2006), str. 26–27, foto. (Pregledali so delo, napravili načrte za naprej in za častnega člana razglasili Janeza Malovrha).

*Visok državniški obisk pri ZŠAM Ivančna Gorica / Matej Šteh. - Prv, št. 5 (sep.–okt. 2006), str. 19, foto. (Minister za notranje zadeve Dragutin Mate in generalni direktor policije Jože Romšek sta na prvi šolski dan pospremila prvošolčke na poti v šolo).

*Grosupeljski kolesarji praznujejo / Mojca Zorko. - Dn, št. 144 (30. 5. 06), str. 8. (30-letnica Kolesarskega društva Grosuplje).

*Dan odprtih vrat na šentviškem letališču / B. R. - Delo, št. 146 (27. 6. 06), str. 7, foto. (Letalski klub Šentvid).

*Podeželje se predstavi / D. H. - Kg, št. 19 (10. 5. 06), str. 17, foto. (Predstavile so se ekološke kmetije s svojimi izdelki).

*Prijetno s koristnim / Franc Omahen. - Kg, št. 46 (15. 11. 06), str. 20, foto. (Srečanje podeželskih žena Dobrepolja, Ivančne Gorice in Grosupljega v Dobrepolju).

2007

*Ultralahkemu letalu je baje odpovedal motor / Gorazd Utenkar, Ksaver Dolenc. - Delo, št. 24 (30. 1. 06), str. 7. // Preživela sta strmoglavljenje / Domen Mal. - Sn, št. 23 (29. 1. 07), str. 4, foto. // V strmoglavljenju še enkrat rojena / Domen Mal. - Sn, št. 24 (30. 1. 07), str. 5, foto. Pilot in učenec sta se še enkrat rodila / Uroš Praš. - Dn, št. 24 (30. 1. 07), str. 12 (Po vzletu z letališča v Šentvidu pri Stični je z višine 30 m strmoglavilo letalo).

*Iz občnega zbora ZŠAM Ivančna Gorica / Matej Šteh - Prv, št. 2 (mar.–apr. 2007), str. 20, foto. (Po pregledu dela in načrtih so podelili priznanja jubilarantom: Alojzu Kastelicu, Francu Strmoletu).

*Občni zbor ZŠAM Grosuplje / Mirko Škrjanc - Prv, št. 2 (mar.–apr. 2007), str. 26, foto. (Pregledali so delo minulega leta, napravili načrte za naprej).

*Veselje, volja, korajža, uspeh / Marinka Marinčič Jevnikar. - Kg, št. 12 (22. 3. 07), str. 20, foto. (Deseta obletnica Društva podeželskih žena Ivančna Gorica).

*Uspešno leto kluba dobrodelnih / Bojan Rajšek. - Delo, št. 127 (5. 6. 07), str. 6, foto. (Rotary klub Grosuplje).

*Visoko občinsko priznanje / Klara Nahtigal. - Kg, št. 23 (6. 6. 07), str. 20, foto. (Društvo podeželskih žena Sončnica je prejelo Občinsko priznanje z zlatim znakom).

*Sončni pohod k Županovi jami. - Delo, št. 187 (16. 8. 07), str. 20. (TOD Županova jama Grosuplje je za nove priseljence organizirala pohod do Županove jame).

*Krajani so pozdravili jesen / Kristina Zajc. - Vzajemna, št. 11 (nov. 2007), str. 56, foto. (TOD Županova jama Grosuplje je priredilo 14. Zlato jesen).

502 VARSTVO NARAVE

2006

*Čistilna naprava v Šentvidu pri Stični / B. R. - Delo, št. 16 (23. 4. 06), str. 2. // Odprli čistilno napravo / Matej Šteh. - Mesečnik (Novo mesto), št. 26 (maj 2006), str. 9, foto. (Odprtje druge največje čistilne naprave v občini Ivančna Gorica).

*Čistilna akcija / Vanja Lukman Tome. - Kg, št. 48 (29. 11. 06), str. 19, foto. (Zelene straže Konjeniškega kluba Grosuplje so očistile naravni rezervat Bičje).

*Vsestransko ogroženi Globočec / Nataša Ravbar. - Delo, št. 259 (9. 11. 07), str. 19, foto. (Mlada raziskovalka Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU je raziskala kraške vodne vire v Globočcu).

2007

*Žiga Zois in človeška ribica / Marko Aljančič. - Glasnik SM, št. 1–3 (2005–2007), str. 136–144, ilustr. (Človeška ribica iz izvira pri Stični).

*Ekološko ozaveščanje že v vrtcih / (mz). - Dn, št. 42 (21. 2. 07), str. 11. // Zmagovalci ekoprojekta so ivanški otroci / B. R. - Delo, št. 94 (24. 4. 07), str. 6. // O ekologiji najboljši malčki iz Ivančne Gorice / (mz). - Dn, št. 99 (3. 5. 07), str. 7. (Ekološki projekt vrtcev in radia Zeleni val **Eko Ferdo**).

*Radensko polje bodo najprej očistili, nato zaščitili / Hana Stojan, Mojca Zorko. - Dn, št. 62 (16. 3. 07), str. 9. (Ustanavljajo krajinski park Radensko polje).

*Čistilna akcija / Vanja Lukman Tome. - Kg, št. 43 (24. 10. 07), str. 18, foto. (Konjeniški klub Grosuplje, Univerza za tretje življenjsko obdobje in stanovalci Sončnih dvorov so očistili del Grosupljega in Koščakovega hriba).

61 ZDRAVSTVO

2006

*Zobozdravniki bi radi na svoje / Mojca Zorko. - Dn, št. 60 (3. 3. 06), str. 10, foto. (V občini Grosuplje nima koncesije niti en zasebnik).

*Več občinskega denarja za pomoč na domu / Mojca Zorko. - Dn, št. 64 (7. 3. 06), str. 8, foto. (Marta Gašparovič, direktorica doma starejših občanov, pogoša storitev pomoči starostnikom na domu).

*Celostni pristop k uporabnikom drog na lokalni ravni / Mojca Zorko. - Dn, št. 158 (13. 6. 06), str. 9. (LAS – Lokalna akcijska skupina se bori proti drogam in zasvojenosti).

2007

*»Škodljiva privatizacija javnega zdravstva« / Mojca Zorko. - Dn, št. 38 (16. 2. 07), str. 10, foto. (Podeljevanje koncesij in komercializacija zdravstva na Grosupljem, kjer še vedno čakajo na nov zdravstveni dom).

*Mladostniki radi bežijo od težav / Jana Petkovšek. - Dn, št. 110 (16. 5. 07), str. 12, foto. (Grosupeljska LAS, Lokalna akcijska skupina, je pripravila seminar: Socialne veščine za dobre življenjske izbire).

63 KMETIJSTVO

2006

*Marija Erjavec, predelava sadja, Kmetija Erjavec, Gorenja vas 7, Ivančna Gorica. - V: Iz prakse za prakso : kako uspešno tržiti na kmetiji, 2006, str. 59–61, foto. // Uspeh že, a daleč od zadetka na loteriji / Darja Zemljič. - Kg, št. 17 (26. 4. 06), str. 5, foto. // Visoka cena ni ovira za prodajo / Darinka Sebenik. - Kg, št. 30 (26. 7. 06), str. 20, foto. (Kmetija Erjavec iz Gorenje vasi pri Ivančni Gorici se ukvarja s sušenjem in prodajo sadja).

*Četrto stoletja v službi ptic / Drago Kovačič. - MMS, št. 4 (apr. 2006), str. 56–57, foto. (Društvo za varstvo in vzgojo ptic Grosuplje goji ptice in vsako leto pripravi razstavo).

*Stvari rastejo na policah v trgovini / Darja Šneberger Brežnik. - D, št. 17 (23. 4. 06), str. 12, foto. (Monika Kastelic, dekle s kmetije v Šmarju - Sapu).

*Podeželje se predstavi / D. H. - Kg, št. 19 (10. 5. 06), str. 17, foto. (Predstavile so se ekološke kmetije s svojimi izdelki).

*Od sečnje do sekancev / Marinka Marinčič Jevnikar. - Kg, št. 19 (10. 5. 06), str. 1, foto. (Strojni krožek Kmetovalec iz Grosupljega ima letos tudi sekcijo za gozdarstvo).

*Kose so zopet pele / Slavko Mirtič. - Kg, št. 24 (14. 6. 06), str. 19+22, foto. (Tekmovanje koscev na Lučarjevem Kalu).

Osvežitev s kozjim mlekom / J. H. - Kg, št. 27 (5. 7. 06), str. 17, foto. (Vincencij Čepon ima v Stični 110 molznih koz).

*Prikaz novih sort in hibridov vrtnin / Ana Ogorelec. - Kg, št. 38 (20. 9. 06), str. 38, foto. (Na kmetiji Ivana Bučarja na Velikem Mlačevem so predstavili nove sorte vrtnin).

*Konjereja kot storitvena dejavnost / Primož Kaučič. - Podjetnik, št. 10 (okt. 2006), str. 29, foto. (Jože Čož je opustil kmetovanje in se lotil vzreje konj in z njimi povezanih storitev).

*Če izumrejo čebele, je z nami konec! / Urška Krišej Grubar. - Nedelo, št. 43 (29. 10. 06), str. 21, foto. (Anton Fabjan je čebelar iz Predstrug, ki je izdelal endovital, zdravilo, ki ubija rakave celice).

2007

*Kako čebelarijo v večjem družinskem čebelarstvu Koželj iz Šmarja - Sapa / Janez Mihelič. - Sč, št. 1 (jan. 2007), str. 15–18, foto.

*Reja konj in konjeniški šport / Dragica Heric. - Kg, št. 8 (21. 2. 07), str. 32, foto. (Janez Dolinšek je sodnik kasaških dirk in predsednik Združenja kasaških sodnikov Slovenije).

*Bik vreden kot stara krava / Kristijan Hrastar. - Kg, št. 12 (21. 3. 07), str. 6, foto. (Ovržen sum na tuberkulozo na škodo kmeta Toneta Novaka iz Bruhanje vasi pri Vidmu - Dobrepolje).

*Srečanje čebelarjev iz ČD Grosuplje z novogoriškimi čebelarji / Vanda Koželj in Janez Žnidaršič. - Sč, št. 6 (junij 2007), str. 203, foto.

*Praznik košnje v Lučarjevem Kalu / S. M. - Dl, št. 23 (7. 6. 07), str. 26. // Košnja v Lučarjevem Kalu / Slavko Mirtič. - Kg, št. 24 (13. 6. 07), str. 19, foto. (V počastitev ivanškega občinskega praznika so organizirali 14. tekmovanje v košnji).

*Za zdravo pridelavo hrane v Dobrepolju / Bojan Rajšek. - Delo, št. 135 (14. 6. 07), str. 6. (Občinski svet je sklenil zaščititi interese kmetov, ki želijo pridelovati hrano brez gensko spremenjenih organizmov).

*Na Kitnem Vrhu žanjejo s srpi / Slavko Mirtič. - Kg, št. 30 (25. 7. 07), str. 19, foto. (Na Kitnem vrhu pri Zagradcu obujajo stare kmečke običaje).

*Zver in Pate tokrat razred zase / Kristijan Hrastar. - Kg, št. 39 (26. 9. 07), str. 32, foto. // Pate in Zver ponovno najboljša / Janja Ambrožič. - Dl, št. 39 (27. 9. 07), str. 15, foto. // Domača društva na državnem oranju / Marinka Marinčič Jevnikar. - Kg, št. 40 (3. 10. 07), str. 17, foto. (51. državno tekmovanje oračev v Gorenji vasi pri Ivančni Gorici, domačini so orali s konjsko vprego).

*Senzorično ocenjevanje medu / Grosuplje 2007 / Čebelarstvo društvo Grosuplje. - Sč, št. 10 (okt. 2007), str. 317.

*Stiške mačehe za čez zimo / Marjetka Hrovatin. - MMS, št. 11 (nov. 2007), str. 18–19, foto. (Branja Juvančič, vodja Samostanske vrtnarije Stična).

*Krajani z dvojnimi pravicami / Dragica Heric. - Kg, št. 45 (7. 11. 07), str. 5, foto. (Nepravilnosti pri komasacijskih postopkih v k.o. Podgora).

*Veliko zanimanja za nove sorte / D. H. - Kg, št. 49 (5. 12. 07), str. 27, foto. (Dan krompirja v Ivančni Gorici).

64 GOSPODINJSTVO

2006

*Prvič zamesila kruh še kot otrok / Barbara Pance, Sn, št. 27 (2. 2. 06), str. 22, foto (Kmetica Sonja Boh, predsednica Društva podeželskih žena Sončnica Grosuplje).

*Po salamah diši / M. M. J. - Kg, št. 14 (5. 4. 06), str. 19, foto. (V Lučah pri Grosupljem so organizirali salamijado).

*Ob poroki ni znala speči niti piškotov / Barbara Pance. - Sn, št. 80 (6. 4. 06), str. 22, foto. (Milka Kozlevčar s Spodnjega Blata pri Grosupljem peče kruh, potice, piškote, pecivo vseh vrst).

*Sončna srca domačij / Barbara Pance. - Sn, št. 88 (15. 4. 06), str. 13, foto (Društvo podeželskih žena Sončnica predstavlja jedi velike noči).

*Štrukeljčki v juhi, spomin na otroštvo / Barbara Pance. - Sn, št. 124 (1. 6. 06), str. 22, foto. (Milena Mušič iz Drage kuha in peče po starih receptih).

2007

*Korenčkovi piškoti / Barbara Pance. - Sn, št. 20 (25. 1. 07), str. 20, foto. (Peče Fani Sterle z Velikega Mlačevega).

*Zelenjava in divji riž / Barbara Pance. - Sn, št. 43 (21. 2. 07), str. 20, foto. (Kuha Jožica Fabjan iz Predstrug).

*Podeželske dobrote / Barbara Pance. - Sn, št. 205 (6. 9. 07), str. 20, foto. (Pripravljala Pavla Hočevar, predsednica Društva podeželskih žena iz vasi Pri cerkvi - Struge).

*Kuha za vegetarijanci / Barbara Pance. - Sn, št. 229 (4. 10. 07), str. 20, foto. (Recepti Nade Lunder iz Predstrug).

66/69 INDUSTRIJA IN OBRT

2006

***Igor Akrapovič**, Delova osebnost leta : Dobro je treba deliti s sodelavci /Primož Cirman. - Delo, št. 2 (4. 1. 06), str. 3, foto. // Delova osebnost leta je Igor Akrapovič : Podjetnik, ki je reforme že prelil v življenje / Gorazd Utenkar. - Delo, št. 2 (4. 1. 06), str. 1, foto. // Podjetnik Akrapovič osebnost leta / T. F. - Dobro jutro, št. 71 (14. 1. 06), str. 32, foto. // Najboljše izpušne sisteme izdelujejo pri Akrapoviču / Janja Ambrožič. - Dl, št. 3 (19. 1. 06), str. 23, foto. // Igor Akrapovič. - Moje delo.com, (17. 5. 06), str. 26–29. // Akrapovič gre naprej. - Finance, št. 125 (3. 7. 06), str. 24, foto. (Direktor tovarne izpušnih sistemov Akrapovič iz Ivančne Gorice).

*Novi direktor podjetja Akrapovič je **Marko Adamič** / Igor Dernovšek. - Dn, št. 117 (3. 5. 06), str. 18. // Motor zamenjal za otroka in ženo / Katarina Matejčič. - Finance, št. 91 (6. 5. 06), str. 16, foto. (Marko Adamič je postal vršilec dolžnosti direktorja podjetja Akrapovič iz Ivančne Gorice).

***Milan Čelan**, direktor Tipro keyboards : Če je treba, se našemi, kot bi padel z lune / Alenka Brezovnik. - Dn, št. 15 (16. 1. 06), str. 19, foto. // Tiprova črna luknja in gradnja odnosov z odjemalci / Urban Šebeljaj. - Finance, št. 95 (22. 5. 06), str. 27, foto. // Prednost je v poslovnem modelu / Primož Kaučič. - Podjetnik, št. 9 (sep. 2006), str. 10–11, foto. // Trmoglavo od tipke do inteligentnih tipkovnic in ... / Simona Bandur. - Delo (FT), št. 240 (16. 10. 06), str. 8, foto. (Direktor grosupeljskega podjetja Tipro keyboards).

*V slogu Afrike - Kongo Hotel & Casino / Draga Popoten. - Horizont, št. 37 (mar. 2005), str. 28–29, foto. // Bela, črna in zelo udobna / Matej Štakul. - Dn, št. 251 (15. 9. 06), str. 33, foto. (Na mestu nekdanjega Motela Grosuplje stoji igralnica, ki posoja tudi limuzine).

*Primož Bregar, žagarstvo, Gabrovčec na Dolenjskem : potrebna so vlaganja, da je rezultat / Eva Mihelič. - Obrtnik, št. 5 (maj 2006), str. 97, foto. (Žaga v družini obstaja že 90 let).

*Bogastvo v kruhu / Polona Šeško. - Mag, št. 19 (10. 5. 06), str. 58–60, foto. // Pekarna Blatnik bi kupila Mlinotest / Majda Dodevska. - Delo, št. 209 (9. 9. 06), str. 9, foto. // Vlada podpira Tomaža Blatnika pri prevzemu Mlinotesta / Saša Malek. - Dn, št. 256 (20. 9. 06), str. 21, foto. // Tomaž Blatnik, direktor in solastnik Pekarne Blatnik / Marjeta Šoštarič. - Nedelo, št. 47 (26. 11. 06), str. 32, foto. (Franci Tomaž Blatnik iz Dobropole je pred šestnajstimi leti ustanovil **Pekarno Blatnik**, sedaj pa prevzema Mlinotest).

*Bojan Povše, mlinar s Temenice na Dolenjskem : obudil je očetovo mlinarsko pot / S. Dokl. - Obrtnik, št. 6 (jun. 2006), str. 97, foto. (Lesarski tehnik je obnovil mlin, zbira stare mlinске rekvizite).

*Livar iz Ivančne gorice v Banjaluki / Z. L. - Delo, št. 129 (7. 6. 06), str. 12. // Livar d. d., Ivančna Gorica : spomladi prihodnje leto bodo vse naše livarne ustrezale direktivi IPPC. - Finance, št. 204 (23. 10. 06), str. 28, foto. (V procesu privatizacije so postali lastniki Livnice Jelšingrad, predsednik uprave je Stanislav Osterman).

*Zlati hlebci iz Grosupljega. - Dobro jutro, št. 82 (17. 6. 06), str. 12, foto. // Zlati kruh : tradicionalni krjavelj, raznoliki sosed, prvovrstni malnar / Finance, št. 115 (19. 6. 06), str. 27, foto. (Trije hlebci Pekarne Grosuplje zopet prejeli nagrado posebne strokovne komisije Sekcije za pekarstvo, Združenje živilske industrije pri GZS).

*Nadkritja za bazene : uporabniku prijazna streha bazena. - Finance, št. 120 (26. 6. 06), str. 33, foto. (Podjetje Sintex d.o.o, Zupančičeva 34, Grosuplje).

*Privlačni lokali v Sončnih dvorih. - Finance, št. 120 (26. 6. 06), str. 32, foto. (Gradbeno podjetje Grosuplje ponuja poslovne prostore).

*Mojstrici kozmetične nege Silva Glavan - Bukovinski in Simone Fischer : strankam podarijo srečo in energijo, zato se rade vračajo / Nataša Štirn. - Obrtnik, št. 9 (sep. 2006), str. 35, foto. (Kozmetični salon Masiki d. o. o. na Grosupljem).

*Pletenica za spretne roke / Maja Omladič. - National geographic junior, št. 32, (okt. 2006), str. 38–39, foto. (Pek Matevž iz Pekarne Grosuplje).

*Inkubator, ki deli tveganje z naročnikom. - Dobro jutro, št. 89 (21. 10. 06), str. 8, foto. (Podjetniški inkubator Območne obrtne zbornice Grosuplje pomaga pri hitrejšem razvoju drobnega gospodarstva).

*Avtotransporti Kastelec, Kastelec Lado, s. p., Grosuplje : dolgoletna tradicija in kakovostne storitve so njihova največja prednost. - Finance, št. 204 (23. 10. 06), str. 30, foto. (Pred 17 leti ustanovljeno prevozniško podjetje z Grosupljega se ukvarja tudi z razgradnjo starih avtomobilov).

2007

***Tomaž Blatnik** prodaja polovico podjetja / Sebastjan Morozov. - Dn, št. 4 (6. 1. 07), str. 20, foto. (Pekarna Blatnik iz Dobropole).

*Izdelke prodaja ljubezenska zgodba / Janja Simonič. - Finance, št. 25 (6. 2. 07), str. 28, foto. // Podjetnikovih 15 let : Milan Čelan, podjetnik leta 1999 / Primož Kaučič. - Podjetnik, št. 3 (mar. 2007), str. 12–14, foto. // Tipro izkusil pasti samogradnje / V. V. - Finance, št. 100 (29. 5. 07), str. 19, foto. // Dampinške cene, da gredo lasje pokonci / Mija Repovž. - Finance, št. 173 (30. 7. 07), str. 8–9, foto. // Notranji lastniki zagotavljajo. - Manager, št. 12 (dec. 2007), str. 18, foto. // Kako prodati svoje misli / Vida Petrovič. - Podjetnik, št. 5 (maj 2007), str. 22–23, foto. (**Milan Čelan** in podjetje Tipro keyboards z Grosupljega).

***Igor Akrapovič** prodira tudi na avtomobilski trg / Mateja Bertoncelj. - Finance, št. 32 (16. 2. 07), str. 4–5, foto. // Veleposlanik ZDA obiskal Ivančno Gorico in podjetje Akrapovič : Akrapovič hoče odpreti podjetje tudi v ZDA / Bojan Rajšek. - Delo, št. 42 (21. 2. 07), str. 4, foto. // Igor Akrapovič / Blaž Kovšca. - Delo (FT), št. 46 (26. 2. 07), str. 10, foto. // Akrapovič bo zaposlene motiviral z delnicami : izdelovalec izpušnih sistemov Akrapovič se je preoblikoval v delniško družbo, katere solastniki so zaposleni / Novica Mihajlovič. - Finance, št. 197 (15. 10. 07), str. 2–3, foto. // Akrapovič v Milanu z novo podobo, s še več moči v ZDA / Katarina Matejčič. - Finance, št. 210 (5. 11. 07), str. 1+6, foto. // Motocikli po slovensko / Boris Lenič. - Dn, št. 259 (10. 11. 07), str. 40, foto. // Na obisku pri Akrapoviču : v šali tudi dele za umetne kolke / Andraž Zupančič. - Dn, št. 264 (16. 11. 07), str. 7, foto. // Akrapovič : sodelavcem bo prepustil petino. - Manager, št. 12 (dec. 2007), str. 17, foto. (Podjetje Akrapovič iz Ivančne Gorice).

***Premierni Gastexpo uspel!** / Urša Cvilak. - Pet zvezdic, št. 3 (mar. 2007), str. 39–40, foto. (Na sejmu so z Grosupljega sodelovali: Kogast, Winterhalter Gastronom in Cookinox).

***Mizarstvo Grosuplje, d. d., Grosuplje** : s kakovostnim pohištvom so prepričali tudi najzahtevnejše hotelske verige. - Finance, št. 71 (13. 4. 07), str. 25, foto. (Od začetkov 1947 do danes).

***Livar: spremembe v lastništvu, vodstvu in nadzornem svetu** / Matjaž Polanec. - Dn, št. 100 (4. 5. 07), str. 21. (Podjetje iz Ivančne Gorice).

***Grosupeljska igralnica Kongo** je naprodaj / Lucija Bošnik. - Finance, št. 139 (24. 7. 07), str. 18, foto. (Joc Pečečnik prodaja grosupeljski hotel in kazino).

***Univerzalni rdečeličnej** / Miran Pucelj. - Moj dom (pril. Dn), št. 159 (5. 9. 07), str. 126–128, foto. (Preizkus dveh električnih vrtnalnikov Black&Decker, grosupeljskega podjetja G-M&M).

***Marjan Petrič, ustanovitelj Elveza** : novi prostori za rast / Matija Krnc. - Dn, št. 220 (24. 9. 07), str. 15. // Velika proizvodnja v majhnem kraju / Mojca Zorko. - Dn, št. 241 (18. 10. 07), str. 13, foto. (Višnja Gora).

***130-letnica Gostilne Štorovje** / Svetla Božičnik. - Pet zvezdic, št. 10 (okt. 2007), str. 19, foto. (Gostilna Štorovje s Sel pri Radohovi vasi).

7 UMETNOST

2006

***Sedej & Dostal kontra Kralj** : kritika Toneta Kralja ob poslikavi župnijske cerkve v Volčah / Alenka Klemenc. - Arhivi, 29, št. 2 (2006), str. 253–262.

***Kraljeva meditacija o skrivnosti življenja** : Tone Kralj: Nasmeh (1921) / Milček Komelj. - Vzgoja, 31, št. 3 (okt. 2006), str. 31–32, ilustr.

***Tone Kralj (1990–1975)** : Martin Krpan. / Andrej Smrekar. - V: Podoba knjige --- knjiga podob. - 7. slovenski bienale ilustracije, [Cankarjev dom, 15. 11. 2006–14. 1. 2007]. - Ljubljana, 2006, str. 8–12., ilustr. (Besedilo v slovenskem jeziku in prevod v angleškem jeziku).

***Minljivost svetlobe** : **Rafael Samec** : Prameni svetlobe / (šm). - Dn, št. 94 (6. 4. 06), str. 15, foto. // V svetu prosojnih skulptur / Biserka Karneža Cerjak. - Sn, št. 248 (25. 10. 06), str. 12, foto. (Rafael Samec, rojen v Dobrepolju, kipari v vosku).

***Lučka Koščak**. - Nakup (pril. Dela in Sn), št. 27 (26. 5. 06), str. 17, foto. (Kiparka, doma iz Zagradca pri Grosupljem, živi in dela v Švici).

***Galerija likovnih samorastnikov v Trebnjem** / Miklavž Komelj. - Rast, št. 6 (jun. 2006), str. 581–596. (Med naivci zavzema pomembno mesto Viktor Magyar, ki je poučeval na Grosupljem in je tu tudi pokopan).

***Slika in telovadi** / (M. V.). - Več, št. 23 (9. 6. 06), str. 60, foto. // Išče, kar se skriva pod površino ... / Urša Krišelj Grubar. - Nedelo, št. 37 (17. 9. 06), str. 21, foto. // Serija razstav ob obletnici Franceta Slane / (nr). - Dn, št. 256 (20. 9. 06), str. 15, foto. // Zapisovalec preteklosti / Tanja Jaklič. - Delo, št. 220 (22. 9. 06), str. 14, foto. // France Slana: ob 80. rojstnem dnevu / Nataša Ivanič. - Dn, št. 290 (24. 10. 06), str. 16, foto. // Svoje glavi otrok, 80-letnik France Slana / Mirko Kunšič. - Sn, št. 251 (28. 10. 06), str. 6, foto. (Slikar **France Slana**, osemdesetletnik, živi na Krki na Dolenjskem).

***Zemlja v rokah**. - Kg, št. 26 (28. 6. 06), str. 19, foto. (Lončar Boštjan Dobovšek iz Žalne pri Grosupljem).

***Grosuplje – mesto kipov** / Tanja Jaklič. - Delo, št. 227 (30. 9. 06), str. 17, foto. // Grosuplje bogatejše za šest kipov / Mojca Zorko. - Dn, št. 266 (30. 9. 06), str. 19, foto. (Kiparski simpozij Grosuplje - mesto kipov 2006).

*V polju najstarejše grafične tehnike / Tanja Jaklič. - Delo, št. 231 (5. 10. 06), str. 15, foto. (Avtorica razstave Privlačnost matrice, lesorez v Sloveniji v 20. stoletju je Grosupeljčanka mag. Breda Škrjanec).

2007

*Municipal public library Grosuplje / Matevž Čelik. - V: New architecture in Slovenia, 2007, str. 150–153, foto. (Med novejše dosežke slovenske arhitekture je uvrščena tudi Mestna knjižnica Grosuplje). Plečnikovo medaljo 2007 za uspešno zasnovo in realizacijo prejmeta za knjižnico v Grosupljem avtorja arhitekta dr. Matej Blenkuš in prof. Miloš Florijančič / V: Plečnikova odličja za leto 2007, (apr.–maj 2007), str. [5], foto.

*Cistercijski samostan in župnijska cerkev Žalostne matere božje, refektorij in opatova kapela / Nace Šumi. - V: Arhitektura 18. stoletja na Slovenskem, 2007, str. 115–116, ilustr.

*Boštanj pri Grosupljem / Nace Šumi. - V: Arhitektura 18. stoletja na Slovenskem, 2007, str. 209–210, ilustr.

*Praproče pri Grosupljem / Nace Šumi. - V: Arhitektura 18. stoletja na Slovenskem, 2007, str. 212, ilustr.

*Krka / Nace Šumi. - V: Arhitektura 18. stoletja na Slovenskem, 2007, str. 200, ilustr.

*Zamejska potovnica od Milj do Monoštra (6) : Lovrenčevo jezero na Kraškem robu / Drago Kralj. - Delo, št. 122 (30. 5. 07), str. 25, foto. (Veliko podob in cerkvene opreme Toneta Kralja).

*Pod ilirskim Triglavom / Drago Kralj. - Sn, št. 281 (6. 12. 07), str. 18, foto. (Tone Kralj je v podgrajski cerkvi pri Ilirski Bistrici upodobil usodo vasi in vaščanov v letih druge svetovne vojne).

*27. grafični bienale: v iskanju novih prostorov / Petja Grafenauer Krnc. - Dn, št. 227 (2. 10. 07), str. 16, foto. (Med kuratorji bienala tudi Grosupeljčanka Breda Škrjanec).

*Mehka duša trdega kamna / Barbara Pance. - Sn, št. 245 (21. 10. 06), str. 14, foto. (Grosuplje – mesto kipov 2007).

*Pokrajina kot vir navdiha / MIM. - Dl, št. 46 (15. 11. 06), str. 18. (Razstava slik Viktorja Magyarja, ki je učil in umrl na Grosupljem, na Čatežu ob pohodu po Levstikovi poti).

*Menih in slikar : Razstava ob 100. obletnici rojstva p. Gabrijela Humka / Ksenija Hočevar. - D, št. 46 (18. 11. 07), str. 14, foto. // Stoletnica rojstva p. Humka / MIM. - Dl, št. 47 (22. 11. 07), str. 18. (V cistercijskem samostanu v Stični).

78 GLASBA

2006

*Sittich (deutsch für slowenisch Stična) / JSn [Jurij Snój]. - V: Oesterreichisches Musiklexikon / herausgegeben von Rudolf Flotzinger. - Wien : Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2002–2006. Bd. 5 (2006), str. 2224–2225.

***Nina Pušlar** / Tina Torrelli. - Cosmopolitan, št. 1 (jan. 2006), str. 30, foto. // Nina Pušlar / Miha Turk. - Ognjišče, št. 1 (jan. 2006), str. 82–83, foto. // Hočeva peti za zmeraj / Miša Čermak. - Jana, št. 3 (17. 1. 06), str. 32, foto. // Nina Pušlar / Blaž Tišler. - Antena, št. 40, (23. 10. 06), str. 6, foto. (Mlada pevka iz Ivančne Gorice je zmagala v Bitki talentov v nedeljski TV oddaji Spet doma).

*Krvavelj je osvojil tudi Francoze / (A. S.). - Sn, št. 55 (8. 3. 06), str. 20, foto. // Ansambel Krvavelj nazdravlja / (mm). - Polet (pril. NDn), št. 76 (19. 3. 06), str. 29, foto. (Narodnozabavni ansambel iz Stične).

Slovenska brat in sestra z argentinskimi pesmimi / Marijan Zlobec. - Delo, št. 99 (3. 5. 06), str. 13. // Bernadra in Marcos Fink oblikovala vrhunski večer samosplovov različnih avtorjev / Tatjana Gregorič. - Pn, št. 226 (26. 9. 06), str. 12. (**Marcos Fink** (Gorenja vas pri Polici) in sestra Bernarda sta posnela ploščo s 26 argentinskimi pesmimi).

***Slapovi** bodo kmalu praznovali / Rudi Vlašič. - Dl, št. 23 (8. 6. 06), str. 32, foto. // Najlepše je doma / Mojca Marot. - Pilot (pril. NDn), št. 121 (7. 5. 06), str. 8–9, foto. // Nemirni Slapovi / Barbara Pance. - Sn, št. 129 (7. 6. 06), str. 12, foto. // Slapovi bodo kmalu praznovali / Rudi Vlašič. - Dl, št. 23 (8. 6. 06), str. 32, foto. // Najlepše je doma / Mojca Marot. - Kg, št. 31 (2. 8. 06), str. 22, foto. // Najlepše je doma / (A. S.). - Sn, št. 276 (29. 11. 06), str. 19, foto. (Z novo ploščo Najlepše je doma so začeli praznovati 15-letnico nastopanja).

*Jože Skubic, pevec ansambla Slapovi / Barbara Pance. - Sn, št. 166 (20. 7. 06), str. 8, foto.

***Šentvid:** ubrano pojejo že 37 let / Mojca Zorko. - Dn, št. 160 (15. 6. 06), str. 8, foto. // Donela bo slovenska pesem / Bojan Rajšek. - Delo, št. 137 (16. 6. 06), str. 4. // Zborovska pesem pod vročim soncem / Mojca Zorko. - Dn, št. 164 (19. 6. 06), str. 7, foto. // Pesem v Šentvidu pri Stični združila Slovence / Bojan Rajšek. - Delo, št. 139 (19. 6. 06), str. 2, foto. // Zapela je vsa Slovenija. - Dl, št. 25 (22. 6. 06), str. 2. // V Šentvidu pri Stični so spet peli slovenski pevski zbori / Vera Gašpar. - Porabje (Monošter), št. 26 (29. 6. 06), str. 4, foto (Pisano v porabščini). (37. tabor pevskih zborov v Šentvidu pri Stični).

*Big Band Grosuplje in Boško Petrovič. - Delo, št. 120 (27. 5. 06), str. 20. (Znani vibrafonist je nastopal z grosupeljskimi glasbeniki).

*Tudi zimzelene melodije / M. M. - Kg, št. 30 (26. 7. 06), str. 22, foto. (Vokalni kvartet Stična).

*Gregor Štibernik / Barbara Pance. - Nakup (pril. Dela in Sn), št. 35 (15. 9. 06), str. 19, foto. (Član skupine Slapovi).

*Ob Mehti je še Mahlerjeva glasba nadvse preprosta / Ingrid Mager. - Dn, št. 299 (4. 11. 06), str. 28, foto. (Mirjam Kalin, operna solistka, prva dama ljubljanske opere, živi na Perovem pri Grosupljem).

2007

*Skozi kopreno sanj / M. L. - Jana, št. 5 (30. 1. 07), str. 14–15, foto. (Mirjam Kalin kot Dulcinea v Don Kihotu) // 400 let opere brez opere in z odlično Mirjam Kalin / Renata Hrovatič. - Jana, št. 11 (13. 3. 07), str. 28, foto. // Trojna prevara / (S. K.). - Sn, št. 66 (21. 3. 07), str. 16, foto. // Dalila je premagala Samsona / R. H. - Jana, št. 13 (27. 3. 07), str. 66, foto. (Kot Dalila v koncertni izvedbi opere Samson in Dalila v Cankarjevem domu) // Ob Mahlerju se zjokam kot otrok / Tanja Jaklič. - Delo, št. 82 (10. 4. 07), str. 9, foto. // S petjem odvijem vse »ventile«. - Osebnosti, št. 13 (maj 2007), str. 18, foto. (**Mirjam Kalin**, Perovo pri Grosupljem, operna solistka, prva dama ljubljanske opere).

*Po godbah nič več med zaostalimi / M. L. - S. (Mojca Leskovšek - Svete). - Dl, št. 5 (1. 2. 07), str. 9, foto. (2. revija pihalnih orkestrov Dolenjske in Bele krajine v Jakličevem domu v Dobropolju).

***Slapovi** se razhajajo / J. H. - Kg, št. 10 (7. 3. 07), str. 22, foto. // Slapovi presahnili / (Ba. P.). - Sn, št. 56 (9. 3. 07), str. 23, foto. // Slapovi še v petek in nikoli več / (A. S.). - Sn, št. 72 (28. 3. 07), str. 19, foto. // Vodni kamen v grlih. - Vikend (pril. Dela), št. 752 (26. 4. 07), str. 28, foto. (Po 15 letih se ansambel razhaja).

*Stiški kvartet s Tanjo / M. Kren. - Dl, št. 10 (8. 3. 07), str. 29, foto. // Vokalni kvartet Stična / (Ba. P.). - Sn, št. 91 (20. 4. 07), str. 24, foto. (Ob praznovanju 15-letnice delovanja je Stiški kvartet povabil k sodelovanju pevko foxycy Tanjo Žagar).

*Nina osvaja Kitajce / (Ba. P.). - Sn, št. 72 (28. 3. 07), str. 15, foto. (Nina Pušljar poje na Kitajskem).

*V življenju Branka J. Vunjaka - Brendija / Jožica Hribar. - Kg, št. 14 (4. 4. 07), str. 12–13 (pril. Velikonočno), foto. // Trič-trač nima nobene vloge / A. M. - NDn, št. 41 (14. 10. 07), str. 43, foto. (Družina Vunjak živi v Šmarju - Sapu).

*Po dveh letih nova zgoščenka / J. H. - Kg, št. 22 (30. 5. 07), str. 22, foto. (Korado in Brendi na zgoščenki Kam so šli vsi Cigani).

*Dobropoljska spontanost / Romana Drobnič. - D, št. 22 (3. 6. 07), str. 14, foto. (Sto let Moškega pevskega zbora Rafko Fabiani).

***Šentvid pri Stični:** v nedeljo pevski tabor / Bojan Rajšek. - Delo, št. 134 (13. 6. 07), str. 6. // Spet bo zvenela zborovska pesem / (mz). - Dn, št. 135 (14. 6. 07), str. 9. // Slovenska pesem iz več kot 300 grl / mz. - Dn, št. 138 (18. 6. 07), str. 7, foto. // Slovenska pesem združuje / B. R. - Delo, št. 138 (18. 6. 07), str. 4, foto. // Zadoni nam iz src spev krepak / Milan Markelj. - Dl, št. 25 (21. 6. 07), str. 22, foto. // 38. tabor pevskih zborov / Vera Gašpar. - Porabje (Monošter), št. 27 (5. 6. 07), str. 4, foto. (38. pevski tabor v Šentvidu pri Stični).

*Tabor Cerovo: SEVIQC Brežice 2007. - Delo, št. 162 (17. 7. 07), str. 12. (Koncert stare glasbe v okviru Klasika Dolenjska v cerkvi na Taboru).

*Lucky Cupids obudil petdeseta / Klemen Donjo. - Sn, št. 288 (14. 12. 07), str. 26, foto. (Skupina s pevcem Andrejem Rudolfom (Šmarje - Sap) je izdala novo ploščo King of Swingin' Lounge Style).

*Ubrano vsak zase in skupaj / Peter Pal. - Glasnik (Glasilo občine Škofljica), št. 5 (maj 2007), str. 18, foto. (Ženski pevski zbor Laniške predice in Moški pevski zbor Šmarje - Sap na skupnem koncertu).

796 ŠPORT

2006

*Tri nagrade Fundacije Roka Petrovića / N. S. - Šport mladih, št. 1 (jan. 2006), str. 9, foto. (Med nagrajenci je tudi Grosupeljčanka Tamara Barič, najprej alpska smučarka, nato smučarska tekačica in biatlonka).

*Jutri po **Jurčičevi literarni poti** / Bojan Rajšek. - Delo, št. 51 (3. 3. 06), str. 6. // Na Jurčičevi poti letos več kot 2400 pohodnikov. - Pd, št. 54 (5. 3. 06), str. 2. // Pohod v Jurčičev spomin in za dobro počutje / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 9 (5. 3. 06), str. 8, foto. // Pet tisoč po Jurčičevi poti / B. R. - Delo, št. 53 (6. 3. 06), str. 4, foto. // Blato ni motilo pohodnikov / Mojca Zorko. - Dn, št. 63 (6. 3. 06), str. 6, foto. // Po Jurčičevi poti / Igor Gošte. - Demokracija, št. 10 (9. 3. 06), str. 27, foto. // Tisoči spet po deželi Desetega brata / Milan Markelj. - DI, št. 10 (9. 3. 06), str. 40, foto. (13. pohod po Jurčičevi poti od Višnje Gore do Muljave).

*Pohod v spomin na grofico Visconti / B. R. - Delo, št. 71 (27. 3. 06), str. 4, foto. (6. Viridin pohod po desetih vaseh, ki sestavljajo KS Metnaja).

*Obletnica Hiše slavnih s Cerarjem / (j). - Dn, št. 130 (16. 5. 06), str. 29. (V hiši slavnih telovadcev v Oklahoma Cityju sta našla svoje mesto Leon Štukelj in Miro Cerar).

*Sesina zagotavlja spektakel / Peter Zalokar. - Delo, št. 79 (5. 4. 06), str. 22, foto. (Na turnirju v ritmični gimnastici v Ljubljani je nastopala tudi Grosupeljčanka Tjaša Šeme).

*Zmagovalni pokal - ostal v Ivančni Gorici / N. S. - Šport mladih, št. 4 (apr. 2006), str. 16–17. (Na srednješolskem prvenstvu v rokometu so zmagali dijaki Srednješolskega centra Josip Jurčič).

*LA iz Grosuplje - zakon / Tadej Ferme. - Šport mladih, št. 5 (maj 2006), str. 25, foto. (Košarkarji OŠ Louisa Adamiča so osvojili prvo mesto na 40. pionirskem festivalu košarke).

*Šolsko državno prvenstvo in krosu / Šport mladih, št. 6 (jun. 2006), str. 24–25, foto. (V Stični).

2007

*Že štirinajstič **po Jurčičevi poti** / (mz). - Dn, št. 49 (1. 3. 07), str. 9. // Gneča pri desetem bratu / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 9 (4. 3. 07), str. 8, foto. // Z dobro voljo po blatu / Mojca Zorko. - Dn, št. 52 (5. 3. 07), str. 6, foto. // Sedem tisoč desetih bratov / (M. D.). - Sn, št. 52 (5. 3. 07), str. 12, foto. // Jurčičevi pohodniki spet preplavili Muljavo / Bojan Rajšek. - Delo, št. 52 (7. 3. 07), str. 4, foto. // Letos rekordnih 10.000 pohodnikov / M. Markelj. - DI, št. 10 (8. 3. 07), str. 20, foto. (14. Jurčičev pohod od Višnje Gore do Muljave je organiziralo Planinsko društvo Polž iz Višnje Gore).

*Le dež lahko moti veselje / (j). - Dn, št. 100 (4. 5. 07), str. 32, foto. // Praznik v deželi desetega brata / Jože Pogačnik. - Dn, št. 102 (7. 5. 07), str. 1+24+30–31, foto. (Tradicionalni Dnevnikov kros za slovenske šolarje v Stični).

*Za rekreative in ljubitelje narave / Bojan Rajšek. - Delo, št. 123 (31. 5. 07), str. 6. (9. kolesarski maraton na Grosupljem).

*Romanov pohod / Stane Tomšič. - Pv, št. 7 (jul. 2007), str. 80. (15. pohod po hribih okoli Stične, imenovan po Romanu Tratarju z Vira pri Stični, ki je prvi postavil traso).

*Zgodovinski met Livarja / Miralem Burkuš. - Mesečnik (Novo mesto), št. 37 (jun. 2007), str. 25, foto. // Obstanek brez razpisništva // Jernej Suhadolnik. - Delo, št. 132 (11. 6. 07), str. 15, foto. // Čimprej uigrati devet novincev / Lojze Grčman. - Delo, št. 185 (13. 8. 07), str. 12, foto. // Livar zgodovinsko, derbi Črnomalcem / I. V. - DI, št. 38 (20. 9. 07), str. 16, foto. // Livar : Nafta: pravična delitev plena / Jernej Suhadolnik. - Delo, št. 226 (1. 10. 07), str. 15. // Dolenjski navijači dočakali veliki dan / Jernej

Suhadolnik. - Delo, št. 254 (5. 11. 07), str. 15 (**Nogometni klub Livar** je postal prvoligaš).

*Trimo komaj dobil dolenski derbi / I. V. - D1, št. 45 (8. 11. 07), str. 16, foto. (Rokometaši Šviša iz Stične)

81/82 JEZIKOSLOVJE IN KNJIŽEVNOST

2006

*Fran Jaklič v slovenski literarni zgodovini / Miran Hladnik. V: Fran Jaklič - Podgoričan (1868-1937) / Anka Novak in Miran Hladnik. - Dobrepolje : Občina, 2006. - str. 39-46.

*Avtorefleksija / Goran Gluvič. - Otroci in knjiga, št. 67 (2006), str. 86-87. (O nezgovornosti na literarnih večerih, ko mora predstavljati svoja dela).

*Peščena brezkončnost = Sandy Infinity / Ivo Frbežar. - V: Book by Ban'ya Natsuishi : New haiku collection, 2006, str. 66. (Pet Frbežarjevih haikujev prevedenih v angleški in japonski jezik).

*Cvetka Lavrič. - V: Besede v vetru : deveti zbornik krožka Društva Lipa Univerze za tretje življenjsko obdobje, 2006, str. 71-74. (Avtorica živi v Šmarju - Sapu).

*Karolina Zakrajšek. - V: Žuborenje časa : 16. zbornik ljudskih piscev upokoјencev Slovenije, 3. knjiga, str. 223-226, foto. (Grosupeljska pesnica objavlja 10 pesmi).

*Županova ali Taborška jama : Čebele so napodile Turke / Marjeta Zorec. - V: Potopimo se v globine, str. 62-65, ilustr. (Priredba pripovedi, ki jo je zapisala Marija Samec v knjigi Županova jama : 70 let).

*Vse lepe Vide / Valerija Ravbar. - Ognjišče, št. 1-8 (jan.-avg. 2006), str. 63-65, foto. (Avtorica povezuje usode žensk dolenske vasi od prve svetovne vojne do danes).

*Katalogi : filatelija / Janko Štampfl. - Dn, št. 72 (15. 3. 06), str. 27, foto. (Avtor kataloga znamk Slovenika 2006 Velikanje živi v Ivančni Gorici).

*Koristne sanje / Angelca Škufca. - Ognjišče, št. 5 (maj 2006), str. 42, foto. (Avtorica živi v Dednem Dolu).

*Nagradi Ivo Frbežarju / K. L. - Delo, št. 122 (30. 5. 06) (Književni listi), str. 19. / Ivo Frbežar iz tujine z dvema nagradama / (nr). - Dn, št. 127 (5. 6. 06), str. 15. (V Makedoniji in v Bolgariji - nagradi za pesniško ustvarjanje in medkulturno sodelovanje).

*Novljanovo stoletje / Demokracija. - št. 32 (10. 8. 06), str. 44 // Lado Ambrožič ml., Novljanovo stoletje : Modrijan, Ljubljana, 2006 / Ali H. Žerdin. - Mladina, št. 25 (17. 6. 06), str. 74. // Kritična pričevanja / Danijel Vončina. - Delo, št. 145 (27. 6. 07), str. 20, foto. (Ocene knjige spominov Lada Ambrožiča - Novljana).

*Občevala pred publiko / Barbara Pance. - Sn, št. 229 (3. 10. 06), str. 9, foto. (Grosupeljčanka Dragica Novak Štokelj je v Knjižnici Grosuplje s soavtorjem Nikom Brumnom predstavila svojo novo knjigo Rokovnik, aforizmi in pesmi).

*Kersnikovo ustvarjalno sodelovanje z Jurčičem / Gregor Kocijan. - Jezik in slovstvo, št. 6 (dec. 2006), str. 63-79. (Srečala sta se, ko je bil Jurčič že uveljavljen pisatelj).

2007

*Goran Gluvič: Blejsko potrkavanje / V. P. S. - Delo, št. 60 (14. 3. 07), str. 20, foto. // Prilika o izgubljenem sinu / Matej Bogataj. - Delo, št. 72 (28. 3. 07), str. 19, foto. (Grosupeljski pisatelj je izdal roman o obračunu z našo polpreteklo zgodovino).

*Goran Gluvič: Borutovo poletje : radijska igra. - RTV, Kulturni in umetniški programi, 2007, str. 20, foto. (Radijska igra grosupeljskega pisatelja na Radiu Slovenija, 3. program, Radio ars) 7. sept. 2007 ob 22.05.)

*Fran Jaklič: Iz starih papirjev / S[ilvester] Čuk. - Ognjišče, št. 4 (apr. 2007), str. 82-83, foto. // Iz starih papirjev/ Ivo Žajdela. - D, št. 14 (8. 4. 07), str. 23. // Iz starih papirjev / MP. - Novi tednik, št. 36 (8. 5. 07), str. 10. // Dve sliki ... Prosjak / Fran Jaklič. - Kg, št. 49-52 (5. 12. 07-26. 12. 07), str. 15. (Odlomki iz Jakličevega dela Iz starih papirjev in reklama za nakup knjige).

*O poštenem tranzicijskem Slovincu / Dejan Vodovnik. - Delo, št. 210 (12. 9. 07), str. 19, foto. // Rudi Podržaj: Angelci padajo gor. - Modrijan, (nov. 2007), str. 23, foto. // O optimističnem zanikanju

gravitacijskih zakonov, lisicah, pionirjih in sanjskih delfinih / Gaja Kos. - Literatura, št. 197/198 (nov. dec. 2007), str. 243–246. (Grosupeljčan Rudi Podržaj je izdal svoj drugi roman).

*Polona Glavan – Irena Glonar : Tristo milijonov metrov na sekundo : radijska igra. - RTV, Kulturni in umetniški programi, 2007, str. 26. (Po zgodbi Stičanke Polone Glavan so predvajali igro na prvem programu Radia Slovenija 25. sep. 2007 ob 21.05).

*Ognjenik. Kralj podzemlja... / Jožica Sklepič. - V: Moja beseda 3: 17. zbornik ljudskih piscev upokojencev Slovenije, 2007, str. 151–154, foto. (5 pesmi pesnice s Spodnje Slivnice).

*Preproste misli. Šestnajst let spominov ... / Karolina Zakrajšek. - V: Moja beseda 3: 17. zbornik ljudskih piscev upokojencev Slovenije, 2007, str. 207–210, foto. (7 pesmi grosupeljske pesnice).

*Kdo gre z nami / Bojana Dragoš. - V: 7. bienale otroške ilustracije, JSK RS, Črnomelj, 2007, 22 str. (Pesnica živi na Grosupljem).

902 + 94 ARHEOLOGIJA + ZGODOVINA

2006

*Sneža Tecco Hvala - Janez Dular - Eva Kocuvan, Železnodobne gomile na Magdalenski gori ... : katalogi in monografije Narodnega muzeja sv. 36, Ljubljana 2004 ... / Nives Majnarić Pandžić. - V: Prilozi Instituta za arheologiju (Zagreb), 23, 2006, str. 323–327. (Ocena knjige Železnodobne gomile na Magdalenski gori).

*Sneža Tecco Hvala, Janez Dular, Eva Kocuvan, Železnodobne gomile na Magdalenski gori ... / Davorin Vuga. - V: Acta Histriae, 14, št. 1, 2006, str. 23–28.

*Ilova Gora : nikoli pozabljena bitka / Jaka Rozman - Čiko. - Svobodna misel, št. 20 (27. 10. 06), str. 22, foto. (Spominska slovesnost na Ilovi Gori).

*Kako se je začelo : umor Marije Debeljakove iz Šentjurja / Anica Šteh. - Zaveza, št. 62 (12. 12. 06), str. 15–21, foto. (V noči med 6. in 7. avgustom 1942 v Šentjurju pri Grosupljem).

*[Jože Jančar]. - V: Slovenija 1945 : smrt in preživetje v drugi svetovni vojni, 2006, str. 26, 180–182 ..., foto. (Na več straneh prikazana usoda Jožeta Jančarja iz Žalne in njegove žene Marije Hribar Jančar).

2007

*Palynologic and lithostratigraphic research of lacustrine, marsh and fluvial quaternary deposits in Rašica dolina and Mišja dolina, and on Radensko polje / Metka Culiberg, Stevo Dozet. - Hacquetia 6, št. 1, 2007, str. 91–101 (Rezultati palinoloških in stratigrafskih raziskav kvartarnih jezerskih, barjanskih in fluvialnih usedlin v Raški in Mišji dolini ter na Radenskem polju).

*Pferdegräber und Pferdbestattungen in der hallstattzeitlichen Dolenjsko-Gruppe / Janez Dular. - V: Scripta praehistorica in honorem Biba Teržan, 2007, str. 729–752, foto. (Konjski grobovi in pokopi konj v dolnjski halštatski skupini - povzetek v slovenščini, str. 748–752).

*Women from Magdalenska gora / Sneža Tecco Hvala. - V: Scripta praehistorica in honorem Biba Teržan, 2007, str. 477–490, ilustr. (Magdalenskogorske ženske - povzetek v slovenščini, str. 489–490).

*Ob obletnici bitke za Zdensko vas / Albin Štok. - Svobodna misel, št. 6 (23. 3. 07), str. 25, foto.

*France Cukljati: »Če bo treba, bomo domovino zopet branili / B. R. - Delo, št. 144 (26. 6. 07), str. 2, foto. (Osrednja prireditev ob dnevu državnosti v Ivančni Gorici).

*Nova monografija o arheološki Stični. Narodni muzej je izdal monografijo, drugi del od predvidenih treh, z naslovom Gomile starejše železne dobe. Stane Gabrovec je z dragoceno pomočjo sodelavk Ane Kruh, Ide Murgelj in Bibe Tržan pripravil celovito objavo stiških gomilnih grobišč iz starejše železne dobe / Rasto Božič. - DI, št. 27 (5. 7. 07), str. 24.

*Polom : »Vedeti je treba, kdo se je bojeval proti okupatorjem« / Staš. - Svobodna misel, št. 16 (24. 8. 07), str. 25, foto.

*Knjiga o dolnjski železni dobi / Rasto Božič. - DI, št. 41 (11. 10. 07), str. 22, foto. (Tudi o Magdalenski gori in Stični).

*Pristava nad Stično : partizanska pesem za padle in za ustanovitelje stiške čete / Martina Sedej. - Svobodna misel, št. 19 (12. 10. 07), str. 24, foto.

*Med ljubeznijo in sovraštvom / Ivo Žajdela. - D, št. 48 (2. 12. 07), str. 15, foto. (Franc Nučič iz Dobrepolja je izdal knjigo o dogodkih med drugo svetovno vojno v dobrepoljski in struški dolini).

908 DOMOZNANSTVO

2006

*Od kremenca do kremenca med Grosupljem in Rašico na Dolenjskem / Žorž, Mirjan. - V: Mineralna bogastva Slovenije (Scopolia, Suppl. 3), 2006, str. 413–417 : ilustr.

*Januar v Suhi krajini / Željko Kozinc. - Polet (pril. Dela), št. 4 (26. 1. 2006), str. 12, foto. (Kamen Vrh pri Ambrusu in Korinj).

*Čedalje več zemljevidov / Peter Svetik. - Lipov list, št. 1–2 (jan.–feb. 2006), str. 16, foto. (Turistična karta občine in fotokarta naselja Ivančna Gorica).

*Ledeni kapniki v **Županovi jami** / M. S. - Lipov list, št. 2 (februar 2006), str. 53, foto. // Ledeni kapniki v kraškem podzemlju / D. Vi. - Delo, št. 32 (9. 2. 06), str. 24, foto. (V Ledenici). // Ledeno presenečenje / Damjan Viršek. - Šr, št. 4 (18. 2. 06), str. 15, foto. (Fotografije jame še na str. 1, 2, 3, 4, 11, 12).

*Mesto brez semaforja / Ksenija Hahonina. - Mladina, št. 9 (27. 2. 06), str. 48–53, foto. (Grosuplje, najmlajše slovensko mesto).

*Občina Grosuplje : Mlado mesto z znamenito okolico. - Lipov list, št. 3–4 (mar.–apr. 2006), str. 48–50, foto. (Predstavljeni so: Radensko polje, Županova jama, Šmarje - Sap, Grosuplje s cerkvijo sv. Mihaela, Adamičeva spominska soba v Prapročah).

*Krška jama - trenutki neskončne narave / Dario Cortese. - Gea, št. 4 (apr. 2006), str. 9, foto.

*Šifra o Vinu in Vincih / Željko Kozinc. - Polet, št. 14 (6. 4. 06), str. 10–11, foto. (Skozi Vino na Mali Ločnik in Ahac).

*Dve grdoti v Višnji Gori / Valentin Skubic. - Delo, št. 95 (25. 4. 06), str. 5. (Nekdanji obrat Iskre na Grintavcu in belo-plavi avtoprevozniki šotor kazita pogled na mesto).

*Radensko polje, naravna redkost dežele Kranjske / Maja Berden Zrimec in Alexis Zrimec. - Gea, 5 (maj 2006), str. 10–17, foto. // Gremo z revijo Gea na Radensko polje. - Gea, 5 (maj 2006), str. 5, foto. // Geina akcija Gremo: kako smo se imeli na Radenskem polju. - Gea, št. 6 (jun. 2006), str. 5, foto. (Opis Radenskega polja in vabilo na pohod in poročilo o pohodu).

*Dežela Desetega brata. - Mesečnik (Novo mesto), št. 26 (maj 2006), str. 26, foto. (Predstavitev občine in njenih znanih ljudi in lepote: Simona Ašiča, Josipa Jurčiča in Muljave ter Stične).

*Županova jama - lepota dolenjskega krasa / besedilo: Damjan Viršek ; fotografije: Marjan Trobec. - Gea, št. 6 (junij 2006), str. 12–15.

*Županova jama pri Grosupljem / Barbara Pance. - Nakup (pril. Dela in Sn), št. 29 (23. 6. 06), str. 20, foto. (Opis jame in poti do nje).

*Gradovi in slovenska literatura (5) : Slemenice in Josip Jurčič / Milan Vogel. - Delo, št. 173 (28. 7. 06), str. 14, foto. (Od Slemenic oziroma Kravjeka nad vasjo Roje pri Muljavi ni ostalo nič).

*Butale - prelep kotiček in ljubzensko gnezdece slavni - zares obstajajo / Renata Racman. - Jana, št. 35 (29. 8. 06), str. 29–31, foto. (O kraju in ljudeh zaselka Butale blizu Ivančne Gorice).

*Grad Jurija Kozjaka - po sledovih slovite povesti in sodobne prijazne podjetnosti : v svetu stare domačijskosti / Željko Kozinc. - Polet (pril. Dela), št. 34 (31. 8. 06), str. 12–13, foto. (V občini Trebnje).

*Od Pristave do Stične / Andrej Kek. - Moj dom (pril. Dn), št. 135 (4. 10. 06), str. 78–79, foto.

*Lepotica v vasi Krka na Dolenjskem / Živa Deu. - Kg, št. 41 (11. 10. 06), str. 14, foto. (Kakovostno prenovljena značilna dolenjska kmečka hiša na Krki).

2007

*Sprehod po starodavni vasi, imenovani mesto / Rok Mihovec. - Dn, št. 7 (10. 1. 07), str. 31, foto. // Mesto Višnja Gora / Pavel Groznik. - Dn, št. 31 (7. 2. 07), str. 5. (O vasi Višnji Gori in odgovor P. Groznika na žaljivo pisanje).

- *Čez dve leti lahko Radensko polje postane krajinski park / Bojan Rajšek. - Delo, št. 77 (3. 4. 07), str. 6, foto. // Ustanovili bodo Krajinski park Radensko polje / mz. - Dn, št. 159 (13. 7. 07), str. 10. (Mag. Tina Mikuš o krajinskem parku).
- *Od Harlanda do Šmarja - Sapa? / V. M. - Demokracija, št. 19 (10. 5. 07), str. 42–44, foto. // O zgodovini Šmarja / (mz). - Dn, št. 108 (14. 5. 07), str. 8. // Šmarska deželica / K. H. - D, št. 26 (1. 7. 07), str. 14, foto. (Ob 500-letnici šolstva v Šmarju - Sapu je izšla Šmarska knjiga).
- *Muljava - Jurčičeva vas / L. J. - Svobodna misel št. 9 (11. 5. 07), str. 12, foto. // Od Višnje gore do Jurčičevih Slemenic in domačije na Muljavi. - Delo, št. 116 (23. 5. 07), str. 12, foto.
- *Od Višnje Gore do Jurčičevih Slemenic in domačije na Muljavi / Danica Velkavrh. - Delo, št. 116 (23. 5. 07), str. 25, foto. (Po poti bogate kulturne dediščine in dobrih gostiln).
- *Ogled Dolenjske iz rečne struge / (sop). - Denar in svet nepremičnin (pril. Dela), št. 15 (6. 6. 07), str. 10–11, foto. (Start 11 km dolgega spusta s kanuji po Krki je v vasi Krka).
- *Začetek reke Krke : zmeraj nadvse spokojen, a dvakrat na leto zdivja / Mateja Gruden. - Delo, št. 163 (18. 7. 07), str. 20, foto. (Izvir Krke in Krška jama).
- *Občina Grosuplje. - SEVIQC Brežice, 2007, str. 46–49, foto. (V predstavitveni brošuri za Festival Brežice je predstavljena občina Grosuplje z znamenitostmi, še posebej pa tabor Cerovo, na katerem je bil koncert stare glasbe).
- *Soteska potoka Kosca pri Višnji Gori z lepimi slapovi : studena zakladnica lehnjaka / Željko Kozinc. - Polet (pril. Dela), št. 29 (26. 7. 07), str. 36, foto.
- *Štupnikov mlin v Zagradcu / S. Mirtič. - Dl, št. 32 (9. 8. 07), str. 5, foto. // Štupnikov mlin še melje / Slavko Mirtič. - Kg, št. 49 (5. 12. 07), str. 18, foto. (Zadnji še delujoči mlin Antona Mavra v zgornjem toku reke Krke).
- *Gostilne in gostilničarji : Gostilna Pri Obrščaku na Muljavi / Andrej Bartelj. - Dl, št. 33, 34, 35 (16. 8., 23. 8. in 30. 8. 07), str. 18, 19, 20, foto. (Zgodovina gostilne na Muljavi).
- *Lepi pogledi z deske / Željko Kozinc. - Polet (pril. Dela), št. 32 (16. 8. 07), str. 34, foto. (Kucelj).
- *Jama, ki jo je odkril župan / Andrej Praznik. - Družina, št. 33 (19. 8. 07), str. 9, foto. (Županova jama pri Grosupljem).
- *Kitni Vrh / Boris Dolničar. - Moj dom (pril. Dn), št. 158 (22. 8. 07), str. 34–35, foto. (Lepo urejeno naselje na istoimenskem vrhu nad Krko).
- *Vojak je pisal na Moravsko / Boris Dolničar. - Sn, št. 207 (8. 9. 07), str. 20, foto. (Breg pri Temenici na stari razglednici).
- *Odpрта kraška jama Poltarica na Krki / B. R. - Delo, št. 264 (16. 11. 07), str. 6, foto. (Leta 2006 ustanovljeni Jamarski klub Krka vodi Marko Pavlin in organizira ogled po novoodkriti jami).

929 BIOGRAFIJE – KDO JE KDO

2006

- *Božo Predalič / Rok Praprotnik. - Delo, št. 20 (25. 1. 06), str. 3, foto. (Predstavitve generalnega sekretarja vlade).
- *Nič mi ne manjka. Živim. - Ona (pril. Dela), št. 2 (10. 1. 06), str. 24–27, foto. (Na obisku pri pisateljici Angelci Škufca v Dednem Dolu).
- *Kurjač na kraljevem dvoru / Ana Turk. - Sn, št. 138 (17. 6. 06), str. 11, foto. (Jože Kotnik iz Višnje Gore je bil kurjač na jugoslovanskem kraljevem dvoru v Beogradu).
- *Z božjo iskro v sebi / Vesna Tripkovič. - Dobro jutro, št. 79 (6. 5. 06), str. 6, foto. // Matjaž Javšnik, igralec. - Moje delo.com, št. 17 (17. 5. 06), str. 41, foto. (Majhne skrivnosti igralca Matjaža Javšnika, ki živi na Krki).
- *Darja Groznik, urednica Vala 202 : radio imam rada / Neva Železnik. - Naša žena, št. 6 (jun. 2006), str. 30–31, foto. (Otroštvo Darje Groznik iz Višnje Gore). // Zadnji dnevnik sem pripeljala do konca na robu solz / Jasna Tepina. - Nika (pril. Dn), št. 68 (16. 8. 06), str. 15–16, foto. (Darja Groznik iz Višnje gore).
- *Kar je Prešeren v poeziji, je Jurčič v prozi / Bojan Rajšek. - Nedelo, št. 25 (25. 6. 06), str. 8, foto. (Ciril Jurčič z Muljave bo igral v Desetem bratu ob 150-letnici prvega slovenskega romana).

- *Manica Janežič Ambrožič, televizijska voditeljica na RTV Slovenija. – D, št. 10 (5. 3. 06) (Naša družina), str. 10, foto.
- *Najlepša, a še brez spletne strani : miss interneta 2006 / Milan Simčič. Moj mikro, št. 12, dec. 2006), str. 11–13, foto. // Vitka plesalka bi same sladice / Barbara Pance. – Sn, št. 271 (23. 11. 06), str. 28, foto. // Miss Konga je Tina / Katarina Valentar. – Sn, št. 293 (19. 12. 06), str. 11, foto. (Dvajsetletna plesalka iz Grosupljega Tina Kuhelj).
- *Avgust Likovnik osemdesetletnik / Oto Giacomelli. – Delo, št. 192 (21. 8. 06), str. 14, foto. // Umrli Avgust Likovnik – Gusti / (j). – Dn, št. 330 (5. 12. 06), str. 32, foto. (Olimpijec, kegljač, zadnja leta predsednik Turističnega društva Krka).
- *Blaž Miklavčič : z vlaka na veliko njivo / Milena Dora. – NDn, št. 295 (20. 10. 06), str. 14, foto. (Blaž Miklavčič je Grosupeljčan).
- *Ilova Gora / Lela B. Njatin. – Ambient, št. 10 (okt. 2006), str. 76–81, foto. (Dom pesnika Iva Frbežarja na Mali Ilovi Gori).
- *Edo Žitnik : na oddih, nato pa nazaj v zverinjak / Sašo Kralj. – Vikend (pril. Dela), št. 731 (28. 12. 06), str. 6–7, foto. (Grosupeljčan Edo Žitnik raziskuje zgodbo o Louisu Adamiču).
- *Sašo Hribar, medijska zvezda : nočem biti porsche na njivi / Nika Vistoropski. – Ona (pril. Dela), št. 26 (4. 7. 06), str. 8–12, foto. // Ježkovo nagrado podelili Sašu Hribarju / J. Š. A. – Delo, št. 250 (27. 10. 06), str. 24, foto. // Pogovor z dobitnikom Ježkove nagrade Sašom Hribarjem : kot bulmastif – do konca ne popusti / Valentina Plahuta Simčič. – Delo, št. 250 (27. 10. 06), str. 14, foto. // Karikatura / Elvira Miše. – Mag, št. 44 (30. 10. 06), str. 7, foto. // Sašo Hribar, humorist / Miha Štamcar, Aleksander Mičić. – Mladina, št. 52–53 (22. 12. 06), str. 82–85, foto. (Voditelj zabavnih oddaj živi pri Višnji Gori).
- *Janez proti Urošu. – Demokracija, št. 50 (14. 12. 06), str. 50 (Na Trenjih je Uroš Slak gostil Janeza Janšo).

2007

- *Janez Pavlin, župan občine Dobrepolje : dobro je treba delati vsak dan. – Ogledalo (Glasilo Nove Slovenije), št. 1 (jan. 2007), str. 26–27, foto.
- *Zadnji svojega rodu / Sandi Sitar. – Mag, št. 2 (10. 1. 07), str. 80–82, foto. (Baron Anton Codelli je imel grad v Višnji Gori).
- *Blaž Miklavčič, direktor z nogo med vrati : V vsak posel vgrajujem samega sebe / Ivan Gerenčer. – Delo (FT), št. 11 (15. 1. 07), str. 6–7, foto. (Eden najuspešnejših slovenskih managerjev živi na Grosupljem).
- *Jana Zupančič : Igralci v resničnem življenju najmanj igramo / Katja Cah Švarc. – Nika (pril. Dn.), št. 13 (17. 1. 07), str. 23–25, foto. (Igralka Mestnega gledališča Ljubljana je doma v Ivančni Gorici).
- *Mihael Prijatelj : vedno je zadel žebljico na glavico / Pavel Groznik. – Delo, št. 28 (3. 2. 07), str. 5. (Umrli je naš rojak univ. dipl. inž. kemije, rojen v Šentpavlu na Dolenjskem, živel v Mariboru).
- *Peter Verlič / Aleš Stergar. – Delo (FT), št. 29 (28. 2. 07), str. 8, foto. (Novi direktor Slovenskih železnic živi v Tlakah).
- *Matjaž Javšnik / Mihael Turk. – Ognjišče, št. 4 (apr. 2007), str. 35–37, foto. (Igralec in humorist živi na Krki).
- *Polnoletnost Radia GA-GA : »Če te s tole roko falim, se boš prehladu!« / Borut Mehle. – Dn, št. 81 (7. 4. 07), str. 30, foto. // Sašo Hri(-)bar, radijski in tv-voditelj / Patricija Maličev. – Delo, št. 299 (29. 12. 07), str. 32–34, foto. (Sašo Hribar, ki živi na Vrhu nad Višnjo Goro, že 18 let vodi radijsko oddajo).
- *Sorodnik Ciril o Josipu Jurčiču / (R. Z.). – Sn, št. 98 (30. 4. 07), str. 6, foto. (Ciril Jurčič z Muljave).
- *Lovro Bregar / Ruža Tekavec. – Pv, št. 6 (jun. 2007), str. 78–79, foto. (Planinski vodnik, organizator in funkcionar s Krke).
- *Vitez ali mafijski consigliere? / Juš Turk. – V: Dinastije na Slovenskem 1, str. 24–30, foto. (Ponatis reportaže iz Hopla o odvetniški družini Čeferin).
- *Starosta Socialdemokracije / Bogdan Sajovic. – Demokracija, št. 30 (26. 7. 07), str. 46–48, foto. (Henrik Tuma. Njegova mati je bila rojena na Polici pri Grosupljem).
- *Dr. Peter Groznik / Vida Kocjan. – Demokracija, št. 30 (26. 7. 07), str. 38–41, foto. (Doktor ekonomskih znanosti iz Višnje Gore).

- *Aleksander Čeferin : tudi z vetrom proti bratu in očetu / Rok Šinkovec. - Total tedna, št. 7 (13. 7. 07), str. 1–3, foto. (Grosupeljski odvetnik o sebi).
- *Darja Groznik : Na radiu te javnost težje prepozna / Vlasta Cah - Žerovnik. - NDn, št. 28 (15. 7. 07), str. 32, foto. (Višnjanka Darja Groznik - urednica Vala 202).
- *Marjan Jerman, izvedenec za vojne med sosedi / Albina Podbevšek. - Jana, št. 31 (31. 7. 07), str. 18–20, foto. (Novinar živi v Ivančni Gorici).
- *Avguštin Knafelj, slovenski »sanjasin« / Luna J. Šribar. - Kralji ulice, št. 17 (sep. 2007), str. 12–13, foto. (Živi blizu Zgornjih Duplic).
- *56 let od smrti Louisa Adamiča : pesmi v spomin velikemu Slovincu / Tone Štefanec. - Svobodna misel, št. 17 (14. 9. 07), str. 21, foto. (Mirko G. Kuhel je napisal sonetni venec, Jack Tomšič pa pesem L. A. v slovo).
- *Prof. dr. Stane Možina, 80-letnik / Bogdan Lipičnik. - Delo, št. 217 (20. 9. 07), str. 20, foto. (Znani ekonomist je bil rojen na Gatini).
- *Janez Lesjak st. (1915-2007) : predan turizmu / Marija Samec. - Lipov list, št. 11–12 (nov.–dec. 2007), str. 33, foto. (Umrli je nekdanji predsednik občine Grosuplje in znani turistični delavec).
- *Uroš Slak : borim se za vsakega gledalca / Darja Jagarinec. - Nika (pril. Dn), št. 104 (31. 12. 07), str. 12–13, foto. (Voditelj oddaje Trenja je po rodu Grosupeljčan).

IMOS

Uresničitev naložbenih idej

► IMOS DANES

Osnovna dejavnost podjetja je kompleksni inženiring pri vodenju investicij, ki zajema izvajanje del in nalog v vseh fazah investicijskih procesov.

Pri tem lahko inženiring izvajamo za naročnika, lahko pa izvajamo gradnjo za trg - naložbeni projekti, med uresničevanjem katerega izvedemo vsa potrebna dela, od pridobitve dovoljenj in same gradnje ter končne predaje kupcem po končani gradnji.

IMOS, PROJEKTIRANJE, INŽENIRING,
TEHNIČNO SVETOVANJE IN GRADNJE, D.D., LJUBLJANA
FAJFARJEVA ULICA 33, P.P. 2599, 1001 LJUBLJANA
TELEFON 01/47 33 300
FAXS 01/47 33 378
E-MAIL: INFO@IMOS.SI

www.imos.si

DIŠEČ, OKUSEN,
SOČEN IN HRUSTLJAV.

KOŠČEK KULTURE,
BOGASTVA NARAVE
IN VESELJA VSAKEGA DNE.

KRUH.

Pleteno srce

Iz naših peči diši po pravkar spečenem kruhu že več kot pol stoletja. Za najvišjo kakovost pa si od nekdaj prizadevamo z enako vnemo. Verjamemo namreč, da lahko dober kruh pripravimo le s pravim odnosom do dela in iz najboljših sestavin. Zato naši mojstri peki vsak košček kruha pripravljajo enako skrbno in z ljubeznijo.

Prizadevamo si za ohranjanje najboljšega iz slovenske pekarske dediščine. Zato smo obudili postopek priprave tradicionalnega Pletenega srca, vrhunskega izdelka domače obrti, in druge mojstrske izdelke iz naše preteklosti. Svoje znanje, izkušnje in veselje do peke prenašamo na mlajše rodove, ki jih je med nami vedno več, v našo pekarno pa prinašajo mladostno vnemo.

Radi vam ponujamo najboljše, vas razvajamo in navdušujemo z bogato ponudbo in odličnim okusom. Da bi v vaših očeh ostali najboljša pekarna.

**Pekarna
Grosuplje**

since 1920
motvoz GROUP

www.motvoz.si

MOTVOZ d.d.:

- Motvozi
- Kontejner vreče (big bag, fibc)
- tkanine
- vrvi in vrvarski izdelki
- tekočinske vreče (fluid bag)
- rašel vreče
- mreže
- proizvodi iz jute
- sisal vezivo
- predpražniki

MOTVOZ d.d.

Taborska 34
1290 Grosuplje
Slovenija

Tel: +386 (0) 1 78 88 100

Fax: +386 (0) 1 78 88 156

MOTVOZ PLAST d.d.:

- vlakna za armiranje betona
- pp vrvi in vrvarski izdelki
- štapel vlakna
- veziva

MOTVOZ PLAST d.o.o.

Taborska 34
1290 Grosuplje
Slovenija

Tel: +386 (0) 1 78 88 100

Fax: +386 (0) 1 78 88 156

ULTRAPAC d.d.:

- folije za gradbeništvo
- prekrivne folije za kmetijstvo
- silažne folije
- termokrčljive folije
- folije za strojna pakiranja
- stretch folije
- folije za kaširanje
- potiskane folije za pakiranje v živilski industriji
- folije za mlekarstvo industrijo
- barierne folije
- vrečke

ULTRAPAC d.d.

Volčja Draga 42
5293 Volčja Draga
Slovenija

Komerciala:

Tel: +386 (0) 1 78 88 100

Fax: +386 (0) 1 78 88 156

Proizvodnja:

Tel: +386 (0) 5 33 51 281

Fax: +386 (0) 5 33 51 307

PII

inženiring d.o.o.

REMA G d.o.o.

**družba za trgovino,
storitve in zastopstva**

- SALON KOPALNIC
- ADAPTACIJE
- STROJNE INSTALACIJE
- POLAGANJE KERAMIKE

☎ 01 7862-091, 041 381-871
Grosuplje, IOC Brezje 34

LIVAR, Proizvodnja in obdelava ulitkov, d.d.
IVANČNA GORICA, Ljubljanska cesta 43

Telefon: +386 (01) 786 99 00

Telefax: +386 (01) 787 73 81

<http://www.livar.si>

e-mail: uprava@livar.si

e-mail: info@livar.si

e-mail: prodaja@livar.si

Družba s trdno 50-letno tradicijo

V delniški družbi Livar s svojimi izkušnjami in znanjem izdelujemo in obdelujemo kakovostne ulitke iz sive, nodularne in jeklo litine.

Naši izdelki se doma in po svetu uporabljajo v kmetijski mehanizaciji, avtomobilski industriji, strojogradnji, industriji bele tehnike in za armature.

Večino svojih izdelkov prodamo na trgu Evropske skupnosti.

Doma smo najbolj prepoznani po kanalskem programu lastne blagovne znamke, ki ima na domačem trgu visok tržni delež.

Družbo Livar sestavljajo:
v Sloveniji:

Profitni center livarna Ivančna Gorica

Profitni center livarna Črnomelj

Profitni center mehanska obdelava

in

na območju bivše Jugoslavije:

Topola Livar Group a.d.- nekdanja Zastava Livnica Topola

Jelšingrad Livar a.d.- nekdanja Jelšingrad livnica čelika iz Banjaluke.

Livarjev strateški cilj je postati ena večjih in najkvalitetnejših livarn sive in nodularne litine v JV Evropi, za kar se skupaj z zaposlenimi v povezanih družbah prizadeva 1396 delavcev.

Certified ISO/TS 16949 by

Certified ISO 14001 by

triglav

**LIVAR, Proizvodnja in obdelava ulitkov, d.d.
IVANČNA GORICA, Ljubljanska cesta 43**

Telefon: +386 (01) 786 99 00

Telefax: +386 (01) 787 73 81

<http://www.livar.si>

e-mail: uprava@livar.si

e-mail: info@livar.si

e-mail: prodaja@livar.si

Družba s trdno 50-letno tradicijo

V delniški družbi Livar s svojimi izkušnjami in znanjem izdelujemo in obdelujemo kakovostne ulitke iz sive, nodularne in jeklo litine.

Naši izdelki se doma in po svetu uporabljajo v kmetijski mehanizaciji, avtomobilski industriji, strojogradnji, industriji bele tehnike in za armature.

Večino svojih izdelkov prodamo na trgu Evropske skupnosti.

Doma smo najbolj prepoznani po kanalskem programu lastne blagovne znamke, ki ima na domačem trgu visok tržni delež.

Družbo Livar sestavljajo:

v Sloveniji:

Profitni center livarna Ivančna Gorica

Profitni center livarna Črnomelj

Profitni center mehanska obdelava

in

na območju bivše Jugoslavije:

Topola Livar Group a.d.- nekdanja Zastava Livnica Topola

Jelšingrad Livar a.d.- nekdanja Jelšingrad livnica čelika iz Banjaluke.

Livarjev strateški cilj je postati ena večjih in najkvalitetnejših livarn sive in nodularne litine v JV Evropi, za kar se skupaj z zaposlenimi v povezanih družbah prizadeva 1396 delavcev.

Certified ISO/TS 16949 by

Certified ISO 14001 by

triglav

UNIVERSAL
OBRTNO PODJETJE d.d.
IVANČNA GORICA

**PESKOKOP
PODSMREKA** d.o.o.

Malo Hudo 4a, Iv. Gorica

Malo Hudo 4a, 1295 Ivančna Gorica
Uprava telefon: (01) 78-69-410, fax: (01) 78-69-411
Peskokop telefon: (01) 78-84-002

PROIZVODNJA IN PRODAJA:

- *peščenih agregatov za betone in malte*
- *nežganega dolomita za uporabo v industriji izolacijskega materiala*
- *gramoza za temeljenje v gradbeništvu in za nasipe v cestogradnji*
- *rizlja za izdelavo drenaž in posip pri urejanju dvorišč in parkov*

STORITVE:

- *prevozi s kiper kamioni*
- *gredanje vozišč in dvorišč z gredarjem*
- *izkopi in ureditve z mini bagrom*
- *večji izkopi z bagrom*
- *nakladanje razsutih materialov z zgibnim nakladalnikom*

ZA VEČJA NAROČILA SE PRIPOROČAMO
IN NUDIMO POPUSTE!

**PURE
POWER.**

2007 WSBK svetovni prvak med
konstruktorji

Yamaha
Motor Italia

AKRAPOVIČ

Steve Ramon
Suzuki

2007 MX1
svetovni prvak

AKRAPOVIČ

www.akrapovic.net

KOGAST SISTEMI d.o.o.

Adamičeva cesta 36
SI-1290 Grosuplje, Slovenija
Telefon: +386 1 78 66 300
Telefax: +386 1 78 62 275
E-mail: k.sistemi@kogast.si

V okviru skupine Kogast je podjetje **Kogast Sistemi d.o.o.** specializirano za naslednje dejavnosti:

- *inženiring gostinske opreme vključno s prodajo kuhinj po načelu "ključ v roke"*
- *projektiranje kuhinjske tehnologije*
- *nadzor izvedbe inštalacij v kuhinji*

KOVINASTROJ SERVIS d.o.o.

Adamičeva cesta 36
SI-1290 Grosuplje, Slovenija
Telefon: +386 1 78 62 274
Telefax: +386 1 78 62 275
E-mail: k.servis@kogast.si

Podjetje Kovinastroj servis d.o.o. je servisno in prodajno podjetje za gostinsko opremo. Je največje tovrstno servisno podjetje v Sloveniji in zagotavlja po posebnih pogodbah tudi 24-urni servis po vsej Sloveniji vse dni v letu, vključujoč nedelje in praznike. Podjetje izvaja tudi montažo in zagon kompletnih kuhinj tako v Sloveniji kot tudi v tujini.

**zavod za prostorsko, komunalno
in stanovanjsko urejanje
grosuplje d.o.o.
taborska 3, 1290 grosuplje**

POSREDUJEMO PRI PROMETU Z NEPREMIČNINAMI

- ZAGOTAVLJANJE VARNEGA NAKUPA, PRODAJE IN ODDAJE NEPREMIČNIN
- CELOVITA PONUDBA NEPREMIČNIN ZA NAKUP, PRODAJO IN NAJEM
- SKLEPANJE KUPOPRODAJNIH POGODB IN ZEMLJIŠKOKNJŽNI PREPIS
- CENITEV NEPREMIČNIN
- POMOČ PRI PRIDOBIVANJU DOKUMENTACIJE ZA GRADBENO DOVOLJENJE
- PROJEKTIRANJE STANOVANJSKIH, POSLOVNIH IN GOSPODARSKIH OBJEKTOV

telefon h.c.: (01) 781-03-20

fax: (01) 781-03-34

GSM: 041 683 532

E-pošta: zpksu@siol.net

Gramat Gril

d.o.o.

Proizvodnja betonskih izdelkov, trgovina in transporti

1290 Grosuplje, Rožna dolina 9, SLO

Tel.: 00 386 (0)1 78-63-363, 78-63-364, 78-63-365

trgovina: 78-63-366

Fax: 00 386 (0)1 78-64-464

GSM: 070 660 500

E-mail: gramat.gril@siol.net

BLAGOVNI CENTER

Dolenjske Toplice

Tel.: 00 386 (0)7 306-56-95, 306-56-82

Fax: 00 386 (0)7 306-54-54

BLAGOVNI CENTER

Rudnik - Kočevje

Tel.: 00 386 (0)1 895-56-25, Fax: 895-46-50

KOMUNALNE GRADNJE d.o.o.

1290 Grosuplje, Gasilska cesta 5
Tel.: (01) 7860-360, 7818-100, fax: (01) 7862-255
E-mail: kgg@siol.net

Komunalne gradnje d.o.o., Grosuplje, Gasilska cesta 5 gradi vodovode, kanalizacije, ceste, ureja zemljišča, nudi strojne in prevozne usluge, vzdržuje občinske ceste, ter izvaja druga dela po dogovoru.

instalacije

- ▶ INSTALACIJE
- ▶ TRGOVINA
- ▶ INŽENIRING
- ▶ SERVIS

D.O.O., CESTA NA KRKO 9, 1290 GROSUPLJE

Tel.: 01 786 26 22; 786 36 20

Fax: 01 786 46 21

Anton *Pivnica
in Pivovarna*

Pričakujemo vas z izbrano ponudbo jedi in pijač.
Gotovo vas bodo zamikale katere izmed pivskih jedi.
Žejo pa si boste lahko pogasili z izvrstnim domačim
kvasnim pivom Anton, varjenim po izvirnem nemškem
starograjskem receptu.

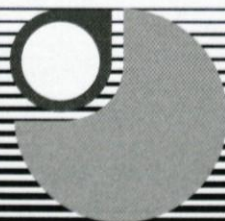
Gostilna, pivnica in pivovarna Anton
Gasilska cesta 3, 1290 Grosuplje
tel.: 786 50 73

**JAVNO KOMUNALNO PODJETJE
GROSUPLJE d.o.o.**

Cesta na Krko 7
1290 GROSUPLJE
telefon h.c.: 01/786 23 11
telefaks: 01/786 13 89

O B M O Č N A OBRTNA ZBORNICA G R O S U P L J E

AvtoTransporti Kastelec

Adamičeva 57,
1290 Grosuplje,
Slovenija

Tel. +386 (0)1 78 88 050

Fax +386 (0)1 78 88 061

E-mail: lado.kastelec@siol.net

winterhalter

Winterhalter Gastronom d.o.o.

Profesionalni pomivalni stroji in sistemi

Adamičeva 40, 1290 Grosuplje

Telefon: +386 (01) 7863 445, 7863 446

Telefax: +386 (01) 7863 444

internet: www.winterhalter-gastronom.si

DEWALT®

VSE, KAR MOJSTER POTREBUJE!

G - M & M, proizvodnja in marketing d.o.o.

Brvace 11, 1290 Grosuplje, Slovenija

tel.: n.c. (01) 7866-500, faks: (01) 7863-023, 7861-205

Servis: tel.: (01) 7866-574, 7866-575

E-mail: gmm@g-mm.si

www.g-mm.si

BLACK&DECKER®

Powerful Solutions™

G - M & M, proizvodnja in marketing d.o.o.

Brvace 11, 1290 Grosuplje, Slovenija

tel.: n.c. (01) 7866-500, faks: (01) 7863-023, 7861-205

Servis: tel.: (01) 7866-574, 7866-575

E-mail: gmm@g-mm.si

www.g-mm.si

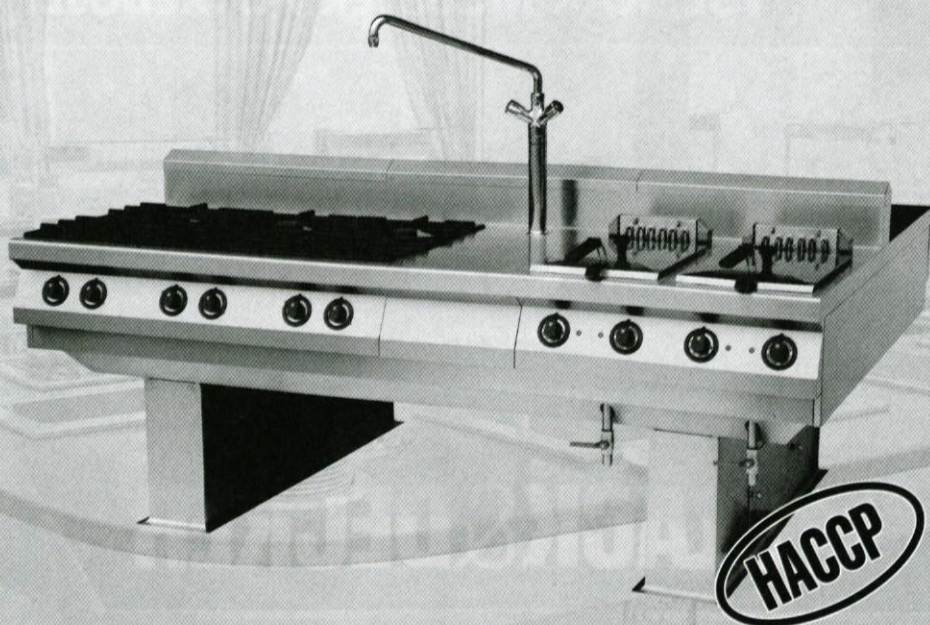
KOGAST
GROSUPLJE d.d.

Adamičeva c. 36, SI-1290 Grosuplje, Slovenija

Tel.: +386 (0)1/78 66 300, Fax: +386 (0)1/78 66 320

E-mail: prodaja@kogast.si, <http://www.kogast.si>

ZANESLJIV PARTNER V KUHINJI - OD PROJEKTA DO IZVEDBE

- inženiring gostinske opreme (prodaja kuhinj po načelu "ključ v roke")
- proizvodnja in prodaja profesionalne gostinske opreme **KOGAST**
- načrtovanje kuhinjske tehnologije
- projektiranje kuhinj
- računalniški nadzor kuhinjske opreme skladen s **HACCP** načeli

NADSTREŠKI ZA AVTOMOBILE NA DVEH PODPORNH STEBRIH

Sintex d.o.o.

Župančičeva 34, 1290 Grosuplje, Slovenija
Tel.: +386 1 786 55 85, Fax: +386 1 786 15 34
Mobilni tel.: +386 41 621 473
Internet: www.sintex.si, E-pošta: sintex@sintex.si

Magro

OZ Magro, Grosuplje z.o.o.

Ob Grosupeljščici 1b, 1290 Grosuplje, Slovenija

Tel.: 01/786 61 10, Fax: 01/786 61 24

E-pošta: magro@oz-magro.si

RAČUNOVODSKE STORITVE:

- Vodenje poslovnih knjig za družbe ter samostojne podjetnike
- Izdelava računovodskih izkazov in računovodskega poročila
- Izdelava davčnih bilanc in davčnih napovedi
- Davčno svetovanje

FINANČNE STORITVE

- Izdelava investicijskih programov
- Svetovanje pri naložbah, financiranju in pridobivanju sredstev

IZVAJANJE GRADBENIH DEL

montažne zgradbe

Trimo

www.trimo.si

strehe in fasade

jeklene konstrukcije

- * stroji za pomivanje, dezinfekcijo in sušenje v medicini
- * laboratorijski pomivalno-dezinfekcijski stroji
- * stroji za pomivanje, dezinfekcijo in sušenje v farmaciji
- * parni sterilizatorji SAUTER BELIMED
- * sredstva za pomivanje, dezinfekcijo, izpiranje - **neodisher**
- * termostatske kopeli, merilna tehnika - **LAUDA**

BELIMED d.o.o

Kosovelova cesta 2

SI-1290 Grosuplje

Tel.: +386 1 7866-010

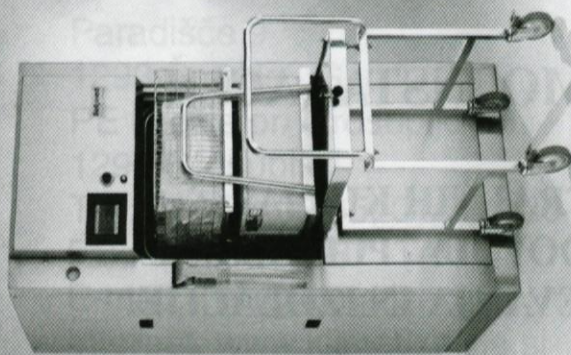
Fax.: +386 1 7866-011

E-mail: info@belimed.si

www.belimed.si

Termodezinfektor
tip WD 250

Medicinski parni sterilizator
tip MST-V

Belimed
Infection Control

Bomax

CASUCCI

Muljava 22a
1295 Ivančna Gorica
Tel.: +386 (0)1 78 76 386
+386 (0)1 78 76 510
Fax: +386 (0)1 78 76 367

www.bomax.si
e-mail: bomax@bomax.si

Poslovne enote:

- 01 **MULJAVA** 22a,
tel.: 01/787 63 67
- 02 **RIBNICA**, Ljubljanska 1,
tel.: 01/836 21 74
- 03 **LJUBLJANA**, Bežigradski dvori, Peričeva 35,
tel.: 01/436 30 93
- 04 **FRIZERSKI SALON**, Muljava 22a,
tel.: 01/787 63 67
- 05 **BLED**, Cesta svobode 10,
tel.: 04/574 43 40
- 07 **GROSUPLJE**, Adamič center, Taborska c. 4,
tel.: 01/787 32 66
- 08 **NOVO MESTO**, Bršljin - Hedera,
tel.: 07/337 73 70
- 11 **KRANJ**, Mercator center
tel.: 04/204 24 02
- 12 **IVANČNA GORICA**, center Žolnir,
tel.: 01/786 90 23
- 13 **TREBNJE**, Mercator center
tel.: 07/348 20 54
- 14 **DOMŽALE**, Cesta talcev 4, Mercator center
tel.: 01/724 41 80

DRUŽBA ZA PROJEKTIRANJE IN IZVAJANJE STROJNIH INSTALACIJ d.d.
ADAMIČEVA 51, 1290 GROSUPLJE, SLOVENIJA
Telefon: (01) 78 88 500 • Telefax: (01) 78 88 520

IZVAJAMO INSTALACIJE:

**CENTRALNIH KURJAV,
VODOVODA, PLINA,
PREZRAČEVANJA IN IZOLACIJE!**

TRAIG

TRANSPORTNO PODJETJE d.d.
CESTA 2. GRUPE ODREDOV 15
1295 IVANČNA GORICA

UPRAVA:

centrala: ++386 (0) 1 788 78 70

direktor: ++386 (0) 1 788 78 65

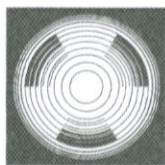
GSM: ++386 (0) 41 703 281

fax: ++386 (0) 1 788 78 64

E-mail: traigdd.ivg@siol.net

http: <http://www.traig.si>

***Podjetje opravlja javni prevoz stvari v
notranjem in mednarodnem tovornem prometu.***

klimatizacija
Štrubelj d.o.o.

Paradišče 9

1293 Šmarje - Sap

PE Brezje pri Grosuplju 36

1290 Grosuplje

Tel.: 01/786-05-65, 01/786-26-86

Fax: 01/786-26-87

E-mail: info@klimatizacija.si

Internet: www.klimatizacija.si

Dobrodošli v
NLB Poslovalnicah
Grosuplje, Ivančna Gorica
in Videm-Dobrepolje!

NLB

VIDEM ZAKAJ.

www.nlb.si

vaš poslovni partner

tiskarna • založba • fotokopirnica

PARTNER
graf d.o.o.

1290 GROSUPLJE, Kolodvorska 2

Telefon: (01) 786 11 77

(01) 786 15 86

(041) 351 773

Telefax: (01) 786 15 87

E-mail: partner.graf@siol.net

REPUBLIKA SLOVENIJA
UPRAVNA ENOTA GROSUPLJE

Kolodvorska 2, 1290 GROSUPLJE

Tel.: 01 7810 900 / Fax: 01 7810 919

e-naslov: ue.grosuplje@gov.si

<http://upravneenote.gov.si/>

Za opravljanje drugih upravnih nalog je na podlagi Uredbe o teritorialnem obsegu upravnih enot organizirana Upravna enota Grosuplje, ki **na prvi stopnji odloča o upravnih stvareh iz državne pristojnosti**, ima pa tudi del pospeševalne in nadzorstvene funkcije v prostoru, ki ga pokriva.

Upravna enota Grosuplje po velikosti spada med srednje velike upravne enote in pokriva območje treh občin in sicer Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje.

Teritorij: 464 km²

število prebivalcev: 36.099 (vir: SURS na dan 30.6.2007)

število občin: 3

število krajevnih uradov: 2

število naselij: 228

Upravno enoto Grosuplje vodi načelnica **NEVENKA GOREC**, univ.dipl.prav. Pristojnosti upravne enote so vodenje upravnih postopkov na I. stopnji in druge upravne naloge s področja:

- upravno notranjih zadev (registracija motornih vozil, državljanstvo, matične zadeve, osebno ime, osebne izkaznice, potni listi, register prebivalstva, društva, javna zbiranja, orožje, eksplozivne snovi, tujci)
- okolja, prostora in gospodarstva (dovoljenja za gradnjo, uporabna dovoljenja, postopki v zvezi z razlastitvami nepremičnin, stanovanjske zadeve, gostinstvo, osebno dopolnilno delo)
- kmetijstva (promet s kmetijskimi zemljišči, denacionalizacija, komasacija, register zaščitenih kmetij),
- obče uprave (odločanje o statusu vojnega invalida, vojnega veterana in žrtve vojnega nasilja, izdajanje delovnih knjižic in vpis sprememb v delovne knjižice, upravne overitve, izdajanje zemljiško knjižnih izpiskov in mapnih kopij, sprejem vlog za spletna kvalificirana digitalna potrdila za fizične osebe).

Upravna enota Grosuplje ima tudi dva krajevna urada in sicer Krajevni urad Ivančna Gorica in Krajevni urad Dobrepolje, kjer se opravljajo prvenstveno naloge s področja upravno notranjih zadev.

Upravna enota Grosuplje veliko pozornost posveča kakovosti opravljenega dela, zadovoljstvu strank in zaposlenih, zato je leta 2002 s strani Slovenskega inštituta za kakovost prejela certifikat kakovosti ISO 9001:2000.

Nevenka Gorec, univ.dipl.prav.
načelnica

